

BThaber

HAFTALIK BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE EKONOMİSİ GAZETESİ www.bthaber.com

**Prof. Dr. Asaf VAROL'un
BThaber Gazetesinde Yayınlanan
Köşe Yazıları**

(02 Haziran 1997 - 27 Aralık 1999)

ELAZIĞ

İçindekiler

BİLGİSAYAR EĞİTİMİ VE SIKINTILARI.....	12
FIRAT ÜNİVERSİTESİ'NDE FORMATÖR ÖĞRETMEN YETİŞTİRME ÇALIŞMALARI.....	20
BİLİŞİM TEKNOLOJİSİ ALANINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN SIKINTILARI.....	26
TÜRKÇE'DE KİTAP EKSİKLİĞİ.....	30
BT ALANINDAKİ DERS İÇERİKLERİ SÜRATLE GÜNCELLEŞTİRİLMELİ.....	34
ROBOT NEDİR?.....	36
ÖYS'DE MESLEK LİSELERİ MEZUNLARINA EK PUAN VERİLMESİ VE ÇELİŞKİLER.....	40
ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDAKİ İDARECİLERİN YANLIŞ DAVRANIŞLARI.....	42
İTÜ-UZEM UZAKTAN EĞİTİM PROJESİ'NİN EKSİK YÖNLERİ.....	46
DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGELERİNDE BİLGİSAYAR ALANINDA KİTLESEL EĞİTİM YAPILMALI.....	58
ULAKBİM PROJESİ NE DURUMDA?.....	62
BİLİŞİM'97 NİN ARDINDAN.....	66
GÜNAHIYLA SEVABIYLA İNTERNET !.....	70
UZMAN SİSTEMİN BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİM AMAÇLI KULLANIMI.....	90

DPT İHALELERİ VE ÜNİVERSİTE DÖNER SERMAYE İŞLETMELERİ.....	94
MEB'İN TÜRK CUMHURİYETLERİ'NDE SÜRDÜRDÜĞÜ “BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİ” İLE İLGİLİ BAZI RAKAMLAR.....	98
DOÇENTLİK BİLİM SINAVLARI.....	102
VAKIF ÜNİVERSİTELERİ ÜZERİNE BİR YORUM... 	106
ÖĞRETMENLİK MESLEK BİLGİSİ KURSLARININ HEDEFİ NEDİR?.....	110
TÜRKİYE ÜNİVERSİTELERİ İÇİN BİLİŞİM EĞİTİMİ PROGRAMLARININ GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ.....	114
ÖĞRETİM ELEMANLARININ MAAŞLARI.....	126
İLETİŞİM FAKÜLTELERİ RADYO VE TELEVİZYON YAYINLARI YAPABİLMELİ.....	130
TÜRKİYE'DE İNTERNET VE EĞİTİM.....	134
TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTELERİNDE 2+2 LİSANS TAMAMLAMA PROGRAMLARI.....	142
İNET-TR'97 VE ULAKNET.....	150
İNET-TR'97'NİN ARDINDAN (TÜRKİYE VE İNTERNET).....	154
DOÇENTLİK JÜRİLERİ.....	158
ÜNİVERSİTELERİMİZDEKİ GEÇME NOTLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	162
TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ.....	166
2000'e DOĞRU NASIL BİR ÜNİVERSİTE?.....	170

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA KATKI PAYLARI VE İKİNCİ ÖĞRETİM ÜCRETLERİNİN BELİRLENMESİNDE MEVCUT ÇELİŞKİLER.....	174
2000'Lİ YILLARA GEÇİŞLE BİRLİKTE BİLGİ İŞLEM UYGULAMALARINDA ORTAYA ÇIKABİLECEK SORUNLAR.....	178
UZMAN SİSTEM HAZIRLAMA KRİTERLERİ.....	182
MYO MEZUNLARININ OKUDUKLARI DERSLERDEN MUAF TUTULMALARI KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİM.....	186
YÖK MİLLİ EĞİTİM GELİŞTİRME PROJESİ ÜZERİNE BİR YORUM.....	190
ÜNİVERSİTELERDE DÖNER SERMAYE İŞLETMELERİNİN SAYISI BİRE İNDİRİLDİ.....	204
TÜRKİYE'DE BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİMİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI (2).....	208
LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİ GİRİŞ SINAVI (LES) HEDEFİNE ULAŞIYOR MU?.....	214
TÜRKİYE'DE BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİMİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI (3).....	218
BİLGİSAYAR BÖLÜM İSİMLERİ ARASINDAKİ KARGAŞALIKLAR.....	224
RAKAMLARLA MEB'İN FORMATÖR ÖĞRETMEN YETİŞTİRME ÇALIŞMALARI.....	228
OKUYUCU MEKTUBU.....	232
UZMAN SİSTEM HAZIRLAMA.....	236
DOĞU ANADOLU BÖLGESİNDEKİ ÜNİVERSİTELER ARASINDA İŞBİRLİĞİ.....	248

ÜNİVERSİTE GİRİŞ SINAVLARI HAKKINDA BAZI ÖNERİLER.....	252
GELİŞMEYE SUSAMIŞ BİR DOĞU ANADOLU BÖLGESİ.....	256
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ SINAVLARI.....	264
YÖK-DÜNYA BANKASI II. ENDÜSTRİYEL EĞİTİM PROJESİ.....	270
ANADOLU MEDYASINDA GELİŞİM ÇİZGİSİ.....	274
TÜRKİYE II. ULUSLARARASI UZAKTAN EĞİTİM SEMPOZYUMUNUN ARDINDAN.....	278
SINAVLARDA ÇENESİNİ TUTAMAYAN GÖREVLİLER.....	288
EĞİTİM KURUMLARINDA YENİDEN YAPILANMA GEREKSİNİMİ.....	292
FIRAT ÜNİVERSİTESİ TARİH YAZDI.....	296
HARRAN'DA GAP 2. MÜHENDİSLİK KONGRESİ...300	
TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTELERİ NEREYE YÖNLENDİRİLİYOR!.....	304
9. ULAŞTIRMA ŞURA'SININ ARDINDAN.....	312
ANKARA RADYO TELEVİZYON TEKNİK LİSESİ MÜDÜRÜ'NÜN ÇABALARI.....	320
9. ULAŞTIRMA ŞURA'SININ ARDINDAN (2).....	326
ÜNİVERSİTELERİMİZDE MEZUNİYET TÖRENLERİ VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ.....	336
BT ALANINDA FORMATÖR ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE YENİ DÖNEM.....	342

ÖZÜRLÜLER İÇİN TEKERLEKLİ SANDALYE ROBOTU.....	348
HİÇ POSTA ÇEKİ HESABINIZ OLDU MU?.....	352
ALMANYA'DA İNFORMATİK EĞİTİMİ.....	358
DÜŞME KULESİ AVRUPA'DA SADECE BREMEN'DE!.....	364
ROBOTLAR ARASI DÜNYA FUTBOL ŞAMPİYONASI.....	370
FIRAT TELEVİZYONU'NUN KURULUŞUNUN KISA ÖYKÜSÜ.....	376
DOĞU ANADOLUN'UN MASTER PLANI HAZIRLANIYOR.....	382
HAGEN UZAKTAN EĞİTİM ÜNİVERSİTESİ.....	386
İVETA 98 KONFERANSI ANKARA'DA YAPILDI (1).....	402
BİLİŞİM'98 ve YENİLİKLER.....	406
İVETA'98 KONFERANSI ANKARADA YAPILDI (2).....	410
ATAUM ÜZERİNE BİR YORUM.....	414
DOĞU ANADOLU PROJESİ'NİN DOĞUŞ HİKÂYESİ.....	418
ÜNİVERSİTELERE EK YERLEŞTİRMEDE ÇELİŞKİLER.....	424
YEREL BASIN İÇİN MESLEK İÇİ EĞİTİM SEMİNERİ.....	428
YAPAY ZEKA VE VISUAL PROLOG.....	434

CUMHURİYET DÖNEMİNDE DOĞU ANADOLU SEMPOZYUMU.....	438
ENERJİ.....	442
MEB'DEN BİLİŞİM ALANINDA HİZMET İÇİ EĞİTİM KURSLARI.....	448
GAP'A KARDEŞ DAP, PROJE AŞAMASINDA (1).....	452
MEB'DEN KİTAP YAZDIRMA ATAĞI.....	464
ÖĞRETMENLİK SERTİFİKA PROGRAMLARI.....	468
DEVLET ÜNİVERSİTELERİ ÖZELLEŞMELİ.....	472
DAP MEVCUT DURUM ÖN RAPORU HAZIR.....	478
SAHTEKÂR BİLGİSAYAR ŞİRKETLERİ.....	482
GÜVENLİK VE HUZUR ÜZERİNE.....	486
GÜVENLİK VE HUZUR ÜZERİNE.....	490
MEKATRONİK.....	494
ÜNİVERSİTE DÖNER SERMAYE İŞLETMELERİ TELAŞTA.....	498
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NİN MEVCUT DURUMU-1.....	502
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NİN MEVCUT DURUMU-2.....	506
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NİN MEVCUT DURUMU-3.....	510
AKADEMİK BİLİŞİM KONFERANSI.....	514
MİLLİ EĞİTİM KURUMLARI YÖNETİCİLERİNİN EĞİTİMİ VE BİLİŞİM.....	518

ON ALTINCI MİLLİ EĞİTİM ŞURASININ ARDINDAN.....	522
TEMEL BİLİŞİM EĞİTİMİ.....	526
TBD YÖNETİMİNDEN BEKLENTİLERİM.....	530
AKADEMİK BİLİŞİM KONFERANSININ ARDINDAN.....	534
ÜNİVERSİTELER İÇİN UZAKTAN EĞİTİM ALTERNATİFLERİ.....	538
BİLİŞİM ALANINDA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME (1).....	542
ADSL TEKNOLOJİSİ.....	550
BİLİŞİM ALANINDA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME-2.....	554
DOĞU ANADOLU PROJESİ (DAP) BİRİNCİ TANITIM TOPLANTISI KARS'TA YAPILDI.....	564
INTERNET HAFTASI ETKİNLİKLERİ VE BTIE'99.....	568
DAAD TOPLANTISININ ARDINDAN.....	572
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ'NDE BÖLGESEL INTERNET SORUNLARI TARTIŞILDI.....	576
ZOPP TEKNİĞİ.....	580
NEDİR ŞU VİRÜSLERDEN ÇEKTIĞİMİZ!.....	584
ELAZIĞ'DA HP YETKİLİ SATIŞ NOKTASI TOPLANTISI.....	588
HP CONNECT KANAL PROGRAMI ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ.....	592

CUMHURBAŞKANIMIZ SAYIN SÜLEYMANDEMİREL ve ENERJİ.....	602
I.TÜRK DÜNYASI MATEMFATİK SEMPOZYUMU VE BİLİŞİM.....	606
BİLİŞİM VE TÜRKÇE.....	610
GÜNEŞ TUTULMASI VE INTERNET.....	614
DAP ÇALIŞMALARI MALATYA'DA TARTIŞILDI... 	618
BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ BAYİLERİ VE SIKINTILAR.....	622
ASTRONOMİ VE ASTROLOJİ.....	626
BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ BAYİLERİ VE SIKINTILARI-2.....	630
IŞIK KIRLENMESİ.....	634
DOĞU ANADOLU PROJESİ'NİN İLETİŞİM BOYUTU.....	638
DEPREM VE İLETİŞİM.....	650
ÖSS SINAVI VE OPTİK OKUYUCU.....	654
ÜNİVERSİTELERDE ENFORMATİK BÖLÜMLERİ NE DURUMDA?.....	658
BİLİŞİM SUÇLARI.....	662
NÜKLEER ENERJİ.....	666
KİTAP YAZMA KAOSU.....	670
DAP'TA MAL VE HİZMET AKIMLARI ÇALIŞMALARI VE HABERLEŞME.....	674
NASIL DEVLET MEMURU OLUNUR?.....	678
GÜNEŞ VE RÜZGÂR ENERJİLERİ.....	682

İNET-TR'99'da DAHA DÜZEYLİ TARTIŞMA PLATFORMU.....	686
LİSTELER.....	690
ERKEN UYARI SİSTEMLERİ VE DEPREM.....	694
SEKİZİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI.....	698
SATRAH VE ZEKA OYUNLARI OKULLARA GİRMELİ.....	702
BENZETİM (SİMÜLASYON)-1.....	706
ELEKTRİK KESİNTİLERİ.....	718
BENZETİM (SİMÜLASYON)-2.....	722
PATENT.....	730
ENFORMATİK BÖLÜMLERİ NEREYE YÖNLENDİRİLİYOR?.....	734

BİLGİSAYAR EĞİTİMİ VE SIKINTILARI

BT/Haber haftalık bilgi teknolojisi gazetesinde son zamanlarda hemen her hafta Üniversitelerimizin Bilgisayar Mühendisliği Bölümleri ile ilgili haberleri okumaktayız. Birçok Bilgisayar Mühendisliği bölümünün, bilgisayar alanındaki hızlı gelişen teknolojiyi yakalamadaki sıkıntılarını okumak, bizleri üzmektedir. Bu sıkıntıların bir an önce giderilmesi için çeşitli çözümler aranması gerektiği kanaatindeyim. Bu bölümlerimiz, maddi sıkıntılarını gidermek ve bilgisayar teknolojisindeki gelişmelere ayak uydurmak için Fakülte Döner Sermayelerini büyük özveride bulunarak çalıştırmaları gerekir. Sadece Üniversite bütçelerinden bu bölümlere ayrılan çok düşük seviyedeki meblağlar ile elbette ki bilgisayar alanındaki yeni teknolojileri takip etmek mümkün olamayacaktır. Bu yazıda öncelikle sürekli göz ardı edilen Türkiye'deki Bilgisayar Öğretmenliği Bölümlerinin durumları hakkında genel bilgi verdikten sonra, Fırat Üniversitesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü olarak

yeni teknolojiyi takip etmek için nasıl bir çalışma yaptığımızı anlatmak istiyorum.

Türkiye'de Bilgisayar Öğretmeni yetiştiren ve halen öğrencisi bulunan üniversitelerimiz ile ilgili bilgiler Tablo 1 de verilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi Bilgisayar öğretmeni yetiştiren üniversitelerimizin sayısı sadece 5'tir. Bu 5 üniversitemizden Fırat, Gazi ve Marmara Üniversiteleri, YÖK/Dünya Bankası II. Endüstriyel Eğitim Projesi kapsamında olup bu proje nedeniyle ilgili bölümlerinde bilgisayar sayıları oldukça fazladır. Ancak bu alandaki hızlı gelişme nedeniyle 1-2 yıl içerisinde mevcut bilgisayar laboratuvarları, güncelliklerini kaybedeceklerdir.

Tablo 1: Bilgisayar Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarımız

Üniversitenin Adı	Fakültesi	Alan Adı	Kontenjan
*Fırat	Teknik Eğitim	Bilgisayar	62
Gazi	Teknik Eğitim	Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği	52
Kocaeli	Teknik Eğitim	Bilgisayar Öğretmenliği	31
*Marmara	Teknik Eğitim	Bilgisayar ve Kontrol Öğretmenliği	82

Orta Doğu Teknik	Eğitim Fakültesi	Bilgisayar Öğretmenliği	52
---------------------	---------------------	----------------------------	----

* Bu üniversitemize ait kontenjanlara ikinci öğretimdeki öğrenci sayıları dâhildir.

Teknik Eğitim Fakülteleri; Teknik Lise, Endüstri Meslek Liseleri ve Anadolu Teknik Liselerine öğretmen yetiştiren kurumlardır. Bu liselerimizde bilgisayar öğretmeni açığı maksimum düzeyde seyretmektedir. Hatta öğretmen açığını kapatmak amacıyla, Bilgisayar Mühendislerinden öğretmen olarak atananlar bulunmaktadır. Teknik Eğitim Fakültelerinin Bilgisayar Öğretmenliği programlarından mezun olan öğretmenlerin bir bölümü; doğrudan özel sektörde iş bulabildikleri için, bu orta öğretim kurumlarımızdaki açığı kapatmak daha da güçleşmektedir.

Özel sektörde bilgisayar alanında genelde uygulama ağırlıklı yetişmiş elemanlara gereksinim duyulmaktadır. Diğer bir deyimle, ilgili alanda program yazabilen, hazır bir paket programı rahatlıkla kullanabilen veya üzerinde gerekli olabilecek değişiklikleri yapabilen elemanlar aranır. Teknik Eğitim Fakülteleri de uygulama ağırlıklı fakülteler olduğu için, bu tür eleman yetiştiren kurum kimliğine sahiptir.

Tablo 1'de 1996 Yılı'na ait öğrenci kontenjanlarına bakıldığında, uygulama ağırlıklı yetiştirilen bilgisayar elemanlarının sayısının çok yetersiz kaldığı görülür. Bu

nedenle bu alanda eğitim veren yeni bölümlerin kısa sürede eğitime açılması gerekir.

Bilgisayar teknolojisindeki hızlı gelişmelere ayak uydurmak için ilgili fakültelere ait döner sermaye işletmelerinin çok iyi ve özveri ile çalıştırılması kaçınılmazdır. Mevcut Döner Sermaye İşletmesi Yasa, Yönetmelik ve Yönergeleri ile bu tür faaliyetleri sürdürmek, cazip olmadığı için zor görülmektedir. Ancak buna rağmen istenildiği takdirde bilgisayar alanında yoğun döner sermaye faaliyetlerine girilebilir.

Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi 1991 Yılı'nda faaliyetlerine başlamıştır. İlk olarak Elazığ halkına yönelik yoğun bilgisayar kursları düzenlenmiş ve sağlanan gelirlerden kar payı dağıtılmayarak, biriktirilen meblağlar ile bilgisayar donanım parçaları satın alınarak, 1992 de bilgisayar montajına başlanılmıştır. Kampanyalar düzenlenerek bilgisayar satışları gerçekleştirilmiştir. Bu kampanyalarda hedef fazla sürümden kar sağlamak olduğu için, piyasadan çok daha uygun fiyatlarla satışlar yapılmıştır.

Elazığ'daki kamu kurumlarının yönetici pozisyonundaki elemanlarına ücretsiz bilgisayar kursları düzenlenmiş, bu yöntem ile bu yöneticilerin bilgisayarla tanışmaları ve dolayısıyla bilahare kendi kurumlarının bilgisayar sistemine

geçişleri, kendiliğinden teşvik edilmiştir. Bu yöneticiler, bilahare kendi kurumlarında bilgisayar sistemleri kurmak için ihaleler açmış ve bu ihalelere Üniversite olarak teklifler sunulmuş ve bazı ihaleler kazanılarak ek gelir sağlanmıştır.

Her yıl halka açık sık sık uzun dönem bilgisayar kursları düzenlenmiş ve elde edilen gelirlerin önemli bir bölümü ile yeni bilgisayar alımları gerçekleştirilmiştir. Bilgisayarın halka benimsetilebilmesi için diğer uygulanan bir yöntem ise, Üniversite bünyesinde bir televizyon biriminin kurulması ile sağlanmıştır. İmkânlar zorlanarak 1992'de kurulan FIRAT TV, günümüzde mahalli televizyonların birçoğunda bulunmayan nitelikte bir stüdyoya, alet ve teçhizatlar sahip olup, her gün 7 saat süre ile yayın yapmaktadır.

İlk yıllarda bilgisayar kurslarına katılan kursiyerlere evlerinde kullanmak üzere kiralık bilgisayarlar verilmiş ve televizyondan bilgisayar dersleri verilerek evde uygulamalı çalışmaları sağlanmıştır. Bu cazip durum nedeniyle, Üniversite tarafından açılan bilgisayar kurslarına yoğun talepler gelmiş ve bazen bilgisayar kursu açılması taleplerinin önemli bir bölümüne cevap dahi verilemez durumlar yaşanmıştır.

FIRAT TV aracılı ile Üniversitede açılacak bilgisayar kurslarına ait reklamlar yayınlanmış ve bu yöntemle kurslara

talep arttırılmıştır. İş hacmini genişletmek için kamu kuruluşlarının istekleri doğrultusunda paket programlar uygulanmıştır. Örneğin Emniyet Müdürlüğü, DSİ, Karayolları, Köy Hizmetleri vb. kurumlar için özel kurslar düzenlenmiştir. Başarılı olan kursiyerlere Üniversitenin Başarı Sertifikasının verilmesi, kurslarımızı daha da cazip kılmıştır.

Döner Sermaye gelirlerini arttırmak için, YÖK, Milli Eğitim Bakanlığı gibi kurumlara proje teklifleri verilmiş ve bu kurumlara hizmetler götürülmüştür. Örneğin 1994 ve 1995 yıllarında YÖK/Dünya Bankası II. Endüstriyel Eğitim Projesi kapsamında, meslek yüksekokullarında görevli öğretim elemanlarına uzun dönem bilgisayar kursları düzenlenmiştir. 1995 ve 1996 yıllarında Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı ile yapılan protokoller sonucunda, BDE' de Formatör Öğretmen, BDE' de I. Tekâmül ve BDE' de II. Tekâmül Eğitimleri sürdürülmüş ve bu yöntem ile Döner Sermaye İşletmesine sürekli gelir temin edilmiştir. Elde edilen gelirler zaman geçirilmeksizin teknolojiye uygun bilgisayar alımlarında kullanılmış ve böylece bölüm bilgisayarları da sürekli yenilenmiştir.

Görüldüğü üzere sıfır sermaye ile kurulan bir Döner Sermaye İşletmesi, fedakârlıklar yapılarak Bilgisayar Öğretmenliği bölümünün bilgisayar alanındaki gelişmesini

tamamlaması açısından etkin bir biçimde kullanılabilmiştir. FIRAT Televizyonu kurularak, televizyondan yayınlanan bilgisayar kurs programları sayesinde gelir artırıcı önlemler alınmıştır. Elde edilen gelirler ile yeni yatırımlar yapılmıştır. Bugün FIRAT Televizyonu, Fırat Üniversitesi'nde kurulması planlanan İletişim Fakültesinin temelini oluşturma seviyesine yükselmiştir.

Sonuç olarak bilgisayar mühendisliği veya öğretmenliği bölümlerine sahip fakülteler, döner sermaye işletmelerini faaliyete sokarak ve benzeri yöntemler kullanarak, laboratuvarlarını geliştirmek için çaba harcamalıdır. Aksi takdirde sınırlı üniversite bütçeleri ile bilgisayar laboratuvarlarını yenilemek elbette mümkün olamayacaktır.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ'NDE FORMATÖR ÖĞRETMEN YETİŞTİRME ÇALIŞMALARI

Teknik ve Endüstri Meslek Liselerindeki Bilgisayar Öğretmeni açığını gidermek için birkaç yıldan beri Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet içi Eğitimi Daire Başkanlığı'nca Üniversitelerimizle protokoller imzalanarak Bilgisayar Destekli Eğitimde (BDE) Formatör, I. ve II. Tekâmül Eğitim kursları düzenlenmektedir. Üç yıldan beri Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü'nde bu tür kurslar sürdürülmektedir. Bu üç yıllık uygulama sonucunda bu programın sağladığı faydalar ve saptanan bazı eksiklikler hakkında görüşlerimi Sayın Bt/Haber gazetesi okurlarına sunmak istiyorum.

Teknik ve Endüstri Meslek Liselerimizin bazıları Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi kapsamında ilk yıllarda donanım yönünden oldukça iyi seviyelere getirilmiştir. Bu okullarımıza network altında çalışan modern laboratuvarlar kurularak, bu okullarımızın teknolojinin önemli bir gelişmesi

olan bilgisayarlarla süratle tanışması hedeflenmiştir. Ancak, ilk yıllarda bu alanda eğitim görmüş öğretmen sayısı çok az olduğu için ister istemez bu laboratuvarlar bazı yerlerde yeterli düzeyde kullanılamamıştır.

Araba kullanmak nasıl her kişinin günlük yaşantısının bir parçası olmuşsa, bilgisayarı kullanabilmek de yakın gelecekte aynı duruma gelecektir. Günümüzde bilgisayar hemen hemen tüm alanlarda kullanılabilir. Bireylerin bu alandaki ihtiyaçlarını karşılamak, ancak eğitim yolu ile olur. Bu eğitimin daha orta öğretim, hatta ilkokul düzeyinde verilmesi kaçınılmazdır ve bu durum günümüz Türkiye'sinde özellikle kolejlerde süratle tekâmül etmektedir.

Bilgisayar Öğretmeni açığını kapatmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitimi Daire Başkanlığı aracılığı ile formatör öğretmen yetiştirme çalışmaları başlatılmıştır. Bu hizmetiçi eğitimi kurslarına katılacak öğretmenlerin değişik alanlardan seçilmesi, kanımca çok isabetli olmuştur. Çünkü bir matematik öğretmenin bilgisayarı kendi alanında kullanmasıyla, bir edebiyat veya muhasebe öğretmenin bilgisayarı kendi alanlarında kullanması, farklılık gösterecektir. Branş öğretmenlerinin kendi uzmanlık alanlarındaki bilgileri bilgisayar desteği ile öğretmeleri, çok orijinal yazılımların ortaya çıkmasını sağlayabilecektir. Oysa sadece bilgisayar alanında yetişmiş bir öğretmen, diğer bir branşa ait konuları

bilgisayar ortamına aktarmasında bir hayli sıkıntıya girebilecektir.

Bilgisayar yazılımı alanında çalışacak öğretmenlerimizin değişik branşlardan seçilmesi, bilgisayar alanındaki yazılımların mükemmelliğini artırıcı bir unsurdur. Muhasebe ve bilgisayarı iyi bilen bir öğretmen, örneğin memur maaşı bordrosunu yazması daha kolay ve daha uygun düşer. Oysa bu öğretmen sadece bilgisayarı mükemmel kullanabiliyor, ancak muhasebeden anlamıyorsa, bir muhasebe uzmanına ihtiyaç duyacaktır. Diğer bir deyimle, tek bacağı üzerinde yürüyen bir insan konumuna girmiş olacaktır. Bu durumlar göz önüne alındığında, bilgisayar öğretmeni olarak seçilen adayların değişik branşlara sahip olmasının önemi kendiliğinden ortaya çıkar.

Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü olarak MEB Hizmetiçi Eğitimi Daire Başkanlığı denetiminde bu yıl BDE' de formatör öğretmen yetiştirme kurslarının üçüncüsünü düzenlemiş olacağız. İlk kurs programı 1995 Yılı yaz aylarında uygulandığında, ilk defa bu tür bir kurs programını başlatmamız nedeniyle bazı tereddütler yaşamıştık. Çünkü kazanılan ihalenin tüm şartlarını sağlamak zorundaydık. İhaleye giriş şartlarını eksiksiz yerine getirmek, yoğun ve düzenli bir çalışmayı gerektiriyordu. Ders vermek üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının çok iyi seçilmesi hedeflerimiz arasındaydı.

Çünkü kurs almak üzere seçilenlerin öğretmen ve bazılarının kendilerini bilgisayar alanında zaten önceden yetiştirmiş olmaları, öğretim elemanlarımızın çok deneyimliler arasından seçilmesi ve eğitim formasyonu açısından eksikliklerinin olmamasını gerektiriyordu. Bu şartlar göz önüne alınarak aşağıdaki yol izlenmiştir.

1. Kurslarda mümkün olduğunca deneyimli, vereceği ders ile ilgili kitapları, ders notları ve diğer malzemeleri hazır olan öğretim elemanlarının seçilmesine öncelik verilmiştir.
2. Kurs sonlarında her öğretim elemanının; yeni teknoloji imkânlarını kullanmasını, konuları ders içeriğine uygun işlemlerini, ekip çalışması yapmasını, sunuşlarının etkinliğini, ilişkilendirme ve kavramların öğretilmesindeki başarısını, adaylara karşı davranışını ve uyumluluğunu, ders amaçlarına ulaşmadaki gayretini araştırmak amacıyla katılımcılara optik okuyucu kullanılarak çoktan seçmeli anketler uygulanmıştır.
3. İmkânlar dâhilinde yeterince ders kitabı, ders notu, disket, tüm kurs boyunca haftalık etkinliklerin tümünü gösteren çizelgeler vb. malzemeler katılımcılara kurs başlangıcında dağıtılmıştır.

4. Başarısı yeterli düzeyde olmayan öğretim elemanlarından dersler alınarak, diğerlerine verilmiştir.
5. Bazı hafta sonları bölgeyi tanıtmak amacıyla geziler düzenlenmiştir.
6. Katılımcıların barınma ve yeme-içme problemleriyle yakından ilgilenilmiş ve mümkün olduğunca eksik yönler süratle giderilmiştir.

Yukarıda kısa olarak uygulanan bazı yöntemler anlatılmıştır. Bu titiz çalışma sonucunda üçüncü kez Bilgisayar Destekli Eğitimde Formatör Öğretmen Yetiştirme Projesi Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümünde yürütülecektir. Bu titiz çalışma neticesi öğretim elemanlarımızın bazıları, hazırladıkları özgün kitaplarını Türkiye geneline dağıtılmasını sağlamışlar ve eser vererek bu alanda çalışanlara yardımcı olmuşlardır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okuldaki öğretmenlerden bu programlara katılanlar kendi okullarındaki bilgisayarlara sahip çıkarak kullanıma geçirmişlerdir. Bölümümüz bu projelerden veya diğer etkinliklerden elde ettiği geliri süratle bölümün acil ihtiyaçlarının bulunduğu malzemelerin alımında kullanarak, malzeme alımındaki dar boğazı önemli ölçüde gidermiştir.

BİLİŞİM TEKNOLOJİSİ ALANINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN SIKINTILARI

Bilişim sektöründeki hızlı gelişmeye ayak uydurmak gerçekten çok yoğun bir çabayı ve maddi fedakârlık yapmayı gerektirmektedir. Bilişim sektöründe eğitim veren birimlerin yöneticileri ve çalışanları, bu sahadaki hızlı gelişmeyi takip etmede oldukça zorlandıkları bir gerçektir. Gelişmeleri takip etmedeki zorlukların başında maddi sıkıntılar gelmektedir. Şöyle ki, bilişim teknolojisi alanında eğitim kurumlarımızda çalışan bir öğretmenin almış olduğu maaş, temel ihtiyacını karşılamak için dahi yeterli olmamaktadır. Bu sıkıntı karşısında öğretmenin, bu alanındaki gelişmeleri takip etmek için gerekli olabilecek dergi, gazete, kitap, yazılım vb. dokümanları sağlamaları elbette ki beklenemez. Bu elemanların bazıları, bilgisayar teknolojisini öğreten kişiler olarak sürekli kendilerini yenilemek durumundadır. Öğretmenlerin içerisinde buldukları maddi sıkıntılar sonucu olarak da sürdürdükleri bilgisayar eğitimleri bazen, çok geri düzeyde olabilmektedir.

Orta öğretim kurumlarımızda bilgisayar eğitimi ile derslerde kullanılan bazı yazılımların iki veya üç yıl öncesine ait olduğu görülür. Örneğin hala DOS' un 4.01 veya 5.0 versiyonlarının komutlarını öğretmeye devam eden öğretmenlerin sayısı hiç de az değil. Bu öğretmenlerimiz kısıtlı kurum bütçe imkânları ile yeni yazılım sürümleri sağlayamadıkları gibi, kendilerini yenileyebilecek dokümanlara da ulaşamamaktadırlar. İçlerinden gayretli olan bazıları, sağdan soldan kopyalama yolları ile elde ettikleri yazılımları yasal olmayan bir şekilde kullanmakta ve yazılım eksikliklerini bu şekilde giderme yolunu seçmektedirler.

Öğretmenlerimizin öğrettikleri bilgisayar teknolojisi alanındaki sıkıntılarını gidermek için basit ve nispeten ucuz yöntemler uygulanabilir. Örneğin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı orta öğretim kurumlarımızın en azından dial-up türü bağlantı ile INTERNET'teki bilgilere ulaşmaları sağlanabilir.

Her okul, Bt alanındaki birkaç dergi veya gazeteye abone olarak, bu dokümanlara isteyenlerin rahatlıkla ulaşabileceği odalar tahsis edebilir.

Asgari düzeyde yeni yazılımlar kendi bütçelerinden veya döner sermayelerinden sağlanabilir.

Okul aile birliği yöneticilerine işin önemi anlatılarak, mevcut okul aile birliği bütçelerinin bir kısmı bu amaçla kullanılabilir.

Temin edilen yazılımların ilgili öğretmenlerce kullanımlarını sağlamak amacıyla sıkı denetimler sürdürülebilir.

TÜRKÇE'DE KİTAP EKSİKLİĞİ

Türkiye'de eğitim verilen birçok alanda öğrencilerin yeterli düzeyde Türkçe kaynak bulamamaları önemli bir sorundur. Birçok alanda üniversite öğrencileri sadece ders hocalarının sınırlı düzeyde hazırlamış olduğu ders notlarıyla yetinmek zorunda kalmaktadırlar. Bu ders notlarının bazıları çok eski zamanlara ait olabilmektedir. Örneğin mühendislik fakültelerinde hala SI birim sistemini kullanmayan azımsanmayacak sayıda öğretim elemanına rastlamak mümkündür.

Türkiye'de bilişim sektöründe özellikle de yazılım sahasında nispeten durum daha iyi seviyedir. Yeni bir yazılım piyasaya çıktıktan kısa bir süre sonra, o alanla ilgili Türkçe kaynak bulabilmek sevindiricidir. Yalnız bu kitapların yazarlarının çoğunun özel sektör kaynaklı olması dikkatinizi çekti mi bilemiyorum. Yazılım alanındaki yayınlanmış kitapları yakın takip eden birisi olarak, bu kitapların Üniversite öğretim elemanlarınca yazılanların sadece onlarla ifade edilebileceği durumuna üzülüyorum. Çünkü üniversite öğretim elemanlarının

görevleri arasında bence kendi sahalarında kitap yayınlamaları koşulu da bulunmalıdır. Ancak Üniversitelerde bu sahanın istenilen düzeyde geliştirilemediği bir gerçek. Bu durumun ortaya çıkmasında, öğretim elemanlarının kariyer yaparken, hazırladıkları kitapların pek rağbet görmemesi sebep olarak gösterilebilir.

Araştırma görevlisi olarak kariyere başlayan bir öğretim elemanı; doktora çalışması, yardımcı doçentlik, doçentlik ve profesörlüğe yükseltme gibi uzun yılları içeren bir çaba içerisinde girmektedir. Bu yolda ilerleyen bir öğretim elemanı, genelde hazırlanması oldukça zahmetli olan bir kitap yazma işine girmeyi pek düşünmez. Çünkü kitapların jüri üyeleri tarafından genelde eser olarak değerlendirilmediğinin farkındadırlar. Bu nedenle makale yazma veya bildiri sunma kendisi için daha kazançlıdır.

Türkiye'de kitap yazmak maddi yönden de hiç cazip bir olay değil. Uzun bir gayret sarf edilerek kitap hazırlanır. Ancak, kitabı bastırmak problem olur. Bt alanında hazırlanan kitaplarda bu olumsuz durum nispeten daha azdır.

Türkiye'de Türkçe kitap eksikliğini gidermek için YÖK'e büyük görevler düştüğü kanısındayım. Akademik yükseltmelerde uygulanan mevcut yöntemle ilave olarak, öğretim elemanlarına kitap yazma zorunluluğu getirilmelidir. Şöyle ki, doçentliğe ve profesörlüğe yükseltmek için müracaat

edecek bir ğretim elemanından kendi alanında kurulan beş kişilik bir jüri tarafından incelenen ve olumlu bulunan birer ders kitabı yayınlama koşulu getirilmelidir. Bu zorunluluk getirildiğinde Profesör unvanı almış bir kişinin en azından iki kitabı olacak ve bunun sonucunda Türkçe'mize birkaç yıl içinde birçok kitap kazandırılacaktır.

BT ALANINDAKİ DERS İÇERİKLERİ SÜRATLE GÜNCELLEŞTİRİLMELİ

Üniversitelerde bir bölümde okutulacak derslerin tespiti, öncelikle bölüm kurulunda kararlaştırılır. Bu karar verilirken mevcut yasa, yönetmelik ve yönergeler gözden geçirilir. Çünkü YÖK, genelde Üniversite bölümleri arasında derslerdeki birlikteliği sağlamak amacıyla çerçeve yönetmelikleri yayınlar. Bu çerçeve yönetmeliklerde belirli oranlarda esneklik bırakılarak, Üniversitelerin nispeten serbest karar vermeleri hedeflenir. Bölüm kurulundan kabul edilen ders değişiklikleri, fakülte kurulunda görüşülür ve bölümün gönderdiği teklif uygun bulunursa Üniversite senatosuna gönderilir. Senatonun onaylanması ile derslerin okutulması kesinlik kazanır.

Yeni bir ders değişikliği ile ilgili bölümün önerisinin senatodan geçmesi bazen üç ayı bulabilmektedir. Örneğin, bir yazılım piyasaya sürüldükten sonra, Üniversitenin ilgili bölümü o yazılımı vakit geçirmeksizin elde etmiş olsa dahi, o dersi okutmak için üç ay gibi bir süreyi beklemesi gerekir. Senatodan

geçen karar, eğer o dersin okutulacağı yarıyılın başlama tarihinden sonra alınmışsa, değişiklik ancak bir yıl sonra uygulanabilecektir. Ders ile ilgili gelecek içerik düzenlemeleri bir yıl okutulmadan, değiştirilemeyeceği husus da göz önüne alındığında iki yıl gibi Bt alanında çok uzun sayılabilecek bir dönem geçmiş olacaktır. Sonuç olarak yeni bir yazılım, ancak iki yıl sonra okutulabilecektir.

Bilişim sektöründeki hızlı değişimlere uyum sağlamak, ancak ders içeriklerinin mümkün olduğunca süratle değiştirilmesi ile sağlanır. Üniversitemizde mevcut izlenen yol takip edilirse, yasal olarak bu değişikliklerin çok kısa süre içerisinde gerçekleşmesi söz konusu olamaz. Çözüm, ya ders içerikleri hazırlanırken yazılım ile ilgili kesin sınırlar çizilmemeli, ya da Üniversite senatolarından bilgisayar yazılım eğitimi veren bölümlere ders içeriklerini kendiliğinden güncelleştirme yetkisinin verilmesidir.

Bölümler bu yetkilerle donatılsa bile, ders içeriklerinin güncelleştirilmesinde ilgili öğretim elemanının rolü çok fazladır. Bt alanında çalışan öğretim elemanları esnek düşünceli olmalıdırlar. Kendilerini kısa sürede yenileyebilen, teknolojik gelişmelere süratle adapte olabilen, İngilizce dil sorunu bulunmayan ve bu tür faaliyetlere maddi ve manevi destek veren bölüm yöneticileri, Türkiye'nin Bt alanında gelişmesini hızlandırabilir.

ROBOT NEDİR?

Gelişmiş ülkeler, sanayilerinin önemli bir bölümü için robotlar kullanarak, istihdam ettikleri eleman sayısını azaltmakta, zamandan büyük tasarruf sağlamakta ve imalat maliyetlerini düşürebilmektedirler. Robotlar yakın gelecekte günlük yaşantımızın vazgeçilmez birer parçası haline gelebilirler.

Robot kelimesi bazen yanlış ifade edilebilmektedir. Mutfaklarda sebzeleri doğrayan vb. işler yapan basit ev aletlerinin dahi “*Mutfak Robotu*” adıyla anılması, kanımca yanlış bir kullanım. Çünkü bu tür bir alete “*robot*” ismi verilecek olursa, evimizde kullandığımız birçok diğer cihaza da “*robot*” adını takmamız gerekir. Örneğin; böylesi bir durumda, televizyonu çalıştıran uzaktan kumanda aletine “**Uzaktan Kumanda Robotu**” demek gerekir. Firmalar, ürettikleri mallara ilginç ve bazen de saçma isimler vererek, müşterilerinin

dikkatini çekmek istemeleri, bu tür yanlış isimlendirmelerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Robot kelimesi ilk olarak Çek filozofu ve oyun yazarı Karel Capek'in Rossum's Universal Robot (R.U.R.) isimli oyunu içerisinde 1922'de kullanılmıştır. Çek dilinde "robot" "işçi" veya "esir" anlamındadır. Endüstri robotları; 1960'lı yılların başlarında Joseph Engelberger ve George Devol'un "Unimation" adını verdikleri firmayı kurmalarıyla gündeme gelmiştir.

Gerçek anlamda **robot** denilince; birçok değişik amaçlar için kullanılabilen çok fonksiyonlu ve programlanabilen makineler akla gelmelidir. Otomasyon sanayinde genel olarak bir malzemenin veya eşyanın bir yerden bir başka yere taşınması, bir hidrolik veya pnömatik bir sistemin sevk ve idaresinde, otomobil sanayinde montaj işlemlerinde robotların kullanılması gün geçtikçe yoğunluk kazanmaktadır.

Kullanım amaçlarına göre robotları, sanayi ve eğitim tipi robotlar olarak iki grupta incelemek mümkündür. Sanayi tipi robotlar, belirli sabit işlevlerin yerine getirilmesi için dizayn edilmiş ve genelde büyük hacimli makinelerdir. Bu makineler üzerinde farklı programlama teknikleri kullanılabilir. Ancak, robotun yapısı kolayca değiştirilemediği için, bu tür robotlardan alınacak hizmetler kendi dizaynı ile sınırlıdır.

Oysa eğitim amaçlı masa üstü robotlarda kullanılan parçalar oldukça küçük boyutlara sahip olup, bu parçaların bir araya getirilerek montajının yapılması sonucu, farklı amaçlara hizmet veren çok çeşitli robot tipleri ortaya çıkmaktadır. Eğitim amaçlı robot üzerinde çalışan öğrenci, sadece robotların programlama tekniklerini öğrenmekle kalmıyor, belirlenmiş bir amaç için nasıl bir robot tasarımı ve montajının yapılmasını da öğrenme fırsatı bulmuş oluyor.

Bu nedenle Üniversitelerimizde genelde tercih edilen sanayi tipi robotu alma yerine, çok daha ucuz ve esnek montaj yapısına sahip masa üstü robotlar tercih edilmelidir.

Sayfa:10

ÖYS'DE MESLEK LİSELERİ MEZUNLARINA EK PUAN VERİLMESİ VE ÇELİŞKİLER

Bir mesleğe yönelik program uygulayan lise ve dengi meslek okulları ile aynı alanda öğretim yaptığı yükseköğretim kurulunca belirlenen yükseköğretim programlarını tercih eden üniversite adaylarının puanları artırılmaktadır.

Üniversitelerin Teknik Eğitim Fakültelerinin Bölümlerine her türlü liseden öğrenci alındığı için, ÖSYM kılavuzunda *Tablo-6 da bir mesleğe yönelik program uygulayan lise ve dengi meslek okulları ile aynı alanda öğretim yaptığı yükseköğretim kurulunca belirlenen yükseköğretim programları* başlığını taşıyan kısımdaki alan veya kollardan gelen öğrencilerin puanları belirli bir miktar arttırılmaktadır. Bu nedenle burada Teknik Eğitim Fakültelerinin Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümünü tercih edenlerin geldikleri alan veya kolların belirlenmesindeki eksiklikler üzerinde durmak istiyorum.

Gelişen teknolojiye uygun olarak bazı yeni alanlar ve kollar, Teknik ve Endüstri Meslek Liseleri programlarına konulmuştur. Bunlara örnek olarak *Telekomünikasyon* ve *Radyo Televizyon* alanları verilebilir. Milli Eğitim Bakanlığı Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü bu alanlardaki teknisyen açığını kapatmak için Endüstriyel Teknik Öğretim Okulları

içerisinde *Telekomünikasyon ve Radyo Televizyon* bölümlerini açmıştır. *Gene Kontrol ve Enstrümantasyon Teknolojisi* ve *Otomatik Kumanda* Bölümleri son yıllarda bu alanda ortaya çıkan teknisyen gereksinimini karşılamak için kurulmuştur.

Otomatik Kumanda ile *Kontrol ve Enstrümantasyon Teknolojisi* Öğretmenleri, *Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümlerinin Kontrol Öğretmenliği*; *Telekomünikasyon Öğretmenleri*, bu bölümün *Telekomünikasyon Öğretmenliği*; *Radyo-TV Öğretmenleri* ise *Elektronik ve Telekomünikasyon Öğretmenliği* programlarında uygulanacak ortak bir programla yetiştirilebilir.

1997 Yılı Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı İkinci Basamak Kılavuzunda yer alan Tablo-6 da *Anadolu Teknik Lisesi Radyo Televizyon bölümü mezunları*, Meslek Yüksek Okulları *Radyo ve TV Yayımcılığı* programını; keza *Teknik veya Endüstri Meslek Lisesi Tıp Elektroniği bölümünden mezun olan bir öğrenci*, Meslek Yüksekokulu *Biyomedikal Cihaz Teknolojisi* programını kazandıklarında puanları artırılmakta, ancak *Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümünü tercih ettiklerinde puanları arttırılmamaktadır*. Bu iki örnek önemli bir çelişkiyi ortaya koymaktadır.

Bu nedenle *Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi mezunlarının kendi branşlarında bir yükseköğretim programını tercih ettiklerinde puanlarının artırılması işlemine devam edilmeli*, ancak mevcut olan bazı çelişkiler dikkatlice incelenerek yeniden düzenlenmelidir.

Sayfa:11

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDAKİ İDARECİLERİN YANLIŞ DAVRANIŞLARI

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi kapsamında ortaöğretim kurumlarımızın bazıları, yıllar önce modern bilgisayar laboratuvarlarına sahip olmuşlardır. O dönemlerde okullarda bilgisayar öğretmenlerinin sayısının çok az olması, bu laboratuvarların etkin olarak kullanılmasını engelleyen nedenler arasındadır. Diğer taraftan bazı okul idarecilerinin, bilgisayar laboratuvarlarına öğretmenlerinin girmesine izin vermemesi, bu tür laboratuvarların uzun dönem atıl kalmalarına neden olmuştur. Bu sahadaki hızlı gelişme yüzünden birkaç yıl öncesine kadar çok modern sayılacak bu laboratuvarlar, bugün için birçok yazılımın çalıştırılmadığı basit makinalar konumuna gelmişlerdir.

Bazı ortaöğretim kurumlarımızda bilgisayar laboratuvarlarının bu duruma gelmesinde okul yönetimindeki idarecilerin beceriksiz, korkak veya kıskanç davranmalarının önemli rolü olmuştur. Bu tür bir davranış sergilemelerinin nedenleri arasında aşağıdaki hususlar sayılabilir.

Bilgisayar konusundaki bilgi eksikliği; laboratuvardaki bilgisayarların bozulması durumunda milli eğitim müdürlükleri tarafından haklarında soruşturma açılabileceği korkuları; öğretmenler üzerinde etkili olduklarını hissettirmek için,

laboratuvarları kullandırmama yolunu benimsemeleri; bilgisayarı kullanacak öğretmenler yüzünden, kendilerinin bilgi yönünden arka planda kalabilecekleri endişeleri veya bilgisayarı biraz kullanabilen idarecilerin ise bu laboratuvar imkânlarını başkalarına kullandırmak istememeleri gibi nedenlerle maalesef bu laboratuvarların bir kısmı uzun süreler kullanılmamıştır.

1991 Yılı'nda bir ortaöğretim kurumuna o dönemler çok modern sayılacak ve network altında çalışan bir bilgisayar laboratuvarı kurulmuştu. Bizler ise birkaç bilgisayar ile üniversitede bu alanda ders vermeye çalışıyorduk. İlgili okulun müdürü ile görüşerek bir anlaşma yapmak istemiştim. Kendi okulundaki arzu eden öğretmenlere ücretsiz uzun dönem bilgisayar kursları düzenleyebileceğimi söyledim. Bu hizmetimin karşılığı olarak da haftada bir gün kendi öğrencilerimi bilgisayar laboratuvarına getirmeme müsaade edilmesini rica etmiştim. "*Hocam, önce öğrencilerinizi getirirsiniz, sonra da tümünden laboratuvardaki bilgisayarları elimizden alırsınız*" cevabını alınca şok olmuşum. O müdür için bilgisayarların etkin kullanılmasının hiç mi hiç önemi yoktu. Onun için önemli olan bir teftiş sırasında, modern bir bilgisayar laboratuvarının olduğu gösterebilmesiydi. Bugün dahi birçok idareci, kurumundaki laboratuvarları kendi malı gibi görüp, başkalarının hizmetine asla sunmayı düşünmediği görülür. O laboratuvarların kullanılıp kullanılmaması bazı insanların umurlarında değildir.

Bu tür idareciler yüzünden bugüne kadar atıl tutulan çok değişik amaçlı laboratuvarlara rastlamak mümkündür. Bu zihniyete sahip idarecilere karşı mücadele verilmeli ve kapalı tutulan laboratuvarlara işlerlik kazandırılmalıdır. Ülke menfaatlerini korumasını bilen bir idareci, yukarıda bahsedilen olumsuz tavırlar içerisinde asla yer almaz. Sayıları az da olsa,

mevcut imkânlarını hazırladıkları protokollerle diğerkurumlara sunabilen idarecilerle de karşılaşmak mümkün. Büyük yatırımlar yapılarak ortaya çıkarılan laboratuvarlar üzerinde kimsenin keyfi tasarruflarda bulunmasına müsaade edilmemelidir. Bu durumdaki idarecilerin, sürekli eleştirilmesi ve ilgili makamlara şikâyet edilmesi en doğal olanıdır. İl milli eğitim müdürleri, buldukları illerdeki bilgisayar laboratuvar imkânlarının ortak kullanılabilmesi için gerekli teşebbüsleri vakit geçirmeden gerçekleştirmelidir.

İTÜ-UZEM UZAKTAN EĞİTİM PROJESİ'NİN EKSİK YÖNLERİ

İTÜ-Uzaktan Eğitim Merkezi (İTÜ-UZEM) projesinde yeni eğitim teknolojileri kullanılarak, uydu üzerinden mühendislik ağırlıklı, lisansüstü, lisans ve hayat boyu eğitimin sürdürülmesi amaçlanmaktadır. İTÜ şemsiyesi altında bir uzaktan eğitim merkezi kurmak amacıyla, UNESCO ile temasta bulunulmuş ve 25 Ekim-16 Kasım 1995 tarihleri arasında Paris'te yapılan UNESCO 28. Genel Konferansında, İTÜ'nün Doğu Avrupa Ülkeleri ile Kafkasya ve Orta Asya Cumhuriyetlerine, uydu yayın yolu ile eğitim faaliyetinde bulunması için fizibilite çalışması yapması kararlaştırılmıştır.

Bu proje İTÜ, ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi işbirliği ile yürütülen bir proje olup, amaç Türkiye'nin uydularından faydalanarak Avrupa'yı, Türkiye'yi ve Asya'yı kapsayacak şekilde **fen ve teknoloji** alanlarında uzaktan eğitim vermektir. Proje için Dünya bankasından kredi talep edilecektir.

İTÜ-UZEM Projesindeki Olumsuzluklar

İTÜ-UZEM projesi incelendiğinde, bu projenin sistem açısından ABD'deki NTU'ya birçok yönü ile benzediği görülür. ABD'de başarı ile uzaktan eğitim sistemini sürdüren bir sistemin Türkiye'de kurulmaya çalışılması önemli bir gelişmedir. Ancak donanım sistemi açısından benzerlik bulunmakla birlikte, yönetimde birçok farklılıklar görülür.

İTÜ-UZEM projesi dikkatlice incelendiğinde, İTÜ; BÜ ve ODTÜ haricindeki diğer tüm üniversitelerimizin bu proje kapsamında sadece müşteri konumuna düşürüldüğü görülür. Bu durumu görmek için, İTÜ-UZEM projesinin bazı bölümleri aşağıya aktarılmıştır.

İTÜ-UZEM projesi II-AMAÇ başlığı altında aşağıdaki bilgiler verilmektedir.

“Bu uygulama verici durumda olan üniversitelerdeki derslerde fazla bir değişiklik gerektirmeyecektir. Derslerin bu işe uygun şekilde donatılmış sınıflarda verilmesi, dersi veren öğretim üyesinin dersi her bakımdan daha dikkatli planlaması, hazırlaması ve vermesi, bu şekilde verilen derslerde araya deney, demonstrasyon, bilgisayarla simülasyon vb. destek unsurlar katılması, verilen derslerin çekiciliğini ve etkinliğini artıracak yararlı hususlardır. Bu şekilde verilen derslerin alıcı taraftaki üniversitelerin öğrencileri için kredili dersler arasında tanımlanması, ara sınavlar, ödevler ve yarıyıl sonu sınavlarının dersi veren öğretim üyesinden de destek alınarak hazırlanıp

alıcı eğitim kurumundaki genç öğretim üyeleri tarafından yapılması ve değerlendirilmesi gerekir.

İTÜ-UZEM Uzaktan Eğitim Projesinin II-AMAÇ bölümünde yukarıda verilen satırlar dikkatlice incelendiğinde, alıcı bir üniversitedeki genç bir öğretim üyesinin, uydu aracılığı ile İTÜ de bir öğretim üyesi tarafından verilen bir ders için asistan gibi görevlendirilmesi söz konusudur. Bu tür bir görevin genç öğretim üyelerince kabullenmesi beklenemez.

“Uzaktan eğitim ağı üzerinden bu şekilde verilen derslerin iyi hazırlanmış ders notları veya kitapları ile desteklenmesi gerekir. Bu da verici taraftaki deneyimli öğretim üyelerinin kitap yayını etkinliğini teşvik edecek yararlı bir unsurdur.”

Yukarıdaki cümlede verici üniversitenin öğretim üyelerinin kitap yayını etkinliğinin teşvik edilmesi, olumlu bir düşüncedir. Ancak bu durum diğer üniversitelerdeki öğretim üyeleri için de planlanmalıdır.

İTÜ-UZEM Projesinin VI- AĞ YAPISI, SİSTEM NİTELİKLERİ VE MALİYETLER bölümünde Alıcı Düşümler (RO-Düşümler) paragrafında aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

“Alıcı Düşümler (RO-Düşümler): Ana merkez erişim kontrol iznine bağlı olarak alış yapabilecek, uydudan tam erişim düzenine sahip eğitim kuruluşları ve/veya firmalardır. Alıcı düşümlerdeki alış ve eğitim ile ilgili tüm donanım, yer,

kuruluş ve işletme maliyetleri ile sisteme ödenecek alış hakkı (access rights) giderleri, alıcı düğüme aittir. Alış hakları, bu eğitim kurumlarının bütçelerinden karşılanacaktır. Sistem içinde yer alan alıcı düğüm adedine teknik bir sınır yoktur.”

Yine aynı bölümde en son paragrafta,

“Gerek C- ve gerek RO-düğümler ile ilgili yerlerin ve bu yerlerin teknik olmayan malzemesinin (mobilya, büro makineleri vb.) temini ve bunlarla ilgili giderler ve bu yerlerin ısıtma-soğutma, temizlik, elektrik, su ve benzeri giderleri, düğümün yer aldığı kuruluşun, sisteme katkısı olarak kendi kaynaklarından temin edilecektir.”

İfadesine yer verilerek, başka üniversitelere mali sorumluluklar getirilmektedir.

İTÜ-UZEM projesi X-İŞLETME BÜTÇESİ bölümü içerisinde yer alan GELİRLER, TAHAKKUK ve TAHSİLAT başlığı altındaki paragrafta aşağıdaki cümleler yer almaktadır:

1- C- ve RO-düğüm sisteme giriş ve üyelik aidatları (yıllık sabit miktar)

“Sisteme üye olan eğitim kurumları ve kuruluşlar, üyelik için girişte bir defaya mahsus bir giriş ücreti öderler. Üye kaldıkları sürece her yıl da belli bir aidat ödeyeceklerdir.”

2-C- ve RO-düğüm ders başına katkı aidatları

“ Sisteme üye olan eğitim kurumları ve kuruluşlar, sistemden aldıkları her ders başına sabit ders ücreti öderler.”

3-C- ve RO-düğüm öğrenci başına katkı aidatları

“Öğrenci başına bir katkı payı, alıcı düğümün borç hanesine yazılır. Öğrenci katkı paylarını, alıcı düğümler kendi bütçelerinden veya öğrencilerden sağlayabilirler.”

Görüldüğü üzere alıcı konumundaki üniversiteler için mali yükümlülükler konulmaktadır. Halen maddi dar boğaz içinde bulunan üniversitelere ek bir yük getirecek bu projenin önceden ilgili üniversitelere bildirilerek bu konuda görüş istenmesi arzulanırdı.

İTÜ’de Yapılan Uydu İle Eğitim Toplantısı

10-11 Mart 1997 tarihleri arasında İTÜ’de “Establishment Of A Satelite University Of Science And Technology For The Regions Of Eastern Europe And Central Asia” toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda İTÜ-UZEM Uzaktan Eğitim Projesinin diğer üniversitelere tanıtımı amaçlanmıştır.

Bu toplantıya, UNESCO Temsilcisi Dr. Dueb Lakhder, Danimarka Roskilde Üniversitesi’den Prof. Dr. Erik W. Thulstrup, Azarbeycan Üniversitesi’nden Prof. Dr. Refik

Methiyev, Romanya Bükreş Üniversitesi'nden Prof. Dr. Stelian Galetuse, Bulgaristan Sofya Üniversitesi'nden Prof. Dr. Venelin Jivkov, Tunus Üniversitesi'nden Anabi Mohamed, Türkiye Üniversitelerinden Rektörler, Rektör Yardımcıları veya temsilcileri katılmışlardır.

Toplantıda bulunan katılımcıların hemen hemen tümü, toplantının asıl amacını saptamada güçlük çekmişlerdir. Çünkü toplantı ile ilgili üniversitelere gönderilen faksalarda asıl amacın İTÜ-UZEM projesine destek aramak olduğu belirtilmemiştir. Toplantı esnasında diğer ülkelerdeki uzaktan eğitim çalışmalarından bazıları üzerinde konuşmalar yapılmış ve daha sonra İTÜ-UZEM projesi tanıtılmıştır. Proje tanıtımında mümkün olduğunca bu projenin diğer üniversitelere getireceği maddi yüklerden bahsedilmemiştir. Toplantı sonrasında önceden hazırlanmış bir *Uzlaşma Metninin* temsilcilere imzalatılması istenince, temsilcilerin birçoğu tereddüte düşerek, atacakları imzaların kendi üniversitelerini ne oranda bağlayacağını öğrenmeye çalışmışlar ve bu tür bir yetkilerinin olmadığını beyan etmişlerdir. Bu tereddütlü durum karşısında *Uzlaşma Metni* yeniden kaleme alınmış ve son olarak aşağıdaki şekli ile katılımcıların imzasına sunulmuştur.

Uzlaşma Metni

UNESCO DELEGASYONUN 10-11 Mart 1997
Tarihlerinde İstanbul Teknik Üniversitesi'ne Yaptığı Ziyarete
İlişkin Uzlaşma Metni

UNESCO delegasyonu, İstanbul Teknik Üniversitesi ilgilileri, Türk üniversitelerinden 35'i aşkın temsilci, çeşitli endüstri kuruluş temsilcileri ve Bükreş Politeknik (Romanya), Sofya Teknik (Bulgaristan) ve Azerbaycan Teknik (Azerbaycan) Üniversitelerinden üst düzey temsilcilerinin katıldığı iki günlük toplantı sonucunda aşağıdaki kararlar alınmıştır.

1. UNESCO Genel Kurulu'nun 28. oturumunda desteklenmesi kararı alınan Doğu Avrupa, Kafkasya ve Orta Asya Cumhuriyetlerine Uydu Yayın Aracılığıyla Uzaktan Eğitim başlıklı proje konusunda İstanbul Teknik Üniversitesi'nin planlanan şekliyle teknik proje önerisini tamamladığı ve ulusal uydu yayın şebekesi kurulması aşamasında önemli adımlar attığı görülmüştür. Katılımcı üniversitelerin temsilcileri ekte verilen imzalı belge, ulusal şebekenin bir üyesi olma konusundaki niyetlerini belirtmişlerdir.

2. İstanbul Teknik Üniversitesi proje bütçesi ile ilgili son düzeltmeleri yapmasını takiben projeye maddi destek sağlama çalışmalarına girişecektir.

3. UNESCO delegasyonunun 26-29 Mart 1996'da İstanbul Teknik Üniversitesi'ne yaptığı ziyarete ilişkin uzlaşma metninde belirtildiği şekliyle projenin fiziksel altyapısının Şubat 1997 itibariyle bitirilmesi öngörülmüştür. Ulusal şebekenin kurulması konusunda karşılaşılan zorluk ve gecikmeler, bu tarihin 1997'nin ikinci yarısına kaymasını kaçınılmaz kılmıştır.

Uzlaşma Metninin İmzalanması

Yukarıdaki metin İTÜ Rektörü Sayın Prof. Dr. Gülsün Sağlamer ve UNESCO Engineering and Technology Division'den Sayın Dr. Dueb M. Lakhder tarafından imzalandıktan sonra katılımcıların ayrı ayrı imzasına sunulmuştur. Bu Uzlaşma Metnini bazı katılımcılar imzalamaktan imtina etmişlerdir.

Fırat Üniversitesi Temsilcisi olarak bu toplantıya ben katılmıştım ve Uzlaşma Metnine aşağıdaki notu düşmüştüm.

"Not: Ulusal şebekenin bir üyesi olmanın yanında, doğrudan projede (Fırat Üniversitesi'nin) aktif rol almasını ve Elazığ Fırat Üniversitesi'nin Doğu Anadolu'da uplink sistemiyle katılımının uygun olacağı kanaatindeyim."

Projede İTÜ, ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi yürütücü rolü oynarken, diğer Üniversitelerin sadece şebekenin birer üyesi olarak projeye dâhil edilmek istenmesi nedeniyle, söz konusu Uzlaşma Metine yukarıdaki **Not** düşülmüştür. Çünkü uzaktan eğitimle ilgili tüm kaynakların önemli bir bölümü bu üç

üniversiteye aktarılacak, bu üniversitelerin hazırlayacakları ders materyalleri diğer üniversitelere gönderilecek ve diğer üniversiteler sadece alıcı (Receive Only) konumunda olacaklardır. Alıcı üniversiteler ayrıca kendi bütçelerinde bu projenin yürütülmesi amacıyla maddi kaynak ayırmak durumundadırlar. Örneğin Fırat Üniversitesi herhangi bir alanda hazırladığı eğitim programını bu sistemde sunup sunamayacağı tam açık değildir. Proje incelendiğinde bu durum ile ilgili sadece VI-AĞ YAPISI, NİTELİKLER ve MALİYETLER bölümünde diğer eğitim kurumlarının katkı sağlayabilecekleri *"İstanbul ve Ankara dışında yer alan ve eğitim programı katkısında bulunacak diğer eğitim kurumlarının da, belirtilen şekillerden biri ile bu iki C-düğümünden birine bağlanmaları gerekecektir."* ifadelerinde yer almaktadır.

Diğer üniversiteler doğrudan uyduya yayın gönderemeyecektir. Oysa İstanbul'da iki ayrı üniversite (İTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi) ve ODTÜ uyduya doğrudan erişebilecektir. Bu üç Üniversite haricindekilerin hepsi bir bakıma sadece müşteri olarak kabul edilmektedir.

Sonuç

İTÜ-UZEM Uzaktan Eğitim Projesi, ABD'deki NTU'nun hemen hemen kopyasıdır. Bu tür bir sistemin ülkemizde kurulmasının fayda sağlayacağı açıktır. Ancak

projede aşağıda belirtilen hususlar nedeniyle arzu edilen başarı sağlanamaya bilir.

- İTÜ-UZEM Uzaktan Eğitim Projesi netice itibariyle diğer üniversitelerin de katkılarıyla yürütülecek bir projedir. Bu nedenle bu proje hazırlanırken diğer üniversitelere projenin yeterince tanıtılmış olması, bu ağın üyesi olmak isteyip istemeyecekleri ve katkılarının neler olabileceği önceden sorulmalıydı.
- Proje diğer katılımcı üniversitelerimize maddi yük getirmektedir. Bu maddi yükün, doğrudan katılımcı üniversitelerin kendi bütçelerinden karşılanması talebi yanlıştır. Oysa projeye nereden kaynak sağlanacaksa, aynı kaynaktan katılımcı (Receive only) üniversitelere de maddi destek sağlanabilmesi halinde, bu projeye diğer üniversitelerimizin daha istekli katılmaları sağlanabilir.
- Projenin birçok yerinde gizli hissedilen bir durum, yürütücü konumundaki üniversitelerimizin dışındaki üniversitelerin, bu tür bir eğitime katkı sağlayamayacakları kanısının doğmasıdır. Alıcı konumundaki üniversitelerimizin sadece program alıcısı ve işin alt düzeydeki organizasyonunda görevlendirilmesi, ayrıca alıcı üniversitelerdeki genç öğretim üyelerinin, verici üniversitedeki bir öğretim üyesinin asistanlık işlerini yürütmesi ifadeleri bu kanıyı ortaya koymaktadır.

- Türkiye'de uzun yıllardan beri Açık öğretim faaliyetlerini başarı ile sürdüren Anadolu Üniversitesi'nden, MEB FRTEB'den, 1992'den beri televizyonla uzaktan eğitim sertifika programları yürüten Fırat Üniversitesi'nden, Uzaktan Eğitim Vakfı (UZEV) ve benzeri kuruluşlardan görüş sorulmaması ve bu birimlere projede aktif görev verilmemesi eksiklidir.
- Bu projede sadece İstanbul ve Ankara'da TÜRKSAT uydularına uplink sistemleri kurmak yeterli değildir. Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde hüküm süren terörü önlemede, bu bölgede ekonomik katkı sağlamanın önemli rolü olacaktır. Bu nedenle sürekli Türkiye'nin batısında modern sistemlerin kurulması yerine, Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerimizde de bu tür tesislerin kurulması mutlaka başlatılmalıdır. Hidrolik potansiyeli nedeniyle bu bölgelerimizde oldukça büyük kapasitelerde hidrolik santraller kurulmuş ve başarı ile çalıştırılmaktadır. Yeni santraller de kurulmaya devam etmektedir. Diğer teknolojilerin de bu bölgeye kaydırılması, bu bölgelerimizde halen hüküm süren her türlü ekonomik sorununu azaltmaya katkı sağlayacaktır. O nedenle bu bölgelerimizdeki üniversitelerimize de çok büyük görevler düşmektedir.
- Fırat Üniversitesi mevcut potansiyeli ile yeni teknolojilerin bu bölgelere taşınmasında aktif rol almayı hedeflemekte ve

uzaktan eğitim hedeflerini daha şimdiden belirlemiş durumdadır. Bu nedenle İTÜ-UZEM projesinde aktif görev almak ve eğitim programları hazırlayarak bölgeye ve diğer yörelere katkı sağlamayı istemektedir. İTÜ-UZEM projesi NTU'ya benzerlik sağlayacaksa, tüm yönleriyle bunu yapmalıdır. Çünkü NTU'da eğitim programları 46 üniversitenin işbirliği ve ortak programlar hazırlamasıyla yürütülmektedir. Tekelcilik tarafı bulunmayıp, üniversiteler arasında işbirliği kurularak eğitim sürdürülmektedir. Başarılarının sırrı da bu işbirliğinden kaynaklanmaktadır.

DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGELERİNDE BİLGİSAYAR ALANINDA KİTLESEL EĞTİM YAPILMALI

Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde hüküm süren işsizlik sorunu; bu bölgelerdeki terörü körükleyen önemli bir unsur olduğu herkesçe bilinmektedir. Terör grupları genelde işsiz olan kişileri daha rahat kullanabilmektedir. İşsiz, aç ve yeterli eğitim düzeyi olmayan bir genci kandırarak terör içerisine çekmek çok kolaydır. Çünkü o genç, terör gruplarına katılmayı, kendisi için bir umut kaynağı olarak görebilmektedir.

Lise sonrasında üniversitelere giremeyen birçok işsiz genç arasında yasadışı faaliyet gösteren örgütlere katılanları görmek mümkündür. Bu gençlerin önemli bir kısmı, mezuniyet

sonrası ya kahve köşelerini kendilerine mesken tutmakta ya da kendisini terör örgütleri içerisinde bulabilmektedir.

Türkiye'de bilgisayar teknolojisi alanındaki gelişmeler en hızlı değişim gösteren sektörler arasındadır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizi görenler veya buralarda yaşayanlar, küçük nüfusa sahip ilçelerimizin bir bölümünde dahi bilgisayar şirketlerinin faaliyet gösterdiklerine şahit olmuşlardır. Ancak sıkıntı, bu sektörde ara insan gücünün yeterli düzeyde olmamasıdır. Bu durum bu bölgelerdeki kamu kuruluşlarımızda da hüküm sürmektedir. Kamu kuruluşlarımızda bilgisayar işlerini yürüten memurların önemli sayılacak bir bölümünde bilgisayar kullanım eksikliği söz konusudur.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan üniversitelerimize önemli görevler düşmektedir. Bölgedeki işsizlik sorununu mümkün olduğunca aşağı seviyelere çekmek için bu üniversitelerimizin kitlesel eğitime yönelmeleri gerekir. Bilgisayar alanında önce bir aylık bir dönemde yüz yüze bir eğitim verdikten sonra, mahalli televizyon, internet gibi araçlar kullanarak bilgisayar yazılımlarının gençlere öğretilmesi planlanabilir.

Fırat Üniversitesi'nde 1992 Yılı'ndan beri mahalli düzeyde yayın yapan bir televizyon birimi bulunmaktadır. Üniversitede bilgisayar alanında yüz yüze sürdürülen bilgisayar

kurslarına ilave olarak, ders ortamında çekilen görüntüler Fırat Televizyonu aracılığı ile halka ulaştırılmaktadır. İsteyen katılımcılar, üniversiteden ödünç bilgisayar alabilmekte ve evinde televizyon programlarını seyrederek uygulamalı eğitime katılabilmektedir. Dönem sonlarında üniversitede uygulanan sınavlara katılıp başarı sağlayanlara, Fırat Üniversitesinin Başarı Sertifikası verilmektedir. Bu yöntemle bilgisayar kursu görenlerden birkaçının, halen Elazığ'da bilgisayar dershanesi işletmeleri, bu tür bir çalışma yönteminin başarılı olabileceğini kanıtlamaktadır.

Doğu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerimizde yer alan üniversitelerimiz, işbirliğine giderek ve uzaktan eğitim yöntemlerini kullanarak, bilgisayar alanında sertifika programları düzenlemelidir. Bu sistem yaygınlaştırıldığında, kursa katılanların az da olsa bir bölümü iş sahibi olabileceklerdir.

ULAKBİM PROJESİ NE DURUMDA?

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) bünyesinde Ankara'da kurulan ve kısa adı "ULAKBİM" olan TÜBİTAK Ulusal Akademik Ağ (ULAK-NET) ve Bilgi Merkezinin (UBİM) kuruluşu, teşkilatlanması, görevleri, yetkileri ile çalışma usul ve esaslarını belirlemek için bir yönetmelik yayınlanmış ve bu iki kuruluşun **amacı**; *"eğitim ve araştırma-geliştirme yapan kişi ve kuruluşlar (ulusal inovasyon merkezleri) arasında Türkiye çapında bir etkileşimli iletişim ortamı sağlamak ve benzer amaçlı yurt dışı ağlarla da bağlantısı olacak bu ağ üzerinden eğitim ve araştırma ortamının birikimini yansıtan bilgi kaynaklarına erişim olanağı sunma"* şeklinde belirlenmiştir.

Bu proje sayesinde özellikle üniversitelerimizdeki araştırmacı ve öğretim elemanlarının bilgiye erişimleri çok kolaylaşacak ve bir bakıma bilgi ayaklarına gelmiş olacaktır. Bu proje ile ilgili çalışmalar başlangıçta çok süratle gelişmiştir. Hatta 1996 Yılı Aralık Ayı içerisinde TÜBİTAK tarafından

gönderilen bir yazıda, “*Üniversite bağlantılarının 1997 Yılıının ilk çeyreğinde tamamlanması ve 1997 içinde de kamu ve özel araştırma-geliştirme kurumlarının omurga bağlantılarına başlanmasının planlandığı*” haberi, biz akademisyenleri fazlasıyla memnun etmişti.

INTERNET aracılığı ile ULAK-NET KURULUŞ TAKVİMİNİ incelediğimde ve eğer oradaki bilgiler sürekli güncelleştiriliyorsa, üniversitelerimizin bu ağa bağlanacak uç sayısının toplam 90 olduğu görülür. Örneğin İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Gümüşsuyu, Tuzla, Ayazağa, Maçka, Taşkışla gibi beş ayrı bağlantı ucunun olduğu belirtilmiştir. Toplam 90 uçtan bugüne kadar tamamen aktif hale getirilenlerin sayısı takriben 26 civarındadır. Bazı bağlantılar ise tamamlanmış, ancak küçük sayılabilecek örneğin router, lokal vb. sorunları bulunmaktadır. O halde Temmuz 97 Ayı itibariyle üniversitelerimize ait 90 adet yerleşkenin ancak %30 civarındaki kısmı hazır durumdadır. Tabi bu yerleşkelerin buldukları yerlerdeki alt yapı problemleri, Türk Telekom'un bağlantı çalışmaları ve üniversitelerimiz tarafından gerçekleştirilmesi gereken donanım alımlarındaki gecikmeler, doğrudan projenin ileriye sarkmasına neden olmaktadır. Bir de bunlara bilgilendirme eksikliği eklenince, ister istemez proje arzu edilen bir hızda seyretmeyebilmektedir.

Fırat Üniversitesi'nin 1997'nin ilk çeyreğinde bu ağı kullanabilecek seviyeye geleceğini ve özellikle de ilk 20

üniversite arasında olduğumuz şekilde kulaktan duyular almamız, bizi o zamanlar oldukça sevindirmişti. Çünkü Fırat Üniversitesi 1988’de EARN bağlantısı olan ilk 8 üniversite arasında yer almıştı ve bu durum üniversitemize birçok katkılar sağlamıştı.

1997’nin ilk çeyreğinde, üniversitelerin bu ağa bağlanması için her türlü kuruluş masraflarının, hatta her öğretim elemanının odasına kadar gereken hatların masraflarının dahi TÜBİTAK tarafından gerçekleştirileceği şeklindeki yanlış duyular, bizleri rehavete sürükledi ve bu projenin kendiliğinden üniversitemize gelmesini bekler olduk. Ancak bırakın ilk çeyreği, 1997’nin ilk yarı süresi tamamlanmasına rağmen bir haber çıkmayınca ve meseleyi araştırmak istediğimde, konunun hiç de tahmin ettiğim şekilde olmadığını “*Ulusal Akademik Ağ Kuruluşunda Türk Telekomünikasyon A.Ş. - TÜBİTAK İşbirliği İle İlgili Protokolü*” elde edince öğrendim.

Aynı durumda diğer bazı üniversitelerimizin de bulunduğunu zannediyorum. Yani bu ağa bağlanmak için üniversite olarak ne yapmaları gerektiğinden haberdar olmayanlar bulunabilir. Hatta o üniversitenin bulunduğu ildeki TÜRK TELEKOM BAŞMÜDÜRLÜKLERİ dahi yeterince bilgi sahibi olmayabilirler. Bu bilgilendirme eksikliği yüzünden de daha çok bekleyebilirler. O nedenle bu tecrübeleri yaşamış birisi olarak, üniversitelerimizin bu işle görevlendirilen

elemanlarının “*Ulusal Akademik Ağ Kuruluşunda Türk Telekomünikasyon A.ř. - TÜBİTAK İşbirliği İle İlgili Protokolünü*” mutlaka incelemelerini ve vakit kaybetmeksizin eksikliklerini tamamlamalarını öneriyorum.

Interpro

15-21 Eylül 1997.

Sayı:134

Sayfa:14

BİLİŞİM'97 NİN ARDINDAN

1-4 Eylül 1997'de Tüyap Beylikdüzü Fuar ve Kongre Merkezi'nde yapılan Bilişim '97 Bilgi ve İletişim Teknolojileri Fuarı ile 3-6 Eylül 1997 tarihleri arasında gerçekleştirilen TBD 14. Ulusal Bilişim Kurultayı'nı, 1996 Yılı'nda yapılan Bilişim '96 etkinlikleri ile kıyaslamak istiyorum.

Bilindiği üzere TÜBİT '96 TÜBİSAD Bilgi ve İletişim Teknolojileri Fuarı; İstanbul Hilton Oteli Salonları, Exhibition Center, Askeri Müze Kültür Sitesi Salonları ve Fuar Merkezi'nde sergilenmişti. TBD 13. Ulusal Bilişim Kurultayı ise Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'nda düzenlenmişti. Yani Fuar ve Kurultay aynı bölgede idi. Geçen yıl bu durum; Kurultayda sunulan Bildiri, Akademik Bildiri, Çalışma Grupları, Tanıtım ve Meslek Yenileme Seminerleri etkinliklerine katılımı kısmen de olsa olumsuz yönde etkilemişti. Çünkü bildiri dinlemek yerine, fuarı dolaşmayı veya fuarı dolaşmanın yerine bildirileri izlemeyi tercih edenler olmuştu. Bu yıl Bilişim '97 Bilgi ve İletişim Teknolojileri Fuarı'nın doğrudan Beylikdüzünde yapılmış olması ve Kurultay tarihleriyle çakıştırılmaması, kanımca çok isabetli olmuştur. Böylece bu her iki ayrı etkinlikten faydalanma imkânı doğmuştur.

Bu yıl kurultayda önceden programa yerleştirilmiş bazı bildiriler, sahipleri gelmediği için sunulamamıştır. Bu durum katılımcılar arasında hoşnutsuzluk yaratmıştır. Bu nedenle programa konulan bildirilerin mümkün olduğunca yazarları tarafından sunulmasının sağlanması gerekir. Tabi kurultaya geleceğini bildirdiği halde, gelmeyenler için yapılacak bir şey yoktur. Ancak bildiri sahiplerine tek tek telefon edip katılıp katılmayacaklarının sorulması ve katılmaları yönünde talepte bulunulması halinde, katılamayacakların sayısı kısmen

düşürülebilir. Tedbir olarak ta daha sonraki yıllarda Bilişim Kurultaylarına katılmak için aynı kişiler tarafından teklif edilecek bildirimler, sunum kapsamına alınmayabilir.

Kurultayda sunulacak etkinliklerin saatleri de önem arz etmektedir. Sunumlar mümkün olduğunca dengeli ve bir birini etkilemeyecek şekilde dağıtılmalıdır. TBD 14. Ulusal Bilişim Kurultayında 5 Eylül 1997 günü saat 15 de “**Yarın, bugün burada**” başlığı ile düzenlenen Windows 98 ve Microsoft’un diğer bazı ürünlerinin tanıtılması toplantısı, tüm katılımcıların ilgi noktası olmuştur. Bu sunum esnasında bilişimcilerin önemli bir bölümü bu toplantıya katılmış ve diğer etkinler oldukça sönük geçmiştir. Bildiri sunulan bazı salonlarda sadece birkaç kişinin bulunduğu durumlar ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bundan sonra düzenlenecek Bilişim etkinliklerinde, Windows ’98 in tanıtımı gibi çok önemli sayılacak sunum saatleri ile diğer sunumları çakıştırmamak daha isabetli olacaktır.

Netice itibariyle geçen yıla oranla daha başarılı ve etkili bir Bilişim toplantısı olduğunu, katılımcıların hepsi yaşadı. Gelecek yıllarda bilişim toplantılarının daha organize bir yapıya sahip olacağı şimdiden kendisini belli etmektedir. Ayrıca, artık TBD Ulusal Bilişim Kurultayı ifadesindeki “**Ulusal**” kelimesini “**Uluslararası**” olarak değiştirmenin zamanı, acaba gelmedi mi?

GÜNAHIYLA SEVABIYLA INTERNET !

Internet için farklı birçok tanım yapılabilir. Örneğin, "Internet; dünyadaki irili ufaklı bilgisayar ağlarının, ağ sistem teknolojileri ile birbirine bağlanmaları ve bir IP protokolü kullanarak anlaştıkları, haberleştikleri bilgi aktarım ve paylaşımında buldukları bir iletişim ağıdır" şeklindeki bir tanım, Internet kullanmanın amacını ortaya koymaya yetmektedir. Kişiler; ilgi alanları ve çalışma sahalarının değişik olması sebebiyle, Internet'in kendilerini ilgilendiren kısmı çerçevesinde değişik tanımlar yapabilirler. Internet; **International Network** kelimelerinin kısaltılıp birleştirilmesinden elde edildiğinden, kısaca "**Uluslararası bilgisayar ağı**" olarak da tanımlanabilir. Küreselleşen dünya; bilgi çağı ve/veya iletişim çağını yaşamaya başlamıştır. Bilgi iletişiminin yapılması bakımından, bu çağa **Bilgi Çağı** demek, daha doğru olacaktır.

Bilgi, insanlığın 5000 yıl kadar önce dil ile resimleri birleştirerek yazıyı bulmasından, böylece bilginin aktarılması ve saklanması mümkün hale gelmesinden bu yana, her zaman

bir ilerleme kaynağı olmuştur. Gutenberg'in 15. yüzyılda geliştirdiği tipografi tekniği ya da 20. Yüzyılda gerçekleştirilen radyo, televizyon ve elektronik bilgi işlem teknolojilerindeki buluşlar, bilgi alışverişinde çığır açmış ve iletim hızını arttırmıştır. Geldiğimiz noktada bu iletim hızı dahi yetersiz kalmıştır. Bu sebeple Internet diğer tüm bilgi iletim organlarından daha hızlı bir gelişme göstermektedir. Ayrıca Internet ortamında var olan bilgi miktarı, yazının icadından günümüze kadar var olan bilginin şimdilik yarısıdır. Bu durum bile Internet'in eğitime katkısını irdelemek için, tek başına yeterli bir sebeptir.

Bilgiyi herhangi bir meta olarak görmek mümkündür. Hatta maddeci bir çağda belki de işimizi kolaylaştıracaktır. Bir meta olarak bilginin bir noktadan bir noktaya ulaştırılması (transferi) ne derece hızlı gerçekleşirse, metanın değeri de o derece artmaktadır. Bunu ilk olarak ispatlayanlardan biri bugün milyarlarca dolar ciroya ulaşan bir şirketin kurucusu olan Julius Reuter'dır. Zira Reuter 28 Nisan 1950'de 45 posta güvercini ile Brüksel ile Aachen arasında olmayan telgraf bağlantısının açığını kapatıyordu. 200 Km'lik bir uzaklığı 2 saatten biraz uzun bir sürede kat eden güvercinleri ile bilginin tıpkı başka bir meta gibi ticaretini yapıyor, bilginin hızlı ulaşımının o metaya verilen değeri arttırdığını ortaya koyuyor ve bu noktadan günümüzdeki Reuter Ajansı'na uzanan yola çıkmış oluyordu.

Günümüzün yaşayan Reuter'ı ise, sadece bilgi satarak bugün Dünyanın en zengin adamı olma yolunda olan Bill Gates'tir. Gates, bilgiye erişime ve Internet'e verdiği önemi belirten şu cümleyi tüm dünyaya canlı olarak hitap ettiği Windows 95 tanıtım açılış konuşmasında söylemiştir. "*Windows 95 ancak internete ulaşmanın en kolay ve hızlı yolu olursa ayakta kalabilir*". Şu günlerde Memphis adıyla piyasaya duyurulan Windows 98 incelendiğinde, Internet alanında birçok yeniliği içermesi, Bill Gates'in Windows 95 tanıtımında söylediklerini gerçekleştirme yolunda oldukça çaba harcadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Bilginin saklanması ve depolanması önemlidir. Bugün geldiğimiz noktada; bilgi depolanırken, transfer edilirken veya paylaşılırken ortaya çıkan avantajları sebebiyle, bilginin sayısal (dijital) halde bulunması istenmektedir. Hem sayısal halde bulunma hem de aynı protokolü kullanarak haberleşen ağlarda bilginin ortak formatlar ile saklanması, gerçekten dünyamızı *Dijital Dünya* haline çevirmiş olacaktır.

Günümüzde farkında olmadığımız birçok olay dijital olarak elektronik cihazlarla gerçekleşmektedir. Meta olarak bahsettiğimiz bilgi; bilgisayar ve Internet ortamında bir yazının dışında bir başka biçimde de bulunabilmektedir. Örneğin bilgi; resim, ses, film veya bilgisayar ortamında dijital halde bulunan herhangi bir dosya şeklinde bulunabilir. Bu örnekler Internet'in bilgi haberleşmesi alanında yararlarını gözler önüne

sermektedir. Zaten Internet sayesinde bilgisayar sadece hızlı bir hesaplayıcı olmaktan kurtulmuş ve bir haberleşme cihazı konumuna da gelmiş durumdadır.

Internet'in Eğitime Faydaları

Prof. Dr. M. Karlıdağ, "*Genel Eğitimi*" şu şekilde tanımlamaktadır. "*Her şeyden önce kişinin, en küçük bir birimden kâinatı içine alacak kadar geniş bir dairede gelişen hadiseler hakkında sağlıklı fikirler üretmesini, bu fikirleri etkili bir şekilde savunabilmesini sağlayan ve ona her türlü ortam ve şartlarda inandırıcı ve uzun vadeli iletişim kurdurabilen eğitimidir.*"

Internet'in eğitime katkısını veya yerini irdelerken aşağıda sayacağımız hususların göz önünde bulundurulması gerekir. Netice itibarı ile Internet bir bilgisayar ağıdır ve insanlar bilgisayar aracılığı ile bu ağa bağlanırlar. Toplamda Internet bu bilgisayarlar ile zaten beraber düşünülür. Dolayısıyla bu noktaları dikkate alarak bilgisayarın eğitime katkısını incelemek gerekmektedir. Bugün bilgisayarların geldiği nokta çoklu ortam (multimedia) dir. Artık standart kabul edilen minimum özellikli bilgisayar modellerinde bile bu özelliklere rastlamak mümkün olmaktadır.

Internet'e Bağlanabilen Bir Bilgisayarın Sağlayacağı Avantajlar

- Bilgisayarlar ile sanal gerçekte (Virtual Reality) üç boyutlu ortam hissi oluşturan ve gerçekte yapılması zor veya yüksek maliyetli olan hadise ve deneylerin yapılmasına olanak veren bir ortam vardır.
- Bilgisayarın hızlı işlem yapma ve hesaplama kabiliyeti nedeniyle, bir test ve sınama makinesi özelliğine sahiptir.
- Dünyanın en geniş bilgi deposu olan dev bir etkileşimli (interaktif) Internet kütüphanesine sahiptir.
- Multimedia özelliğine sahip bir bilgisayar; eğitimin daha kalıcı ve etkin olmasını sağlar. Çoklu ortamı daha eğlenceli hale getirmek için eğitim yazılımları bir nevi oyun biçiminde üretilmektedir. Bu nedenle Education (Eğitim) ve Entertainment (Eğlence) kelimelerinden türetilen **Edutainment** kelimesi, yeni bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Türkçe 'de **Eğitim** ve **Eğlence** kelimeleri benzer yolla birleştirilirse, **Eğitence** kelimesini türetilmiş olur.
- Kullanıcı, Internet ortamındaki canlı yapacağı sohbetler ile öğrenmek istediği konuları sorabilir, tartışma guruplarına katılıp bizzat gelişmeleri takip ederek katkıda bulunabilir, ayrıca konu ile ilgili haber guruplarına üye olup en yeni gelişmeleri hızla takip edebilir.

- Internet ortamında ortak dil İngilizcedir, ancak her ülke en az İngilizcenin yanında kendi dili ile de web sayfaları hazırlamaktadır. Zaten sohbet programları ortamlarında hangi dilin kullanılacağı sadece sohbete katılan kişilere kalmıştır. Böylece Internet'in yabancı dil eğitimine de büyük miktarda katkısı olacaktır.
- Internet ortamındaki web siteleri *hypertext* olarak oluşturulmuştur. Bir konuyu web 'de incelerken konunun anahtar kelimeleri *hypertext* halde olduğundan bu kelimelerin üzerlerine tıklanarak ayrıntılarına gidilebilir. Bu da Internet üzerinde bir konuyu araştıran ve öğrenen biri için detaylı, kaynağına inen eksiksiz bir öğrenim demektir.
- Internet ortamında araştırma ve çalışma sonuçları ve/veya başkaları ile paylaşılmak istenen dijital bilgiler, dosyalar (Files) ve Programlar; FTP (File Transfer Protocol) diye kısaltılmış bir yöntemle gönderilip alınabilecek biçimde büyük çoğunlukla sıkıştırılarak arşivlenmiştir. Bunun dışında kullanıcılar *e-mail* eki veya sohbet esnasında dosya olarak metin, ses, resim, video (animasyon) ve bilgisayar programı gibi dosyaları alıp gönderebilmektedirler. Bu da bilginin iletişimi veya işlenmiş bilginin transferini süper derecede hızlı olarak dünyanın bir ucundan diğer bir ucuna gönderilebilmesini sağladığından, bilginin paylaşımı açısından çok önemli bir gelişme olduğu kesindir.

- Internet ortamındaki her kullanıcının bir elektronik haberleşme adresinin (e-mail) olması ve kişisel web sayfalarında kullanıcıların kendilerini ve çalışmalarını tanıtabilme olanakları ve bu ortak ilgi alanlarının müşterek web sayfalarında sınıflandırılabilmesi, dünyanın dört bir yanındaki insanların her zaman birbirlerine anında ulaşabilmeleri anlamını taşır. Internet ortamındaki hiper metin (Hypertext) web sayfaları ile hadiselerin kaynağına inen sorgulamalı ve araştırmacı bir yaklaşım olduğundan, ezberciliği ortadan kaldıran bir etki yapar.

Internet'in Olası Zararları Neler Olabilir?

- Her araç faydalı kullanılabilceği gibi kötü niyetli kişiler tarafından zararlı hale de getirilebilir. Ancak bir aracın olası zararları sebebiyle çok ve genel faydalarını bir tarafa iterek kullanılmaması uygun değildir. Zaten tarihte birçok örneği de vardır. Buluşlar faydalı kullanılacağı gibi zararlı da kullanılabilmiştir. Örneğin atom bombası canlı ve cansız tüm varlıklar için ne kadar tehlikeli görülse de, elektrik enerjisi üretiminde kullanılmasıyla, toplumun refah içerisinde yaşaması için önemli potansiyel oluşturmaktadır. Internet'in olası zararları sebebi ile kullanılmaması çözüm değildir, ancak tabii ki bu zararları yok etmek veya en aza indirmek için gerekli olacak çabayı sarf etmek

gerekmektedir. Zaten bu konularda gerekli çalışmalar da yapılmaktadır.

- Internet üzerindeki web sitelerinin bazıları ahlaki açıdan toplumlara zarar veren içeriklere sahip olabilmektedir. Bu konuda önlem olarak Browser programlarına anahtar kelimeler girilerek kısmen sansür uygulanabilmektedir. Ayrıca insanlar bu konudaki hassasiyetlerini ortaya koydukça, hükümetler bu tür sitelerin açılmaması yönünde kararlar alıp yaptırımlar uygulamaya başladılar.
- Türkiye’de ahlaki değerleri sarsan Internet sitelerinin açılmamasıyla ilgili katı yasal düzenlemeler yapılırsa bile, bu tür problemleri ortadan kaldırmak oldukça zor görünmektedir. Çünkü Internet ağı uluslararası küresel bir yapıya sahip olup, ülkemizden bağlanan bir kullanıcı başka bir ülkede açılmış olan bu tür bir siteye kolayca erişebilir.
- Internet’in; kullanıcısının sosyal ve insani ilişkilerden kopmasına yardımcı olması; en büyük sorun sayılabilir)malıdır. Ancak çözümü kullanıcıya veya yakınlarına (ebeveynlerine) bağlıdır. Bu problem daha çok içine kapanık, psikolojik veya kişilik sorunları olan insanları daha fazla olumsuz etkileyecektir. Sorunsuz insanlarda ise bu gerçek kişiliklerinden uzaklaşma olarak kendini gösterebilir. Bunun önlenmesi için kullanıcının yakınları

veya ebeveynler sosyal ilişkileri geliştirici etkinliklere katılmasını sağlamalı ve asosyal olmasını önleyici tedbirleri almalıdır.

- Internet ortamında var olan dünya siber uzay (Cyberspace) dediğimiz hayali yani sanal bir dünya ve ortamdır. Bu sebeple sanal ortamda gerçekte olmayacak veya çok zor olacak hadiseleri kolayca gerçekleştirebilir veya gerçek hayatta çok uzun süren işlemler çok kısa sürede yapabilir. Siber uzayda bu ve benzeri hadiseler kullanıcının olması gerektiğinden daha fazla hayalci olmasına sebep olabilir. Bu pek problem olmaz hatta bazen bu hayalcilik faydalı bile olabilir. Çünkü gerçekleşmesi gereken bir hadise önce hayal edilebilmelidir. Dolayısıyla iyi şeyler de hayal edilip üretilebilir (Üretken hayalcilik).
- Kullanıcı bilgisayar başında Internet kullanırken, siber uzaydaki Internet topluluğu ile ferdi olarak tek başınadır. Bu sebeple özellikle bastırılmış duygular veya ikinci kişiliği ön plana çıkabilir. Bu özellik Internet ortamındaki sohbet (chat-IRC) ortamlarında daha fazla kendisini gösterir. Bu genç bireyin bir geçiş döneminde ortaya çıkan bir durumdur.
- Internet ortamındaki (Siber uzay) okyanusta sörf yapma diye tabir edilen bir kavram ile HTML (Hyper Text Markup Language) yazılmış web sayfalarında Hypertext (Hiper metin) kelime veya objelere tıklayarak bir noktadan bir

noktaya gitmeyi (link) mümkün kılar. Bu durum, okyanusta sörf yapan birinin yönünün, dalgalar tarafından belirlenmesi olayına benzer ve bu linkler birinden diğerine sonsuza kadar devam da edebilir. İşte bu durum kullanıcının Internet'e bağlı iken bilgisayar başında vakitlerin nasıl geçtiğini anlamamalarına sebep olur. Böylece bazen saatler, hatta günler geçebilir. Bu durum hem vakit harcanmasına hem de hayattan uzaklaşmaya sebep olabilir. Bu tür olumsuzluklar, kullanıcıların yakınları veya ebeveynleri tarafından ortadan kaldırılabılır.

- Sonuç olarak Internet'in olumsuz tarafları vardır, ancak bu zararlar Internet'ten vazgeçilmesini hiç bir zaman mümkün kılmayacaktır. Bu zararların en aza indirilmesi için yapılması gerekenleri tespit amacı ile gerekli araştırmalar yapılmalı, sonuçlar tahlil edilmeli ve çözüm önerileri sunulup uygulamaya geçilmesi küçük ve genç yaştaki kullanıcılar için acil bir gereksinimdir.

İletişim Teknolojileri İçerisinde Internet

Yazılı, Sesli ve Sesli-Görüntülü medya veya genel anlamıyla medya, temelde iletişim konusu ile doğrudan ilgilidir, ancak farklı kanalları kullanan enstrümanlardır. 20. Yüzyılın sonunda ortaya çıkan Internet te, artık bu medya kavramı içerisinde yerini almıştır. Çünkü medya enstrümanları, ayrı kümeler halinde iletişim kavramının ortak paydası etrafında ele

alınırsa, ortak paydanın büyük kısmını internet kapsayacaktır. Bu sebeple medya kavramı içerisinde Internet'i en başta saymak gerekecektir.

Internet diğer tüm medya organlarının temel özelliklerini kendi üzerinde bulundurması yanında, asıl en önemli ve farklı tarafı interaktif (Etkileşimli) olmasıdır. Etkileşimli olması; sesi görüntüyü ve yazıyı bir arada bulundurması dışında, gerçek zamanlı ikili iletişime imkân vermesidir. Yani bir eğitim aracı olarak hem göze hem kulağa hitap etmesi yanında, bir de etkileşimli olması; bilgisayar başındaki internet kullanıcısının kendi isteği doğrultusunda yönlendirmesi ve karşılıklı internet kullanım (Chat-IRC gibi) ortamlarında, gerçek zamanlı etkileşimli iletişime imkân sağlamaktadır. İşte bu özellikleriyle geleceğin medyası Internet'tir.

İletişim açısından Internet'e bağlı bir bilgisayar, aşağıdaki imkânları doğurur.

- Hızlı bir hesaplayıcı ve yorumlayıcıdır.
- Faks-modem cihazı sayesinde bir telefon ve faks cihazıdır.
- Internet bağlantısı sayesinde dev bir bilgi deposu ve kütüphanesidir.
- Canlı ses yayını yapılabildiği için bir radyodur, telsizdir.

- Hem ses hem görüntü bulunan animasyonlar ve yeterli hızla canlı TV yayını izlenebilir olması ve hatta saati geçmiş programları bile arşivden izlemenin mümkün olması bir üstünlüğüdür.

Çok miktardaki yazılı medya zaten internet ortamında olduğundan, aynı zamanda yazılı medya özelliği de taşır. Üstelik haberlerin kaynağına inmek mümkün olduğu gibi, doğrudan yazarına da ulaşmak mümkündür.

Kısacası İnternet'e bağlı bir bilgisayar, mutimedia (Çoklu ortam) eğitim aracı, televizyon, radyo, gazete, kütüphane, ve telefondur. İnternet; iletişim araçları içerisinde ayrıcalıklı, ancak ülkemizde henüz layık olduğu anlamda kullanılamamaktadır.

Uzaktan Eğitimde İnternet'ten Nasıl Faydalanılabilir?

Henüz plan ve programsız olsa bile İnternet; en uygun uzaktan eğitim aracı sayılabilir. Bazı içerik sağlayıcı durumundaki üniversiteler İnternet üzerinden uzaktan eğitim yapmaktadırlar. İnternet, TV ile uzaktan eğitimin en büyük dezavantajını ortadan kaldırmaktadır. Yani, zamandan bağımsız eğitim söz konusudur. Uzaktan eğitimdeki öğrenciler, genelde çalışan öğrenciler olduklarından; TV ile uzaktan eğitimde dersleri zamanında izleyemedikleri için kaçırabilmektedirler. İnternet ile uzaktan eğitim bu problemi ortadan kaldırmaktadır.

Birçok içerik sağlayıcı, konu ile ilgili yeni yazılım ve paketler hazırlamaktadırlar. Yakın gelecekte bu yazılımlar sayesinde, *İnternet İle Uzaktan Eğitim*; daha çok verimli ve kullanılabilir olacaktır. İnternet ortamından uzaktan eğitim yapan bir üniversitenin konu ile ilgili *Harvard'ı İnternette okuyun* başlığı ile basında çıkan bir haberini burada vermek yararlı olacaktır.

"Harvard Üniversitesi, akşam okul programına kayıtlı olan öğrencilerine İnternet üzerinden sesli ve görüntülü olarak kurs alma imkânı sağlıyor. Üniversite, pilot program olarak Communication Protocols and İnternet Architecture (Haberleşme Protokolleri ve İnternet Mimarisi) kursunu İnternet üzerinden verecek. Kursa katılabilmek için öğrencilerin evlerinde ses ve video kabiliyeti olan bir web browser'i ve bir bilgisayar bulunması gerekiyor. Eğer bu pilot program başarılı olursa diğer teknik kurslara da aynı yöntem uygulanacak. Kurs yöneticisi Len Evanchik, Harvard'ın İnternet üzerinden hâlihazırda birçok kursu olduğunu, fakat bunların ses ve video içermediğini bildirdi. Bu yeni teknoloji ile öğrenciler ödevlerini on-line olarak internet üzerinden teslim edebilecekler."

Bilgi Toplumu Olmada İnternetin Önemi

21.Yüzyıl İletişim ve bilgi çağı olacaktır. Bilginin ve iletişiminin yapıldığı çağ, dolayısıyla 2. Sanayi devrimi diye de

adlandırılan bu çağa ayak uydurabilmek için bilgi toplumu olmamız gerekmektedir.

Bu noktaya dünya olarak nasıl geldik? Bilginin bir meta olduğu fikrinin tarihi, bilgi toplumunun ortaya çıkışından daha öncesine uzanmakta ise de yeni bilgi ve iletişim teknolojileri bilginin değerinin artmasını sağlamıştır. Donanımın (Kişisel bilgisayarlar, modemler, telefonlar vs.) ve yazılımın maliyetinin düşmesi teknolojinin yaygınlaşmasında ve kullanıcı sayısının artmasında özellikle önemli bir rol oynamıştır. Aşağıdaki etmenler bilgi çağı kavramının ortaya çıkmasında büyük önem taşımaktadır.

- Büyük miktarlarda verinin (örneğin tarayıcılar kullanarak) veri ortamlarına kaydedilmesinin ucuzlaması;
- Bilginin toplu depolarda (örneğin sabit disklerde) saklanması;
- Bilgi işlenmesinde kullanılan hızlı bilgisayarlar;
- Kullanıcıların verileri bulmasını ve aralarında çapraz referanslar oluşturmasını mümkün kılan kullanıcı dostu yazılımlar;
- Verilerin A noktasından B noktasına mümkün olan en kısa zamanda iletilmesini mümkün kılan iletim teknolojisi.

Dünyanın her hangi bir yerinde depolanmış bilgilere erişme ve hepsinden önemlisi, büyük miktarda veriyi

birleştirme ve çözümlene olanağı sayesinde başka insanların sahip olmadığı ve değer içeren yeni bilgileri üretmek artık mümkün hale gelmiştir. Bir bilgi toplumunda, bilgi en önemli metadır.

Avrupa Bilgi Toplumu Çalışma Grubu

Komisyon'un Aralık 1993'te yayımladığı Büyüme, Rekabet gücü ve İstihdama İlişkin Beyaz Kitap'ta Avrupa *bilgi toplumunun yaratılması* için hangi önlemlerin gerekli olduğu konusunda ön bilgiler sunulmuştur.

Aynı ay içinde Avrupa komisyonu, Komisyon Üyesi Martin Bangemann'ın başkanlığında, ilgili Avrupa Sanayilerinin ileri gelen kişilerinden oluşan bir uzmanlar grubu oluşturuldu. Grupta hem bilgi kullanıcıları hem de bilgi üreticileri temsil ediliyordu. Bangemann grubu adıyla bilinen bu grup Mayıs 1994'te 'Avrupa ve küresel bilgi toplumu' adını taşıyan raporunu yayımladı. Raporunda ortaya konulan temel görüşlere ek olarak öncelikli 10 uygulama belirlendi.

Daha sonra, Temmuz 1994'te Komisyon '*Avrupa'nın bilgi toplumuna geçişi: bir eylem planı*' adını taşıyan çalışmalarını sundu. Bu çalışma, dört alan üzerinde yoğunlaşıyordu. Bunlar, mevzuat çerçevesi; bilgi ağları, hizmetleri, uygulamaları ve içeriği; sosyal ve kültürel öğeler ve bilgi toplumunun geliştirilmesi idi.

Aynı günlerde komisyon görsel işitsel sektör politikasına ilişkin olarak, Avrupa bilgi toplumunun tam potansiyelini gerçekleştirmesinin vazgeçilmez koşulu olan Avrupa program sanayinin güçlendirilmesine yönelik öneriler içeren bir Yeşil Kitap'ı kabul etti.

Avrupa Topluluğu; bilgi toplumu olma yolunda eğitim ve öğretim ile ilgili olarak bir çok çalışma yürütmektedir. 1957'de ki Roma ve 1992'deki Maastricht Antlaşmalarında bu konu hep ön planda yer almıştır. Avrupa Komisyonu'nun 1993'te yayımladığı büyüme, istihdam ve rekabet gücüne ilişkin Beyaz Kitap'ta, 21. Yüzyıla girilirken göğüslenmesi gereken sorunlar ve izlenecek yollar özetlenmiş öğretim ve eğitimin ekonomik büyümeyi istihdama dönüştürme gereği vurgulanmıştır.

Komisyon bilgi toplumu olma hedefine erişilmesine daha fazla katkıda bulunabilmek için eğitim alanındaki programlarını bir süre önce yeniden düzenlemiştir. Erasmus, Lingua ve diğer Comett programları yeniden biçimlendirilmiş ve bunların yerine Sokrates ve Leonardo Da Vinci programları uygulamaya konulmuştur.

Rakamlar ile eğitim programlarına bakılacak olunursa;

1995-99 dönemi için;

Sokrates Programına : 850 Milyon ECU

Leonardo Da Vinci Programına : 620 Milyon ECU

Avrupa için gençlik programına: 126 Milyon ECU ayrılmıştır.

Avrupa, yıllar öncesinden Bilgi Toplumuna hazırlanırken, bizler halen hazırlanmaya başlayıp başlamama noktasını tartışıyoruz. Buna rağmen gene de geç kalmış sayılmayız.

Bilgi toplumu olmayı değerlendirebilirsek, ülkemiz ve toplumumuzun kazanacağı birçok avantaj ortaya çıkacaktır. Coğrafi olarak bulunduğumuz nokta birçok medeniyete beşiklik etmiş bir bölgedir. Ayrıca millet olarak tarihi uzun ve şanlı bir toplumuz. Bu altyapıyı işleyecek dünyadaki en verimli genç nüfusa da bizler sahibiz. İşsizlik sorununu da çözecek uygulamalarla, bu altyapı uygun yönlendirilip verimli hale getirilebilirse, bilgi toplumu olmamız ve 21.Yüzyıla yön verecek ülke ve toplumlar arasında bulunmamız mümkündür.

Bu durum kendisini ırk, bilim ve kültür alanında ispat etmiştir. 21.Yüzyılda bilgi toplumu olma noktasında da gerekeni yapacak birikimimiz bulunmaktadır. Bu gerçekleştirildiğinde son Yüzyılda kat edilen mesafeyi alabilir ve gelişmiş ülkeler ile aramızdaki farkı kapatabiliriz.

Gelişmiş ülkelerin gittiği yolun izlerini takip etmek yerine, bulunduğumuz noktadan buldukları noktaya kestirme gitmenin yolu 21.Yüzyıla bilgi toplumu olarak girmektir.

Bunun yapılması için gereken çalışma ve araştırmalara devlet olarak destek vermek ve bu yeni yüzyılın başında bilgi toplumu olmak için ne gerekiyorsa o yapılmalıdır.

Bilgi olaşanüstü bir hızla artmaktadır. Bilgiyi yayıldığı hızla yakalayabilmek ve hayata geçirebilmek için, ilmi gelişmeyi ve Üniversiteler başta olmak üzere, bu gelişmeye vasıta kılınan bütün kurum ve kuruluşları her türlü politika entrika ve tartışmaların üzerinde tutmak gerekir (Prof.Dr. M.Karlıdağ).

Yeni hükümetimizin sözlü politikaları arasında her okula bilgisayar ve Internet'ten bahsedilmektedir. Bunların bir an önce hayata geçirilmesi gerekmektedir. Ayrıca bilgi toplumu olma yolunda yapılması gerekenler arasında aşağıdaki hususların sayılması gerekir.

- Internet erişiminin ucuzlatılması
- Bilgisayarlaşmanın teşvik edilmesi
- Her öğretmenin bilgisayara sahip olması için uygun şartlarla bilgisayar temin edilmesi veya en azından vergisiz (KDV) edinme imkânı sağlanması.
- Internet kafelerin yaygınlaştırılması ve teşvik edilmesi.
- Internet ve bilgisayarın verimli kullanımına yönelik araştırmalar yapılması.

- Bilgisayar ve Internet'in ÷lkeye en homojen şekilde dağılmasının sağlanması.

Nasıl bilgiye artık bir meta gibi bedel biçilip kıymet veriliyorsa, bilgili insanın da kıymeti anlaşılmalı ve uygun bir ücreti olmalıdır. Hükümetler bunu devlet politikası haline getirmelidirler ki fertlerin bilgiye verdikleri önem ve bilgili insan olma yolundaki çabalarında artış olsun. Yapılması gerekenler arasında bu en önemli nokta sayılabilir.

UZMAN SİSTEMİN BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİM AMAÇLI KULLANIMI

Son zamanlarda *Uzman Sistem* (Expert System), Bilgisayar Destekli Eğitimde sıkça kullanılan yazılımlar arasında yer almaktadır. İsminden de anlaşılacağı gibi *Uzman Sistem*, uzman kişilerce hazırlanmış özel amaçlı yazılımlardır. *Uzman Sistem*, bilgisayarda yöneltilen sorular yardımıyla herhangi bir probleme çözüm bulma ve bir bilgiyi öğretme tekniğidir. O halde mükemmel bir *Uzman Sistem* hazırlayabilmek için hem konunun uzmanı, hem de *Uzman Sistem*'de kullanılan bir yazılımı iyi seviyede bilmek gerekir.

Örneğin bir arabada basit düzeydeki arızalarının teşhisi amacıyla bir *Uzman Sistem* hazırlayabilmek için, araba arızalarından anlayan uzman bir kişinin, arıza bulma tekniğinde takip edilen bir yöntemi uygun bir yazılım kullanarak bilgisayar ortamına aktarması gerekir. Soruna çözüm bulmak için yöneltilen sorular çok iyi hazırlanmalıdır. Bu sorulara verilecek "*Evet*", "*Hayır*" , "*Bilmiyorum*" veya çoktan seçmeli

cevaplarla, *Uzman Sistem* kullanıcısına çözüm önerileri sunulabilinmelidir.

Hazırlanmış bir *Uzman Sistemi* kullanacak kişinin, o *Uzman Sistem*'in hazırlandığı yazılımı ve hatta iyi seviyede bilgisayarı kullanabilmesi gerekmez. Bilgisayar ekranından görsel ve işitsel hazırlanacak menüler sayesinde, kullanıcının sadece birkaç tuşa basması ile program belirli bir işlem basamağını takip ederek, kullanıcıya o konu kendi kendine öğretilir. *Uzman Sistem*'i; ESTA (Expert System Shell for Text Animation), Authorware Professional, Icon Author, Visual Prolog, Pie Prolog vb. yazılımlarla hazırlamak daha kolay olabilir.

Bilgisayar Destekli Eğitim ile *Uzman Sistem* arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Bilgisayar Destekli Eğitim denildiğinde, uygun bilgisayar yazılımları kullanılarak, bir konunun kullanıcıya kendi kendine öğretilmesi ve bilgi verilmesi amaçlanır. Diğer taraftan Çoklu Ortam incelendiğinde, bir konunun yine görsel ve işitsel anlatılması, öğretilmesi veya bilgi kazandırılması anlaşılır. O halde *Uzman Sistem*, Çoklu Ortam ve Bilgisayar Destekli Eğitim kavramaları arasında ara kesitler mevcut olup, bu kavramları birbirinden tamamen ayırmak mümkün olmayabilir.

Adı ister *Uzman Sistem*, ister Çoklu Ortam isterse Bilgisayar Destekli Eğitim olsun, kullanıcı açısından bu

kavramların pek önemli olmadığı kanaatindeyim. Önemli olan, özel olarak hazırlanmış bu yazılımları kullanan kişilerin, o yazılımdan azami seviyede bilgi edinebilmesi veya bir probleme çözüm getirebilmesidir.

Bilgisayar tarafından kendilerine rastgele yöneltilen sorulara verdikleri çoktan seçmeli cevaplarla göre, ABD'de bazı eyaletlerde ehliyet sınavına girenlerin yazılı sınavı kazanıp kazanmadıklarına karar verilir. Aday, yanlış cevap verdiğinde, anında doğru cevabı da hem görsel hem de işitsel öğrenebilmektedir. İşte basit bu tür bir *Uzman Sistem* sayesinde ehliyet sınavını kazanıp kazanamadığımıza karar verildiğine göre, Bilgisayar Destekli Eğitimde uygun *Uzman Sistem*'in kullanılmasının sağlayabileceği yararlar kendiliğinden ortaya çıkmıyor mu?

DPT İHALELERİ VE ÜNİVERSİTE DÖNER SERMAYE İŞLETMELERİ

DPT; Türkiye Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Bölgesi'nde kentsel sanitasyon ve planlama projesi, II aşama hazırlıkları ve planlama projesi, II. Aşama hazırlıkları tamamlayıcı mühendislik, kurumsal ve finansal çalışmalar için danışmanlık hizmeti yaptırmak istemektedir. Söz konusu bu çalışmalarda detaylı mühendislik ve arazi araştırmalarının yapılması hedeflenmektedir. Yapılacak işler aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- 1- Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin ve Siverek için KATI ATIK YÖNETİMİ
- 2- a. GAP Bölgesi'ndeki 9 yerleşme (Çınar, Dicle, Viranşehir, Mazıdağı, Savur Yeşilli-Kabala, Hilvan, Ziyaret, Ömerli) için KANALİZASYON VE ARITMA TESİSİ,
 - b. Şanlıurfa-Ceylanpınar, Mardin-Acırılı ARAZİDE ATIKSU ARITMA TESİSİ

c. GAP Bölgesindeki 55 yerleşim birimi için KLORLAMA
TESİSLERİ

3- Diyarbakır Kentsel Planlama Çalışması için COĞRAFİ
BİLGİ SİSTEMİ (GIS)

I. Aşama hazırlık çalışmaları, Dünya Bankası değerlendirilmesine imkân sağlayacak yeterli bilginin bulunmadığı birçok alanı kapsamaktadır. Bu nedenle, bu çalışmalardan başka, proje uygulamaları ile ilgili fizibiliteyi içeren çalışmaları da (II. Aşama) vardır. Tamamlayıcı çalışmalar sırasında ayrıca; (i) Bir kısmı Banka tarafından finanse edilecek yatırım programının, (ii) Proje kapsamında finanse edilecek faaliyetlerle ilgili yapım ve işletme konularında en iyi kurumsal düzenlemelerin ve (iii) Söz konusu faaliyetlerle ilgili yatırım ve işletme konularıyla göreceli finansman düzenlemelerinin tanımlanmasına ihtiyaç bulunduğu, verilen ilanda belirtilmektedir. Yani netice itibariyle yaptırılacak danışmanlık hizmetleri için; Dünya Bankası'na üye ülkelerin firmalarına veya gönüllü olarak kurulmuş ortak girişimcilere seslenilmektedir.

Yapılacak işlere bakıldığında, konu üniversitelerimiz için güzel bir çalışma alanı oluşturacak nitelikte görünmektedir. Bu tür bir işi üniversitelerimizden birinin yüklenmesi durumunda, o üniversitemiz için de güzel bir araştırma imkânı ortaya çıkacaktır. Elde edilecek bilgiler ışığında daha ileride

yeni araştırmalar yapılabilecektir. Özellikle de bölgede bulunan bir niversitemizin bu tür bir işe girişmesi çok isabetli olurdu. Ancak DPT, verdiği ilan ile üniversitelerimizden birinin bu tür bir danışmanlık hizmeti vermesine imkân tanımadığı kanısındaım.

Üniversitelerimiz; Türkiye'nin kalkınmasında layık olduğu konuma gelmek istiyorlarsa, bu tür projelere el atarak işe başlamalıdır. Diğer kamu kuruluşlarımız da üniversitelerimize kapılarını amalıdır. Üniversitelerde yürürlükte olan Döner Sermaye İşletmeleri Kanun, Yönetmelik ve Yönergeleri güncelleştirilerek, özel kuruluşlarla rekabet edebilecek düzenlemelere gidilmelidir. Mevcut Döner Sermaye Kanun, Yönetmelik ve Yönergeleri, niversite ğretim elemanlarının bir projeye dört elle sarılmasını engellemektedir. Eskiden makine aksamı açısından üretken olan bazı niversite ve fakültelerimiz, mevcut Döner Sermaye Kanun, Yönetmelik ve Yönergeleri yüzünden üretken olma ve yeni üretimler yapma kimliklerini bir kenara bırakmış ve sadece kurslar düzenleyebilen özel dersanelerin durumuna düşmüşlerdir.

Üniversitelerimizin daha üretken, toplum yararına ve ülkemizin kalkınmasına olan etkinliklerini arttırmak için, mevcut Döner Sermaye Kanun, Yönetmelik ve Yönergelerinde köklü değişikliklere gidilmelidir. Diğer taraftan DPT gibi Türkiye'nin geleceğine yön veren kurumlarımız da üniversitelerimize ilginç iş imkânları doğurmalıdır.

MEB'İN TÜRK CUMHURİYETLERİ'NDE SÜRDÜRDÜĞÜ “BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİ” İLE İLGİLİ BAZI RAKAMLAR

24-26 Eylül 1997 tarihleri arasında Fırat Üniversitesi'nde Türkiye, Türk Cumhuriyetleri ve Asya Pasifik Ülkeleri Uluslararası Eğitim Sempozyumu yapıldı. Bu sempozyuma toplam 50 civarında Türkiye ve Türk Cumhuriyetlerinden bilim adamları, uzmanlar ve eğitimden sorumlu üst düzey yöneticileri katıldılar. 23.09.1997 akşamı, Elazığ'a mahalli yayın yapan FIRAT TV'den başkanlığında bir açık oturum canlı olarak yönetildi. Bu açık oturuma Kazakistan Cumhuriyeti Kültür ve Eğitim Bakanlığı'ndan Sayın Bisembay Mamaevich Iskakov ile Prof. Dr. Raushan Satova; Özbekistan Cumhuriyeti UNESCO Ulusal Komisyonu Eğitim Bölümü Başkanı Sayın Komiljon Karimov; Özbekistan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı'ndan Kıdemli Uzman Sayın Mirmukhsin Akbarov; UNESCO Azerbaycan Milli Komisyonu, Dış İşleri Bakanlığı'ndan Sayın Şahin Ahmedov ve Türkiye Cumhuriyeti

Milli Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Eğitim Öğretim Genel Müdürü Sayın Aysal Aytaç'ın katıldılar.

Açık oturumun amacı; Türk Cumhuriyetleri'nde eğitimin nasıl sürdürüldüğünü, eğitim kalitesinin söz konusu bu ülkelerde ne seviyelerde olduğunu ve Türkiye ile bu alanda ne tür işbirliğine gidilebileceği konularını tartışmaktır. Açık oturumda karşılıklı anlaşabilmek için zaman zaman İngilizce ve Rusça dillerinin de kullanılması zorunluluğu doğdu. Netice itibariyle Elazığ halkı bu canlı yayın sayesinde Türk Cumhuriyetlerindeki eğitim sistemleri hakkında bilgi sahibi oldular. Bu yazımda Milli Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Eğitim Öğretim Genel Müdürü Sayın Aysal Aytaç'ın, açık oturumda belirttiği bazı bilgileri sizlere rakamlarla sunmak istiyorum.

Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde “*Yurtdışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü*” kurulmuştur. Bu Genel Müdürlük “*Büyük Öğrenci Projesi*” diye adlandırılan projeyi başlatarak beş Türk Cumhuriyetinden ve 46 Türk ve kardeş topluluktan Türkiye'ye öğrenci getirip okutmaktadır. Diğer bir faaliyeti ise, Türk Cumhuriyetlerinde, Türk ve kardeş topluluklarda resmi ve özel açılan okullarla ilgilenmektir.

Bugüne kadar bu proje kapsamında 15085 öğrenci Türkiye'ye gelmiş ve bunlardan 1125'i mezun olarak, 5087 öğrenci ise değişik sebeplerle ülkelerine geri dönmüşlerdir.

Halen Türkiye’de 450 ortaöğretim ve 8523 yükseköğretim öğrencisi okumaya devam etmektedir. Bugünkü fiyatlarla orta öğretimdeki bir öğrencinin Milli Eğitim Bakanlığı’na maliyeti 75 milyon, Tömer Eğitiminde 305 milyon, Yükseköğretimde de 110 milyon liradır. Bu öğrencilere ilave olarak bu yıl da 1975 öğrenci Türk Cumhuriyetlerinden, Türk ve Kardeş topluluklardan ülkemize gelecektir. 1992 Yılı’nda başlatılan bu proje, üzerinden geçen bu 5 yıl süresince Milli Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü’ne maliyeti 3 trilyon civarındadır.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın Türk Cumhuriyetlerinde açmış olduğu 12 okul ve 6 Türkiye Türkçe ’sini öğreten Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Bu okullar dışında vakıfların, derneklerin ve şirketlerin açmış olduğu 200 civarında okulun varlığı, Türk Cumhuriyetlerine verilen önemi ortaya koymaktadır.

Bu projenin başarıya ulaşması için, elimizden gelen çabayı göstermeliyiz. Türk Cumhuriyetlerine gönderilen öğretim üyeleri ve öğretmenlerin seçimleri rasgele yapılmamalıdır. Çünkü bu ülkelerde oluşacak yeni eğitim yapısı, bu öğretim elemanlarının ve öğretmenlerin eseri olacaktır.

DOÇENTLİK BİLİM SINAVLARI

Bilindiği üzere üniversitemizde doçentlik yabancı dil ve bilim sınavları doğrudan YÖK tarafından organize edilerek yürütülür. Doçentlik Yabancı Dil Sınavları yılda iki defa çoktan seçmeli testler uygulanarak ÖSYM tarafından yapılmaktadır. Bilim sınavları ise yılda bir defa ve bu yıl Kasım ayı içerisinde yapılacaktır. Doçent aday ve jüri üyesi açısından bilim sınavları ile ilgili bazı sıkıntılı, ancak önemli noktaları ele almak istiyorum.

Gerek aday ve gerekse jüri üyesi açısından tarafların hoşnut olmadıkları birçok olumsuz durum söz konusudur. Bunlardan bazıları şöyle özetlenebilir. Jüri üyeleri genelde bu sınavlara katılmayı kendileri için angarya olarak görürler. Çünkü jüri üyesi, doçent adayın eserlerini incelemek için uzun bir zaman harcamak zorundadır. Eserler incelenerek gerekli raporlar düzenleme işlemi, dikkatli ve titiz yapıldığı takdirde haftalarca süre alabilmektedir.

Özellikle taşra üniversitelerinde görev yapan profesör öğretim üyeleri, jüriyelere katılmak için genelde kilometrelerce yol kat ederek Ankara, İstanbul veya İzmir'e gitmek durumundadırlar. Eğer çalıştıkları kurumun ilgili faslından yeterince para bulunmuyorsa, bu tür toplantılara otobüsle katılmaları dahi bazen söz konusu olabilmektedir. Jüri üyeleri, dışarda geçirdikleri günler için almış oldukları yolluk ve gündeliklerin tutarı, kaldıkları yerlerin konaklama masraflarını dahi karşılayamamaktadır. Diğer bir deyimle, bir jüri üyesi, bir doçent adayın jürisine katılmak için taşradan geliyorsa, tahminen üç gününü il dışında geçirmek zorundadır. Jüri toplantısına katılmak için kesesinden yaptığı harcamalar bir tarafa, otel köşelerinde geçirdiği sıkıntılı günler veya ucuz ve uygun konaklama yeri bulamadığı durumlar dahi söz konusu olabilmektedir. Eğer bu öğretim üyesi, taşra üniversitesinden geliyorsa mutlaka çalıştığı kurumdaki ders yükü de fazla olduğu için, dersi başka bir güne kaydırarak telafi etmesine genelde müsaade edilmediğinden, ders ücretinden de mahrum kalmaktadır. Maddi açıdan zaten iyi durumda olmayan öğretim üyeleri, bazen bu sayılan nedenlerle jüriyelere katılmamak için ya rapor almakta, ya da diğer bir bahanesini Fakülte Yönetim Kurullarından geçirterek, jüri toplantısına katılmamaktadır.

Jürilerin toplanamaması nedeniyle, doçentlik sınavı defalarca ertelenen doçent adaylarının sayısı incelendiğinde, azımsanmayacak seviyede olduğu görülür. Doçent adayı bazen

kilometrelerce yol gittikten sonra, toplantı esnasında bir jürinin gelmediğini duyduğu ve geri dönmek zorunda olduğu durumlar ortaya çıkabilmektedir.

Profesör öğretim üyeleri de sanki kendileri o safhadan hiç geçmemiş veya benzer sıkıntılar yaşamamış gibi, doçent adayının sınavına sudan sebeplerle bahaneler uydurarak katılmayabiliyor. Bu nedenle doçentlik jüri toplantılarında sıkıntı yaratan durumları gidermek için aşağıdaki tedbirleri almak çok mu zor bir durum bilemiyorum?

- Doçentlik sınavları genelde üç büyük ilde, yani Ankara, İstanbul veya İzmir'de yapıldığına ve konaklama için de en sıkıntılı illerimiz bunlar olduğuna göre, YÖK bu illerimizde yapılan doçentlik sınavlarına katılacak öğretim üyeleri için uygun misafirhanelerde konaklama ücretini de kendisi karşılayarak yer ayırtması;
- Sınava uzak mesafelerden gelenlerin mutlaka uçakla seyahat etmelerine imkân tanınması;
- Sınav nedeniyle yapılamayan derslerin başka uygun gün ve saatlerde yapılmasına ilgili üniversitelerin müsaade etmesi ve benzeri tedbirlerin alınması halinde; profesörlerin jüriyelere daha istekli katılacakları kanısındayım.

VAKIF ÜNİVERSİTELERİ ÜZERİNE BİR YORUM

"Türkiye'de şu anda kaç vakıf üniversitesi bulunmakta?" şeklindeki bir soruya, sanırım üniversitelerde çalışan öğretim üyeleri dahi doğru cevabı vermede güçlük çekecektir. Gazetelerde son günlerde sık sık vakıf üniversite ilanlarını görür olduk. Bu üniversitelerin yükseköğretimimizi nasıl etkileyecekleri hakkında şu anda bir fikir yürütmek kolay değil. Ancak birkaç yıl sonra bu üniversitelerimiz hakkında olumlu ve olumsuz birçok yorumların yapılacağı açık.

Üniversite öğretim üyeleri için vakıf üniversiteleri şu günlerde oldukça cazip iş sahaları olarak görülmektedir. Rektör seviyesinde transfer olanların aylık maaşları 5 bin dolardan başlayabilmekte ve idareci olmayan normal öğretim üyelerinin ücretleri ise genelde 3-4 bin dolar civarında seyredebilmektedir.

Vakıf üniversitelerine transfer olan öğretim üyelerinin bir bölümünü, emekliliğini kazanmış öğretim üyeleri oluşturmaktadır. Çünkü YÖK tarafından alınan karar gereğince, vakıf üniversitelerine idareci olarak geçiş yapan öğretim

üyelerinin istifa etmeleri zorunludur. Emekliliğini dolduran öğretim üyeleri, vakıf üniversitesine geçerek, hem daha iyi koşullarda maaş hem de emekli oldukları için normal aylıklarını alabilmektedir.

Her vakıf üniversitesine geçen öğretim elemanlarımızın, bu geçişlerini yaparken mutlaka daha fazla maddi gelir sağlama arzularının olduğunu söylemek yanlış olur. Bir gaye uğruna veya bulunduğu kurumdaki sıkıntıları nedeniyle vakıf üniversitelerini tercih edenler de bulunmaktadır.

Vakıf üniversitelerinin bazıları, bir iki yıl içerisinde kendilerini sayılı üniversiteler arasına sokabilecekleri kanısındayım. Bu gruba giren üniversiteler, gazetelere verdikleri ilanlarda kendi kadrolarında bulunan öğretim üyelerinin isimlerini özellikle yayınlamaktadırlar. Bu davranışları, üniversite giriş sınavlarına hazırlık eğitimi veren dershanelerin durumlarına benziyor. Dershaneler arasında etkili mücadele, kadrolarındaki isim yapmış öğretmenlerinin ve üniversiteleri kazanan öğrencilerinin isimlerini ilanlarla halka duyurmalarıdır. Vakıf üniversiteleri de mezun verdiklerinde benzer yöntemi kullanacak ve mezunlarının nerelerde işe girdiklerini duyuracaklarını sanıyorum.

Dikkatinizi çekti mi bilemiyorum. Vakıf üniversitelerinde açılan bölümlere bakılacak olursa, bu üniversitelerimizin genelde birbirine benzer bölümleri faaliyete

aldıkları görülür. Açtıkları bölümler ya çok popüler ya da fazla kuruluş masrafı gerektirmeyen bölümler olmaktadır. Hemen hemen tümünde mutlaka bilgisayar, elektronik, endüstri mühendisliği vb. bölümler yer alıyor. Çünkü bu bölümler öğrenciler için caziptir. Diğer taraftan işletme, iktisat, gazetecilik ve halkla ilişkiler gibi bölümler ise hem cazip hem de daha az kuruluş masrafı gerektirmektedir.

Vakıf üniversiteleri yeni bölümlerini açarken, Türkiye'nin ihtiyaçlarını göz önüne aldıklarını sanıyorum. Aksi takdirde Dünya Bankası kredileri alınarak ve büyük masraflar yapılarak modern donanımlara sahip, ancak öğretmen açığı nedeniyle verimli kullanılmayan bazı Teknik, Endüstri Meslek ve benzeri Liselerin atölye dersleri için öğretmen yetiştirmeyi hedef alırlardı. Diğer bir deyimle nedense Teknik Eğitim Fakültesi kuran bir vakıf üniversitesinin adını henüz duymadım. Ancak Teknik Eğitim Fakültesi'ne sahip bir vakıf üniversitemiz bulunuyorsa, bu yazdıklarımın kendilerini tenzih ediyorum.

ÖĞRETMENLİK MESLEK BİLGİSİ KURSLARININ HEDEFİ NEDİR?

Milli Eğitim Bakanlığı'nın her yıl öğretmen atamalarında farklı uygulamalar yapmasına, artık herkes alıştı. Birkaç yıl önce orta öğretim kurumlarımızdaki öğretmen açığını karşılamak amacıyla, Eğitim Fakülteleri dışında kalan Fakülte bölümlerinin farklı branşlarından mezun olanları, öğretmen olarak atadı. Bu atamalar arasında iki yıllık Meslek Yüksek Okulu mezunları da bulunmaktaydı. Bazı yıllar, Eğitim Fakülteleri dışındaki mezunların öğretmen olarak atanmalarında, Öğretmenlik Meslek Bilgisi sertifikasına sahip olanlara öncelik tanınmaktaydı. Bunu öğrenen Eğitim Fakülteleri_haricindeki mezunlar, iş bulabilmek için çareyi Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kurslarında aramaya başlamışlardı. Bu durum, üniversitelerde yeni bir kurs alanı doğurmuştu. 1991 yılından sonra, üniversitelerin halka yönelik düzenlemiş olduğu kurslara bakıldığında, Öğretmenlik Meslek Bilgisi kurslarının hızlı bir şekilde artış gösterdiği fark edilecektir.

Üniversitelerimiz, bu tür kurslar düzenleyerek hem halka hizmet vermeyi hem de döner sermayeleri aracılığı ile kazanç sağlamayı amaçladılar. Bazı üniversitelerimiz kurs sürelerini oldukça kısa tutarak, mümkün olduğunca fazla sayıda kurs programları düzenlemişlerdi. Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmen istihdam eden bir kamu kuruluşu olarak bu duruma zaman zaman müdahale etmiş ve Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kurslarını düzenleyen üniversitelere yazılar göndererek, bu tür bir faaliyetin daha ciddi ve düzenli yapılmasını, ayrıca uzun bir dönemi kapsayacak şekilde verilmesini talep etmişti. Bu arada Milli Eğitim Bakanlığı ise, bazı üniversitelerimizin bünyesinde yaz aylarında yoğunlaştırılmış eğitim formasyonu kursları düzenleyerek, atamasını gerçekleştirdiği öğretmenlerine Öğretmenlik Meslek Bilgisi Sertifikası sağladığında; kendi istediği ciddi talep konusunda çelişkiye düşmekteydi.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın son öğretmen atamalarında izlediği yolu herkes yakından gördü. Artık her branştan üniversite mezunlarının Öğretmenlik Meslek Bilgisi Sertifikası olmadan da atamaları yapıldı. Bu öğretmenlerin başarılı olup olamayacaklarını tartışmak istemiyorum. Benim üzerinde durmak istediğim konu, Fen Edebiyat Fakültelerinde okuyan öğrencilerle ilgili. Bu Fakülte mezunlarının en rahat iş bulabildikleri saha öğretmenlik. Bu nedenle bu Fakülteelerde okuyan öğrencilerimizin büyük bir bölümü, öğrencilikleri

enasında eğitim dersleri almaktadırlar. Eğitim dersleri bu Fakültelerde genelde isteğe bağlı olarak verilmektedir.

Üniversitelerimizin Resmi Gazetede çıkan Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kurs yönetmelikleri incelendiğinde, öğrenci kabulünde birbirinden farklı birçok uygulamanın ortada olduğu görülür. Bazı üniversitelerimiz Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kurslarına katılabilmek için, adaylardan dört yıllık lisans mezunu olmaları şartını aramaktadır. Oysa bazı üniversitelerimiz ise, iki yıllık Meslek Yüksek Okulu mezunlarına veya dört yıllık lisans eğitimi veren bölümlerin son sınıflarında okuyanların bu kurslara katılmalarına imkân tanıyabilmektedirler.

Son zamanlarda Fen ve Edebiyat Fakültelerinde okuyan öğrencilerimizin bazıları bu farklı uygulamalardan faydalanmanın yollarını buldular. Bu öğrencilerimiz yoğun ders dönemlerinde, alan dersleri yanında bir de Öğretmenlik Meslek Bilgisi derslerini almak yerine, alan derslerinden birkaç daha fazla ders alma yolunu benimsediler. Böylece yarıyıl içerisindeki dersleri daha rahat bir şekilde takip etme fırsatını yakaladıkları gibi, diğer taraftan da yaz aylarında yoğunlaştırılmış Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kurslarına katılarak, bir taşla iki kuş vurmaktadırlar.

Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kurslarını düzenleyen üniversitelerimiz arasındaki mevcut çelişkileri ortadan

kaldırmak için bu konuda yeni bir düzenleme yapılması gerektiği kanısındayım. Bu düzenleme sayesinde üniversiteler arasındaki haksız rekabetler ve eşitsizlikler giderilebilecektir. Diğer taraftan işveren pozisyonundaki Milli Eğitim Bakanlığı da artık öğretmen atamalarında her yıl ayrı ayrı uygulamalar yapmak yerine, öğretmen seçiminde kaliteyi ve bu mesleğe saygıyı arttıracak yeni bir yöntem geliştirmeyi hedef almalı ve mevcut dengesizlikleri ortadan kaldırmalıdır.

TÜRKİYE ÜNİVERSİTELERİ İÇİN BİLİŞİM EĞİTİMİ PROGRAMLARININ GELİŞTİRİLMESİ PROJESİ

Bu proje YÖK adına Orta Doğu Teknik Üniversitesi Enformatik Enstitüsü tarafından yürütülmektedir. YÖK'ün 97.19.1429 sayılı Yürütme Kurulu kararı doğrultusunda kurulmakta bulunan Enformatik Bölümlerinin yapıları, öğretim elemanlarının yetiştirilmesi ve ders programları gibi konular üzerinde çalışmaların yürütüldüğü bu proje, üniversitemizde “*Bilişim Eğitim Programlarının Geliştirilmesi*” açısından çok önemlidir.

Bazı üniversitemiz YÖK Yürütme Kurulu kararı doğrultusunda, bünyelerinde Enformatik Bölümlerini kurmaya

başladılar. Ancak üniversitelerde bu yıl eğitim-öğretim başladığı için, bu bölümün faaliyete geçmesi daha sonraya kalmıştır.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Yürütme Kurulu'nun 17.6.1997 tarih ve 19 oturum nolu kararı üniversitelere gönderilerek, Üniversite ve Yüksek Teknoloji Enstitüleri bünyesinde Enformatik Bölümü açılması ve üniversitelerdeki tüm bölüm, program veya birimler içerisinde zorunlu olarak en az 3 dersin verilmesi talep edilmiştir. Söz konusu bu karara göre bu derslerin isimlerinin ve kapsamlarının aşağıdaki şekilde olması istenmektedir.

1. Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı

“Kredisiz, bir dönemlik ders, haftada bir saat ders, iki saat uygulama” şeklinde teklif edilen bu dersin kapsamı şu şekilde düzenlenmiştir.

“Temel Bilgiler, DOS, WINDOWS, Kelime İşleme, Veri Tabanı Kullanma, Prezantasyon Hazırlama, Grafik Uygulamaları (CAD), Bilgi Ağları Kullanma: Internet, E-mail, WWW, HTML Programlama, JAVA”

Bu dersin kredisiz okutulması belki ODTÜ için problem doğurmayacaktır. Ancak diğer üniversitelerimizde sıkıntılara neden olabilecektir.

Çünkü kredisiz derslere öğrencilerin bakış açıları farklıdır. Öğrencinin genel başarı durumu hesaplandığında, kredi sistemlerinde dersin kredisi ile almış olduğu notun katsayısı çarpılarak hesaplama yapılmaktadır. Dolayısıyla kredisiz bir ders, öğrencinin genel ortalamasını kesinlikle etkilemeyeceğinden, öğrenci bu derse yeteri kadar önem vermeyecektir. Önceki yıllarda bu sıkıntı, kredisiz okutulan genel kültür dersleri için yaşanmıştı. Öğrenci kredisiz derslere genelde devam etmek istemezdi. O halde derste arzu edilen başarıyı yakalamak için, bu derse mutlaka kredi verilmelidir.

Ders hocaları 1 saat teori ve 2 saat uygulama olan dersleri gönüllü yürütmemektedirler. Çünkü üniversitelerde öğretim elemanları uygulama olarak gösterilen ders saatlerinin, 10 saati geçen kısmı için ders saat ücreti alamamaktadırlar. Uygulama dersleri için YÖK'ün uygulaması eksiklikler ve çelişkiler içermektedir. Örneğin Eğitim Psikolojisi, Eğitim Yönetimi, Eğitim Teknolojisi gibi derslerin uygulamaları bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu dersleri veren öğretim elemanları, zorunlu girmek zorunda oldukları ders saatinin üzerindeki her dersin ücretini alabilirken, bilgisayar uygulaması yaptıran bir öğretim elemanı; uygulama kısmında daha da fazla yorulmasına karşın, uygulama ders saatleri toplamı 10 saati geçiyorsa, fazladan yürüttüğü uygulama dersleri için ücret alamamaktadır. Üniversitelerimizin birçoğunda da bilgisayar alanında yeterli öğretim elemanı bulunmadığı için, ders

hocalarının fazla miktarda ders yükü taşımaları gerekebiliyor. Bu durumdaki öğretim elemanları, bu nedenle 1 saat teori 2 saat uygulama derslerini almayı tercih etmemektedirler.

Üniversitelerimizin birçoğunda dersler, öğleden önce ve öğleden sonra dörder saat olarak yapılmaktadır. Bu nedenle 3 ve 5 saat olan derslerin programlara yerleştirilmeleri problem doğurmaktadır. Çünkü üniversitelerde kurulacak Enformatik Bölümleri, bir bakıma diğer tüm birimlerin bilgisayar servis derslerini yürütecek ve kendi laboratuvarlarında uygulama yaptıracaktır. Bilgisayar derslerini; teori ve uygulama diye biri birinden kesin bir çizgi ile ayırmak yanlıştır. Bazen konunun özelliği itibariyle 4 saat arka arkaya teori anlatılacağı gibi, bazen de 4 saat tümünden uygulama yaptırılması gerekebilir. Dersin hocası toplam değerlerini tutturmak şartı ile teori ve uygulama saatlerinin yerlerini değiştirebilmelidir. Ayrıca etkin bilgisayar öğretimlerinde bilgisayar derslerinin teorilerinin de bilgisayar laboratuvarlarında yapılması, daha uygundur. Bazen anlatılacak bir teoriye ait bir konunun doğrudan bilgisayar üzerinde gösterilmesi durumu ortaya çıkabilir. İşte bu durumlarda, yani teorinin de laboratuvarında yapılması durumlarında, 3 saatlik ders, laboratuvarın 1 saat atıl kalmasına neden olabilir. Kaldı ki yukarıda belirlenen içeriğin 3 saat içerisine sığdırılması da mümkün gözükmemektedir. Bu nedenle bu dersin 2 saat teori, 2 saat uygulama şeklinde yapılması daha uygundur.

Bu dersin içeriği incelendiğinde, bazı uygun olmayan durumlar göze çarpmaktadır. Bu derste birçok konu bir arada verilmek istenmektedir. Bu yükün ğrenci tarafından kaldırılmasına imkân yoktur. Haftada toplam 4 saatlik bir ders içerisinde DOS, WINDOWS 95, WORD 7.0, DBASE, POWER POINT, CAD, JAVA, HTML Programlama, E-mail öğretilemez!

Örneğin CAD derslerinden AUTOCAD, CADKEY veya DBASE gibi derslerin öğretilmesi, uzun zaman gerektirmektedir. Bilindiği üzere piyasada kullanılan paket programların (memur, işçi bordrosu, hasta takip, personel kayıt vs) birçoğunda DBASE kullanılabilmektedir. DBASE ile programlama tekniklerini öğretmenin başlı başına bir programlama tekniği olduğu unutulmamalıdır.

Belirlenen içerikte virüsler konusuna yer verilmemiştir. Temel Setup bilgilerinin de öğretilmesi yerinde olmaz mı? Bu nedenle bu ders için aşağıdaki içeriğin yazılması daha uygun olacaktır.

Temel bilgiler, DOS, WINDOWS, WORD, POWER POINT, Internet, Web Sayfa Hazırlama (Netscape Composer, Hot Dog, Hot Metal gibi veya benzeri bir yazılım yardımıyla) Teknikleri, Virüsler, Temel Setup Ayarları

2. Temel Bilgisayar Bilimleri

“Kredili, bir ya da iki ders olabilir, iki saat ders, iki saat uygulama” şeklinde önerilen bu dersin içeriği ise aşağıdaki konuları kapsamaktadır.

“Bilgisayar organizasyonu, Algoritmalar, Programlama Dilleri ve Veri Yapıları: Bir programlama dili (Pascal/C/C++), UNIX İşletim Sistemi, Bilgisayar Ağları”

Bu derste bir programlama dili ve network sistemleri öğretilmek istenmektedir. Genelde fen grubuna giren bölümler için bir bilgisayar programlama dilini iyi düzeyde bilmek çok faydalar sağlayacaktır. Ancak öyle bölümler vardır ki bunlar için hazır bir paket programı kullanmak, çok daha uygun olacaktır. Örneğin Tarih, Coğrafya, Sosyoloji vb. bölüm öğrencileri C++ programlama dilini öğrenmesi yerine, o bölümler için SPSS, DBASE, EXCEL, Uzman Sistem, Bilgisayar Destekli Eğitim türü paket programlar daha cazip olmaz mı? O nedenle bu derste içeriği sabit olarak belirlemek yerine, bölümlerin ihtiyaçları doğrultusunda, çok spesifik olmamakla birlikte, genel kullanım özelliklerine sahip hazır paket programların öğretilmesi daha uygun olacaktır.

Novell Netware, UNIX türü ağ işletim sistemlerine ait konuların, örneğin menü dosyaları, load modülleri, satır ve konsol komutlarını öğretmek bile, başlı başına çok zaman almaktadır. O nedenle bu ders için aşağıdaki türden bir içerik hazırlanmasının daha uygun olacağı kanısındayım.

Bilgisayar Organizasyonu, Algoritma ve Akış Şemaları, Temel Ağ Bilgileri, bir paket programı veya programlama diline ait komut ve fonksiyonlarının öğretilmesi, program yazma teknikleri.

3. Seçmeli Bilgisayar Dersi

“Seçmeli dersler değişik alanlara göre düzenlenmeli ve alana hitap eden uygulamalar içermelidir. Örneğin Sağlık Bilimleri, Fen Bilimleri, Mühendislik, Sosyal Bilimler için ayrı içerikli dersler tasarlanabilir” şeklinde önerilen içerik uygun gözükmektedir. Bu dersin de 2 saat teori ve 2 saat uygulama olarak verilmesi gerekir.

Seçmeli bilgisayar dersi tamamen dersin verildiği alanla ilgili bir Proje Çalışması, Veri Tabanı Oluşturulması, Bilgisayar Destekli Eğitim, Bilgisayar Destekli Tasarım, Bilgisayar Uygulamaları şeklinde yürütülmelidir.

Dört ve daha fazla eğitim süresine sahip bölümlerde Seçmeli Bilgisayar Derslerinin 3. yıldan itibaren haftalık ders programına yerleştirilmesi uygun olacaktır. Çünkü bu durumda meslek derslerine göre uygulama yapmaları sağlanacaktır.

4. Enformatik Bölümü'nde Derslerin Yürütülmesi

Üniversitemizde bilgisayar ile ilgili dersleri yürüten bütün öğretim elemanlardan destek alınabilir. Bir üniversitede verilmekte olan bilgisayar derslerini kimler yürütüyorsa,

Enformatik Bölümü'ne ait dersleri yürütmek için bu öğretim elemanları görevlendirilebilir.

5. Bilgisayar Laboratuvarlarının Enformatik Bölümü Elemanlarınca Ortak Kullanımı

Üniversitelerimizde Enformatik Bölümleri yeni kurulduğu için, bu bölümlerin alt yapıları bulunmamaktadır. Oysa birçok üniversitemizde bilgisayar mühendisliği, bilgisayar öğretmenliği veya bilgisayar programcılığı türünden birimler ve bazılarında oldukça modern sayılabacak bilgisayar laboratuvarları bulunmaktadır. Üniversite içerisinde bulunan bilgisayar imkânlarının tümü Enformatik Bölümünce kullanılabilmesi, ancak bu bölüm kademeli olarak kendi laboratuvarlarına kavuşturulmalıdır.

6. Derslerin Açılacağı Yarıyılar

Üniversitelere bağlı bölüm ve MYO programlarında değişik adlarla, örneğin Bilgisayar Kullanımı, Bilgisayar Programlama, Mühendislikte Bilgisayar ve Programlama, İmalatta Bilgisayar, Mühendislikte Bilgisayar Uygulamaları, Bilgisayara Giriş, Bilgi İşlem, Sekreterlikte Bilgisayar vb isimler altında Üniversitelerimizde okutulan, ancak içeriğinde netice itibarıyla DOS, WINDOWS, WORD, POWER POINT, DBASE, CAD, INTERNET, HTML, JAVA, PASCAL, BASIC, C benzeri konuların işlendiği tüm bilgisayar dersleri

kaldırılmalı ve bunların yerine; birinci sınıfların güz yarıyılına **ENF 101 Temel Bilgi Teknolojisi Kullanımı (2 2 3)**, bahar yarıyılına ise **ENF 102 Temel Bilgisayar Bilimleri (2 2 3)** dersleri konulmalıdır. Bilgisayar Mühendisliği, Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümleri, TBMYO Bilgisayar Programcılığı türü birimler doğrudan bilgisayar eğitimi verdiklerinden, bu bölümlerin ders programlarında değişiklik yapılmamalıdır. Çünkü bu dersler müfredatlarında çok daha ağırlıklı olarak yer almaktadır.

Bilgisayar alanında okutulması teklif edilen bilgisayar alanındaki **Seçmeli Bilgisayar Dersi (2 2 3)** ise 2 yıllık MYO programlarında ikinci sınıfların ya güz ya da bahar yarıyılında, diğer tüm birimlerde ise 3. Sınıftan itibaren (3. Sınıf dâhil) okutulmalıdır. Laboratuvar imkânlarının etkin kullanımını sağlamak amacıyla değişik Fakülte ve MYO'larda seçmeli bilgisayar dersleri, güz ve bahar yarıyılına serpiştirilmelidir.

7. Enformatik Bölümleri İçin Eleman Yetiştirilmesi

Enformatik Bölümleri için süratle eleman yetiştirilmelidir. Yetiştirilecek elemanların değişik disiplinlerden gelmeleri sağlanmalıdır. Çünkü bilgisayarın her alanda etkin olarak kullanılması, ancak bu tür bir uygulama ile sağlanabilir. Enformatik bölümleri bünyesinde yüksek lisans ve doktora programları açılmalıdır. Yüksek lisans programlarına her branştan 4 yıllık lisans mezunları, doktora programlarına da

gene her branştan yüksek lisans mezunları müracaat edebilmelidir.

8. Sonuç

Enformatik bölümlerini ilgilendiren aşağıdaki konu başlıklarının etraflıca tartışılarak kalıcı yeni bir düzenleme yapılması gerektiğı kanısındaım.

- Derslerin teorik, uygulama ve kredi saatleri ne olmalı, ideal olanı nedir?
- Temel ders içerikleri nasıl düzenlenmeli?
- Seçmeli ders isimlerinin belirlenmesi kıstasları ne olmalı?
- Seçmeli ders içeriklerinin verildiğı bölüm programına uygunluğı nasıl sağlanmalı?
- Üniversitelerde mevcut bilgisayar bölümlerinin fonksiyonu nasıl değıştirilmeli?
- Enformatik Bölümü laboratuvarlarının teşkil edilmesi ve diğer benzer birimlerle işbirliğine nasıl gidilmeli?
- Görevlendirilecek öğretim elemanlarının seçim kriterleri ne olmalı?
- Oryantasyon çalışmaları Türkiye genelinde nasıl yapılmalı?
- Enformatik bölümleri arasında koordine nasıl sağlanmalı?

- Hizmetiçi eğitimler ve eleman yetiştirme stratejileri nasıl olmalı?
- Enformatik bölümlerinin örgütlenme şeması nasıl olmalı?
- Uzaktan eğitim yöntemleri ile bu bölümün işlerliği nasıl geliştirilebilir?
- Üniversitelerdeki mevcut bilgisayar alt yapısının iyileştirilmesi nasıl yapılabilir?

ÖĞRETİM ELEMANLARININ MAAŞLARI

20-26 Ekim 1997 tarihleri arasını kapsayan Bt/Haber gazetesinde, bu köşede "*Doçentlik Bilim Sınavları*" başlığını taşıyan bir yazı yazmıştım. O yazıya tahminlerimin üzerinde yanıt geldi. Genellikle taşra üniversitelerimizdeki profesörlerin bazılarının, yazdıklarına katıldıklarını beyan etmeleri, bu konuda Profesörlerimizin gerçekten sıkıntı içerisinde olduklarını gözler önüne sermeye yetmektedir.

Bu köşede genelde üniversitelerimizin sorunları ile ilgili konuları işlemeye gayret gösteriyorum. Amaç, belirli sıkıntılı konuları dile getirerek, o konu üzerinde yetkilileri harekete geçirmektir. Zaten sıkıntıların birçoğu, genelde yetkililerce de gayet iyi bilinmektedir. "*Ancak mevcut imkânlarla bu kadar yapılabilir*" şeklindeki savunmalarla artık yetinmemek gerekir. İmkânları maksimum düzeyde zorlayarak, sıkıntıları aşmanın yollarını bulmalıyız. Okuyucularımın bu köşede yazdıklarına cevap ve yorumlar almak, beni fazlasıyla memnun ediyor. Görüşlerini bildiren okuyucularına mutlaka e-mail ile cevap veriyorum. Bir okuyucumun "*Doçentlik Bilim Sınavları*"

yayımdan ötürü kendi aldığı maaşı ile ilgili görüşünü bana e-mail ile göndermesi dikkatimi çekti. Mesaj İzmir'den gelen genç bir Araştırma Görevlisi 'ne ait. Mesajında evli olduğunu ve 72 milyon maaş aldığını, maddi yönden büyük sıkıntılar içerisinde olduğunu belirtiyor. Makine Yüksek Mühendisi olan bu genç meslektaşım, üniversite dışında çalışan arkadaşlarının ise 200 milyon civarında maaş aldıklarını belirtiyor.

Bu arkadaşımın görüşlerine katılmamak mümkün değil! Son zamanlarda batı üniversitelerimizde açılan Araştırma Görevliliği sınavlarına müracaatçı aday bulmak, bazı branşlarda mümkün olmuyor. Genç mezunlarımız ideali doğrultusunda bir işte çalışmayı elbette ki canı gönülden istiyor. Ancak maddi sorunu olan bir genç, artık idealini düşünebilir mi? Batı üniversitelerinde özellikle de İstanbul, Ankara ve İzmir'de çalışan meslektaşlarımızın nasıl geçindiklerini bir zamanlar çok merak ederdim. Bu üç kentimizde zaten işe gidip gelmek bile başlı başına bir sorun. Her gün 2-3 saatini yolda geçirenlerin sayısı çok fazla. Yol yorgunluğu nedeniyle öğretim elemanlarımızın verimlerinin bir bölümü boşa harcanıyor. O açıdan kendimi ve küçük üniversitelerde çalışanları şanslı görüyorum. Hiç olmazsa yollarda boşa zaman harcamıyoruz. Ayrıca taşra üniversitelerinde gelişme ödeneği verildiğinden ötürü, bu üniversitelerde çalışan öğretim elemanları; batıda büyük üniversitelerde çalışan meslektaşlarına göre daha fazla maaş alabiliyorlar.

Vakıf üniversitelerine geçen öğretim elemanlarımızın büyük bir bölümünün, maddi sıkıntıları nedeniyle bu yolu benimsedikleri muhakkak. Yoksa bir öğretim elemanı zorunlu bir neden olmadıkça, yıllardır çalıştığı ve en azından sistemine ve arkadaşlarına alıştığı öz kurumunu bırakıp başka bir kuruma gitmez. İstanbul, İzmir ve Ankara'da görev yapan meslektaşlarımız, aldıkları çok düşük maaşla ev kirası mı versinler, aile fertlerini mi geçindirsinler, yoksa bilimsel gelişmeleri takip edebilmek için kitap vb. doküman mı alsınlar? Özellikle Araştırma Görevlileri çok sıkıntı çekmektedirler. Doçent veya Profesör olan meslektaşlarımızdan bazıları, biraz daha şanslı sayılabilirler. Yasal olmamasına rağmen, büyük kentlerimizde yaşayan üniversitelerimizde çalışan öğretim üyelerinin bazıları, bilgi ve becerilerini kullanarak özel sektörde danışman vb. ek görevler yapabilmektedir. Tabi bu gruba girebilen meslek sahibi öğretim üyeleri şanslı sayılır.

Üniversitelerdeki Araştırma Görevliliği kadrolarına müracaatların gün geçtikçe azalmasının nedenleri arasında, geçim sıkıntısı önemli rol oynamaktadır. Üniversite mezunu bazı gençlerimiz, artık üniversitede akademik kariyer yapmayı hiç aklından geçirmiyor. Çünkü aç kalacağını biliyor. Bu durumda kaliteli öğretim elemanı nasıl sağlanacak? Üniversitede Araştırma Görevlisi olmak isteyenler, genelde başka bir yerde iş bulamadığı için, üniversiteye müracaatı kendisi için çıkış yolu olarak görüyor. Üniversitelerimiz de

müracaat eden adaylarda kalite aramaktan artık vazgeçer duruma geldiler. Zaten sınavlara katılanların sayısı, bazı alanlarda yok gibi. Bir süre önce üniversitemde Araştırma Görevliliği sınavları yapıldı. Elektronik-Bilgisayar Eğitimi alanında eleman alabileceğimizi ümit etmiştim. Örneğin Elektronik Öğretmenliği ilanına sadece bir öğrencim müracaat etmişti. Oysa bu yıl mezun ettiklerimizin sayısı 25'in üzerindeydi. Bu durum, gençlerimizin artık üniversitelere müracaat etmeyi dahi düşünmediklerini gösteriyordu.

Daha fazla zaman geçirmeden öğretim elemanlarının maaşlarını düzeltme yolunda önemli çalışmalar yapılmalıdır. Aksi takdirde üniversitelerimizin özellikle bazı bölümleri, artık Araştırma Görevlisine hasret kalacak. Kaliteli eğitime, kaliteli maaş ödeme politikası hedeflenerek, ulaşılabileceği unutulmamalıdır.

İLETİŞİM FAKÜLTELERİ RADYO VE TELEVİZYON YAYINLARI YAPABİLMELİ

İletişim teknolojisinde çok hızlı bir değişim söz konusudur. Artık dünyanın bir noktasındaki olayı; televizyon, radyo, internet gibi modern iletişim araçları sayesinde çok kısa süre içerisinde öğrenmek mümkün olabiliyor. İletişim teknolojileri içerisinde televizyonun önemi çok fazla. 1991 yılı öncesinde Türkiye'de televizyon denildiğinde sadece akla TRT geliyordu. O dönemler TRT'nin zaman zaman sansür içeren programlarını izlemek ve onunla yetinmek zorundaydık.

Aradan geçen 6 yıl süresi içerisinde Türkiye'de özel radyo ve televizyon şirketlerinin sayılarının çok fazla artış göstermesi, görüntü dünyamıza yeni bir renk katmıştır. Özel radyo ve televizyon şirketlerinin seyircilerine daha kaliteli, güncel, ilgi çekici programlar sunmak için kıyasıya mücadele vermeleri, olumlu bir gelişmedir. Rekabetin olduğu yerde kalite kendiliğinden gelir. Günümüz TRT'si bile eski yıllara oranla

yayın çizgisini önemli bir derecede değiştirmek zorunda kalmadı mı?

Özel televizyon şirketlerini ele aldığımızda, başlangıçta oldukça sınırlı ve muhafazakâr çizgide programlar yapmaya özen gösteren bazı televizyon kanalları, bugün için çok değişik bir yapı sergileyebilmektedir. Bu televizyon kanalları başlangıçta sergiledikleri yayın politikalarını devam ettirdikleri takdirde, izleyici sayılarının çok düşeceğini fark etmiş ve gereken tedbirleri zamanında almışlardır.

Çok seslilik genelde fayda sağlar. Özel televizyonların sayısının artmasıyla, artık çok daha kaliteli programları seyretme imkânına kavuştuk. Özel radyo ve televizyon şirketlerine 3984 sayılı kanun ile kısmen de olsa bir düzen getirilebildi. Ancak kanunda birçok eksikliklerin bulunması, bazı sıkıntılara da neden olabilmektedir.

Görsel basındaki bu hızlı gelişme sayesinde, iletişim fakültesi mezunlarına önemli bir iş alanı doğmuştur. Birkaç yıl öncesine kadar bu fakülte mezunları; iş bulmakta oldukça zorluk çekerken, bu dönemde kısmen de olsa önemli sayılabilecek bir rahatlama içerisine girdiler. Özel radyo ve televizyon şirketleri, bu fakültelerin ÖSYM tercih sıralamasında üst sıralara tırmanmasına neden olmuştur.

Bu olumlu gelişmelere destek sağlaması amacıyla 3984 sayılı Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkında

Kanun çıkarılırken, kasti mi yapıldı bilemiyorum ama İletişim Fakülteleri'ne de büyük darbe vuruldu. Çünkü medyaya eleman yetiştiren iletişim fakültelerinin radyo ve televizyon yayını yapmaları, 3984 sayılı yasa ile engellenmişti. "*Televizyon uygulaması yapacaklarsa, kapalı devre yapsınlar!*" zihniyetini anlamak mümkün değildir. Bu fakülteler mahalli, hatta ulusal veya uluslararası düzeyde radyo ve televizyon yayını yapabiliyorlarsa, bunu engellemenin anlamı var mı? Bilakis bu tür faaliyetlere yönelik eğitim kurumlarına destek çıkılarak, mezunlarının daha iyi eğitilmeleri sağlanmalıdır. Öğrencilik sıralarında kapalı devre televizyon sistemi ile yetişen bir iletişim fakültesi mezunu, ulusal düzeyde yayın yapan bir televizyon kurumunda çalışmaya başladığında, bir bocalama devresi geçirmesi niçin ortaya çıksın!

Kısa bir süre önce bazı iletişim fakülteleri dekanları ile görüşerek, bu fakültelerimizin radyo ve televizyon yayını yapmalarını engelleyen 3984 sayılı yasaya karşı mücadele vermelerini anımsatmışım. İletişim fakülteleri dekanlarının bir araya gelerek ve kamuoyu oluşturarak, bu yasadaki çıkmazları ortadan kaldırmaları gerekir. Ama üzülerek belirtmek gerekir ki, şu ana kadar İletişim Fakülteleri bünyesinde sürdürülen radyo ve televizyon yayınları, yasal olmadıkları için bir bir kapatılırken, bu fakülte dekanları olaya sadece seyirci kalabiliyor!

Dünyanın gelişmiş ülkelerinde üniversiteler radyo ve televizyon yayınları yapabilmektedirler. Bazıları bu yöntemlerle uzaktan eğitim dahi vermektedirler. Ama bizdeki gibi özel kanun çıkarılarak bu faaliyet sadece bir tek üniversiteye (Anadolu Üniversitesi) verildiği görülmemiştir. Anadolu Üniversitesi de sadece TRT'nin yayın donanımını kullanabilmektedir. Yani kendine özgün özel televizyon şirketi, aktarıcılar, vericiler vb. sistemler kurmaya yetkisi bulunmamaktadır. Kendi haklarını başkaları savunmayacaklarına göre, iletişim fakülteleri dekanları en kısa süre içerisinde bir araya gelerek olayı enine boyuna tartışmalı ve iletişim sektörüne eleman yetiştiren bu kurumlar; önlerindeki engelleri ortadan kaldırmanın yollarını aramalıdır.

TÜRKİYE'DE İNTERNET VE EĞİTİM

Bu konuşma; 21-23 Kasım 1997 günü Ankara'da ODTÜ'de yapılan 3. Türkiye'de İnternet Konferansında (inet-tr'97) 22 Kasım 1997 günü “**Türkiye’de İnternet ve Eğitim**” konulu panelde Prof. Dr. Asaf Varol tarafından sunulmuştur.

İnternet; dünyanın yaklaşık 200 ülkesinde yüz binlerce özel ve resmi kuruluş, işyeri, okul ve evdeki milyonlarca bilgisayarın, kablo, telefon hattı, uydu gibi araçlarla birbirine bağlanmasından oluşmuş yeryüzünün en büyük iletişim ağıdır. İnternet’in temelindeki teknoloji 1970’li yıllarda ABD Savunma Bakanlığı’nın farklı merkezlerini birbirine bağlamak için geliştirilmiştir. TCP/IP (Transmission Control Protocol/ İnternet Protocol) denilen bu teknolojinin dünyayı değiştiren en önemli özelliği, değişik üreticiler tarafından farklı standartlarda

yapılmış çok sayıda bilgisayarın ve bu bilgisayarlardaki programların birbiriyle iletişim kurarak ortak çalışabilmesini sağlamasıdır. Günün her anında Dünya nüfusunun yaklaşık yüzde biri aktif olarak Internet’i kullanmakta, bu teknoloji sayesinde haberleşmekte, diledikleri bilgiye ulaşabilmekte ve ticaret yapmaktadır.

Internet, birçok bilgisayar sistemini TCP/IP protokolü ile birbirine bağlayan dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır. Internet, bilgiye kolay, ucuz, hızlı ve güvenli ulaşmanın ve onu paylaşmanın günümüzdeki en geçerli yoludur. Internet’in önemi, ‘Olmazsa Olmaz’ derecesinde sürekli olarak artmaktadır. Internet, önümüzdeki yıllarda üretilen bilgilerin dolaşım sistemidir. Ticari boyutunun da ortaya çıkmasıyla yaşamla daha çok iç içe olmaya başlamıştır.

8 yıllık kesintisiz eğitimin teknolojik altyapısını oluşturacak somut adımlardan birisi de 2000 yılına kadar 70 bin eğitim kurumunun tamamının ULAKBİM üzerinden Internet’e bağlanmasıdır. Karar verici durumdaki birçok kişinin ortak görüşü; 8 yıllık kesintisiz eğitimin başarıya ulaşması için bilgi teknolojisi vazgeçilmez bir unsur olarak görülmektedir. BİLTEN Müdürü Sayın Prof. Dr. Murat Aşkar’ın bu açıklaması; Eylül 97 Ayı’nın ilk haftasında Bt/Haber Gazetesinin manşetinden kamuoyuna duyurulmuştur.

Okullarımızın İnternet'e bağlanması elbette ki eğitim ve öğretimin daha kaliteli yapılmasını sağlayacak ve bilgiye ulaşmayı kolaylaştıracaktır. Ancak madalyonun diğer bir yüzü daha var ki, o da 1985'li yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından başlatılan "**Bilgisayar Destekli Eğitim**" projesinin başarısıdır. Ben burada o projenin tüm yönleriyle hedeflerine ulaşp ulaşmadığını tartışmak istemiyorum. Ancak o proje kapsamında birkaç yıldan beri Fırat Üniversitesi'nde yürütölen Bilgisayar Destekli Eğitimde Formatör Öğretmen Yetiştirme çalışmaları üzerinde bilgi vermek istiyorum.

Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Faköltesi'nde 1995 Yılı'ndan beri yaz aylarında Bilgisayar Destekli Eğitimde Formatör Öğretmen Yetiştirme çalışmalarını sürdürölüyor. Bu projeler ihaleler sonucunda üniversitelerimize verilmektedir. Formatör öğretmen yetiştirme projeleri birkaç yıl önce sayıları onlarca ifade edilen üniversitelerimiz tarafından yürütölmekteydi. 1997'de ihaleyi kazanan üniversitelerimizin sayısı üçe inmiştir. Bu üniversitelerimiz Bilkent, Marmara ve Fırat'tır.

Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitimi Daire Başkanlığı'nca yürütölen bu faaliyetler için her yıl orta öğretim kurumlarımıza duyurular yapılarak, okullarda bilgisayar derslerini yürötmek için öğretmen aranmaktadır. Bu kurslara katılmak isteyenler, belirli bir sınavdan geçirildikten sonra, kurs görecekleri merkezlere gönderilmektedir. Türkiye'nin değişik

orta öğretim kurumlarından farklı mesleklere sahip öğretmenlerimiz, yaz aylarında açılan bu kurslara katılmakta ve belirli bir düzeyde bilgi ve deneyim sahibi olduktan sonra okullarına geri dönmektedirler.

Bilgisayar Destekli Eğitimde Formatör Öğretmen Yetiştirme kursları genelde 3 ay sürerken, I. Tekâmül ve II. Tekâmül eğitimleri ise 3 hafta yoğunlaştırılmış programlar olarak yürütülmektedir. Diğer bir deyimle, orta öğretim kurumlarında diğer meslek gruplarından seçilen öğretmenler, 3 yıl yaz aylarında yoğun bir eğitime tabi tutulduktan sonra, mensubu buldukları okullarda bilgisayar derslerini verme görevini üstlenmektedirler.

Buraya kadar anlatılanların garipsenecek bir yönü bulunmamaktadır. Ancak bu kurstan geçirilmiş öğretmenlere 3 yıldır ders veren ve bu projelerin koordinatörlüğünü üstlenen birisi olarak aşağıdaki olumsuzluklarını saptadığımı açıklıkla ifade etmek istiyorum.

Bu kurslara katılan öğretmenlerimizin büyük bir bölümünün şikâyetleri bitmiyordu. Aldıkları bu eğitimin hedefine ulaşmadığını şu sözleriyle dile getiriyorlardı. *“Bizim bu kurslardan geçirildikten sonra formatör öğretmen olarak çalıştırılmamız çok zayıf bir ihtimal. Çünkü bu eğitimi görmemize karşın, idarecilerimiz bizleri bilgisayar ders ve laboratuvarlarını yürütmek için görevlendirmiyorlar. Gene asıl*

branş derslerine girmektediriz. Tayinlerimiz tek bir bilgisayarı dahi olmayan okullara çıkartılıyor veya bilgisayar laboratuvarlarında görevlendirilsek bile, idarecilerimizin katı tutumları nedeniyle istediğimiz bilgisayar çalışmalarını yapamıyoruz. Ayrıca bu tür bir eğitim almamızın bize maddi yönden de hiç bir faydası yok. Ne kademe ilerlemesi veriliyor ne de maaşımız arttırılıyor.”

Yukarıda belirttiğim hususlar, öğretmenlerimizin şikâyetlerinden sadece birkaçı. Dertleri çok fazla. Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Dairesi, okullardaki bilgisayarları kullanılabilir duruma getirmek için büyük masrafları üstlenerek formatör öğretmen yetiştirmektedir. Ancak diğer taraftan idarecilerin veya yönetim pozisyonundaki kişilerin keyfi tasarrufları sonucunda bütün bu emekler boşa çıkarılabilmektedir.

Bu kurslardan geçen bazı öğretmenlerimiz ise kendileri için diğer hedefler seçebilmektedir. Bazıları eşlerinin adına bilgisayar şirketleri kurmakta ve bilişim sektörüne bilgisayar satmakta ve hatta kuruluşlara programlar yazmaktadır. Devlet memuru kimliği taşıdıkları için, bu işleri gizli yapmak durumunda kalıyorlar. Bu yöntemle aldıkları maaşların çok fazlasını kazanabilmektedirler. Dolayısıyla bu öğretmenlerimiz için, eğitim-öğretim ikinci planda kalmaktadır.

Orta retim kurumlarımızın bazılarında bir zamanlar çok modern sayılacak bilgisayar laboratuvarları vardı. Bu laboratuvarlar ya retmen bulunmadığı için ya da idarecinin akıl erdirilemeyecek tutumları nedeniyle uzun yıllar atıl kaldı. Bir süre sonra Milli Eğitim Bakanlığı Formatör retmen Yetiştirme projeleri çerçevesinde bilgisayar retmeni yetiştirdi, ancak bu defa da bu yetişen retmenlere, bilgisayar alanında çalışmalarına müsaade edilmiyor. Ülkemizde birçok alanda görülen bu çelişkiler zincirinin bir halkasını da formatör retmenlerimiz oluşturuyor.

8 Yıllık kesintisiz eğitim programı çerçevesinde bilişim sektöründeki yeniliklerin takip edilmek istenmesi elbette ki olumlu bir adım. Tüm okullarımızı Internet'e bağlayalım. Bilgiye erişmedeki hızlarımızı arttıralım. Ancak unutulmamalıdır ki ülkemizde insan faktörü, hedeflerin saptırılmasına yetebiliyor.

70 bin okulu Internet'e bağlamadan önce, okullarımızdaki idarecilerimize bilişim teknolojileri ile ilgili temel bilgileri üreten kurslar düzenlemek gerekir. nce idarecilerimiz Internet kullanımının faydalarını gözleriyle görmeli ve İnternet'te srf etmenin zevkini yaşamalıdır ki, formatör retmen olarak yetiştirilen retmenlerinin kıymetini takdir edebilsin. Bu bilince erişmiş bir idareci veya müdür, laboratuvarlarının kilitli kalmasını istemeyecek, hatta görevini yerine getirmeyen retmen-inden hesap sorabilecektir. Tabi bu

arada Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1985'li yıllarda başlattığı ve büyük yatırımlar yaparak orta öğretim kurumlarına aldığı bilgisayarların; günümüzdeki yazılım gereksinmelerini karşılayacak düzeyde olmadığını da belirtmede yarar bulunmaktadır.

Internet'le ilgili bu yeni proje başlatılmadan önce, Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi'nin sonuçları yeterince araştırmalı ve işlem basamaklarının neresinde hatalar yapılmışsa, aynı hataların tekrarlanmamasını sağlayacak tedbirler alınmalıdır.

BDE'de formatör öğretmen olarak yetiştirilen öğretmenlerin çok zorunlu bir neden olmadığı sürece, bilgisayar derslerini yürütmek üzere görevlendirilmeleri gerekir. Bu öğretmenlerimizin sorumlu tutuldukları laboratuvarlarda rahatça çalışmalarını sağlamak için, idarecilerimizin her ne sebeple olursa olsun takındıkları olumsuz tavırları bırakmaları ve ülke menfaatlerini ön planda tutmaları gerektiği, mutlaka kendilerine öğretilmelidir.

Formatör öğretmen olarak yetiştirilen öğretmenlere her ne ad altında olursa olsun maddi veya manevi verilecek bir destek, kendilerinin bu yeni kazandıkları bilgi ve becerilere dört elle sarılmalarına yetecektir

TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTELERİNDE 2+2 LİSANS TAMAMLAMA PROGRAMLARI

Yüksek Öğretim Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitimi Daire Başkanlığı, Gazi, Marmara ve Fırat Üniversiteleri Teknik Eğitim Fakülteleri arasında yapılan protokoller sonucunda Erkek Teknik Öğretmenler için 1996 Yılı'nda 2+2 Lisans Tamamlama programları açılmıştır. Bu eğitim projesi; Endüstriyel Sanatlar Yüksek Öğretmen Okulu, Meslek Yüksek Okulu ve benzeri diğer iki yıllık yüksekokul mezunu öğretmenlerin lisans tamamlama programından geçirilerek yetiştirilmeleri ve bu suretle 4 yıllık fakülte mezunu olmalarını sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Teknik ve Endüstri Meslek Liseleri ile Çıraklık Eğitim Merkezlerinde, 1990'lı yıllarda özellikle Elektrik, Elektronik, Talaşlı Üretim, Otomotiv vb. alanlarda açık bulunan öğretmen açığını kapatmak amacıyla, Meslek Yüksek Okullarının uygun programlarından mezun olanlar sınava alınarak öğretmen olarak atanmaları sağlamıştır.

Teknolojideki hızlı gelişmeye ayak uydurmak için özellikle eğitim kurumlarımızın her kademesinde görev yapan elemanların kendilerini yenilemeleri kaçınılmazdır. Milli Eğitim Bakanlığı, bu hizmetlerini Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı kanalı ile yürütmektedir. Ancak bu Dairenin bütçesinin sınırlılığı nedeniyle arzu ettikleri bazı hizmeti götüremediklerini de yakından bilmekteyim. Çünkü üç yıldan beri Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı'na bilgisayar alanında formatör öğretmen yetiştirme çalışmaları yapmakta ve bu işlerin Fakültemizdeki koordinatörlüğünü yürütmekteyim.

Meslek Yüksek Okulu mezunu olup öğretmen olarak atanan öğretmenlerimizin lisans tamamlama eğitimlerine katılma istekleri, yerinde bir davranıştır. Bu programa katılarak hem akademik ilerleme açısından kendilerine yeni imkânlar yaratmakta hem de hızlı gelişen teknolojik bilgileri takip imkânı elde edebilmektedirler. Bir de artık “*Hayat boyu eğitim*” kavramının ülkemizde de yerleşmesi gerekir. Bir meslek sahibi olan kişi, eğitimini yeterli görmeyip, ömrü boyunca kendisini sürekli yenilemenin yollarını aramalı ve bu amaçla mücadele vermelidir.

Bu programın açılması için yapılan girişimleri başından beri takip eden ve hatta programlarının hazırlanmasında doğrudan görevlendirilen birisi olarak, bazı önemli noktaları bu yazımda işlemek istiyorum.

1. Erkek Teknik Öğretmenler için 2+2 Lisans Tamamlama Programı Hangi Üniversitelerde Düzenlendi!

Marmara, Fırat ve Gazi Üniversiteleri Teknik Eğitim Fakülteleri bu programın yürütücüleri olarak görev almış ve bu yıl ilk mezunlarını vermişlerdir. Bu üç fakültede uygulanan eğitim programları benzer olmakla birlikte, derslerin yürütüldükleri gün ve mevsimlerde farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin Fırat Üniversitesi sadece yaz aylarında yoğunlaştırılmış programlar uygularken, Marmara Üniversitesi ilk yıl hafta sonları ve kısmen de yaz aylarında yoğunlaştırılmış programlar uyguladılar. Gazi Üniversitesi de yaz aylarında yoğunlaştırılmış programı tercih etmiştir. Üniversitelerdeki bu farklı uygulama, öğrencilere büyük imkânlar sağlamıştır. Örneğin İstanbul ve civarında öğretmenlik yapanlar, hafta sonları bu programa devam ederek eğitimlerini sürdürme imkânı bulmuşlardır.

2. Öğretmen Olmayan MYO Mezunları da Bu programlara Kayıt Yaptırabildiler mi?

Bu lisans tamamlama programına kaydolmak isteyen birçok Meslek Yüksek Okulu mezunu, kadrolu öğretmen olarak atanmadıkları için kayıt yaptıramamışlardır. Kanımca bu programın en çok problem yaratan kısmı da Meslek Yüksek Okulu mezunu olan ve öğretmen olarak atanmayanların durumlarıdır. Bu mezunlar, özellikle elektrik ve elektronik

branşlarında öğretmen açığının olduğunu, kendilerinin de lisans tamamlama programından geçirilmeleri gerektiğini ve bu hakkın kendilerine de verilmesinin doğru olacağı yönündeki isteklerini, Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğüm sırasında bana çok sık olarak iletmişlerdir. Doğrusu bu tür talepler geldiğinde, kendilerine uygun bir cevap verme de oldukça zorluk çekiyordum. Sonuç olarak YÖK, Milli Eğitim Bakanlığı ve Üniversiteler arasındaki protokolleri ve YÖK Yürütme Kurulu kararları doğrultusunda kendilerine bilgi veriyordum.

3. Lisans Tamamlama Programının Sıkıntılı Yönleri Nelerdi?

2+2 Lisans Tamamlama programının bazı aksayan veya yanlış değerlendirilen yönleri bulunmaktaydı. Sayıları çok az da olsa, bu programa kaydolan bazı öğretmenler, konunun bilincinde olmadıklarını, önümüze getirdikleri taleplerden anlaşılıyordu. Bu öğretmenlerimizin birkaçı, bu eğitimi formalite olarak görmüş ve programa kaydolduktan sonra, nasıl olsa mezun olabilecekleri yanılgısına düşmüşlerdir. Sayıları birkaçı geçmeyen bu öğretmenler şu ifadeleri kullanabiliyorlardı.

- *Hocam evliyim, çocuklarım var. Ailemi ve çocuklarımı memlekette bıraktım. Burada yurt köşelerinde sefil bir vaziyette bu eğitime katılıyorum.*

- *Hocan biz bu eğitime ikinci öğretim gibi oldukça yüklü para veriyoruz. Paralarımız boşa mı gidecek?*
- *Hocam biz zaten öğretmeniz, bu bir formalite, sadece okullarımızda diğer öğretmenlerin yanında ezilmemizi gidermek için buraya geldik.*

Buna benzer cümlelerle karşılaştığımızda, dersi veren öğretim elemanları olarak hayrete düşmüş ve bu tür ifadeleri kullanan ve sayıları birkaçı bulan bu öğretmenlere gerekli cevapları vermiştik. Bu öğretmenlerimiz için çok ciddi tutulduğunu ve taviz verilmediğini görünce, bir süre sonra bu programa devam etmekten vazgeçmişlerdir. Tabi ayrılanların bazılarının da kendileri için haklı diğer sebepleri olduğu muhakkak. Örneğin Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik Programına geçen yıl 51 kişi kaydolmasına rağmen, çeşitli nedenlerle bu sayı bugün 39'a düşmüştür. Programa ciddi şekilde yaklaşan ve azami gayreti gösterenler ise eğitim ve öğretime devam etmiştir. Ekim 1997 Ayı içerisinde yapılan genel sınav sonucunda Elektronik programımızdan toplam 15 kişi mezun olmuştur.

Lisans tamamlama programında derslerin yoğun şekilde yürütülmesi nedeniyle, öğretmenlerin çok yoruldukları gözlenmiştir. Ancak buna karşın çok başarılı olan ve hatta dereceye girmek için biri biriyle yarışanların olduğunu dahi gördük. Başarılı öğretmenlerimizin bir kısmının yüksek lisans

programlarına girmek için çabaladıklarını veya kendi tasarladıkları yeni projelerini bizlerle tartışmalarını görmek, bizleri çok sevindirmiştir. Çünkü bu öğretmenlerimiz, “*Hayat boyu eğitim*” kavramının canlı örneklerini teşkil ediyorlardı.

4. Lisans Tamamlama Programı Diğer Aynı Alandan Meslektaşları Nasıl Etkiledi?

Teknik Eğitim Fakültelerinin Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü öğrencileri oldukça yüksek puanlarla bu bölümlere girebilmektedirler. Lisans tamamlama programı başlatıldığında, normal lisans programına kayıtlı öğrencilerimizin tepkileriyle karşılaştık. En çok vurguladıkları nokta, kendilerinin çok yüksek puanlar alarak bu bölüme girebildikleri, oysa 2+2 lisans tamamlama öğrencilerin ise kanun ve yönetmelikler sonrasında bu programa kaydolmalarının kendileri için haksızlık olduğunu belirtmişlerdi. Bu öğretmenlerin Milli Eğitime bağlı okullarda zaten halen öğretmenlik yaptıklarını, bu nedenle kadrolarını işgal edilmelerinin söz konusu olamayacağını söylememiz neticesinde, ikna olabilmişlerdi.

5. Meslek Yüksek Okulu Mezunları da Lisans Tamamlama Programlarına Katılabilmeli mi?

Şu anda gündemde olan bir konu, MYO’dan mezun olanların lisans tamamlama programlarına alınıp alınmayacağıdır. Zira bu konuda benimle görüşmeye gelen

birçok MYO mezunu bulunmaktadır. Prensipte her kişinin okuma özgürlüğüne sahip olması gerektiği kanısındayım. Ancak bu tür yollar açılırken, diğer meslek gruplarının hakları da korunmalı ve haksız durumlar ortaya çıkarılmamalıdır.

SONUÇ

Sonuç olarak okumak isteyen herkesin önünün açılması gerekir. Ancak bu tür yollar açılırken adil bir dengenin sağlanması zorunludur. Bir meslek grubuna birçok imkân açılın diye mücadele verilirken, mevcut bazı mesleklerin iş sahası da azaltılmamalıdır. Hedef, kaliteli eleman yetiştirme olmalıdır. Ne kadar fazla kaliteli eleman olursa, rekabet artacağı için; daha başarılı elemanlara yeni imkânlar doğacağı unutulmamalıdır. Kaldı ki zaten çok başarılı olan elemanlar, Türkiye’de er geç özel sektörde çok cazip maaşlarla iş bulabilmektedir. Meslek Yüksek Okulu mezunu olup, halen Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Teknik ve Endüstri Meslek Liseleri ile üniversitelerin Meslek Yüksek Okullarında öğretmen veya öğretim elemanı açığının bulunduğu branşlara eleman yetiştirmek için, Teknik Eğitim Fakültelerinde 2+2 Lisans Tamamlama programlarına aşağıdaki kurallar çerçevesinde devam edilebileceği kanısındayım.

- Her yıl yaz aylarında Teknik Eğitim Fakülteleri bünyesinde lisans tamamlama programları açılmasına devam edilmelidir. Mevcut giriş şartlarında adaylardan aranan, öğretmen olarak önceden atanmış olma şartı kaldırılmalıdır.
- Teknik Eğitim Fakülteleri hangi alanlarda kaç kontenjanla öğrenci alabileceğini, her yılın ocak ayı içerisinde vereceği ilan ile Türkiye geneline duyurmalıdır.
- Her yıl Nisan Ayı içerisinde merkezi sistem veya her üniversitenin kendisinin yapacağı bir sınav ile açılan kontenjan kadar öğrenci seçimi yapılabilir.
- Teknik Eğitim Fakülteleri mezunlarının Teknik ve Endüstri Meslek Liselerinde istihdam edilmeleri yanında, Türkiye’de birçok ilde bulunan Meslek Yüksek Okullarına öğretim elemanları olarak girmelerini teşvik eden ve kolaylaştıran yasa ve yönetmelikler çıkarılmalıdır. Çünkü Teknik Eğitim Fakülteleri uygulama ağırlıklı fakültelerdir. Meslek Yüksek Okulları da el becerisi iyi teknikerler yetiştirmeyi amaçladığına göre, Meslek Yüksek Okulları için en uygun mezunların yetiştiği kurumlar, Teknik Eğitim Fakülteleri olmaktadır.

İNET-TR'97 VE ULAKNET

21-23 Kasım 1997 tarihleri arasında ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi'nde 3. "Türkiye'de İnternet" konferansı düzenlenmiştir. Bu konferansa takriben 1100 civarında bir katılımın olduğunu tahmin ediyorum. Ancak gerçek rakam, Konferans Yürütme Kurulu'nca yakında herhalde açıklanacaktır. Türkiye'de İnternet'in durumu, her yönüyle bu konferansta ele alındı. Bazı çalışma gurupları ve panellerde çok tartışmalı durumlar ortaya çıktı. Bu yazımda Bt/Haber Gazetesi okuyucuları için ULAK-Net ile ilgili genel bir değerlendirme yapmak istiyorum.

Konferansın 22 Kasım 1997 günü ULAK-Net başlığını taşıyan çalışma gurubunun yöneticilik görevi bana verilmişti. Bu işi yapmaya başlamadan önce doğrusu çok tartışmalı bir çalışma grubu olacağını ve ULAK-Net konusunda özellikle yürütücü konumundaki kişilerin, adeta soru bombardımanına tutulacağını tahmin edebiliyordum. Genel bir açılış konuşması yaptıktan sonra "1. Katmandan 3. Katmana ULAK-Net"

başlığını taşıyan sunularını yapmak üzere ilgilileri davet ettiğimde, projeksiyon cihazı olmadığı için sunu yapmaya hazır olmadıklarını, ancak biraz sonra sunuda kullanılacak slaytların getirileceği belirtilince, programda bir değişiklik yaparak Sayın Ayşenur Yılmaz Şenyar tarafından hazırlanan ve “Eşzamanlamasız Aktarım Modu (ATM)-Çerçeve Aktarımı (FR) Birlikte Çalışabilirlik Uygulama Alanları” başlığını taşıyan bildirinin sunulmasını öne aldım.

Bu bildiri sonrasında, ertelenen “ULAK-Net “ sunusunu yapmak üzere Sayın Serkan Orcan’ı kürsüye davet ettiğimde, Sayın Orcan “*Maalesef slaytları yetiştiremediklerini, bu nedenle elinden geldiğince kısa bir bilgi verebileceğini*” belirtmesi üzerine, aniden salonda kıyametler koptu. Katılımcıların bazıları hazırlıksız gelmenin rezalet olduğunu, zaten ULAK-Net projesinde çalışanların bu ciddiyetsiz tutumları nedeniyle ULAKBİM’in bugünkü olumsuzlukları yaşadığını belirtmeleri üzerine, ortam daha da kızıştı ve artık karşılıklı biri birine sataşmalar başladı. Boğaziçi Üniversitesi’nden Sayın Prof. Dr. Ufuk Çağlayan söz alarak, kendisinin başlangıçta ULAKBİM Danışma Kurulu’nda görev aldığını, ancak Danışma Kurulu’nun daha ilk toplantısında bu işin bu kurul tarafından yürütülemeyeceğini anladığı için istifa ettiğini, bugün için ULAKBİM’in başarısızlıklarının ortada olduğunu belirtmesi üzerine, ortam iyiden iyiye hareketlendi. Ben burada kimin neler söylediği üzerinde fazla durmak

istemiyorum. ULAKBİM projesinin yürütücü konumundaki kişilerden Sayın Yaşar Tonta ve Sayın Erkan Tekman ve diğerleri ellerinden geldiğince savunmalarını yaptılar. Ancak yoğun baskı nedeniyle bir süre sonra ULAK-Net projesinde önemli sorumlulukları üstlenen Sayın Tekman, protesto amacıyla salonu terk etti.

Ortamın tahminimden daha fazla karşılıklı tartışma boyutlarına ulaşması sonucunda, toplantıyı kapattım. Bir gün sonra bu toplantı tekrarlandı. Gene yöneticilik görevi bana verildi. Bir gün önce yaşadığımız sataşma ortamını yaşamamak için, ULAK-Net konusunda sadece teknik soruların sorulabileceğini, Danışma Kurulu ve çalışan personel hakkında yorum yapılmamasını özellikle toplantı başında belirttim. Tekrarlanan sunu, bu defa bilgisayar ve projeksiyon cihazı kullanılarak yapıldı. Ancak bildiriye sunan Sayın Orcan'ın; özellikle Sayın Prof. Dr. M. Ufuk Çağlayan, Sayın Prof. Dr. Mustafa Akgül ve Sayın Dr. Attila Özgüt'in yoğun soru bombardımanı karşısında cevap veremediği durumlar ortaya çıktı ve bu tür soruların cevapları, kendi çalışma arkadaşları tarafından verilmeye çalışıldı.

Çalışma gurubunda, ULAKBİM Danışma Kurulu üyeleri yoğun eleştiriler aldılar. ULAK-Net'in hali hazırdaki durumu yüzünden bu projede arzu edilen başarının sağlanamayacağını, topoloji ve donanımın tespiti için yeterince araştırılma yapılmadığı, Türkiye'de ağ altyapısının durumunun

istenilen düzeyde incelenmediği, en önemlisi de ULAK-Net projesinde kullanılan sisteme ait kapsamlı bir çalışma yapılmadığı ve elde mevcut bir raporun bulunmadığı ısrarla vurgulandı.

Birçok üniversiteden sorumluların katıldığı bu çalışma gurubunda, bazı üniversite temsilcileri kendi üniversiteleri açısından ULAKBİM'e eleştiriler yağdırdılar. Ortaya çıkan çok bariz bir durum, ULAKBİM projesine başlarken neler yapılacağının üniversitelerimize duyurulmadığıdır. Bunun sonucu olarak da üniversitelerimizde ULAKBİM projesi ile ilgili yanlış değerlendirmelerin yapıldığı gerçeği ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak çalışma gurubunda ULAK-Net'te birçok eksik yönlerin bulunduğu ortaya çıkıyordu. Amacımızın "*Üzüm yemek değeril, bağcıyı dövme*" olmadığını burada açıklıkla ifade etmek istiyorum. Nitekim yoğun eleştiri altında bir ara oldukça sıkıntılı anlar yaşayan proje yürütücülerine, bu eleştirileri olumlu değerlendirmeleri ve ileride çözümü zorlaşacak yollarda çaba sarf etmenin ülke menfaatlerine ters düşeceğini, elbirliği ile ideal çözümü aramamız gerektiğini özellikle belirttim.

Bt/Haber Gazetesi okuyucuları için önümüzdeki haftalarda bu konferansın diğer toplantılarında ele alınan konuları, özellikle de "İnternet'le Eğitim" boyutuna ait görüşlerimi aktaracağımı şimdiden bildirmek istiyorum.

İNET-TR'97'NİN ARDINDAN (TÜRKİYE VE İNTERNET)

“Türkiye’de İnternet” Konferansı ile ilgili görüşlerimi sizlere sunacağımı daha önceki yazımda belirtmiştim. “ULAK-NET Politikaları” ve “Türkiye ve İnternet” panellerinde ortaya çıkan bazı önemli konuşmaları size aktarmak istiyorum.

BİLTEN Müdürü Sayın Prof. Dr. Murat AŞKAR’ın; 70 bin eğitim kurumunun tamamının ULAKBİM üzerinden İnternet’e bağlanacağı yönündeki bir açıklaması, Eylül 97’nin ilk haftası içerisinde Bt/Haber’de yayınlanmıştı. Bu panelde bir dinleyici “ULAKBİM daha üniversitelerimizi İnternet’e bağlayamamışken, bir de bunların üzerine 70 bin okulu 2000 yılına kadar bağlanma işlemini nasıl gerçekleştirebilecek?” sorusunu Sayın Erkan TEKMAN’a sorduğunda, Sayın TEKMAN “70 bin okulun ULAKBİM üzerinden İnternet’e bağlanmasının söz konusu olmadığını” belirtti. Bunun üzerine “Sayın AŞKAR’ın beyanı mı doğru, yoksa sizin beyanınız mı

doğru?” sorusu ortaya atıldı. 70 bin okul gerçekten de ULAKBİM üzerinden İnternet’e bağlanıp bağlanmayacağı konusuna Şimdiden açıklık getirilmesi gerekir diye dŐŐnuyorum.

Kapanışta önemli bir panel yapıldı. Konusu “*TŐrkiye ve İnternet*” olan bu panel Sayın Dr. Attila ZGİT tarafından yönetildi. Panelistler arasında Ulaştırma Bakanlığı MŐsteŐarı Sayın SŐreyya YŐcel ÖZDEN, DPT MŐsteŐarı Sayın Prof. Dr. Orhan GŐVENEN, Hacettepe Őniversitesi’nden Sayın Prof. Dr. Ali SAATÇİ, Milletvekili Sayın Prof. Dr. Ziya AKTAŞ ve NetaŐ A.Ő.’den Sayın Genel MŐdŐr Tanju ARGUN katıldılar. TŐrkiye’nin geleceğini bilişim teknolojileri açısından değerlendiren panelistlere, katılımcılardan ilginç sorular geldi. Sayın SAATÇİ, Őniversitelerde bilgisayar mŐhendisliđi blŐmlerinin donanım ve ğretim elemanı açısından çok ktŐ durumda olduğunu ve acil önem alınması gerektiğini vurguladı. Sayın SAATÇİ’ye Bilişim SektrŐnde sadece Bilgisayar MŐhendislerinden söz edilemeyeceği, bilgisayar ğretmenlerinin de, özellikle bilgisayar eğitiminin gelişimi açısından göz nŐne alınması gerektiği hatırlatıldı.

Sayın AKTAŞ’a da parlamentoda bulunması nedeniyle, hŐkŐmet politikası açısından bilişim teknolojisine bakış açıları ynŐnde sorular yönetildi. Sayın AKTAŞ’a “*3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Yasaya göre Őniversitelerin radyo ve televizyon yayınları*

yapamayacağı, oysa İnternet üzerinden hem radyo hem de televizyon yayınlarının artık rahatlıkla yapılabildiği; uzaktan eğitim açısından İnternet ile radyo ve televizyon yayınlarının büyük kolaylıklar sağladığı” tarafımdan kendilerine hatırlatıldı. Üniversitelerimizin uzaktan eğitim yapmalarını engelleyen bu yasaya karşı parlamentoda bir çalışmanın olup olmadığını sorduğumda, konuyu bilmediğini, ancak konu ile ilgileneceğini belirtti.

“Türk Telekom çok kar etmesine karşın, yaptığı yatırımların yeterli düzeyde olmamasının nedenleri” Müsteşarlarımıza soruldu. DPT Müsteşarı Sayın GÜVENEN, hükümetlerin politikası olarak, zarar eden kamu kuruluşlarının da desteklenmesi gerektiği, bu nedenle her kar eden kurumdan sağlanan gelirlerin sadece o kurum için harcanmasının doğru olmayacağını belirtti.

Sayın Prof. Dr. Mustafa AKGÜL tarafından ise, *“Türkiye’de birçok ağın ayrı ayrı kurulması yerine, ülke bazında ulusal tek bir ağın çok kapsamlı kurulmasının daha faydalı olup olmayacağı ve bu sorunun muhatabının kim olduğu”* Sayın AKTAŞ’a soruldu. Sayın AKTAŞ, Sayın AKGÜL’ün önemli bir konuya değindiğini, ancak muhatabın kim olması gerektiği konusunun henüz tam açık olmadığını belirtti.

DOÇENTLİK JÜRİLERİ

Bt/Haber Gazetesi'nin 139 sayılı nüshasında "Doçentlik Bilim Sınavları" başlığında bir yazı yazmıştım. Bu yazımda bu sınavlara katılmak istemeyen öğretim üyelerinin haklı gerekçelerini ortaya koymuştum. Bazı öğretim üyelerimiz elektronik posta veya benimle karşılaştıklarında görüşlerime tamamen katıldıklarını ifade ettiler. Profesörlerimizin birçoğu Doçent adaylarının sınavını yapmak üzere Kasım ayında yollarda.

Üniversiteler arası Kurul Başkanlığı 31 Ekim 1997 tarihini taşıyan bir yazıyı "Çok Acele" damgasıyla Üniversitelerimize gönderdi. O yazıda "Haziran 1997 döneminde Üniversitelerimizden Doçentlik Sınavlarına başvuran doçent adaylarının sınav tarihlerinin yaklaşması nedeniyle Fakülte Yönetim Kurulu Kararı ile jürilerden çekilen öğretim üyelerinin fazlalığı, jürilerin toplanmasını engelleyecek boyuta ulaşmıştır" denilmektedir. "Doçentlik jürilerine katılmanın öğretim üyelerinin asil görevi olduğu göz önüne alınarak bu konuda Fakülte Yönetim Kurullarının daha hassas

olmaları gerektiği" vurgulanmaktadır. Üniversitelerarası Kurul bu yazıyı yazma gereğini duyduğuna göre, profesörlerimizden birçoğunun bu yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçındıklarının işaretidir. Birçok profesör öğretim üyesi de istemeyerek, ancak bu zorunluluk nedeniyle jüriyelere katıldığı kanısı yaygındır.

Geçen haftaların birinde bir jüri üyeliği için Ankara'da bulunuyordum. Tesadüfen o gün içerisinde de birkaç doçentlik jüri toplantısı aynı üniversitede yapılmaktaydı. Jüri üyelerinin sıkıntıları hep aynı idi. Hallerinden memnun değillerdi. Özellikle taşra üniversitelerinden gelenler yatacak yer bulmadaki sıkıntılarını dile getiriyorlardı. Bazıları ödenekleri bulunmadığı için otobüsle seyahat etmek zorunda kaldıklarını söylüyorlardı. Katıldıkları her jüri toplantısı için çok masraflarının olduğunu, bu nedenle de doçentlik jürilerine katılmanın kendileri için maddi ve manevi külfet oluşturduğunu belirtiyorlardı.

Doçentlik jürilerine katılmamak için meslektaşlarımla ileri sürdükleri sebepler ve hoşnutsuz olmaları doğaldır. Şu şekli ile doçentlik jürilerine katılmak, maddi ve manevi sıkıntı oluşturmaktadır. Çözüm getirilmediği takdirde sıkıntılar günden güne artacaktır. Bu nedenle Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı bu duruma bir çözüm getirmek için çalışmalar başlatması gerektiği kanısındayım.

Doçentlik jüri toplantıları için mutlaka bir yerlerden maddi destek sağlanmalıdır. ÖSYM'de olduğu gibi, müracaat eden adaylardan bir fona para yatırması şartı getirilebilir. Jüri toplantısına diğer illerden katılacak öğretim üyesinin uçak masrafları ve konaklama giderleri bu bütçeden karşılanabilir. YÖK, en çok jüri toplantılarının gerçekleştiği illerdeki bazı otellerle anlaşma yaparak, öğretim üyeleri hatta adayların konaklama problemlerine çözüm getirebilir. Sağlayacağı bir otobüs ile öğretim üyelerini sınav toplantı yerlerine taşıyabilir veya havaalanlarına, terminallere götürebilir.

Bu bahsettiğim isteklerin gerçekleştirilmesi pek de zor değil. Sadece bir organizasyon meselesi. Zaten doçent adayları da kendi jürilerinin toplanmasını sağlamak için seve seve katkı sağlamak isterler. Aksi takdirde adaylar sınav için geldikleri toplantılar yapılmadığı takdirde, memleketlerine geri dönme zorunda kalabilmekte ve manevi olarak tekrar bir sıkıntı içerisine girebilmektedir.

YÖK'ün bu konu üzerine çalışma yapması gerektiği kanısını taşıyorum. Öğretim üyelerimizin jüri toplantılarına katılmak için ileri sürdükleri istekleri, hakikaten iyi bir organizasyonla rahatlıkla halledilebilecek nitelikte. Bu tür bir koordinasyon sağlanabildiği takdirde, hem jüri üyeleri hem de adaylar, hatta YÖK dahi rahatlayacaktır!

ÜNİVERSİTELERİMİZDEKİ GEÇME NOTLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Üniversitelerimizde sınav notları için farklı değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu farklı uygulamalar doğal gibi görülmekle birlikte, bazen de haksızlıklara sebebiyet verebilmektedir. Bazı üniversitelerimizde derslerden başarılı sayılabilmek için en az 100 üzerinden 70 puan almak gerekir. Eğer değişikliklere uğramadıysa örneğin ODTÜ'de minimum geçme notu 70 puan, Çukurova Üniversitesi'nde ise 60 puandır. Diğer birçok üniversitemiz ise 50 puanı esas almaktadır.

İlk bakışta geçme notu yüksek olan üniversitelerimizin öğrencilerinin, belirtilen notu almak için çok çalıştıkları anlaşılmaktadır. Zaten bu üniversitelerimizde 80 ve 90'nın üzerinde not alan öğrencilerimize söyleyecek bir sözümüz bulunmamaktadır. Ancak yıllardır ders ve not veren bir öğretim elemanı olarak bir noktayı takdirlerinize sunmak istiyorum.

Bazen, sınavlarda öğrencilerimiz çok düşük not alabilmektedir. Bunun nedenlerini tartışmak istemiyorum. Ama

gerçek olan bir nokta var ki, o da birçok öğretim elemanının; yaptığı sınavlar sonucunda başarısız öğrenci sayısı çoksa, sınıfın tümüne puan ekledikleri veya çan eğrisi uygulayarak puan artırımına gidebildikleridir. ODTÜ'deki meslektaşlarımız kritik durumdaki öğrencilerini geçirebilmek için 70 puan vermek zorunda kalabilmektedir. Oysa 50 puan uygulaması yapan üniversitelerimizdeki, (örneğin İTÜ, Hacettepe vb.) öğretim elemanları ise, kritik durumdaki öğrencilere 50 puan vererek geçirebilmektedir. Burada ele almak istediğim öğrenci tipi, kritik guruba girenlerdir. Aşağıda vurgulayacağım hususlar çalışkan ve yüksek not olan öğrencilerimiz için söz konusu değildir.

Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu yurtdışına öğrenci göndermek için her yıl sınavlar açmakta ve bu sınavlara başvuracak öğrenciler için ön koşullar koymaktadır. Örneğin transkript not ortalaması için 100 puan üzerinden 70 puan aradığı zaman, bu koşul 70 barajı uygulayan üniversitelerin vasat seviyedeki öğrencileri için avantaj sağlarken, örneğin İTÜ'nün vasat öğrencileri için de dezavantaj bir durum yaratmaktadır. Gerçi kredi sistemi getirilerek kısmen de olsa bu farklılık ortadan kaldırılmak istenmişse de, hala birçok dengesizlikler bulunmaktadır.

Bu durumda İTÜ'yü 50-69 arası bir ortalama ile bitiren bir öğrenci, en az 70 puan aranan bir yurtdışı sınavına müracaat edemezken, minimum 70 puan uygulayan bir üniversitemizin en

vasat durumdaki bir öğrencisine ise sınava girme hakkı verebiliyor. Transkriptlerinde hem 100 puan üzerinden hem de 4 kredi üzerinden değerlendirme bulunuyorsa, hangisinin esas alındığını tam bilemiyorum. Eğer 4 üzerinden kredisine bakılıyorsa, kısmen de olsa eşitlik sağlanabiliyor denilebilir. Ancak sadece nota bakılıp karar veriliyorsa, 50 puan uygulanan üniversitelerimizin öğrencilerine haksızlık yapıldığı kanısını taşıyorum.

Yurtdışına burslu öğrenci gönderilirken bir sınav yapıldığına göre, artık transkriptteki 100 puan üzerinden verilen not ortalamasına bakılması, kanımca yanıltıcı olabilir. Bu durumda geçme puanı minimum 70 puan olan üniversitelerimizin veya yeni açılmış ve öğretim üyesi olmadığı halde kamu kurumlarından dışarıdan öğretim elemanı getirerek eğitim sürdüren üniversitelerimizdeki vasat konumdaki öğrencilerine avantaj sağlanmaktadır. Çünkü dışarıdan geçici olarak derse getirilen öğretim görevlileri, kendilerini o kurumda misafir olarak gördükleri için, öğrencileri toptan geçirebilmekte veya çok yüksek puan verebilmektedir.

Bu konu üzerinde yetkililerin çalışma yapması gerektiği kanısındayım. Aradaki farklılıkları minimuma indirmek için yeni çözümler bulunmalıdır.

TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ

F.Ü. Mühendislik Fakültesi'nin 30. Kuruluş yıldönümü nedeniyle Kasım Ayı sonlarında bir dizi faaliyetler sürdürüldü. Birbiri ardına paneller, konferanslar ve toplantılar düzenlendi. Çağrılı konuşmacılar çok ilginç konular sundular. Bunlar arasında “*Toplam Kalite Yönetimi ve Yükseköğretimde Kalite*” başlığını taşıyan konferans ilgimi fazlasıyla çekti. O konferanstan siz okuyucularıma bazı önemli gördüğüm bölümleri aktarmak istiyorum.

Başbakanlık Müşaviri Sayın Dr. Mahmut Özdemir'in sunduğu bu konferansta, Toplam Kalite Yönetiminin tarihsel gelişimi anlatıldı. Modern kalite kontrol tekniklerini ilk geliştiren Dr. W. A. Shewhart'ın 1931 yılında yayınlamış olduğu “The Economic Control of Quality of Manufactured Product” isimli kitabındaki birçok ilkenin hala tüm güncelliğini koruduğu, bir kez daha ortaya çıktı. 1951 Yılı'nda Japonya'da Deming; 1986'da ABD'de Malcolm Baldrige; 1992'de Avrupa Kalite Vakfı Ödülü ve 1993'de Tüsiad-Kalder Kalite ödüllерinin verildiği ve son 10-15 yılda artan uluslararası ticaret

ve yoğunlaşan rekabet sonucunda kalitenin ön plana çıktığı vurgulandı.

Toplam Kalite Yönetimi'nin Japon'lar tarafından gerçekleştirilme nedenini, Sayın Dr. Özdemir; II. Dünya savaşı sonrası Japon 'yanın sanayisinin çöktüğünü, ülkesinin işgal edildiğini, ordusunun dağıtıldığını ve manen yıkıldıklarını; bu nedenle ekonomik savaşta kendisini kanıtlamak için *“Olumsuzlukları olumluya çevirmek için Japon'ların başarıya mahkûm kaldıklarını”* belirtiyordu. İlginç olan bu mücadelede Japonlara en büyük yardımın Amerikalılar tarafından yapılmasıdır. Toplam Kalite Felsefesi de Japonlar tarafından oluşturuldu. Bu felsefenin temel ilkelerinin; kalite yönetimi, sürekli eğitim, sistem yaklaşımı, sürekli geliştirme, hata önleyici yaklaşım, hatayı yapan hatayı önler yaklaşımı, istatistiksel veriler kullanma, kalite çemberi, ekip çalışması, planlı yaklaşım, hedef birliği, kurumsallaşmış liderlik, müşteri tatmini, topyekûn kalite ve kaliteli tedarikçi alt başlıklarından oluştuğu anlatıldı.

1995 Yılı'nda Türkiye'ye gelen Avrupa Kalite Vakfı Genel Sekreteri Geert de Raad'ın *“Geçen gün Topkapı Sarayını gezerken şunu fark ettim: Orada gördüğüm her şey müthiş bir kalite anlayışının sonucuydu. Kalite sizin için bugünün konusu değil. 500 yıl önce de bu topraklarda kalite vardı”* sözlerini söylemesi çok ilginç. Gerçekten de Topkapı Sarayını dolaşanlar

orada gördüğü eserlerdeki inceliği gördüklerinde, hayretlerini gizleyemezler.

Son iki yıldır “*Avrupa Kalite Vakfı Ödülü’nü*” Türk firmalarının almış olması bizleri gururlandırmaktadır. Bazı gazetelerimizde tüketici sorunlarının tartışılması, ülkemizde bu alanda önemli adımların atıldığına göstergesidir. Ancak daha çok mesafe almamız gerekmektedir. Yurtdışında kalite anlayışı o kadar gelişmiş ki, bir iki ay denendikten sonra bir malı alıp almamaya karar verebilmektesiniz. Örneğin alınan bir kol saatini bir ay kullanıp sonra mağazaya götürüp geri verebilmektesiniz. Geri verme nedenini de sadece “*Beğenmedim*” diyebiliyorsunuz.

Dr. Özdemir’in bu konferansı sonrasında kendi kendime “Acaba ABD veya Avrupa’nın kalitede ulaştığı bu seviyeye ülkemiz ne zaman ulaşır diye düşünür” oldum. Bunun gerçekleşmesinin de ancak eğitimle olabileceği kanısına vardım. Ne dersiniz acaba gerçek anlamda “*Toplam Kalite Felsefesini*” Türkiye on yıl sonra yakalayabilir mi?

2000'e DOĞRU NASIL BİR ÜNİVERSİTE?

Toplumların gelişmesinin üniversitelerle doğrudan ilişkisini olduğunun kabul edildiği günümüzde; Üniversite-Toplum, Üniversite-Sanayi İşbirliğindeki organik bağların kopuk olduğu veya zayıf kaldığı toplumların, gelişmelerini yeterince tamamlayamadıkları açıktır. Bu nedenle üniversitelerimizin temel görevlerinin çok iyi saptanması gerekir. Üniversitelerin hedefteki görevlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

Topluma uygun yetişmiş insan tipini yetiştirmek; ileriye yönelik bilimsel araştırmalar yapmak; toplumla entegre olmayı hedefleyerek projeler üretmek veya desteklemek; yörenin veya bölge insanının beklentilerine cevap verecek rehberlik merkezleri oluşturmak; araştırı, yorumlayıcı, tartışmayı zemininde yapabilen doğruların sübjektifliğinden kurtulmuş insan yetiştirebilmek; yöreyi teknolojik gelişmelere açık tutup teknolojik imkânsızlıklardan sanayiye kurtarmak; insanından utanmayan, toplumunu seven ve ülkesinin gelişmesini hedefleyen öğrenci yetiştirmektir.

Üniversitelerimizde devletin etkinliğinin ön planda olduğu yapı gündemde olup; gelişen teknolojik çağı yakalamada yavaş kalınması; alt yapı oluşturmada gençleri sokaktan kurtarmak için kontenjanların aşırı artırılması; mezunların bilgi ve beceri eksikliğinin ortaya çıktığı mezuniyet sonrası karamsarlığı (Bu karamsarlığın sonrası serbest girişim cesaretsizliğinin doğurduğu kamu sektöründen iş bekleme ve sonuç olarak diplomalı işsiz ordusu) ve benzeri problemleri doğurmaktadır.

Çözüm Önerileri:

1. Üniversitelerin alt yapılarının hızla tamamlanması için üniversitelerin özelleştirilmesi
2. Eğitime ayrılan payın artırılması
3. Öğrencileri çalışmaya yönlentecek yeni düzenlemelerin kazandırılması
4. Kamu kamburu sayılan menkul ve gayrimenkullerin bir an önce paraya çevrilerek elde edilecek meblağların eğitime kaydırılması
5. Kaliteli yaygın eğitim yöntemleri üzerinde durularak, toplum için genel eğitimin hedeflenmesi
6. Tarihi özelliği olmayan, ancak rantı yüksek olan kurumlara ait gayrimenkullerinin satılarak veya kiraya verilerek gelir sağlanması

7. Üniversitelerin basın ve yayın organlarına kavuşturularak toplum ve teknoloji konularında görsel eğitim ve projelerin üretilerek desteklenmesi, yani üniversitelerimizin kitlesel eğitim verebilmeleri için radyo-televizyon vb. yayınları yapabilmelerinin sağlanması (Bu amaçla 3984 sayılı yasanın yeniden düzenlenmesi)
8. Panel, sempozyum, açık oturum, konferans ve toplantılarla toplum, sanayi ve üniversite üçgeninin oluşturulması

Avrupa Topluluğu ile ilgili Entegrasyon:

Sanayide yapısal değişikliklerin gerçekleştirilmesi için, devletin bazı kurumlarıyla genel ve bölgesel tedbirlerle gidilmelidir. Bir başka deyişle devletin; rekabet; teknolojik gelişme; bölgesel gelişme politikalarının olması ve bu politikalara kalıcı bir yapı kazandırılması gerekmektedir.

Bu konuda üniversitelere düşen görevler;

1. Yüksek teknolojisinin yaygınlaştırıldığı modern sanayi dallarını oluşturmak
2. Dünya Bankası ve Avrupa Sosyal Fonlarından desteklenebilecek Mesleki ve Teknik Eğitim projeleri hazırlayarak, işletme yetkililerine ve çalışanlara aktarmak

3. İşletmeler ve Türkiye AT yetkilileri arasında rehber danışmanlık görevi üslenmek
4. Uzaktan Eğitim, Tele Öğretim, Telekonferans, Video Konferans gibi sistemlerin alt yapısını tamamlayarak çalışanları çok hızlı olarak eğitmek
5. İnternet kullanılarak işletmelerle yakın teknoloji aktarımı sağlamak
6. Üniversitelerimizin bünyesinde Toplam Kalite Çemberini oluşturmak
7. Ölçme ve değerlendirme yöntemleri ile yapılanları sıkı bir şekilde denetlemek ve yeni stratejiler belirlemek

YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDA KATKI PAYLARI VE İKİNCİ ÖĞRETİM ÜCRETLERİNİN BELİRLENMESİNDE MEVCUT ÇELİŞKİLER

1997-1998 Öğretim Yılı'nda Yükseköğretim Kurumlarında cari hizmet maliyetlerine öğrenci katkısı olarak alınacak katkı payları ile ikinci öğretim ücretlerinin tespitine dair esaslar, 12 Ağustos 1997 Tarihli Resmi Gazete 'de 23078 Sayı ile ilan edilerek yürürlüğe konulmuştur.

Tahminimce bu tür çalışmalar sadece masa etrafında oturularak yapılıyor olacak ki, ücret belirlemelerinde birçok çelişkiler ortaya çıkıyor. Kendi fakültemle ilgili bazı durumları bu yazımda ele almak istiyorum.

Teknik Eğitim Fakülteleri, ders uygulamalarının çok yoğun yapıldığı fakültelerdir. Teknik Eğitim Fakülteleri ile Mühendislik Fakültelerine ait bölümler kıyaslandığında, dersler arasında isim ve içerik bakımından benzerlikler olduğu, ancak Teknik Eğitim Fakültelerinin ders teorilerinin nispeten

mühendislik fakültelerindekilere oranla daha düşük seviyede işlendiği, ancak buna karşın çok yoğun uygulama derslerinin yapıldığı görülür. Örneğin Teknik Eğitim Fakültesi Bilgisayar, Elektronik, Elektrik, Yapı, Makine Eğitimi Bölümü Talaşlı Üretim veya Otomotiv Öğretmenliklerini, diğer taraftan da Mühendislik Fakültelerinin benzer bölümlerini kıyaslayalım. Otomotiv Öğretmenliği programında, sadece motor yenileştirme tezgâhlarını; Talaşlı Üretim Öğretmenliği programında ise sadece takım tezgâhlarını bir göz önüne alalım. Bu bölümlerde öğrenciler için temrinlik malzeme alımının yeterince yapılamaması, başlı başına sorun teşkil etmektedir. Dolayısıyla Teknik Eğitim Fakültelerinin bölümlerinde, Mühendislik Fakültelerindeki eşdeğer sayılabilecek bölümlerinden çok fazla uygulama dersleri bulunduğundan, daha yoğun makine-teçhizat ve laboratuvarlara gereksinim duyulmaktadır.

Teknik Eğitim Fakülteleri bölümlerinde nasıl bir uygulama eğitiminin verildiğini ve atölyelerini görmek isteyenlerin İstanbul'da Marmara, Ankara'da Gazi ve Elazığ'da ise Fırat Üniversiteleri Teknik Eğitim Fakültelerini dolaşmalarını tavsiye ediyorum. Diğer Teknik Eğitim Fakülteler yeni kurulduğu için, makine-teçhizat ve laboratuvarlarında büyük oranda eksiklikler olabilir.

Katkı paylarındaki bu dengesizlikleri ortaya koyarken, zaten büyük sıkıntı içerisinde olan öğrencilerimizin daha fazla katkıda bulunmaları gerektiğini savunmuyorum. Ya

Mühendislik Fakülteleri katkı payları, Teknik Eğitim Fakülteleri seviyesine çekilmeli, ya da Teknik Eğitim Fakültelerinin katkı payları en az Mühendislik Fakülteleri kadar olmalı diye düşünüyorum. En az diyorum, çünkü uzun yıllar Mühendislik ve Teknik Eğitim Fakültelerinde öğretim üyeliği ve yöneticilik yaptım. Ders müfredatlarını geliştirme komisyonlarında bulundum. Yani bu fakültelerin müfredatlarını ve her bir öğrencinin bu fakültelerimize olan maliyetlerini yakından biliyorum.

Teknik Eğitim Fakültelerinin; öğrenim ücretleri tablosunda *Dil Tarih ve Coğrafya, Edebiyat ve İlahiyat Fakülteleri* ile aynı kategoride yer alması kanımca yanlış bir uygulamadır. Çünkü bu fakültelerdeki öğrenci maliyetleri, Teknik Eğitim Fakültelerindeki öğrenci maliyetlerinin çok altındadır. Bu tür belirlenmeler yapılırken, ilgili fakültelerin görüşleri alınmalı, eğitimin gerçek öğrenci maliyetleri ortaya konularak öğrenci katkıları adil düzeyde yeniden belirlenmelidir.

2000'Lİ YILLARA GEÇİŞLE BİRLİKTE BİLGİ İŞLEM UYGULAMALARINDA ORTAYA ÇIKABİLECEK SORUNLAR

Başbakan Sayın Mesut Yılmaz 2000'li yıllara geçişle birlikte bilgi işlem uygulamalarında ortaya çıkabilecek sorunları 17.12.1997 Tarihinde 1997/74 sayılı genelge ile ilgili makamların dikkatine sundu. Bir süreden beri Bt/Haber Gazetesi'nde de bu konu; köşe yazarları, bilim adamları ve konu ile ilgilenenler tarafından işlenmektedir.

Bilgisayarlarda takvim bilgisini hesaplayan tarih ünitesinin 1999 Yılı'nın son saniyesinden sonra 2000'li yılların geldiği dikkate alınmadan tasarlanmışsa, 2000'li yılları gösterme yerine 0000 tarihini gösterebileceği; masa üstü sistemlerde genelde 1996 Yılı sonrasında bilgi işlem donanım parçalarında bu sorunun ortadan kaldırılmış olduğu; kullanılan yazılımlarda 2000'li yılların göz önüne alınmadığı durumlarda doğabilecek sorunlar ve çözüm önerileri söz konusu bu genelgede detaylı olarak ele alınmış. Sorunların temel nedeni ve türleri; *sıfır, artıyıl* ve *yüzyıl sorunu* başlıkları altında işlenmiş

ve bu sorunları gidermek için yapılabilecek işlemler hakkında yeterli bilgi verilmiştir.

Özellikle 1997 Yılı'nın ikinci yarısında Bilgisayar Sektöründe 2000'li yıllar sorunu sık olarak tartışılmaya başlandı. Bunun üzerine ilgili kurum ve kuruluşlar kendi bilgisayar sistemlerini donanım ve yazılım yönünden incelemeye başladılar. Son yıllarda imal edilen masa üstü bilgisayarlarda genelde bu 2000'li yılların sorunun donanım ve yazılım yönünden yaşanmayacağı söylenebilir. Ancak hala üniversitemizimizin bazılarında kullanılan genelde IBM marka emektar bilgisayarlar mevcut. İşletmeye alındıkları yıllarda çok büyük havası olan ve koskoca salonları işgal eden bu makinelerin bir kısmı etkin kullanılarak, bu makinelerle hala kamu kurum ve kuruluşlarının faturalama, sınav sonuçlarının değerlendirilmesi, öğrenci işleri vb. işlemler yapıyor.

Fırat Üniversitesi, bilgi işlem teknolojisini hızlı yakalayan üniversitemizden biri idi. 1988'de EARN ağ bağlantısına sahip ilk birkaç üniversite içerisinde yer almaktaydı. Önceleri IBM 4331 makinesi kiralandı. Daha sonra IBM 4361'e yükseltildi ve makineyi üniversite satın aldı. Halen 8 MB RAM'a sahip bu makine ile kamu kurum ve kuruluşlarının faturaları, sınav sonuçları, öğrenci işleri vb. işlemleri aksatılmaksızın yürütülüyor. Bu işler için VSAM aracılığı ile PL1, RPG, REXX vb. yazılımlar kullanılabilmektedir. Yıllar önce COBOL ile yazılan

programlar hala işlev görmektedir. Tabii yıllar önce programlar yazılırken bir byte dahi tasarruf edilebilseydi, kar sayılıyordu. O nedenle de programlar yazılırken 1985 yazmak yerine sadece 85 yazacak şekilde ayarlamalar yapılıyordu.

Bilgi işlem uygulamalarındaki 2000'li yıllar sorunu, bazı emektar makinelerin artık tümünden kullanılmamasına neden olabilecek. Çünkü o zamanlar geliştirilen ve EXE yapılan bazı yazılımların sahiplerini de bugün için bulmak güç olabilecek. Ayrıca o paket program üzerinde yeniden düzenleme yapmanın mali külfeti, yeni bir yazılımın kullanılmasını teşvik edebilecek.

Büyük hacimleri işgal eden ve kendi dönemlerinin kralı olan bu emektar makineler, artık ortadan kalkıyor. 2000'li yıllar sorunu ise idam sehpasında duran bu makinelerin ipinin çekilmesini hızlandıracığa benziyor!

Sayfa:10

UZMAN SİSTEM HAZIRLAMA KRİTERLERİ

Bilişim teknolojisinde son yıllarda sık kullanılan kavramlardan biri de "*Uzman Sistem*'dir. Uzman Sistem "*Uzmanı tarafından bir konunun bilgisayar ortamına aktarılmasıyla elde edilen yazılımın, Bilgisayar Destekli Eğitim amacıyla kullanılmasıdır*". Daha açık bir ifade ile "*Uzman Sistem; Bilgisayar Destekli Eğitimin farklı bir yöntemidir*", denilebilir.

A.B.D.' de mahkemelerde bilgisayardan etkin yararlanma yöntemleri geliştirilmektedir. Bilgisayar desteği ile boşanma davası açılabilmekte, bir konuda suç duyurusunda bulunulabilmekte veya kira anlaşmazlıkları durumunda mahkemeye sanal ortamda müracaat edilebilmektedir. Gerçi henüz bilgisayar ile mahkeme kararı verilmemektedir. Ancak A.B.D.' de bazı mahkeme işlemlerinin bilgisayarla yapılabilmesi, özellikle düşük gelirli halk için çok cazip gelebilmektedir. Bu yöntemle önceleri avukata müracaat etmek için binlerce dolar ödeme yerine, sadece çok düşük bir ücretle mahkemelere dava açılabilmesi, son zamanlarda A.B.D.' de

sanal ortam kullanarak dava açanların sayısını önemli derecede artırmıştır.

Uzman Sistemin oluşturulabilmesi için uygun bir yazılım, bir konunun öğretilmesinde iş ve işlem basamaklarını çok iyi bilen, konuya hâkim bir uzmanın ve uygun bir *Çoklu Ortamın* mevcudiyeti gerekir. Bu üç kavramdan birinin eksikliği durumunda, yaratılan *Uzman Sistemin* ne derecede başarılı olduğu tartışmalara sebebiyet verir.

Uzman Sistem kullanıcısı, bilgisayar aracılığı ile öğrenmek istediği konu hakkında araştırma yaptığında, ilgili konu veya kullanılan yazılım ile ilgili hiç bir ön bilgi sahibi olmayabilir. Etkileşimli öğrenme yöntemleri ile kendi kendine çalışabilmeli ve gerektiğinde bir konuyu defalarca tekrarlayarak, aradığı bir soruya cevap bulabilmelidir. Kullanıcı bu çalışmalarını sürdürdüğünde, kendisinden çok basit cevaplar vermesi istenmelidir. Sadece üç sözcük kullanılarak (örneğin *Evet-Hayır-Bilmiyorum*), verilecek cevaplar sayesinde, bir probleme çözüm getirebilmeli, araştırdığı bir konuyu öğrenebilmelidir.

Öğrenme sürecinde kullanılan işitsel ve görsel araçlar, *Uzman Sistemin* başarılı sonuç vermesinin en önemli öğelerini oluşturur. Yani *Çoklu Ortam* özelliklerine sahip bir *Uzman Sistem*, öğrenmenin kalıcılığını arttıracaktır.

Uzman Sistemin kullanım sahaları çok farklı olabilir. Örneğin tıp alanında bir hastalığın teşhisinde, hastaya bilgisayar aracılığı ile sorulacak sorular ışığında cevap bulunabilir. Bir öğrenci, bilgisayardaki donanım arızasını, pekâlâ bu konuda hazırlanmış bir *Uzman Sistem* yazılımı ile çözmesi mümkün olabilir. Belirli bir sıra ile yöneltilecek sorulara, alacağı uygun cevaplar sonucunda, arızanın nerede olabileceği ortaya çıkarılabilir.

Uzman Sistem hazırlamak için çok değişik yazılımlar kullanılabilir. Ancak kullanılacak yazılımların içerisinde en uygun olanını seçmek de bir uzmanlık bilgisi gerektirir. *Yapay Zeka* gurubuna giren yazılımlarla (Örneğin PROLOG, LEONARDO, LISP, PIE, ESTA vb) *Uzman Sistemin* yaratılması, hem çok daha kolay hem de uygun alt yapıya sahiptir. Çünkü *Yapay Zeka* yazılımları, mantıksal yorumların ışığında işlev görür. Bu yönüyle de gelecekte robotların insan gibi düşünebilmesi, bir konu hakkında yorum yapabilmesi yönünde çalışmalar hızla sürdürülmektedir. "*İnsan beyninin harika fonksiyonlarının benzerini bilgisayarların Merkezi İşlem Birimleri aynen yerine getirebilir mi?*" türünden bir soruya çok açık bir yanıt vermek, bugün için çok zor. Ancak bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin boyutu o kadar geniş ki, yıllar sonra ne olacağını kestirmek şimdiden mümkün değil!

MYO MEZUNLARININ OKUDUKLARI DERSLERDEN MUAFA TUTULMALARI KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİM

Türkiye’de birçok üniversitemizde öğretim elemanı eksikliği hat safhadadır. Özellikle küçük illerimizde açılan üniversitelerimizin kuruluşları genelde politik amaçlı yapıldığı için; bu üniversitelerimizin birçoğunda alt yapı eksikliği olduğu görülür. Sadece birkaç öğretim üyesi ile yürütülen fakültelerimiz mevcuttur. Geçen yıl içerisinde vakıf üniversitelerinin de devreye girmesiyle, iyi kötü kendi yağıyla kavrulan bazı üniversitelerimizin öğretim elemanı açısından daha da kötü duruma geldikleri görünmektedir. Üniversitelerimizin bazılarında öğretim kalitesi lise seviyelerine inme durumuna gelmiştir.

Türkiye’deki üniversitelerin önemli bir bölümü bulunduğu bölgede Meslek Yüksek Okulları vasıtasıyla ilçelere kadar eğitim götürmeyi amaçlamaktadır. Bazı üniversitelerimizin kendilerinden 300-400 km uzakta bulunan illerde Meslek Yüksek Okullarını faaliyete sokmuşlardır. Bir

öğretim üyesi müdür olarak atandıktan sonra diğer ders veren elemanların büyük bir bölümü, o ildeki özel veya kamu kuruluşlarındaki elemanların önceleri yarı-zamanlı derse çağırılmaları veya daha sonra Meslek Yüksek Okuluna Öğretim Görevlisi olarak transfer edilmeleri ile sağlanmaktadır. Bu öğretim görevlilerinin büyük bir bölümünün yoğun ders yükü altında yeni teknolojileri takip etmesi mümkün olabilir mi?. Kaldı ki yürüttükleri derslerin büyük bir bölümü teknoloji gerektirmesine karşılık bu, MYO'ların tek bir laboratuvarı veya atölyeleri dahi bulunmayabilmektedir.

Gerek fiziki altyapısı ve gerekse öğretim elemanı fakiri Meslek Yüksek Okullarında her yönü ile eğitimin katledildiği görüşündeyim. Bu durumdaki Meslek Yüksek Okullarında görev yapan elemanlar içerisinde elbette ki kendini eğitime adanmış ve mümkün olduğunca kaliteli eğitim yapmak için çırpınanlar bulunmaktadır. Ancak bunların sayıları birkaçı geçmediği gibi, yetersiz altyapı nedeniyle bu elemanların arzuladıkları kaliteyi yakalamaları elbette ki beklenemez.

Çizdiğim bu tablo çerçevesi içerisinde bulunan Meslek Yüksek Okullarında hizmet veren öğretim görevlilerinden bir bölümü, verdikleri derslerde ellerine geçirdikleri bir kitabı öğrenciye sınıfta yazdırmaktan öteye geçememektedirler. Bir derste işlenen konular oldukça sınırlı olabilmekte, öğrenci de bu durumdan fazlasıyla memnun olabilmektedir. Çünkü ne kadar az konu işlenirse, sınavlarda geçme o derece basitleşmektedir.

Öğretim elemanları da sınıftaki öğrencilerin tümünü toptan geçirerek, herhangi bir tepki ile karşılaşmamaya özen gösterebilmektedir.

Bölümümüzü ÖSYM sınavı ile kazanarak gelen MYO öğrencilerinin derslerden muaf tutulma işlemlerinin yapılması, yukarda sergilediğim bu tablonun ortaya çıkmasına yetmektedir. Sınıflarımızdaki öğrenci sayılarının takriben yüzde 30-40 civarındakileri, önceden bir Meslek Yüksek Okulunu bitirmiş olarak bize gelebilmektedir. Bu öğrencilerin transkriptlerine baktığımızda çok yüksek ortalama ile mezun olduklarını görüyorduk. Önceleri transkriptlerindeki derslerden yüksek not ortalamalarını gördüğümüz öğrencileri muaf tutuyorduk. Bu sayede bazı öğrencilerimiz 2-3 yarıyıl tasarruf edebiliyordu. Ancak bu öğrencilerin bazıları daha sonra Dekanlığımıza verdikleri dilekçelerle muaf tutuldukları dersleri takip etmek istedikleri yönündeki dilekçelerini görünce, bunun nedenlerini araştırmak istedik ve gördük ki, muaf tutulan öğrencilerimizin büyük bir bölümü, örneğin bilgisayar kullanımı dersi görmesine ve de 90-100 gibi çok yüksek not almasına karşılık, klavyeye dahi dokunmamış! Çünkü mezun olduğu MYO da o dönemlerde tek bir bilgisayar dahi olmadan, kâğıt üzerinde Bilgisayar Kullanım dersi alanlar olmuş! Zaten bu şekilde bedavadan not almaları nedeniyle muaf tutulan öğrencilerimizin ikinci ve daha üst sınıflarda bocaladıkları ve yıllar kaybettikleri saptanmıştır. Bunun üzerine iki yıldan beri

MYO mezunlarının mesleki derslerden muaf tutulma işlemlerini kaldırmak zorunda kaldık.

Meslek Yüksek Okullarımızın bir bölümü yukarıda anlatılan konum içerisinde eğitimlerini sürdürmektedir. O okullara kayır yaptıran öğrencilerin, eğitimdeki bu kalitesizliğin yaşanmasında hiçbir günahları bulunmamaktadır. Ara eleman eksikliğini gidermek amacıyla kurulan MYO mezunlarının bir bölümü, aldıkları eğitim açısından çok yetersiz durumdadırlar. Olan olmuştur, hiç olmazsa bundan sonra altyapı ve öğretim elemanı sağlayamayan MYO 'ların açılmalarına kolay kolay onay verilmemeli ve mevcut MYO 'lara süratle öğretimin görevlisi sağlanması hedeflenmelidir. Bu okullarda görev yapan öğretim görevlilerinin de yaz aylarında kendi branşlarında gelişmiş üniversitelerimizin bünyesinde hizmet içi eğitime tabi tutulmaları gerekir diye düşünüyorum.

YÖK MİLLİ EĞİTİM GELİŞTİRME PROJESİ ÜZERİNE BİR YORUM

YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında bir “Eğitim Fakülteleri - Uygulama Okulu İşbirliği Programı” hazırlanmış ve bu konuda Türkiye’de Eğitim Fakültesi bulunan Üniversitelerimize Ocak 98 Ayı’nda yazılar gönderilmiştir.

Söz konusu bu yazıda “Eğitim Fakültelerinden uygulama okullarına giden öğretmen adaylarının yetiştirilmesi, denetlenmesi ve değerlendirilmesi konularında Eğitim Fakültesi öğretim elemanlarını ve Eğitim Fakültesi ile işbirliği yapacak olan okullardaki uygulama öğretmenlerini yetiştirmek ve bu çerçevede Eğitim Fakülteleri ile uygulama okulları arasındaki işbirliğini güçlendirmek” bu programın temel amacını oluşturduğu belirtilmektedir. Gene aynı yazıda amaçlar bölümünde aşağıdaki ifadeler yer almaktadır.

1. Öğretmen eğitimine yönelik fakülte-okul işbirliğinin çerçevesini çizmek, bu işbirliğine temel teşkil edecek

ilkeleri, gerek fakülteye gerekse okula düşen görev ve sorumlulukları saptamak, öğretmen adaylarının yetiştirilmesi, denetlenmesi ve değerlendirilmesinde kullanılacak çizelge, form ve diğer ilgili materyalleri hazırlamak,

- 2. Uygulama okullarında Eğitim Fakültelerinden gelen öğretmen adaylarına rehberlik edecek uygulama öğretmenin yetiştirilmesine yönelik yönergeyi ve materyalleri hazırlamak,*
- 3. 1998 Yılı'nın Şubat ve Haziran aylarında aralıklarla yapılacak seminerler yoluyla Eğitim Fakülteleri öğretim elemanlarını ve uygulama okullarından seçilecek uygulama öğretmenlerini okullarda uygulama ve fakülte-okul işbirliği konularında eğitmek.*

Yükseköğretim Kurulu Milli Eğitim Geliştirme Projesi çerçevesinde bu tür faaliyetlerin arzu edilen kapsamda sürdürülmesi halinde, elbette eğitimimize katkılar sağlanacaktır. Ancak, ülkemizde anlaşılmayan bir uygulama yıllardır süre gelmektedir. Eğitimde yapılması düşünülen yenilikler, her nedense biri birinden kopuk veya bağımsız sürdürülmektedir. Eğitim Fakültelerinin amaçlarının başında, orta öğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmek gelmektedir. Peki diğer Eğitim Fakültelerinin görevleri nedir? Yani Mesleki ve Teknik

Eğitim Fakültelerinin amaçları çok mu farklıdır ki, Eğitim Fakülteleri için yapılan bir proje kapsamına Mesleki veya Teknik Eğitim Fakülteleri dâhil edilmiyor!

Yetkililerin bu soruya verecekleri cevabı tahmin edebiliyorum. YK/Dünya Bankası I. ve II. Endüstriyel Eğitim Projelerinin yakın gemiŖte yapıldığını hatırlatacaklardır. Bu ayrı ayrı projeler arasında arakesitlerin veya mŖterek alıŖmaların olduğunu sanmıyorum. Kanımca hedef orta oğretim kurumlarımızdaki eğitim kalitesinin yükseltilmesi olduğuna göre, bu tür projeler hazırlanırken aynı kitleye hizmet veren fakülteler arasında koordinasyon sağlanmalı, mŖterek projeler yapılmalıdır. Normal lise oğrencisine daha kaliteli eğitim verme planlanırken, Teknik, Endüstri Meslek Lisesi veya Ticaret liseleri de aynı pota içerisinde birlikte dŖnlmelidir.

TÜRKİYE'DE BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİMİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI

Yıllardır Türkiye'de *Bilgisayar Destekli Eğitim* konusu sıkça konuşuluyor ve tartışılıyor. Uzmanlar bu alanda yapılan çalışmalarını büyüteç altına almakta ve kendileri açısından yorumlar getirmektedirler. Türkiye'deki *Bilgisayar Destekli Eğitim* konusunda genellikle eleştiri türü yayınlar yapıldığı görülür. Ülkemiz insanının genel karakteri olarak, her konuda çok kolay eleştiri yaparız. Ortam şartları neyi gerektiriyordu konusunu pek düşünmeyiz.

Bu yazımda sizlere Türkiye'de *Bilgisayar Destekli Eğitimin* geçmişini, mevcut durumunu ve geleceğini sunmak istiyorum. Burada sunacağım olayları bizzat yaşamış bir kimliğimle sizlere aktaracağım. Yıllardır *Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi* kapsamında faaliyetlerin içerisinde bulundum. Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı'na projeler hazırladım. İşbirliği ile formatör öğretmen yetiştirme çalışmalarını koordine eden, öğretmenleri yetiştiren konumda

bulundum. Hatta 3 yıl süresince bulunduğum ilde Anadolu Lisesi'nin bilgisayar derslerini bizzat yürütmeyi, bir ideal uğruna üstlendim. O nedenle orta öğretim ve üniversite düzeyinde *Bilgisayar Destekli Eğitimi* doyasıya yaşadım.

"Önce bilgisayar destekli eğitim nedir?" sorusuna cevap arayalım. Hızlı gelişen bilgisayar teknolojisi birçok yeni kavramın ortaya çıkmasına neden oldu. *Bilgisayar Destekli Eğitim, Bilgisayar Destekli Öğretim, Bilgisayardan Öğrenme, Uzman Sistemler, Çoklu Ortam* vb. yeni kavramlar, bu hızlı gelişmenin ürünüdür. Bilgisayarda BASIC programlama dili ile bir problemin çözümünü yapma işlemi; *Çoklu Ortam* ile hazırlanmış bir ansiklopediden öğrenme veya *Uzman Sistem* kullanılarak hazırlanan bir paket programın kullanımı arasındaki farkı, birçok bilgisayar kullanıcısı kesin olarak birbirinden ayırt etmede zorluk çekmektedir. Çünkü *Bilgisayar Destekli Eğitim* sözcüğü kişiden kişiye farklı yorumlanabilmektedir. *Bilgisayar Destekli Eğitim* için mutlaka bir tanım yapmak gerekiyorsa, bu tanımın aşağıdaki karşılığı herhalde en uygun olanlar arasında yer alır.

Bilgisayar Destekli Eğitim; "*Öğrenme-öğretme esnasında bilgisayarın yardımcı araç olarak kullanılması, öğretimi klasik öğretmen merkezli olmaktan çıkartıp gerektiğinde kişinin bir konuyu kendi kendine doğrudan bilgisayardan öğrenmesi, öğretim sürecine sistem tamamlayıcısı ve sistemi güçlendirici bir araç olarak*

girmesidir. Sistem tamamlayıcısı ve güçlendiricisi olarak görsel ve işitsel ek donanım parçalarının varlığı, bilgisayarla öğrenmeyi daha da kolaylaştırır ve kalıcılığı sağlar."

Bu genel tanım ışığında kavram kargaşalarının yaşandığı bazı ifadeler üzerinde durmak istiyorum. *Çoklu Ortam* (ses, video vb. özellikler) kullanılarak hazırlanmış "*Osmanlı Devleti*" CD'sini ele alalım. Bir öğrenci bu CD sayesinde Osmanlı Devletiyle ilgili bilgileri öğrenmiş olmuyor mu? Bu yöntemin klasik öğretmenden dinleyerek öğrenmeden farkı; kullanıcının bilgisayardan ses, resim, hareketli görüntülerle ve istediği kadar tekrarlayarak bir konuyu işitsel ve görsel öğrenebilme imkânını bulabilmesidir. O halde bu açıdan bakıldığında *Çoklu Ortam* da *Bilgisayar Destekli Eğitimin* diğer bir yöntemi olmuyor mu?

Şimdi de *Uzman Sistemi* ele alalım. Son zamanlarda üniversitelerimizde *Uzman Sistem* ile ilgili yoğun çalışmaların yapıldığı gözetleniyor. "*Nedir bu Uzman Sistem?*" diye soracak olursanız, genelde aşağıdaki türden bir cevap alırsınız. "Uygun bir yazılım kullanılarak, bir konuda uzman bir kişinin hazırladığı ve genelde bilgisayar tarafından yönetilecek hiyerarşik yapıda hazırlanmış sorulara, *Evet-Hayır-Bilmiyorum* türünden veya bilgisayar tarafından önerilen seçeneklere uygun cevaplar vererek bir probleme çözüm getirilmesidir." O halde bir *Uzman Sistem* hazırlayabilmek için uygun bir yazılım (Örneğin yapay zeka grubu yazılımlardan PROLOG, LISP, PIE,

ESTA, LEONARDO vb.) yanında, işlenmek istenen konuyu iyi bilen bir uzman gerekiyor. Bu kişinin aynı zamanda pedagojik açıdan öğretim yöntemlerini, hazırlayacağı soruların kalitesinin ve sırasının nasıl olmasının daha uygun olacağını da bilmesi gerekir. Örneğin bu uzman kişi, arabada bir arıza meydana geldiğinde, bu arızayı tespit için işe nereden başlaması gerektiğini, hiyerarşik düzen içerisinde bilgisayar aracılığı ile kullanıcıya sorduracak ve kullanıcı kendisine yöneltilen sorulara *Evet-Hayır-Bilmiyorum* vb. türden cevaplar girerek, araçta meydana gelecek arızayı teşhis edebilecektir. Netice itibarıyla *Uzman Sistem de Bilgisayar Destekli Eğitimin* diğer bir yolu olmuyor mu?

Diğer taraftan ikinci derece denkleminin köklerini bilgisayarda BASIC dili ile bulmaya çalışan bir öğrenciyi ele alalım. Gerekli algoritma ve akış diyagramını tasarladıktan sonra, bu öğrenci ilgili programı yazıyor ve neticede denklemin köklerini hesaplıyor. Bu tür bir yolun izlenmesi "*Bilgisayar Destekli Eğitim midir?*" diye sorduğumuzda, cevabın HAYIR olması gerekir. Çünkü öğrenci burada bilgisayarı sadece bir işlemin sonucunu elde etmek için kullanmıştır. Oysa o program yazılırken, önce "*İkinci derece denklem nedir?, Analitik olarak bu denklem nasıl çözülür?, Algoritma nedir?, Akış şemasının çizilmesinin faydası nedir?*" cinsinden sorulara BASIC programı içerisinde yer verilmişse, bu tür bir yazılım da *Bilgisayar Destekli Eğitim* gurubunda yer alacaktır.

Yukarıda verilen örnekler dikkatlice incelendiğinde *Bilgisayar Destekli Eğitim* için neden kavram kargaşalıklarının ortaya çıktığı anlaşılır. O halde yazılımlar arasında arakesitler mevcut olup, birçok farklı isimli yazılım *Bilgisayar Destekli Eğitim* amaçlı kullanılabilir.

Bilgisayar Destekli Eğitimde başarılı olmak ve amaca ulaşmak için; sistemi destekleyen yazılım, öğretmen ve donanım gibi üç ana unsurun bulunması ve birbirini tamamlaması gerekir. BDE tabanlı bir öğretimde bilgisayardan yararlanma veya sistemin konumunu aşağıdaki guruplar altında toplamak mümkündür.

1. Bilgisayar Eşliğinde Öğrenme: Eğitici oyunlar, benzetim yazılımları, kelime-işlem, vb. bu gruba örnek teşkil eder. Örneğin bir freze tezgâhında bir parçanın nasıl işlendiği ile ilgili bir benzetim programı üzerinde çalışan bir öğrenci, parçanın işlenmesini gerçek tezgâh üzerinde görmeden, sadece bilgisayar ekranından görerek programlama tekniğini öğrenebilmektedir.

2. Bilgisayar Yönetimli Öğretim: Veri taban işlemleri, elektronik tablolar, ölçme - değerlendirme gibi işlemler bu grup içerisindedir. Optik okuyucu kullanılarak uygulanan bir anketin sonuçlarının bir veri taban yazılımı içerisinde değerlendirilmesi ve o konuda bilgi edinilmesi, bilgisayar yönetimli öğretimdir.

3. Bilgisayar Işığında Düşünme: Problem çözme bu grup içerisinde. Bir programlama dili kullanılarak, iterasyon yapıldığını düşünelim. Genelde iterasyon işlemlerinde sayısal analiz yöntemleri kullanılmaktadır. Hele bazen analitik bir yolla bir problemi çözmek mümkün olmayabilir. Çünkü problemi çözmek için milyonlarca işlem ve keza denklem lineer değilse, rasgele sayılarla işlemi sürdürmek gerekebilir. O halde çözüme bilgisayar ışığında gidildiği ortaya çıkmaktadır.

Yukarıdaki gurupları çoğaltmak mümkündür. Üstelik bu guruplar arasında da arakesitler mevcut olup, bilgisayarda yapılan bir işlemin kesin olarak hangi gurup içerisine girdiği konusunda da şüphe içerisinde düşülebilir.

Sanırım bu açıklamalar sonucunda *Bilgisayar Destekli Eğitim* kavramı konusunda zihinlerde mevcut olan bazı tereddütler ortadan kalkmıştır. Şimdi dünyada mikrobilgisayarların süper marketlerde tezgâh üzerinde satışa sunulduğu 1980'li yıllara gidelim. 1980 Yılı'nda Federal Almanya'da doktora çalışmalarımı yürüttüğüm bir dönemde, Avrupa ülkelerinde mikrobilgisayarlarda bir satış patlaması olduğunu söyleyebilirim. O zamanlar bir benzetim projesi üzerinde çalıştığım için, ister istemez bilgisayar alanındaki gelişmelere aşırı ilgi duyuyordum. Oysa daha bir kaç yıl öncesi, yani 1977'lerde İstanbul'da Boğaziçi veya İstanbul Teknik Üniversitelerindeki kartlı okuma giriş ünitelerine sahip ve hacim olarak büyük salonları kaplayan bilgisayarlarla

tanışmıştık. O dönemlerde bu büyük makinelerin yanına sokulmazdık. Kart delme makinesi ile işlediğimiz kartları (bir dönemler lokum kâğıdı olarak da kullanıldı) bir pencereden operatöre teslim eder ve sonuçları almak için bir kaç saat sonra tekrar geri gelirdik.

Bilgisayar denilince cüssesi büyük makinelere alıştırmızdan dolayı, Almanya'da süper marketlerde tezgâh üzerinde mikrobilgisayarları gördüğümde, doğrusu "*Bu nasıl bilgisayar?*" diye şüpheye düşmüştüm. Zira tezgâh üzerinde 1981 Yılı'nda karşılaştığım bilgisayar Sinclair ZX-81 markasını taşıyordu ve kendisi bir kitap büyüklüğündeydi. Üzerinde 1K'lık RAM bulunmaktaydı. Ancak arka tarafında bulunan portuna geçirilebilen 16 veya 32 K'lık ek RAM takmanız mümkündü. Ayrıca kayıtları da uygun bir kaset üzerine kaydetmeniz gerekiyordu. Üzerinde BASIC programlama dili mevcuttu. Tereddüt ederek o dönem 1350 DM ödeyerek bir Sinclair ZX-81 bilgisayar aldım. Tereddüt etmemin nedeni, bu makinenin ebatlarıydı ve gerçekten de programlamayı üzerinde yapip yapamayacağım konusundaydı. Tabi o dönemlerde FORTAN IV kullanabiliyordum. Makineyi alınca mecburen BASIC de öğrendim. Hele küçücük yazıcısı sayesinde grafikler çizilebildiğini öğrendiğimde, çok mutlu olmuşum. Çünkü doktoramla ilgili grafik çıktıklarına ihtiyacım vardı.

Hikâye anlatır gibi bu özel konuya girmemin nedeni, daha 18 yıl öncesi mikrobilgisayarların ne durumda olduğunu

gözler önüne sermek içindir. Dikkat ettiyseniz 1K'lık RAM'lardan bahsediyorum. O kadar az bir bellek ile işlem yapabilmek için programlama dili cambazı olmak gerekiyordu. 2000'li yılların tarih sorunun nedenleri arasında yer alan byte tasarrufu da bu nedenle yapılmamış mıydı?

1982 Yılı'nda Türkiye'ye dönmüş ve Sinclair ZX-81 mikrobilgisayarı ile Fırat Üniversitesi'nde Lisans Üstü düzeyde Sayısal Analiz dersleri vermeye başlamıştım. O dönemlerde Elazığ'a ilk giren mikrobilgisayar kimliğini benim makinem almıştı. İşte tam bu yıllarda, yani 1984'de Türkiye'de Bilgisayar Destekli Eğitimin öğretim kurumlarında uygulanması tartışması başlatılmıştı.

Milli Eğitim Bakanlığı *Bilgisayar Destekli Eğitim Projesini* harekete geçirerek bu teknolojinin okullarda kullanılmasını hedeflemişti. Bilgisayar Destekli Eğitimde öncelikler, ağırlık sırasıyla *Müfredat Programları, Yazılım, Öğretmenlerin Eğitimi, Donanım ve Bakım-Onarım* başlıkları altında belirlenmişti.

Bu proje kapsamında 1985-86 öğretim yılından itibaren 101 orta dereceli okula, bir tanesi öğretmene, 10 tanesi de öğrenciye olmak üzere toplam 1111 adet bilgisayar sağlanmıştı. 1988-89 öğretim yılından itibaren Ticaret ve Teknik Eğitimle ilgili orta dereceli okullarda Dünya Bankası kredisiyle

başlatılan *Endüstriyel Okullar Projesi* çerçevesinde 805 bilgisayar kullanımına geçilmişti.

Bilgisayar Destekli Eğitim Projesindeki bu gelişmeler o dönemlerde bazı ortaöğretim kurum müdürlerini okullarına bilgisayar eğitimi verme çabası içerisine sokmuştur. Elazığ Anadolu Lisesi Müdürü Sayın Abdurrahman Gençel, bu gayret içerisine giren müdürlerimizdendi. Üniversitemiz Rektörü ile görüşerek, 3 yıl boyunca Lise sınıflarına BASIC programlama dersi vermemi sağladı. Ben de haftada 2 şer saat olarak verdiğim bu dersi, dört gözle bekliyordum. Her defasında yanımda kendime ait AMSTRAD 464 bilgisayarını taşıyor ve uygulamalı ders anlatıyordum. Karşımdaki öğrenciler cıvıl cıvıl ve de öğrenmek için azami gayret gösteriyorlardı. Aynı dönemde üniversitede de aynı dersi aynı içerikle okutuyor ve hatta sınavlarda da aynı soruları soruyordum. Anadolu Lisesi öğrencilerinin üniversite öğrencilerinden daha başarılı olduklarına ise hayretle bakıyordum. "Acaba gerçekten de Anadolu Lisesi öğrencileri mi çok zekiydi yoksa ben farkında olmadan o sınıflarda daha bir heyecanla ve tüm gücümle mi ders anlatıyordum?" diye zaman zaman kendime soruyordum. İtiraf etmeliyim ki ben de Anadolu Lisesindeki derslerde daha fazla gayret gösteriyordum. Çünkü karşımdaki öğrenciler daha fazla öğrenmek için çaba harcıyorlardı. Sorduğum birçok soruya cevap almak beni çok mutlu ediyordu.

Anadolu Lisesi ile ilgili bu yaşantımı özellikle siz okuyucularıma aktarmak istedim. Çünkü bir taraftan bilgisayar teknolojisini hiç bilgisayarı olmadan okuluna sokmak için azami çaba gösteren bir müdür varken, daha sonraki yıllarda ise diğer bir orta öğretim kurumunda modern bilgisayar laboratuvarına sahip bir müdür, bilgisayar laboratuvarını kilitli tutmayı marifet sayabiliyordu.

ÜNİVERSİTELERDE DÖNER SERMAYE İŞLETMELERİNİN SAYISI BİRE İNDİRİLDİ

Üniversitelerimizin döner sermaye işletmelerini yakından ilgilendirilen 4318 nolu “*Katma Bütçeli İdareler 1998 Mali Yılı Bütçe Kanunu*” 25.12.1997 Tarihinde kabul edilerek; 31 Aralık 1997 Tarih ve 23217 numaralı Resmi Gazete’nin Mükerrer nüshasında yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun 9. Maddesinin f. Paragrafı aşağıdaki metni içermektedir.

“2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 58 inci maddesine göre, üniversite veya yüksek teknoloji enstitülerinde; ilgili yönetim kurulunun önerisi ve Yükseköğretim Kurulunun onayı ile sadece bir döner sermaye işletmesi kurulabilir. Üniversite veya yüksek teknoloji enstitüleri ile bunlara bağlı birimlerde mevcut döner sermaye işletmeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde birleştirilerek tek döner sermaye işletmesi haline dönüştürülür.”

Üniversitelerimizin döner sermaye işletmelerinin ne durumda olduklarına genel olarak bakılacak olursa, tıp fakülteleri haricindekilerin cirolarının genelde çok düşük seviyelerde olduğu görülür. Hatta bazı birimlere ait döner sermaye işletmelerinin sadece kâğıt üzerinde kurulduğu ve hiç bir faaliyeti olmadığı fark edilir. Tıp fakülteleri haricindeki diğer fakültelerin bünyesinde yer alan bazı döner sermaye işletmelerinin çok iyi iş yaptıkları ve fakültelerindeki birçok ihtiyaçların bu yolla karşılandığı da bir gerçek. Örneğin Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi bünyesinde kurulan Döner Sermaye İşletmesi 1991-1996 yılları arasında altın yılını yaşamış ve özellikle de bilişim sektörü için birçok faaliyeti üstlenmiştir. Hatta mahalli düzeyde 1992 Yılı'ndan beri yayın yapan FIRAT Televizyonunun işletme giderleri ile malzeme alımlarının önemli bir bölümü, Fakültenin Döner Sermaye İşletmesi tarafından karşılanmıştır.

Genel olarak düşünöldüğünde üniversitelerde döner sermaye işletmelerinin sayısının bire indirilmesi olumlu bir gelişme olarak düşünölebilir. Ancak bu birleştirmenin ileride birçok huzursuzluklara sebebiyet verebileceği kanısını taşıyorum. Çünkü döner sermaye işletmeleri bağımsız olduklarında, kazançlarını yasa ve yönetmelikler ışığında kendi fakölteleri için harcayabiliyorlardı. Bu faköltelerin dekanları, gerektiğinde ita amiri olabiliyorlardı. Oysa döner sermaye işletmesinin sayısının bire indirilmesiyle ita amiri rektör olacak ve rektörün atadığı işletme müdürünün mensubu bulunduğu fakölte önemli avantajlar elde edebilecektir. Durumu biraz daha açmak istiyorum. Örneğin bir üniversitede sayısı bir olan döner sermaye işletmesi müdürlüğü görevine, tıp faköltesi haricindeki bir birimden bir öğretim elemanının atandığını düşünelim. Bu üniversitede döner sermayeye en fazla geliri, tıp faköltesinin sağlayacağı kuşkusuzdur. Tıp faköltesinin sağladığı döner sermaye gelirlerinin en az %30'u; üniversitenin herhangi bir biriminin araç, gereç, araştırma ve diğere ihtiyaçlarına harcanabilecektir. Yani hiç kazanç sağlamayan bir bölüme cihaz alınabilecektir. Üniversite bir bütün olarak düşünöldüğünde bu tür paylaşımlara olumlu bakılabilir. Ancak rekabetin olmadığı ortamlarda da bölümlerin bazıları tümden atıl duruma gelebilir.

Bu kanun kapsamında yeni yönetmelikler ve yönergeler mutlaka hazırlanacaktır. Ancak yönetmelikler hazırlanırken rekabeti sağlayacak unsurlara (örneğin geliri sağlayan birimin

daha çok malzeme almasına müsaade edilmesi gibi) yer verilmesi halinde, birimlerin daha üretken bir yapıya sahip olacağı kanısındayım. Çalışanların, projeyi veya işi bizzat yürütenlerin en fazla korunması halinde, döner sermaye gelirlerinin daha da arttırılması sağlanabilir.

TÜRKİYE'DE BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİMİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI (2)

Milli Eğitim Bakanlığı *Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi* kapsamında pilot okullarını birer birer bilgisayarlaştırmaya başladığı dönemlerde, büyük bir eksiklik kendisini meydana çıkardı. Bilgisayarlar vardı ancak bu bilgisayarları kullanacak öğretmenler yoktu. Bazı okullarda bir iki öğretmen bilgisayara merak gösterdiklerinde, bu defa da karşılarında katı tutumlu ve değişimlere ayak uyduramayan müdürlerle karşılaşabiliyorlardı. Bazı müdürlerimiz maalesef

Bilgisayar Destekli Eğitim Projesinin arzu edilen başarıyı yakalamasına, farkında olmadan engel oldular. Bilgisayarlar bozular düşüncesiyle dokundurmayanlar, bilgisayar laboratuvarlarını özel kilit altına alanlar, kullanmak isteyen öğretmenlerine laboratuvarında malzeme kaybolabilir düşüncesiyle anahtar vermeyen müdürler dahi vardı.

Bilgisayar teknolojisindeki hızlı gelişme nedeniyle kullanıma açılmadan demode olan bilgisayarlar söz konusu olabilmekteydi. Bilahare bu bilgisayarlar devreye sokulduğunda, bu defa da yazılımların çalıştırılmasında problemler çıkıyordu. Bazı okullarda LANSMART ağ işletim sistemi altında akılsız terminal uçlarla çalıştırılan bilgisayar laboratuvarlarını devreye almak başlı başına sorun olabiliyordu. Ağ yönetimi konusunda yetiştirilmemiş öğretmenlerin sorumluluğunda bu laboratuvarların bazılar da ister istemez devre dışı kalmışlardı.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Dünya Bankası kredisiyle başlatılan Endüstriyel Eğitim Projesinin yanında Meslek Yüksek Okulları ile Mesleki ve Teknik Eğitim Fakültelerini kapsayan YÖK/Dünya Bankası II. Endüstriyel Eğitim Projesi devreye girdi. Bu proje sayesinde Fırat, Gazi ve Marmara Teknik Eğitim Fakülteleri ile Gazi Mesleki Eğitim Fakültesi (Bu Fakülte bilahare Mesleki Eğitim, Mesleki Yaygın Eğitim, Ticaret-Turizm Eğitim ve Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakülteleri adı altında dört ayrı Fakülteye dönüştürülmüştür)

öğretim elemanlarının önemli bir bölümü A.B.D. ve İngiltere'de eğitim görme fırsatı elde ettiler. Bu proje sayesinde ben de hem A.B.D.'de ve hem de İngiltere'de bilgisayar alanında eğitimler aldım. Bu projenin ne kadar yararlı olduğu konusuna girmek istemiyorum. Ama sonuçta günahıyla ve sevabıyla düşünecek olursak, bu proje sayesinde donanım yönünden Fırat, Gazi ve Marmara Üniversiteleri adeta cihaz enflasyonuna uğradılar. Örneğin Teknik Eğitim Fakültelerinin Elektrik ve Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümleri için ayrı ayrı benzer laboratuvarların kurulduğu durumlar ortaya çıkmıştır. YÖK/Dünya Bankası II. Endüstriyel Eğitim Projesi ile ilgili olarak ileride sizlere detaylı bir yazı sunacağım.

1990 Yılı'nda Türkiye'deki üç Teknik Eğitim Fakültesi (Fırat, Gazi ve Marmara) bilgisayar alanında büyük imkâna kavuştular. Milli Eğitim Vakfı aracılığı ile bu fakültelere o dönemlerde takriben 50 civarında IBM uyumlu 286, 386 ve hatta 486 bilgisayarlar alındı. Bu destek sayesinde bu üç Fakülte bilgisayar eğitimi açısından önemli mesafe aldılar. 1991 Yılı ile birlikte Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi yılda sayıları birkaçı bulan uzun dönem bilgisayar kurslarını Elazığ halkına açtı. Döner Sermaye aracılığı ile düzenlediğimiz bu kurslardan elde ettiğimiz gelirleri, Fakültemizin diğer ihtiyaçlarını karşılamada kullandık. Bugün için Fırat Üniversitesi'nde FIRAT TV aracılığı 1992 Yılı'ndan beri kesintisiz televizyon yayınlarının mahalli düzeyde yapılmasının masrafları,

düzenlenen kurslardan gelen gelirlerle karşılanırdı. Televizyon aracılığı ile Üniversitede bilgisayar alanındaki faaliyetler halka anında duyurulabiliyordu. Görsel bu yayınlar nedeniyle bilgisayar alanındaki kurslarımıza kontenjanların üzerinde talepler gelmekteydi. Bir taraftan da televizyonda bilgisayar dersleri veriyorduk. Halktan isteyenler bizden bilgisayar kiralıyordu ve televizyon programlarımızı izleyerek, bilgisayar yazılımlarının kullanımını öğreniyor ve bilahare sınavlara girerek sertifika alabiliyorlardı.

Bu yazıda Bilgisayar Destekli Eğitim kapsamında YÖK/Dünya Bankası II. Endüstriyel Eğitim Projesi'nden de biraz bahsetmek zorunda kaldım. Bu proje de kısmen de *olsa Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi* ile entegredir. Çünkü Teknik ve Endüstri Meslek Liselerine öğretmen yetiştirme görevini Teknik Eğitim Fakülteleri üstlenmektedir.

1990'lı yıllarda Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi kapsamında okullara kurulan bilgisayar laboratuvarlarının bazıları tamamen atıl vaziyette bulunmaktaydılar. Bazıları ise gönüllü öğretmenlerin sağladığı destek ile şöyle böyle kullanılabilirdi. O dönemlerde bilgisayar alanında formatör öğretmen yetiştirme ne kadar elzem olduğu kendini hissettiriyordu. Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı aracılığı ile bazı üniversitelerimizle protokoller imzalanarak yaz aylarında kurslar düzenlenmeye başlandı.

1994 Yılı ile birlikte YÖK/Dünya Bankası II. Endüstriyel Eğitim Projesi kapsamında Fırat, Gazi ve Marmara Teknik Eğitim Fakültelerine modern bilgisayar laboratuvarları kuruldu. Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümümüzde 1994 Yılı yaz aylarında YÖK/Dünya Bankası II. Endüstriyel Eğitim Projesi kapsamında Meslek Yüksek Okullarında bilgisayar alanında çalışacak Formatör Öğretim Görevlisi Yetiştirme Projesini başlattık. Türkiye'nin değişik Meslek Yüksek Okullarından gelen 30 katılımcıya 100 saat ders verdik. Bu ilk proje denememiz başarılı görüldüğü için 1995 Yılı'nda ikinci kez YÖK'ten proje aldık ve toplam 59 Öğretim Görevlisini bilişim alanında eğittik.

1995 Yılı'nda Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı'nın açmış olduğu BDE'de Formatör Öğretmen Yetiştirme ihalelerine ilk kez katıldık ve o yıl üç ayrı kurs programını yaz aylarında sürdürdük. 1996 ve 1997 yıllarındaki ihalelere de katılarak aldığımız projeleri başarı ile sürdürdük. Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü olarak arka arkaya 3 yıl kesintisiz ihale kazanan bölüm olmayı başardık. Bu arada diğer bazı üniversitelerimizin bünyesinde de Formatör Öğretmen Yetiştirme çalışmaları yürütüldü. Ancak 1997 Yılı'nda MEB Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı bütçesinin düşürülmesi sonucunda, Formatör Öğretmen Yetiştirme çalışmalarında eğitilen öğretmen sayısı oldukça azalma göstermiştir.

Bilgisayar alanında Formatör Öğretmen olarak yetiştirilen öğretmenlerin önemli bir bölümünün bilişim alanında çalışmadıkları ve daha önceden verdikleri alan derslerine girmeye devam ettikleri saptanmıştır. Tayinleri çıkarılırken gittikleri okullarda bilgisayar laboratuvarlarının olup olmadığına bakılmamıştır. Öğretmenlerin bilgisayar alanında Formatör Öğretmen olmalarını teşvik edecek tedbirler alınmamıştır. Ancak tüm bunlara karşın orta öğretim kurumlarındaki bilgisayar laboratuvarların sorumluluklarının da gene bu Formatör Öğretmenlerin bazıları tarafından yürütüldüğü unutulmamalıdır.

LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİ GİRİŞ SINAVI (LES) HEDEFİNE ULAŞIYOR MU?

Lisansüstü Eğitim Giriş Sınavı ilk defa 4 Mart 1997’de yapıldı. Bu sınav sonuçları, Tıpta Uzmanlık Eğitimi Giriş Sınavı (TUS) hariç, yurtiçi ve yurtdışında lisansüstü eğitim yapacakların seçme ve yerleştirme işlemlerinin yanı sıra araştırma görevlilerinin atamalarında da kullanılması gerektiği; Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı’nın üniversitelere göndermiş olduğu yazılar ile bildirilmiştir.

26 Mart 1997 tarih ve 22945 sayılı Resmi Gazete ‘de yayımlanan “*Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin Bir Maddesinin Değiştirilmesine ve Bu Yönetmeliğe Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Yönetmelikte*” ise değerlendirme sırasında

(LES) sonucunun en az %20 ağırlıkta göz önünde bulundurulması zorunluluğu getirilmektedir. Kısacası Türkiye’de Lisansüstü eğitim yapacak tıp fakülteleri mezunları haricindeki (TUS) tüm adayların, LES sınavına girmeleri zorunluluğu bulunmaktadır.

Kanımcıca LES sınavının konulmasındaki amaçların başında da lisansüstüne katılacak adaylar arasında iyi bir seçimin yapılabilmesi gerekmektedir. LES sınavları Türkiye’nin birçok ilinde yapılmaktadır. Sınavda sorulan soruların, adayın lisansüstü çalışmalarını yürüteceği alanla ilgisi bulunmamaktadır. Zaten amaç da temel bir bilgi düzeyinin ölçülmesidir.

Üniversitelerde yüksek lisans sınavları sonucunda; sınavı kazanmayanlar olacağı için, her defasında adaylar arasında yakınlar çıkacaktır. Haklarının yendiği, kendilerine sorulan soruların alanla ilgisinin olmadığını iddia edenler bulunacaktır. Sınavlarda bazı adayların kayırıldığı, bazılarını yardım edildiği vb. söylentiler çıkacaktır. Bu tür söylentilerin ardı arkası kesilmez. Diğer taraftan da merkezi sistemle yapılan bir LES sınavı örneği ortada mevcut iken, lisansüstü sınavlarının neden tamamen merkezi sınavla yapılmadığı sorusu akla gelebilmektedir. Zaten büyük bir özveri ile LES; merkezi sınav olarak uygulanmaktadır. O halde lisansüstü faaliyetlerinin sürdürüldüğü ana bilim dalları için temel konular belirlenebilir ve çoktan seçmeli sınavlar yapılarak, her üniversitedeki

kontenjanlar için merkezi atamalar yapılabilir. Yani TUS sınavı örneği aynen diğer bütün alanlar için neden uygulanmasın ki?

Ancak LES sınavında; TUS sınavından biraz farklı bir yol izlenmelidir. Her üniversitedeki lisansüstü programlar için o üniversitenin ana bilim dalı öğretim üyeleri, çok fazla sayıda test soruları hazırlayarak YÖK'e gönderebilir. Tüm üniversiteden gelen sorular soru bankası halinde bilgisayarlarda toplanır ve rasgele seçme usulüyle sınavlarda sorulabilir. Yani halen uygulanmakta olan LES sınavı, sorulan sorular açısından sadece değişikliklere uğramış olur ve sorular adayın alanına daha yakın konulardan seçilmiş olur.

Yabancı dille eğitim yapan kurumların lisansüstü programlarına katılmak isteyenlerden ise, LES'e ilave olarak KPDS sınavında belirlenmiş bir seviyede puan alması istenebilir. Tabi gene merkezi sınavda yerine başkalarını sokmak isteyenler, sınavlarda kopya girişiminde bulunanlar olabilecektir. Ancak bunların sayısı, genel mevcut yanında çok az kalacak ve iyi tedbirler alınarak asgari düzeye düşürülebilecektir. Fakat sınava giren adaylar, en azından *“hileli sınav yapıldı”* dedikodusunu yapamayacaktır.

TÜRKİYE'DE BİLGİSAYAR DESTEKLİ EĞİTİMİN DÜNÜ, BUGÜNÜ VE YARINI (3)

Bugün için orta öğretim kurumlarında bilgisayar öğretmeni açığının çok fazla olduğu gerçek. Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü olarak hem Elektronik hem de Bilgisayar alanında öğretmen yetiştiriyoruz. Şu anda bu alanda öğretmen yetiştiren Teknik Eğitim Fakültelerinin sayısı bir kaç tane. Dolayısıyla her yıl vermiş olduğumuz mezunlarla bu alandaki açığı kapatmak çok zor. Milli Eğitim Bakanlığı öğrencilerimizin sınıf mevcutlarının yarısına yakınına burs veriyor ve bu öğrencileri mecburi hizmetle yükümlü kılıyor. Ancak madalyonun diğer bir yönü daha var. O da 1997 Yılı öğretmen atamalarında, yanılmıyorsam 3 öğrencimin öğretmen olarak atanmasının yapılmamasıdır. Nedeni Maliye Bakanlığı'ndan tahsis edilen kadroların yetersizliği. Bir taraftan öğretmen açığı var diye feryat ediliyor, diğer taraftan ise Maliye Bakanlığı'ndan yeterli kadro tahsisi yapılamıyor. Bu çelişkileri ortadan kaldırmadığımız sürece, eğitimdeki kargaşa sürüp gider.

"*Milli Eğitim Bakanlığının Bilgisayar Destekli Eğitim Projesinin başarısı nedir?*" diye tartışılacak olursa, lehte ve aleyhte söylenecek birçok husus ortaya çıkar. Kısaca bunlara değinmek gerekirse, bilgisayar alımlarının erken yapılması, Formatör Öğretmen Yetiştirme Çalışmalarının geç başlatılması veya istenilen sayıda olmaması, uzun dönemler bilgisayarın paketlerinde tutulması, yazdırılan ders yazılımlarının bazılarının seviyelerinin düşük olması, bazı orta öğretim kurumlarındaki bilgisayarların atıl tutulması, bu projenin en belirgin olumsuzluklarıdır. Olumlu yönleri ise, kim ne derse desin bu proje sayesinde bilgisayardan korkmayan, kendisini bilgisayar yazılımlarının değerlendirmesi açısından yeterince yetiştiren, yazılım yönünden kendisini özel şirketlere kabul ettiren öğretmenlerin yetişmiş olmasıdır. Proje kapsamındaki bazı orta öğretim kurumlarındaki bilgisayar laboratuvarlarının oldukça verimli çalıştığı da bir gerçek. Her projede olumlu ve olumsuz yönler bulmak mümkündür. Hele eleştirmeye yatkın bir toplum olarak eleştiri işini çok iyi yaptığımız da herkes tarafından bilinmektedir. Ama önemli olan bundan sonra yapılması düşünülen projelerde, ilk projede yaşanan olumsuzlukları ortadan kaldırmaktır. Ancak o zaman arzu edilen hedefi yakalayabiliriz.

Bilgisayar Destekli Eğitim içerisinde yoğrulmuş bir kişi olarak âcizane aşağıdaki görüşlerimi siz değerli okuyucularıma sunmak istiyorum. Şu anda bilişim alanında yapılacak projeler

arasında en çok söz edileni, 70 bin orta öğretim kurumumuza Internet'li bir eğitim sağlama konusunda çıkan haberlerdir. Düşünce olarak mükemmel. Ancak unutulmamalıdır ki, bu tür faaliyetler genelde alınan kredilerle yürütülmektedir. Yani eninde sonunda bu para faizi ile birlikte bizler tarafından ödenen vergilerle karşılanmaktadır. Ülkemizin israf sayılabacak harcamalara tahammülü bulunmamaktadır. Bu nedenle bir proje hazırlanırken çok iyi düşünüp ondan sonra karar verilmelidir.

Birinci projeden elde edilen sonuçlarla ilgili bir veri tabanın oluşturulup oluşturulmadığını bilmiyorum. Eğer yoksa vakit geçirmeden önceki projenin sonuçları bilimsel olarak kâğıt üzerine dökülmelidir. Ortaya çıkan başarısızlıkların nedeni etraflıca araştırılmalıdır. Başarı sağlanan sahalarda ise, daha başarılı olabilmek için neler yapılabileceği tartışılmalıdır. Kanımca ikinci projede aşağıdaki hususların göz önüne alınması kaçınılmaz olacaktır.

- Pilot birkaç üniversite bünyesinde formatör öğretmen yetiştirme çalışmaları hızlandırılmalıdır. İki yıl içerisinde 2 bin ek formatör öğretmen yetiştirilebilmelidir.
- Bilgisayar alanında yetiştirilen bu formatör öğretmenlerden çok başarılı olanlar, belirli merkezlerde kurulacak bilgisayar laboratuvarlarında öğretici olarak değerlendirilmeli ve bu öğretmenler

ile yeni formatör öğretmen yetiştirme çalışmaları sürdürülmelidir.

- İlk etapta bilgisayar destekli eğitimin rahatlıkla sürdürülebileceği iller ve orta öğretim kurumları saptanmalı ve sadece bu okullar için modern bilgisayar alımları gerçekleştirilmelidir.
- Bu laboratuvarların denetimi, yetiştirilmiş formatör öğretmenlere bırakılmalıdır. Formatör öğretmenliği cazip hale getirmek için, her kurs sınıfında kurslara katılanlardan birinci olanlara uygun donanımına sahip bir bilgisayar hediye edilmelidir. İmkânlar dâhilinde formatör (bilgisayar) öğretmenlerinin tümüne, yazılım giderlerini karşılamaları adı altında her öğretim yılı başında ne tür yazılımları istedikleri tespit edilmeli ve bu yazılımlar kendilerine ücretsiz verilebilmelidir.
- Bu arada bilgisayarlarda kullanılabilecek Türkçe yazılımlar firmalara, üniversitelere vb. kuruluşlara yazdırılmalıdır. Yazılımların neler olacağı, hangi dersleri kapsaması gerektiği ve nasıl bir yapıda olacağı detaylı olarak önce saptanmalı, sonra siparişi verilmelidir.

- Kademeli olarak bilgisayar destekli eğitimin diğer orta öğretim kurumlarına da yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.
- İnternet'ten her orta öğretim kurumunun etkin faydalanması sağlanmalıdır. Türkçe veri bankaları kurulmalı, web sayfaları oluşturulmalı ve okulların kullanımına sunulmalıdır.
- Anaokulundan başlanarak öğrencilerimizin bilgisayar kullanmaları sağlanmalıdır.

Yukarıda kabaca belirtilen bulgular göz önüne alınmadığı takdirde, birinci *Bilgisayar Destekli Eğitim* projesini hiç değerlendirmeden, ikinci bir projeyi başlatmış oluruz. Bu da "*Eski Tas Eski Tarak*" atasözümüzü bir kez daha bizlere hatırlatmış olacaktır.

BİLGİSAYAR BÖLÜM İSİMLERİ ARASINDAKİ KARGAŞALIKLAR

Üniversitelerimizde bulunan bilgisayar bölümlerinin listesini çıkartmak için ÖSYM kılavuzunu incelerken, ilginç sonuçlarla karşılaştım. Bilgisayar Mühendisliği ve Öğretmenliği alanında aynı fakülte altında yer alan aynı amaçlı bölümlerin isimlerinin biri birinden farkı adlandırıldığını siz okuyucularıma sunmak istiyorum.

Bilgisayar Mühendisliği bölümlerinin normalde Mühendislik Fakülteleri içerisinde yer alması gerekir. Ancak kılavuz incelendiğinde, bilişim alanında unvan veren bölümlerin, çok farklı fakülteler altında yer aldığı görülür. Örneğin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yer alan Uluslararası Amerikan Üniversitesi'nde Bilgisayar ve Enformasyon Sistemleri Bölümü, İletişim Fakültesi bünyesinde yer almaktadır. Diğer taraftan Lefke Üniversitesi'nde Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde Bilgisayar Mühendisliği Bölümü eğitim vermektedir. Hoca Ahmet Yesevi (Kazakistan)

Üniversitesi'nde ise Bilgisayar Mühendisliği Bölümü, İktisat Fakültesi altında yer almaktadır.

Türkiye'de bilişim alanında hizmet veren bölümler aynı eğitimi vermelerine karşın, bölüm adları biri birinden farklı olabiliyor. Örneğin Bilgisayar ve Enformatik Mühendisliği, Bilgisayar Mühendisliği, Bilgisayar Bilimleri Mühendisliği, Kontrol ve Bilgisayar Mühendisliği gibi. Diğer taraftan bilgisayar öğretmeni yetiştiren Teknik Eğitim Fakülteleri altındaki öğretmenlik programlarının adlarına bakıldığında da Bilgisayar Öğretmenliği, Bilgisayar ve Kontrol Öğretmenliği, Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği gibi isimlerle karşılaşıyor.

Anlaşılan her üniversitede bu bölümlerin açılmasını teklif eden öğretim üyeleri, kendileri yurtdışında hangi isim altında o bölümün adını öğrenmişlerse, aynı ismi Türkiye'ye taşımışlar. Üniversitelerimiz; bölüm adları ve müfredatlarının hazırlanması esnasında nadiren işbirliğine gittikleri için; aslında birçoğu benzer eğitimi vermelerine karşın, bölüm isimlerini değişik adlandırmışlar. Bilişim alanında eğitim veren ve ÖSYM kılavuzunda yer alan söz konusu bu bölüm isimlerini, aşağıda tablo halinde takdirlerinize sunuyorum.

Üniversite	Fakülte	Bölüm Adı	Üniversite	Fakülte	Bölüm Adı
Başkent	Müh.	Bilgisayar Müh.	Bilkent	Müh.	Bilgisi. ve Müh

Boğaziçi	Müh.	Bilgisayar Müh.	Çanakkale 18 M.	Müh-Mim	Bilgisayar Müh.
Dokuz Eylül	Müh.	Bilgisayar Müh.	Ege	Müh.	Bilgisayar Müh.
Fırat	Müh.	Bilgisayar Müh.	Fırat	Tek.Eğt.	Bilgisayar Öğretmen.
Galatasaray	Müh-Tekn	Bilgisayar Müh.	Gazi	End.San .E	Bilgisayar Öğretmen.
Gazi	Tek.Eğt.	Bilgis. Sis. Öğr.	Hacettepe	Müh.	Bilgisayar B Müh.
Işık	Müh.	Bilgisayar Müh.	İstanbul	Müh.	Bilgisayar B Müh.
İstanbul Bilgi	Fen-Edb.	Mat. Bil. Pr.	İstanbul Bilgi	Elek.-Elkt	Kontrol Bilgi.Müh.
Karadeniz Tekn.	Müh.-Mim	Bilgisayar Müh.	Kocaeli	Müh.	Bilgisayar B Müh.
Kocaeli	Tek.Eğt.	Bilgisayar Öğr.	Marmara	Müh.	Bilgisayar Müh.
Marmara	Tek.Eğt.	Bil. ve Kont. Öğr	Mersin	Müh.	Bilgisayar Müh.
ODTÜ	Eğitim	Bilg. Öğretmen.	ODTÜ	Müh.	Bilgisayar Müh.
Sakarya	Müh.	Bilgisayar Müh.	Selçuk	Müh-Mim	Bilgisayar Müh.

S.Demirel	Müh- Mim	Bilgisayar Müh.	Yeditepe	Müh- Mim	Bilg.ve Enform M.
Yıldız	Elek- Elekt	Bilgisayar Bilimi Müh.	Doğu Akdeniz	Fen-Edb	Matematik ve Öğr.
Doğu Akdeniz	Müh.	Bilgisayar Müh.	Girne Amerika n	Müh- Mim	Bilgisayar Mü
Lefke	Fen-Edb	Bilgisayar Müh.	Lefke	İktisadi. İd	Bilgisayar ve Sis.
U.Amerik an	İletişim	Bilgi. ve Enf.Sis.	YakınDo ğu	İktisadi. İd	Bilgisayar ve Sis
Yakın Doğu	Müh.	Bilgisayar Müh.	H .Yesevi	İktisat	Bilgisayar Mü

RAKAMLARLA MEB'İN FORMATÖR ÖĞRETMEN YETİŞTİRME ÇALIŞMALARI

Son günlerde Bilgisayar Destekli Eğitim konusu yoğun bir şekilde tartışılmaktadır. Türkiye'de orta öğretim seviyesinde ilk kapsamlı bilgisayar destekli eğitim çalışması, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1984'lü yıllarda başlattığı Bilgisayar Destekli Eğitim Projesidir.

Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı, Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi kapsamında yıllardır bilişim teknolojisi alanında formatör öğretmenler yetiştirmektedir. 1991 Yılı'ndan beri hangi üniversitemizde kaç öğretmenin formatör öğretmen olarak yetiştirildiği **Tablo 1**'de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde MEB Hizmet İçi Eğitim Daire Başkanlığı tarafından 1991 Yılı'ndan beri değişik üniversitelerimizde Formatör Öğretmen Yetiştirme, I. ve II. Tekâmül kursları düzenlediği görülmektedir. 1991-1997 yılları

arasında toplam 1639 öğretmen Formatör Öğretmen Yetiştirme, 581 öğretmen I. Tekâmül ve 472 öğretmen ise II. Tekâmül kurslarına katılmıştır (**Tablo 2**).

Tablo 1: 1991 Yılı'ndan Beri Yetiştirilen Formatör Öğretmenlerin Üniversitelere Dağılımını Gösterir Tablo

ÜNİVERSİTE ADI	YILLAR													
	91	92	1993			1994	1995			1996			1997	
	F	F	F	I	II	F	I	II	F	I	II	F	I	
Akdeniz		20						3						
Anadolu	18	24	19	15										
Ankara			38		28									
Çukurova		51	23	18	11			2	35	12	43	18	38	
Ege BAUM	50	21	36	63				2	84					
F.Ü. Tek.Eğt.F								2	30	11	28	17	18	6
G. Ü. Eğt. Fak.			34					3	75	61				
G. Ü. End. San.								4			75			5
								3						5

G.Ü. Tek.Eğt.F	30	25	32	37														
Hacettepe	39	61	48															
İ.T.Ü.	25	56																
Marmara	48						4	86	32	64	53	10	1					
O.D.T.Ü.	40	34	92	50	50													
TÜBİTAK																		4 8
Yıldız	30		25															
	F=Formatör Öğ. Yetiş					I= I. Tekamül Kursu					II= II. Tekamül							

Tablo 2: 1991-97 Yılları Arasında Bilişim Alanında Kursta Alınan Öğretmenlerin Kurs Türlerine ve Yıllara Dağılımını Gösterir Çizelge

Kursun adı	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Toplam
Formatör Öğretmen Yetiş.	280	292	347		232	210	278	1639
I. Tekamül Kursu			183		310	088		581
II. Tekamül Kursu			089		116	157	110	472
Toplam	280	292	619		658	455	388	2692

Sonuç olarak Milli Eğitim Bakanlığı toplam 7 yıllık süre zarfında Bilgisayar Destekli Eğitimde Formatör Öğretmen Yetiştirme, I. ve II. Tekâmül kurslarına aldığı öğretmen sayısı 2692'dir. Bu durumda üç kurs programını başarı ile tamamlayanların sayısı ise sadece 472 olmaktadır. Her orta öğretim kurumunun Internet'e geçirilmesinin düşünüldüğü bir dönemde, bilişim alanında Formatör Öğretmen Yetiştirme çalışmalarının halen uygulanmakta olan kapasitesi ile çok yetersiz kalacağı açıktır.

OKUYUCU MEKTUBU

22-28 Aralık 1997 tarih ve 148 Sayılı Bt/Haber Gazetesi'nde "Üniversitelerimizdeki Geçme Notları Üzerine Bir Değerlendirme" başlıklı bir yazı yayınlamıştım. Bunun üzerine bazı okuyucularım, kendilerinin de benzer şekilde mağdur olduklarını bildirmişlerdir.

Söz konusu o yazımda, yurtdışına burslu öğrenci gönderilirken not ortalamasına bakıldığı, üniversitelerimizin farklı not sistemi uygulamaları nedeniyle, bazılarının mağdur olabileceklerini açıklamıştım. Mehmet Akif Konar isimli okuyucum, not sistemindeki farklı uygulama yüzünden, Yurtdışı Lisansüstü Sınavı'nda (YLS) yüksek not almasına karşın, yurtdışına gidemediğini belirten bir mektup gönderdi. Bu tür çelişkilerin ortaya çıkmamasını ve gerekli olabilecek tedbirlerin alınabilmesi amacıyla bu mektubu bilgilerinize sunuyorum.

Sayın Hocam,

22-28 Aralık 1997 tarihli, 148 sayılı **BT-haber** dergisinde yayınlanan yazınıza, bahsettiğiniz durumdan olumsuz etkilenmiş biri olarak yürekten katılıyorum.

1995 yılında **İTÜ İşletme Fakültesi İşletme Mühendisliği** bölümünden, 1997 yılında ise **İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü İşletme Mühendisliği A.B.D**'dan mezun oldum. Kasım 1996 yılında Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK'ün ortaklaşa açtığı **YLS (Yurtdışı Lisansüstü Sınavı)**'de 80 soru üzerinden Sözel 'de 72,5 sayısalda ise 66,75 net ile ilk tercihim olan Akdeniz Üniversitesi, İşletme Fak., Muhasebe ve Finansman A.B.D. adına **Amerika**'da yüksek lisans (**MBA**) yapma hakkını kazandım. Fakat daha sonra başvuru şartlarından birini taşımadığım ileri sürülerek burs hakkım iptal edildi. Bu şart sizinde yazınızda ısrarla üzerinde durduğunuz "**genel akademik ortalama**" idi. Oysa not ortalamam İTÜ'lü olmamın dezavantajını ortadan kaldıracak şekilde de hesaplanmıştı. Not ortalamam 100 üzerinden 65,13 iken 4 üzerinden **2,90** idi. Fakat 4'lük sisteme göre bana bizzat okuldan onaylı olarak verilen transkriptim kabul edilmemiş, geçici mezuniyet belgemin üzerindeki 65,13 notu geçerli kabul edilerek burs hakkım iptal edilmişti. 1995 Temmuz Ayı'nda mezun olduğumda 100'lük sistem geçerli olduğu için geçici mezuniyet belgemde 65,13 yazmaktaydı. Oysa bu dezavantajlı durumu ortadan kaldırmak için 1995 Aralık Ayı'nda İTÜ Senatosunun kararıyla 4'lük sisteme geçilmiş ve mezun olan öğrencilerin transkriptleri de

yeni sisteme çevrilmişti. Fakat bakanlık mezun olduğum tarihte 100'lük sistemde verilen not ortalamasını geçerli kabul etmiş, bu notta istenen 70 not ortalamasının altında kaldığı için burs hakkım iptal edilmiştir. Oysa genel not ortalamamı etkilemeyecek şekilde sadece bir dönem geç mezun olsam (örneğin stajımı geç tamamlasam) geçici mezuniyet belgemde 2,90/4 not ortalaması yazacak, bu da burs hakkından yararlanmamı sağlayacaktı. Hatta 100'lük sistemde not ortalaması 65'in altında olduğu halde, bir dersten dolayı okulu bir dönem uzatan bir arkadaşım 2,8'in üzerinde bir ortalamaya sahip olarak kazandığı YLS neticesinde şu anda Amerika'da. Şu halde ben zamanında mezun olmamın **cezasını** çekmekteyim.

Bu olayı MEB yetkililerine anlattığımda haklı olduğumu, fakat yapacak bir şeyleri olmadığını söylemekten de geri kalmadılar. Daha sonra olayı **Danıştay**'a intikal ettirmeme rağmen olumlu bir sonuç alamadım.

Tüm girişlerime rağmen olumlu bir cevap alamadığım bu konuyla ilgili bir sene sonra anlamlı bir ses duymam beni memnun etti. Bu çarpıklığın sizlerin de katkısıyla bundan sonra yaşanmaması dileğiyle, saygılar sunarım.

Mehmet Akif Konar

UZMAN SİSTEM HAZIRLAMA

İngilizce Expert System kelimelerinden türetilerek Türkçe 'ye kazandırılmış olan *Uzman Sistem* yazılımları alanında, ülkemizde yoğun çalışmaların yapıldığı gözlenmektedir. Bt/Haber Gazetesi'nin 136. ve 153.cü sayılarında "HEDEF" isimli köşemde *Uzman Sistem* konusunda yazılarının çıkması neticesinde, özellikle üniversitelerimizde lisans ve yüksek lisans çalışmaları yapan bir kaç öğrenciden mektup ve telefonlar aldım. Kendilerinin *Uzman Sistem* üzerine çalışmalar yaptıklarını ve bu konuda yardım arzuladıklarını belirtmişlerdi. İmkânlar dâhilinde kendilerine gerekli dokümanları gönderdim. Ancak bu tür taleplerin arkası kesilmeyince, **Bt/Haber Gazetesi** aracılığı ile bir Uzman Sistem hazırlanırken, hangi hususlara dikkat edilmesi konusunda üç yıldır edindiğim tecrübeleri, okuyucularıyla paylaşmanın doğru olacağı kanısına vardım.

Bir Uzman Sistem, Bilgisayar Destekli Eğitim amaçlı da kullanılabileceğine göre, eğitim ve öğretim için gerekli olabilecek her türlü formasyonu taşımaktadır. Öğrenme, doğrudan bilgisayardan yapılacağı için, klasik öğretmen merkezli eğitime nazaran, içeriğin daha doyurucu ve cazip özellikler taşıması gerekir. Cazip unsurlar, bilgisayar tarafından yönetilmeli ve uygun ortamlarda ekranda veya bilgisayarın çevre birimlerinde ortaya çıkabilmelidir.

Öğretilmek istenen bir konuda işlem basamaklarının sırası çok önemlidir. Öğrenciye yöneltilecek sorular çok iyi belirlenmeli ve soru sorarken öğretim mekanizması devreye alınmalıdır. Soruların sıralanışında yeterli hassasiyet gösterilmediği takdirde, hem öğrenme eksik olabilir, hem de öğrenci yanlış bilgilendirmeye sevk edilebilir.

Uzman sistem üzerinde çalışan öğrenci, bilgisayarı ile yalnız başına kalacaktır. Sürekli monoton bir ekran görüntüsü yüzünden, öğrencinin öğrenme arzusu kırılabilir, bilgisayar önünde canı sıkılabilir. O halde öğretim esnasında, öğrencinin dikkatinin konuya sevk edilebilmesi için, program arasında görsel ve işitsel yöntemlerle uygun uyarılar yapılabilmelidir.

Eğitim fakültelerinde okuyan öğrencilere 21 kredilik eğitim formasyonu dersleri aldırılmaktadır. Eğitim Psikolojisi, Eğitim Sosyolojisi, Özel Öğretim Yöntemleri, Ölçme ve Değerlendirme, Eğitim Teknolojisi, Eğitim Yönetimi vb.

derslerin okutulmalarının nedeni, sınıf ortamında öğrenci-öğretmen ilişkilerini mükemmel düzeyde tutmak ve eğitimi en verimli duruma sokmaktır. Bilgisayar Destekli Eğitim amaçlı kullanılacak bir Uzman Sistem de benzer özellikleri taşımaktadır. Öğretmen merkezli eğitimde ortaya çıkacak davranışlar, elbette ki sanal ortamda öğrenme esnasında yaşanmayacaktır. Ancak yapay zeka türü yazılımlarla kısmen de olsa, öğretmenin bazı davranışlarının benzetimi yapılabilir.

Fırat Üniversitesi'nde Yapılan Uzman Sistem Çalışmaları

Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü'nde son sınıf öğrencilerine 1996 Yılı'ndan beri Uzman Sistem adı altında ders verilmektedir. Bu derste Prolog dili kullanılarak hazırlanmış hazır paket program olan ESTA yazılımı kullanılmaktadır. ESTA konusunda Türkçe bir kitap da hazırlanarak Türkiye geneline dağıtımı sağlanmıştır.

Bu derste öğrencilerin her birine konuları biri birinden farkı olmak koşuluyla projeler verilmektedir. Proje konuları da öğrenciler tarafından belirlenmektedir. Hazırlanacak Uzman Sistem ile ilgili genelde yayınlanmış en az bir kaynağın kullanılması istenmektedir. Öğrenci proje konusunu tamamen bilgisayar ortamına aktarmakta ve yeni bir yazılım üretmektedir.

Tarayıcı ile çektiği resimleri, kamera ile çektiği video filmleri, uygun yazılımlar kullanarak oluşturduğu animasyonları, notalar kullanarak veya hazır elde ettiği müzikleri birleştirerek uygun bir Uzman Sistemin ortaya çıkması, tamamen öğrenci tarafından yapılmaktadır. Öğrenci bu tür bir çalışma yaparak, müfredat ve program geliştirme tekniklerini de öğrenmiş olmaktadır.

Bazı öğrenciler, özellikle ileride öğretmenlik yapacakları Teknik ve Endüstri Meslek Liselerinde okutulan konular üzerine çalışmalar yapmaktadır. Daha önceki yıllarda mezun olan bazı öğretmenlerin, görev yaptıkları okullarda bu tür projelerini eğitimde kullandıkları saptanmıştır. Böylece öğrencilerin eğitim dönemlerinde yapmış oldukları çalışmaları, etkin biçimde kullanmaları söz konusudur.

Uzman Sistem Hangi Konularda Hazırlanabilir?

Bilgisayar destekli eğitimin kullanılabilceği her yere ilave olarak, problemlere çözüm getirilmek istenen her sahada Uzman Sistem kullanılabilir. Örnek teşkil etmesi açısından, Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin hazırlamış olduğu projelerden bazılarının başlıkları **Tablo 1**'de verilmiştir.

Tablo 1: F.Ü. Tek. Eğt. Fak. Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü’nde yapılan Bazı Uzman Sistem Projelerinin Konu Başlıkları

Otomobillerin Genel Özellikleri	Sivrisinekteki Mucize	Hentbol Tanıtımı
Gözdeki Mucize	Elektriğin Esasları	Power Point’in Öğretilmesi
Örümcekteki Mucize	Dünyü Sanatımız,Kültürümüz	Page Maker 5.0
Hot Dog Tanıtımı	Savaş Uçaklarının Tanıtımı	Temel İngilizce
Sanat Tarihi	Kütahya İli’nin Tanıtımı	Hayvanlar Alemindeki Harikalar
Ford Escord’un Tanıtımı	Amway Distribütörlüğünün Tanıt.	İskenderun İli’nin Tanıtımı
Norton Commander 5.0	Sivil Savunma	Access 97’in Öğretilmesi
Diyarbakır İli’nin Tanıtımı	Curcuit Maker’in Öğretilmesi	PCTools Kullanımı
Anadolu’da Bulunan Medeniyetler	Trabzon İli’nin Tanıtımı	Denizaltındaki Cennet ve Deniz
Aksaray İli’nin	Turistik Danışma	PLC’nin

Tanıtımı	Katalogu	Kullanımının Öğretilme.
Atatürk'ün Biyografisi	Silah Dünyası	Visual Basic 4.0'ın Öğretilmesi
Estetik Septorinoplasti	ETA Muhasebe Yazılımı	Cep Telefonları Tanıtımı
Anılar	Fizikte Dinamik Konusu	Türk Mimarisi
Türkiye Futbol Tarihi	Uydular	Diş Bakımı ve Sağlığı
Galaksimiz	Evrenin İlginç Yönleri	AutoCAD R13'ün Öğretilmesi
İnternet	Giyim Modası	Türk Bestekarları
Layo Programının Öğretilmesi	FIRATTV Belgeseli	Windows 98 beta Sürümünün Öğr.
Şaheser Camilerimiz ve Medrese.	Türk Evleri	Görgü ve Nezaket Kuralları
Kurtuluş Savaşımız	Yazarlarımız (Edebiyat)	TEMA Vakfı'nın Tanıtımı
TÜBİTAK'ın Tanıtımı	Arkeolojik Zenginliklerimiz	Osmanlı Medeni Eserler Koleksi.

Uzman Sistem Projelerinin Değerlendirilmesi

Hazırlanacak Uzman Sistem projelerinin nasıl değerlendirileceği, dönem başında ilgili tüm öğrencilere duyurulmaktadır. Projeler aşağıda **Tablo 2**'de gösterilen kurallar çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Tablo 2: Uzman Sistem Projelerinin Puanlama Kriterleri

Sıra	Faaliyetler	Puanı
1	Faydalanılan kaynakların sayısı	05
2	Seçilen konunun güncelliği	10
3	Türkçe dil bilgisi kurallarına uyum ve akıcılık	10
4	Konunun yeterince işlenmiş olması	10
5	Yazılımda kullanılan aynı nitelikli olmayan resimlerin sayısı	10
6	Diğer bilişim alanındaki yazılımlarla kurulan ilişkiler	05
7	Yazılıma eklenen animasyonlar	10
8	Program hazırlanırken kullanılan fonksiyonların sayısı	05
9	Yazılıma eklenen müzik desteği	05
10	Hazırlanan yazılımın değerlendirme, test soru içermesi vb işlemler	10
11	Projenin tanıtımı için yapılacak sununun başarısı	10
12	Projenin ara kontrollerde yapılan değerlendirilmesi	10

	Toplam	100
--	--------	-----

Tablo 1'deki puanlama incelendiğinde, hazırlanan projenin mükemmel olabilmesi için farklı kıstaslar ele alınmaktadır. Her hafta Uzman Sistem dersi ile ilgili hazırlık sürdürüldüğünde, öğrencinin yaptığı çalışmalar incelenmekte ve kendisine rehberlik yapılmaktadır. Hazırlamakta olduğu proje ile ilgili eksiklikler kendisine bildirilmekte ve bu ara incelemeler sonucunda verilen puan, geçme notunu %10 oranında etkilemektedir.

Proje çalışması tamamlandığında, ilgili alanda yeni bir eser ortaya çıkmakta ve bilişim sektörünün hizmetine sunulmaktadır. O nedenle projenin, imkanlar dahilinde iyi şekilde hazırlanması zorunludur. Bunun sonucu olarak, proje; seçilen konunun güncelliği, yazım kurallarına uyumluluk, ölçme ve değerlendirme bölümlerini içermesi açısından da puanlanmaktadır.

Dönem sonunda projeler kullanıma hazır vaziyette bir CD üzerinde teslim alınmaktadır. Proje ile ilgili tüm yazılımlar ilgili CD üzerinde bulunmak durumundadır. CD'den faydalanmak isteyen kullanıcı, hiçbir ek yazılıma gerek duymaksızın projeyi inceleyebilmektedir. Projeyi çalıştırmak için de sadece **basla** nesnesini tıklaması yeterli olmaktadır. Programın seyri, artık kendiliğinden süregelmekte ve ekranda

veya bilgisayara ait çoklu ortam donanımları aracılığı ile kullanıcı uyarılmaktadır. Kullanıcı, hazırlanmış projede kullanılan yazılımı veya konu ile ilgili önceden bilgi sahibi olması gerekmemektedir. Çok mükemmel hazırlanan CD'ler dönem sonunda yapılan bilişim toplantılarında ilgilenenlere sergilenmektedir.

Uzman Sistem Dersinde Başarı Durumu

Bölümde klasik ve proje ağırlıklı yürütülen derslerdeki başarı durumları incelendiğinde, proje dersinden sağlanan başarının, öğretim elemanı tarafından ağırlıklı olarak anlatılan derslere nazaran çok daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bunun nedenleri öğrencilere sorulduğunda, aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

- Uzman Sistem dersinin proje konusu tamamen öğrenci tarafından belirlenmektedir. Öğrenci ön araştırma yapmakta ve rahat kaynak elde edebileceği konuları seçmeye gayret göstermektedir. Bu durum hem zaman tasarrufu sağlamakta hem de öğrenci sevdiği bir konu üzerinde çalışmaktadır.
- Puanlama sisteminin önceden panolarda ilan edilmesiyle, öğrenci hangi işi yaptığında ne puan alacağını bildiği için, kendisini ona göre ayarlayabilmektedir.

- Ara kontrollerin her hafta düzenli yapılması, öğrencinin yaptığı projeyi belirli bir tempoda yürütmesine vesile olmaktadır. Yani öğrenci, bir hafta projeden koptuğu takdirde, bir sonraki incelemede bocalayacağını bildiği için düzenli çalışmak zorunda kalmaktadır.
- Dönem sonunda yaptığı proje ile ilgili olarak bir sunu yapma mecburiyeti, öğrenciye heyecan kazandırmaktadır. Arkadaşları önüne çıkararak konuşmanın yaratacağı heyecan nedeniyle, çok hazırlıklı olmaları gerektiğinin farkına varmaktadırlar.
- Görsel ve işitsel hazırladıkları projelerinin sonuçlarını, somut olarak bilgisayar ekranında görmeleri, öğrenciye güven vermektedir.
- En önemli unsurlardan biri de, dönem sonunda açılacak sergi için projesinin de seçilmesini arzulamalarıdır. Çünkü sergide ilin protokol eşrafı ile tanışma fırsatı yakalamaları ve onların sorularına muhatap olmaları, öğrenciler için ayrı bir onur meselesi olabilmektedir.

Uzman Sistem Hazırlama Teknikleri İle İlgili Bulgular

Üç yıllık bir dönem sonrasında elde edilen tecrübeler ışığında, bir Uzman Sistem hazırlanırken asgari olarak

aşağıdaki hususların göz önünde bulundurulması gerektiği ortaya çıkmıştır.

- Hazırlanacak proje konusu hem güncel olmalı hem de o konuda yeterli kaynak bulunabilmelidir.
- Konunun bol miktarda resim ve şekil içermesi, kullanıcının öğrenme hızını artıracak bir faktördür.
- Proje başlangıcında, güzel bir sunu yazılımıyla (örneğin Power Point gibi) proje hakkında özet bilgiler verilmeli, proje tasarımcısı ve denetleyen kişilerin isimleri, resimleri ve faydalanılan kaynaklar hakkında bilgi verilmelidir.
- Konu anlatımına geçmeden önce, güzel bir müzik eşliğinde bilgisayar, kullanıcının ismini girmesini istenmelidir. Çünkü ilerleyen konular içerisinde bazı yerlerde esprili cümlelerle bilgisayarın kullanıcıya ismi ile hitap etmesi, kullanıcının aniden dikkatini çekmeye neden olabilmekte ve kullanıcı bu durumdan fazlasıyla memnun kalabilmektedir.
- Konu akıcı bir dille anlatılmalıdır. Türkçe imla kurallarına uyulmalıdır. Resim, şekil, çizim, animasyon, ses veya müzik gibi unsurlar, proje içerisine uygun şekilde serpiştirilerek, kullanıcının öğrenme hızı artırılabilir. Hatta bu unsurlar, uyumaya yüz tutan bir süreçte, kullanıcıyı uyarmak amacıyla da kullanılabilir.

- Öğrenme sürecinde, kullanıcı istediği bir anda programdan hemen rahatça çıkabilmelidir. İsteddiği konuları defalarca tekrarlayabilmeli, animasyon ve resimleri izleyebilmelidir.
- Kullanıcı istediği takdirde, Uzman Sistemi incelediği süre boyunca, çok hafif bir tonda fon müziği dinleyebilmelidir.
- Uzman Sistem içerisinde ele alınan konu ile ilgili mutlaka değerlendirme bölümü bulunmalıdır. Öğrencinin konu hakkında yeterince bilgi sahibi olup olmadığı, bu değerlendirme kısmında ölçülebilir. Öğrencinin hangi konularda eksikliği olduğu, bilgisayar tarafından kullanıcıya ekranda görsel ve işitsel bildirilebilmelidir.
- Değerlendirme soruları rastgele ortaya çıkabilmelidir. Sorular; boşluk doldurmalı, çoktan seçmeli vb tiplerde olmalıdır.
- Konu aralarında esprili sesler ve görüntülerle öğrencinin gülümsemesi sağlanabilmelidir.

Sonuç

Uzman sistem projelerinde elde edilen önemli bazı bulgular çoğaltılabilir ve hatta gelişen teknolojiye paralel olarak güncelleştirilebilir.

Ancak uzman sistem eğitim öğretim konusundaki tüm bu olumlu yaklaşımları yanında, olumsuz yanları da bulunabilir.

DOĞU ANADOLU BÖLGESİNDEKİ ÜNİVERSİTELER ARASINDA İŞBİRLİĞİ

6-12 Ekim 1997 Tarihli ve 137 sayılı Bt/Haber Gazetesi'nde “DPT İhaleleri ve Üniversite Döner Sermayeleri” başlığını taşıyan bir yazı yazmıştım. O yazımda özetle “DPT gibi Türkiye'nin geleceğine yön veren kurumlarımızın, özel sektör yanında, üniversitemize de iş imkânları doğurmasını ve ihalelerine üniversitemizi de dâhil etmesini” dile getirmiştım.

11 Mart 1998 tarihinde DPT'de; Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve 100. Yıl Üniversitelerinin rektörleri, DAP Üniversite Koordinatörleri ve DPT yetkilileri bir araya gelerek, önemli bir projenin portresini çizmeye çalıştılar. “Doğu Anadolu Bölgesi Ana Planı” adını taşıyan bu proje ile DPT; daha önceden “Zonguldak – Bartın – Karabük Bölgesel Gelişme Projesi'nin” bir benzerini Doğu

Anadolu Bölgesi için de yaptırmayı hedefliyor. Bu projenin kanımca en önemli özelliği; o bölgede yer alan üniversitelerimizden yararlanılmak istenmesidir. Bu istek çok isabetli olmuştur, çünkü yıllardır o bölgede eğitim sürdüren bu üniversitelerimiz, bölgenin sorunlarını en iyi bilen kurumlar arasında yer almaktadır. Bu proje ile ilgili görüşmeler sürdürülmekte ve ümit ediyorum ki olumlu sonuçlandırılacaktır.

Ben bu yazımda asıl değinmek istediğim konu, bu beş üniversitemizin güzel bir işbirliği örneği sergileyerek böyle kapsamlı bir projede görev almak için adeta biri biriyle yarışmak istemeleridir. Ancak bu yarışma, daha iyi bir rapor ortaya çıkarmak için verilmektedir. Üniversiteler bu görüşmelere gelirken, birçok projelerini de beraberlerinde sırtlayarak getirmeleri dikkatimi çekti. Projelerin tümü uzman üniversite hocalarımız tarafından hazırlanmış ve Doğu Anadolu Bölgesi'nin kalkınması senaryolarını içermektedir.

Ön taslak şeklinde hazırlanan bu projelerde ele alınan konuları gördüğümde, bu bölgede doğan ve yaşayan birisi olarak, *“Teşhisler ve tedavi yöntemleri ne kadar da doğru konulmuş”* demekten kendimi alamadım. Bölgesel gelişme projeleri hazırlandığında, o bölge içerisinde yer alan eğitim kurumlarından da destek alınması, en doğru çözüm gibi geliyor bana.

Bu projenin Doğu Anadolu Bölgesindeki üniversitelerimize verilir verilmeyeceğinden ziyade, kanımca en önemli gelişme; Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve 100. Yıl Üniversitelerinin rektörlerinin bu projeyi birlikte yürütmek için vermiş oldukları karar, birliktelik ve DPT'nin de bu bölgenin kalkınması için bölgede yer alan üniversitelerden faydalanmak doğrultusundaki isteğidir.

Türkiye'nin gelişmesini hızlandırmak için kamu kurum ve kuruluşlarımıza ve özel sektörümüze önemli görevler düşmektedir. Artık birlikte çalışmayı, omuz omuza vererek projeler geliştirmeyi öğrenmemiz gerekir. “*Bir elin nesi var, iki elin sesi var*” atasözümüzü hatırlayarak, üniversitelerimiz arasında işbirliğini güçlendirici çalışmalara süratle girmeliyiz.

ÜNİVERSİTE GİRİŞ SINAVLARI HAKKINDA BAZI ÖNERİLER

29 Mart 1998 günü tüm Türkiye’de heyecan vardı. ÖSS sınavına girmek için, bir milyon üç yüz binin üzerinde aday müracaat etmişti. Her aday hayalindeki bir bölümü okumak arzusu ile girdiği bu sınavlarda, çok az bir bölümünün arzularının gerçekleşebildiğini herkes bilmektedir.

Yıllardır bu sınavlarda görev almaktayım. Bu nedenle de eski yıllarla son yıllarda yapılan ÖSS ve ÖYS sınavlarını biri birleri ile rahatlıkla kıyaslayabiliyorum. Geçen birkaç yıl içerisinde çok az sayıda da olsa yanlış puan hesaplamaları, olmayan bölümlere kazandırılan öğrenciler gibi birkaç aksaklığı göz önüne almazsak, bu sınavların Türkiye’de yapılan en iyi organizasyonlar arasında yer aldığını söyleyebiliriz.

Son yıllarda 10 ayrı testin uygulanması, aynı sınıfta kopya girişimlerini yok denecek kadar azaltmıştır. Klasik kopya çekme yöntemleri de artık herkes tarafından bilindiği için, özelliklerini yitirmiştir. Örneğin tuvalet ihtiyacı olduğunu

bahane ederek bir öğrencinin tuvalette bir yere cevap kâğıdı sıkıştırdığını, diğer bir öğrencinin ise gene aynı bahane ile o kâğıdı gidip aldığını duymuşuzdur. O binadaki müstahdemi ayarlayarak, dışarıdan gelen cevap anahtarını su sürahisinin altında, adaylara su dağıtma bahanesi ile verildiği söylentileri de sıkça dolaşmıştır.

Önceleri özellikle orta öğretim kurumlarına bağlı müdür ve öğretmenler, sayıları çok az da olsa bazı öğrenci velilerinin baskısına maruz kalabiliyordu. Çünkü öğrenci velisi, söz konusu okulun öğretmenlerinin aynı okulda sınavda görevlendirileceğini biliyordu.

Gene yıllar öncesinde bu sınavlarda, görevli elemanlarının sınıfları, kendilerine gelen görev kâğıdı üzerinde yazıldığı için, bazı aday ve görevliler arasında sınavda kopya çekilmesi ile ilgili planların yapılmasına zemin hazırlayabiliyordu.

ÖSYM merkezi duyduğu tüm bu hileli yollar karşısında her yıl sınav güvenliğini arttırıcı önlemler almıştır. Yukarıda daha üzerinde durmadığım birçok yöntem uygulanmaktaydı. Oysa artık sınavlarda, hile yapmaya niyetli kişiler, eskisi kadar rahat çalışmamaktadırlar. ÖSS ve ÖYS sınavlarında haksız sınav kazanmanın önüne geçmek için aşağıdaki bazı önerileri yapmanın daha da fayda sağlayacağını sanıyorum. Bu tedbirler şöyle özetlenebilir:

- Çok büyük sınıflar yanında, sınav salonları genelde 15-20 öğrenci kapasiteliktir. 10 tür sınav kitapçığı olduğunda, 20 kişilik bir sınıfta her iki kişinin kitapçığı aynı olmaktadır. Salon başkanları bazen hatalar yapabilmektedir. Örneğin A1, A2,...B1, B2 gibi kitapçıkları paketten harmanlanmış biçimde dağıtmak yerine, kendileri gelişigüzel bir daha karıştırmakta ve çok nadir de olsa, farklı grup gibi görünen ancak soru sırası bakımından aynı olan iki grup arka arkaya düşebilmektedir. Örneğin bu sınavda A1 kitapçığı ile B2 kitapçığı birbiriyle aynı idi. Salon başkanı arka arkaya oturan iki kişiye bu kitapçıkları vermiş olabilir. Salon başkanının bu işlemi kasten yapmak isteyeceğini sanmıyorum. Çünkü soru kitapçılarını diğer bir gözetmen ve öğrencilerin önünde açmaktadır. Hangi soru kitapçığı, hangisiyle eşleşiyor saptamasını yapmaya ne zamanı ne de cesareti olabilir. Oysa soru kitapçığı 20 farklı grup olsa, 20 ve daha az sayıdaki sınıflarda hiçbir öğrencinin soru kitapçığı, diğeriyle aynı olmayacaktır.
- Bina yöneticileri haricinde hiçbir görevli, çalıştıkları binada sınav için görevlendirilmemelidir. Mutlaka değişik binalarda sınav görevi verilmelidir.
- Sınavda görevli elemanların bir bölümü sınav kılavuzunu okumadan sınava gelmektedirler. Bu nedenle işini ciddiye almayan elemanlara, bir sonraki sınavda görev

verilmemelidir. Bu kontrolü sağlamak için de Bina Sınav Sorumlusu ve Bina Yöneticisi tarafından ortak imzalanacak bir form düzenlenerek, salon başkanları ve gözetmelerin sınav esnasındaki tutumları gizlice bildirebilmelidir.

GELİŞMEYE SUSAMIŞ BİR DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

Özellikle Güney ve Doğu Anadolu Bölgesi, Türkiye için büyük önem arz etmektedir. Enerji alanında büyük hidroelektrik santrallerin bulunduğu bu bölgelerimiz, aynı zamanda hayvancılık ve el sanatları açısından da önemli bir potansiyele sahiptir. Bu bölgelerimizde yaşayan halkımızın bir bölümünün okuryazar olmayışı, ekonomik yönden düşük gelire sahip olmaları, iş yapabilme kaynaklarının azlığı vb. birçok etkenler yüzünden, kendilerinin istismar edildiği bilinmektedir. Nitekim 1984'lü yıllardan beri ülkemizi bölmeye çalışan terör örgütü; bu zafiyetleri kullanmaktadır.

Bölgedeki eğitim düzeyinin düşük olması, halkımızın terör örgütlerince rahatlıkla kandırılmalarına vesile olabilmektedir. Bölgedeki gençlerimize iş imkânı verilemeyince, bu insanların yasal olmayan eylemlere girişmeleri de bir bakıma teşvik edilebilmektedir.

Bölgede yer alan üniversitelerimiz, kuruldukları günden beri bu bölgenin çehresini değiştirmek amacıyla büyük gayret sarf etmektedirler. Üniversitelerin kurulmasıyla bu bölgelerdeki sosyal yaşam dengelerinde de önemli değişiklikler görülmüştür. Söz konusu bu üniversitelerimizde yapılan çalışmalar sadece öğrenci eğitmekle kalmamakta, bölge halkına düzenlenen kurslar vb. faaliyetlerle halkın, el becerileri kazanmasına ve dolayısıyla yeni iş kaynaklarının oluşturulmasına çalışılmaktadır. Ancak bu faaliyetler sınırlı kalmakta ve ülkenin gelişmesi için yeterli seviyelere çıkarılamamaktadır.

Ülkemizin gelişmiş ülkeler içerisinde yer alabilmesinin en önemli yollarından birisi de Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yoğun ve titiz bir çalışma sonrası ortaya çıkarılan beş yıllık kalkınma planlarının hayata geçirilebilmesidir. Beş Yıllık Kalkınma Planları büyük bir uzman kadro tarafından hazırlanmakta ve ülkenin gerçeklerini ortaya koymaktadır. Demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve liberalizm gibi kavramların ortak değerler olarak önem kazandığı; mal ve finans piyasalarının, bilgi ve teknolojinin ülke sınırlarını aştığı günümüzde, ekonomik ve diğer alanlarda bir küreselleşmeye doğru gidilmektedir. Yani ülkeler, gelişmelerini diğer ülkeleri göz ardı ederek sağlamaları artık mümkün değildir. Körfez savaşı bunun en güzel örneğini teşkil etmektedir. Büyük petrol rezervlerine sahip Irak, ambargo nedeni ile elindeki petrolü satamaz durumlara düşmüştür.

Bugün Irak, hala Körfez Savaşı ve onun getirdiği olumsuz etkilerin altında sancılı çekmektedir.

Körfez savaşı sadece Irak'ı değil, birçok diğer ülkeyi de olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle ülkeler kalkınma hamlelerini geliştirmek istediklerinde, birçok unsuru göz önünde bulundurmak zorundadırlar. Bir ülkenin gelişmesi de sadece o ülkenin bir bölgesinin kalkındırılması ile mümkün olamaz. Ülke bir bütün olarak ele alınmalı ve kalkınma planları; tüm bölgelerini içerecek şekilde yapılmalıdır.

Dünyada enformasyon ve haberleşme teknolojilerindeki hızlı gelişme, ekonomik ve sosyal yaşamdaki değişimin nesnel tabanını oluşturmaktadır. Artık klasik öğretmen merkezli eğitim ve öğretimin yerini; uzaktan eğitim, tele öğretim, video konferans, İnternet gibi kavramlar alabilmektedir. Üretim sistemlerindeki ve bunun dayandığı teknoloji tabanındaki köklü değişimlerle bilgi toplumuna geçiş sürecinin yaşandığı çağımızda, ileri otomasyon teknolojisi, sadece basit işgücünü değil, belirli ölçüye kadar beyin gücünü de ikame edebilme imkânını vermiştir. Kaliteli insan gücüne dayanan bilgi, yoğun sanayiler ve ileri üretim yöntemleri hızlı gelişmenin katalizörü olmuştur.

Kopenhag'da Mart 1995'de toplanan Birleşmiş Milletler Sosyal Kalkınma Zirvesi'nde; ekonomik ve sosyal politikaların iç içe olduğu, piyasa mekanizması temelinde insan

merkezli bir kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelen bütüncül bir kalkınma ve gelişme yaklaşımı üzerinde durulmuştur. Demokratikleşme ve insan haklarının gerek dünya çapındaki öneminin, gerekse ülkelerin dünyadaki konumları üzerindeki etkisinin arttığı belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Kadın haklarının önemi ve kadınların eğitiminin, kalkınmanın önemli bir itici güç oluşturduğu anlaşıldığı bu dönemde, Güney ve Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşanan kadınlarımızın kişilik hak ve özgürlüklerinden yoksun oldukları bilinmektedir. Yeni nesillerin yetiştirilmesinde kadınların çok önemli rol oynadığı açıktır. Bu bölgelerimizde kız çocuklarının hala okullara gönderilmediği, bir kısmının nüfus cüzdanlarının dahi olmadığı gerçeği göz önüne alındığında, Doğu Anadolu Bölgesi'nde eğitim, kültür, kadın hakları konusunda önemli bir gelişmişliğe ihtiyaç duyulduğu kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşanan sorunlar arasında sağlık problemi önemli bir yer tutmaktadır. Doğum kontrol yöntemlerini bilmeyen insanlarımız, adeta insan üretme fabrikaları haline dönüşmüşlerdir. Birden çok kadınla evlenme, 10 sayısının üzerinde çocuk sahibi ailelerin varlığı, sağlıksız yaşam koşulları, ortaya bırakılan çocuklar büyük bir sorun olarak karşımıza çıkabilmektedir. O halde sağlık, kadın ve ailenin güçlendirilmesi, gelişmeye muhtaç diğer önemli sektörleri oluşturmaktadır.

Doğu Anadolu Bölgesi, su potansiyeli açısından oldukça iyi durumda olmasına karşın, bu bölgede yer alan dağlarımızın önemli bir bölümünün ağaçtan yoksun olması, erozyonu kamçılar niteliktedir. Keban Hidroelektrik Santrali ve diğerlerinin su biriktirme havzalarının, erozyon nedeniyle yıllar sonra dolacağı ve bu santrallerin devre dışı kalabilecekleri tehlikesi bulunmaktadır. Dağların çıplak oluşu, kuş türü ve yabani hayvanların çoğalmasını olumsuz etkileyebilmektedir. Oysa bu canlılar, tabiatın doğal üyesi konumundadır ve doğal denge bunlarla sağlanmaktadır. Var olan ormanlarımız ise yeterince korunamamakta, hatta küçük çıkarlar nedeniyle tahrip edilebilmektedir. Ormanların tahrip olmasının nedenleri arasında cahillik; yani eğitimsizlik, bencil kazanç duyguları, erozyon vb. etkenler sayılabilir. Bu nedenle ormancılık, bitkisel üretim, hayvancılık sektörleri konusunda Doğu Anadolu Bölgesi, adeta gelişmeye susamıştır.

Bölgede hidroelektrik barajların oluşturdukları su havzaları, önemli bir potansiyelin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu potansiyel su ürünleridir. Yıllar önceleri bölge halkı, balıkla beslenmede sıkıntı çekmekteydi. Çünkü o dönemler, balık genelde Karadeniz Bölgesi'nden kamyonlarla taşınmaktaydı. Yani balık üretimi önceleri yeterli düzeyde olmadığı için, buna bağlı beslenme, üretim vb. unsurlar tamamen Karadeniz Bölgesi'ndeki balıkçıların inisiyatifine bırakılmıştı. Oysa bugün durum değişmiştir. Örneğin sadece

Fırat nehri üzerindeki barajların oluşturdukları göllerde yetiştirilen su ürünleri sayesinde, bölge halkının önemli bir bölümü için yeni iş kaynakları ortaya çıkmıştır. Halk daha ucuza satılabilen su ürünlerini yiyebilme imkânına kavuşmuştur. Ancak problem, su ürünleri ile ilgili çalışmaların yetersizliğidir. Büyük su ürünleri potansiyeline karşın, üretim çok düşük seviyelerdedir. O halde Doğu Anadolu Bölgesi, su ürünlerinin değerlendirilmesi açısından da önemli gelişmelere muhtaçtır.

İmalat sanayi bir ülkenin gelişmesinin temel taşıdır. İmalat sanayi denilince, mutlaka çok büyük kapsamlı fabrikalar düşünülmemelidir. Küçük ve orta ölçekli organize sanayi bölgelerinde kurulacak imalat atölyeleri sayesinde, önemli derecede iş alanları yaratılabilir. Dolayısıyla KOBİ'lerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekir.

Bölge halkının diğer uğraş verebileceği alanlar arasında ticaret ve inşaat sektörü gelmektedir. Özellikle kooperatifçilik yöntemi ile inşaat sahasında Türkiye genelinde 1985'li yıllardan beri süregelen çalışmalar desteklenmeli, bölgede dar ve düşük gelirliilere düşük faizli kredi sağlanarak, konut sahibi olmaları teşvik edilmelidir.

Telekomünikasyon açısından Türkiye, büyük hamleler içerisinde yer almaktadır. Halen uzayda iki uydusu bulunan ülkemiz, bir üçüncüsünü fırlatmanın peşinde koşmaktadır. Özel

televizyonların devreye girmesi ile görsel yayıncılığın büyük gelişme gösterdiği bilinmektedir. Uydular kullanılarak ve uygun omurgalar oluşturularak Internet ile uzaktan eğitim çalışmalarının Doğu Anadolu Bölgesi'nde geliştirilmesi, bu yöntemle bölge gençlerimizin daha üst seviyelerde eğitim görebilmelerinin sağlanması hedeflenmelidir.

Yıllardır bölgede görülen batıya göç hareketinin durdurulması gerekir. Göç hareketinin sadece bölgede görülen terörden kaynaklandığını iddia etmek doğru olmaz. Bölge halkı geçimini sağlayacak düzeyde bir gelire sahip olabilirse; doğduğu, kültürü ile yetiştiği topraklarını terk etmek istemeyecektir. Böylece gerektiğinde işini-gücünü kaybetmemek için teröre karşı da direnecek ve mücadele edecektir.

Sonuç olarak Doğu Anadolu Bölgemiz, nüfus yapısı ve istihdam, eğitim, sağlık, kentsel ve kırsal altyapı, ulaştırma ve haberleşme, tarımsal yapı, kültür ve turizm, el sanatları, kadın ve ailenin güçlendirilmesi, yerleşim yapısı ve arazi kullanımı, imalat sanayi, madencilik, enerji ve KOBİ'ler alanında köklü bir kalkınma hamlesine ihtiyaç duymaktadır.

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ SINAVLARI

Türkiye’de radyo ve televizyon aracılığı ile ilk uzaktan eğitim veren kurumumuz, Eskişehir’de bulunan Anadolu Üniversitesi’nin Açık Öğretim Fakültesidir. Bu Fakültede okumayı tercih edenlerin önemli bir bölümünü, kamu kurum ve kuruluşlarında memur olarak çalışanların oluşturduğu görülür. Çünkü bu memurlarımızın hedefleri arasında, genellikle önlerindeki derece engelini aşmak ve birinci dereceye kadar yükselebilmek yer alır.

Bir dönemler, askerlik yaşı gelen gençlerimizin bazılarının da, askere geç gidebilmek amacıyla bu Fakülteye kaydoldukları görülmüştü. Önceleri yeterli önlem alınmadığı için, göstermelik öğrenci sıfatları nedeniyle yıllarca askerlik görevini erteleyebilenler olmuştu.

Açık Öğretim Fakültesi’nin ilk yıllarda okuyan bazı öğrencileri, girdikleri sınavlarda gözetmenlerin bu sınavları önemsememeleri nedeniyle, başkalarından aldıkları yardımlarla

bu Fakülteyi tamamlayabilmişlerdir. O dönemlerde ben de bu tür sınavlarda salon başkanı olarak görev alıyordum. Sınavlar esnasında ne kadar baskı altında kaldığımı, başımdan geçen bir olayla size aktarmak istiyorum. Sınav kitapçıklarını dağıtmıştım. Genel kuralları açıkladıktan sonra, birazdan sınavları başlatacaktım ki, orta yaşlı bir öğrenci, ismimi vererek yüksek sesle tüm öğrenciler önünde bana aynen şunları söylemişti. *“Asaf Bey, biz baba dostuyuz. Biliyorsunuz bu sınavlar sadece bir formalite. Zaten çalışıyoruz. Sadece derece almak için mücadele ediyoruz. Artık yardımlarınızı bekliyoruz.”* dediğinde neye uğradığımı şaşırılmıştım. Hemen kendimi toparlayarak, *“Kim olursanız olun, bu sınavda sınav kurallarına uymak zorundasınız. Kopya girişimlerine de kesinlikle müsaade etmem. Bu düşüncede olanlar varsa, gerekli müdahaleyi yapacağımı özellikle belirteyim”* demiştim. Sınav salonunda öğrenciler arasında bu sözlerimi protesto amacıyla tepkiler olmuştu. Ancak baktılar ki taviz alamayacaklar, sessiz sedasız sınavı tamamlayıp ayrıldılar. Daha önceki sınavlarda gördüğüm benzeri baskılar nedeniyle, bu sınavlarda görev almamanın daha uygun olacağına karar verdim ve o tarihten beri de artık hiç görev almıyorum.

Herhalde Açık Öğretim Fakültesi'nin kayıtları incelenirse, ilk yıllarda özellikle İngilizce, Bilgisayar gibi derslerde, bazı öğrencilerin diğer bütün derslerden geçemezken, bu derslerden çok yüksek notlar alarak başarılı olduğu görülür.

Bunun sebebini tahmin etmek güç olmazsa gerek! Sayıları çok az da olsa o dönemlerde bazı gözetmen veya salon başkanlarının da, işi ciddiye almadığı ve eğer İngilizce veya bilgisayar sorularına cevap verebiliyorsa, sınıfa toplu veya kısmen yardım ettikleri oluyordu. Nitekim toplu kopya girişimleri nedeniyle, bazı salonların sınavları iptal edilebiliyordu ve o salondaki salon başkanı hakkında soruşturma açılabilirdi.

Şu anda Açık Öğretim Fakültesi öğrencilerinin sınavları nasıl gidiyor diye bana soracak olursanız, durumun çok değiştiğini ve birçok sınav merkezinde sınavların çok ciddi tutulduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Çünkü tanıdığımız çevreden veya samimi olduğumuz kişiler arasında bu sınavlara girenlerin anlattıkları, yıllardır bazı derslerden bir türlü sınavları geçememeleri bunun göstergesidir. Ayrıca artık askere geç gitmek için de Açık Öğretim Fakültesinde öğrenci olmak yeterli olmuyor. Çünkü belirli bir süre içerisinde başarılı olamayanlar, askere götürülüyor. Diğer taraftan sınavlarda görevli elemanlar, işin ciddiyetine varmış olacaklar ki, artık bireysel veya toplu kopya girişimlerine müsaade etmemektedirler. Doğru olan elbette ki sınavların, diğer örgün eğitim yapan öğrencilerin sınavları gibi ciddi yapılmasıdır. Çünkü yasa önünde bu Fakülte mezunları da her lisans veya ön lisans mezunlarının sahip olduğu haklara sahiptir. Açık öğretim mezunu olup, üniversitelerde Öğretim Görevlisi, Daire Başkanı vb. görevlerde

Çalışanlar bulunmaktadır. Kısacası, Açık ğretim Fakóltesi mezunları, ilk yıllardakilerden çok farklı bir imaj kazanmaya doğru hızla ilerliyor. Eğer bu Fakóltemizde okuyanlar, daha hızlı bir şekilde tüm topluma arzu ettikleri imajı vermek istiyorlarsa, işin ciddi tutulmasına kızmamalı, bahaneler uydurmamalı, bizzat çalışarak ve hak ederek bu diplomaları almayı hedeflemelidir.

Sayıları çok az da olsa, bazı Açık ğretim Fakóltesi ğrencileri, hak etmeden sınavları geçme çabası içerisine girebilmektedir. Nasıl mı? Sınavlara girdikleri kenti değiştirerek! Evet, yanlış duymadınız, bazı Açık ğretim Fakóltesi ğrencileri, nedense buldukları yerde sınavlara girmek istememektedirler. Sınav günü diğer bir (genellikle komşu diğer bir) kente gidilebiliyor ve orada sınava girenler olabiliyor. Merak ederek neden başka merkezde sınava girdiklerini sorduğunuzda, tatmin edici cevap alamıyorsunuz. İlgili ğrencinin sınava girdiği kentle hiçbir bağı olmuyor. Ne akrabası var, ne tanıdığı! Acaba insanlar niçin kilometrelerce uzakta diğer bir sınav merkezinde sınava girmek için yollara dūřer? Nedeni kanımca şunlar olabilir. Ya o merkezde hala sınavlar istenilen ciddiyette tutulmayabilir, ya da ğrenci bir başkasını yerine sınava sokmayı planlayabilir. Bilgisayar toplu kopya girişimlerini tespit edebilir. Bu tespit yapılırken de genellikle yanlış işaretlenen şıklardaki benzerlikten hareket edilir. Ancak hile yapmak isteyen öğrenciler de yeni yöntemler

geliştirdiler. Bir başkasından kopya çektiği cevaplar arasında birkaç cevabı bilerek şıkları değiştirdiler mi, artık bilgisayar kopya girişimini nasıl tespit edebilsin.

Sonuç olarak Açık Öğretim Fakóltesi ilk yıllarla kıyaslanmayacak derecede bir gelişme içerisindedir. Sınavlar çok daha ciddi yapılmakta ve toplumumuz bu Fakólte mezunlarına daha olumlu bakmaktadır. Bu Fakólte mezunu olup, önemli görevler üstlenenlerin sayısı gün geçtikçe artıyor. Bazı kendini bilmez öğrencilerin bu uzaktan eğitim sistemini sabote etmeye hiç mi hiç hakları yoktur. Hileli yollarla okulu bitirmek isteyenler, bu sevdadan vazgeçerek, çalışarak ve de hak ederek bu Fakólteyi bitirmeleri, kuşkusuz Açık Öğretim Fakóltesi mezunlarının lehine olacaktır. Açık Öğretim Fakóltesi de, ikamet ettikleri yerde sınav yapılmasına karşın, diğer bir sınav merkezinde sınava girenleri takibe almasında yarar bulunmaktadır. Bakalım bu yer değiştirmelerinin altında ne sebepler yatıyor, ortaya çıkarılsın!

YÖK-DÜNYA BANKASI II. ENDÜSTRİYEL EĞİTİM PROJESİ

YÖK/Dünya Bankası II. Endüstriyel Eğitim Projesi; Gazi, Marmara, Fırat Teknik Eğitim Fakülteleri ile Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim, Mesleki Yaygın Eğitim, Ticaret-Turizm Eğitim ve Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültelerinin alet, cihaz ve diğer donanım yönünden oldukça iyi seviyelere gelmesine vesile olmuştur. Bu cihazlar içerisinde güncelliğini kaybetmiş, eski model aletlere rastlanılabilir. Ancak bu Fakültelerin aletler yönünden rahatladığı da inkâr edilemeyecek bir durumdur.

Bu yazımda bu projeden gelen aletlerin garanti süreleri konusu üzerinde durmak istiyorum. Bölümümüze söz konusu bu proje kapsamında Türkiye’de çok az birimde bulunabilecek modernlikte cihazlar gelmiştir. Modern Mikroişlemci, Telekomünikasyon, Kontrol, Lojik, Bilgisayar, Ölçme vb. laboratuvarlar kurulmuştur.

Bölümümüzün özellikle telekomünikasyon alanında elemana ihtiyacı bulunmaktadır. Bu amaçla da her ortamda bu ihtiyacı dile getirdiğim için, zaman zaman bana elektronik ve haberleşme bölümü mezunları gelmektedirler. Eleman bulmada sıkıntı çektiğim bir alanda müracaat olduğunda, o kişileri değerlendirmek için azami gayret sarf ediyorum. İstanbul Teknik Üniversitesi Elektronik-Haberleşme Bölümü mezunu bir mühendis, bir süre önce Bölümümüze asistan olarak girmek için benimle görüşmeye gelmişti. Bu genç adayın mesleği ile ilgili verdiği bilgileri dikkatle dinledikten sonra, laboratuvarları gezdirerek durumumuzu görmesini ve bu cihazları maksimum düzeyde nasıl değerlendirebiliriz düşüncesiyle fikrini almayı amaçladım. Telekomünikasyon laboratuvarına girdiğimizde, bu genç arkadaşım hayretini gizleyemedi ve kendiliğinden, *“Hocam bizde kesinlikle sizdeki birçok alet ve cihaz yoktu”* ifadesini kullandı.

Genç ve dinamik kadromuz sayesinde, bu cihazların önemli bir bölümünü eğitim amaçlı kullanabilmekteyiz. Projeden beklenen de budur. Ancak üzülererek belirtmek gerekir ki, bazı birimler çeşitli nedenlerle henüz bu cihazları denemeye dahi fırsat bulamadılar. Diğer taraftan ise bu projenin Nisan 98 Ayı içerisinde tamamlanacağı yazısı geldi. Peki, sadece birkaç deneme yapıldıktan sonra tekrar paketlerine konulan, ancak uzman eleman veya yeterli mekânın olmaması yüzünden, kullanılmayan cihazların garanti durumları ne olacak?

Cihazlara genelde 1 yıllık garanti verilmektedir. Cihaz test safhasında doğru ve aksaksız çalışabilir. Ancak uzun süreli kullanımlar sonucunda, bazı cihazlar ileride arızalanabilir. Bu durumdaki cihazların kullanıma açılması, garanti süresinin dışına taşabileceği için şimdiden bazı tedbirlerin alınması gerekir, diye düşünüyorum. Bu tedbirler şunlar olabilir:

- Proje kapsamında bulunan Fakülteler içinde mekân problemi olanlar, mensubu buldukları üniversite içerisinde uygun bir alanı bu amaç için kullanabilmelidir.
- Eleman eksikliği yüzünden cihazları çalıştıramayan birimler ise, üniversitelerindeki diğer benzeri birimlerden eleman teminine gitmeli ve geçici de olsa bu yolla sağlanacak destek elemanlarla cihazları eğitime kazandırmalıdır.
- Proje Başkanlığı bu durumdaki cihazları saptayarak ve ilgili firmalarla görüşerek, garanti süresini uzatma yolunu denemelidir.

ANADOLU MEDYASINDA GELİŞİM ÇİZGİSİ

24 Nisan 1998 günü Fırat Havzası Gazetecileri Cemiyeti Başkanlığı ile Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Dekanlığının ortak organizasyonu sonucunda, Elazığ'da "Anadolu Medyasında Gelişim Çizgisi" başlığını taşıyan bir panel yapıldı. Bu panelin amacı; Anadolu'da bulunan görsel ve yazılı basının sorunlarının tartışılması ve çözüm önerilerinin üretilmesi idi.

Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ertan Oktay, öğretim üyeleri Prof. Dr. Eyüp Sanayi, Prof. Dr. Naci Bostancı ve Basın-Yayın Genel Müdür Yardımcısı Nuray Altan'ın katılımıyla bu panel gerçekleşti. Anadolu basınının başlıca sorunlarının ele alındığı bu panelde, özellikle radyo, televizyon ve yazılı basında çalışanların bir bölümünün hizmet içi eğitim görmelerine ihtiyaç olduğu vurgulandı. Türkiye'de 1991 Yılı ile birlikte özel radyo ve televizyon şirketlerinin çoğalması sonucunda, bu alanda eğitim görmemiş birçok elemanın bu sektörde çalışmaya başladığı, insan hak ve hürriyetine olan saygının ortadan kalktığı, verilen haberin

doğruluğu onaylanmadan, kişilerin aleyhine yazılar yazılabildiği konuları üzerinde duruldu.

Kuruculuğunu yaptığım ve 1992'den beri aralıksız her gün yayın yapan tek üniversite televizyonu kimliğine sahip Fırat Televizyonu'nun Genel Koordinatörü olarak bu konuda siz değerli okuyucularıma bazı görüşlerimi sunmak istiyorum.

Özel radyo ve televizyon şirketlerinin çoğalması, Türkiye'de görsel ve yazılı basın anlayışında önemli bir değişime neden olmuştur. Mahalli televizyonlar, buldukları kentlin gözü-kulağı durumuna gelmiştir. Bunlar güzel gelişmeler. Ancak sorumsuz bazı kişilerin, haber yapıyorum diye ve de Türkiye'de örneğin Uğur Dündar'ı, Savaş Ay'ı taklit etme sevdaları yüzünden sorumsuzca görsel basında haber programlar yaptıkları görülmektedir. Tabi bunun sonucunda da son yıllarda mahkemelerde birçok tekzip ve tazminat davaları açılmaktadır.

Eline bir fotoğraf makinesi veya kamera alan "Ben basınım" deyip sorumsuzca davranabiliyor. Birçoğunun zaten basın kartı yok. Mahalli bir televizyonda adam yokluğundan bir köşe kapıp, program yapanların bir kısmının hali perişan. Doğru dürüst Türkçe konuşamayan, iki kelimeyi bir araya getiremeyen, bozuk ve argo Türkçe 'si ile ahkâm kesen birçok programcıya rastlamak mümkün. Mahalli televizyonların özellikle de spor programlarını sunan bazı program yapımcıları

ise daha da ilginç davranışlar içerisine girebiliyorlar. Ulusal büyük televizyonların spor programlarının yorumcularını taklit etmeye çalışıyorlar. O esnada o kişi, hem antrenör, hem teknik menajer, hem kulüp başkanı, hem yönetim kurulu başkanı gibi kendini görebiliyor. Canlı yayın bağlantısıyla programa aldıkları konuklarıyla sert ve seviyesiz tartışmalara girebiliyorlar. Tabii yaptıkları programları yüzlerine gözlerine bulaştırıyorlar. Bir de Gazeteciler Cemiyetini ele geçirmişlerse, “Başarılı Gazeteci Ödül Törenleri” yaparak, bol bol plaket dağıtıyorlar. Kendilerine de plaket almayı ihmal etmiyorlar.

Kanımcı özel radyo, televizyon gibi görsel basın yanında, yazılı basında çalışan ve adam yokluğundan kendini “Basın mensubuyum” sanan birçok personeli hizmetiçi eğitimlerden geçirerek, belirli bir basın kültürü seviyesine çıkartmak zorundayız. Basın yasamız ise, günün ihtiyacına cevap veremez durumda. Mahkeme ile tekzip kararı alınıyor, ancak ilgili gazete tekzibi yayınlamayıp, çok düşük seviyelerde kalan cezasını ödemeye razı oluyor. Haksız yere aleyhine yazı çıkan vatandaşımız ise, tekzip yayınlansa bile kimilerinin kafalarında soru işareti bırakmaya devam ediyor. Kaldı ki eğer sade vatandaş, bu tür bir muameleye önceden maruz kalmamışsa, tekzip nasıl olur, usulü nedir bilmiyorsa, tekzibi yayınlamak istediğinde, dava açma süresinin geçtiğini fark edince de iş işten geçmiş oluyor. Enformasyon teknolojisindeki modern ve hızlı gelişmeye ayak uydurmak için, kendini basın

mensubu zanneden bazı elemanlarının da iyi bir hizmetiçi eğitimden geçirilmesi gerekir düşüncesindeyim. Bu işin sorumluluğunu da İletişim Fakülteleri ile diğer ilgili kuruluşlar üstlenmelidir.

Enterpro

18-24 Mayıs 1998.

Sayı:167

Sayfa:56

TÜRKİYE II. ULUSLARARASI UZAKTAN EĞİTİM SEMPOZYUMUNUN ARDINDAN

Birincisi 12-15 Kasım 1996 Tarihleri arasında MEB Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı'na gerçekleştirilen Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumunun ikincisi 4-8 Mayıs 1998 tarihleri arasında Ankara'da yapıldı.

Gerçekleştirilen her iki sempozyuma katıldım. Dolayısıyla birincisi ile ikincisi arasındaki farklılıkları da daha iyi görebiliyorum. Sempozyumun uluslararası platforma

yapılması, bu alanda çalışan akademisyen ve uzmanların karşılıklı bilgi ve yeni teknoloji yöntemlerini biri birlerine aktarmalarına vesile olmaktadır. Bu büyük organizasyonun gerçekleşmesi için start düğmesine basan MEB'lığı Müsteşarı Sayın Bener Cordan, Genel Müdür Sayın Ruhi Esirgen ve emeği geçen tüm personeli kutlayarak, sempozyum ile ilgili bazı görüşlerimi dile getirmek istiyorum.

Sempozyumda 8'i çağrılı konuk, 25'i yurt dışından, 46'sı ülkemizden olmak üzere 71 bildiri sunuldu. Bu sempozyumda sunulan bildiriler; Uzaktan Eğitimde Kuramsal Temeller, Uzaktan Eğitimde Planlama, Uzaktan Eğitimde Öğrenci Destek Hizmetleri, Uzaktan Eğitimde Materyal, Uzaktan Eğitimde Değerlendirme ve Uzaktan Eğitimde Yeni Ufuklar konularını içeren başlıklar altında gruplanmıştı.

Uluslararası düzeyi nedeniyle, farklı ülkelerde uygulanmakta olan uzaktan eğitim modellerinin nasıl uygulandığı konusunda bilgi edindik. Bu arada dünyada uzaktan eğitim uygulayanlar arasında en fazla öğrenciye sahip olan Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi olduğunu duymak, bizleri mutlu etti. Bildiri sahiplerinin konuşmalarından şu sonuçlar ortaya çıktı.

- Toplumun uzaktan eğitim uygulayan ve mezun veren eğitim kurumlarına bakış açısı olumlu yönde büyük ilerleme kaydetmektedir.

- Modern teknolojilerin desteği sayesinde, uzaktan eğitim yöntemlerinde çok hızlı bir gelişme yaşanmaktadır. Uydular, video konferans, İnternet, E-mail, telekonferans vb. sistemler, uzaktan eğitim yöntemlerini, olumlu yönde etkilemektedir.
- Uzaktan eğitim veren kurumların öğrencileri, uluslararası kimliğe sahiptirler. Yani bu kurumların eğitim merkezinin nerede olduğu, artık o kadar önemli olmamaktadır. Çünkü uzaktan eğitim Uydular, İnternet, Telekonferans vb. sistemler sayesinde ülke sınırlarını aşmaktadır.

Sempozyumun son gününde bir panel yapıldı. Bu panel MEB’lğı Müsteşarı Bener Cordan tarafından yönetildi. Konuşmacılar ise Güney Avustralya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi’nden Dr. Brian R. Kenworthy, İngiltere Açık Üniversitesi Güney Batı Bölge Başkanı Dr. Susan Clayton, Belçika’da Leuven Katolik Üniversitesi, Görsel-İşitsel Merkezi’nde danışman Sally Reynolds, Türkiye’den ise Açık Öğretim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ali Ekrem Özkul ve MEB FRTEB Başkanı Ruhi Esirgen katıldı.

Müsteşar Bener Cordan, ilköğretimde Türkiye’nin 1.100.000.000.-\$ kullanmayı hedeflediğini açıkladı. Sorular bölümünde Sayın Cordan’a uzaktan eğitim ile ilgili bir sıkıntıyı ilettim. “Türkiye’de uzaktan eğitim çalışmaları, bu alandaki

gelişmelere paralel yürümele birlikte, 3984 sayılı Radyo Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun; eğitim kurumlarının uzaktan eğitim yapmasına karşı olan maddelerini kendisine iki yıl önce gene hatırlattığımı ve kendisinin de bu engeli ortadan kaldırmak için elinden gelen yardımı sağlayacağını söylediğini, ancak bu konuda henüz bir gelişme sağlanmadığını”, söyledim.

“Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 17 nci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ile Kırklareli Milletvekili Necdet Tekin’in; Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve yayınları Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporuna (1/522, 2/458) göre; “Üniversitelere, radyo ve televizyon yayın sistemleri ve yayın teknikleri ile ilgili olarak yapacakları araştırma geliştirme ve uygulamalar için gerekli frekans tahsisleri, Yükseköğretim Kurulunun önerisi üzerine, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılır” denilmektedir. Ancak bu teklif 1996 sonlarından beri Bakanlar Kurulu’nda beklemekte ve bir türlü görüşülememektedir”, dedim.

Müsteşar Cordan, “Bu konuyu kendilerinin de yakından takip ettiğini, çünkü FRTEB’in şu anda kullandığı TRT transpozerleri için para bulmada bazen sıkıntı çekebildiğini” söyledi. Anlaşılan o ki, Milli Eğitim Bakanlığı da uyguladığı Açık Lise programları için TRT’nin vericilerini kullanmak

yerine, kendilerine ait transpozerler üzerinden yayın yapmayı arzuluyor.

Düşünebiliyor musunuz? Türkiye’de eğitim kurumları radyo ve televizyon yayınları yapamamaktadırlar. Gerekçe olarak da Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki 3984 sayılı kanun gösteriliyor. Kanımca kanun koyucu, yasayı hazırladığı dönemlerde uzaktan eğitim meselesini yeterince etraflıca düşünmediği için, hatalı bir maddeyi kanuna koymuş, ancak yıllardır bu hata bir türlü düzeltilemiyor. Eğitim kurumları, Açık Öğretim Fakültesi ve Açık Lise gibi, sadece TRT vericileri üzerinden eğitim yayını yapabilmektedir. Bu kurumlar niçin kendilerine ait vericileri kullanmasınlar? Bu tekelcilik niçin bu kadar öne çıkarılıyor? Ancak diğer taraftan bir şirket kuran, mahalli düzeyde radyo ve televizyon yayınları yapabilmektedir. Hatta bu şirketler yayınlarının bir bölümünü de eğitim programlarına ayırmak zorundadırlar.

Mevcut kanuna göre, eğitim kurumlarının radyo ve televizyon yayınları yapması için kapalı devre sistemi kullanması ve biri birine bitişik binalardan uzaklara yayın yapmamaları zorunluluğu getirilmiştir. ODTÜ; İnternet ile canlı radyo yayınları yapmaktadır. Bu faaliyetleri ile de kendilerini kutluyorum. Çünkü dünyanın her yerine seslerini duyurmaktadırlar. Ancak gelelim yasaya... Mevcut yasaya göre bu yayınlar kanımca yasal değil. Çünkü yayınlarını sadece

bitişik binalara iletmeyi bırakın, globalleşen dünyadaki tüm Internet kullanıcılarının evlerine kadar götürebiliyorlar.

Diğer taraftan bazı iletişim fakültelerimiz, eğitimleri gereği radyo ve televizyon yayınları yapmaya teşebbüs ettiklerinde, RTÜK tarafından kapatılıyor. Bu fakültelerimiz de yasayı çiğnememek uğruna kararlara boyun eğiyorlar!

Fırat Üniversitesi de 1992 Yılı'ndan beri televizyonla uzaktan eğitim yapmakta. Modern bir stüdyo kurmuş ve YÖK/Dünya Bankası II. Endüstriyel Eğitim Projesi ve kendi Döner Sermayesi gelirleri ile modern bir mahalli televizyon birimi açmıştır. FIRAT TV adını taşıyan bu birim günde yaklaşık 8 saat yayın yapmaktadır. Yıllardır kesintisiz yayın yapan ilk üniversite televizyonu ve gene Elazığ'da ilk mahalli televizyon olma unvanlarını taşımaktadır. Bu televizyonun projelendirilmesi, hayata geçirilmesi, geliştirilmesinde büyük emeğim olmuştur. Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Eyüp G. İsbir de bu konuda yaptığımız tüm projeleri desteklemiş, maddi kaynak bulmada yardımcı olmuş ve hatta büyük bir stüdyo yaptırmıştır. Yani Fırat TV; Rektöründen bu birimde çalışan kameramanına kadar herkesin omuz omuza mücadelesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu televizyon yaptığı programlarla Elazığ halkına da çok büyük destekler sağlamaktadır.

FIRAT TV bir çocuğum gibi geliyor bana! Zaman zaman kapatılma tehlikesi ile karşı karşıya kaldığında,

üzüntülerimi gizleyemiyor ve olan gücümle mücadele vermeye çalışıyorum. Ancak yasalara karşı çıkmak da hiç mi hiç mizacıma uymuyor. Göz göre göre bir yanlışlığa evet demek de, almış olduğum akademik kariyerime uygun düşmüyor. Ülkemizde yanlış bir yasayı düzeltmek ne kadar zor bir işmiş. Katıldığım her uzaktan eğitimle ilgili sempozyum ve konferanslarda, sunduğum bildirimlerde bu yanlışlığı düzeltmek için mücadele ediyorum. Ancak yıllar su gibi akıp gidiyor ve arzu edilen değişme sağlanamıyor. Uzaktan eğitimin ilgili olduğu telekomünikasyon alanındaki hızlı gelişmeler karşısında, aylarca gecikmenin bile çok önemli engelleyici bir rolü olabiliyor.

Sayın Cordan panelde bana verdiği cevap ile beni biraz olsun umutlandırdı. Aynı sıkıntıyı kanımca Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'nin genç ve dinamik yeni Dekanı Sayın Prof. Dr. Ali Ekrem Özkul'da taşımaktadır. Büyük bir öğrenci kapasitesine sahip bu kurumumuz, kendi transpozerleri üzerinden yayın yapmayı niçin istemesin. Kendileri o panelde bizimle video konferans yapma isteklerini de takdirle karşılıyor ve kendilerine teşekkür ediyorum. Bu arada 2000'li yıllarda artık hayırseverler transpozerler alıp Milli Eğitim Bakanlığı'na hibe edecek cümlesine, ODTÜ'den Doç. Dr. Yaşar Özden'in bu konudaki ifadeleri sonrasında fiber optiği de ilave etmesi, gerçi gülüşmelere neden oldu ama kanımca yerinde bir tespitti. Ancak Sayın Özkul'a mevcut 3984

sayılı yasa nedeniyle, Milli Eğitim Bakanlığına transpozer hediye edilmesinin işe yaramayacağını da hemen belirtiyim. Her şey Radyo Televizyonların Kuruluşları ve Yayınları Hakkındaki 3984 Sayılı Kanun içerisinde düğümlenmiş. Bu yasada uygun düzeltmeler yapılmadığı sürece, ülkemizde uzaktan eğitim konusunda atılım yapmak güçleşecektir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın sürdürmekte olduğu uzaktan eğitim (Açık Lise) ile ilgili Müsteşar Cordan'ın bir cümlesini de siz okuyucularıma sunmak istiyorum. Açık Lisede yurtiçi ve yurtdışında bir milyonun üzerinde öğrenci eğitim görüyormuş.

Uzaktan eğitim konusunda öğretmenler önemli görevler düştüğü, bu nedenle öğretmenlerin eğitilmesinin ön plana çıktığını belirten Dekan Ali Ekrem Özkul'un diğer işaret ettiği önemli bir konu ise, akreditasyondur. Yani uzaktan eğitim mezunlarının layıkıyla tanınmasıdır.

Panelist Sally Reynolds ise uzaktan eğitimin birçok yeni kavramları, örneğin web, çoklu ortam, uydu, televizyon vb. ortaya çıkardığını, uzaktan eğitimin en önemli özellikleri arasında esnek eğitim imkânlarını sunmuş olmasının sayılacağını belirtti.

FRTEB Genel Müdürü Sayın Ruhi Esirgen ise kısa bir konuşma yaparak, adeta “Görünen köy kılavuz istemez” atasözünü onaylarcasına sempozyumda görev alan elemanlara ve yardım sağlayan yetkililere teşekkür etti.

Sonuç olarak kanımca oldukça verimli bir sempozyum oldu. Her ne kadar Dokuz Eylöl Üniversitesi'nden Prof. Dr. Enver Tahir Rıza'nın bazı eleştirilerine hak verilebilse de, “Gölü seven dikenine katlanır” atasözünü unutmamak gerekir!

SINAVLARDA ÇENESİNİ TUTAMAYAN GÖREVLİLER

Herhalde en çok sınav yapılan ülke hangisi diye sorulacak olursa, Türkiye'miz üst sıralarda yer alır. Daha ilköğretimden başlayarak, çocuklarımızı yoğun bir yarış içerisine sokuyoruz. Bu yarış genelde üniversite giriş sınavlarıyla birlikte noktalanmış oluyor. Türkiye'de kişinin hayatını değiştiren sınavlar yapılmaktadır. Kolej sınavları, üniversite giriş sınavları (ÖSS-ÖYS), yurtdışı sınavları ve benzerleri bu tür sınavlar içerisinde yer alır. Sınava büyük emek vererek hazırlananlar, bazen uygun ortam bulamadıkları için de başarısız olabiliyorlar. Bu köşede mümkün olduğunca siz okuyucularıyla eğitim konusunda görüşlerimi paylaşmayı arzuluyorum. Yazdığım yazılara olumlu ve olumsuz cevaplar almak beni mutlu ettiği gibi, hangi konuları ele almam konusunda da bana yol gösteriyor. Son zamanlarda sınavlarla ilgili yazılar yazınca, bazı okuyuculardan e-posta aldım. Bir okuyucum, aşağıdaki yazıyı bana göndermiş.

“27 Nisan - 3 Mayıs tarihli BT Haber gazetesinde çıkan yazınızı okudum ve bizlerin sorunlarını dile getirmiş

olduğunuzdan dolayı size teşekkür ederim. Ama sınavlarda gözetmen olarak görevlendirilen öğretmenlerimizin hepsi ne yazık ki sizin gibi düşünmüyorlar ve hatta bazı gözetmenler sınavda yanındaki görevli ile yüksek sesle konuşup, bariz bir şekilde sakız çiğneyerek öğrencileri rahatsız ettikleri gibi bir de üstüne üstlük öğrenciler tarafından da uyarılınca bu sefer öğrenci haksız gösteriliyor. Nitekim İTÜ'de böyle bir sınav geçirmek zorunda kaldık ve de bina sorumlusuna bildirmek istediğimiz halde engellendik. Sorumlular ve öğrenciler arasında çıkan bu tartışma yaklaşık yarım saatten fazla sürdü. Gerçi yitirdiğimiz zaman kaybımız sınav bitim süresine eklenerek bizlere geri verildi, ama neye yaradı ki olanlar olmuş ve bizler sınava kendimizi artık veremiyorduk.”

“Şuan İşletme Fakültesi 2.sınıf öğrencisiyim ve buraya bileğimin hakkıyla geldiğimi düşünüyorum. Aslında bu sene 3.sınıf öğrencisi olmam gerekiyordu. 2. sınıf derslerimde hiçbir sorunum olmadığı halde alttan yani, 1. sınıftan iktisat dersim olduğu için 2'de bekliyorum. Ama şunu bilmenizi isterim halimden memnunum ve A.Ö.F Öğrencisi olmaktan da gurur duyuyorum. Çünkü bu Fakültenin örgün eğitimden daha zor olduğunu biliyorum. Bu duygularımı sizinle paylaşmak istedim sadece...”

“Yazınızı çok beğendiğimi bir kez daha belirtir, teşekkürlerimi sunarım. Saygılarımla,”

İsmi bende mahfuz olan bu okuyucuma hak vermemek elde değil! Çünkü sınavlarda gözetmen veya salon başkanlığı yapan bazı görevliler, sınav süresince gevezelik yapıp duruyorlar. Testlere konsantre olan bir öğrenci için, bu dış etkenler başarısızlıkta büyük rol oynar. Sınavlarda görev alan elemanların genelde üniversite camiasında çalıştıkları göz önüne alınırsa, sınav esnasında süreyi sohbet yaparak geçiren bu tür elemanların, eğitim kurumlarında ders anlattıkları zaman da gene bir şeyler öğretmek yerine, gevezelik yaparak zaman geçirebilecekleri endişesini taşıyorum!

EĞİTİM KURUMLARINDA YENİDEN YAPILANMA GEREKSİNİMİ

Teknolojideki hızlı gelişmeye ayak uydurmak için, üniversitemizde fakülte, MYO veya eğitim ile ilgili diğer birimlerinde köklü yeni yapılanmalara gereksinim duyulmaktadır. Ancak, bu tür değişimleri ülkemizde gerçekleştirmek kolay olmuyor. Çünkü mevcut yapının nimetlerinden faydalanan bazı kişiler, ellerindeki yetkiyi başkalarına kaptırabilecekleri endişesini taşıyorlar. Bu yüzden de, yanlış olduğunu bile bile değişikliklere karşı çıkıyorlar.

İstanbul Teknik Üniversitesi köklü eski bir üniversitemizdir. Bu üniversitemiz çok önceleri makine ve elektrik diplomasını bir arada veriyordu. Yani ilgili birimden mezun olan bir öğrenci, üzerinde makine-elektrik mühendisliği diploması yazan bir diplomaya sahip oluyordu. Daha sonraları bu iki bilim dalının kapsamı gereği ayrılmalarına karar verildi. Önceleri bölüm olan bazı birimler, günümüzde fakülteye dönüştürüldü. Bir Makine Fakültesi bünyesinde özgün alanlarda (örneğin enerji, konstrüksiyon ve imalat gibi) eğitim yapılıyor.

İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik-Elektronik Fakültesi'nde de yeniden bir yapılanma Ocak 1998 Ayı içerisinde gerçekleşti. İTÜ Senatosu 22.1.1998 tarihli 252. toplantısında Elektrik-Elektronik Fakültesi, Kontrol ve Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Bilgisayar Bilimleri Anabilim Dalını, Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'ne dönüştürmüştür.

1982'de kuruluşu gerçekleştirilen Kontrol ve Bilgisayar Mühendisliği Bölümü, Bilgisayar Bilimleri ile kontrol ve kumanda konularında çalışan iki anabilim dalından oluşmuştu. Bölüm öğrencilerine bilgisayar, robotik ve kontrol eğitim paketleri sunulmaktaydı. Son beş yılın verilerine bakıldığında, eğitimini normal sürede tamamlayan öğrencilerin %83'ünün bilgisayar paketini seçtikleri görülmüştür. Yani diğer iki eğitim paketini seçenlerin sayısı ise sadece %17 seviyelerinde kalmıştır. Bu gerçek durum karşısında, değişikliğe gidilmiş ve Bilgisayar Mühendisliği Bölümü oluşturulmuştur.

Şu günlerde diğer köklü bir değişiklik de Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi bölümleri arasında yapılmak istenmektedir. Ancak bu değişiklik önerilerine bakıldığında, eskiye özlem duyulduğu kanısı ortaya çıkmaktadır. Mevcut durumda Elektrik Eğitimi ayrı bir bölüm, Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi Bölümü ise birleştirilmiş konumdadır. Bu bölümler için yeni öneride ise Elektrik-Elektronik Eğitimi birleştirilmekte, Bilgisayar Eğitimi Bölümü ise ayrılarak tek bölüm haline getirilmektedir. Gerekçe olarak

da üniversitelerimizdeki mevcut durum gösterilmektedir. Kanımca bu tür bir yapılanma talebi, yanlışlığın sürdürülmesidir. Mevcut durumdaki Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü de günün şartlarına göre anlamsızdır. Doğru olan bu üç bölümün, yani; Elektrik Eğitimi, Elektronik Eğitimi ve Bilgisayar Eğitimi Bölümlerinin her birinin ayrı ayrı bölümler olarak eğitimi sürdürmesidir.

Mevcut eski yapıyı sürdüren bazı üniversiteler baz alınarak, doğru değişimlere karşı çıkmak yanlıştır. Hele hele öğretim üyelerinin uğraştıkları alanlar göz önünde bulundurularak, değişiklik yapılırsa falan öğretim üyesi artık ne ders verir endişesi ile bile bile bir yanlışlığı sürdürmeye hiç kimsenin hakkı bulunmamaktadır. Arz-talep dengeleri göz önünde bulundurularak eğitim birimleri arasında yeniden yapılanmalar mutlaka gerçekleştirilmelidir. Teknik Eğitim Fakülteleri bünyesinde ise Elektrik, Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi bölümleri biri birinden ayrı bölümler olarak eğitim vermelidir.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ TARİH YAZDI

Yukarıdaki başlığı görenler merak etmişlerdir, Fırat Üniversitesi'nin tarih yazdığı konu nedir diye? Yazımın ilerleyen bölümlerinde konuyu sizlere açıklayacağım. Ama önce Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ve Avrupa'daki bazı üniversiteleri ele almak istiyorum.

Indiana Üniversitesi, ABD'de Indiana Eyaleti'nde bulunmaktadır. Bu üniversitenin Indiana eyaletinin farklı yerleşim yerlerinde kampüsleri bulunmaktadır. Ancak asıl merkez Bloomington'dadır. ABD'de üniversitelere ait kampüsler genelde küçük şehirlerde kurulur. Blomington da küçük şirin bir kentti. Eğitim Amacıyla 1990 Yılı'nda Indiana Üniversitesi'ne gittiğimde, öğrencilere sunulan sosyal hizmetlere hayran kalmıştım. Hemen hemen akla gelebilecek her türlü spor tesisi modern bir şekilde hizmete sunulmaktaydı. O üniversitenin öğrencisi olmak, bu tesislerden faydalanmak için yeterliydi. Bazı imkânlardan yararlanmak için cüzi

miktarda bir ödeme yapmak gerekebiliyordu. Sosyal tesisler içerisinde yüzme havuzları, voleybol, basketbol, Amerikan futbol ve golf oynama sahalarından tutun da bilardo salonlarına kadar değişik alanlara hizmet veren tesisler yer almaktaydı. Bu Üniversitenin yüzme havuzuna sık sık giderdim. Yüzme havuzunun içerisinde büyük bir yazı ve resim dikkatimi çekmişti. O yazıda “1972 Münih Olimpiyatları’nda 7 altın madalya kazanan Mark Spitz bu yüzme havuzunda yetişmiştir ve üniversitemizin öğrencisidir” şeklinde bir ifade vardı. Yani bu üniversite yüzmede rekorlar kırmış bir öğrencisini uygun her platformda anons etmeye çalıştığı hissediliyordu. Keith Bottum ve Aaron Bass tarafından Mark Spitz için İnternet’te özel sayfa açılmış ve bu sayfada da Indiana Üniversitesi’nin de reklamı yapılmıştır.

West Virigina Üniversitesi’ni dolaşırken de hava ve uzay çalışmaları ile ilgili bölüme girdiğimde Ay’a ilk ayak basan insan unvanını alan Neil Alden Amstrong’un, Ohio-Wapakoneta’da 1930’da doğduğunu, kendi bölümlerinden mezun olduğunu resimleriyle duvarlara asmışlardı ve kendisiyle gurur duyduklarını belirtiyorlardı. İnternet’te bu üniversitenin yetiştirmiş olduğu başarılı kişilere için de ayrı ayrı web sayfaları açılmıştır.

ABD ’de dolaştığım üniversitelerden Dallas, Oklahoma State, Purdue, Butler, Caltech ve benzerlerinin her birinin ayrı

bir alanda sergilediği başarılarını, reklam amacıyla da kullandıklarını gördüm.

Diğer taraftan Avrupa'daki üniversitelere baktığımızda gerek Almanya'daki (Karlsruhe, Hannover, Kassel) gerekse İngiltere'deki (Salford, Bradford, Umist, University of Manchester, Huddersfield, Leeds, Nottingham) üniversiteler de başarılı oldukları sahaları, hangi alanda olduğuna bakılmaksızın üniversitelerinin tanıtımında kullanıyorlardı.

Gelelim Fırat Üniversitesi'ne... Fırat Üniversitesi Türk Tarihinde bir ilke imza attı. Fırat Üniversitesi futbol takımı ikinci lige çıktı. Kanımca bu çok büyük bir olay! Spor alanında üniversitemiz birçok değişik alanlarda da başarılı sonuçlar alıyor. Örneğin Üniversitelerarası 1. Ligde hentbol; deplasmanlı Türkiye 1. Liginde badmington; deplasmanlı Türkiye 2. Liginde hentbol takımları mücadele etmektedir. Diğer taraftan amatör ligde basketbol ve voleybol takımları ile birinci amatör ligde; ayrıca genç ve miniklerde futbol takımları başarılı sonuçlar almaktadır. Üniversite folklor takımı ise Kahramanmaraş'ta yapılan yarışmada grup birincisi oldu ve 30 Mayıs'ta Bodrum'da yapılacak final yarışmalarına katılmaya hak kazandı. Fırat Üniversitesi bu faaliyetleri ile Doğu Anadolu Bölgesi'nde Bölge Üniversitesi olma yolunda hızlı adımlarla ilerlerken, spor faaliyetleri alanlarında da ilklere imza atıyor. Gelecekte, dünya olimpiyatlarında ülkemizi temsil edecek

sporcuları yetiştirebileceğinin ışığını şimdiden görüyor gibiyim
ve bu başarılarından ötürü tüm emeği geçenleri kutluyorum.

Interpro

8-14 Haziran 1998.

Sayı:170

Sayfa:10

HARRAN'DA GAP 2. MÜHENDİSLİK KONGRESİ

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) ülkemizin gurur kaynağı olarak sık sık basında dile getiriliyor. Bu projenin büyüklüğünü, bölgeyi gezmeyenlerin fark etmesi mümkün değildir. Olayları ve değişimleri yerinde yaşamak, insanın düşüncelerini değiştirmesinde önemli rol oynuyor.

Son zamanlarda bazı gazetelerde GAP ile ilgili yazılar çıkıyor! Özellikle sanayi yatırımlarını teşvik etmek için iş adamlarımıza çağrılar yapılıyor. Bu çağrılara iş adamlarımızın ne derecede rağbet göstereceği önümüzdeki yıllarda kendini gösterecek.

21-23 Mayıs 1998 tarihleri arasında Harran Üniversitesi'nde GAP 2. Mühendislik Kongresi yapıldı. Bu kongreye katılan birisi olarak, GAP ile kongrenin ilişkisi hakkındaki görüşlerimi siz okuyucularıma yorumlamak istedim.

Harran Üniversitesi tarafından bu yıl ikincisi düzenlenen bu kongrenin, bölge ile doğrudan yakın ilişkisi vardı. Çünkü tebliğlerin bir kısmının GAP ile ilgili olması, bu kongrenin önemini daha da artırıyordu. Uzun yıllar önce, yani Atatürk barajı devreye girmeden önce bu bölgeyi dolaşmıştım. Aradan uzun bir dönem geçtikten sonra tekrar bölgeye gitmem sonucunda aradaki farklılığı daha da bariz görme fırsatı buldum.

Atatürk barajını dolaştığımızda, bizlere bir brifing sunuldu. Bilişim teknolojileri yardımıyla yapılan GAP öncesi ve sonrası kıyaslamalarında bir slayt fazlasıyla ilgimi çekti. Tarlada çalışan köylü cep telefonu ile konuşuyordu. Kendine has geleneksel kıyafeti içerisinde bu resim görülmeye değerdi. Yolda giderken kerpiç ve çatısı olmayan evler üzerinde çanak antenlerine ve güneş kolektörlerine sıkça rastladım. Köylülerimiz bir taraftan gelenek ve göreneklerine sadık

kalmakta, diğer taraftan da modern aletleri kullanmaya gayret göstermekteydi.

GAP'ın bölgeye birçok değişiklik ve yenilik getirdiği ve getireceği muhakkak. Bölge halkının bu gelişmeye ayak uydurmasında da özellikle Harran Üniversitesi'ne büyük görev düşüyor. Bu üniversitemizin birçok alanda öncülük yapması, yol göstermesi ve ekonomiye katkı sağlayacak projeler üretmesi gerekiyor. Bu nedenle GAP 2. Mühendislik Kongresi önemliydi. Bundan sonra yapılacak kongreler ise daha da önem arz edecek.

Ancak üzülerak belirtmek gerekir ki, diğer üniversitelerimizden tebliğ gönderen birçok öğretim üyemiz, kongreye katılmamışlardı. Bu bölgeyi görmemelerine karşın, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi hakkında çevreden aldıkları duyumların etkisinde kaldıkları anlaşılıyordu. Bölgeyi şu ana kadar görmemiş öğretim üyelerimizin, sadece basılmak üzere bildiri göndermeleri yerine, bölgeye bizzat gelerek ve görerek bölge hakkındaki bildirimelerini sunmaları daha uygun olmaz mıydı?

TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTELERİ NEREYE YÖNLENDİRİLİYOR!

Bir süreden beri Eğitim Fakülteleri'nde köklü değişiklik çalışmaları yapılmaktadır. Bu amaçla da sık sık toplantılar düzenleyen Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK), Mayıs 98 tarihinde ilgili fakülteleri olan üniversitelerimize Öğretmenlik Formasyon Dersleri ile ilgili bir yazı gönderdi.

Bu yazıda Eğitim Fakülteleri programlarının yeniden düzenlenmesi çerçevesinde geliştirilen ve 1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren öğretmen yetiştiren tüm lisans programlarında uygulanacak olan yeni öğretmenlik formasyon derslerinin eğitim fakülteleri dışındaki Mesleki, Mesleki Yaygın, Teknik, Endüstriyel Sanatlar, Ticaret ve Turizm, Sağlık Eğitim Fakültelerinde de 1998-1999 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmasının 20/05/1998 tarihli Yürütme Kurulu toplantısında uygun görüldüğü belirtilmekteydi.

Bt/Haber Gazetesi'nin 16-22 Şubat 1998 Tarih ve 155 sayılı nüshasında bu köşede "YÖK Milli Eğitim Geliştirme

Projesi Üzerine Bir Yorum” başlığı ile bir yazı yayınlamıştım. O yazıda “*Eğitim Fakülteleri-Uygulama Okulu İşbirliği Programını*” ele almıştım.

Dört yıllık eğitim fakülteleri lisans programı içinde yer alan öğretmenlik formasyon derslerinde değişiklikler yapılmış ve güncelleştirilmiştir. Bu yenilikler içerisinde en önemli değişim, eğitim derslerine de **uygulama** konulmasıdır. Oysa önceden verilen derslerde uygulama gözükmüyordu. Örneğin Eğitim Teknolojisi dersi programlarda sadece teorik gözükmüyordu. Eğitim Teknolojisi dersi, eğitimin daha verimli nasıl yapılacağına ve modern teknolojilerin kullanılmasına ait bir ders olmasına karşın, sadece teorik olarak yürütülmesi, çarpıklığı ortaya koyan bariz bir örnek idi.

Öğretmenlik uygulaması dışındaki, eski formasyon derslerinin toplam kredisi 20 idi ve tümü teorik gözükmüyordu. Oysa yeni düzenlemede kredi 36’ya ve yapılacak ders saati toplamı ise 48’e çıkarılmıştır. Yeni düzenleme içerisinde yer alan formasyon dersleri, teorik, uygulama ve kredi saatleri şöyledir.

Dersin Adı	Teo.	Uyg.
Kredi		
1. Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3	0

2. Okul Deneyimi I		1
4 3		
3. Gelişim ve Öğrenme	3	0
3		
4. Öğretimde Planlama ve Değerlendirme		3
2 4		
5. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme		
2 2 3		
6. Sınıf Yönetimi		2
2 3		
7. Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2
3		
8. Okul Deneyimi II	1	4
3		
9. Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2
3		
10. Rehberlik	3	0
3		
11. Öğretmenlik Uygulaması		2
6 5		
Toplam	24	24
36		

Eğitim fakülteleri için yukarıda belirtilen derslerin uygunluğu konusunda bir yorum yapmak istemiyorum. Bu kararlar alınırken ilgili fakltelerin oğretim elemanlarının görüşlerine başvurulduğu ve çoğunluğunun görüşlerinin bu yönde olduğunu sanıyorum.

Ancak, YK Yürütme Kurulunun 20.05.1998 tarihinde almış olduğu ve yukarıda içeriği açıklanan yazının çok aceleye getirilen ve büyük bir ihtimalle Teknik Eğitim Fakültelerinden görüş alınmadan alınan bir karar olduğu düşüncesindeyim. Teknik Eğitim Fakültelerinde alan dersi veren oğretim elemanının bu görüşe katılacağını sanmıyorum. Çünkü bu karar sonrasında Oğretmenlik Uygulaması dersi hariç tutulduğunda, Teknik Eğitim Fakültelerindeki eğitim dersleri eskiye oranla tam 28 saat daha artırılmaktadır.

Eskiden beri Teknik Eğitim Fakültelerinde Oğretmenlik Formasyon Dersleri büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakültedeki eğitim oğretim elemanları ile alan derslerini yürüten oğretim elemanları arasında bir ders mücadelesi sürdürülmektedir. Bu mücadelenin başında ise, hangi eğitim dersinin kaç saat olarak nasıl okutulacağı konusu gelmektedir.

Teknik Eğitim Fakültelerinin amacının ne olduğu bazen unutulmaktadır. Mezunları nerede alışıyor? Asıl istihdam edildikleri saha nedir? Pek araştıran yok! Teknik Eğitim

Fakültelerinin asıl amacı; Teknik ve Endüstri Meslek Liseleri, Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Liselerine vb. öğretmen yetiştirmektir. Yani bu fakülte mezunları, yetiştikleri alana göre, söz konusu bu liselere gittiklerinde alan dersleri, örneğin bir bilgisayar öğretmeni, bilgisayar dersleri vermektedir.

Elbette ki alan öğretmeni olacak bir adayın, yeterli düzeyde öğretmenlik formasyon derslerini alması gerekir. Bu durum, kanımca tüm eğitim seviyelerinde olması gereken bir olgudur. Ama hangi öğretmenlik formasyon derslerinin, hangi eğitim fakültelerine uygun olacağı, ciddi bir çalışmayı gerektirir. Eğitim fakülteleri için çıkarılmış bulunan bir şablonun, bir toplantıda alınan bir kararla tüm diğer eğitim fakültelerine de uygun olacağını söylemek, olayı yüzeysel değerlendirmektir.

Teknik Eğitim Fakültesi mezunu bir öğretmen, vereceği alan dersleri konusunda çok iyi yetişmiş olması gerekir. Yani öncelikli durum budur. Ancak, alan dersini nasıl ve hangi yardımcı araçları kullanarak vereceği konusu da önemlidir. Çünkü alan dersini çok iyi bilmesine karşın, eğer bir öğretmen dersi nasıl anlatması gerektiğini bilmiyorsa, o dersten verim alınması yeterli olmayacaktır. O halde bu ikilem içerisinde hangi oranda öğretmenlik formasyon dersi ve hangi oranda alan dersi verileceğinin her fakültenin özelliği göz önünde bulundurularak ayrı ayrı saptanması zorunluluğu bulunmaktadır.

Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı, 6 Kasım 1997 Tarih ve B.30.0.000.0.01/534-22449 sayılı yazısı ekinde “Eğitim Fakültelerindeki Yeni Düzenleme İle İlgili Uygulama İlkeleri” başlığını taşıyan bir yazı gönderdi. Bu yazı ile 1998-99 öğretim yılından itibaren yeni düzenleme çerçevesinde Eğitim Fakültelerinde kurulacak yeni bölümler, anabilim dalları, uygulanacak lisans programları ve öğretmen yetiştirme tezsiz yüksek lisans programları (3.5+1.5 ve 4+1.5) değişikliğe uğratılmıştır.

Yeni düzenlemeye göre Eğitim Fakültelerinin Ortaöğretim Sosyal, Fen ve Matematik Alanlar Öğretmenliği Bölümlerinde öğrenci 3,5 yıl okuduktan sonra; tezsiz yüksek lisans programına devam ederek, yani toplam 5 yıl okuyarak ortaöğretime (9-11) öğretmen olabilmektedir.

Yine yeni düzenlemeye göre, alan fakültesi (Fen, Edebiyat, Fen-Edebiyat Fakülteleri) mezunu, ortaöğretim okullarında alan öğretmeni olmak istiyorsa; dört yıllık lisans mezuniyeti sonrasında 1,5 yıl süre ile tezsiz yüksek lisans yapma zorundadır.

Ortaöğretim alan öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı 3 yarıyıl süreyi kapsayan bir program olmakta ve yaz okulu uygulaması bulunan üniversitelerimizde bu programın yaz döneminde başlatılması öngörülmektedir. Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı kapsamında

okutulması düşünölen dersler, iki seçmeli ve ders kitabı incelemenin dışında yukarıda verilen ders adları ve saatlerini gösteren liste ile aynıdır.

Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı'nın 22.05.1998 Tarih ve B.30.0.EÖB.0.00.00.03-02.10-1073-10027 sayılı yazısı gereğince, halen 21 kredi olarak okutulan eğitim dersleri, 36 krediye çıkarılmaktadır. Teknik Eğitim Fakültelerinin haftalık ders saatleri programları yeterince yüklü durumdadır. Öğrenciler fazla yükün altında zaten bunalmaktadırlar. Bunlara ilave olarak (öğretmenlik uygulaması dersi haricinde), dört yıl içerisinde 28 saatlik eğitim dersi daha ilave etmek gerekmektedir.

Diğer bir yol ise, mevcut alan derslerinden 28 saat düşürmektir. Oysa bu fakülteler yeterince alan dersi okutamadıklarından yakınırken, dört yıllık eğitim içerisinde 28 saatlik alan dersi çıkarmaları kesinlikle beklenemez.

Sonuç olarak, ortada bu konuda didişmiş bir yumak duruyor. Arapsaçı gibi bir şey. Çık çıkabiliyorsan işin içinden! Benim bu konudaki önerilerim şöyle:

- Teknik Eğitim Fakültelerinin eğitim süresi dört yıl olarak kalmalıdır.
- Halen bu program içerisinde 21 kredilik eğitim dersleri zaten okutulmaktadır. Yeni eğitim derslerinin Teknik Eğitim Fakültelerindeki kredi saatleri toplamı 21'i

kesinlikle geçmemelidir. Ancak dersler güncelliğini yitirmişse, eski bazı dersler kaldırılarak yeni dersler konulabilir.

- Teknik Eğitim Fakültelerinde okutulması gereken eğitim derslerinin neler olacağı, saatleri ve hangi dönemlerde okutulacakları konusunda Teknik Eğitim Fakülteleri arasında oluşturulacak komisyonların ciddi çalışma yapmaları gerekir diye düşünüyorum. Bu komisyon içerisinde eğitimci öğretim elemanları yanında mutlaka yeterli sayıda alan öğretim elemanları da görevlendirilmelidir.
- 1998-1999 Öğretim yılında uygulamaya konulacak bu program ile ilgili çalışmalar süratle başlatılmalı ve Yüksek Öğretim Kurulu tarafından yukarıda belirtilen çelişiklere süratle çözüm bulunmalıdır. Aksi takdirde üniversiteler ve senatoları bu konuda çok farklı kararlar alabilirler.

“**Önce ölç, sonra biç**” güzel bir deyim... Uygulamada ise “**Önce biç, sonra ölç**” felsefesi sürüp gidiyor!

9. ULAŞTIRMA ŞURA'SININ ARDINDAN

8-10 Haziran 1998 tarihleri arasında Ankara'da 9. Ulaştırma Şura'sı yapıldı. Türkiye'nin ulaştırma alanındaki geleceğine yön verebilecek olan bu 9. Şura'nın ancak 11 yıllık aradan sonra yapılmış olması, önemli sayılacak bir ihmaldi.

9. Ulaştırma Şura'sında Sayın Başbakan Mesut Yılmaz, Başbakan Yardımcısı Sayın Bülent Ecevit, Ulaştırma Bakanı Sayın Necdet Menzir birer konuşma yaparak, ulaştırma ve haberleşme alanındaki geleceğin nasıl olabileceği konusunda açıklamalarda bulundular. Sayın Menzir'in, özellikle demiryolu taşımacılığındaki eksikliklerini dile getirmeleri ilgimi çekti. Çünkü bir konunun eksikliğinin görülmesi, en azından o eksikliğin giderilebilmesi için düşünmeyi sağlayacak ve arkasından tedbirlerin alınmasına geçilebilecektir.

9. Ulaştırma Şura'sı Sonuç Bildirgesini dikkatlice dinleyen Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel, kapanışta ulaşım konusunda uzun bir konuşma yaptı. Ülkenin gelişmesinde dört kavramın çok önemli rol oynadığını ve

bunların ulaştırma, haberleşme, enerji ve eğitim olduğunu belirttikten sonra, sonuç bildirgesinde komisyonlarca saptanan birçok konulara kendi yorumunu getirmesi, katılımcıların dikkatini çekti.

Bu Şura'nın haberleşme komisyonunda görev aldım. Türkiye; uzayda bulunan iki uydusu ile haberleşme alanında Avrupa lkeleri arasında 7. ve dünya sıralamasında da ilk 16 içerisinde yer alma başarısını da göstermiş bir ülkedir. 1980'li yıllarda başlatılan bu hızlı gelişmenin kesintisiz devam ettirilmesi arzulanırdı. Haberleşme alanında 1980'li yıllarda başlatılan hızlı gelişme, maalesef 1990'lı yılların başında kısmen yavaşlama dönemine girmiştir. Eğer diğer gelişmiş ülkelerle bu konuda rekabete girmeyi ve haberleşme alanında toplumumuzu rahata kavuşturmayı istiyorsak, sürekli teknolojiyi yakalama çabası içerisinde bulunmamız gerekir. Sayın Cumhurbaşkanımız da özelikle haberleşme alanında gösterdiğimiz bu başarının yavaşlatılmaması gerektiğini özellikle vurguladı.

Bilindiği gibi Devlet Planlama Teşkilatı 5'er yıllık kalkınma planları yapmaktadır. Oysa 8. Ulaştırma Şura'sı 11 yıl önce yapılmış. Yani iki döneme ait 5'er yıllık kalkınma planları yapılırken, toplumun konu ile ilgili kesimlerinin katılımıyla gerçekleştirilen Şura sonuç kararları olmaksızın hedefler belirlenmiştir.

9. Ulaştırma Şura'sında komisyon çalışmaları neticesinde ortaya konulan bazı hedefleri, siz okuyucularımın bilgisine sumak istiyorum. Sonuç bildirgesinde işlenen konular; *İdari, Örgütsel Yapı ve Koordinasyon; Finansman; Yatırımlar ve İnsan Kaynakları* olmak üzere dört başlık altında toplanmıştı.

Bildirge; *“Ulaştırmanın; bir yarar sağlamak üzere kişilerin ve eşyanın ekonomik, hızlı ve güvenli olarak yerlerini değiştirmesi”* olarak ifade edilebileceği ile başlamaktadır. Ülke ekonomisinin dinamizmi ulaştırmanın aldığı biçim ve kendisini yenileme gücü ile doğrudan ilişkili olduğu vurgulanmakta ve bir bağlamda; ulaştırma alt sistemlerinin birbirine karşı üstünlüklerinin birbirlerini tamamlayacak şekilde kullanılması, ülke genelinde katma değer oluşumuna büyük katkılar sağlayacağı belirtilmektedir. *“21 inci Yüzyılda Ulaştırma ve Haberleşme alanında kendi öz kaynaklarımızı da dikkate alacak politikalar izlenmek, kültürel, sosyal ve ekonomik ülke ihtiyaçları gözetilmek zorundadır”* denilmektedir.

Sonuç bildirgesi içerisinde önemli diye nitelediğim paragrafları bazı yorumlar katarak size sunmayı amaçlıyorum.

İdari, Örgütsel Yapı ve Koordinasyon:

“21. Yüzyılda ulaştırma sektörünün alacağı şekil Ulaştırma Ana Planı ve Sektörel Master Plan çerçevesinde belirlenerek, devlet politikası haline getirilmelidir. Bunun için

25 yıl geleceğe göre çerçevesi çizilen 10 yıllık bir plan yapılmalı, bu plan her üç yılda bir revize edilmelidir."

Yukarıda verilen paragrafta ulaştırma sektöründeki gelişmelerin sıkı şekilde takip edilmesi gerektiği vurgulanmak istenmektedir. "...10 yıllık bir plan yapılmalı, bu plan her üç yılda bir revize edilmelidir" bölümü anlamsızdır. Çünkü bazı alanlarda öyle hızlı bir gelişme görülebilir ki, o planın çok acil revize edilmesi gerekebilir. O nedenle kanımca bu satır " *Bunun için 25 yıl geleceğe göre çerçevesi çizilen planlar yapılmalı, bu planlar gelişen teknolojiye bağlı olarak uygun süreler içerisinde revize edilmelidir*" şeklinde tamamlanmalıydı.

"Sektörün özzerkleştirilmesi ve özelleştirilmesi ana hedef olmalıdır. Bunun için kuruluşların parçalanarak özelleştirilmesi işlevi durdurulmalı; ulaştırma ve haberleşme KİT'lerinin bütünlükleri korunarak özelleştirilmesi işi Ulaştırma Bakanlığı'na verilmelidir."

Bu paragraf oldukça önem arz etmektedir. Türkiye'de kamu kurum ve kuruluşların en büyük sıkıntıları, ihtiyacın çok üzerinde politik nedenlerle alınmış ve uğraştığı alanda bilgisi olmayan atıl personeli istihdam etmeleridir. Bazen birkaç kişi ile yürütülebilecek işler için onlarca elemanın görevlendirildiği bilinmektedir. Bunun sonucu olarak da birçok kamu kurum ve kuruluşları zarar etmektedir. Oysa özel sektör; iş bilen, hızlı çalışan, üretken personeli istihdam ettikleri için, kamu

kurumunun yaptığı bir iş çok daha ucuz ve daha kaliteli sonuçlandırabilmektedir. Bu nedenle öncelikle devlete kambur olan kuruluşların süratle özelleştirilmesi kaçınılmazdır.

"Başta denizyolu-Demiryolu olmak üzere her türlü kombine (çok-modlu) taşımacılık desteklenmelidir."

Türkiye'nin ulaştırma sektöründe en büyük sıkıntıların başında toplu taşımacılığa yeterli önemin verilmediği hususu gelmektedir. Bugün Avrupa ülkelerine bakıldığında, demiryolu taşımacılığına verilen önem bariz şekilde fark edilir. Oysa Türkiye'de ise karayolu taşımacılığı ön plana çıkartılmış ve bu yolla geçimini sağlayan büyük bir kitle oluşturulmuştur. Ancak, diğer taraftan da karayolu taşımacılığında petrol açısından dışa bağımlılık, Türkiye'ye ekonomik açıdan önemli derecede yük getirmektedir. Geçmişe dönük olarak "Demiryollarına neden önem verilmedi?" tartışmasını artık bırakıp, süratle kitle taşımacılığını temin eden sistemler kurmamız gerekmektedir. Bu sağlandığı takdirde, her gün ortalama olarak 20 civarında vatandaşımızın da trafik kazalarında hayatı sönmemiş olacaktır. *"Yurtiçi uçuş noktalarının sayısı artırılmalı, THY dışında tarifeli uçuş yapmak isteyen şirketlere imkân sağlanarak tarifeli sefer sayısı artırılmalıdır. Bunun için var olan küçük askeri ve sivil hava alanlarına inebilecek uçakların servise konması, hızlandırılmalıdır."*

Türkiye'de merkeziyetçi bir yönetim sürüp gitmektedir. Her şey Ankara'dan idare edilmeye çalışılmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili işlemlerin beyni Ankara'da toplanmıştır. Sanayi ile ilgili tesisler de Türkiye'de dengeli bir dağılım göstermediği için, büyük bazı şehirlerimize her gün yüz binlerle ifade edilen insan akışı olmaktadır. Çağımızda özellikle özel sektörde görevli personel, kısa sürede çok işi bitirme zorundadır. Bazen bir işin birkaç saat gecikmesi halinde dahi, büyük zararlarla karşılaşabilmektedirler. Bu nedenle insan taşımada hızlı ulaşıma önem verilmelidir. Bugünkü teknoloji ile bu havayolları ile sağlanmaktadır. Ancak Türkiye'nin birçok kenti hala havayolu açısından sıkıntı içerisinde. Bu nedenle öncelikle mevcut imkânlar zorlanmalıdır. Askeri havaalanları da bu sıkıntıyı hafifletmek için mutlaka sivil havacılığın hizmetine açılmalıdır.

"Türkiye'nin girişimleriyle kurulmuş bulunan Karadeniz Ekonomik İşbirliği kapsamındaki Karadeniz kıyısındaki ülkelerin birbirlerine bağlayan ring koridoru oluşturulması çalışmaları süratle tamamlanmalıdır.

Taşımacılıkta serbestleşme ile ilgili çalışmalar, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT), Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ), İslam Kalkınma Teşkilatı (İKT) ve Ulaştırma Bakanları Avrupa Konferansı gibi Uluslararası örgütler bünyesinde yapılacak girişimlerle sürekli olarak gündeme getirilmelidir."

Ulaştırma alanında dünyada faaliyetlerini sürdüren uluslararası teşkilatları görmezlikten gelmek, gelişmeyi engeller. Dünya ülkelerinin ulaştırma sektöründe de işbirliğine gitmeleri kaçınılmazdır. Aksi takdirde arzu edilen hedefler yakalanamaz. 9. Ulaştırma Şura'sında *İdari, Örgütsel Yapı ve Koordinasyon* başlığı altında verilen aşağıdaki maddeler, gelişmemizde katalizör görevini yerine getirecektir.

- *Serbest bölge uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.*
- *Gerek ülke ekonomisi ve gerekse siyasi konjonktür ile güvenli olması açısından büyük önem taşıyan boru hatlarının yapımına aralıksız devam edilmelidir.*
- *Kent içi ulaşımda toplu taşımacılık özendirilmeli, raylı sistemlere ağırlık verilmeli, yaya öncelikli politikaların hayata geçirilmesinde merkezi hükümet bazında yasal düzenlemelere gidilmeli ve Ulaştırma Bakanlığı yetkili kural koyucu kurum olmalıdır.*
- *Çocuklar, yaşlılar ve engelliler için gerekli alt yapı düzenlemeleri yapılmalıdır.*
- *Ulaştırma-Haberleşme sektöründe engellilerin sorunlarını çözücü tedbirler alınmalıdır.*
- *21. Yüzyılın uzay çalışmalarından geri kalmamak açısından Havacılık ve Uzay Konseyi ve Milli Uzay Ajansı gibi kurumlar oluşturulmalıdır.*
- *Yasal Düzenlemeler Açısından :*

- *Karayoluyla yolcu ve eşya taşımacılığı sektörünün sorunlarının çözümünü ve gelişimini sağlayacak Karayolu Taşıma Kanunu Tasarısı, sektörün mutabakatı da alınarak yasalaştırılmalıdır.*
- *Yürürlükteki yönetmeliklerde gerekli değişiklikler yapılarak, sermaye potansiyeli yüksek güçlü, mesleki bilgi ve deneyime sahip denetlenebilir karayolu yolcu ve eşya taşıma firmalarının oluşturulması teşvik edilmelidir.*
- *İmar planları ile paralel ulaşım ana planlarının hazırlanması için hukuki yapı oluşturulmalıdır.*

ANKARA RADYO TELEVİZYON TEKNİK LİSESİ MÜDÜRÜ'NÜN ÇABALARI

Dünya standartlarına uygun görsel ve işitsel nitelikli ürünlerin iyi bir teknik alt yapı yanında, bilgi ve beceri yönü ile yetişmiş teknik kadro ile gerçekleşeceği bilinmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü; bu alanda teknisyen açığını kapatmak için Endüstriyel Teknik Öğretim okulları içerisinde radyo televizyon haberleşmesi ile ilgili olarak ülkemiz basının ihtiyaç duyduğu elektronik haberleşme yöntem ve tekniklerini bilen, cihaz ve aletlerini kullanan, radyo ve televizyon programlarının yapım ve

yönetiminde gerekli temel yeterliğe sahip becerikli teknik insan gücünü yetiştirmeyi amaçlamıştır.

Ortaokuldan sonra ilk yılı hazırlık sınıfı (Japonca-İngilizce) olmak üzere toplam 5 yıllık lise dengi bir okul, Türkiye'de ilk defa medyaya yönelik olarak Ankara Yenimahalle'de açılmıştır. Ankara'da öğretmenevi bitişiğinde adı Radyo Televizyon Anadolu Teknik Lisesi olan bu okulumuzun Müdürü Mustafa Kökçü bir süreden beri okuldaki imkânlarını bana göstermek için beni arıyordu. Kendi öğrencilerinin geleceğini ilgilendiren bir konuda benimle görüşme arzusunu yerine getirmek için, Haziran 98 Ayı'nda bu okulu ziyaret ettim.

Okulun vermiş olduğu eğitimin konusu, okulun adından hemen anlaşılıyor. Bu lisemizden mezun olan bir öğrenci, radyo ve televizyon yayıncılığı konusunda teknisyen olabilmektedir. 1991 Yılı'nda özel radyo ve televizyon şirketlerinin devreye girmesi ile bu okula gösterilen ilgi daha da artmış görünüyor.

Radyo ve televizyon yayın tekniklerinin öğretildiği stüdyo ve laboratuvarların bulunduğu bu okulun öğrenci sayısı 650 civarında. Stüdyo denilince, tam teşekküllü bir mekân düşünmek şu haliyle elbette ki mümkün değil! Ama hazır büyük yeni bir bina, Radyo Televizyon Anadolu Teknik Lisesi'ne tahsis edilmiş durumda. Gelecek yıl yeni binada eğitim

verilmesi planlanmaktadır. Öğrenciler, öğretmenlerinin denetiminde radyo ve televizyon programları hazırlıyorlar. FM 101,2 frekansından zaman zaman radyo yayınları da yapmaktadırlar. Okulun faaliyetleri ile ilgili broşürler, hatta okulu tanıtıcı güzel bir videokaset dahi hazırlamışlar.

Bu okul ilk mezunlarını 1996-1997 öğretim yılında vermiş ve üniversiteyi kazanan öğrencilerin başarısı %60'ın üzerinde olmuştur. Ancak bu okuldan mezun olan öğrencilerin alanlarının devamı Teknik Eğitim Fakültelerinde olmadığı için, diğer mesleki okul öğrencilerinin yararlandığı haklardan yararlanamadıklarını belirten okul müdürü, Teknik Eğitim Fakültelerinin bünyesinde Radyo ve Televizyon Öğretmenliği bölümünün açılmasını arzuluyor.

Teknik Eğitim Fakülteleri, Teknik ve Endüstri Meslek Liselerine öğretmen yetiştiren kurumlarımız. Bu kurumlar içerisinde doğrudan Radyo ve Televizyon Öğretmenliği Bölümü bulunmamaktadır. Oysa bu alanda eğitim veren lise olduğu gibi, bundan böyle daha fazla sayıda bu tür liselerin açılacağını düşünüyorum. Çünkü bu alanda bir potansiyel mevcut durumda. Özel radyo ve televizyon şirketlerinin sayıları ve bunların oluşturdukları yeni iş alanları göz önüne alındığında, bu alanda eleman ihtiyacının fazla olacağı kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Gelelim bu okul mezunlarının durumuna. Bilindiği üzere teknik ve endüstri meslek lisesi mezunları, kendi alanlarında eğitim veren bir yükseköğretim kurumunu tercih ettiklerinde, puanları arttırılarak hesaplanmaktadır. İki yıllık Meslek Yüksek Okullarının ilgili programlarını tercih ettiklerinde, bu okulun mezunlarının da puanlarının arttırıldığı ÖSYM kılavuzunda yer almaktadır. Ancak bu okulun mezunlarının arzuları arasında, bu alanda öğretmen olma istekleri bulunmaktadır. Bu istekleri kanımca yerindedir. Çünkü diğer teknik ve endüstri meslek lisesi mezunlarının puanları arttırılarak gidebilecekleri yükseköğretim kurumları zaten mevcut tur.

Radyo Televizyon Anadolu Teknik Lisesi mezunları, bu alanda öğretmenlik yapmak istiyorlarsa, kendileriyle ilgili en uygun öğretmenlik bölümü, Teknik Eğitim Fakülteleri içerisinde yer alan Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi bölümleridir. Çünkü bu programlar içerisinde Telekomünikasyon anabilim dalı yer almakta ve bu bölümün dersleri arasında radyo, televizyon, uzaktan eğitim vb. dersler verilmektedir. Bu teknik liseden mezun olan öğrencilerin sıkıntıları, Teknik Eğitim Fakülteleri bünyesindeki Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi Bölümünü tercih ettiklerinde puanlarının arttırılmamasıdır. ÖSYM bu haksız konuda bir çalışma yapmak durumundadır. Bu konuda Bt/Haber Gazetesi'nin 130 sayılı nüshasında ""ÖYS'de meslek liseleri mezunlarına ek puan

verilmesi ve çelişkiler" başlığını taşıyan bir yazıyı "HEDEF" isimli köşede yayınlamıştım.

Radyo Televizyon Anadolu Teknik Lisesi'nin ders müfredatlarını inceledim. Teknik dersler yanında doğrudan İletişim Fakültelerini ilgilendiren dersler de verilmektedir. Yani bu okuldan mezun bir öğrenci, hem sosyal hem de teknik dersler almaktadır. Ders müfredatlarında gelişen teknolojiye paralel olarak değişiklikler yapılması da gerekmektedir.

Sözü geçen teknik liseler için öğretmen yetiştirilmesi şarttır. Radyo ve Televizyon Öğretmenliği bölümlerinin açılacağı Fakülteler de Teknik Eğitim Fakülteleridir. Teknik Eğitim Fakülteleri içerisinde özellikle Fırat Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi bünyesinde kurulmuş olan ve 1992'den beri televizyon yayınlarını sürdüren FIRAT TV; birçok mahalli televizyonda bulunmayan stüdyo, teknik donanım ve elemana sahiptir. Kanımca Radyo Televizyon Öğretmenliği Bölümü'nün en rahat kurulabileceği Üniversite Fırat'tır.

Radyo Televizyon Anadolu Teknik Lisesi Müdürünün bu çabalarını yerinde buluyor ve kendisini, bu azimli mücadeleyi sürdürdüğü için kutluyorum. Öğrencilerinin geleceğini düşünerek, faydalı ve doğru işler yapmak istiyor. Bu Müdürümüzü desteklememiz gerekir diye düşünüyorum. O nedenle Teknik Eğitim Fakülteleri bünyesinde Radyo Televizyon Öğretmenliği Bölümlerinin açılabilmesi, ayrıca

mevcut durum içerisinde Radyo Televizyon Anadolu Teknik Lisesi mezunları, Teknik Eğitim Fakülteleri Elektronik ve Bilgisayar Eğitimi Bölümünü tercih ettiklerinde; puanlarının arttırılması gerektiğine inanıyor ve ilgili tüm birimleri yardımcı olmaya davet ediyorum.

Sayfa:40**9. ULAŞTIRMA ŞURA'SININ ARDINDAN (2)**

- Kent merkezlerinde otoyol, hız yolu ve zincirleme katlı kavşak düzenlemeleri yerine toplu taşıma güçlendirici, raylı sistemleri teşvik edici, yaya ve bisiklet gibi çevre dostu trafik oluşturmaya yönelik düzenlemeler ile park et-devam et (park and ride) sistemi alt yapısı oluşturulmalıdır.*
- Demiryolu sistemindeki finansal darboğazın aşılmasına, yeni örgütsel yapı ve işleyişe imkân tanıyan Demiryolu Kanunu çıkarılmalıdır.*
- Demiryolu güzergâhının elverişli olduğu kesimlerde belirli bir tonajın üzerinde olan ve uzak mesafeye taşınacak yüklerin demiryollarına yönlendirilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır.*
- Denizcilik mevzuatı çağdaş düzeye getirilmelidir.*
- Ulaştırma sektörü dikkate alınarak Gümrük Mevzuatı basitleştirilmeli ve AB ve Uluslararası*

sözleşmelere uyum sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

- Sektördeki personelin ücretlerinin iyileştirilmesi ile ilgili yasalar çıkarılmalıdır.*
- Radyo iletişim hizmetleri dâhil tüm telekomünikasyon hizmetlerini kapsayan bağımsız telekomünikasyon kurumu yasası ile yeni bir telekomünikasyon kanunu çıkarılmalıdır.*
- Posta ana statüsü ve işletme yasası yeniden düzenlenmeli ve böylece kurum bankacılık, borsacılık vb. yeni eylem ve işlem alanlarında faaliyet gösterebilmelidir.*
- Uluslararası sivil havacılık kuruluşları ile ilgili faaliyetlerin düzenlenebilmesi için idari ve mali açıdan bağımsız sivil havacılık otoritesi kurulmalıdır.*
- Tüm askeri ve sivil meydanların, acil ve olağanüstü durumlarda ortak kullanımı sağlanmalıdır*
- Üniversite ve diğer eğitim kurumlarının, uzaktan eğitim amaçlı olarak yapacakları radyo, televizyon ve benzeri yayınlar önündeki yasal engeller kaldırılmalıdır.*

Üniversitelerimizin uzaktan eğitim amaçlı olarak yapacakları radyo, televizyon vb. yayınlar; 3984 sayılı Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanunla engellenmektedir. Bu kanun; eğitim amaçlı yayınların, ancak bitişik binalarda kapalı devre şeklinde yapılmasına müsaade etmektedir. Kanun koyucunun neyi düşünerek, eğitim kurumlarının uzaktan eğitim amaçlı yayın yapma isteğini engellediğini anlamak mümkün değildir. Çağ dışı olan bu kararın süratle değiştirilmesi zorunludur. Bu doğrultuda 9. Ulaştırma Şura'sında bir karar alınması konusunda büyük mücadele verdim. Şura'da komisyon üyelerine olayın boyutlarını etraflıca anlattım. Sıkıntılarımızı dile getirdim. Komisyon üyeleri bu konudaki haklılığımı görerek, bu maddenin mutlaka sonuç bildirgesinde yer alması gerektiği konusunda hemfikir oldular. Ama bu Şura'da alınan kararların ne kadarının gerçekleştirilebileceği konusunda ciddi endişelerim bulunmaktadır. Umarım "Sonuç Bildirgesi" tozlu raflarda unutulup gitmez.

Haziran Ayı içerisinde 3984 sayılı kanunda değişikliği teklifi, doğru dürüst görüşülmeden askıya alındı. Çünkü bu kanun değişikliği teklifi üzerinde siyasi partilerimizin aynı görüşte olması elbette ki beklenemezdi. Kaldı ki artık, değişiklik önerisinin içeriğinden ziyade, o teklifin kim veya hangi grup tarafından geldiği daha önemli olmaktadır. Bu nedenle tüm bakan ve milletvekillerimize şunu samimiyetle belirteyim ki, üniversitelerin uzaktan eğitim amaçlı yapacakları

yayınlar içerisinde kesinlikle siyasilerimizi etkileyecek bir durum ortaya çıkmaz. Biz eğitim kurumları, toplumumuzun eğitim seviyesini yükseltmek için yeni teknoloji ürünü olan uydu, internet, telekonferans, video konferans, radyo, televizyon vb. yöntemleri kullanmak istiyoruz. Bu tür uzaktan eğitim yöntemlerini mevcut yasa ile yapmamız mümkün görülmemektedir. O nedenle 3984 sayılı kanun üzerinde bizim şiddetle üzerinde durduğumuz konu, üniversitelerimizin ve diğer eğitim kurumlarımızın radyo, televizyon vb. yöntemlerle eğitimlerini büyük kitlelere taşımaktır. Türk Cumhuriyetleri'ndeki kardeşlerimize uzaktan eğitim yöntemleri ile hizmet vermeyi amaçlıyoruz. Birlikte işbirliği yapmak istiyoruz. Niyetimizin sadece bu çerçevede kaldığını takdirlerinize sunuyoruz!

Finansman

9. Ulaştırma Şura'sında finansman açısından aşağıdaki kararlar alındı.

- Armatörler için uygulanan KDV Kanunundaki istisnalar, tersaneleri de kapsayacak şekilde genişletilmelidir.*
- Ulaştırma ve haberleşme sektörüne ucuz ve uzun vadeli uluslararası kredi kaynakları yaratılmalıdır.*

- *Sektörün sübvansede edilmesi gereken alan ve yönleri yeniden belirlenerek, sübvansiyon ödemelerindeki aksamalar ortadan kaldırılmalıdır.*
- *Rihtim resminin yeniden yürürlüğe girmesi sağlanmalıdır.*
- *Kademeli olarak bu sektörde tam özelleştirmeye geçilmesi*

.Denizcilikle ilgili ihtisas bankası kurulmalıdır. Sektör için düşük faizli uzun vadeli finansman sağlanmalıdır.

Yatırımlar ve İnsan Kaynakları

Yatırımlar ve İnsan Kaynakları konularında da 9. Ulaştırma Şura'sında birçok karar alındı. Bu kararlar içerisinde önemli gördüklerimi aynen burada aktarıyorum.

- *Uluslararası standartlara uygun karayolu altyapısı oluşturulmalıdır.*
- *Gümrük Birliğinin doğal uzantısı olarak, Avrupa Birliği'nin Ortak Transit Sistemine dâhil olmak konusunda gerekli girişimler kararlılıkla sürdürülmelidir.*
- *Mevcut demiryolu altyapısının rehabilitasyonu tamamlanmalı, sistemi işlevselleştirecek Kars –Tiflis, Polatlı-Afyon, Balışih-Yıldızeli, Ankara-İstanbul sürat hattı, Ankara-Konya, Bandırma-Bursa-Osmaneli, Nizip-Şanlıurfa, Çan-Bandırma, Isparta-Antalya, Trabzon-*

Erzincan-Diyarbakır, Adapazarı-K.Ereğli gibi yeni hatlar hızla hayata geçirilmelidir.

- Modern çok modlu limanların altyapısı inşa edilmelidir.*
- Boğaz tüp geçişi projesi hayata geçirilmelidir.*
- Ulaştırma alt sistemleri içerisinde görev yapan kuruluşlar, gerek sistem içerisinde ve gerekse bir bütün halinde, gelişen teknolojiye uygun bilgisayar ağı ile birbirlerine bağlanmalıdır.*
- Türkiye’de 21. Yüzyılda, kamu yönetiminde, özel sektörde, sağlık, eğitim gibi uygulama alanlarında ve vatandaşlarımızın iletişimde en yüksek düzeyde ulusal yararı sağlayacak bir enformasyon ve iletişim altyapısı oluşturulmalıdır. En ileri teknolojiye pahalı da olsa öncelik verilmeli, ucuz eski teknolojiler yurda getirilmemelidir.*
- Türkiye, posta işletmeciliği ve telekomünikasyon alanındaki altyapı, yerli sanayi ve yetişmiş insan gücü ile bilgi toplumu olma yolundaki gayretlerini giderek artırmalıdır.*
- Enformasyon ve iletişim teknolojilerinde standartlar artık yerel pazarlar için değil dünya pazarı için üretildiğinden titizlikle takip edilmeli, AR-GE yatırımlarına önem verilmelidir.*
- Daha kaliteli sayısal Radyo/TV yayınları için gerekli yatırımlar yapılmalıdır.*

- *21. Yüzyılda Devlet "Elektronik Kamu Hizmeti sunulması" ile ilgili yatırımlarını artırmalıdır.*
- *Küresel enformasyon ağlarına erişim kolaylaştırılmalı ve teşvik edilmelidir.*
- *Özel sektörün ulaştırma-haberleşme alanlarına yatırım yapmaları özendirilmeli ve ulusal işletmelerin uluslararası pazarda etkinliği artırılmalıdır.*
- *Yeni dünya düzeni olarak tanımlanabilecek esnek üretime dayalı ekonomik yapılanma, ara kademe yöneticilerini işlevsizleştirirken üst kademe yöneticilerin görevlerini de yeniden biçimlendirmiştir. Artık üst düzey yöneticiler için finansman ve üretim konularından çok uzmanlaşmış, değişikliğe uyum gösterebilen, atak, fikir üretebilen ve ekip çalışmasına yatkın personeli yöneterek koordineli olarak çalıştırabilmek önemli hale gelmiştir*
- *Böylesi bir insan kaynağı profilini oluşturmaya yönelik çalışmalar hızlandırılmalı, sektörün ihtiyaç duyduğu donanıma sahip kadroların yetiştirilmesi önündeki yasal engeller kaldırılmalı, kamuda çalışanların ücret politikaları iyileştirilmelidir.*
- *Taşımacılıkta istihdam edilecek personel örgün ve yaygın eğitimden geçirilmelidir.*

- *Diğer mevcut uygulamalara ilave olarak, sektörde çalışanların sosyal güvenceye ve örgütlü yapıya kavuşturulması yönünde tedbirler alınmalıdır.*
- *Her kademedeki kamu görevlilerinin “yaşam boyu eğitim” anlayışı gereği sürekli eğitime tabi tutularak, yenilikçi, araştırmacı, modern, üretici yeniliklere de açık ve uyumlu bir hale getirilmelidir.*

Sonuç

9. Ulaştırma Şura'sı Bildirgesinin sonuç bölümünde haberleşme sektörü ile ilgili aşağıda verilen kararlar yer almaktadır.

- *Türkiye'yi “bilgi toplumuna” taşımak üzere, bilgi toplumunun alt yapısını oluşturacak olan elektronik ticaret ile ilgili teknik altyapı konusunda gerekli düzenlemelerin yapılması ve yönlendirilmesi, gençlerimizin, öğrencilerimizin, tüm halkımızın internet ve benzeri hizmetlerden tam anlamıyla yararlandırılması,*
- *Alçak Yörünge Uydularından yapılan kişisel haberleşme sistemleri ve geniş band iletişim yayın sistemlerinin yaygınlaştırılması,*
- *Elektrik şebekesi, Demiryolu hatlarının ve Kablo TV şebekelerinin haberleşmede kullanılması,*

- *Sanal Eğitim sistemi altyapısının yaygınlaştırılması,*
- *Daha kaliteli sayısal Radyo/TV yayınlarının yapılması,*
- *Haberleşme hizmetlerini rekabetçi bir yapı içinde ucuz, kaliteli ve yaygın olarak sunmak, böylece serbest bir ortamda meydana gelebilecek haksız rekabet ve tekeli yapıardan kaynaklanabilecek olumsuz sonuçların yasal düzenlemeler yoluyla önlenmesi,*
- *Haberleşme alanındaki her türlü hizmetin uluslararası rekabet ortamında ulusal işleticiler tarafından da sunulmasını özendirmek ve giderek ulusal işleticilerin uluslararası pazarda etkinliğini arttırmak ile işletme, yatırım ve fiyatlandırma politikaları üzerinde gerekli denetimlerin, müşteri memnuniyeti ve benzeri faktörleri ölçmek suretiyle sağlanması,*
- *Ulaştırma ve Haberleşme sektörünün tüm alt birimlerinde yeniden yapılanmaya gidilmesi, ülke savunma ihtiyacı öncelikli olmak üzere, Yüzyıl ihtiyacını karşılayacak yasaların çıkarılması,*

Sayın okuyucularım, yorumlarımı da katarak sizlere aktarmaya çalıştığım 9. Ulaştırma Şura'sında alınan kararlardan ne kadarının hayata geçirilebileceği konusunda şimdiden fikir yürütmek çok zor! Ama yukarıda belirtilen Şura kararlarından çok az bir bölümünün bile gerçekleştirilmesi, ülkemizin kalkınmasına katkı sağlayacağı kuşkusuzdur. Sayın Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel'in de kapanışta belirttiği gibi, hükümetler değişebilir, siyasi görüşleri farklı yönetimler

gelebilir. Önemli olan, kim gelirse gelsin başlatılan bir projenin başarı ile bitirilebilmesidir. Bir projenin temelini siz atmamış olabilirsiniz, ancak o "projeyi tamamlama şerefini taşımanın" önemine değinen Baba'mızın görüşlerine katılmamak mümkün mü?

ÜNİVERSİTELERİMİZDE MEZUNİYET TÖRENLERİ VE DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Haziran ve temmuz ayları, üniversitelerimizde mezuniyet törenlerinin yaşandığı aylardır. Uzun bir eğitimin sonucunda, başarılı olanlar mezuniyetin tadını zevkle yaşarlar. Öğrenci aileleri memleketlerinden kilometrelerce uzakta çocuklarının eğitim gördükleri yerlerde yapılan mezuniyet törenlerine katılmak üzere giderler. Eğitimlerini

tamamlayamayanlar, sınıf arkadaşlarından mezun olanları gördüklerinde herhalde biraz da olsa bir burukluk yaşarlar.

Fırat Üniversitesi 15.06.1998 günü ilk defa şehir stadyumunda mezuniyet töreni yaptı. Üniversitenin televizyonu ile bu törenler şehir halkına aynı anda canlı olarak iletildi. Fırat Üniversitesi tarihinde ilk defa bu kadar çok bir katılımı bir mezuniyet töreni yapıyordu. Birkaç saat süreli de olsa, öğrenciler doyasıya büyük bir yükü üzerlerinden atmanın sevincini yaşıyorlardı.

Bu yazımda sizlere çok değişik bir tablo çizmek istiyorum. Beş yüzü aşkın öğrencisi olan Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümünün Başkanı olarak, bu mezuniyet töreninde yaşadığım birkaç olayı size aktarmak istiyorum.

Öğrencilerimiz, tören esnasında fırsat buldukça ailelerini benimle tanıştırmak için yanıma getiriyorlardı. Bu ailelerin hemen hemen tümü, çocuklarının eğitim gördükleri süre içerisinde yanıma uğramamışlardı. Fakat mezuniyet töreninde özellikle tanışmak istemeleri karşısında merakımı gidermek amacıyla bazılarına, neden çocuklarının eğitim-öğretimi esnasında bana hiç uğramadıklarını sordum. Hiç aklımdan geçmeyen cevaplar alınca da, hayretimi gizleyemedim. Yaşlı bir anne, "*Eğer eğitim sırasında size gelseydik, acaba çocuğuna yardım istemek için mi bana geldi?*"

Diye düşünmez miydiniz?" dediğinde doğrusu cevap vermede zorlandım.

Diğer bir öğrenci babası ise "*Hocam, halimizden ne kadar yoksul olduğumuz belli değil mi? Aydın'dan Elazığ'a gelmek için çok masrafımız olurdu. Ama bu mezuniyet töreni apayrı bir olay. Oğlumun sevincini birlikte yaşayayım diye ta uzaklardan geldim*" dedi.

O an birden geçen sene yapılan mezuniyet töreni bir şerit gibi gözümün önünden akıp geçti. Tekerlekli sandalyede bir anne, Antalya'dan kalkıp Elazığ'a oğlunun mezuniyetine törenine katılmak için gelmişti. Oğlunu yetim büyütmişti ve çok iyi bir kişilik kazandırmıştı. Çok fakir olmasına karşın, oğluna bir meslek edindirmek için çabaladığını belirtiyordu ve Bölüm Başkanı olarak, çocuğuyla yakından ilgilendiğim için beni öpebilmek amacıyla eğilmemi rica etti. Evet, işte Türk annesi budur. Genelde Avrupa topluluklarında görüldüğü gibi; 18 yaşı doldurunca evladını sokağa bırakmıyor. Her şeyi ile ilgileniyor, iyi ve kötü yönlerini birlikte dolu dolu yaşıyorlar.

Mezun ettiğimiz gençlerimiz, geleceğimizin teminatıdır. Onlara güvenmek durumundayız. Elbette ki o evlatlarımız içinde yanlış yapanlar çıkabilecektir. Ama sonuçta onlar bizim evlatlarımız değil mi?

Mezuniyet sonrası birçok gencimizin karamsarlığa düştüğünü bilmek için kehanet sahibi olmaya gerek yoktur.

Mezun olmadan önce hep, "*Hele hayırlısıyla bir okul bitsin, inşallah daha sonra güzel bir iş kendime bulurum*" hayali ile yaşarlar. Ancak, birkaç saat süren mezuniyet sarhoşluğunun hemen akabinde, "*Ben şimdi nerede çalışacağım, ne iş yapacağım?*" diye düşünür dururlar. Mezun etmek kolay. Ya onlara iş sağlama? Maalesef o yeni mezun da, diğer birçok arkadaşı gibi üniversite mezunu işsizler ordusuna yeni bir aday durumunda. Artık o da bir torpil bulup bir iş ayarlamaya çalışacak. Eğer torpili yoksa kahve köşelerinde vaktini geçirecek. Artık, kendisi için bunalımlı yeni günler başlamıştır.

Birçok mezunumuz içerisinde, çok azı kendi işini kurabiliyor. Çoğu devlet kapısında garantili bir işin peşinde. Geçen yıl bilindiği gibi Milli Eğitim Bakanlığı her branştan mezunu, sınıf öğretmeni atamıştı. Gençler "*İnşallah bu yıl da gene böyle bir uygulama olur*" diye hayal ediyor. Her branştan mezunu, öğretmen olarak atamanın yanlışlığını konu uzmanları defalarca dile getiriyorlar. İş bulamayan bir genç "Yaralı olabilir miyim?" diye artık düşünebilir mi? Önce karnını doyurmanın çabası içerisinde girmek mecburiyetindedir.

Bu gençlerimizi üniversite mezuniyetleri sonrasında kendi işlerini kurmaları amacıyla yönlendirmek zorundayız. Kendi mesleklerine uygun KOBİ'ler açmalarını sağlamalıyız. Evet, teşvikler ve krediler veriliyor. Ancak bunlardan da gene yararlananların bir bölümü, üçkâğıtçılar... Hükümetler Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde organize sanayi işletmeleri

için birçok teşvikler verdi. Bu teşviklerden yararlananların bir kısmı vuracağı vurgunu vurdu ve ortadan kayboldu. Oysa benim temiz kalpli yeni mezun bir öğrencim, halk dilinde "Tokat atmak" diye tabir edilen bu yöntemleri ne bilir, ne de tokat atmaya tenezzül eder.

Yeni mezun gençlerimizin kendi işlerini kurmalarını sağlamak amacıyla, son sınıflarda kendilerine "*Kendi işini kurma teknikleri*" dersi verilmelidir. Bu dersleri vermek üzere hocaları, akademisyenler arasından seçmek yerine, sanayide tecrübe kazanmış iş adamları arasından seçmek daha isabetli olacaktır. Örneğin "Sakıp Sabancı" bu tür bir dersi çok iyi verebilir. Bu yöntemle hiç olmazsa, mezunlarımızın bir bölümüne, kendi işini kendisi kurma cesaretini vermiş oluruz. Devlet de biraz yardım elini uzatırsa, bu pırıl pırıl gençlerimiz arasında yeni Sabancı'lar, Koç'lar, Ören'ler çıkmaz mı? Boşuna "*İş bilenin, kılıç kuşananındır*" dememişler!

BT ALANINDA FORMATÖR ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE YENİ DÖNEM

18.06.1998 günü **Milli Eğitim Bakanlığı'nda** **Müsteşar Yardımcısı İbrahim Barbaros başkanlığında,** **Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet içi Eğitim Dairesi Başkanı Muammer Düğencioğlu, Şube Müdürü Halil Kaymaz, MEB'den Şükriye Kozan ile 9 üniversitemizden temsilci olarak katılan öğretim üyeleri ile bir toplantı yapıldı.** Konu bilişim alanında formatör öğretmen yetiştirme idi. Bu toplantıya Hacettepe Üniversitesi'nden Prof.Dr. Ünal Yarımağan, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitimi Fakültesi'nden Yrd.Doç.Dr. Remzi Yıldırım ve Yrd.Doç.Dr. Hasan H. Önder, Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'nden Doç.Dr. İnan Güler, Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'ni temsilen Prof.Dr. Asaf Varol, BİTAV'dan Reşat Kadaifçiler, ODTÜ'den Prof.Dr. Doğan Alpsan ve Doç.Dr. Yaşar Özden, Boğaziçi Üniversitesi'nden Doç. Dr. Meltem Özturan ve Mehmet Bayraktaroğlu, Çukurova Üniversitesi'nden Fatma Özkan Özcan ve Bülent Mıtış, Marmara Üniversitesi'nden Prof.Dr.

Ahmet İrfan Yükler ve Kahramanmaraş Sütçüimam niversitesi'nden Doç. Dr. Ercan Efe katıldılar. Bu toplantıya katılanların adlarını özellikle verdim, çünkü bu grup Milli Eğitim Bakanlığı ile niversiteler arasında bilişim sektöründe işbirliğini sağlayacak elemanlar konumundadırlar.

Müsteşar Yardımcısı İbrahim Barbaros, toplantının amacının ne olduğu konusunda kısa bir giriş yaptıktan sonra; bu yıl formatör ğretmen kursuna katılacak öğretmenlerin, kurslara gelmeden önce yoğun olarak bilgisayar okur-yazarlığı kursundan geirileceklerini; bu okuryazarlıktan amaç, kursiyerlerin Windows 95, Winword 97 ve Excel 97 yazılımlarını rahat kullanabilecek seviyeye gelmeleri olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle önce 270 saat olarak verilmesi dşnlen toplam kurs süresi, tahminen 70 saat düşerek 200 saat civarına çekilmiş olacaktır.

Bu yıl formatör ğretmen yetiştirme kurslarının 13 Temmuz 1998 tarihinde başlatılıp, Eylül 98'in ilk haftasında tamamlanacak şekilde 8 haftalık bir süreyi kapsaması hedeflenmektedir. 1998-1999 ğretim yılı başında faaliyete geçirilecek 2541 ilköğretim okulunda teknoloji sınıflarındaki bilişim teknolojilerini yürütecek formatör öğretmenleri yetiştirmeyi planladıklarını belirten Müsteşar Yardımcısı, tahminen 400 civarındaki formatör ğretmenlerinin bu okullarda zaten çalıştıklarını, bunlara ilave olarak 2141

civarında ilave formatör öğretime Eylül 98 başında gereksinim duyduklarını belirtmiştir.

Üniversitelerde yetiştirilecek formatör öğretmen sayısı, verilen tekliflere göre 1449'dur. Ancak toplantı ilerledikçe, bazı üniversiteler, özellikle ders yürüten öğretim elemanlarına uygun bir seviyede ders ücreti ödenmesi halinde, kontenjan artırımına gidebileceklerini belirtmişlerdir. Örneğin mensubu bulunduğum Fırat Üniversitesi adına, başlangıçta 120 olarak verdiğim kurs kapasitesini 240'a çıkarabileceğimizi söylemem sonucunda, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitimi Fakültesi, Çukurova Üniversitesi ve ODTÜ de kontenjan artırımına gidebileceklerini belirtmişlerdir.

Kişi başına kurs maliyeti konusunda başlangıçta çok farklı seviyelerde olan tutarlarda aşağı-yukarı bir birliktelik sağlanmıştır. Bakanlık, üniversite temsilcileri tarafından verilen son rakamı değerlendirip, sonucu yakında açıklayacaklarını söylemişlerdir.

Bu toplantıda diğer üzerinde durulan bir konu, katılımcılara verilecek ders materyallerinde benzer kitapların takip edilmesi konusudur. Her üniversitede aynı kitapların okutulması konusuna, üniversite temsilcilerinin büyük bir bölümü onay vermemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen ders içerikleri konusunda da tartışan katılımcılar, bazı

derslerin saatlerinin azaltılması konusunda mutabakata varmışlardır.

Müsteşar Yardımcısı Sayın Barbaros, toplantı esnasında formatör öğretmen ismi yerine, koordinatör öğretmen sözcüğünün daha uygun olacağını belirtmiştir. Bugüne kadar yaklaşık 1500 civarında koordinatör (formatör) öğretmen yetiştirdiklerini, yetiştirmiş oldukları bu formatör öğretmenlerin desteği ile her ilde kendi formatör öğretmenlerini yetiştirebilecek yeterliğe sahip olduklarını, ancak üniversitelerin deneyiminden faydalanmayı ve üniversitelerle işbirliği ile bu programı yürütmeyi arzuladıklarını belirten Sayın Barbaros, üniversite temsilcileri tarafından teklif edilen son kişi başına maliyeti daha da aşağılara çekmeyi amaçlamaktadır.

Sayın Müsteşar yardımcısına hak vermemek elde değil. Kişi başına maliyeti ne kadar aşağı çekerse, o oranda kendi kurumu fayda sağlayacaktır. Ancak, madalyonun diğer yüzünde ise dersi yürütecek öğretim elemanları bulunmaktadır. Bilişim teknolojileri sahasında çalışan öğretim üyeleri özel sektöre yazdıkları programlardan sağladıkları gelirler, bu kurslardan sağlayacakları gelirlerinden çok yukarılarda ise, elbette kurslarda görev almak istemeyebileceklerdir. Diğer taraftan son düzenleme ile öğretim üyelerinin ders ücretleri, iyi sayılabilecek düzeye çekilmişken, çok daha düşük bir ders ücreti karşılığında ders vermek istememelerini doğal karşılamak durumundayız.

"Ne şiş yansın ne kebab" atasözünü anımsayarak, Milli Eğitim Bakanlığı ile üniversiteler arasında başlatılması düşünülen koordinatör (formatör) öğretmen yetiştirme konusunun olumlu sonuçlanacağı ümidini taşıyor ve bu çalışmaların başarılı geçmesini temenni ediyorum.

ÖZÜRLÜLER İÇİN TEKERLEKLİ SANDALYE ROBOTU

Türkiye’de özürllülerin problemleri ile ilgilenen kurum ve kuruluşların sayısı çok az. Bildiğim kadarıyla Sakıp Sabancı, özürllülerin problemleriyle yakından ilgilenenler arasında yer almaktadır. Diğer taraftan Sakatlar Derneği vb. kuruluşlar aracılığı ile özürllüler için Türkiye’de çok kısıtlı şartlar altında bazı çalışmalar yapılabilmektedir.

Almanya özürllülerin problemlerine çözüm bulmak için mücadele veren ülkeler arasında üst sıralarda yer almaktadır. Bu ülkede özürllülere ayrı bir önem verilmekte ve özürllülerin ulaşımaları ile ilgili her türlü tedbirler alınmaya çalışılmaktadır.

Sakatlar için geliştirilen sandalyelerin, bir başkası tarafından sevk ve idare edilmesine çare bulmak için, bazı Alman Üniversiteleri informatik alanındaki gelişmeleri kullanarak, tekerlekli sandalye robotu üzerinde çalışmalar yapmaktadırlar. Bu üniversiteler arasında Ulm, Hagen Uzaktan Eğitim ve Bremen Üniversitelerini sayabilirim. Burada sizlere

Bremen'deki tekerlekli sandalye robotu hakkında bazı bilgileri aktarmak istiyorum.

Bremen Emniyetli Sistemler Enstitüsü'nde Prof. Dr. Bernd Krieg-Brückner başkanlığında bir grup bilim adamı sakatlar için deneysel amaçlı özel bir robot geliştirme projesi üzerinde çalışmaktadırlar. Sandalyenin hareketi, arka tekerleklerinden alınmakta ve ön tekerlekler vasıtasıyla gidilecek yön tayin edilmektedir. Bu robot 100 Mhz'lik bir pentium bilgisayar aracılığı sevk ve idare edilmekte olup, üzerinde 12 adet tampon, altı adet infrared sensör, 16 ultrasonik sensör ve bir kamera bulunmaktadır. Infrared sensörlerin görevi, sadece yaklaşık 15 cm yarıçaplı bir alan içerisinde bir engelin bulunup bulunmadığını saptamaktır. Ancak bu sensörlerle, engelin kaç cm ötede olduğu ölçülememektedir.

Oysa tekerlekli sandalyeye monte edilmiş iki farklı ultrasonik sensör sayesinde, sensörün yarısı ile 7°'lik ve sensörün diğer yarısı ile de 80°'lik alan içerisinde ölçüm yapılabilmektedir. Sandalye, ön tekerlekleri etrafındaki dönme de ölçülebilmektedir.

Tekerlekli sandalye; çevresiyle yapacağı tüm çarpışmaları kontrol etmek için bütün tamponları, infrared sensörleri ve geniş açı ultrasonik sensörleri kullanmaktadır. Sensörler tarafından bir engel saptandığında, fiziksel bir çarpışma meydana gelmeden tekerlekli sandalye durmaktadır.

Sandalye hareketini arka tekerleklerden aldığı için, bu kısım çok ağır hareket edebilmektedir. Manevra yaptığı anda yan kenarlara çarpmayı engellemek amacıyla en yakın engelin mesafesi ölçülmekte ve manevra açısı kendiliğinden azaltılabilmektedir.

Altı adet dar açılı ultrasonik ve altı adet infrared sensör kullanılarak, sandalyenin ilerleme hareketleri kontrol

edilmektedir. Bir kamera sayesinde ise, çevreye yerleştirilmiş belirleyicileri algılayarak, robot sandalyenin gideceği güzergâh saptamaktadır.

Bu robot üzerindeki çalışmalar tamamlandığında, sandalyenin gideceği güzergâh önceden bilgisayara yüklenecek ve bu sandalye; üzerinde taşıdığı sakatı belirlenen hedefe kendi kendine götürebilecektir.

Gelişmiş ülkeler bedensel veya zihinsel özürlülerini ihmal etmemekte, onların nispeten rahat bir yaşam sürdürmelerini sağlamak için yoğun araştırmalar yapmaktadırlar. “*Ateş düştüğü yeri yakar*” misali, sakat bireylere sahip ailelerin, Türkiye’de bu alanda gösterilen ihmalkârlığa karşı feryatlarını kulaklarımda hisseder gibiyim. Bırakın sakatlarımıza robot sandalyeler sağlamayı, onların küçük problemlerini çözmek bile, kendilerini çok mutlu edecektir.

HİÇ POSTA ÇEKİ HESABINIZ OLDU MU?

Rahat ve konforlu bir yaşam için insanoğlu var olduğu günden beri çok değişik icatların ve yöntemlerin peşinde koşar, mücadele verir. Yeni icatlar sayesinde insanlığa hem fayda hem de zarar verildiği durumlar ortaya çıkabilir.

Çağımızda bilişim teknolojisindeki hızlı gelişim sayesinde insanoğlu, zaman kaybını mümkün olduğunca azaltmaya çalışır. Bugün bankalarımızın bizlere sunduğu ATM sistemlerindeki gelişmelerin sağladığı kolaylıklar inkâr edilemez. Gençlik yıllarımızda bankada işlerimizi yapmak için bazen saatlerimiz harcanırdı. Oldum olası millet olarak kuyruğa girmeyi kendimize yediremediğimiz için, kuyruk gerektiren her yerde kuyrukta bekleyen insanları ‘affedersiniz’ enayi yerine koyarak, gidip ön sıralara kaynak olmayı marifet saymışızdır. Kuyruk sırası yüzünden zaman zaman tartışmalar, hatta bazen kavgalar hala çıkmıyor mu?

Türk Hava Yolları'nın Ankara'da Atatürk Bulvarı üzerindeki müşteri hizmet binasına gidenler, orada kuyrukta beklemek yerine, görüşeceği konuya göre otomatik numara veren makineden bir sıra alarak, kendisine sıranın geldiğini gösteren ışıklı tabloyu izler. Sırası geldiğinde de ilgili masaya giderek işlemini tamamlar. İşte kavgasız gürültüsüz güzel bir organizasyon örneği. Türk Hava Yolları Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı. Aynı bakanlığa bağlı diğer bir birim ise, telefon hizmetleri. Elbette ki yıllar önce verilen telefon hizmetleri ile şimdiki hizmetler arasında çok farklılıklar var. Ancak, modern hizmetler verildiği sanılarak, bazen insanlara çok daha fazla eziyet verilir. Bunu gözler önüne sermek için aşağıdaki konuyu size okuyucularıma ve yetkililere aktarmak istedim.

Yıllar önce telefon faturalarını ödemek için PTT şubesine gidip sırada beklemek, benim için tam anlamıyla azaptı. Yoğun işlerimi bırakıp fatura ödemenin peşinde koşmak, açıkçası işime de gelmiyordu. PTT, ödemeleri rahatlatmak, kuyrukta beklemeleri önlemek için belirli numaralarla başlayan faturalar için ayrı gişeler belirlemişti. Ancak bazen bir gişe önünde uzun bir kuyruk varken, diğer bir gişe önü ise boş durabiliyordu. Böylesi durumlarda pratik çözüm bularak, uzun kuyruk gişesindeki fatura koçanlarımı, hemen yandaki gişeye aktarmak ise, hesaplar karışır düşüncesiyle yapılmıyordu.

Oldum olası haberleşme ve iletişim cihazlarına karşı aşırı bir ilgim var. Örneğin evimde ve büromda aslında pekâlâ birer telefonla rahatlıkla işlerimi yürütebileceğime karşın, üçer-dörder ayrı telefon hattı çektiymişim. Telefon sayıları fazla olunca, bir de ödeme gişeleri farklı olduğu dönemlerde, okuldan şehirdeki merkez PTT binasına inmek ve faturaları ödemek için rahat 2-3 saat kaybettiğim zamanlar olmuştur. Nasıl çözüm bulurum diye düşünürken, PTT'nin o dönemlerde sık sık anons ettiği posta çeki hesabını açtırmayı düşündüm. Posta çeki hesabı açtırırken, o zamanlar fatura ödemelerinde yüzde 5'lik indirim de yapılmaktaydı. Posta çekine para yatırmak için de, her ay yine PTT'ye inmemek için birkaç ay yetecek miktarda, hesabımda para bulunduruyordum.

İlk birkaç ay posta çeki hesabının kusursuz çalıştığını gördüğümde çok sevinmiş ve nihayet mükemmel çalışan bir organizasyon kurulabilmiş diye de arkadaşlarıma posta çeki hesabı açmaları konusunda tavsiyede bulunuyordum. Derken ilgili birimden bir yazı elime geçti. "Hesabınızda yeterli para bulunmadığı için faturalarınız ödenememiştir" diye... Hemen ödemelerimi ve kesintileri inceledim. Ancak bana göre hala yüklü bir tutarın hesabımda bulunması gerekiyordu. **Konuyu incelemek için PTT'in ilgili birimine gittim. Müdür arkadaşım olduğu için Ankara'ya telefon edilerek, hesabımdaki para miktarı araştırıldı. Yoksa normal posta yolu ile yazı yazılacak ve cevabı beklenilecekti. Bu arada**

telefonlarım kesilmesin diye faturaları ödedim. Posta çeki hesabımda nerede yanlışlık olduğunu saptamak için altı ay geçti. Sonuçta müdür arkadaşımın da olayı bizzat takip etmesiyle, posta çeki hesabına yatırdığım bir ödemede, bir sıfırın eksik yazılması sonucu bu olayların başıma geldiği anlaşıldı. Önceleri ayda bir kez PTT'ye uğrarken, bu durum karşısında bazen ayda 4-5 kez gittiğim ve mükerrer ödediğim faturalar oldu. Mükerrer ödemeleri geri almak için verdiğim dilekçeler vs. tam bir eziyetti benim için.

Tüm bu yaşantılar karşısında, herhalde ben şanssızım deyip ısrarla bu sistemi devam ettirdim. Derken yüzde 5'lik indirim kalktı. Herhalde bu indirim kaldırılarak, insanların posta çeki hesabı açmalarının azaltılması amaçlandı. Kim uğraşacak bu kadar fatura ile! İndirimin kalkması yine beni yıldırmadı, posta çeki hesabına devam kararı aldım. Daha sonra PTT isim değiştirdi, Türk Telekom olarak hizmetler yürütülmeye başlandı. Yeni organizasyonlar, yeni yapılanmalar derken, yeni bir uygulama ile karşı karşıya kaldık. Telefon faturalarının ödemesi için, faturanın asıl koçanının posta çeki hesabına, bilgi amacıyla bir fatura nüshasının da adresime gönderildiği söylendi. Fakat bir kuşku içimi kemiriyordu. Ya asıl fatura koçanı posta çeki hesabıma gönderilmemişse diye! Korktuğum başıma geldi ve faturaların kopya nüshası bana gönderilmeye başlanmış, ama bazı ayların asıl faturaları posta çeki merkezine gönderilmemişti. Dolayısıyla bu aksilikleri gidermek için

sürekli bir telefon trafiği... "Hocam, geçen ay arkadaşlar faturaları posta çeki merkezine göndermeyi unutmuşlar" denildi. "Peki, bu ayın faturaları bana gelmiş, bu faturaları ben mi ödeyeceğim yoksa posta çeki hesabımdan mı çekilecek?" dediğimde, "Hocam araştırayım, beni bir on dakika sonra arayın..." On dakika sonra aradığımda ise, "Biz size gönderdiğimiz bu aya ait faturaları posta çeki merkezine liste olarak da bildireceğiz, ayrıca ödeme yapmayınız" cevabı aldım.

Kısacası, bu tür ödemelerle vakit geçirmemek için uğraş verirken, tümünden kuyuya düştüm ve normalde ayda bir kere yaşayacağım sıkıntıyı kat kat artırdım. İnsan faktörü her zaman önemli olduğu için siz istediğiniz kadar yeni sistemler geliştirin, eğer işi yürüten insan sisteme inanmamışsa ve gereğini yapmıyorsa, o sistem doğru dürüst çalışmaz. O birimde çalışan bir memurun vurdumduymazlığı bu sorunları ortaya çıkarabiliyor. Oysa cep telefonlarının özelleştirilmesi ile herhalde farkı yaşamışsınızdır. Gelen faturaların göze hitap şekilleri dahi değişti. Şeffaflık geldi. Fatura üzerinde toplam saniyeler bile görülmeye başlandı. İşte özel sektörle kamu sektörünün farkı budur. Ben pekâlâ iddia ediyorum ki, şu anda görevini savsaklayan memur, özel sektör himayesinde çalışmaya devam edecek olursa, kesinlikle hata yapmamak için çok çaba harcayacak. Çünkü yapacağı hatalar karşısında, işten çıkarılabileceği endişesini, her an ensesinde hissedebilecek.

9. Ulaştırma Şûrası'nda alınan kararlar içerisinde 'Postbank' kurulması da tavsiye edilmekteydi. Almanya örneği gösteriliyordu. Diğer bankalarla kıyaslandığında, cirosunun çok yüksek olduğundan bahsediliyordu. Ancak hemen belirteyim, kamu kurumu olduğu sürece Postbank da posta çeki hesabı gibi çalıştırılır endişesini taşıyorum. Hizmette kalite isteniyorsa, özelleştirmeye 'Evet' demek gerekir. Ama tekelciliğe müsaade edilmemeli, mutlaka rekabetçi ortamlar yaratılmalıdır.

ALMANYA'DA INFORMATİK EĞİTİMİ

Dünyada informatik eğitimi, bazı ülkelerde farklı bir yapıda sunulmaktadır. Bu bölümlerin ders içerikleri incelendiğinde, bazen aynı diplomayı vermelerine karşın çok değişik derslerin okutulduğu görülür.

Türkiye'de Mühendislik Fakültelerinin Bilgisayar Mühendisliği ile Teknik Eğitim Fakültelerinin Bilgisayar Öğretmenliği bölümlerinin isimleri arasında ve de yer aldıkları birimler açısından farklılıkların olduğunu, daha önceki bir yazımda dile getirmiştım. Söz konusu bu bölümlerin aynı diplomaları vermelerine karşın, programlarında yer alan dersler, biri birinden çok farklı olabilmektedir. Bazı Bilgisayar Mühendisliği veya Öğretmenliği bölümlerinde yoğun bir şekilde Elektronik dersleri okutulurken, bazılarında ise yok denecek kadar az okutulmaktadır. Hangisinin doğru olduğunu kestirmek ise tartışma konusu... Bilgisayar bölümünün müfredat hazırlayıcısı eğer elektronik alanında temel eğitimi görmüşse, mümkün olduğunca elektronik derslerini programlarına

yerleştirdiği veya bir başka alandan geliyorsa, daha farklı dersleri programa aldığı görülmektedir.

Türkiye’de bu konuda birlikteliği sağlamak çok zor görünüyor. Herkes kendi lehinde yorum yaptığı için de doğruyu bulmak olası değil! Bu nedenle sizlere Bremen Üniversitesi Informatik Bölümü dersleri ve sistemin işleyişi hakkında bilgi vermek istiyorum.

Almanya’da üniversitelerde temel eğitim (Grundstudium) denildiğinde genelde 4 smestriлик bir süre akla gelir. Bu süre zarfında mümkün olduğunca temel dersler verilmeye çalışılır. Bu dersler arasında Informatiğin Matematiksel Temelleri, Teorik Informatik, Pratik Informatik, Teknik Informatik, Ekonomi Informatiği, retim Informatiği, Yazılım Pratikliği, Java’ya Giriş, Sosyo Teknik Sistemler, Informatik Araçları vb. dersler verilmektedir. Bu eğitim sonrasında öğrenciye ön lisans diploması verilir. Bu 4 smestri başarı ile tamamlayan öğrenciler, asıl (Hauptstudium) eğitime geçebilmektedir.

Asıl eğitim ise 5. smestri ile başlamaktadır. Bu smestriden başlamak üzere öğrenciye bir konuda bir proje verilir. Bu proje 8. smestrinin sonuna kadar sürer. Bu arada ğrenci teorik, pratik ve uygulamalı informatik derslerinden seçmek şartı ile 5 civarında ders alır. Derslerden biri seminer çalışmasıdır. Bu dersler genelde dev şeklinde verilir. Ödevler

zaman zaman öğretim elemanı tarafından kontrol edilir. Dersin hocası istediği takdirde, ödev yapan öğrencinin ödev ile bizzat uğraşp uğraşmadığını saptamak amacıyla yoklama amaçlı sözlü de yapabilir. Öğrencilerin genelde bireysel olarak yaptıkları bu proje çalışmalarının niteliklerine bakılarak, bazen birden fazla kişinin aynı proje üzerinde çalışmasına müsaade edilmektedir. Proje konuları arasında Linux Onaylama Sistemi; Hipermedya Olarak Sanal Sunum Tasarımı; Şekil Değiştirebilen Maddelerin İnteraktif Modellemesi; İnternet’te Vatandaş ve Yönetimi; Benzetimin Onaylanması; Resimli Yazılımlar; Akademik İnfomasyon Tekniğinin Yapısı, Teknikleri ve Gerçekleştirilmesi; Ağ Programlaması Üzerine Bir Yazılım, Video Analizinde Sayısal Zeka; İnternet Üzerinden Eğitim vs.

Öğrenci 5-8. s6emestrilerde almış olduğu 1 proje ile 5 ayrı nitelikli ders yanında, en az 4 farklı ders daha alması gerekir. Bu derslerin yukarıda belirtilen dersler ile ilişkisi olmaması istenir. Bu dersler Grafik Transformasyonu; Bilgisayar Mimarisi; Web ’de Benzetim; İşletim Sistemleri; Bilgisayar Ağları; Hipermedya; Bilgisayar Ağlarında Yönlendirici Yolları; Kognitif Robotlar; Okullarda Yönetim; Telekomünikasyon, Çoklu Ortam ve Elektronik Ticaretinde Seçilmiş Haklar ve Veri Koruma; LAN ve WAN Ağlarında Federal Veri Koruma Kanununun Düzenlenmesi vb. isimler altında verilmektedir. Bu 4 dersin sözlü sınavı genelde iki öğretim üyesinin denetiminde yapılır. Sözlü sınav süresi

yaklaşık 45 dakika civarında sürer. 8. s0mestrinin sonunda yukarıda adı geçen t0m derslerden ve projeden başarılı olan bir 0đrenciye, bir konuda bitirme tezi verilir. Normal şartlarda bitirme tezi 6 ay s0rer. Zorunlu hallerde bu s0re 1 yıla kadar uzatılabilir. Bitirme tezini tamamlayan 0đrenci iki profes0r0n 0n0nde bitirme tezini savunur. Kolokyum diye adlandırılan ve yaklaşık 1 saat s0ren bir sunum sonrasında 0đrencinin Y0ksek M0hendis olup olmadığına karar verilir. Aday, istemediği şahısların kendi sunusuna girmemesini talep etme hakkına sahiptir.

Bremen 0niversitesi İnfomatik B0l0m0'n0n eğitim sistemi bu şekilde yapılandırılmış... Ders içeriklerini incelediğimde elektronik adı altında ders verilmediğini saptadım. Sadece Teknik İnfomatik dersinde az miktarda elektronik bilgileri verilmektedir.

Bremen 0niversitesi İnfomatik B0l0m0'ndeki sistemin aşağı yukarı Almanya'daki diğer 0niversitelerde de benzer olduğu bana aktarıldı. Bu b0l0mde çalışan 0đretim elemanlarına T0rkiye'deki Bilgisayar B0l0mleri hakkında bilgi verdim. Tabi bizde her şey çok farklı! Sonuçta Bilgisayar b0l0mlerinde ağırlıklı olarak elektronik derslerinin verilmesi konusuna nasıl baktıklarını sorduğumda, elektronik ile bilgisayar b0l0mlerinin birbirinden ayrı b0l0mler olduğunu, elektronik 0đrenmek isteyenlerin elektronik b0l0mlerine gitmeleri gerektiği s0ylendi

ve bilgisayar bölümlerinde yoğun biçimde elektronik okutulmasının kesinlikle yanlış olacağı vurgulandı.

Tabi bu yazıyı okuyan bazı Bilgisayar Bölüm başkanlarımızın Almanya'daki sisteme karşı çıkmaları doğaldır. Ben burada sadece Bremen Üniversitesi'nin İformatik Bölümü'nün yapısını aktarmak istedim. Bu üniversite köklü bir üniversite. Ayrıca İformatik Bölümü de alanında iddialı! Özellikle bizde yapılan bir yanlışlık, öğrenci merkezli çalışmanın yeterince teşvik edilmediğidir. Öğrenciyi çalıştırmak için de çok sayıda ödev verilerek sağlanabilir. Eğer öğrencinin ödevi başkasına yaptırabileceği endişesi yaşıyorsa, basit sözlü sınavlar yapılarak, öğrencinin ödevini kendisinin hazırlayıp hazırlamadığı ortaya çıkarılabilir.

Türkiye'de bilişim üzerine eğitim veren birimlerimizin klasik yapılarından kurtularak müfredat değişikliğine gitmeleri gerektiği kanısındayım. Ezberci sistemden kurtulup, tasarım yapabilen, düşüncelerini projelendirebilen yaratıcı gençler yetiştirmemiz elbette ki olasıdır!

DÜŞME KULESİ AVRUPA'DA SADECE BREMEN'DE!

Bremen Üniversitesi içerisinde yer alan bir kule dikkatimi çekti. Bu kulenin ne amaçla yapıldığını öğrenmek için yetkililerle görüştüm ve sonuçta bu kuleyi gezme ve video filmini çekme olanağını buldum. Bu kule ilgili bilgileri siz okuyucularıma aktarmak istiyorum.

Ağırlığı olmaksızın kısa süreli deneylerin yapılabildiği “Der Fallturm Bremen” diye adlandırılan bu kulenin Avrupa’da başka bir eşi bulunmamaktadır. Bu nedenle dünyanın birçok ülkesinden araştırmacılar, bu büyük laboratuvarı kullanmak için Bremen’e geliyorlar. Bu kulenin inşaatına 1988’de başlanmış ve 1990 Yılı’nda işletmeye alınmış olup, toplam yüksekliği 145,5 metredir. Kule içerisinde günde üç defaya kadar 4,74 saniye süre ile ağırlıksız ortam elde edilebiliyor.

Kulenin en üst kısmına çıkmak için asansör kullanılmaktadır. En üst bölümde bir bar düzenlenmiş ve isteyenlere kiraya verilmektedir. Bu kulenin en üst katına çıktığınızda Bremen’i seyredebiliyorsunuz.

Kule içerisinde mikro gravitasyon laboratuvar sistemi için, deneylerde 1,6m veya 2,4m'lik hacim gereksinimine bağlı olarak çapı 800 mm'ye kadar değişebilen silindirik düşme kapsülleri kullanılmaktadır. Kulenin dışı silindirik yapıda beton duvarlarla örülmüş. Bir an için karşınızda 145,5 metre yükseklikte cami minaresi olduğunu varsayınız. Kule içerisine çapı 2 m olan çelik konstrüksiyonlu bir boru yerleştirilmiş. Düşme Borusu olarak adlandırılan bu büyük çelik boru, zemine kalın cıvatalarla tutturulmuş. En üst katta bu çelik boruyu elle çektiğimde, tüm kütlemin sallandığını gördüm. Böylece dışarıda esen rüzgârın etkisi ile kule betonunda gelecek titreşimlerden düşme borusunun etkilenmesi önlenmiş olmaktadır.

Serbest düşen kapsül üzerindeki aerodinamik direnç kuvvetlerini minimum seviyeye indirmek için, 1700 m³ hacme sahip düşme borusu ve frenleme hücresinin içi vakum pompalarıyla boşaltılmaktadır. Bu hacmi boşaltmak için 32000 m³/h emme debisine sahip 18 adet vakum pompası kullanılmakta ve boşaltma 1,5 saat sürmektedir. Düşme kapsülü; zemine yaklaştığında 167 km/h hıza ulaşmaktadır. Kapsül, özel dizayn edilmiş ve içi strafor ile doldurulmuş bir frenleme deposu içerisine düşmektedir. Bilişim Teknolojileri sayesinde uygun otomasyon sistemleri dizayn edilerek, arzu edilen ölçümler rahatlıkla yapılabilir.

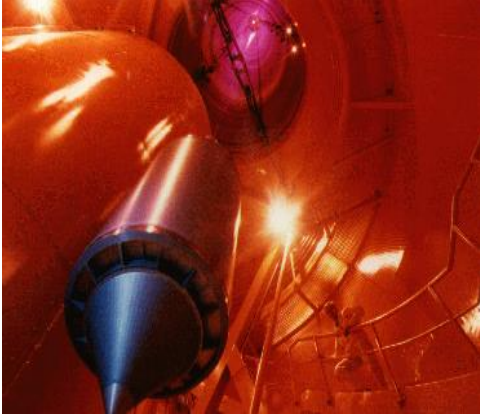
Bu kulede ağırlığı tahminen 9 saniye süre ile ortadan kaldırmak için çalışmalar yapılıyor. Bu amaçla kulenin

ayaklarına sapan lastiğine benzer bir sistem yerleştirilecek. Yani kapsül yukarıdan aşağı serbest bırakılmak yerine, aşağıdan yukarıya doğru fırlatılarak süre iki misline çıkarılacaktır.

Mümkün olduğunca az teknik bilgiler ışığında bu kuleyi sizlere tanıtmak istedim. “*Uygulamalı Uzay Uçuş Teknolojileri ve Mikrogravitasyon Merkezi (ZARM)*” adıyla anılan bu birim, Üretim Tekniği içerisinde yer almaktadır. Prof. Dr. Hans J. Rath yönetiminde çalışmalarını yürüten bu birim, 6 yıl gibi kısa bir süre içerisinde uzay tekniği açısından Avrupa’nın en önemli bir enstitüsü durumuna gelmiştir. Eminim ki bu yazıyı okuyan Türkiye’deki fizikçiler ve uzay araştırmacıları bu kuleye ilgi duyacaklardır.

Bremen Düşme Kulesinin Dıştan Görünüşleri

**Düşme Borusu İçerisinde Deney Anında Kapsülün
Düşüşünü Gösteren Resim**

ROBOTLAR ARASI DÜNYA FUTBOL ŞAMPİYONASI

Başlığı görenler şaşırılmışlardır, robotlar nasıl futbol oynar diye? 2-9 Temmuz 1998 tarihleri arasında Paris'te **RoboCup'98** adıyla robotlar arası futbol dünya şampiyonası yapıldı. RoboCup; The Robot World Cup Initiative cümlesinin kısaltılmışı olup yapay zeka yazılımları kullanan akıllı robotlarının gösterilerinin sergilendiği robotlar arası dünya futbol yarışmasıdır. Robotlar arası dünya futbol şampiyonası, ilk olarak bir yıl önce Japonya'da Nagoya'da yapılmıştı. Bu yıl değişik ülkelerin üniversitelerinden ve araştırma birimlerinden 40'ı aşkın robot futbol takımı bu yarışmaya katılmışlardır. Bu yarışmaya üçü Freiburg, biri Tübingen ve diğeri ise Ulm Üniversitelerinin bilgisayar bölümlerinden olmak üzere toplam 5 Alman takımı katılmıştı. Videodan seyredilen yarışmayı sizlere aktarmak istiyorum.

Katılımcıların amaçları; seyircilere hem futbol ziyafeti çekmek, hem de yapmış oldukları bilimsel araştırmalardaki gelişmeleri meslektaşlarına tanıtmaktı. Araştırmacılar; Techno-Kicker diye adlandırdıkları bu robotların sevk ve idaresinde;

yapay zeka, robotik ve neuroinformatik tekniklerini kullandılar. Futbol oynayan dinamik robotlar, her bir hareket sonrasında nasıl davranmaları gerektiğini kendileri saptamak zorundaydılar. Futbol oyununu mükemmel oynamak, elbette ki robotlar için çok zor bir iş! Çünkü bir takıma ait robotlar, birçok işi aynı anda yapmak zorundadırlar. Robotlar hangi takıma ait olduklarını, rakip oyuncuyu tanıyabilme, gelen top ile nasıl oynanacağını ve kullanacağı taktikleri belirleme yeteneklerine sahip olmaları gerekir.

Fransa'98 Dünya Futbol Şampiyonasını çoğumuz zevkle izlemiştir. Futbolcuların yaptıkları hareketleri, bir an için robotların yaptığını düşünürseniz, işin ne kadar zor olacağı kendiliğinden ortaya çıkar. Klasik olarak alıştığımız sanayi robotları, sürekli benzer işleri (örneğin bir parçayı bir yerden alıp diğer bir yere koymak gibi) yaptıkları için, programlanmaları kolaydır. Oysa düşünebilen robotları ele aldığımızda, örneğin robotun önüne top düştüğünde, takım arkadaşına topu şutlamasını düşünebilmesi ve ona göre hareket etmesi, çok kapsamlı program gerektirir. Nitekim bu robotlar arası futbol şampiyonasında çok komik hareketler izlenmiştir. Önüne düşen topa bön bön bakan ve sonra topa dokuması gerektiğine karar veren veya çarpıştığı bir robotun kendi takım arkadaşı mı yoksa rakip takımdan mı olduğunu robotun rengine bakarak algılama çalışan veya şaşkın şaşkın top arayan robotlar, seyircileri doyasıya güldürmüşlerdir. Çevredeki ışıklardan

etkilenen sensörler yüzünden, bazı robotlar acayip hareketler yapmışlardır.

Freiburg Üniversitesi bu yarışmaya üç ayrı robot takımı ile katıldı. Freiburg Üniversitesi Kurt Konolige tarafından geliştirilen ve ActivMedia tarafından üretilen **Pioneer 1** robotlarını kullanmışlardır. Bu robotlara Steffen Gutmann tarafından geliştirilen yazılım kullanılarak robotun kendi konumunu saptayabilmesi için SICK lazer tarayıcı ve topu izleyebilmesi için de Newton Labs tarafından üretilen Cognachrom vision-sistemi monte edilmiştir.

Freiburg Üniversitesi'nde futbol oynayan robotlar üzerindeki araştırmaların amacı;

1. **Temel Beceriler:** Kendi kendine yerini saptama, topu tanıma ve topu izleme, istenilen yöne topu şutlama,
2. **İkincil Beceriler:** Çoklu sensörlerin integrasyonu, hareketli cisimlerin izlenmesi, rakip oyuncuların belirlenmesi,
3. **İleri Seviyedeki Beceriler:** Gerçek zaman (real-time) içinde, gelişme, çalışma ve revize etme, hedef ve planlar arası haberleşme olarak üç grup altında açıklanıyor!

Resim 1'de Internet

<http://www.mfg.de/pm1998/prss190698.html> adresinden alınan ve futbol maçı oynayan robotlara ait bir resim görülmektedir.

Resim 1: Futbol Maçı Oynayan Robotlar

Fransa'daki Ortaboy Robotlar Arası Dünya Futbol Şampiyonasına aşağıdaki takımlar katılmışlardır.

- 1 CS Freiburg, Institut für Informatik, Universität Freiburg
- 2 Universität Tübingen, Institut für Informatik
- 3 Universität Ulm, Abteilung Neuroinformatik
- 4 FGBV, Technische Universität, München
- 5 GMD-SET
- 6 RMIT Raiders II, Royal Melbourne Institute of Technology
- 7 The Deakin Black Knights, Deakin University, Australia
- 8 Dreamteam, University of Southern California, World Champion 97
- 9 Ullanta Performance Robotics
- 10 University of Michigan AI and Robotics Lab
- 11 Yale University
- 12 Universite Paris-6, Laboratoire Robotique de Paris
- 13 ENSEA Ecole Nationale Supérieure de l'Électronique et de ses Applications
- 14 Université d'Evry Val d'Essonne Colciencias

- 15 REAL MAGICOL Universidad del Valle, Kolumbien
- 16 Dept of Comp. Eng. Sharif Univ. of Technolgy, Iran
- 17 Osaka University, World Champion 97
- 18 Uttori United Utsunomiya University
- 19 Nagasaki Institute of Applied Science
- 20 NAIST-RoboCup, Nara Advanced Institute for Science and Technology
- 21 ISocRob Techn. University of Lisbon

Resim 2 ve **Resim 3**'de Almanya'nın Freiburg Üniversitesi tarafından kullanılan **Pioneer 1** robotlardan oyuncu ve kaleciye ait resimler görülmektedir.

Yarışmalar sonucunda Orta Boy Robotlar Arası Dünya Futbol Şampiyonasını Freiburg Üniversitesi kazanmıştır.

Artık ülkemizde de bu tür çalışmalar yapmamız gerekmektedir. Bunun için özellikle robotik konusunda çalışanların öncelikle bir çatı altında toplanmasında yarar bulunmaktadır. Bildiğim kadarıyla **Robotik Derneği** adı altında herhangi bir dernek henüz Türkiye'de kurulmamıştır. Robotik konusunda çalışma yapanların bir dernek altında toplanmasının ve **Robotik** adı altında bir dergi çıkarılmasının zamanı çoktan gelmiştir!

Resim 2: Oyuncu (Freiburg Üniversitesi)

Resim 3: Kaleci (Freiburg Üniversitesi)

FIRAT TELEVİZYONU'NUN KURULUŞUNUN KISA ÖYKÜSÜ

FIRAT Televizyonu'nun kurulma çalışmaları, Fırat Üniversitesi Araştırma Fonu'na 25.03.1991 tarihinde sunduğum ve "Uydu Anteninin Mikrobilgisayarla Yönlendirilmesi ve Yayın Aktarımı" başlığını taşıyan proje ile başlatılmıştır. Bu proje çalışmasını amacı, uydu yayınlarını alabilmek için kullanacağımız çanağın hareketlerinin bilgisayarla kontrolünü yapmak ve aldığımız yayınları bir verici üzerinden Elazığ halkına aktarmaktı. Bu amaçla 1 W gücünde kendimiz bir verici imal ettik. Kendi imalatımız verici için kullandığımız anten; televizyonlarda VHF yayınlarını almaya elverişli kullanılmış bir antendi. Vericimiz, VHF 11 kanalına ayarlanmıştı. Küçük kapasitedeki bir verici ile ancak Elazığ şehrinin bir bölümüne yayın yapabilmekteydik. O zamanlar henüz FIRAT TV yayınlarını başlatmadığımız için, mevcut bir uydu yayını Elazığ halkına aktarmak fikrini benimsedik. Tabi vereceğimiz bu yayının ses getirmesini de istiyorduk. Sonuçta CNN yayınlarını Elazığ halkına seyrettirmeyi uygun gördük.

O dönemlerde Elazığ'da sadece TRT'nin yayınları izlenebilmekteydi. Ayrıca hiç kimsede çanak-receiver (alıcı) - LNB de yoktu. Ancak Elazığ Belediyesi, Star 1 yayınlarını Elazığ'a seyrettirebilmek amacıyla çalışmalarını yeni başlatmıştı ki, Üniversite olarak bizlerin CNN yayınlarını seyrettirmemiz, büyük olay yaratmıştı. Özellikle Üniversite çevresinden çok olumlu destek aldık. Çünkü dünyanın en büyük haber kanalı Elazığ'da da seyrediliyordu. Hocalarımız, televizyondan İngilizce haber dinleme lüksüne kavuşmuşlardı.

Bu olumlu gelişmeyi görünce, Elazığ halkına diğer yayınları seyrettirmeyi de planladık. Bu amaçla güçleri 5 W civarında olan birkaç verici satın aldık ve Haziran 1992 Ay'ında Elazığ halkına Deutsche Welle, TV5, RAIUNO, RAIDUE yayınlarını da seyrettirdik.

Bu yayınların tahminimizden çok fazla ilgi görmesi üzerine, Üniversite olarak da kendi yayınlarımızı vermeyi düşündük. Ancak elimizde hiç bir aletimiz yoktu. Çünkü en azından bir-iki kamera, video, radyo vb. aletlere ihtiyacımız olacaktı. Çözüm olarak evlerimizdeki aletleri (kamera , video, radyo vs.) okula getirerek, deneme yayınlarını Temmuz 92'de başlattık.

İlk yayınlarımızda hazır kasetleri kullanıyorduk. Bu arada FIRAT TV'nin alt yapısını oluşturacak cihazların alımını da iki kanaldan sağlamaya çalışıyorduk. Fırat Üniversitesi

Araştırma Fonu'na sunduğum proje ile bazı temel cihazları alabilmiştik. Ancak asıl kaynak, Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermayesinden sağlanan maddi destek idi. Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü olarak Elazığ halkına bilgisayar kursları, bilgisayar montajı, bakımı ve program yazma şeklinde yaptığımız hizmetlerden sağlanan gelirlerin önemli bir bölümünü, FIRAT TV'nin gelişmesine harcadık.

FIRAT Televizyon yayınlarını resmi olarak başlattığımız tarih, **2 Ekim 1992**'dir. Yani 1992/93 Eğitim-Öğretimin açılışının yapıldığı gün, FIRAT TV; mesai günlerinde her gün 1 saat yayın yapmak üzere başlatılmıştır. Çok iptidai şartlar altında, ancak özverili çalışan birkaç elemanla yayınları başarı ile sürdürüyorduk.

Rektörümüz Prof. Dr. Eyüp G. İSBİR; FIRAT TV'nin gelişmesi için her türlü desteğini bizlere vermiştir. İstedığımız malzemeleri almak için azami gayret göstermiştir. Bu vesile ile benim için çok büyük bir anlam taşıyan bir olayı burada aktarmak istiyorum. Yayınlarımız aksatılmaksızın süründürülüyordu. Ancak cihaz imkânlarımız çok kısıtlı idi. Rektörümüz Prof. Dr. Eyüp G. İsbir'e çok acil olarak 1 video oynatıcı ve 37 ekran bir televizyona acil ihtiyacımız olduğunu belirttim. Ancak ilgili ödeme fasılları araştırdığımı ve hiç paranın kalmadığını söyledim. "Bana bir iki gün müsaade et, inşallah bir çözüm bulurum" dedi. Üç gün sonra Rektörümüz; istediğim bu cihazları bana gönderdiğinde şaşırmıştım, bu

alımları hangi kaynaktan yaptı diye? Araştırdığımda, Rektörümüzün bu cihazları bizzat kendi imkânları ile satın aldığını ve bize hibe ettiğini duyduğumda, gelişmeye inanmışlığın ne fedakârlıkları beraberinde getirdiğini çok daha iyi anlamıştım. O dönemler bu durumu duyurmak istediğimde, bana izin vermemişti. Ancak aradan tam 6 yıl geçtiği için, artık bu olayı açıklamanın zamanı gelmiştir diye düşünüyorum.

FIRAT TV her geçen gün daha da gelişmektedir. Bu amaçla televizyon kulesi inşaatı ile çok modern bir stüdyo binası yapılmıştır. Dünya Bankası'ndan Teknik Eğitim Fakültesi'ne gelen ve televizyon yayıncılığında kullanılacak tüm cihazlar, FIRAT TV'ye aktarılmıştır. Bugün mahalli düzeyde yayın yapan televizyonlar içerisinde, en mükemmel donanımlara sahip televizyonlar arasında, FIRAT TV'de yer almaktadır.

Günümüz fiyatlarıyla Fırat Televizyonu'nun sahip olduğu stüdyo, verici kulesi, vericiler, yayın aktarımında kullanılan tüm donanım maliyetleri, yaklaşık 800 milyar civarındadır. Fırat Televizyonu akşamları her gün 7 saat süre ile eğitim, kültür, spor, güncel konular, bölge haberleri ve benzeri programları halka ulaştıran ve Elazığ'ın ilk mahalli televizyonu kimliğini taşıyan bir birimdir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 22.08.1997 tarihli ve 22354 sayılı yazısı üzerine, 28.03.1997 tarihli ve 2809 sayılı kanunun

ek 30'uncu maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 09.09.1997 tarihinde Fırat Üniversitesi bünyesinde İletişim Fakültesi kurulmasına karar verilmiştir. Bu karar 11.09.1997 gün ve 23115 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Fırat Üniversitesi'nde İletişim Fakültesi'nin kurulmasının sebebi, Fırat Televizyonu'dur.

Fırat Üniversitesi; 24-26 Eylül 1997 tarihleri arasında Fırat Televizyonu Stüdyosunda "Türkiye, Türk Cumhuriyetleri ve Asya Pasifik Ülkeleri, Uluslararası Eğitim Sempozyumunu" gerçekleştirerek; uydu aracılığı ile Türkiye, Avrupa, Türk Cumhuriyetleri ve Asya Pasifik ülkelerine uzaktan eğitim vermek üzere çalışmalarını başlatmıştır. İlk uzaktan eğitim çalışmalarını 1992'de Fırat TV ile başlatan Üniversitemiz, yakın gelecekte uzaktan eğitimin tüm imkânlarını kullanarak diplomaya yönelik eğitim vermeyi hedeflemektedir.

İletişim Fakültesi öğrenci alımına başladığında, Fırat Televizyonu; İletişim Fakültesi ve Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Bölümü bünyesinde çalışmalarını yeni ufuklara yönlendirecektir. Yeni ufukların ayak sesleri şimdiden duyuluyor gibi... Özbekistan ile uzaktan eğitim için ön hazırlık çalışmaları başlatıldı bile... Fırat Üniversitesi yeni ufuklara hızla ilerlerken, üniversitemizin kitlelere televizyon yayınının yapmasını, (dolayısıyla uzaktan eğitim verilmesini engelleyen), mevcut yasadaki (3984) çelişkilerin kısa sürede değiştirileceği ümidiyle...

Interpro

24-30 Ağustos 1998.

Sayı:181

Sayfa:10

DOĞU ANADOLUN'UN MASTER PLANI HAZIRLANIYOR

Fırat Üniversitesi her geçen gün başarılarına yenilerini ekliyor ve önemli projelerin yürütülmesinde öncü ve rehber

üniversite olma yolunda önemli adımlar atıyor! Doğu Anadolu Projesi DPT tarafından desteklenmesi düşünülen önemli bir proje. Bu projenin amacı, Doğu Anadolu Bölgesinin kalkınması için bir master plan hazırlanmak ve bölgede yeni iş imkânlarının neler olabileceği konusunda araştırmaya dayalı önerilerin üretilmesinde Prof. Dr. Eyüp G. Isbir'in yürüteceği bu projede Doğu Anadolu Bölgemizde yer alan diğer üniversiteler de yer almaktadır. Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl üniversiteleri, aralarında oluşturdukları bir konsorsiyum ile bu büyük projeye talip oldular. Bu projede 50 profesör, 34 doçent, 78 yardımcı doçent, 27 araştırma görevlisi ve 35 de diğer meslek gruplarından olmak üzere konusunda uzman toplam 295 elemanın çalışması planlanmıştır. Proje DPT'den olumlu onay almış ve Maliye Bakanlığı'nın onayına sunulmuştur. Yakında projenin yürütülme startının verileceği tahmin edilmektedir.

Eğer bu proje Maliye Bakanlığı ve diğer ilgili kurumlar tarafından yapılabilirlik vizesi alırsa, toplam 19 ayrı sektörde araştırmanın yapılması planlanmıştır. Bu sektörlerin isimleri aşağıdaki tabloda toplu olarak verilmiştir. Bu proje sayesinde, Doğu Anadolu Bölgesi'nde ileride önemli yatırımların yapılabileceği ve bu bölgenin işsizlik sorununa çözüm bulunabileceği tahmin edilmektedir.

Sıra

Sektör Adı

1	Nüfus Yapısı ve İstihdam
2	Hizmetler S.-Ticaret ve İnşaat
3	Hizmetler S.-Mali Yapı ve Bank.
4	Yerleşme ve Şehirleşme, Kentsel ve Kırsal Altyapı
5	Kültür ve Turizm
6	Sağlık
7	Toprak ve Su Kaynakları
8	Tarımsal Yapı (Bitkisel Üretim)
9	Tarımsal Yapı (Ormancılık)
10	Tarımsal Yapı (Su Ürünleri)
11	El sanatları
12	Ulaştırma ve Haberleşme
13	Eğitim
14	Kadın-Ailenin Güçlendirilmesi
15	Hayvancılık
16	Madencilik
17	İmalat ve KOBİ'ler
18	Enerji
19	Çevre

Fırat Üniversitesinin yürüttüğü diğer önemli bir proje ise ilköğretim okullarına bilişim alanında Koordinatör Öğretmen Yetiştirme projesidir. Bu proje Milli Eğitim Bakanlığının Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi kapsamında yürütülmektedir. Fırat Üniversitesi 4 yıldan beri Milli Eğitim

Bakanlığına bu hizmeti başarı ile sunmaktadır. Geçen yılların aksine Fırat Üniversitesi bu yıl koordinatör öğretmen yetiştirmek üzere çok fazla kontenjan (300 kişi) ayırmış ve Milli Eğitim Bakanlığı; bu üniversitede önceki yıllarda yapılan çalışmalardaki başarıları göz önüne alarak, bu isteği olumlu karşılanmıştır. 20 Temmuz'da eğitime başlanmış olup, 11 Eylül'de kurs programı tamamlanacaktır.

Proje kapsamında her ilden seçilen öğretmenler, bilişim sektörüne hizmet vermek için tatillerini feda ettiler. Bu öğretmenler üniversitelerdeki programlara katılmadan önce iki hafta süreyle bilgisayar alanında kendi buldukları illerde yoğun bilgisayar eğitiminden geçirildiler. Bu hızlı eğitim sonrasında öğretmenlerimiz bilgisayar okuryazarı olarak, daha kapsamlı kurs görmek üzere ilgili üniversitelere gittiler.

Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi'nde, bölgenin kalkınmasını sağlamak ve yöre halkına hizmet vermek için tüm olanakları seferber etmektedir. Fırat Üniversitesi'nin hedefi; bölge üniversitesi ve hatta uzaktan eğitim yöntemleri ile ülkeler arası üniversite olmaktır! Bu hedefinde yakın gelecekte yakalanacağı kanısındayım.

HAGEN UZAKTAN EĞİTİM ÜNİVERSİTESİ

Dünyanın her yerinde uzaktan eğitim yaygınlaşmaya başladı bu yazıda sizlere Almanya'daki Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi'nde uygulanan eğitimden ve bu modelin ülkeye kazandırdığı katma değerlerden söz edeceğim.

İletişim alanındaki hızlı gelişmelerin ürünü olarak son yıllarda birçok ülkede uzaktan eğitim yapılmaktadır. Amerika'da NTU (National Technology University), İngiltere'de Open University, Türkiye'de Anadolu Üniversitesi, Almanya'da Hagen Üniversitesi vb. birçok dünya üniversitelerinde uzaktan eğitim yöntemleri kullanılmaktadır.

Üniversite düzeyinde uzaktan eğitim denildiğinde, Türkiye'de ilk akla gelen Anadolu Üniversitesi'nin Açık Öğretim Fakültesi'dir. Bu Fakültenin her geçen gün eğitim öğretim açısından prestij kazandığını bir yazımda dile getirmiştım. Acaba Almanlar uzaktan eğitim konusunda ne yapıyorlar diye bir araştırma yaptım. Bu amaçla Hagen

Üniversitesi ile temasa geçtim. Bu yazımda bu üniversiteyi sizlere tanıtmak istiyorum.

Federal Almanya'da Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi (FernUniversität) 1 Aralık 1974 tarihinde kurulmuş olup, Almanya'nın Nordrhein-Westfalen eyaletinde 1975/76 öğretim yılı kış sömestrisinde 1300 öğrenci ile eğitime başlamıştır. 70'li yılların başlarında Federal Almanya'daki eğitim sektörünün, süratle artan öğrenci sayısını karşılamaktan uzak kalacağı gerçeğinden hareket edilerek, çözüm olarak uzaktan eğitim gündeme gelmiştir. Bu amaçla uzaktan eğitim tartışılmış ve üniversiteler, konfederasyon, eyaletler ve hatta radyo yayını yapan kurumların da bu üniversite bünyesinde yer alması gerektiği yönünde farklı modeller geliştirilmiştir. Başlangıçta tüm eyaletlerin çok merkezli bir yapıda uzaktan eğitim konusunda birlikte hareket etmeleri düşünülmüş, ancak bu ortam sağlanamayınca Nordrhein-Westfalen eyaleti kendi başına bir merkezli bir model geliştirerek, Federal Almanya'da tek olan uzaktan eğitim üniversitesini kurmuştur.

Bu üniversitenin kurulmasında üç temel hedef belirlenmiştir. Bunlar;

- Mevcut yüksekokulların (Üniversitelerinin) kapasitelerinin artırılması
- Eğitim reformuna değişik açıdan hizmet verilmesi ve

- Bilimsel alanda sürekli eğitim için bir ortam yaratılmasıdır.

Mümkün olduğunca toplumun büyük bir kesiminin bilimsel açıdan daha iyi eğitilmesi şansının verilmesi, Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi'nin görevi olmuştur. Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi, normal bir üniversitenin vermiş olduğu eğitime ilave olarak, ömür boyu sürekli eğitim konusunda da önemli bir görevi yerine getirmektedir.

Uzaktan Eğitim Üniversitesi ile klasik bir üniversite arasındaki en büyük fark, öğretme yöntemlerinden kaynaklanmaktadır. Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi'nde seminerlerin yapıldığı yerler hariç tutulduğunda, ders dineleme merkezleri (sınıflar) bulunmamaktadır. Öğretim materyalleri öğrencilerin evine postalanmakta ve öğrenciler kendi başlarına çalışmaktadırlar. Derslerle ilgili olarak öğretim materyalleri yanında, o alanla ilgili ek bilgiler, literatürlerin listesi ve dersin amacını gösteren dokümanlar gönderilmektedir. Ayrıca öğrencilerin kendi başlarına belirli bir süre zarfında çözmeleri amacıyla ödevler gönderilmektedir. Bu ödevler ilgili öğretim elemanları tarafından kontrol edilmekte ve gerekli düzeltmeler yapılarak, öğrenciye bildirilmektedir.

Bu klasik yönteme ilave olarak Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi, işitsel ve görsel elektronik araçlar yardımı ile de öğrencilerine hizmet götürmektedir. Örneğin WDR Televizyonu'nun 3. Programında uydu üzerinden eğitim

verilmektedir. Son yıllarda ders materyalleri için CD-ROM'lar hazırlanmakta ve öğrencilere gönderilmektedir.

Öğrenciler tarafından takip edilen kursların sınavları, diğer klasik üniversitelere benzer olarak yapılmaktadır. Örneğin Almanya'nın birçok sınav merkezinde, sınavlar görevliler denetiminde yürütülmektedir. Yabancı ülkelerde ise sınavlar, ya bu üniversitenin temsilciliği varsa orada, yoksa Goethe-Enstitü'lerinde yapılmaktadır. Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi'nin Almanya'nın her eyaletinde; ayrıca Avusturya, Macaristan ve İsviçre'de eğitim merkezleri bulunmaktadır.

Bu üniversitede öğrenci sayısı her geçen gün artmaktadır. Üniversitenin öğrenci alımına başladığı tarihten sonraki 10. yılsonunda 25000 ve 20. yılın sonunda ise 56000 öğrenci kayıt yaptırmıştır.

Bu üniversitede 80 profesör, 400 diğer öğretim elemanı ve 700 civarında idari personel görev yapmaktadır. Normal klasik üniversitelerle kıyaslanınca, bu rakamların küçümsenmeyecek seviyede yeterli olduğu görülür. Bu arada part-time öğretim elemanları da dışarıdan eğitime destek vermektedirler.

Uzaktan Eğitim Üniversitesi'nde okuyanların hemen hemen yarısı Ekonomi bölümüne kayıt yaptırmıştır. Bu bölümü Eğitim, Sosyal Bilimler, Bilgisayar, Elektroteknik, Matematik ve Hukuk bölümleri takip etmektedir.

Hagen uzaktan Eğitim Üniversitesi'ne değişik şekillerde kaydolmak olasıdır. **Tam Süreli Eğitim** (TSE) diye adlandırılan grup, klasik üniversitelerle aynı eğitimi yapmaktadır. Yani normal klasik bir üniversitedeki eğitim süreleri, bu grup için de aynen geçerli olmaktadır. Ancak öğrencilerin önemli bir bölümü, **Kısmi Süreli Eğitime** (KSE) kayıt yaptırmayı, daha da fazla tercih etmektedirler. Bu grubu tercih eden öğrenciler bir işte çalıştıkları için, eğitimleri için ayırdıkları süre azaldığından, her yıl az miktarda ders almakta ve dolayısıyla eğitim süreleri uzamaktadır.

Askerlik döneminde de eğitim yapılabilmektedir. Studiengangs-Zweithörer (**Eğitim Yolu-İkinci Dinleyiciler**) olarak adlandırılan bu gruba kayıtlı öğrenciler, bir konuda belirli bir bilgi seviyesine erişmek için Uzaktan Eğitim Üniversitesi'ne kayıt yaptırabilirler. Bu gruptakiler, aynı zamanda klasik bir üniversitede öğrenci olabilirler ve Uzaktan Eğitim Üniversitesi'nde bazı dersler alabilirler.

Kurz-Zweithörer (**Kısa-İkinci Dinleyiciler**) grubundakiler ise, başarı ile tamamlanması halinde diğer üniversitelerce de kabul edilen dersleri alırlar. Bu kursların sayısı birkaçı geçmez.

Öğrencilerin büyük bir bölümü ise **Misafir Dinleyici** (Gasthörer) olarak kayıt yaptırırlar. Başarı ile tamamlanan kurslar için sertifika verilir. İleride tam veya yarım süreli

eğitime ğrenci olarak kayıt yaptırılması halinde, dinleyici olarak takip edilen ve başarı ile tamamlanan dersler saydırılabilir.

Hagen Uzaktan Eğitim niversitesi'nde master veya yüksek mühendislik eğitimleri de yapılabilmektedir. Yüksek mühendislik diploması **Yüksek Mühendislik I** ve **Yüksek Mühendislik II** olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. **Yüksek Mühendislik I**'e tam gün süreli (Vollzeitstudierende) kayıt olan öğrenciler için toplam eğitim süresi 7 smerstri iken, **Yüksek Mühendislik II**'de bu süre 9 smerstridir.

Yüksek Mühendislik II eğitimine girebilmek için bazı n Őartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Bilgisayar alanında **Yüksek Mühendislik II** eğitimi yapmak isteyenler; *Pratik Bilgisayar*, *Teorik Bilgisayar* veya *İleri Bilgisayar* gruplarından birine kayıt yaptırabilirler. Ayrıca yan dal olarak da *İşletme*, *Elektroteknik* veya *Matematik* gurubundan birini seçerler.

Bilgisayar alanında **Yüksek Mühendislik I** eğitimine kayıt yaptıranlar ise, gene *Pratik Bilgisayar*, *Teorik Bilgisayar* veya *İleri Bilgisayar* gruplarından birine kayıt yaptırırlar. Ancak bu grupta yan dal olarak sadece *İşletme* seçilebilir.

Uzaktan Eğitim Üniversitesi; Hagen ve bölge için önemli bir ekonomik faktördür. Her yıl yaklaşık olarak doğrudan veya dolaylı yollardan 80 milyon Alman Markı

bölgeye akmaktadır. Öğrencilere gönderilen dokümanların basımı amacıyla 35 matbaa hizmet vermekte ve materyallerin posta gönderilme bedeli 5 milyon markı bulmaktadır.

Uzaktan Eğitim Üniversitesi'nin akademik ve idari kadrosu Hagen ve bitişiğindeki Iserlohn şehri içerisinde birçok ayrı mahalle içerisinde hizmet vermektedir. Üniversitenin kampüs içerisindeki binaları 1985 Yılı'nda tamamlanmış ve 10 yıl sonra da kampus içerisinde Elektroteknik ve Bilgisayar (İnformatik) bölümlerinin inşaatına başlanmıştır. Böylece eğitimin bütün alanlarına ait fiziksel mekânlar, Hagen'da yoğunlaşmış olmaktadır. Kampus içerisinde pratik çalışmaların yapılabilmesi ve İnformatik bölümüne hizmet vermesi amacıyla Teknoloji Merkezi kurulmuştur.

1993 Yılı'nda Hagen Lennetal Endüstri bölgesinde kurulan ve "Lojistik Merkez" diye adlandırılan binada her gün 5000'in üzerinde posta gönderme işlemi yapılmaktadır. Bu merkez, öğrenci materyallerinin en geç 14 gün içerisinde ellerine ulaşmasından da sorumlu tutulmaktadır.

Bu genel tanıtım sonrasında, özellikle Bt/Haber okuyucularını ilgilendirecek konu olan Bilgisayar Yüksek Mühendisliği eğitimi üzerinde durmak istiyorum. Türkiye'den bazı kişilerin uzaktan eğitim yöntemi ile bu üniversiteye kayıt

yaptırmak isteyebileceklerini düşünüyorum. Bu nedenle de önce giriş şartlarını açıklamak istiyorum.

Belki bazı okuyucularımız, bu üniversiteye kaydolduklarında, Almanya'ya giriş-çıkış için vize almalarının kolaylaşıp kolaylaşmayacağını özellikle bilmek isteyebilirler. Hemen cevaplayayım, maalesef bu imkân verilmiyor. Yani, Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi öğrencisi olmak, bu ülkeye giriş-çıkış için gerekçe sayılmıyor. Çünkü her türlü eğitim tamamen uzaktan yürütülebilmektedir.

Yabancıların bu üniversiteye kayıt yaptırabilmeleri için, eğitim yapmak istedikleri alanda yeterli ön eğitime sahip olmaları ve yeterli derecede Almaca bildiklerini belgelemeleri gerekiyor. Ön eğitim denilince ne anlaşılıyor, biraz onu açıklayayım. Türkiye'de normal bir lise mezunu Almanya'ya geldiğinde doğrudan üniversiteye başlayamıyor. Yani normal lise diploması, Almanya'nın lise diplomasına eşdeğer sayılmıyor. Alman Kültür Bakanlığı, Nordrhein-Westfalen eyaletindeki üniversiteler için Türkiye'de hangi tür liselerin eşdeğer sayılabileceğini saptamış durumda. Türkiye'den bu üniversiteye kayıt yaptırmak isteyenler, diplomalarının eşdeğer sayılıp sayılmayacağını öğrenmek istemeleri halinde, Auslandsamt im Studentensekretariat der FernUniversität-Hagen adresine başvurmaları gerekmektedir. Eşdeğer

sayılmayan liselerden gelenlerin seviyelerinin tespiti amacıyla gerektiğinde Studienkolleg diye adlandırdıkları okullarda sınavlar yapılmaktadır. Hatta bu okullarda temel dersleri belirli sürelerde tekrar okumaları zorunluluğu bulunmaktadır. Türkiye’de lisede diploması, okunan dersler ve alınan notları gösteren belgelerin tasdik edilmiş fotokopileri ve tercümelerinin başvuru esnasında gönderilmesi gerekmektedir. Belgelerin tercümelerinin yeminli tercümanlar tarafından yapılması ve noterden tasdik edilmesi tavsiye edilmekle birlikte, tercümanın mührünün Almanca olması da yeterli sayılabilmektedir.

Almanca bilgisinin yeterli olduğunun ispatlanması için de farklı yollar bulunmaktadır. Bunlar şöyle sıralanabilir. Almanca bilgisinin tespiti amacı ile Goethe Enstitüleri aracılığı ile yapılan sınavlarda aranan minimum seviyede puan almak yeterlidir. Ancak doğrudan Almanca eğitim verilen bir liseden mezun olanların veya Almanya’da liseyi tamamlayanların Almandan sınava girmelerine gerek yoktur.

Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi’nin Bilgisayar Bölümünde **Yüksek Mühendislik II** eğitim almak ve yan dal olarak da *Matematik* okumak isteyenler için Temel Eğitimde (İlk 2 yıl) 1998-99 Kış Yarıyılında aşağıdaki dersleri almaları tavsiye edilmektedir.

Tablo 1: Bilgisayar Bölümünde İlk İki Yıla Ait Temel Eğitim

Yarıyıl		Kış sömestrisi	Yaz Sömestrisi
TSE	KSE		
1.	1.	01102-Linear Cebir I 01612-Komutsal Programlama Taslağı	01103-Linear Cebir II 01701-Teknik Bilgisayarın Temel İlkeleri
	2.	01132-Analiz I 01578-PASCAL-Bilgisayarçılar İçin Programlama Kursu 01705-Mikrobilgisayar Tekniğı 1)	01133-Analiz II 01663-Veri yapıları 01704-Bilgisayar Yapısına Giriş
2.	3.	01262-Olasılık Teorisi I 01714-Mikrobilgisayar Uygulaması 2)	01271-Sayısal Analiz 01580-Programlama Uygulaması
	4.	01653-Teorik Bilgisayara Giriş A	01654-Teorik Bilgisayara Giriş B
<p>1)Tam süreli eğitimde okuyanlar, 2. yılda bu dersi almaları tavsiye edilir.</p> <p>2)Tam süreli eğitimde okuyanlar, 2. yılın yaz sömestrisinde bu dersi almaları tavsiye edilir.</p> <p>TSE: Tam Süreli Eğitim (Vollzeitstudierende)</p> <p>KSE: Kısmi Süreli Eğitim (Teilzeitstudierende)</p>			

Bilgisayar Bölümünde yan dal olarak Matematiği seçen bir öğrenci bir sömestrde **Tablo 1**'den görüleceği gibi en fazla 5 ders almaktadır. 1 ve 2. sınıfta alacağı toplam ders sayısı ise 16'dır. Bizdeki gibi Türkçe, Beden Eğitimi, Güzel Sanatlar (Müzik, Resim) vb. dersler verilmemektedir.

Asıl Eğitimde (Hauptstudium), Yüksek Mühendislik II eğitimi yapacakların alacağı derslerin isimleri **Tablo 2**'de verilmiştir.

Tablo 2: Yan Dal Matematik Seçenlerin Asıl Eğitimde (Hauptstudium) Alacakları Dersler

Sıra	Dersin Adı	Seçileceği Tablo
1	Yazılım Mühendisliği I	
2	Yazılım Uygulaması	
3	Haftada 4 saat gösterilen Uygulamalı Bilgisayar Derslerinden iki ayrı kurs seçilir.	Katalog P (Tablo 3)
4	Haftada 4 saat gösterilen Teorik Bilgisayar Derslerinden iki ayrı kurs seçilir.	Katalog T (Tablo 4)
5	Haftada 4 saat gösterilen Asıl Eğitim (Hauptstudium) derslerinden veya Uygulamalı Bilgisayar Derslerinden bir kurs seçilir.	Asıl Eğitim (Hauptstudium) Dersi Veya Uygulamalı Bilgisayar der

6	Haftada 8 saat gösterilen Asıl Eğitim (Hauptstudium) derslerinden bir kurs seçilir.	Asıl Eğitim (Hauptstudium)
7	Bilgisayar Alanında İki Seminer Yapılır.	
8	Matematik branşını yan dal olarak seçenler, matematik branşına ait asıl eğitim derslerinden toplam 3 kurs alır. Bunların haftalık ders saati toplamı 18 saat olmalıdır.	Matematik branşına ait asıl eğitim alanı

Tablo 2'de verilen derslerden sınava girme zorunluluğu bulunmamaktadır. Sadece ilgili dersin hocasından belge almak (Schein) yeterli olmaktadır.

Tablo 3'de Katalog P grubuna giren derslerin adı verilmiştir. **Tablo 4**'de ise Katalog T grubuna ait derslerin isimleri görülmektedir.

Tablo 3: Katalog P Dersleri

Sıra	Dersin Adı
1	Veri Bankası Sistemleri
2	Bilgisayar Ağlarında Veri Bankaları
3	Dağıtılmış Sistemler
4	Lineer Grafiksel Algoritmalar
5	Haberleşme ve Bilgisayar Ağları
6	Grafiksel Veri İşlemleri I

7	Grafiksel Veri İşlemleri II
8	Yapay Zeka ve Otomatik Bilgi İşlem
9	Yapay Zekanın Temel İlkeleri
10	Yazılım Mühendisliği II
11	İşletme Sistemleri
12	Tercüme Yapan Yazılımların Yapısı
13	Nesne Tabanlı Programlama
14	Lojik ve Fonksiyonel Programlama
15	Lineer Algoritma
16	Bilgisayar Sistemlerinin Verim Analizi
17	Paralel Algoritmalar
18	Lojik Programlama ve Veri Taban
19	Nöronal Ağlar
20	Algoritmik Geometri
21	Dedüksiyon ve Inferenz Sistemler

Tablo 4: Katalog T Dersleri

Sıra	Dersin Adı
1	Uygunluk Teorisi
2	Efektif Analiz

3	Program Doğrulama
4	Kompleks Sayılar Teorisi
5	Lineer Grafik Algoritmalar
6	Kompleks sayılar Teorisinin Esasları
7	Formal Programlama Dilleri
8	Lineer Algoritmalar
9	Paralel Algoritmalar
10	Bilgisayarlar İçin Lojik
11	Algortimik Geometri

Bunlar haricinde Bilgisayar Yüksek Mühendisliği II eğitimi alacak bir öğrencinin **Tablo 5**'de görülen dersleri alması ve sözlü ya da yazılı sınava girmesi gerekmektedir.

Tablo 5: Yüksek Mühendislik II Eğitimi Yapanların Sözlü veya Yazılı Girmek zorunda Oldukları Derslerin Listesi

Sınav Alanları	Sınav Tipi	Sınav İçeriği
Uygulamalı Bilgisayar	2 sözlü sınav	Katalog P'den seçilecek iki kurs
Teorik Bilgisayar	2 sözlü sınav	Katalog T'den seçilecek iki kurs
Bilgisayar Alanında İleri Kurslar	2 sözlü sınav	Haftada en az 4 saat gösterilen kurslar arasından seçilecek
Yan Dal Matematik	2 sözlü sınav	Asıl eğitimden haftada 4 saat gösterilen kurslar arasından seçilecek

	Tez Çalışması	4-6 ay süre ile bir konuda tez çalışması yapılır.
--	---------------	---

Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi'nde Bilgisayar Yüksek Mühendisliği okumak isteyen bir öğrencinin, bu yazıda belirtilen koşulları yerine getirmesi gerekiyor. Burada yan dal olarak matematik branşı seçilmiştir. Oysa hem elektroteknik hem de Ekonomi branşları da yan dal olarak seçilebilir.

Bu üniversitenin vermiş olduğu diplomanın, diğer bir bilgisayar mühendisliği diploması veren ve klasik eğitim yapan bir bölümden hiçbir farkı olmadığı, üzerine basılarak bana anlatıldı. Ancak Türkiye'nin sınırlarının dışına çıkmadan bu üniversiteye kaydolmak isteyen okurlarımızın, bu üniversitenin YÖK tarafından diplomasının tanınıp tanınmadığını araştırmalarında fayda var. Kanımca YÖK; Almanya'daki tüm Üniversitelerin diplomasını tanıyor!

IVETA 98 KONFERANSI ANKARA'DA YAPILDI (1)

31 Ağustos – 2 Eylül 1998 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi önemli bir konferansa ev sahipliği yaptı. International Vocational Education and Training Association İngilizce kelimelerin baş harflerinden oluşan IVETA uluslararası mesleki eğitim alanında çalışan veya bu alana ilgi duyanların oluşturdukları bir topluluk. IVETA, her yıl üç adet uluslararası dergi yayınlamakta ve etkinliklerini duyurmak içinde ayrıca yılda üç adet gazete çıkarmaktadır. Koordinasyonunu düzenleyen kurum ve kuruluşlar adına Ankara Üniversitesi Çankırı Meslek Yüksekokulu Müdürlüğünün yaptığı “Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitimde Kalite” konulu konferansa 25 ülkeden toplam 280 kişi katıldı ve 76 bildiri tartışıldı.

Yükseköğretim Kurulu Endüstriyel Eğitim Proje Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi; İstanbul Sanayi Odası Vakfı; British Council ve Madeni Eşya Sanayi Sendikası (MESS)

Vakfı; bu konferansı düzenleyen diğerkuruluşlar arasında yer almaktadırlar.

Milli Eğitim Bakanı Hikmet Ulubay, bu konferanstan çıkacak bilgilerin; 16. Milli Eğitim Şurası'na Mesleki ve Teknik Eğitim sahasında büyük katkılar sağlayacağını dile getirdi. Milli Eğitim Bakanlığı 6-8 Temmuz 1998 tarihleri arasında Karabük'te Zonguldak Kara Elmas Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesinde yapılan Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumuna da sahip çıkmış ve hatta bildiriler kitabının üzerine 16. Milli Eğitim Şurası Ön Hazırlık Çalışması olduğuna dair bir not düşmüştü. Bu ve benzeri çalışmaların Milli Eğitim Bakanlığınca desteklenmesi; mesleki ve teknik eğitime verilen önemi ortaya koyuyor.

Bakan Ulubay'ın konuşmaları arasında dikkatimi çeken bazı cümleleri burada sizlere aktarmak istiyorum. 1980-92 yılları arasında Japonya, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya ve diğergelişmiş bazı ülkelerde robotların kullanımının yüzde yirmi arttığını belirten Ulubay; Japonya'nın; robotların devreye girmesi yüzünden işsiz kalan işçilerini kapı önüne terk etmediğini ve onlara yeni iş olanaklarının sağlanması amacıyla, bu işçilerin mesleki ve teknik eğitim alanında değişik hizmetçi eğitime tabi tutulduklarını ifade etmiştir. Kendileri, eğitimde kalitenin diğerbir boyutunun ise tüketici hakları olduğunu belirtmişlerdir.

Türkiye’de tüketici haklarının yeterince korunduğunu söylemek çok güç! Ama her geçen gün bu konuda önemli gelişmelerin olduğu da bir gerçek. Özellikle kalitesizlik yüzünden mağdur olmuş tüketici, eğer basında bir köşede olayı yazdırabiliyorsa; toplumun tepkisini çekmemek içinde olsa, ilgili şirketin tüm zarar ziyanı ödediğine şahit oluyoruz. Ancak basında tüketici köşelerinde işlenmeyen mağduriyetlerin ne kadarının karşılandığı ise şüpheli...

IVETA Başkanı Bayan Jean D. Mathews ise genelde IVETA ’nın çalışmalarını anlatan bir konuşma yaptı. Konferansı düzenleyen Çankırı Meslek Yüksekokulu Müdürü Prof. Dr. Sabahattin Balcı ise Milli Eğitim Bakanlığı’nın 1984 yılından beri sürdürmekte olduğu Endüstriyel Eğitim Projelerinin desteği ile, Meslek Yüksekokullarındaki ve proje kapsamındaki 4 Teknik Eğitim Fakültesinde ortaya çıkan olumlu tabloyu anlattı. Daha önceki bir yazımda bu proje sayesinde bazı eğitim kurumlarımızın donanım yönünden hakikaten çok iyi duruma geldiğini açıklamıştım. Ama elbette ki bu proje kapsamında belki arzu edilmeyen ve hatta bazı modası geçmiş alet ve cihazın alındığı da olabilmiştir. Bu tür projelere bir bütün olarak bakılmalı ve değerlendirme topyekûn yapılmalıdır.

BİLİŞİM'98 ve YENİLİKLER

Bilişim'98 2-6 Eylül 1998 tarihleri arasında İstanbul'da Tüyap'ta görkemli bir açılışla konuklarını ağırladı. Geçen yıllarla karşılaştırıldığında en önemli fark hem kurultayın hem de fuarın aynı alanda yapılmasıydı. Bu birlikteliğin sağlandığı en önemli avantajlar arasında, kişilerin istediği etkinliğe rahatlıkla ulaşabilmesi sayılabilir.

Bir bütün olarak ele alındığında organizasyonun mükemmel yapıldığı söylenebilir. Büyük organizasyonlarda da elbette ki bazı aksaklıklar çıkabilir. Bugünkü yazımda dikkatimi çeken bazı etkinlikleri size aktarmak istiyorum.

BT/haber gazetesinin Tüyap içerisinde geçici mekânda hazırlandığı büroya gittim. BT/haber Gazetesi çalışanlarının özverili çalışmaları takdire şayan... Bilişim etkinlikleri süresince her gün gazete çıkarmak kolay iş değil. Dışarıdan bakıldığında bu tür çalışmaların çok basit yapıldığı sanılabilir. Oysa her şeyden önce zamanla yarışmak durumundasınız. Hele az bir kadro ile bu işi yapıyorsanız, işiniz daha da zor. Bu

nedenle BT/haber Gazetesi çalışmalarını başarılarından ötürü kutluyorum.

Bilişim'98 de gördüğüm diğer bir önemli değişiklik ise az da olsa uluslararası bir boyut kazanmış olması. Birkaç yıl önce yapılan bilişim etkinliklerinde uluslararası boyutu yok denilecek kadar azdı veya hiç yoktu. Kanımca bu durum önemli bir eksiklikti. Bundan böyle bilişim toplantıları uluslararası görünümünü kuvvetlendirmek için gelecek yıldan başlamak üzere önemli değişiklikler yapmanın zamanı çoktan gelmişti. 1999 da yapılacak kurultayın adının TBD 16. Uluslar arası Bilişim Kurultayı olarak değiştirilmesi; yani ulusal kelimesi yerine uluslar arası deyiminin kullanılması ve özellikle bazı panel, çalışma gurupları, akademik ve diğer bildirilerin anında simültane tercüme yapılarak İngilizce sunulması sağlanmalıdır. Diğer ülkelerden bilişim teknolojileri sahasındaki bilim adamlarının katılımıyla, bilişim toplantıları daha da renklenecektir.

Bazı tanıtım seminerlerini izledim. Genelde sunular iyi hazırlanmıştı. Ancak bazı sunucuların Türkçe karşılığı olmasına karşın, özellikle İngilizce deyimler kullanmasına anlam veremiyorum. Çünkü bilişim teknolojileri alanında bazı terimler artık Türkçe 'ye kazandırılmış durumda. Uygun bir Türkçe karşılığı varken, ısrarla İngilizce terimlerin kullanılması bana doğru gelmiyor. Bazı tanıtım seminerleri alanında çok fazla teknik alt bilgi gerektiriyordu. Oysa adından da anlaşılacağı

üzere Tanıtım Seminerlerine katılanlar; genelde o konuda az bilgi sahibi olanlar veya hiç bilgisi olmayanlardır.

Kurultay süresinde olanakların el verdiği ölçüde bazı akademik bildirileri de izledim. Bu yıl akademik bildirilerin hakemlerin denetiminden geçirilmiş olması, kendirsini hissettirdi. Akademik bildiriler önceki yıllara oranla bilimsel seviyeleri daha da yüksekti ve ilginç bazı tebliğleri dinleme fırsatı yakaladık.

BT/haber köşe yazarlarının okuyucuları ile buluşmasının sağlanması da Bilişim'98 in yenilikleri arasındaydı. Kanımca bu uygulamaya devam edilmeli. En azından bazı okuyucular, yazarları ile görüşme fırsatı yakaladılar.

Sonuç olarak Bilişim'98 her yıl başarılarına yenilerini ekliyor. Her yıl daha mükemmel bir Kurultay, Bilgi ve İletişim Teknolojileri Fuarı sunulmaktadır. Ancak hiçbir zaman yapılanlar yeterli görünmemeli ve yeni ilginç etkinlikler ortaya koyabilmek için beyinler zorlanmalı. Bilişim'99 da çok değişik ve ilginç etkinliklerin yer alacağı bir kurultay ve fuarda buluşmak üzere hoşça kalın.

IVETA'98 KONFERANSI ANKARADA YAPILDI (2)

Bu proje kapsamında meslek yüksekokulları içerisinde Çankırı Meslek Yüksek Okulunun çok önemli gelişmeler gösterdiği bir gerçek. Bu meslek yüksekokulunu yıllar önce ziyaret etmiş ve yaptıklarını yerinde görmüştüm. Kendilerini bu başarılarından ötürü kutluyorum. Peki, acaba proje kapsamındaki diğer meslek yüksekokullarının hepsi başarısız mı oldular? Kesinlikle hayır. Sesi çıkmayan bazı meslek yüksekokullarımızda da çok önemli işler yapılabilir. Ancak bu meslek yüksekokullarımız kendilerini pazarlama yöntemlerini yeterince bilmiyorlar.

Toplam kalite çemberi kapsamında; başarıların azarlanması da başlı başına bir hüner gerektiriyor. O nedenle proje kapsamındaki diğer başarılı meslek yüksekokullarımızın da yaptıklarını pazarlayabilmeleri için harekete geçmelerinin zamanı gelmiştir. Bu okullarımız da önce sempozyumlar

düzenleyerek, okullarını tanıtıcı broşürler hazırlayarak vb. faaliyetlerle Çankırı Meslek Yüksekokulu gibi kendilerini tanıtarak zirveye ulaşabilirler.

Ülkelerin gelişmesinde mesleki ve teknik eğitimin sağlayacağı katkıları artık tartışmak dahi kanımca yersiz. Bazı projeler yapıldı ve donanımlar geldi. Önemli olan bu donanımları, demode olmadan etkin biçimde kullanmak ve eğitim hizmetine sokmaktır. Bu proje kapsamında bazı okullarımıza gelen sanayi tipi tezgâhların sadece eğitim amacı kullanılması yerine, aynı zamanda döner sermaye aracılığı ile işletilerek, sanayiye hizmet vermesi planlanabilir. Bu yolla okullar hem kısıtlı bütçelerini biraz daha rahatlatmış olacaklar hem de okul ve sanayi işbirliği için önemli bir adım atmış olacaklardır. Okul- sanayi işbirliğinin Türkiye’de yok denecek kadar az olduğunu her kez görüyor. Kâğıt üzerinde iş birliği yapıldığı izlenimi veriliyor. Ama gerçekte özel sektöre ait bazı araştırma-geliştirme merkezlerinin, ilgili alanda eğitim veren okullarımızın çok ilerisinde olduğu her kez tarafından bilinmektedir.

IVETA konferansında ele alınan konuların bazıları araştırma sonuçlarını içermekteydi. Bu çalışmalara emek verilmiş ve bazı tespitler yapılmıştı. Ancak korkarım ki bu çalışmalarda konferans sonrası sadece bildiri kitapları içinde kalacak ve değerlendirmeye alınmayacak. Gene üzerinde durmak istediğim bir konuda, sayısı az olsa da bazı bildirilerin

seviyesinin çok düşük olmasıydı. Sadece derlemelere dayanarak ortaya konan bildirilere dahi yer verilmişti. Oysa bu tür konferanslarda sunulmaya değer bulunan bildirilerin sıkı bir hakem kurulundan geçmesi isabetli olurdu. Bazı bildirimler ise tamamen ÖSYM kılavuzlarının eski yıllarına ait verilerini içeriyordu.

Mesleki ve Teknik Eğitim konularının tartışıldığı IVETA konferansında sunulan bildirimler arasında bilişim teknolojilerini ilgilendiren bildiri sayısı yok denecek kadar azdı. Oysa mesleki ve teknik eğitim sahasında bilişim teknolojilerine ait yeni donanımların sağlayacağı faydalar tartışılmazdır. O nedenle IVETA konferansında bilişim sektörüne ait bazı konulara da biraz daha fazla yer verilmesi isabetli olurdu. Çünkü Milli Eğitim Bakanlığı Endüstriyel Eğitim projeleri sayesinde bilişim alanında okullara çok modern laboratuvarlar kurdu. Bu laboratuvarların nasıl kullanıldığı, eğitime ne tür katkılar sağladığı konuları genelde ele alınmamıştı.

Sonuç olarak IVETA konferansı, kendisinden beklenen düzeyi yakalamış, uluslararası seviyede mesleki ve teknik eğitimin tartışılmasını ve çözüm yollarının neler olabileceği konusuna ışık tutmuştur. Bu konferans sayesinde YÖK – Dünya Bankası Endüstriyel Eğitim projelerinde kısmen de olsa genel bir değerlendirilmesi yapılabilmektedir.

ATAUM ÜZERİNE BİR YORUM

ATAUM Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merkezinin kısaltılmışıdır. Bir toplantı aracılığıyla bu merkezi gördüğümde faaliyetleri hakkında bilgi almak amacıyla merkez müdürü Prof. Dr. Nihat Töre ile görüştim. Kendilerinden aldığım bazı önemli bilgileri sizlere sunuyorum.

ATAUM Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna tam üyelik başvurusunun hemen ardından, 1987 yılında kurulmuş. Bu merkez Ankara Üniversitesi Cebeci (doğu) yerleşkesinde yer almakta ve 3.500 m2lik kullanma alanına sahip bir bina içerisinde 5 dilde simültane çeviri yapılabilen takriben 300 kişi kapasiteli modern konferans salonu, kütüphanesi, derslikleri ve büroları ile yeni kurulmuş bir çok üniversiteye fark atacak bir altyapıya sahip.

ATAUM'un; kamu ve özel sektör çalışmalarına Avrupa bütünleşmesinin çeşitli yönleri ile ilgili eğitim vermek; faaliyet alanıyla ilgili konularda kendi başına ya da diğer yerli ve

yabancı üniversite ve kuruluşlarla işbirliği halinde araştırmalar yapmak; bu etkinliklerin sonuçlarını Türkçe ve diğer dillerle yayınlamak; Türkiye ve Avrupa Birliği ilişkileri konusunda kamuoyu oluşturmak gibi amaçları bulunmakta.

Bu merkez, temel eğitim kursu, AB hukuku, ekonomisi, maliyesi, sosyal endüstriyel ortak tarım politikaları ve uluslararası ilişkiler türünden dersler açmakta. Bu merkeze, 4 yıllık lisans mezunu olan herkes sertifika programlarına müracaat edip, Avrupa Topluluğu alanında kendisini yetiştirebilmektedir. Döner sermaye aracılığı ile kursların yürütüldüğünü öğrenince, hemen Sayın Töre ye fiyatlarını soruyorum. Kendileri; bu yıl Ekim'98 ayı içerisinde öğrenci kabulü yapılacağını ve Temsili Eğitim ile Uluslararası ilişkiler isimli derslerinin açılacağını ve her bir dersin ücretinin 50 milyon olduğunu söylüyor.

Bu merkeze devam edebilmek için yeterli derecede İngilizce bilgisi gerekiyor. KPDS sınavından A ve B seviyelerinde puan alanların, ayrıca lisans sınavına girmelerine gerek bulunmuyor. Ancak, bir belgesi olmayanlar TÖMER tarafından açılan dil sınavlarına katılmak zorunda.

Prof. Dr. Nihat Töre; Bu konuda uzman hocaları etrafına toplamış ve Avrupa Topluluğu konusunda eleman yetiştirerek Avrupa'ya bütünleşmemize katkı sağlamak istiyor. Bu konuda gayret gösteren, elbette ki sadece Sayın Töre değil!

Avrupa Topluluğu ile ilgili bu ve diğer kurulmuş merkezler ve enstitülerin varlığı; Türkiye'nin Avrupa Topluluğuna girebilmek için gösterdiği çabaların göstergesidir. Kanımca Yunanistan'ın Avrupa Topluluğuna alınması ile birlikte, Türkiye'nin bu topluluğun üyesi olma yolundaki kapısı kapanmıştır. Çünkü Yunanistan Avrupa Topluluğu üyeliğine kabul edildiğinde her açıdan Türkiye'nin bu günkü durumundan daha gerideydi. Özellikle Yunanistan'ın Avrupa Topluluğuna alınmasının amaçları arasında; ileride Türkiye'nin üyeliğinin engellenmesi hedefinin olduğu kanısındayım. Bu görüşümü belirterek, Avrupa Topluluğuna girme yönündeki çabalarımızın tamamen boşa olduğunu kesinlikle iddia etmek niyetinde değilim. Ama doğrusu Avrupalı vatandaş da bize bu topluluk içerisinde yer vermek istemiyor. Çünkü yaz aylarında bulunduğum Almanya'da görüştüğüm Almanlardan birçoğu, bu topluluk içerisinde bizi görmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Bazıları; Türklerin Avrupa Topluluğuna girmeden Avrupa'nın birçok ülkesini istila ettiğini, birde tam üyelik söz konusu olduğunda tüm Türklerin ülkelerine göç edeceği endişesini taşıdıklarını açık açık söylüyorlar. Çok azı ise Avrupa Topluluğunun Türkiyesiz olamayacağı görüşünde. Sonuç olarak Avrupa topluluğu üyesi olma yolundaki hedefi yakalamak, yakın gelecekte pek olası görünmüyor bana.

DOĞU ANADOLU PROJESİ'NİN DOĞUŞ HİKÂYESİ

“Doğu Anadolu Projesi Ana Planı” adı altında önemli büyük bir proje 27 Ağustos 1998 günü resmen başlatılmış oldu. Bu projenin Doğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan üniversiteler aracılığı ile yaptırılmasının düşünüldüğü tarihten beri, proje içerisinde görev alan birisi olarak, bu proje hakkındaki görüşlerimi, siz değerli okuyucularına sunmak istiyorum.

Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Eyüp G. İsbir; Doğu Anadolu Bölgesi’nin kalkınması ile ilgili projelerin hazırlanması halinde, DPT’ye sunulabileceğini ve bu sayede Fırat Üniversitesi’nin önemli projeler kazanabileceğini Haziran 1997 Ayı içerisinde belirttiklerinde, bazı öğretim elemanlarımız bu girişime olumsuz bakmışlardı. Buna karşın Fırat Üniversitesi’nin bir kısım öğretim elemanı ise, bu teklife oldukça sıcak yaklaşmış ve kısa sürede projeler geliştirerek dosyalarını Rektörlüğe sunmuştu. O dönemde hazırlanan proje konuları çok spesifik alanlara hitap etmekteydi. Fırat Üniversitesi bünyesinde onlarca proje teklifleri hazırlanmıştı.

Proje teklifleri incelenerek, konu benzerliği olanlar belirli başlıklar altında (örneğin eğitim, sağlık, enerji gibi) toplandı.

Doğu Anadolu Projesi'nin temeli, 7 Temmuz 1997 günü DPT'nin 20. katında bulunan toplantı salonunda atıldı. Bu toplantıya Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerinden temsilciler katıldılar. Dönemin Müsteşarı Necati Özfiat başkanlığında açılan toplantıya üniversiteler; rektörleri veya yardımcılar başkanlığında heyetler halinde katılmışlardı. Salonda toplam 27 kişi bulunuyordu. 17 kişi üniversiteleri, 10 kişi ise DPT'yi temsil etmekteydi. O toplantıda Fırat Üniversitesi 9; Atatürk Üniversitesi 3; Kafkas Üniversitesi 2; İnönü Üniversitesi 2 ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi ise 1 kişi ile temsil edilmekteydi.

Bu ilk toplantı sonrasında işlemler gittikçe hız kazanmaya başladı. 1997 sonbaharında DAP Projesi ile ilgili ön çalışmalar yapmak üzere İnönü Üniversitesi'nden Prof. Dr. Hasan Kaval Elazığ'a geldi. Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Eyüp G. İsbir, Sayın Prof. Dr. Hasan Kaval ile birlikte iki gün yoğun çalışarak taslak metinleri hazırladık.

Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Eyüp G. İsbir'in bu taslak metinleri DPT'de görüşmeleri sonucunda; Şubat 1998 Ayı içerisinde DPT tarafından “*Doğu Anadolu Projesi Ana Planı İş Tanımı*” başlığında bir kitapçık, yukarıda adı geçen 5 üniversitemize gönderildi. Bu kitapçıkta projeden istenenler

açık olarak ortaya konmuştu. İş tanımlarına uygun projelerin yeniden hazırlanması amacıyla Fırat Üniversitesi'nde bir çalışma başlatıldı ve daha önceden hazırlanan projeler, değiştirilerek yeniden düzenlendi.

9 Mart 1998 tarihinde DPT'de Atatürk Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Erol Oral; Fırat Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Eyüp G. İsbir; İnönü Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Ömer Şarlak; Kafkas Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Nihat Bayşu; Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Cengiz Andiç; Üniversite Koordinatörleri Prof. Dr. Yılmaz Özbek; Prof. Dr. Asaf Varol; Prof. Dr. Satılmış Kaya; Doç. Dr. Şaban Maraşlı; Prof. Dr. Hasan Ceylan ve DPT'den Genel Müdür Sayın İsmail Sarıca başkanlığındaki heyetin katılımı ile sektörlerin üniversitelere dağılım görüşmeleri yapıldı ve üniversiteler arasında imzalanacak konsorsiyum anlaşma taslağı oluşturuldu.

Bu toplantı sayesinde sektörlerin üniversitelere dağılımı yapılmış, hangi projeyi hangi üniversitenin yürüteceğı konusu kararlaştırılmıştı. Diğer dört üniversite rektörünün oybirliğı ile aldığı karar neticesi; Üniversitemiz Rektörü Sayın Prof. Dr. Eyüp Günay İsbir Genel Koordinatör olarak seçildi. Böylece DAP Projesinin yürütme merkezi Fırat Üniversitesi olarak belirlenmiş oldu.

DPT Teşkilatının konu ile ilgili tüm elemanları da bu projeyi bölgede yer alan üniversitelerimiz aracılığı ile yaptırma arzusunu taşıyorlardı. Böyle büyük bir projenin bölgede yer alan üniversiteler tarafından yürütülmesi, en doğru olanıdır. Çünkü bu üniversitelerimiz kuruldukları günden beri bölgenin içerisindeki tüm gelişmeleri en yakın takip eden kurumlarımızdır. Bölgenin gelişmesi amacıyla bu üniversitelerimiz birçok münferit projeyi uzun süreden beri zaten yürütmekteydiler.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan üniversitelerimizin hazırladıkları teklifler birleştirilerek "Teknik Teklif" başlığında 500 sayfalık bir kitap oluşturuldu. Teknik ve Mali tekliflerimiz DPT'ye sunulmuş ve hazırlanan "Teknik Teklif" olumlu görülerek, Mali Teklif konusunda görüşme yapmak üzere DPT'de 10.06.1998 günü Genel Müdür Sayın İsmail Sarıca başkanlığında toplandık. Toplantıda Sayın Prof. Dr. Eyüp G. İsbir'in bu projeyi almak için verdiği mücadelenin canlı şahidi konumundaydım. Saat 10.00 da başlayan toplantı, ara verilmeksizin 16.30'a kadar sürdü. Neticede tüm uzmanları ikna eden hocamız, bu mücadelesinin karşılığını, DAP projesini kazanmakla görmüş oldu.

Bu projede 50 profesör, 34 doçent, 78 Yardımcı Doçent, 71 Araştırma Görevlisi, 50 civarında da diğer meslek gruplarından elemanlar görev almışlardır. Doğu Anadolu Bölgesi'nin nüfus yapısı, ticaret, inşaat, mali yapısı, yerleşme

planı, kültürü, turizmi, sağlık şartları, toprak ve su kaynakları, bitkisel üretimi, ormancılık, su ürünleri, el sanatları, eğitimi, kadın ve ailenin güçlendirilmesi, hayvancılık, madencilik, imalat ve KOBİ'lerin durumu, enerji ve çevre problemleri konularında yapılacak çalışmalar sonucunda, bölgenin mevcut durumu analiz edilecek ve gelişme planları yapılacaktır.

Fırat Üniversitesi ile bölgede yer alan diğer dört üniversite arasındaki bu büyük organizasyon; ekip olarak çalışmanın ne kadar etkili olduğu konusunda güzel bir örnek teşkil edeceği kanısındayım. Bölgede yer alan Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversiteleri ilk defa DAP projesi nedeniyle bir konsorsiyum oluşturarak birlikte çalışma kararı aldılar. Üniversiteler arasında bu tür işbirliği yapılmasının ne kadar olumlu bir karar olduğu, yıllar sonra kendisini gösterecektir.

ÜNİVERSİTELERE EK YERLEŞTİRMEDE ÇELİŞKİLER

Bazı üniversite adayları, kazandıkları bölüm ve programlara çeşitli nedenlerle kayıt yaptırmadıkları için Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) “Ek Yerleştirme Kılavuzu” yayınlayarak açık kalan kontenjanları doldurmaya çalışıyor. Üniversitelerde kontenjanların doldurulmasının denemeleri arasında adayların kazandıkları bölümleri beğenmemesi başta geliyor. Bazıları ise zaten halen bir yükseköğretim kurumunda öğrenci durumundadır. Tercih formuna halen okumakta olduğu yerden daha iyi yerleri yazmakta, ancak bu arada da yine bazı daha düşük puanla öğrenci alan bölümleri de yazmayı ihmal etmemektedir. Böylece en azından çevresine karşı, “Filan bölümü kazandım, ama kayıt yaptırmayacağım. Halen okumakta olduğum bölümüme devam edeceğim” diye bilmektedir.

Ek yerleştirme için müracaatlar 1-7 Ekim 1998 tarihleri arasında yapıldı. Başvuran adaylar en fazla 8 tercih yapabilmektedir. Böylece boş kontenjanlar doldurulmuş 424

olmaktadır. Ek kontenjanlara yerleşmek isteyen öğrencilerin tercih formlarının ÖSYM ye iletilmesi, orada değerlendirilmesi, sonuçlarının açıklanması, adaylara ÖSYS Ek Yerleştirme Sonuç Belgesinin gönderilmesi ve neticede adayın kazandığı üniversiteye kaydolup derslere başlaması en erken Ekim sonu ve Kasım başında gerçekleşebilmektedir.

Diğer taraftan Eylül ayının son haftasını içine alacak şekilde bazı üniversitelerimizin açıldığı, yeni eğitim-öğretim dönemine başladığı görülür. Dolayısıyla ek kontenjandan gelen bir öğrenci tahminen 5 veya 6 hafta sonra ancak derslere başlayabilmektedir. Bu 6 haftalık gecikmenin üniversitelere doğurduğu sıkıntılar şöyle sıralanabilir:

Ek yerleştirmeden gelen öğrenci normal süresi 14 veya 15 hafta olan yarıyılın 6 haftasına, yani 0,25lik kısmına devam edemediği için derslerinde bir kopukluk söz konusu olmaktadır. Bu nedenle de ilgili yarıyıl içindeki bazı derslerden tekrara kalabilmektedir. En önemli sorun ise diğer normal öğrencilerle bu öğrencilere tanınan haklar arasında farklılıkların bulunmasıdır. Çünkü ek kontenjandan gelen öğrencinin kayıt yatırdığı tarihe kadar ki devamsızlığın göz önüne alınmaması, YÖK tarafından talep edilmektedir. Oysa normal kayıt yaptıran diğer bir öğrenci 6 hafta eğitime devam etmediği takdirde bazı derslerden doğrudan tekrara kalmakta ve öğrencinin yıl kaybetmesine neden olabilmektedir. Dolayısıyla bu sistem yüzünden, ek yerleştirmeden gelen öğrenci, normal zamanında

kaydolan sınıf arkadaşı karşısında devam açısından daha avantajlı duruma gelmektedir.

Örneği var mı bilemiyorum ama eğer devamsızlıktan kalan bir öğrenci ek yerleştirmeden gelen bir öğrenciye tanınan bu 6 haftalık avantajı gerçekçe gösterip dava açmaya kalkarsa acaba ne olur? Burada dile getirmek istediğim konu üniversiteye yerleştirme işlemlerinde, sorunlar yaratılmamasıdır. Bazı tedbirler almak olasıdır. Örneğin, çözümlerden biri; üniversitelerde kayıtları, daha erken bir tarihe almaktır. Kaldı ki gelecek üniversiteye giriş için tek basamaklı sınav uygulanacaktır. Dolayısıyla yeterli zaman bulunabilir ve ek yerleştirme işlemi de zamanında yapılarak, hem ek yerleştirmeden gelen öğrencilerin derslere geç intibak etmesi önlenmiş olur, hem de normal zamanda kayıt yaptırmış ancak uzun süre devam etmeyen bir öğrenciye dava açmak kozu verilmemiş olur.

Ek yerleştirme ile ilgili eğer zaman açısından bir ayarlama yapılmıyorsa, diğer bir çözüm yolu daha bulunabilir. Buda daha işin başından yedek yerleştirme yapılmasıdır. Yani her bölüm için normal yerleştirme yapılarak listeler kesinleştirildikten sonra, tercihlere bakılarak yedek listeler yayınlanabilir. Bu yedek listelerde yer alacak öğrencilerin sayısının ilgili bölümün normal kontenjanının yüzde 10'u oranında olması yeterli olacaktır. Çünkü 1998 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Ek Yerleştirme Kılavuzu incelendiğinde,

bazı özel durumlar hariç tutulduğunda yüzde 10'luk oranda bir yedek liste yayınlamak bu sorunu ortadan kalkmasına yetebilir.

Sayfa:10

YEREL BASIN İÇİN MESLEK İÇİ EĞİTİM SEMİNERİ

8-9 Ekim 1998 tarihleri arasında; Elazığ Valiliği, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyeti ve Konrad Adenauer Vakfı işbirliği ile yerel basınımızı yakından ilgilendiren önemli bir toplantı; Fırat Üniversitesi'ne ait Fırat Televizyonu stüdyolarında gerçekleştirildi. Bu toplantı canlı olarak Elazığ halkına da seyrettirildi. Türkiye basınının önemli simaları, örneğin Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nail Güreli; İhlas Haber Ajansı Genel Müdürü Fevzi Kahraman; Anadolu Ajansı Yurt Haberler Müdürü Tuncay Yıldırım, Dünya Gazetesi Sahibi Nezih Demirkent, Cumhuriyet Gazetesi Hukuk Müşaviri Fikret İlkiz; Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu Sayman Üyesi Şakir Süter; Kanal D Haber Koordinatörü Haluk Şahin; Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Ziya Sonay, değişik illerden Gazeteciler Cemiyet Başkanları; Fırat Üniversitesi yöneticileri ve Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yerel basının

temsilcileri bu toplantıya katılmışlardı. İki gün süren bu toplantıda, yerel basınımızda yaşanan birçok konu etraflıca tartışıldı. Üzülerek belirtmek gerekir ki, yerel basından katılan muhabirlerin bir kısmının, yürüttükleri meslek ile ilgili yasaları hiç bilmedikleri, kendi kafalarında tahayyül ettikleri biçimiyle olayları algıladıkları ortaya çıktı. Bu seminerden önemli gördüğüm bazı kesitleri aktarmak istiyorum.

Kanal D Haber Koordinatörü Haluk Şahin; “Televizyon Haberciliğinde Etik” isimli konuşmasında, şu anda özel görsel medyada reyting uğruna yapılan yanlışlıkları tüm açıklığı ile ortaya koydu. Şahin, haberlerde kan-revan içerisinde bulunan insan, dağılmış organ parçaları ve toplumda infial yaratabilecek her türlü şiddet görüntülerine haberlerinde yer vermediklerini, 1997 sonbaharında tüm görsel basına çağrıda bulunarak bu konuda birlikte hareket etmek istediklerini bildirdiklerini, ancak birçoğundan olumlu cevap alamadıklarını belirtti. Bazı ulusal televizyon kanallarımızın, ölümle pençelesen veya boğaz köprüsünde intihar eden bir kişiyi döne döne tüm olumsuz görüntülerini topluma seyrettirmekteki amaçları, herhalde reyting kaygısından kaynaklanmaktadır. Eğer olaya habercilik yönü ile yaklaşıyorsa, kan ve parçalanmış organ parçalarını göstererek haber vermenin haberciliğin bir parçası olduğu asla

söylenemez. Haberleri izleyen çocuklarımın şiddet görüntülerinden etkilendiklerine ve salondan kaçtıklarına çok şahit olmuşumdur.

Bazı konuşmacılar, Türkiye basının en sıkıntılı yönünün ”doğru haber” verememe olduğunu belirtmişlerdir. Yerel ve ulusal basında kulaktan duyma haberlere dahi yer verilebildiği, hiç araştırılmadan haber yayınlandığı ve bu yüzden de birçok basın mensubunun sıkıntılara girdiği üzerinde örnekler verilerek açıklamalar yapılmıştır. Cumhuriyet Gazetesi Hukuk Müşaviri Fikret İlkiz’in sunduğu “Medya ve Kişilik Hakları” konulu sunusu, muhabirlerin ne kadar yanlış işler yaptığını ortaya koymuştur. Örneğin bir muhabir, diğer bir gazetede bir kişi aleyhine yazılan bir yazıyı alıp hiç değiştirilmeden kendi gazetelerinde yayınladıklarını, aleyhine haber yazan kişinin ise kendi haklarında manevi tazminat açtığını, oysa bu olayda kendilerinin suçu olmadığını ısrarla savununca, Fikret İlkiz ilgili yasalardan ve Yargıtay kararlarından örnekler vererek konuya açıklık getirmiş ve yanlış bir haberi alıntı yaparak yayınlamanın da suç teşkil ettiğini açıkça belirtmiştir.

Bu toplantıda en bariz bir şekilde dikkatimi çeken bir konu, yerel basında çalışan birçok muhabirin, yapmış oldukları görev ile ilgili sorumluluklarını bilmediği, yeterince

okumadıkları veya bilgilendirilmedikleridir. Kendisini yerel basın organının haber spikeri olarak tanıtan bazı katılımcıların Türkçe'yi doğru dürüst kullanamadığını, seminere katılanlar bizzat görmüşlerdir. Yazık-günah oluyor bu topluma... Yerel basın organlarının sahipleri, yayıncılık yaparak nasıl bir sorumluluk taşıdıklarını iyice düşünmeleri gerekir. Doğru Türkçe konuşamayan elemanlarını, ille de haber spikeri yapma sevdasından vazgeçmelidirler. Elemanlarını, yaptıkları görevlerle ilgili yeterince bilgilendirmek zorundadırlar. Bu işlemin gerçekleştirilmesinde Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, illerdeki Gazeteciler Cemiyetleri, İletişim Fakülteleri ve diğer konu ile ilgili tüm kurumlara büyük sorumluluklar düşmektedir.

Türkiye Gazeteciler Cemiyetinin Konrad Adenauer Vakfı'ndan aldıkları destek ile Türkiye'deki birçok ilde yerel basınımızın sorunlarını ilgilendiren konularda seminerler düzenlemesi, elbette ki alkışlanacak bir davranış, ancak bana göre yeterli değil. Çünkü bu tür seminerlere katılan yerel basın temsilcilerinin sadece bir iki gün süren bir seminerle yetiştirilmeleri beklenilemez. Bu nedenle özellikle iletişim fakültelerinin bulunduğu üniversitelerimizle işbirliğine gidilerek, o bölgede bulunan yerel basın çalışanlarının, uzun

sürelî hizmet içi eğitime alınmaları sağlanmalıdır. Mümkün olduğunca uygulamalı dersler verilmeli ve sonunda da bir sınava tabi tutulmalıdırlar. Belirli bir düzeyde eğitim almamış veya kendisini güncelleştiremeyen yerel basın temsilcilerinin, meslek edebî açısından birçok aksaklıklar vererek yürüttükleri problemlî görevlerini sürdürmelerine müsaade edilmemelidir.

YAPAY ZEKA VE VISUAL PROLOG

Yapay zeka kavramı ortaya çıktıktan sonra bu programlar sayesinde bir insan tarafından yapılması çok zaman alabilen ve hata oranı oldukça yüksek olabilen durumların bazıları ortadan kalkmıştır. Örneğin Digital (Compac ile birleşti) şirketi yetkilileri, müşterilerinin siparişlerine göre yeni bir sistem tasarımı yaparken, bu sistemde kullanılabilecek donanım seçeneklerinin çokluğu, her bir parçanın birden fazla parça ile uyumlu çalışabilmesi veya bazı parçaların birbirleri ile hiç uyuşmaması gibi durumlardan dolayı yapılan montajlarda büyük oranda hataların ortaya çıktığını; ancak yazılan bir uzman sistem ve parçalar hakkındaki geçeklerden oluşan bir bilgi veri tabanı ile bu durumun ortadan kalktığını, ayrıca yılda milyonlarca dolar tasarruf sağladıklarını belirtmektedirler. Bunun haricinde farklı alanlarda kullanılmak üzere hazırlanan ve başarılı bir şekilde çalışan çok sayıda uzman sistem örneği vermek mümkündür.

Tıpta teşhis ve tedavi planlanması amacıyla bilgi tabanlı sistemler, birçok alanda (örneğin laboratuvar, onkoloji veya

kardiyoloji gibi) kullanım sahası bulunmaktadır. Diş tedavisi alanında bilgisayar kullanımı daha çok sadece kayıt amaçlı kullanılmaktadır. Karlsruhe deki Diş Hekimliği Akademisi ile Bremen Üniversitesi Yapay Zeka Laboratuvarı arasında iş birliği yapılarak bir yazılım geliştirilmiştir. Bu çalışma, diş doktorları için bilgi tabanlı bir dokümantasyon ve karar verme sisteminin oluşturulmasını sağlamaktadır. Sistemin kullanılması halinde, diş hekimliği ile ilgili teşhis ve tedavi önerileri yapılabilmektedir.

Türkiye’de bu alanda bazı çalışmalar yürütülmektedir. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü’ndeki Yapay Zeka Bölümünde, askeri amaçlı projeler üzerinde çalışmalar yürütülmektedir. Ayrıca Bilkent ve Orta Doğu Teknik Üniversitelerinde yürütülmekte olan TurkLang gibi büyük projeler mevcuttur. Fırat Üniversitesinde de Yapay Zeka ile ilgili bazı dersler verilmektedir.

Yapay Zeka ve bunun alt bölümleri olarak kabul edilen Uzman Sistemler, Yapay Sinir Ağları, Tabii Dil İşlenmesi gibi alanlarda program yapmak için mantık dillerinin yanı sıra Pascal, C++ gibi konvansiyonel programlama dilleri de kullanılmaktadır. Prolog (Programming in Logic); mantık dillerinden en popüler olanlarından biridir. Önceleri daha çok Unix, VAX gibi işletim sistemleri ile çalışan ana çatı bilgisayarlarda kullanılan Prolog, zamanla DOS, daha sonraları ise Windows ve diğer işletim sistemlerine de aktarılmıştır.

Visual Prolog, işte bu amaçlardan sonra çıkarılan çoklu ortamlarda rahatlıkla kullanılabilen bir mantık dilidir. Visual Prologun diğer konvansiyonel dillerden ayrıldığı bazı özellikler şunlardır.

- a) Visual Prolog prosedürel değil, tamamen deklaratif bir yapıya sahiptir. Yani çözümü aranan bir sorunun nasıl çözüleceğini tanımlamak yerine, problemin kendisini tanımlamak yeterlidir. Kullanıcı tarafından verilen gerçeklere dayanarak Prologda var olan Inference Engine (Karar verme motoru) istenilen problem için mümkün olan bütün çözümleri bulabilmektedir.
- b) Visual Prologdaki Geriye İz Sürme mekanizması, güçlü bir özelliktir. Bu özellik sayesinde konvansiyonel dillerdeki FOR...NEXT, DO...WHILE gibi döngüler ortadan kalkmaktadır. Prolog bu özelliği sayesinde çözüm aranan bir sorguya uygun bütün çözümleri kendiliğinden bulabilmektedir. Bu durum, döngü komutlarının neden olabileceği hataları baştan itibaren ortadan kaldırmaktadır
- c) Visual Prologun diğer bir özelliği ise nesnel arasındaki ilişkilerin çok kolay bir şekilde tanımlanabilmesi, bu ilişkilere dayalı işlemler

yapabilmesidir. Örneğin, kullanılır(“Visual Prolog”, uzman_sistemler”) şeklinde ifade edilebilen ‘Visual Prolog dili uzman sistemlerde kullanılır’ cümlesini konvansiyonel dillerle ifade etmek zordur.

Visual Prolog ile uygulama programları yazarken, nesnelere arasındaki ilişkileri ifade etmek son derece kolay olmasına rağmen, uygulamanın sonuçları hakkında Türkçe bilgi vermek ve Türkçe ’de düzgün cümleler kurmak açısından bazı zorluklar mevcuttur. Bunun temel nedeni, İngilizce ve Türkçe cümle yapılarında öğelerin dizilişlerinde farklılıklar bulunmasıdır. Bu yüzden Türkçe ifade edilen bir cümlede, özne ve yüklem arasında akıcı bir ilişki kurabilmek için, öğeler arasındaki özelliklerin önceden veri tabanına yüklenmesi faydalı olacaktır.

CUMHURİYET DÖNEMİNDE DOĞU ANADOLU SEMPOZYUMU

22-24 Ekim 1998 tarihleri arasında Fırat Üniversitesi'nde Doğu Anadolu Bölgesi'nin sorunlarının tartışıldığı “Cumhuriyet Döneminde Doğu Anadolu Sempozyumu” yapıldı. Bu sempozyumu, alışlagelmiş sempozyumlardan ayıran yönü, birçok kamu kurum ve kuruluşları tarafından, örneğin Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Petrol Ofisi Genel Müdürlüğü, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü, Türkiye Şeker Fabrikaları, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), Toplu Konut İdaresi, KOSGEB vb. kuruluşlarının, genelde üst düzey yöneticileri ile temsil edilmesi idi. Doğu Anadolu'nun sorunlarının masaya yatırıldığı bu sempozyumda, ilginç sonuçlar ortaya çıkmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşar Yardımcısı Sayın Timuçin Sanalan ve Kalkınmada Öncelikli Yörelere Daire Başkanı Sayın Lütfi Elvan, “Doğu Anadolu'nun Kalkınması” başlıklı bir bildiri

sundular. Bölgedeki göç nedenlerini kendi yorumlarımla size aktarmak istiyorum.

1990 ve 1997 yıllarında, Türkiye'deki nüfus sayıları, aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi gerçekleşmiştir. Nüfus değişimlerinin negatife düştüğü tek bölgemizin Karadeniz Bölgesi olduğu, diğer taraftan Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki nüfus artışının ise ancak üç yüz bin civarında olduğu görülmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi'nin ortalama %102 net göç hızı ile en çok göç veren bir bölge olduğu, diğer bölgelerimizde ise net göç hızının Güney Doğu Anadolu'da %33, Karadeniz'de %54 ve İç Anadolu'da %17 olduğu belirtilmektedir (Özcan, Y. Z., 1997).

Nüfus (Milyon Kişi)		
Bölge	1990	1997
Marmara	13,3	16,2
İç Anadolu	9,9	10,5
Ege	7,6	8,5
Akdeniz	7,0	8,1
Karadeniz	8,1	7,8
Güneydoğu	5,2	6,1

Doğu	5,3	5,6
Toplam	56,4	62,8

Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki göçlerde terörün önemli bir neden olduğunu tahmin etmek zor değildir. Kırsal kesimde terörden bıkan halk, canını kurtarmak için çareyi göç etmekte bulmaktadır. Tabii bu arada işsizlik nedeniyle de göç edenlerin sayısı çok fazladır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde göç hareketlerinin Doğu Anadolu Bölgesi'ne oranla 1/3 seviyesinde kalmasının başlıca nedenleri arasında, GAP'ın bölgeye getirdiği canlılık önemli rol oynamaktadır. Geçimini sağlayacak seviyede geliri olan bir gencin, kökeni ne olursa olsun teröre bulaşma isteği azalacaktır. Oysa işsiz ve de eğitimi yeterli olmayan bir genci kandırmak çok kolaydır. Aslında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerimizdeki sorunların önemli bir bölümünün ekonomik nedenlerden kaynaklandığı zaten bilinmektedir. Bölgenin ekonomik sorunları çözülmediği sürece, sıkıntıları gidermek uzun süre alabilecektir. Bu nedenle **27 Ağustos 1998**'de start alan Doğu Anadolu Projesi'nden, bölgenin kalkınmasına destek sağlayacak ilginç proje tekliflerinin ortaya çıkması beklenmektedir.

ENERJİ

Bir ülkenin kalkınmasında rol oynayan birçok kaynak vardır. Ancak bunlardan enerji, en önemli olanlar arasında yer alır. Günlük yaşantımızda hemen her yerde enerjiyi değişik bir şekilde kullanmaktayız. Isı enerjisinin mekanik enerjiye dönüşmesi ve böylece aracın hareket etmesi ile ulaşımımızı sağlıyoruz. Evlerimizde ışık enerjisi sayesinde aydınlanıyoruz. Elektrik enerjisi elde etmek için, hidrolik santrallerde suyun potansiyel veya kinetik enerjisinden faydalanıyoruz. Kısacası nükleer, güneş, gel-git, fosil yakacaklar, hidrolik, biogaz, rüzgâr vb. kaynakların uygun ortamlarda kullanılması sonucunda, değişik şekillerde elde edilen enerji, daha iyi bir yaşam sürdürmek amacıyla insanlığın hizmetine sunulmaktadır.

Türkiye açısından enerjinin durumu ele alındığında, bazı kaynaklar açısından şanslı bir ülke olduğumuz ortaya çıkıyor. Özellikle Güney ve Doğu Anadolu bölgelerimizde hidroelektrik santraller sayesinde üretilen elektrik enerjisi

küçümsenemez. Kurulması planlanan veya inşaatı süren birçok hidroelektrik santralleri, Türkiye'nin geleceğine damga vuracaktır. Hidroelektrik santraller, temiz enerji kaynakları arasında değerlendirmek gerekir. Çevreye olumsuz etkileri düşük düzeydedir. En büyük zararları arasında, bazı baraj alanları altında kalan mümbit topraklar gösterilebilir. Ancak hidroelektrik santrallerin toplam getirisi yanında küçük dezavantajlarından söz etmemek gerekir.

Türkiye termik santrallerden ürettiği elektrik enerjisi miktarı da küçümsenmeyecek düzeydedir. Ancak genelde termik santrallerin çevre dostu olmadığı bilinmektedir. Afşin-Elbistan termik santralini görenler, toprağın tahminen 40-60 metre altında bulunan düşük kalorili kömürü çıkartmak için, yapılan muazzam kazıları görmüşlerdir. Ne kadar filtre edilse de gene çevreye bacalardan kurumların saçılması söz konusu olabilmektedir. Artık küllerin miktarı ise çok yüksek seviyelerdedir.

Nükleer enerji açısından Türkiye incelendiğinde, sadece araştırma amaçlı küçük tesislerin olduğu görülmektedir. Bunlar, Çekmece ve İTÜ Nükleer Enerji Enstitüsü içerisinde yer alan araştırma reaktörleridir. Gerçek anlamda elektrik enerjisi üreten büyük çaplı nükleer santrallerimiz bulunmamaktadır. Çernobil'deki nükleer kaza sonrasında bu enerji türüne karşı Türkiye'de de önemli bir tepki doğmaktadır. Akkuyu'da kurulması düşünülen Nükleer Enerji Santrali bir türlü

sonuçlandırılmamaktadır. Gerek termik gerekse nükleer santrallerin olumsuz yönlerini ele alarak bu tür enerji kaynaklarına karşı çıkmak, kanımca yanlış olur. Hele diğer alternatif temiz enerji kaynaklarımız yoksa bu tür enerjilerden yararlanmak kaçınılmaz olabilir. Dünyanın gelişmiş bazı ülkeleri, ürettikleri enerjinin önemli bir bölümünü nükleer santrallerden karşıladığı da bir gerçektir. Önemli olan nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla ve çevreye zarar vermeyecek biçimiyle kullanılmasıdır. Günümüzde nükleer enerjiyi yıllardır bu olumlu yönü ile kullanan gelişmiş birçok ülke bulunmaktadır.

22-24 Ekim 1998 tarihleri arasında Elazığ'da “Cumhuriyet Döneminde Doğu Anadolu Sempozyumu” yapıldı. Bu sempozyumda Petrol Ofisi A.Ş. Genel Müdürü Sayın Mehmet Gültekin ve Sayın Ahmet Ayvalı; “Cumhuriyetin 75. Yılında Petrol Sektörünün Ülkemiz ve Doğu Anadolu Bölgesindeki Gelişim İle Petrol Ofisi'nin Hizmetleri” başlığını taşıyan bir bildiri sundular. Bildiriye göre Dünyada bugün birincil enerji tüketiminde %40 ile petrol ilk sırayı alırken, %23'lük pay ile doğal gaz ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'de ise, petrol toplam enerji tüketiminde %47'lik pay ile birinci, %30'luk payla kömür ikinci, %10'luk pay ile doğal gaz üçüncü sırada yer almaktadır. 2000'li yıllarda ülkemizin yıllık 30 milyon tonu aşan petrol ve yaklaşık 20 milyon m³ doğal gaza

ihtiyacı olacağı beklenmektedir. Bugün Türkiye’de bulunan 32 milyon ton kapasiteleri, 5 rafineride 3,3 milyon ton yerli, 23,4 milyon ton ithal olmak üzere toplam 26,7 milyon ton ham petrol işlenmektedir. Gerek doğal gaz ve gerekse petrol üretimi açısından çok düşük bir konumda bulunduğumuz ve dışa bağımlı olduğumuz, yukarıda verilen rakamlardan açık olarak görülmektedir.

Petrol ürünlerinin önemli bir bölümü araçlarda veya ısıtmada kullanılmaktadır. Araçlarda kullanılan yakıtı, bugünkü şartlarda değiştirmek mümkün olmadığına göre, ısıtmada kullanılan yakıt (fuel-oil) için başka kaynak bulmaya çalışılmalıdır. Isıtma için harcanan miktarın küçümsenmeyecek seviyelerde olduğu kanısındayım. Örneğin şu anda planlanmış ama ödenek yokluğu nedeniyle inşaatları yavaş yürüyen veya inşaatına hiç başlanılmamış hidroelektrik santrallerin yapımı hızlandırılabilir. Böylece ihtiyaç fazlası üretilen elektrik enerjisi ise ısıtmada kullanılarak, petrolün ısıtma amacıyla kullanılan payı düşürülebilir.

Isıtma için güneş enerji destekli sistemler bugün dünyada kullanılmaktadır. Güneş enerjisi açısından da Türkiye şanlı bir ülkedir. Bu enerji türünü iyi değerlendirmek gerekir.

Rüzgâr enerjisi, ABD’de, Almanya’da, Danimarka’da etkin biçimde elektrik enerjisi üretiminde kullanılmaktadır. Bu türbinlerin elektrik üretim kapasiteleri düşük seviyededir.

Ancak rüzgâr alan bölgelerimizde rüzgâr türbin tarlaları oluşturularak, küçük miktarların birleştirilmesi ile yüzlerle ifade edilen Megawatt güçlere ulaşılabilir. ABD’de Kaliforniya, Almanya’da Hamburg civarlarında yoğun rüzgâr türbinlerinin bulunduğu tarlalara rastlamak mümkündür. Temiz enerji kaynağı olan rüzgâr enerjisini iyi değerlendirmek gerekir.

MEB'DEN BİLİŞİM ALANINDA HİZMET İÇİ EĞİTİM KURSLARI

Milli Eğitim Bakanlığı, Bilgisayar Destekli Eğitim için planlarını adım adım devreye alıyor. Bu proje Dünya Bankası kredisi ile yürütülüyor. 17 Ekim 1998 tarihli ve 23496 sayılı Resmi Gazete 'de BDE' de yazılım ihalesi ilanı verildi. Yazılım ihalesi sayesinde 2 bin 451 ilköğretim okulundaki farklı branşlarda derslerde kullanılacak yazılımlar hazırlanacak.

Milli Eğitim Bakanlığı, bu proje kapsamında 1998 yaz aylarında yoğun faaliyetler gösterdi. MEB Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı tarafından yürütülen bu faaliyetlerin amacı, ilköğretim okullarında oluşturulacak bilgisayar laboratuvarlarında ders verecek formatör öğretmenler yetiştirmektir.

Değişik üniversitelerimizle yapılan protokoller sonucunda, öğretmenler arasından seçilen 1783 aday, 1998 yılı yaz aylarında bilişim teknolojileri alanında yoğun eğitime tabi tutuldular.

Üniversitelerimizin hangilerinin bu eğitimde görev aldıkları ve yetiştirdikleri formatör öğretmen sayıları aşağıda tabloda sunulmuştur.

Üniversite adı	Birimi	Sayı
Fırat Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	225
Boğaziçi Üniversitesi	Teknik Programlar Bölümü	200
Marmara Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	182
Karadeniz Teknik Üni.	Bilgisayar Mühendisliği	176
Gazi Üniversitesi	Teknik Eğitim Fakültesi	175
TÜBİTAK	BİLSET	160
ODTÜ	Eğitim Bilimleri Fakültesi	150
TÜBİTAK		99
Yıldız Teknik Üniversitesi	Mühendislik Fakültesi	81
Gazi Üniversitesi	Endüstriyel San. Eğit. Fak.	79
Ankara Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Fakültesi	68
Sütçüimam Üniversitesi	BİAM	53
Çukurova Üniversitesi	Mühendislik Fakültesi	47
Ege Üniversitesi	BAUM	44

Çukurova Üniversitesi	BAUM	44
		1783

Toplam 1783 öğretmen, BT alanında eğitim görmüş ve bunlardan dört tanesi başarısız olmuştur. Dolayısıyla programı başarı ile bitirenlerin sayısı 1779 olmaktadır. Tablodan görüleceği üzere en fazla formatör öğretmen yetiştiren kurum Fırat Üniversitesi'dir. Bu üniversitemiz, dört yıldan beri aralıksız olarak bu faaliyetlerini yaz aylarında başarı ile sürdürmektedir.

Daha önceki yıllarda bu kursları takip eden öğretmenlerin en büyük şikâyetleri, bilişim teknolojileri alanında çalıştırılmaları yerine, gene eski alanlarındaki derslerde görevlendirilmeleri idi. Oysa bu yıl, bilgisayar laboratuvarı olan okullarda, BT alanında kursa alınmış formatör öğretmenlerin görevlendirildikleri duyuları alınmıştır. Doğru olan buydu.

Böylece bilişim teknolojileri alanında yetiştirilmiş öğretmenlerin emekleri boşa çıkmamış olmaktadır.

GAP'A KARDEŞ DAP, PROJE AŞAMASINDA (1)

Özet

Bölgeler arasında gelişmişlik farklarının azaltılması ve gelişme imkânlarının belirlenmesi amacıyla, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Ardahan, Ağrı, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzurum, Erzincan, Hakkari, Iğdır, Kars, Malatya, Muş, Tunceli, Van ve ayrıca Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan Bayburt ve Gümüşhane illerini de içine alacak şekilde; Doğu Anadolu Projesi Ana Planı hazırlıkları başlatılmıştır.

Bu projede Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversiteleri, aralarında bir Konsorsiyum Anlaşması imzalamış ve iş bölümü yapmışlardır. Projede yer alan sektörler üniversiteler arasında paylaştırılmış ve projenin en iyi şekilde hazırlanabilmesi için, sektörel bazda bu üniversitelerin en güçlü olduğu alanlara göre dağıtım yapılmıştır.

27 Ağustos 1998 günü “Doğu Anadolu Projesi Ana Planı” çalışmaları resmen başlatılmıştır. Bu çalışmada bazı

yönleriyle Doğu Anadolu Projesi tanıtılacak ve bu projeden beklentilerin neler olabileceği konusunda bazı yorumlar yapılacaktır.

Doğu Anadolu Projesinin Oluşumu

Doğu Anadolu Projesi'nin temeli, 7 Temmuz 1997 günü DPT'de atılmıştır. Bu toplantıya DPT Müsteşarlığı Başkanlığı'nda Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerinden temsilciler katılmışlardır.

Şubat 1998 Ayı içerisinde DPT tarafından “Doğu Anadolu Projesi Ana Planı İş Tanımı” başlığında bir kitapçık, yukarıda adı geçen üniversitemize gönderilmiştir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan üniversitelerimiz, o tarihlerde iş tanımına uygun yeni projeler geliştirme çalışmalarını başlattılar.

9 Mart 1998 tarihinde DPT'de **Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erol Oral**; Fırat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Eyüp G. İsbir; **İnönü Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ömer Şarlak**; Kafkas Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nihat Bayşu; **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Cengiz Andic**; Üniversite Koordinatörleri Prof. Dr. Yılmaz Özbek; **Prof. Dr. Asaf Varol**; Prof. Dr. Satılmış Kaya; **Doç. Dr. Şaban Maraşlı**; Prof. Dr. Hasan Ceylan ve **DPT'den Genel Müdür İsmail Sarıca** başkanlığındaki heyetin katılımı ile sektörlerin üniversitelere dağılım görüşmeleri yapılmış ve üniversiteler

arasında imzalanacak konsorsiyum anlaşma taslağı oluşturulmuştur. Bu toplantıda hangi projeyi hangi üniversitenin yürüteceğı konusu kararlaştırılmıştır. Diğer dört üniversite rektörünün oybirliğı ile aldığı karar neticesi; Genel Koordinatörlük Görevi Prof. Dr. Eyüp G. İsbir'e verilmiş ve böylece DAP Projesinin yürütme merkezi Fırat Üniversitesi olarak belirlendi.

Doğı Anadolu Bölgesi'nde yer alan üniversitelerin hazırladıkları teklifler birleştirilerek "Teknik Teklif" başlığında kapsamlı bir kitap oluşturulmuştur. Teknik ve Mali teklifler DPT'ye sunulmuş ve hazırlanan "Teknik Teklif" olumlu görülerek, Mali Teklif konusunda görüşme yapmak üzere DPT'de 10.06.1998 günü Genel Müdür İsmail Sarıca başkanlığında toplanılmıştır. Toplantıda mail teklif üzerinde tartışılmış ve teklife son şekli verilmiştir. Bu proje ile ilgili işlemler tamamlanarak, projenin 27 Ağustos 1998 tarihinde resmen başlatılması sağlandı.

Doğı Anadolu Bölgesinin Durumu

Özellikle Güney ve Doğı Anadolu Bölgesi, Türkiye için büyük önem arz etmektedir. Enerji alanında büyük hidroelektrik santrallerin bulunduğu bu bölgelerimiz, aynı zamanda hayvancılık ve el sanatları açısından da önemli bir potansiyele sahiptir. Bu bölgelerimizde yaşayan halkımızın bir bölümünün okuryazar olmayışı, ekonomik yönden düşük gelire

sahip olmaları, iş yapabilme kaynaklarının azlığı vb. birçok etkenler yüzünden, bölgede büyük sıkıntılar yaşanmaktadır.

Bölgede yer alan üniversitelerimiz, kuruldukları günden beri bu bölgenin çehresini değiştirmek amacıyla büyük gayretler sarf etmektedirler. Üniversitelerin kurulmasıyla bu bölgelerdeki sosyal yaşam dengelerinde de önemli değişiklikler görülmüştür. Söz konusu bu üniversitelerimizde yapılan çalışmalar sadece öğrenci eğitmekle kalmamakta, bölge halkına düzenlenen kurslar vb. faaliyetlerle halkın el becerileri kazanmasına ve dolayısıyla yeni iş kaynaklarının oluşturulmasına çalışılmaktadır. Ancak bu faaliyetler sınırlı kalmakta ve bölgenin gelişmesi için yeterli seviyelere çıkarılamamaktadır.

Ülkemizin gelişmiş ülkeler içerisinde yer alabilmesinin en önemli yollarından birisi de Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yoğun ve titiz bir çalışma sonrası ortaya çıkarılan beş yıllık kalkınma planlarının hayata geçirilebilmesidir. Beş Yıllık Kalkınma Planları büyük bir uzman kadro tarafından hazırlanmakta ve ülkenin gerçeklerini ortaya koymaktadır. Demokratikleşme, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve liberalizm gibi kavramların ortak değerler olarak önem kazandığı; mal ve finans piyasalarının, bilgi ve teknolojinin ülke sınırlarını aştığı günümüzde, ekonomik ve diğer alanlarda bir küreselleşmeye doğru gidilmektedir. Yani ülkeler,

gelişmelerini diğer ülkeleri göz ardı ederek sağlamaları artık mümkün değildir.

Dünyada enformasyon ve haberleşme teknolojilerindeki hızlı gelişme, ekonomik ve sosyal yaşamdaki değişimin nesnel tabanını oluşturmaktadır. Artık klasik öğretmen merkezli eğitim ve öğretimin yerini; uzaktan eğitim, tele öğretim, video konferans, İnternet gibi kavramlar alabilmektedir. Üretim sistemlerindeki ve bunun dayandığı teknoloji tabanındaki köklü değişmelerle bilgi toplumuna geçiş sürecinin yaşandığı çağımızda, ileri otomasyon teknolojisi, sadece basit işgücünü değil, belirli ölçüye kadar beyin gücünü de ikame edebilme imkânını vermiştir. Kaliteli insan gücüne dayanan bilgi, yoğun sanayiler ve ileri üretim yöntemleri hızlı gelişmenin katalizörü olmuştur.

Kopenhag'da Mart 1995'de toplanan Birleşmiş Milletler Sosyal Kalkınma Zirvesi'nde; ekonomik ve sosyal politikaların iç içe olduğu, piyasa mekanizması temelinde insan merkezli bir kalkınma ve sosyal gelişmeye yönelen bütüncül bir kalkınma ve gelişme yaklaşımı üzerinde durulmuştur. Demokratikleşme ve insan haklarının gerek dünya çapındaki öneminin, gerekse ülkelerin dünyadaki konumları üzerindeki etkisinin arttığı, belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde yaşanan sorunlar arasında sağlık problemi önemli bir yer tutmaktadır. Doğum kontrol

yöntemlerini bilmeyen insanlarımız, adeta insan üretme fabrikaları haline dönüşmüşlerdir. Birden çok kadınla evlenme, 10 sayısının üzerinde çocuk sahibi ailelerin varlığı, sağlıksız yaşam koşulları, ortaya bırakılan çocuklar büyük bir sorun olarak karşımıza çıkabilmektedir. O halde sağlık, kadın ve ailenin güçlendirilmesi, gelişmeye muhtaç diğer önemli sektörleri oluşturmaktadır.

Doğu Anadolu Bölgesi, su potansiyeli açısından oldukça iyi durumda olmasına karşın, bu bölgede yer alan dağlarımızın önemli bir bölümünün ağaçtan yoksun olması, erozyonu kamçılar niteliktedir. Keban Hidroelektrik Santrali ve diğerlerinin su biriktirme havzalarının, erozyon nedeniyle yıllar sonra dolacağı ve bu santrallerin devre dışı kalabilecekleri tehlikesi bulunmaktadır. Dağla457rın çıplak oluşu, yabani hayvanların çoğalmasını olumsuz etkileyebilmektedir. Oysa bu canlılar, tabiatın doğal üyesi konumundadır ve doğal denge bunlarla sağlanmaktadır. Var olan ormanlarımız ise yeterince korunamamakta, hatta küçük çıkarlar nedeniyle tahrip edilebilmektedir. Ormanların tahrip olmasının nedenleri arasında cahillik yani eğitimsizlik, bencil kazanç duyguları, erozyon vb. etkenler sayılabilir. Bu nedenle ormancılık, bitkisel üretim, hayvancılık sektörleri konusunda Doğu Anadolu Bölgesi, adeta gelişmeye susamıştır.

Balık üretimi önceleri yeterli düzeyde olmadığı için, buna bağlı beslenme, üretim vb. unsurlar tamamen Karadeniz

Bölgesi'ndeki balıkçıların inisiyatifine bırakılmıştı. Oysa bugün durum değişmiştir. Örneğin sadece Fırat nehri üzerindeki barajların oluşturdukları göllerde yetiştirilen su ürünleri sayesinde, bölge halkının önemli bir bölümü için yeni iş kaynakları ortaya çıkmıştır. Halk daha ucuza satılabilen su ürünlerini yiyebilme imkânına kavuşmuştur. Ancak problem, su ürünleri ile ilgili çalışmaların yetersizliğidir. Büyük su ürünleri potansiyeline karşın, üretim çok düşük seviyelerdedir. O halde Doğu Anadolu Bölgesi, su ürünlerinin değerlendirilmesi açısından da önemli gelişmelere muhtaçtır.

İmalat sanayi, bir ülkenin gelişmesinin temel taşıdır. İmalat sanayi denilince, mutlaka çok büyük kapsamlı fabrikalar düşünülmemelidir. Küçük ve orta ölçekli organize sanayi bölgelerinde kurulacak imalat atölyeleri sayesinde, önemli derecede iş alanları yaratılabilir. Dolayısıyla KOBİ'lerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekir.

Bölge halkının diğer uğraş verebileceği alanlar arasında ticaret ve inşaat sektörü gelmektedir. Özellikle kooperatifçilik yöntemi ile inşaat sahasında Türkiye genelinde 1985'li yıllardan beri süregelen çalışmalar desteklenmeli, bölgede dar ve düşük gelirlilere düşük faizli kredi sağlanarak, konut sahibi olmaları teşvik edilmelidir.

Telekomünikasyon açısından Türkiye, büyük hamleler içerisinde yer almaktadır. Halen uzayda iki uydusu bulunan

ülkemiz, bir üçüncüsünü uzaya göndermenin hazırlığını yapmaktadır. Özel televizyonların devreye girmesi ile görsel yayıncılığın büyük gelişme gösterdiği bilinmektedir. Uydular kullanılarak ve uygun omurgalar oluşturularak İnternet ile uzaktan eğitim çalışmalarının Doğu Anadolu Bölgesi'nde geliştirilmesi, bu yöntemle bölge gençlerimizin daha üst seviyelerde eğitim görebilmelerinin sağlanması hedeflenmelidir.

Yıllardır bölgede görülen batıya göç hareketinin durdurulması gerekir. Göç hareketleri, çeşitli nedenlerden kaynaklandığı bilinmektedir. Bölge halkı geçimini sağlayacak düzeyde bir gelire sahip olabilirse; doğduğu, kültürü ile yetiştiği topraklarını terk etmek istemeyecektir. Böylece gerektiğinde işini-gücünü kaybetmemek için teröre karşı da direnecek ve mücadele edecektir.

Çevre, Türkiye'nin genel sorunları arasında önemli yer tutmaktadır. Özellikle Türkiye'nin batısında sanayi, yoğun nüfus yoğunluğu vb. nedenlerle çevre kirliliği önemli derecede hızlanmıştır. Oysa Doğu Anadolu Bölgesi'nin birçok doğal güzelliklerine henüz dokunulmamış yöreler bulunmaktadır. Örneğin Elazığ'da bulunan Hazar Gölü; temizliği nedeniyle mavi bayrak ödülüne layık görülmüştür. Ancak yeterli tedbirler alınmadığı takdirde, kısa sürede bu temiz bölgede her türlü kirlilikle karşılaşılacaktır.

Doğu Anadolu Bölgemiz, nüfus yapısı ve istihdam, eğitim, sağlık, toprak ve su kaynakları, ulaştırma ve haberleşme, tarımsal yapı, kültür ve turizm, el sanatları, kadın ve ailenin güçlendirilmesi, yerleşme ve şehirleşme, kentsel ve kırsal altyapı, imalat ve KOBİ'ler, madencilik, enerji ve çevre alanında köklü bir kalkınma hamlesine ihtiyaç duymaktadır.

Sektörlerin Üniversitelere Dağılımı

Doğu Anadolu Projesi Ana Planını hazırlamak için Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan ve aralarında Konsorsiyum Anlaşması imzalayan, Atatürk, Fırat, Kafkas, İnönü ve Yüzüncü Yıl Üniversiteleri, sektörel bazda işbölümü yapmışlardır. 09.03.1998 Tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı'nda (DPT) yapılan Koordinatörler Kurulu Toplantısında, sektörlerin bu beş üniversiteye, **Tablo 1**'de görüldüğü şekilde dağıtımının yapılmasını kararlaştırmıştır.

Tablo 1: Sektörlerin Üniversitelere Dağılımı

Sıra	Sektörün Adı	Alt Başlık	Yürütücü sü Üni.	1. Yardımcı Üni.	2. Yardımcı Üni.
1	Nüfus Yapısı ve İstihdam		Atatürk		

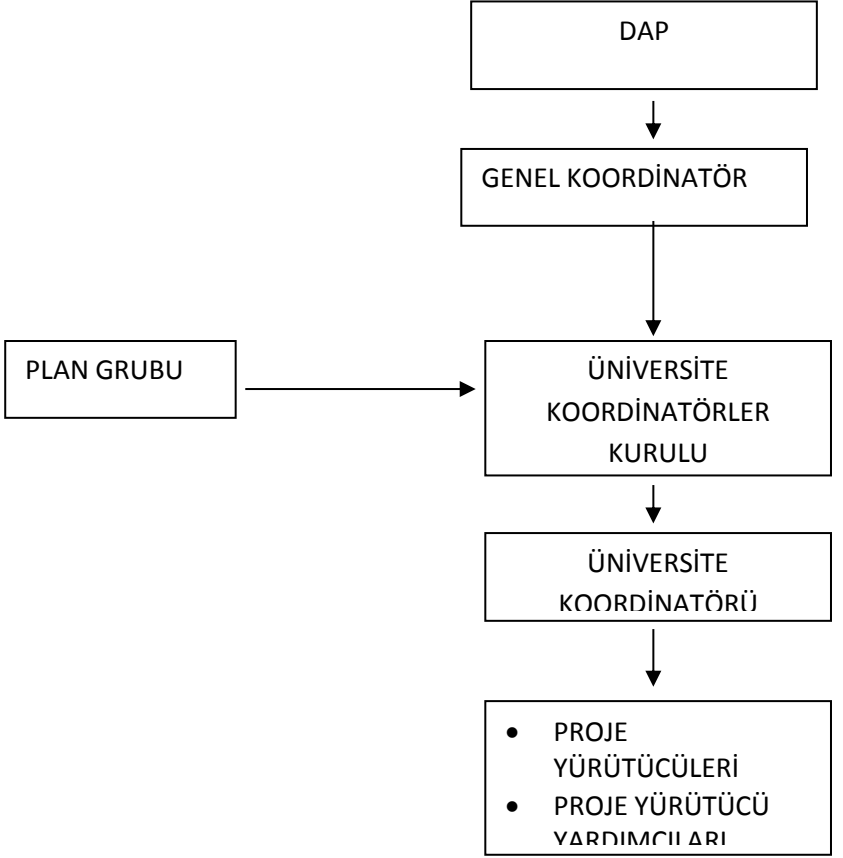
2	Hizmetler Sektörü	Ticaret ve İnşaat	Atatürk		
3	Hizmetler Sektörü	Mali Yapı ve Bankacılık	Atatürk		
4	Yerleşme ve Şehirleşme, Kentsel ve Kırsal Altyapı		Atatürk	Fırat	İnönü
5	Kültür ve Turizm		Atatürk	100. Yıl	
6	Sağlık		İnönü	Fırat	
7	Toprak ve Su Kaynakları	Atatürk			
8	Tarımsal Yapı	Bitkisel Ür.	100. Yıl	Atatürk	
9	Tarımsal Yapı	Ormancılık	Kafkas		
10	Tarımsal Yapı	Su Ürünleri	Fırat	100. Yıl	Atatürk
11	El Sanatları		100. Yıl	Atatürk	
12	Ulaştırma ve Haberleşme		Fırat		
13	Eğitim		Fırat		
14	Kadın ve Ailenin Güçlendirilme		Fırat		

	si (Ekonomik, Kültürel)				
15	Hayvancılık		Fırat	Kafkas	100. Yıl
16	Çevre		Fırat		
17	İmalat Sanayii ve KOBİ'ler		Atatürk		
18	Enerji		İnönü		
19	Madencilik		Fırat		

Organizasyon Ve Örgütlenme

Doğu Anadolu Projesi Ana Planı ile ilgili işlerin üniversiteler ve DPT arasında koordinasyonunu sağlamak amacıyla, yeni bir örgütlenme düzeni oluşturulmuştur. Bu örgütlenme düzenine ait şema, **Tablo 2**'de verilmiştir.

Tablo 2: DAP Örgütlenme Şeması

MEB'DEN KİTAP YAZDIRMA ATAĞI

Bilişim sektöründeki hızlı gelişmeye ayak uydurmak çok zor! Çünkü her gün yeni bir teknoloji, yeni bir konu bu sektörde çalışanların hizmetine sunuluyor. Bu baş döndürücü hıza ulaşmak için nasıl bir çözüm bulunabilir diye zaman kendi kendime soruyorum. Yeni bir yazılım piyasaya sürüldüğünde imkânların elverdiği ölçülerde o yazılımı süratle elde etmeye çalışıyoruz. Yazılımı elde etmek yetmiyor. Çünkü birde o yazılımı öğrencilerimizin hizmetine sunabilme sorunu var.

Üzülerek belirtmek gerekir ki birçok üniversitemiz mali sıkıntıları yüzünden bilişim alanındaki gelişmeleri arzu ettikleri hızla takip edemiyor. Hala derslerde birkaç yıl öncesinin yazılımlarını öğreten eğitim kurumlarımız bulunmaktadır. Sadece yazılı elde etmek sorunu çözmüyor. O yazılıma uygun bir de donanım gereksinimi bulunmaktadır. Bilgisayar mühendisliği veya öğretmenliği bölümlerimizin bir kısmında kullanılan bilgisayarlar artık gereksinimlere cevap vermeyecek durumda. Diğer taraftan bazı alanda Türkçe kaynak bulmak da kolay olmuyor.

Öğretim üyelerimizden kitap yazarların sayısı yok denecek kadar az. Çünkü bu yönde teşvik de bulunmuyor. Akademik yükseltmelerde kitaplar değerlendirme almıyor. Bunu bilen öğretim elemanları da dolayısıyla çaba göstermek istemiyorlar.

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim alanında son yıllarda önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Örneğin Dünya Bankası kredileri ile öğretim ve yükseköğretim de birkaç önemli ve kapsamlı proje yürütülüyor. Bu projeler sayesinde modern laboratuvarlar kuruluyor. Ancak bu laboratuvarları kullanacak ve eğitim verecek eleman eksikliği, ayrıca eğitimlerinin Türkçe sürdüren okullarımıza bir de Türkçe kitap bulunmaması sıkıntıları yaşanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü geçen yıl tüm ilgili üniversitelerimize yazılar göndererek, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı endüstriyel teknik öğretim okullarının haftalık ders çizelgeleri ile öğretim programlarını, bilim ve teknolojiye meydana gelen gelişmelere ve Sınıf Geçme Uygulamasına Göre geliştirilerek 1996-1997 öğretim yılından itibaren uygulanmaya konulduğunu ve bu okullarda halen okutulmakta olan mevcut kitapların, uygulamaya konulan öğretim programları ile gelişen teknolojiyi yakından takip edebilmesi açısından yeniden yazdırılması gerektiğinin ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü 594

kitap yazdırmayı planlamış, ancak geçen yıldan bugüne kadar yazdırılmak üzere sadece 85 çeşit kitap verilebilmiş. Bir yıl geçmesine karşın yazılarak Bakanlığa teslim edilebilen kitap sayısı ise on – on beş adet mertebesinde kalmaktadır.

MEB'den Genel Müdür Sayın Naim Durmaz ile öğretim elemanlarının neden kitap yazmak istemediklerini konuşmuştuk. Bu isteksizliğin en büyük nedeni, kitap yazmanın akademik değerlendirmeye alınmamasıdır. Kitap yazmak çok zor bir iş. Kapsamlı bir kitap hazırlamak yıllar alabiliyor. Bakanlığın kitaba ödediği telif hakkı, yazar tarafından kitap için yapılan masrafları dahi karşılayamayacak seviyelerde kalıyor. Üstelik kitap yazımı gerçekleştirdikten sonra da eleştirenlerin ardı arkası kesilmiyor. Böyle bir atmosferde öğretim üyeleri niçin kitap yazsınlar ki?

Milli Eğitim Bakanlığı Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kitap yazdırma işinde istediği başarıyı yakalamak istiyorsa önce telif ücretini normal bir düzeye çıkarması gerekir. Bunun haricinde MEB, kitapların da akademik değerlendirmeye alınabilmesi için YÖK'e teklif götürebilir. Bu iki unsur olumlu geliştirilebilirse, kitap yazarlarının sayısında önemli bir artış olacağı görülecektir.

ÖĞRETMENLİK SERTİFİKA PROGRAMLARI

Yükseköğretim Kurulu ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın birlikte yürüttüğü çalışmalar neticesinde Eğitim Fakülteleri Milli Eğitim Bakanlığı'nın ihtiyaç duyduğu nitelik ve nicelikte öğretmen yetiştirecek şekilde yeniden yapılandırıldı. Ancak, söz konusu yeni düzenleme ile mezunlarını yaklaşık 4-5 yıl sonra verebileceğinden, sınıf öğretmeni ihtiyacını kısa vadede karşılamak üzere, 28.11.1997 tarih ve 97.42.3081 sayılı Yükseköğretim Kurulu kararında aşağıda belirtilen bazı acil tedbirler alınmış.

Bünyesinde sınıf öğretmenliği lisans programını halen yürütmekte olan veya bu programı yürütmek için gerekli insan gücü ve fiziksel altyapıya sahip Eğitim Fakültelerinin sınıf öğretmenliği programı hariç, mevcut tüm lisans programlarında, ilköğretim öğretmenlik sertifika programı ek dersleri yan alan olarak yer alacak. Bu fakültelerimizde lisans programını başarıyla tamamlayıp diploma almaya hak kazanan öğrenciler söz konusu ek sertifika programı derslerini de başarıyla tamamlarlarsa, diplomalarının yanı sıra ilköğretim öğretmenlik

sertifikası almaya hak kazanacaklar. Ancak lisans programını başarıyla tamamlamalarına rağmen, söz konusu öğretmenlik sertifikası programında yer alan ders veya derslerden başarısız olan öğrenciler ise lisans diplomalarını almaya hak kazanmalarına rağmen, ilköğretim öğretmenlik sertifikasını alamayacaklar.

Fakültelerin kendi kapasitelerini ve imkânlarını göz önüne alarak öğrencilerinin ilköğretim öğretmenlik sertifikası programı ek derslerini lisans programı ile aynı zamanda bitirmelerini sağlayacak düzenlemeleri yapmaları gerekmektedir.

Yukarıda yazılan ifadeler YÖK Başkanı Sayın Prof. Dr. Kemal Gürüz tarafından Üniversitelere gönderildi. Ancak bu sertifika programlarını uygulayabilmek için üniversitelerin bu alandaki öğretim elemanlarının sayı ve niteliklerini YÖK'e bildirmeleri ve onay alındıktan sonra bu kursları açmaları gerekiyordu. Oysa bazı üniversitemiz izin almadan hemen kurslar açtıklarını ve bu nedenle soruşturma geçirdiklerini duyuyoruz.

Bu kursların mali boyutu küçümsenmeyecek seviyelerde. Bu tür kursların kişi başına adaydan alınan ücretleri 80-150 milyon arasında değişebiliyor. Bin öğrenci kapasiteniz varsa, 80-150 milyar arasında bir gidiniz var demektir. KDV, Peşin Gelir Vergisi, dersi yürüten öğretim elemanlarının

ücretleri, Araştırma Fonu payları düşüldükten sonra, döner sermayelere gene de üniversite bütçelerinden kendilerine ayrılan meblağların çok üzerinde bir para kalacak. Bu gelir sayesinde ilgili fakülteler, bazı donanım araçlarını alabilecek.

Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi İlköğretim Programı Ek Sertifika Kurslarını 16 Kasım 1998’de başlattı. Bu kurslara katılan aday sayısı 710 kişi. Adaylar Haziran 1999 sonuna kadar ders alacaklar. Diğer bazı üniversitelerimizde de kurslar başlıyor. Ancak belirlenen fiyatlar, üniversiteden üniversiteye değişiyor.

İlköğretim Öğretmenlik Sertifika Programı; Öğretmenlik Mesleğine Giriş; Gelişim ve Öğrenme; Öğretimde Planlama ve Değerlendirme; Türkçe Okuma-Yazma Öğretimi; Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi; Fen Bilgisi Öğretimi; Türkçe Öğretimi; Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim ve Okullarda Uygulama derslerinden oluşmaktadır. Bu dersler arasında bilişim alanıyla ilgili hiçbir ders düşünülmemiştir. Diğer taraftan da ilköğretim sınıflarına teknoloji sınıfları kuruluyor. O sınıflar için bilişim alanında formatör öğretmenler yetiştiriliyor. O işlemler Dünya Bankası destekli ayrı bir proje kapsamında yürütülüyor. Oysa İlköğretim Öğretmenliği Sertifika Programı Dersleri arasında temel bilişim alanlarıyla ilgili tek bir ders dahi konulsaydı, bu öğretmenlerimizin yeni teknolojileri kullanma yönündeki arzularını kamçulamış olurduk diye düşünüyorum.

DEVLET ÜNİVERSİTELERİ ÖZELLEŞMELİ

Üniversiteler, bir ülkenin gelişmesinde lokomotif görevi üstlenmelidir. Bu sorumluluğu taşıyabilmeleri için de kaliteli eğitim verebilecek öğretim kadrolarına sahip olmalıdırlar. Sadece kaliteli öğretim üyesine sahip olmak elbette ki yeterli olmayacaktır. Öğretim elemanı ne kadar bilgili, becerikli ve gayretli olsa da, eğer yeterli donanımlara sahip değilse, başarılı olması beklenemez.

Ülkemizde birçok üniversite bulunmakta. Son yıllarda bunlara vakıf üniversiteleri de eklendi. Bir-ikisi haricindeki vakıf üniversiteleri tercihlerde adeta döküldüler. Çünkü ÖSYM'nin açıkladığı sonuçlara bakıldığında, doktor, mühendis adayların çok düşük puanlarla üniversiteli olduklarını görecektir.

Bazı vakıf üniversitelerinin burslu okutulan kontenjanlarının puanları da pek yüksek seviyelerde değil. Bunun sonuçlarını araştırmaya gerek yok. Puanların istenilen düzeyin çok altında kalmalarının en önemli sebepleri arasında,

hala toplumda vakıf üniversitelerine karşı olan tereddütler yatmaktadır. Bazıları; vakıf üniversitelerinin puanlarının düşük olmasını sadece, okul ücretlerine bağlamak istiyorlar. Eğer bu görüş doğru olsaydı, burslu kontenjanların puanlarının düşük seviyelerde kalmaması gerekirdi.

Madalyonun diğer bir yüzü ise, bazı devlet üniversitelerindeki eğitim kalitesinin çok düşük oluşudur. Bu kalitesizliğin başlıca nedenleri arasında yeterli öğretim üyesinin bulunmayışı ve fiziki yapısı sağlanmadan fakülte veya bölümlerin açılması sayılabilir. Bazı üniversitemizde ise kâğıt üzerinde yeterli öğretim üyesi olduğu görülür. Yeterli sayıda öğretim üyesi olması neyi değiştirir? Eğer öğretim üyesi laboratuvar veya atölye bulamıyorsa, hızlı teknolojik değişimlere ayak uydurması beklenebilir mi?

Devlet üniversitelerindeki mevcut akademik yükseltmelerde de birçok sıkıntılar yaşanıyor. Açıkçası mevcut yapı öğretim üyelerini tembelliğe sürüklüyor. Doktorasını yaparak yardımcı doçentlik kadrosunu almış bir eleman, sözleşmeli olarak çalışmakta. Sözleşme süresi genelde üç yıl. Üç yılın sonunda bu elemanın görev süresinin tekrar uzatılması için sözde yayınlarına ve başarılarına bakılmakta. Eğer bu aday 12 yıl süre içerisinde doçent unvanını alamıyorsa, yardımcı doçentliği düşmekte ve öğretim görevlisi kadrosunda görevini sürdürmekte veya başka bir üniversiteye giderek tekrar yardımcı doçent olarak çalışabilmektedir.

Devlet üniversitelerinde çalışan profesörleri ele alalım. Profesör olan elemanların önemli bir bölümünde, profesörlük unvanından sonra yayın sayısında hissedilir seviyede düşüş olduğu görülür. Çünkü profesörün artık alacağı unvan kalmamıştır. Kendisini çalışmaya zorlayan bir mekanizma da yoksa niye yayın yapmaya çaba gösterebilir ki? Nasıl olsa çok çalışsa da çalışmasa da standart maaşını alıyor.

Üniversitelerde yönetici konumundaki birçok elemana samimi olarak sormak lazım. Yöneticilik yaptığı birim kendi özel malları olsaydı, halen istihdam ettikleri elemanların acaba ne kadarını işten çıkarırlardı? Kanımca birçoğu, elemanlarının yarısından fazlasını dışarı atardı. Biriminde çalışan bir eleman, yöneticinin akrabası olsa bile, eğer verimli çalışmadığını görürse sözleşmesini iptal ederdi. Çünkü o elemanın tembelliği, doğrudan kendi kesesine dokunacaktı.

Gelişmiş ülkelerde üniversitelerinin öğretim üyelerini nasıl çalıştırıldıklarına baktığımızda, birçoğunda bilime katkı sağlamanın aşırı düzeyde teşvik edildiği görülür. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Almanya gibi ülkelerde üniversitelerde yabancı uyruklu öğretim elemanlarının sayısı, gün geçtikçe artış göstermektedir. Hemen her yerde Çinli öğretim elemanları görmek mümkün. 1998 yazında Almanya’da Bremen Üniversitesi’nde Bilgisayar Mühendisliği Bölümünde bir anabilim dalında çalışan öğretim elemanların hemen hemen tümünün yabancı olduğunu gördüm. Yabancılar arasında

Türkler de vardı. Bu kadar çok yabancı görünce, anabilim dalı başkanının yabancı olacağını düşündüm. Ama almandı. Neden Çinliler veya diğer ülkelerden gelen yabancıları tercih ediyor diye, Sayın Prof. Dr. Wischnewsky'e sormuştum. Aldığım cevaba bakın. “Çinde yaşam standartları çok düşük. Orada öğretim üyesi de olsalar, bizdeki yaşam standardını yakalayamıyorlar. Özellikle çinliler, örneğin buraya doktoraları için gelmişlerse, gecesini gündüzüne katarak çok çalışıp, yöneticilerinin gözüne girmeyi hedefliyorlar ki, buralarda kalabilsinler. Çok çalışan elemanlara sahip olmak işime geliyor. Daha az elemanla daha çok proje üretiyorum. Almanya’da profesörler aldıkları projelere bağlı olarak, yanlarında elemanlar (Wissenschaftliche Mitarbeiter) çalıştırır. Yeni projeler alamadığınızda, yanınızdaki elemanları çıkartmanız gerekir. O nedenle biz yöneticiler daha fazla sayıda özel sektör veya devlet projeleri almak zorundayız. Proje alamayınca yanımızdaki elemanların sözleşmelerini uzatamayız. Elemanlarımız da bir proje tamamlanırken ikinci bir proje alıp, iş akdini yenilemek için çok çaba sarf etmek zorundadırlar. Yoksa işsiz kalırlar”

Evet, sisteme bakın. Bu sistem İngiltere’de ve ABD’de de benzer şekilde çalışır. Yani öğretim elemanı çok çalışıp üretken olmadığında, işini kaybeder. Bizde ise devlet üniversitelerinde acaba böyle bir uygulama var mı? Kanımca yok. Eğer işine son verilen varsa, dışarı atılmasının altında mutlaka gizlenen başka bir neden vardır. Vakıf üniversiteleri,

zaten işe yaramayan öğretim elemanına iş vermez. Çünkü müşterileri büyük miktarlarda para ödemektedirler. Kalitesiz eğitim verdiklerinde, bindikleri dalı kesmezler mi? O nedenle, devlet üniversitelerinin tümü özelleştirilmeli diye düşünüyorum. O zaman ne politik olarak eleman kayırımın gidilebilir, ne de üniversitelerde tembel öğretim üyesi kalır.

DAP MEVCUT DURUM ÖN RAPORU HAZIR

Doğu Anadolu Projesi (DAP) Mevcut Durum Sempozyumu 3-5 Aralık 1998 tarihleri arasında Elazığ'da yapıldı. Artık DAP'ın ne anlama geldiği, kamuoyunca yavaş yavaş algılanıyor. Ancak DAP'ın anlamını bilmeyenler için; "DAP, GAP'ın kardeşidir" demek herhalde yeterli olacaktır.

Doğu Anadolu Bölgesinin kalkınmasını sağlamak, bölgede var olan göçü azaltmak ve GAP'ın Güneydoğu Anadolu Bölgemizde oluşturduğu olumlu gelişmelerin bir benzerini Doğu Anadolu Bölgemizde de gerçekleştirmek için Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı destekli bu proje, bölgede yer alan Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversiteleri tarafından yürütülüyor. Proje üçüncü ayını tamamladı. Projede çalışan 300 civarındaki elemanın hazırladıkları "Mevcut Durum Ön Raporu", düzenlenen bir sempozyum ile tartışılmaya açıldı. Elazığ'da yerel yayın yapan Üniversite televizyonu olan FIRAT TV'nin canlı sunduğu yayın sayesinde, Elazığ halkı da tartışmaları evlerinden izleyebildiler.

Bu sempozyum, DAP ile ilgili ilk geniş toplantı konumundaydı. Devlet Planlama Teşkilatından (DPT) Daire Başkanları Lütfi Elvan, Mustafa Dönmez, Cavit Dağdaş, Refet Turtin ile uzmanlar Mustafa Epikman ve Nezih Kaynar işvereni temsil ediyordu. DAP Yürütme Kurulu üyeleri Prof. Dr. Eyüp Günay İsbir, Prof. Dr. Ömer Şarlak, Prof. Dr. Cengiz Andiç ile Üniversite Koordinatörler Kurulu üyeleri Prof. Dr. Asaf Varol, Prof. Dr. Yılmaz Özbek, Prof. Dr. Hasan Ceylan, Prof. Dr. Satılmış Kaya, Doç. Dr. Şaban Maraşlı, ayrıca tüm sektörlerin proje yürütücüleri, yardımcıları ise Konsorsiyum tarafının temsilcileriydi.

DAP Mevcut Durum Ön Raporu, isminden de anlaşılacağı gibi sektörel bazda bölgenin ne durumda olduğunu ortaya koyan bir rapordur. Bir projenin başarılı olabilmesi için öncelikle mevcut durumun tüm yönleri ile ortaya konulması gerekir. Mevcut durum bilinmeden analiz yapmak, senaryolar hazırlamak ve fizibiliteler çıkarmak mümkün değildir.

Projeyi yürüten Konsorsiyum ile işveren DPT arasında yapılan bu birinci sempozyum, çok başarılı geçmiş ve bu büyük projenin omurgası oluşturulmuştur. “Mevcut Durum Ön Raporundaki” bilgiler ışığında analiz çalışmaları hızlı bir şekilde sürdürülmektedir. Analiz safhasında; mevcut durum bilgilerinden hareket edilerek, hangi sektörlerde darboğazların bulunduğu hususlarının ortaya konulması işlemi yapılacaktır. “Mevcut Durum ve Analiz” adını taşıyan bu çalışmalara şekil

vermek amacıyla taraflar Aralık 1999 sonunda Ankara’da DPT’de bir toplantı yapacaklar. Bu toplantıda “Mevcut Durum ve Analiz Raporuna” son şekli verilerek Ocak 1999 sonunda DPT’ye teslim edilecektir.

DAP Projesi kapsamında “Strateji ve Yeniden Yapılanma Senaryoları” çalışmaları ise Ocak 1999 Ayı ile birlikte başlayacak ve Mart 1999 sonunda DPT’ye sunulacaktır. “Strateji ve Yeniden Yapılanma Senaryoları”, bu proje içinde çok önem arz eden bir bölüm olacaktır. Çünkü bölgede nelerin yapılabileceği, nasıl bir yapılanma gerekeceği, darboğazların nasıl aşılabilceği konularına çözüm öneren bir rapor niteliği taşıyacaktır. Bu raporun tamamlanması sonucunda ise, “DAP Ana Planı” hazırlanacaktır.

DAP projesi kapsamında yer alan 16 il ile ilgili fizibilite etütlerinin yapılmaya başlanılacağı ay Ağustos 1999’dur. Bazı iller için farklı alanlarda toplam 64 adet fizibilite etüd çalışmaları yapılacaktır. Fizibilite etüd çalışmalarının hangi sektörlerde ve hangi iller için yapılacağı konusu, “DAP Ana Planı” ortaya konulduktan sonra, DPT tarafından açıklanacaktır.

Sonuç olarak Doğu Anadolu Projesi (DAP), resmen start aldığı 27 Ağustos 1998 tarihinden beri çok hızlı gelişme göstermektedir. Proje kapsamında çalışan Konsorsiyuma bağlı tüm elemanlar ile işveren (DPT) kanadı, bu projenin başarılı sonuçlanması için tüm imkânlarını seferber etmektedir. Proje

Çalışanları, bu bölgede hizmet verenlerdir. Dolayısıyla bölge sorunlarıyla zaten içiçe yaşamaktadırlar. DAP projesinin kanımca en önemli sayılacak bir yönü, bu projenin tamamen DPT kontrolünde niversitelerimizdeki uzmanlarca hazırlanmasıdır. Diğer birçok projelerde olduğu gibi artık uzmanlarımıza, mhendislerimize, teknikerlerimize ve teknisyenlerimize güven duyabiliyor ve kendilerine iş verebiliyoruz. Kendi z insan kaynaklarımızın değerlendirilmesinin sağlayacağı başarı sayesinde, eskiden kullanılması adet haline getirilen yabancı insan kaynaklarına birçok alanda artık gerek kalmayacağının da ortaya konulacağı ümidini taşıyorum.

SAHTEKÂR BİLGİSAYAR ŞİRKETLERİ

Bilişim teknolojileri alanına ilgi duyanların sayısı her geçen gün artıyor. Buna paralel olarak da özellikle bilgisayar satışları her yıl artış gösteriyor. Herhalde son yıllarda şirketlerin en çok kurulduğu alan hangisi diye araştırma yapılacak olsa, bilişim teknolojilerinin ilk sırayı alacağını tahmin ediyorum. Bilişim teknolojileri alanındaki bu hızlı değişimlerin en önemli sebeplerinden biri, bu sektörde sürekli yeniliklerin yaşanmasıdır. Örneğin bir yıl önce aldığımız bir bilgisayar, bugünkü ihtiyaçlarınıza cevap veremez duruma gelebiliyor.

Yeni bir şirket kurmak isteyen birçok kişi, ümidini bilişim teknolojileri sahasında arıyor. Tüm illerimizde bilgisayar şirketleri bulunmaktadır. Üstelik sayıları da bir hayli fazla. Şirketlerin çok oluşu rekabet ortamı yaratma açısından önemli. Ancak rekabet veya diğer nedenlerle bazı şirketlerin sahtekârlık yaptıkları da bir gerçek.

Zaman zaman bilgisayarların teknik donanım açısından tetkiki için bilirkişi olarak görev yapıyorum. Bu incelemeler

sayesinde bilgisayarlar üzerinde yapılabilecek sahtekârlıklar konusunda da bir kitap yazacak kadar deneyim elde ettim. Bazı şirketler öyle bariz hileler yapıyorlar ki, az çok bilgisayar kullanabilenler dahi konuyu birazcık dikkatli tetkik edecek olsalar, hemen eksiklikleri ve hileleri görebilecekler. Bazı şirketler ise sahtekârlık işini profesyonelce yapıyor. Ciddi ve dürüst bilgisayar şirketlerimize de, bu sayıları az da olsa hileci ve sahtekâr bilgisayar şirketleri yüzünden şüphe ile bakılabiliyor.

Bazı şirketlerin neden sahtekârlık yaptıklarına bakıldığında, genelde rekabet ve haksız kazanç sağlama arzusundan kaynaklandığı ortaya çıkıyor. Kamu kurum ve kuruluşları, bilgisayar donanım gereksinimlerini ihale yolu ile almak zorundadırlar. İhalelerin çeşitli şekilleri bulunmaktadır. Bu ihaleleri kazanabilmek için, bazı şirketler zararına fiyat teklif edebilmektedirler. Bazen öyle durumlar ortaya çıkıyor ki, şirketin taahhüt ettiği koşulları zarar etmeden yerine getirmesi olası değil. Peki, acaba bu şirketler göz göre göre neden zararına iş yaparlar? Konuyu biraz araştırdığımızda, gerçekleri görebiliyorsunuz.

Son zamanlarda sık denenen sahtekârlıklardan biri şöyle yapılıyor. Şirket gerçekten de taahhüt ettiği malzemeyi getirip kuruyor. Teknik komisyon da malzemeleri eksiksiz gördüğü için olumlu raporunu veriyor. Malzemelerin garanti süresi genelde bir yıl oluyor. Şirketler, kendilerinden habersiz

makinaların açılmasını önlemek için kasanın uygun yerlerine, açıldığında yırtılabilen şirket damgalı kâğıtlar yapııştırıyor. Örneğin bir laboratuvardaki bilgisayarlara sonradan ilave olarak ethernet kartı takılması gerekiyorsa, garanti nedeniyle şirkete haber veriliyor. Şirket de “Kartları alınız biz gelip takalım” diyor. Basit nedenlerle, örneğin virüs bulaşmasında bile “Acaba bilgisayar mı bozuldu” diye, laboratuvarı kuran şirketlerin çağrıldığı durumlar olabiliyor.

Bazı sahtekâr şirketler kart takmak, arızayı gidermek için laboratuvarlara geldiklerinde fırsatı iyi değerlendiriyor ve o arada bilgisayarlardan çıkarabildiği malzemeleri (örneğin 64 MB RAM yerine 32 MB; 4 MB ekran kartı yerine 2 MB’lık kart takılması gibi) çalıyor. Olaylardan laboratuvar sorumlusunun haberi dahi olmayabiliyor. Çünkü laboratuvardaki sorumluya bilgisayarların donanım özelliklerinin ne olduğu konusunda ya bilgi verilmemiştir ya da donanım bilgisi eksikliği nedeniyle olayın hiç farkına dahi varamamaktadır. Bu yöntemle şirket önce zarar ettiği ihaleyi hırsızlık yöntemiyle kendi lehine çevirebilmektedir.

Yukarıda değindiğim sahtekârlık, kullanılan yöntemlerden sadece biri. İhale yasasının eksikliklerinden faydalanarak kazık atanlar, rakiplerini ihaleye sokturmamak için tehdit edenler, birbirine komisyon verenler, mallarını aldığı şirketlere tokat atanlar (borcunu ödemeyenler) vb. birçok örnekler yaşanmakta ve bunların bazıları basınımıza da

yansımadır. Aşağıdaki tedbirler alınarak, bu olumsuz olayların yaşanmasının önüne kısmen de olsa geçilebilir diye düşünüyorum.

- Kamu kurumları bilgisayar laboratuvarı kurduklarında, mutlaka donanım bilgisi yeterli olan teknik komisyonlar kurmalıdır.
- Bir bilgisayar laboratuvarındaki bilgisayarların ne tür özelliklerinin olduğu, laboratuvarında uygun yerlere listeler halinde asılmalıdır.
- Bilahare bilgisayarlara ilave kart vb. donanımlar takılacaksa, şirket o işlemleri laboratuvarında yaptığı sürece başlarında donanımdan anlayan bir kurum yetkilisi mutlaka bulundurulmalıdır.
- Hilekârlık yaptığı kesinleşen şirketler hakkında dava açılmalı, bu şirketler mutlaka deşifre edilmeli ve Türkiye genelinde ihalelere girmesi engellenmelidir.
- Tüketici haklarını koruma ile ilgili yasa ve yönetmeliklere mutlaka işlerlik kazandırılmalıdır.

GÜVENLİK VE HUZUR ÜZERİNE

17-19 Aralık 1998 tarihleri arasında Elazığ'da “Cumhuriyetin 75. Yılında Doğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu” yapıldı. Bu sempozyum Elazığ Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü ve Fırat Üniversitesi Rektörlüğü işbirliği ile düzenlendi. Düşman ülkelerin Türkiye’nin geleceği üzerine hazırladıkları kötü emelli senaryolarını adım adım uygularken, problemlerin yaşandığı Doğu Anadolu Bölgesi’nde bu sempozyumun yapılması, çok büyük bir anlam taşıyordu. Üniversite kampüsünde yapılan sempozyumun tümü, yerel televizyon KANAL 23 ve Üniversite Televizyonu FIRAT TV’den canlı olarak Elazığ halkına anında seyrettirildi. Çok hararetli tartışmaların yaşandığı oturumlara ait bazı kesitleri sizlere sunmak istiyorum.

Üç gün süren sempozyumda “Türkiye’yi Bölme ve Köşeye Sıkıştırma Vasıtası olarak İç ve Dış Mihraklar Tarafından Kullanılan Terörizm, Türkiye’de Terörün Son On Yılı, Fırat ve Dicle Havzasında Kıyıdaş Ülkeler Arasında Su Anlaşmazlığı, Suriye’nin PKK Desteği ve Terörün Su ile

İlişkisi, Türkiye’deki Terör Hareketlerinin Tarihi Emelleri, Göç ve Kültürel Kimlik Sorunları, Dil-Kültür Bağlamında Güneydoğu Sorunu” vb konular ele alındı. Konu başlıklarına dikkat edilecek olursa, son aylarda Türkiye gündemine oturan önemli konuların enine boyuna bilimsel olarak tartışıldığı görülür. Bu toplantı sonrasında yayımlanan sonuç bildirgesinin bazı önemli paragrafları ise şöyle sıralanabilir.

“Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da yaşamakta olan vatandaşlarımızın ayrı bir kimlik altında ifade edilmelerinin ilmin ışığında mümkün olmadığı, tarihi, kültürel ve sosyolojik gelişmeleri itibariyle biri diğ erinin öz kardeşi olduğu vurgulanmıştır.”

“Bölgede yirmi yıla yakın devam eden terör hadisesinin kökeninde, bölgede emperyalist emeller besleyen bir takım devletlerin siyasi oyunları, kışkırtmaları, büyük kesimi eğitimsiz olan genelde kırsal kesimin çocukları olan insanlarımızın boş vaatlerle kandırılarak bir kardeş kavgasına sebep oldukları gerçeği açık bir biçimde ortaya konulmuştur.”

“Bölgede 1984 yılından itibaren yaşanan terör olayları sosyo-ekonomik yapıda büyük ölçüde tahribata yol açmıştır. Bu tahribatın giderilebilmesi için Güneydoğu Anadolu Projesi’ne bağlı olarak kısa, orta ve uzun vadeli hedeflere yönelik bir bölgesel kalkınma planı yapılmalıdır. Diğer taraftan özellikle Fırat Üniversitesi’nin koordinatörlüğünde, Atatürk Üniversitesi,

İnönü Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi tarafından hazırlanan Doğu Anadolu Projesi'nin sonuçlandırılması için gerekli desteğin sağlanması yanında, GAP ile entegre edilmesinin lüzumlu olduğu açıkça tespit edilmiştir. Bu Bölgesel Kalkınma Planlarında, devletin gücünü ve otoritesini pekiştiren, gelir artırıcı ve istihdam yaratıcı projelere öncelik verilmelidir. Terör olaylarının azalmasına paralel olarak bölgesel gelişme planlarıyla belirlenecek hedefler ve cazibe merkezlerinin nerelerde kurulacağı, yapılacak ayrıntılı analizlerle tespit edilmelidir.”

“Bölgede cereyan eden bu terör hadiseleri; baskı cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak, yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemleri ifade ettiği hususu vurgulanmıştır.”

Sonuç olarak bölgede süren terörün önemli bir bölümünün ekonomik dar boğazlardan kaynaklandığı ve yakalanan teröristlerden birçoğunun iş-güç sahibi olmadığı dikkate alınırsa, bölgenin ekonomik yönden gelişmesi halinde, terör sorununun önemli derecede azalacağı bilinen bir gerçektir. Haydi, bir bütün olarak el ele verip, Doğunun kalkınmasını sağlayacak çözümler bulalım.

GÜVENLİK VE HUZUR ÜZERİNE

17-19 Aralık 1998 tarihleri arasında Elazığ'da “Cumhuriyetin 75. Yılında Doğu Anadolu’da Güvenlik ve Huzur Sempozyumu” yapıldı. Bu sempozyum Elazığ Valiliği İl Emniyet Müdürlüğü ve Fırat Üniversitesi Rektörlüğü işbirliği ile düzenlendi. Düşman ülkelerin Türkiye’nin geleceği üzerine hazırladıkları kötü emelli senaryolarını adım adım uygularken, problemlerin yaşandığı Doğu Anadolu Bölgesi’nde bu sempozyumun yapılması, çok büyük bir anlam taşıyordu. Üniversite kampüsünde yapılan sempozyumun tümü, yerel televizyon KANAL 23 ve Üniversite Televizyonu FIRAT TV’den canlı olarak Elazığ halkına anında seyrettirildi. Çok hararetli tartışmaların yaşandığı oturumlara ait bazı kesitleri sizlere sunmak istiyorum.

Üç gün süren sempozyumda “Türkiye’yi Bölme ve Köşeye Sıkıştırma Vasıtası olarak İç ve Dış Mihraklar Tarafından Kullanılan Terörizm, Türkiye’de Terörün Son On Yılı, Fırat ve Dicle Havzasında Kıyıdaş Ülkeler Arasında Su Anlaşmazlığı, Suriye’nin PKK Desteği ve Terörün Su ile

İlişkisi, Türkiye’deki Terör Hareketlerinin Tarihi Emelleri, Göç ve Kültürel Kimlik Sorunları, Dil-Kültür Bağlamında Güneydoğu Sorunu” vb konular ele alındı. Konu başlıklarına dikkat edilecek olursa, son aylarda Türkiye gündemine oturan önemli konuların enine boyuna bilimsel olarak tartışıldığı görülür. Bu toplantı sonrasında yayımlanan sonuç bildirgesinin bazı önemli paragrafları ise şöyle sıralanabilir.

“Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da yaşamakta olan vatandaşlarımızın ayrı bir kimlik altında ifade edilmelerinin ilmin ışığında mümkün olmadığı, tarihi, kültürel ve sosyolojik gelişmeleri itibariyle biri diğeriyle öz kardeşi olduğu vurgulanmıştır.”

“Bölgede yirmi yıla yakın devam eden terör hadisesinin kökeninde, bölgede emperyalist emeller besleyen bir takım devletlerin siyasi oyunları, kışkırtmaları, büyük kesimi eğitimsiz olan genelde kırsal kesimin çocukları olan insanlarımızın boş vaatlerle kandırılarak bir kardeş kavgasına sebep oldukları gerçeği açık bir biçimde ortaya konulmuştur.”

“Bölgede 1984 yılından itibaren yaşanan terör olayları sosyo-ekonomik yapıda büyük ölçüde tahribata yol açmıştır. Bu tahribatın giderilebilmesi için Güneydoğu Anadolu Projesi’ne bağlı olarak kısa, orta ve uzun vadeli hedeflere yönelik bir bölgesel kalkınma planı yapılmalıdır. Diğer taraftan özellikle Fırat Üniversitesi’nin koordinatörlüğünde, Atatürk Üniversitesi,

İnönü Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi tarafından hazırlanan Doğu Anadolu Projesi'nin sonuçlandırılması için gerekli desteğin sağlanması yanında, GAP ile entegre edilmesinin lüzumlu olduğu açıkça tespit edilmiştir. Bu Bölgesel Kalkınma Planlarında, devletin gücünü ve otoritesini pekiştiren, gelir artırıcı ve istihdam yaratıcı projelere öncelik verilmelidir. Terör olaylarının azalmasına paralel olarak bölgesel gelişme planlarıyla belirlenecek hedefler ve cazibe merkezlerinin nerelerde kurulacağı, yapılacak ayrıntılı analizlerle tespit edilmelidir.”

“Bölgede cereyan eden bu terör hadiseleri; baskı cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak, yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemleri ifade ettiği hususu vurgulanmıştır.”

Sonuç olarak bölgede süren terörün önemli bir bölümünün ekonomik dar boğazlardan kaynaklandığı ve yakalanan teröristlerden birçoğunun iş-güç sahibi olmadığı dikkate alınır, bölgenin ekonomik yönden gelişmesi halinde, terör sorununun önemli derecede azalacağı bilinen bir gerçektir. Haydi, bir bütün olarak el ele verip, Doğunun kalkınmasını sağlayacak çözümler bulalım.

MEKATRONİK

Bilim ve teknolojide görülen gelişmeler, aynı zamanda endüstriyel süreçlerin yapısına da yansdığı için “high-tech” kullanımının yaygınlaşmasına neden olmuştur. Farklı birçok otomasyon sistemleri, günlük yaşantımızın birer parçası konumuna gelmiştir. Lüks otellerin kapısına yaklaşıldığında otomatik açılan kapılar, parklara giriş yapıldığında kartın yuvaya sokulması ile açılan kapılar, metrolarda giriş-çıkış kapılarındaki turnikeler sayesinde, metro içerisinde bulunan kişi sayılarının her an takip edilebilmesi, karşılaştığımız bazı otomasyon sistemlerine örnek teşkil etmektedir.

Sanayinin önemli bir bölümünde farklı otomasyon sistemleri ve robotlar hizmet vermektedir. Bu sistemler sayesinde üretim; daha hızlı ve daha ucuza yapılabilmektedir. Ancak sanayiye otomasyon sistemlerinin girmesi sonucunda, her geçen gün fabrikalarda çalıştırılan insan sayısı düşmektedir. Bu nedenle fabrika işçileri, fabrikalarda çok fazla sayıda otomasyon sistemlerinin kullanılmasını istemezler.

Otomasyon sistemleri ve robotlar, yeni bir kavramın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Mekatronik adı verilen bu kavram, yeni bir mühendislik bilim dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Mekanik ve elektronik sözcüklerinin ürünü olan Mekatronik; Makina, elektrik, elektronik ve bilgisayar bilim dallarının ara kesitidir, denilebilir. Eskiden çok keskin hatlarla birbirinden ayrılan bazı bilim dalları, gelişen teknolojiye paralel olarak bazı sahalarda birleşme zorunda bırakıldılar. Örneğin, robotlar üzerinde çalışan bir mühendisin makina, elektrik, elektronik veya bilgisayar alanlarından sadece bir tanesinin bilgilerini bilmesi, artık yeterli olmayıp; bu bilim dallarının temel ilkelerini bilen ve asıl çalıştığı alanla bu yan dallar arasında esnek geçiş yapabilen mühendis ve teknik elemanlara gereksinim duyulmaktadır.

Otomasyon dergisinin Aralık'98 sayısında Boğaziçi Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Okyay Kaynak'ın Mekatronik başlığını taşıyan yazısını okuyunca büyük haz duydum. Çünkü hocamız bu yazısında Mekatronik kavramına ve uygulama alanlarına açıklık getirerek, Japonya'daki üniversitelerde ve firmalarda mühendislik eğitimi ile Mekatronik eğitime yaklaşımın nasıl olduğunu örnekleriyle anlatıyor. Japonya'nın, bugünkü dünya ülkeleri arasında teknoloji alanındaki başarıları göz önüne alındığında, bu başarılarında mekatronik kavramı ve uygulamasına olan yaklaşımın etkili olduğu anlaşılıyor.

Türkiye’de ise maalesef sürekli meslek bağınazlığını ön plana çıkaran bazı bilim adamlarımız, bu esnek yapı değişimini algılamak istemiyorlar. Bu bilim adamlarımız, zaten isteseler de bu tür değişimlere ayak uyduramıyorlar. Derslerde yıllar önce kendi okul döneminde hocalarından aldıkları ders notlarını takip ederek, aynı konuları değiştirmeden işlemeye devam etmeleri, teknik alanlarda hala SI birim sistemine geçememeleri, bu insanların değişimlere ayak uydurma yönündeki kabiliyetsizliklerini ortaya koymaya yetiyor. “*At binenin, kılıç kuşananın*” atasözü herhalde iş olsun diye söylenmemiştir. Üniversitelerimiz; bu atasözün inceliğini göz önünde bulundurarak, hızlı teknolojik gelişmelere ayak uydurabilen ve kendisini yenileyebilen mühendisler ve teknik elemanlar yetiştirmeyi hedef almalıdırlar.

ÜNİVERSİTE DÖNER SERMAYE İŞLETMELERİ TELAŞTA

4318 nolu Katma Bütçeli İdareler 1998 Mali Yılı Bütçe Kanununun 9/f maddesi gereğince, Üniversitelerde birden fazla olan Döner Sermaye İşletmelerinin birleştirme işleminin 6 ay içerisinde yapılması gerekiyordu.

Bt/Haber Gazetesinin 156. sayısında Döner Sermayelerin birleştirilmesinin ortaya çıkarabileceği bazı sıkıntıları dile getirmiş ve bu kanun çerçevesinde yönetmelik ve yönergelerin mutlaka hazırlanması gerektiğini vurgulamıştım. Sonuçta “2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 58. maddesine göre Döner Sermaye İşletmelerinin kurulmasında uyulacak esaslara ilişkin yönetmelikte değişiklik yapılması hakkında Yönetmelik”, 25 Aralık 1998 tarihli Resmi Gazete ‘de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

4318 nolu kanunun yayımlandığı tarih 25.12.1997 dir. Tam 1 yıl sonra, yani 25 Aralık 1998 tarihinde ise Döner Sermaye İşletmeleriyle ilgili Yönetmelik yayınlanabildi.

Kanunda; bünyelerinde birden fazla döner sermaye işletmeleri bulunan üniversitelerin, birleştirme işlemini yapmaları için kendilerine 6 ay süre verilmesine karşın, ilgili yönetmelik ancak 1 yıl sonra yayımlanabildi. O halde kanun koyucu dahi, ortaya koyduğu süre sınırlamalarına uymada güçlük çekiyor. Yayımlanan son yönetmeliğin Geçici 1. maddesinde, “Bünyelerinde birden fazla döner sermaye işletmesi bulunan üniversitelerin ve yüksek teknoloji enstitülerinin bu yönetmelik hükümlerine uygun olarak döner sermaye işletmelerini birleştirmek zorunda oldukları” belirtilmektedir.

Artık üniversitelerimizin kısa süre içerisinde döner sermaye işletmelerini yönetmeliğe uygun düzenlemeleri gerekmektedir. Özellikle tıp fakültelerine ait döner sermayeler, bu birleştirmeye sıcak bakmıyorlar. Endişeleri, kazandıkları paranın kontrolünün ellerinden çıkmasıdır. Kanımca bu konuda endişe etmelerine gerek kalmamıştır.

Çünkü yönetmeliğin 4. maddesinde “Giderler” başlığı altında “Her eğitim öğretim, araştırma veya uygulama birimi veya bölümü ile ilgili öğretim elemanlarının katkısı ile toplanan döner sermaye gelirlerinin en az yüzde otuzu o kuruluş veya birimin araç, gereç, onarım, araştırma ve diğer ihtiyaçlarına, kalan kısmı ise üniversite yönetim kurulunca belirlenecek oranlar çerçevesinde üniversitenin araştırma fonuna; geri kalan gelirler döner sermayeye katkısı olan öğretim elemanları ve 657 sayılı Devlet memurları kanununa tabi personel arasında

paylaştırılır” ifadeleri yer almaktadır. Yani eğer tıp fakültesi maksimum düzeyde gelir kazanmışsa, sağladığı bu gelir gene kendileri için harcanacaktır.

Döner sermaye işletmelerinin birleştirilmesi sayesinde, önceleri aynı üniversitede bulunan farklı döner sermayelerde görevli ve atıl vaziyette bulunan birçok memurun bir araya getirilerek, kendilerinden daha fazla verim alınmasını sağlanacaktır. Önceleri aynı üniversite içinde bulunan birden fazla döner sermaye işletmelerinde uygulanan farklı yönergeler, böylece tek yönerge hâline dönüştürülecek ve birliktelik sağlanacaktır. Döner sermaye gelir ve giderleri tek elden daha rahat kontrol edilebilecektir.

Üniversitelerimiz kolları sıvayıp süratle yönetmeliğe uygun Yönerge çıkartmalıdırlar. Bu yönergeler hazırlanırken, rekabete dayalı ve öğretim elemanlarının çalışmalarını teşvik edici unsurlara mutlaka yer verilmelidir.

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NİN MEVCUT DURUMU-1

Doğu Anadolu Bölgesi'nin kalkınmasını sağlamak, bölgede hüküm süren işsizlik sorunlarına çare bulmak, göçü durdurmak vb. diğer problemleri çözmek için, “Doğu Anadolu Projesi Ana Planı” adı altında Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı destekli büyük bir proje; Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversiteleri, aralarında kurdukları bir ortak girişim aracılığı ile yürütmektedir. Proje, 27 Ağustos 1998 günü resmen başlamış olup, toplam 18 ay sürecektir. KDV hariç 766,5 milyarlık bütçesi olan bu projede, 300'ün üzerinde uzman çalışmaktadır.

Proje tamamlandığında 6 ayrı rapor hazırlanacaktır. Bu raporların birincisi “Mevcut Durum Ön raporu” adını taşımakta olup ve Ekim 1998 Ayında DPT'ye teslim edilmiştir. Bu çalışmada, DPT'ye sunulan “**DAP Mevcut Durum Ön Raporu**” kaynak alınarak farklı sektörlerde bölgenin mevcut durumu hakkında bilgi verilecektir.

Bunlardan en önemli sayılan ulaştırma ve haberleşme konusunda bölgedeki durum şöyle:

ULAşTIRMA VE HABERLEŞME

1990 yılında 281 km otoyol, 31149 km devlet yolu, 27979 km il yolu, 308597 km ise köy yolu hizmete açırken, 1996 da otoyol olarak 1246 km'ye, devlet yolu olarak 31422 km'ye il yolları 28577'ye, köy yolları ise 320055 km'ye yükseltilmiştir. 1995 verilerine göre DAP Bölgesinde toplam devlet yolu 5880 km, 4869 km il yolu olarak toplam 10749 km yol, karayolu taşımacılığına hizmet vermektedir.

TCK, 1998 yılında karayolu ulaşımında 225 projenin tamamlanmasını hedeflemektedir. Söz konusu projelerin 194'ü TCK, 21 KHGM (Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne), 8 Emniyet Müdürlüğüne, ikisi ise Jandarma Genel Komutanlığına bağlı olup tutarı 1.240.351.266 milyon TL'dir.

Türkiye'deki toplam demiryolu uzunluğu 1997 verilerine göre 8.240 km'dir. DAP bölgesindeki hat uzunluğu ise 1.635 km'dir. DAP bölgesinin Türkiye oranı dolayısıyla %19.8 dir.

DAP bölgesinde Ağrı, Elazığ, Erzurum, Erzincan, Kars, Malatya, Muş ve Van illerimizde hava meydanları bulunmaktadır. Türkiye'deki hava yolu şebekesinin toplam uzunluğu 30632 km'dir. Bölgenin oranı yaklaşık %5 tir.

Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında, DAP bölgesi telefon abone yoğunluğu sıralamasında yüzde 12,4 ile sonlardadır. En fazla abone yoğunluğu yüzde 34,8 ile Marmara bölgesindedir. Yine mobil telefon aboneleri yoğunluğu açısından DAP bölgesi yüzde 0,44 ile en son, Marmara ise yüzde 3,50 ile ilk sıradadır. Diğer taraftan Kırsal Alan Telefon İrtibatları sıralamasında, DAP bölgesi Karadeniz Bölgesi'nden sonra ikincidir.

Son beş yılda, dünyada uydu ve iletişim teknolojilerinin çok hızlı gelişmesi ve ayrıca ekonomik hale gelmesi, ülkemizin özellikle Avrupa ile bu teknolojileri aynı anda hayata geçirmesine neden olmuştur. Yerel radyo sayısının 1.006'ya, bölgesel radyo sayısının 108'e ve ulusal radyo sayısının ise 36'ya çıkması bunun bir göstergesi niteliğindedir. DAP bölgesi Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile birlikte yüzde 7,4 oranında Türkiye'deki en az yerel TV 'ye sahip bölge durumundadır.

Demiryolları, karayolları ve havayollarının rasyonelleştirilmesi ve fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için tüm yatırımlardan ayrılan payın artırılması zorunludur. Ayrıca ulaşım yönetim birimlerinin çalışma sistemlerinin güncelleştirilmesi ve çağdaş düzeyde atılımların yapılması gerekir.

MALİ YAPI VE BANKACILIK

Bölgede, nüfusun iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımına ilişkin veriler, halkın yarısından fazlasının temel geçim kaynağının tarımsal faaliyetlere dayandığını göstermektedir. Teşvikler, bölgesel kalkınma politikasının en önemli araçlarından biridir. Yakın zamana kadar, bölgeye özel teşvik tedbirleri bulunmamaktaydı. Özellikle imalat sanayiine verilen yatırım teşviklerinden Bölgenin yararlanma imkânı son derece sınırlıydı.

23.01.98 tarih ve 23239 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “Olağanüstü Hal Bölgesinde ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde İstihdam Yaratılması ve Yatırımların Teşvik Edilmesiyle 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkındaki 4325 Sayılı Kanun bölgesel kalkınma açısından bir dönüm noktası teşkil edebilecek niteliktedir.

Ancak, Doğu Anadolu Bölgesi’nde yer alan Elazığ İlimizin Keban Hidroelektrik Santrali ve Kovancılar’da bulunan Etibank Ferrokrom tesisleri neden gösterilerek bu kanun kapsamına alınmamış olması, büyük bir yanlışlıktır. Bu yanlış karar, Elazığ’ın gelişmesine büyük engel teşkil edeceği açıktır. Bu nedenle Elazığ İli’nin de bu kanun kapsamına alınabilmesi için mutlaka çözüm getirilmelidir.

Gelecek haftalarda bölgenin bankacılık, eğitim, imalat ve KOBİ’ler hakkındaki durumuna değineceğiz.

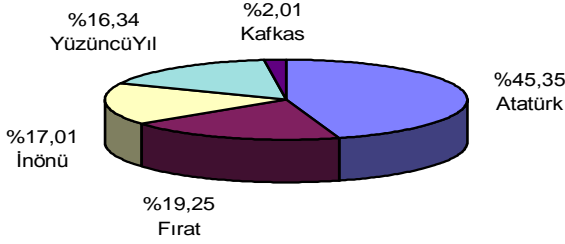
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NİN MEVCUT DURUMU-2

Doğu Anadolu Projesi'nin mevcut durumunu incelemeye devam ediyoruz. Bu hafta eğitim ile imalat ve KOBİ'leri inceliyoruz.

EĞİTİM

Proje kapsamındaki illerde 781 okul öncesi eğitim kurumu, 8682 okul öncesi öğrenci, 597 öğretmen bulunmaktadır. Proje kapsamındaki illerde bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 15 iken, Türkiye ortalaması 18'dir. Proje kapsamındaki illerde 7523 ilkokul, 864.296 öğrenci ve 28.130 öğretmen bulunmaktadır. Ülkedeki okulların %16.5'i, öğrencilerin %9.5'u, öğretmenlerin 9.3'ü DAP bölgesinde bulunmaktadır.

DAP projesi kapsamındaki iller bazından toplam 488 ortaöğretim kurumu bulunmaktadır. Bu okullar, Türkiye'deki ortaöğretim okullarının %8.23'ünü oluşturmaktadır. DAP kapsamındaki üniversitelerde toplam öğrenci dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Atatürk Üniversitesi, Ağrı, Bayburt, Erzincan ve Erzurum illerini kapsamaktadır. Fırat Üniversitesi Bingöl, Elazığ, Muş ve Tunceli'yi; İnönü Üniversitesi Malatya ve Adıyaman'ı; Kafkas Üniversitesi Ardahan, Iğdır ve Kars'ı; Yüzüncü Yıl Üniversitesi Bitlis, Hakkari ve Van illerini kapsamaktadır. Erzincan Atatürk Üniversitesi'ne bağlı görünmesine rağmen Fırat Üniversitesi'ne yakın olması nedeniyle, bu ilin Kemaliye ilçesinde Fırat Üniversitesi'ne bağlı bir meslek yüksekokulu bulunmaktadır. Ayrıca Gümüşhane ili DAP kapsamında bulunmayan Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne bağlıdır. Bu boyutlarda araştırmaya yön verilmesi düşünülmektedir.

DAP Bölgesinde 16 il olmasına rağmen, bu bölgede sadece beş üniversite yer almaktadır. DAP bölgesi üniversitelerinde okuyan öğrencilerin genel toplam içindeki oranı %4.83'tür. Nüfus açısından olmasa da coğrafi alan açısından Türkiye'nin en büyük bölgesi olan Doğu Anadolu'da Türkiye'deki her 100 üniversite öğrencisinden sadece 4.83'ü Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki üniversitelerde okumaktadır.

DAP bölgesinde okuyan üniversite öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı dengesizdir. DAP üniversitelerinde okuyan öğrencilerin %69'u erkek, %31'i ise kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Türkiye genelinde Çıracılık ve Yaygın Eğitim veren okullar hemen her ilde bulunmaktadır. Bu bağlamda 1997 verilerine göre DAP illerinde sadece Ağrı'da çıracılık eğitimi verilmemektedir.

İMALAT VE KOBİ'LER

İstanbul, Ankara, İzmir, Kocaeli, Bursa, Adana, İçel, Antalya, Konya ve Manisa illeri Cari Fiyatlarla Türkiye Gayri Safi Milli Hasıla içindeki paylarıyla ilk on sırayı alırlarken, Proje kapsamında yer alan illerden Ağrı, Bingöl, Bitlis, Gümüşhane, Hakkari, Muş, Tunceli, Iğdır, Ardahan, ve Bayburt'un %0.1, Erzincan, Van ve Kars'ın %0.2, Erzurum ve Elazığ'ın %0.6, Malatya'nın da %0.8'lik bir payı olduğu görülmektedir. 1996 yılı sonuçlarına göre Gayri Safi Yurt İçi Hasılanın oluşmasına %36.6 ile en yüksek katkıyı Marmara Bölgesi yaparken, %3.8'lik bir oran ile Doğu Anadolu Bölgesi en düşük katkı payına sahiptir.

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NİN MEVCUT DURUMU-3

Bu hafta, Doğu Anadolu Projesi'nin mevcut durumunu 'Enerji' sorununu inceleyerek sonuçlandırıyoruz.

ENERJİ

Türkiye açısından enerjinin durumu ele alındığında, bazı kaynaklar açısından şanslı bir ülke olduğumuz ortaya çıkmaktadır. Özellikle Güney ve Doğu Anadolu bölgelerimizde hidroelektrik santraller sayesinde üretilen elektrik enerjisi küçümsenemez. Kurulması planlanan veya inşaatı süren birçok hidroelektrik santralleri, Türkiye'nin geleceğine damga vuracaktır. Hidroelektrik santraller, temiz enerji kaynakları arasında değerlendirmek gerekir. Çevreye olumsuz etkileri düşük düzeydedir. En büyük zararları arasında, bazı baraj alanları altında kalan münbit topraklar gösterilebilir. Ancak hidroelektrik santrallerin toplam getirisi yanında küçük dezavantajlarından söz etmemek gerekir.

Dünyada bugün birincil enerji tüketiminde %40 ile petrol ilk sırayı alırken, %23'lük pay ile doğal gaz ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'de ise, petrol toplam enerji tüketiminde %47'lik pay ile birinci, %30'luk payla kömür ikinci, %10'luk pay ile doğal gaz üçüncü sırada yer almaktadır. 2000'li yıllarda ülkemizin yıllık 30 milyon tonu aşan petrol ve yaklaşık 20 milyon m³ doğal gaza ihtiyacı olacağı beklenmektedir. Bugün Türkiye'de bulunan 32 milyon ton kapasiteleri, 5 rafineride 3,3 milyon ton yerli, 23,4 milyon ton ithal olmak üzere toplam 26,7 milyon ton ham petrol işlenmektedir. Gerek doğal gaz ve gerekse petrol üretimi açısından çok düşük bir konumda bulunduğumuz ve dışa bağımlı olduğumuz, yukarıda verilen rakamlardan açık olarak gözükmektedir.

Isıtma için güneş enerji destekli sistemler bugün dünyada kullanılmaktadır. Güneş enerjisi açısından da Türkiye şanlı bir ülkedir. Bu enerji türünü ve temiz enerji kaynağı olan rüzgâr enerjisini iyi değerlendirmek gerekir.

Geçtiğimiz yıl tüketilen elektrik enerjisinin %38.87'si Marmara, %17.29'u Ege, %12.98'i Akdeniz, %14.5'i İç Anadolu, %8.55'i Karadeniz, %3.23'ü Doğu Anadolu ve %4.93'ü Güney Doğu Anadolu Bölgesinde tüketilmiştir. İstanbul ili 1996 yılında %20.71 ile en çok elektrik enerjisi tüketen il olurken, onu %10.53 ile İzmir ve %5.4 ile Bursa izlemiştir.

DAP kapsamında hidrolik, termik, rüzgâr, güneş enerji kaynaklarının iyi değerlendirilmesi durumunda, bölge için önemli gelişmeler kaydedilebilir.

SONUÇ

Bu yazıda DAP kapsamındaki bölgede sektörel bazda mevcut durumların kısa özeti verilmiştir. Mevcut durumlar incelendiğinde, bölgenin birçok alanda gelişmişliğe susadığı ortaya çıkmaktadır. Doğu Anadolu Bölgemizde yer alan Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerimiz yoğun bir çalışma ile *Mevcut Durum Ön Raporunu* hazırladılar. Şu anda da *Mevcut Durum Analiz Raporu* için çalışmalar sürdürülmektedir. Proje tamamlandığında, bölgenin kalkınması için önemli ipuçlarının elde edileceği, mevcut durum ön raporundan kendisini hissettirir olmuştur. GAP'ın kardeşi konumundaki DAP için büyük beklentilerin olduğu bu proje tamamlandığında, bazı iller için çıkarılacak olan fizibiliteleer yardımıyla, bölgedeki göçün, işsizliğin ve terör olaylarının azaltılacağı açıktır.

KAYNAKLAR

Bu yazıda ele alınan konuların tümü, proje kapsamında çalışan proje elemanlarınca derlenen, yorumlanan ve bilahare DAP Genel Koordinatörlük tarafından Fırat Üniversitesi'nde birleştirilerek kitap haline getirilen “**DAP Mevcut Durum Ön Raporu'ndan**” alınmıştır.

Interpro

15-21 Şubat 1999.

Sayı:205

Sayfa:10

AKADEMİK BİLİŞİM KONFERANSI

18-20 Mart 1999 tarihleri arasında ODTÜ Kongre Merkezinde önemli bir toplantı yapılacak. Akademik Bilişim'99 adını taşıyan bu konferansın yapılmasının kararı, 13-15 Kasım 1998 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilen inet-tr'98 alındı.

13 Ocak 1999 günü ODTÜ Enformatik Enstitüsünde Akademik Bilişim'99 konferansında hangi konuların işleneceği konuları ele alındı. Bu toplantıda Asaf Varol, Attila Özgüt, Bülent Karasözen, Ethem Derman, Halim Soncul, Hamdi Akan, Mehmet T. Kitapcı, Mustafa Akgül, Neşe Yalabık ve Zülfü Aşık bir araya gelerek, konferansta işlenecek konuları saptadılar.

İlk taslak plana göre bu konferansta, Ulusal ve Kurumsal Ağ Altyapıları, Bilişim Eğitimi, Elektronik Kütüphaneler, Araştırmada Bilişim, Üniversite Yönetimi İçin Bilgi Sistemleri, Üniversitelerde Bilgi Teknolojileri Altyapısı, Eğitimde Bilgi Teknolojileri, Tıp Eğitiminde Bilgi Teknolojileri, Sağlık Hizmetlerinde Bilgi Teknolojileri ve Yüksek Başarımlı Hesaplama vb. konular işlenecek. Konferansta üç temel etkinlik sürdürülecek. Bunlar davetli konuşmacılar, yapılandırılmış çalışma grubu ve bilişim alt yapı hizmetleridir. Kanada, Almanya ve diğer bazı ülkelerden konu uzmanları davet edilerek bilişim alanında sunu yapacaklar. Yapılandırılmış çalışma gruplarında ise birkaç kişiden oluşan konu uzmanları belirli konuları tartışacaklar ve bunların etrafında dinleyici olarak yer alan katılımcılar da etkin olarak tartışmalara katılabilecek. Üçüncü etkinlik ise bilişim altyapı hizmetleridir. Üniversitelerde bilgi işlem desteği sağlayan personelin eğitimine yönelik etkinlikler yapılacaktır.

Akademik Bilişim'99 un diğerk önemli bir yönü ise sağık hizmetleri alanına özel bir bölümün ayrılmasıdır. Tıp alanında çalışanların bilişim sektörü ile bütünleşmesini sağılamak, doktorları bilişim alanında motive etmek, bilgi teknolojileri olanaklarının tıp sahasında kullanımını etkinleştirmek, hedefler arasındadır.

Akademik Bilişim'99 un yukarıda belirtilen çerçevesi irdelendiğinde, farklı alanlara yönelik çalışmalar yapılarak, bilişim olanaklarının farklı branşlarda da kullanılmasının amaçlandığı görülür. Bilişim alanına ilgi duyan, ancak şu ana kadar bu alana girme fırsatı bulamayan akademisyenler için Akademik Bilişim'99 önemli bir fırsat. Bilişim alanında yazılım geliştiren gençlerimiz için de bu konferans yeni ufuklar oluşturabilecek. Akademik Bilişim'99 da buluşmak dileği ile...

MİLLİ EĞİTİM KURUMLARI YÖNETİCİLERİNİN EĞİTİMİ VE BİLİŞİM

23 Eylül 1998 Tarihinde 23472 Sayılı Resmi Gazete' de "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik" yayımlandı. Bu yönetmeliğe göre, Milli Eğitim Bakanlığının hangi kademesine olursa olsun yönetici olarak atanacaklar sınavla tespit edilecek ve sınavı kazananlar eğitim yönetimi alanında kurslardan geçirilecektir.

Yönetmelikte yönetim kademeleri, dörde ayrılmaktadır.

Bunlar:

- a) Birinci kademe: Kurum müdür yardımcısı, müdür yetkili öğretmen
- b) İkinci kademe: Kurum müdür başyardımcısı, (C) tipi kurum müdürü
- c) Üçüncü kademe: (B) tipi kurum müdürü
- d) Dördüncü kademe: (A) tipi kurum müdürüdür.

Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında 1-4 derece unvanlı kadrolar ile ilköğretim müfettişliği, ilçe eğitim müdürlüğü ve ilköğretim müdürlüğünde geçirilen hizmet süreleri dördüncü kademe yöneticiliğinde; ilçe eğitim müdür yardımcılığı ve ilköğretim müdür yardımcılığında geçirilen hizmet süreleri ile öğretmenlikte en az beş yıl görev yaptıktan sonra Genel İdare Hizmetleri Sınıfında 3-4 üncü dereceli şeflik kadrolarında beş yıldan fazla geçirilen süreler ikinci kademe yöneticiliğinde; örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bölüm, atölye ve laboratuvar şefliği ile Genel İdare Hizmetleri Sınıfında 5 ve daha yukarı dereceli şeflikte geçirilen hizmet sürelerinin tamamı birinci kademe yöneticiliğinde; özel öğretim okulları yöneticiliklerinde geçirilen hizmet süreleri ise bu Yönetmelik kapsamındaki dengi yönetim kademeleri yöneticiliğinde geçmiş sayılmaktadır. Dolayısıyla yönetici adayları, kurslardaki başarı düzeylerine göre A, B, C tipi kurumlara atanmaya hak kazanacaklardır.

1 şubat 1999 tarihinde 12 ilde, 13 üniversitede Eğitim Yönetimi Programları başlatıldı. Milli Eğitim Bakanlığının açmış olduğu eğitim yöneticiliği sınavını kazanların sayısı 1612 kişidir. Bu Eğitim Yönetimi Programı şubat 99 ayı içerisinde tamamlanacak. Kurs sonunda yapılacak sınavda 100 tam puan üzerinden 70 puan alacak adaylar, başarılı sayılacaklar.

Milli Eğitim Bakanlığı kapsamında çalışacak yöneticilerin eğitimden geçirilmesi çok olumlu bir gelişme. Bu

programın ciddi tutulacağı ve sulandırılmayacağını ümit etmek istiyorum. Ancak bana göre Eğitim Yönetimi konusunda verilen bu kursta bilişim alanından hiç bir dersin verilmeyişi büyük bir eksiklik! Okullarda yönetici olacak kişilerin, bilişim alanında da eğitilmeleri halinde, okullarında modern araçların etkin kullanımı sağlanabilir. Örneğin bilgisayarla nelerin yapılacağıın temel bilgilerini bilen bir yönetici, kendi okulundaki bilgi teknolojileri araçlarına ait laboratuvarlarının daha verimli kullanılmasında lider rol oynayabilir. O nedenle yöneticilerin; Eğitim Yönetimi dersleri yanında, bilişim teknolojileri alanında da eğitime tabi tutulmalarının gerekli olduğu kanısındayım.

ON ALTINCI MİLLİ EĞİTİM ŞURASININ ARDINDAN

22-26 Şubat 1999 tarihleri arasında Ankara'da 16. Milli Eğitim Şurası yapıldı. Şura konuları dört ana grup altında toplanmıştı. Konular;

1. Mesleki ve teknik eğitimin, ortaöğretim sistemi bütünlüğü içinde ağırlıklı olarak yeniden yapılanması
2. Okul ve işletmelerde meslek eğitimi ve istihdam
3. Mesleki ve teknik eğitim alanına öğretmen ve yönetici yetiştirme
4. Meslek ve teknik eğitimde finansman

Başlıklarını taşımaktaydı. Şuraya Türkiye'nin tüm bölgelerinden çok değişik alanlardan üyeler katıldı. Şurada mesleki ve teknik eğitimimiz masa üzerine yatırılarak tartışmaya açıldı. Şura ile ilgili olarak illerde il komisyonları çalışarak raporlar hazırlamışlardı. Ayrıca "Ön Komisyon Raporları" kitap haline getirilerek üyelere incelenmek amacıyla

bir ay önce gönderilmişti. Şuranın önemli gördüğüm bazı kesitlerini sizlere aktarmak istiyorum.

Şuranın en tartışmalı ve kavgalı görüşmeleri, birinci komisyonda yaşandı. Bu komisyonda birinci gün patlak veren tartışmalarını Öğretim üyeleri Derneği Başkanı Prof. Dr. Tahir Hatipoğlu başlatmıştı. Müsteşar Bener Cordan'ın 40 dakikadan fazla konuşmasını eleştiren Hatipoğlu, Divan Başkanı Çankaya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kemal Güçlüol'un 3. Komisyon üyesi olduğunu ve seçimle gelmediğini belirterek söze başladı. YÖK'ü de sık sık eleştiren Hatipoğlu; Meslek Yüksekokullarının öğretim üyelerinin çiftliği haline geldiğini ve bu okulların para kazanma kaynağı olarak görüldüğünü belirtilen konuşması üzerine, YÖK Yürütme Kurulu üyesi ve aynı zamanda Meslek Yüksekokullarından sorumlu üyesi Erdoğan Öznal arasında söz düellosu başladı. Aniden elektriklen ortamın sükûnete ulaşması epeyce zaman aldı. Divan Başkanı Prof. Dr. Kemal Güçlüol, kendine has sakin üslubu ile, eleştirileri yanıtlarak görüşmelerin başarılı tamamlanmasını sağlamıştır.

Üyeleriyle kopuk çalıştığı eleştirisini alan komisyon ise “Mesleki ve teknik eğitim alanına öğretmen ve yönetici yetiştirme” adlı komisyondur. Divan Başkanlığını Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Yalçın Örs yapmaktaydı. Bu komisyonun kararları genel kurulda okunduktan sonra söz alan birkaç üye, savundukları ve

konuştukları hususların raporlarda yer almadığından şikâyet ediyorlardı. Komisyon başkanı söz alarak eleştirilerin yersiz olduğunu ve üyelerin fikirlerinin zaten cümleler içerisinde yer aldığını belirtti.

Şuranın iletişim ve bilişim ile ilgili kararları ise şöyle özetlenebilir. İkinci komisyonda “Öneriler” başlığı altında 3.8. ci maddesinde “İşletmelerde meslek eğitiminin niteliğinin yükseltilmesi için uzaktan öğretim yöntemleri de dâhil, yeni öğretim teknolojilerinden yararlanılmalıdır”. 3.10 maddesinde ise “Mesleki eğitim kurumlarının donatım standartları; özellikle bilgisayar teknolojisinden yararlanılarak, günümüzün değişen koşullarına göre tespit edilmelidir” ifadeleri yer almaktadır.

“Mesleki ve teknik eğitim alanına öğretmen ve yönetici yetiştirme” komisyonunun “Hizmet Öncesi Eğitim” bölümünün “Öneriler” başlığının 10. maddesi “Mesleki ve teknik eğitim fakültelerinde yaratıcı, eleştirel ve bilimsel düşünen, insan ve doğaya ilişkin estetik değerlere sahip olan, yeni bilgi ve teknolojiyi kullanan, yabancı dil bilen, özörlülerin eğitimine de duyarlı olan öğretmenler yetiştirmelidir” cümlesi yer almıştır.

26 Şubatta Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel şuranın kapanışına katıldı. Şurada yapılan çalışmaların genel bir değerlendirmesini yapan Cumhurbaşkanı Sayın Demirel; “Eskiden devlet dairelerinde istihdam edilebilmenin önemli olduğunu, o dönemlerde diplomanın çok etkili ve iş aracı

olduğunu, oysa bugün diplomasız işsizlerin ortaya çıktığını” vurgulamıştır. Kendileri, “artık diplomanın yetmediğini, diplomanın sadece kişinin hangi okulda ne kadar okuduğunu belgelemede kullanıldığını, 30 yıldır Türkiye’nin sanayileşmeye çalıştığını, Türk halkının %75’inin tarımda çalıştığını” belirtmiştir. “Türkiye ihracatının %90’ının sanayi mamulü olduğunu ve gümrük duvarlarını kaldırarak, artık Avrupa ülkeleriyle boy ölçüştüğünü” vurgulayan Demirel, mesleki teknik eğitimin önemini içeren konuşmalarıyla şurayı kapatmıştır.

Sonuç olarak geniş katılımlı bir şura daha tamamlanmış ve şurada önemli kararlar alınmıştır. Şimdi bu kararların hayata geçirilme safhası başlıyor. 18 Nisan seçimleri sonrasında iş başına gelecek hükümeti mesleki ve teknik eğitim konusunda önemli görevler bekliyor.

TEMEL BİLİŞİM EĞİTİMİ

Türkiye’de yıllardır nasıl bir bilişim eğitimi verilmeli konusu sıkça tartışılmaktadır. Bilişim alanındaki tartışmaların, Milli Eğitim Bakanlığı’nın 1985’li yıllarda çalışmalarını başlattığı Bilgisayar Destekli Eğitim projesine dayandığını söylemek, yanlış olmazsa gerek! Çünkü daha önceki yıllarda, bilişim eğitimi alanındaki çalışmalar yaygın olmadığı için, ancak belirli kitleler tarafından ele alınıyordu. Bir konu toplumun birçok değişik kesimi tarafından tartışılabilirse, o alanda iyi kötü bir gelişmenin yaşandığı söylenebilir. Günümüzde bilişim eğitimi ve teknolojisi de artık bu safhaya girmiştir.

Ülkemizdeki temel bilişim eğitimi sıkıntılı bir dönem geçirmektedir. Kullanabilecek eğitimcilerin olmaması nedeniyle atıl bekleyen bilgisayar laboratuvarları; bilişim alanında eğitim veren bazı fakültelerin ders programları arasındaki tutarsızlıklar; hızlı gelişen teknolojiye donanım ve eğitim açısından uyum sağlamadaki zorluklar; kamu kurum ve kuruluşlarındaki bilişim eğitimi ve teknolojilerine yön veren

bazı bireylerin, konu hakkında gerekli birikime sahip olmamalarına karşın bu sektörü yönetenler arasında yer almaları, bilişim alanında bazı sıkıntıların yaşanmasının nedenleri arasında sayılabilir.

Yukarıda belirtilen olumsuz yönlerine karşılık, ülkemizde bilişim alanında iyi sayılabilecek birçok gelişmeler de yaşanmaktadır. Uluslararası düzeyde yürütülen projeler sayesinde okullarımız ve bazı fakültelerimiz, gerek eğitim ve gerekse donanım yönünden kötü sayılmayacak seviyelere ulaşabilmişlerdir. Yürütülen bir projenin başarıya ulaşmasında, o projede görevlendirilen bireylerin konuyu benimsemelerinin önemli rol oynayacağı açıktır. Geçmişte olduğu gibi bilişim sektöründeki gelişmelerin fitilini illa da devletin ateşlemesini beklemek yanlış olur. Bu sektörde eğitim görmüş kişiler, bilişim eğitimi ve teknolojisinin ülkemizde yaygınlaşması için gayret göstermelidirler. Bireylerin, çalıştıkları kurum ve kuruluşları harekete geçirmeleri, kendilerini yönetenleri ikna yolu ile bilişim sektörüne dikkatlerinin çekilmelerini sağlamaları gerekir. Ancak, yönetenlerin bu işe sahip çıkmasıyla bilişim sektöründe hızlı olumlu gelişmeler yaşanabilir.

18-20 Mart 1999 tarihleri arasında Akademik Bilişim'99 adıyla ODTÜ'de bir konferans düzenleniyor. Konferans ile ilgili olarak üniversitelerimize YÖK tarafından bir yazı gönderildi. Yazıda üniversitelerin bilişim teknolojilerinden sorumlu üst düzey yöneticilerinin (Rektör

Yardımcısı ve/veya Dekanlar), merkezi hizmetlerin sunulmasını sağlayan birim yöneticilerinin, fakülte/bölüm düzeyinde bilişim hizmetleri sunan sorumlular ve bilişim teknolojilerini yoğun olarak kullanan araştırmacıların katılması istenmektedir. Üniversitelerden üst düzey yöneticilerinin bu konferansa çağırılması, ileride o üniversitelerde bilişim teknolojileri ve eğitimi ile ilgili kararların alınmasını hızlandırabilecektir. Bilişim eğitiminin yaygınlaştırılması, bu alandaki temel eğitimin niteliğinin artırılması ve hatta bilgi toplumu olma yönündeki çalışmalara ivme kazandıracaktır.

TBD YÖNETİMİNDEN BEKLENTİLERİM

12 Mart 1999 tarihinde Türkiye Bilişim Derneği'nin 22. Olağan Genel Kurulu Ankara'da T.O.B.B. toplantı salonunda yapıldı. Bu, sıradan bir derneğin toplantısı değildi. Türkiye'nin bilişim sektöründeki geleceğine yön verecek önemli bir genel kurul idi.

Derneğin kayıtlı 4 bin 750 üyesi olmasına karşın, toplantıya katılıp oy verenlerin sayısı sadece 158 kişi. Maalesef tüm derneklerde benzer durumlar yaşanıyor. Yani gene kurullar çok az kişi ile yapılıyor. Oysa bu tür oylamalarda en az yüzde 80-90'lık bir katılım sağlanabilmeli. Dolayısıyla seçilenler de çoğunluğun temsilcileri olurlar. Yalnız bu sözlerim, yen seçilen TBD Yönetim Kurulu Üyelerinin çoğunluğu temsil etmedikleri anlamında kesinlikle değil! İkinci liste de seçilmiş olsaydı, gene 158 kişinin oylarıyla belirlenmiş olacaktı.

Oldum olası değişik türden sivil toplum örgütlerine üye olmak isterim Halen birçok derneğin veya vakfın üyesiyim. Bazılarının da yönetim kurullarında görev alıyorum. 1990

öncesi, Ankara'daki Bat Kent Kooperatifler Birliği'nin bir benzeri olan Elazığ'daki Doğu Kent Kooperatifler Birliği'nin Genel Sekreterlik görevini üstlendim. Yönetim ve Denetleme Kurullarında görevler aldım Hatta bir dönem Batı Kent Kooperatifler Birliğinin Denetleme Kurulu Üyeliği görevini yaptım. Gene kurulların birçoğunda benzer durumları yaşadık. Hiçbir defasında belirlenen ilk toplantı tarihinde çoğunluğu sağlayamazdık. Ancak ikinci toplantılarda artık çoğunluk istenmediği için, çok az sayılarla gene kurullar yapardık. Dolayısıyla bana göre derneklerin, kooperatiflerin ve sivil toplum örgütlerinin gene kurul toplantıları genellikle azınlığın temsil edilmesiyle gerçekleştirilir.

TBD Olağan Genel Kuruluna çok arzu etmeme rağmen katılamadım. Elazığ'dan kalkıp otobüsle 12saatlik bir yolculusu doğrusu göze alamadım. Ama kulağım tümünden genel kurul sonuçlarındaydı. 0 nedenle de Genel Kurul'a katılan bazı dostlarımdan ayrıntıları öğrenebildim.

Seçime iki liste katılmış. Bunlardan bin mevcut yönetimin devamı olan Nezih Kuleyin, diğeri ise Mustafa Akgü'lün listesi diyebiliriz. TBD'de seçimleri kazanan adaylar şöyle: Nezih Kuleyin (Semor), Murat Aşkar (Bilten), Ümit Karakaş (Hacettepe), İnci Apaydın (Hazine Müsteşarlığı), Necdet Kesmez (Sayıştay, emekli), Vural Rıza İbrişim (İş Bankası), Serdar Bilecen (Compaq), İlker Tabak (Bilişim), Ahmet Ayvalı (Petrol Ofisi A.ř.), Yusuf Özdemir (Servodata)

ve Zeynep Akalın. Bu listede yer alan isimlerden en düşük oy alan 90 civarındaymış. Yedekleri ise ikinci liste oluşturmuş. Yedekler, Mustafa Akgül, Attila Özgüt, Mahmut S. Eroğul, Tolga Turgay, Neşe Yüksel oluşturmuş.

Tüzük değişikliği, yönetim kurulu üyesinin sayısının 7'den 11'e çıkartılması, üye aidatlarının arttırılması genel kurulda kabul görmüş, ancak Yüksek Danışma Kurulu, Onur Kurulunun yapı ve görevleri, Bilişim Kurultayı ile ilgili maddeler ise bir sonraki olağan/olağanüstü kuruluna bırakılmış.

Yeniden Yapılanma Grubu'nun sözcüsü Attila Özgüt, TBD'nin geçen 10-12 yıllık geçmişini eleştirmiş ve kendi grubunun seçilmesi halinde farklı neler yapacaklarını açıklamış. Bu konuşmalar seçilen yönetim kurulu üyeleri tarafından sert bulunmuş.

TBD'nin bir üyesi olarak yeni yönetiminden bazı beklentilerim var. Dernek, bilişim sektörünün lokomotifi misyonunu taşımalı. Üyeleri arasında diyalogu arttıracak tedbirler almalı. Diyalogu arttırabilecek etkinlikler derken, toplantıları, kongreleri, seminerleri yaygınlaştırılmalı, sadece büyük illeri değil, diğer taşra illerinde de sık sık etkinlikler yapılmalıdır. Do~u ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bugüne kadar hiç toplantı yapıldı mı bilemiyorum. Ama bu bölgelerinin de Türkiye Cumhuriyeti sınırlarına dâhil olduklarını hatırlatmak isterim.

Mustafa Akgül tarafından açılan liste, bazı eleştirilere rağmen çok olumlu bir gelişme. Hiç olmazsa bilişim sektöründe olup bitenleri izleyebileceğiz. Beğenmeyenler, kendilerini listeden istedikleri anda zaten çıkarabilirler.

Bilişim sektörünün ülkemizde gelişmesini istiyorsak, TBD'nin tabanını genişletmek durumundayız. Gerçek anlamda üye sayısını çoğaltmak yanında, her ilde dernek şubelerinin açılmasını sağlamalıyız. TB'nin yeni yönetim ve denetim kurulu üyelerini kutlar, kendilerinden başarılı çalışmalar beklediğimizi belirtirim.

AKADEMİK BİLİŞİM KONFERANSININ ARDINDAN

18-20 Mart 1999 tarihleri arasında ODTÜ’de Akademik Bilişim konferansı yapıldı. YÖK, TÜBİTAK kurumları yanında COMPAQ ve SUN şirketlerinin desteği ile düzenlenen bu konferansın amacı, bilişim alanında çalışan akademisyenlerin bir araya getirilmesiydi. Konferansla ilgili duyuruların yeterince yapılamaması sonucu, katılım arzu edilen düzeyde gerçekleşemedi. Oysa en azından her üniversiteden bir üst düzey yöneticisi yanında, genç bilişimcilerin toplantıya katılmaları bekleniyordu.

Konferansta birkaç çağrılı konuşmacı yanında, farklı alanlarda bilişim eğitiminin tartışıldığı ilginç çalışma grupları yapıldı. Diğer taraftan da genç bilişimciler için de eğitim seminerleri sürdürüldü. *Ulusal ağ altyapısı ve hizmetleri* isimli çalışma grubunda ise ULAKBİM masa üstüne yatırıldı. Mustafa Akgül’ün (Bilkent Ü.) koordinatörlüğünde Attila Özgüt (ODTÜ), Ethem Derman (Ankara Ü.), Nüzhet Dalfes (İTÜ), Ahmet Şimşek (Koç Ü.), Aysun Sönmez (9 Eylül Ü.) ve ULAKBİM’den Erdoğan Yılmaz görüşlerini dile getirdiler.

Konuşmacılardan Aysun Sönmez ULAKBİM'in 9 Eylül Üniversitesi'ne sağladığı katkıları ve memnuniyetlerini anlatırken, Erdoğan Yılmaz (ULAKBİM) haricinde diğerleri genelde ULAKBİM'i eleştirdiler.

Tahminen bir ay önce yeni oluşturulan ULAKBİM Yürütme Kurulunda görevlendirilmiş olan Nüzhet Dalfes, üniversitelerin kendi iç dinamiklerinde kendi ağlarını oluşturmaları gerektiğini, ağ üniversite kapısına 155 Mbps hızda gelse bile eğer yerel ağı yoksa hiçbir şey yapılamayacağını, İnternet ağ yapısı ile ilgili konuda çok sayıda aktör ve görevlilerin olduğunu ve kolay kolay kırılmayacak bir takım TELECOM gibi tekellerin bulunduğundan bahsetti.

Attila Özgüt, "1980'li yıllarda elektrik suyu kesilen, ne zaman kesildiği ne zaman kesilmediği belli olmayan, hizmetin kalitesi konusunda üniversitelerin emin olamadığı durumu düşünün, yıllar 1980'li yıllar. Bu üniversitelerde ne oldu? Öğretim üyeleri, öğrenciler, üniversite yönetimleri açısından. Kanımca bugün üniversitelerin ağ hizmetleri anlamında aldıkları hizmetler hemen hemen böyle değerlendirilmesi gereken bir noktada. Ama bu bilinç şöyle veya böyle ya oluşmuş değil, ya oluşmuş bilinç farklı mekanizmanın içinde bir yerlerde kadar gidip tıkanıyor, daha yukarıya varamıyor. Yani 1980'li yıllarda elektrik su hizmetlerinin aksadığı

üniversitelerin nasıl ses getirebileceklerini tahmin edebiliyorum. Bence 90'lı yıllarda üniversiteler network alt yapısı hizmetlerinde de bu bağlamda takip etmek durumundadırlar. Çünkü yaptıkları bilimin verdikleri kaliteli eğitimin ayrılmaz bir parçası... Ağ hizmetleri olmazsa olmaz diye düşünüyorum. 1996 Yılı başında ULAKNET'in devreye girdiğini ve en temel problemlerden biri saydamlık ve niyet problemi olduğunu, mühendislik çalışmasından hizmete kadar ve kaynak kullanımın saydamlığına kadar, üniversite mensupları olarak ULAKNET'in ilk kurulurken harcadığı parayı hangi mühendislik çalışmasıyla harcadığını, daha sonra yürüttüğü hizmeti ne tür bir örgütlenmeyle, nasıl bir bütçe ile hangi zorluklarla yaptığını, kaynaklarını nasıl kullandığını, ayrıntılı düzeyde değilse bile, yüzdeler anlamında nasıl kullandığını benim bilebildiğim kadarıyla gösteren çok net bir belge elde yok" diyerek eleştirilerini sürdürdü.

9 Eylül Üniversitesi Bilgi İşlem Dairesi'nden Aysun Sönmez ise, 9 Eylül Üniversitesi'nin ULAKBIM kurulmadan önceki ağ alt yapısı ile ULAKBIM kurulduktan sonra üniversiteye sunduğu hizmetleri kıyasladı. Önceleri bir iki tane router, 19200 bps hızında iki tane kiralık hat ile 4 tane modemlerinin olduğunu, bu imkânlarla ağ (internet) hizmetlerini sürdürdüklerini, oysa ULAKBIM'den sonra ağ hizmetlerinin çok gelişme gösterdiğini ve internet hizmetlerinin çok iyi duruma geldiğini belirtmiştir.

ULAKBİM’den Erdoğan Yılmaz ise, eleştirileri cevaplayarak ULAKBİM’in çalışmaları hakkında genel bilgiler verdi. 102 bağlı uç olduğunu, 64 üniversitede internet hizmetinin kendilerince verildiğini, bu uçlara bağlı 40000 rakamının üzerinde aktif bilgisayarın bağlı olduğunu, bu yılın sonunda yurt dışı bağlantı hızının 12-16 Mbps’a çıkarılmasının hedeflendiğini belirterek, ULAKNET trafiği ile ilgili aşağıdaki tabloyu sundu.

	Toplam	http	news	ftp	mail	Dns	Diğer
Yurtdışı	%50	%32	%3	%4	%1	%0	%8
Turnet	%22	%12	%0	%2	%4	%0	%4
Ulaknet içi	%29	%2	%13	%5	%1	/0	%7
Toplam	%100	%46	%16	%11	%6	%1	%19

Sonuç olarak ULAKBİM çalışmalarını hem beğenen hem de beğenmeyenler var. Önemli olan ülkenin ağ alt yapısının arzu edilen seviyeye çıkartılması... Bunu sağlamak için ULAKBİM ekibi çaba harcarken, “El elden üstündür “ atasözünü hatırlayarak kendileri ile ilgili eleştirileri de mutlaka dikkate almalıdır!

ÜNİVERSİTELER İÇİN UZAKTAN EĞİTİM ALTERNATİFLERİ

Küreselleşen dünyamızda örgün eğitim sayesinde kitlesel eğitim yapmak, gelişen teknolojiye bağlı olarak hızla gelişmektedir. Modern teknolojileri kullanarak 1968 de kurulan ve uzaktan eğitim yapan İngiltere'deki Open Üniversitesi'nin radyo-televizyon-uydu sistemleri kullanarak yaptığı eğitimi, bugün dünyada birçok ülkeye ait üniversiteler; telekonferans, video konferans, internet, uydu, televizyon, radyo vb. sistemleri kullanarak etkin bir şekilde yürütmektedir. Benzer eğitim modelleri ülkemizdeki bazı üniversiteler ve kamu kurumları tarafından yıllardır sürdürülmektedir.

Uzaktan eğitim için ister 1973-74'lü yıllarda Eğitim Enstitülerinde uygulanmış Mektupla Öğretim, isterse günümüzdeki bilişim teknolojileri yöntemleri kullanılsın, amaç; sınırlı sayıdaki öğretim elemanları ile daha çok sayıdaki kitlelerin eğitimidir. Uzaktan eğitim yöntemleri sayesinde, örgün eğitimde karşılaşılan mekânsal sıkıntılar da genelde yaşanmamaktadır.

Bireylerin evlerinde değişik iletişim (internet, telefon, video konferans, radyo, televizyon gibi) araalarını kullanarak eğitilebilmeleri ve bu yolla bir meslek sahibi olmaları mümkündür. Ancak uzaktan eğitimin sürdürüldüğü alanların, ülke ekonomisi ve talepleri göz önünde bulundurularak yapılması, uzaktan eğitim yöntemi ile mezun olan bireylerin iş bulma olanağını arttıracaktır.

Mart ayında ODTÜ’de düzenlenen Akademik Bilişim 99 Konferansında uzaktan eğitim çalışma grubunda, üniversiteler için uzaktan eğitim alternatifleri tartışıldı. Doç. Dr. M. Yaşar Özden (ODTÜ), Prof. Dr. Erol Arkun (Bilkent Ü.), Yrd. Doç. Dr. Veysi İşler (ODTÜ), Yrd. Doç. Dr. Zeynep Onay (ODTÜ), Prof. Dr. Asaf Varol (Fırat Ü.) ve Dr. Ahmet şimşek (Koç Ü.), uzaktan eğitimle nelerin yapılabileceğini ve kendi üniversitelerindeki mevcut sistemleri anlattılar.

Prof. Dr. Erol Arkun, ABD ile Bilkent Üniversitesi arasında dört yıldır kullanımda olan Etkileşimli Video Konferans sistemini tanıttı. Bir video konferans sistemli odanın kullanılan donanıma bağlı olarak 30 ile 60 bin dolar, ders materyalleri için de takriben 20-25 bin dolar maliyetin düşünülmesinin gerektiğini belirten Arkun; New York ile 1 saatlik dersin maliyetinin 400-500 dolar civarında olduğunu vurguladı.

ODTÜ'den Yrd. Doç. Dr. Veysi İşler ile Yrd. Doç. Dr. Zeynep Onay ise Enformatik Enstitüsü olarak bilişim alanında internet üzerinden verdikleri dersler hakkında bilgi verdiler. Şubat 99 ayı içerisinde EĞİTEN projesi ile üniversitelerden gelen 50 kişiye 12 gün süre ile yüz yüze bir eğitim yaptıktan sonra, internet üzerinden uzaktan öğretim yöntemi ile bilişim alanındaki eğitimi sürdürdüklerini belirttiler. Dr. Ahmet Şimşek ise, işin pedagojik yönünü ele alarak, uzaktan eğitim modelleri konusunu işledi.

Prof. Dr. Asaf Varol, Fırat Üniversitesi'nin 1992 Yılı'nda faaliyete geçirdiği ve mahalli düzeyde yayın yapan FIRAT Televizyonu sayesinde bilişim teknolojileri alanında uyguladıkları sertifikaya yönelik çalışmalarını anlatmıştır. Bu sertifika programlarına katılan lise mezunlarının bir bölümünün, şu anda Elazığ'da faaliyetlerini sürdüren bazı bilişim dershaneleri ve şirketlerinin yöneticileri olduklarını belirten Varol, hedeflerinin Türk Cumhuriyetleri ile uzaktan eğitim olduğunu belirtmiştir.

Uzaktan öğretimin önemini belirten Doç. Dr. M. Yaşar Özden ise, Eğitim Fakülteleri için Şubat 1999 ayı içerisinde uyguladıkları yüz yüze eğitim ve halen internet üzerinden devam eden uzaktan eğitimin nasıl yürüttükleri konusunda bilgi vermiştir.

Uzaktan eğitimin, modern eğitimin vazgeçilmez bir unsuru haline geleceği ve üniversitelerin bu yöntem ile daha az öğretim elemanı ile daha büyük kitlelere eğitim verebileceği konularının işlendiği bu konferansta, üniversitelerimizin uzaktan eğitim yöntemlerini benimsemeleri ve artık 2000’li yıllarda bu yöntemin desteğini alarak eğitimlerini sürdürmeleri gerektiği gerçeği vurgulanmıştır.

BİLİŞİM ALANINDA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME (1)

1.Özet

1980’li yılların ortalarından beri Türkiye’de bilişim alanında, yapılan eğitim kademelerinde hissedilir bir gelişme yaşanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın 1985’li yıllarda başlatmış olduğu Bilgisayar Destekli Eğitim programı çerçevesinde yıllardır bilişim alanında formatör öğretmen yetiştirme çalışmaları halen sürdürülmektedir.

Fırat Üniversitesi bilişim alanında formatör öğretmen yetiştirme çalışmalarının 1995 yılından beri yürüten bir üniversitedir. Bilişim alanında formatör öğretmen yetiştirme programlarına değişik ortaöğretim programlarından katılan öğretmenlerin eğitimi sürecinde bazı anketler uygulanarak, eğitimcilerin eğitiminin kalitesinin artırılması yönünde önemli çalışmalar kaydedilmiştir. Anket sonuçlarının değerlendirilerek uygulamaya alınması sonucunda elde edilen başarılarla 1998 yılında bilişim alanında formatör öğretmen yetiştirme

alışmalarında Fırat niversitesinin eğitebileceği bilişim alanında formatör ğretmen sayısına sayısız kontenjan tanınmıştır. Bu başlarının yakalanmasında hangi yöntemlerin kullanılmasının etkili olduğu, eğiticilerin eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususların neler olabileceği, ileriye yönelik çalışmaların nasıl organize edilmesi gerektiği, bilişim alanında öğretmenlerin sürekli eğitimi için ne tür çalışmaların yapılabileceği konularında BT/haber okuyucularına, uygulamalardan elde ettiğim bazı deneyimlerini aktarmak istiyorum.

1.Giriş

Eğitim; bireylerin toplumların ve dolayısıyla toplumların oluşturduğu ülkelerin gelişmesine ve ağdaş medeniyet seviyesine ulaşmalarında çok önemli rol oynayan bir kavram. Gelişmiş lkeler incelendiğinde, bu ülkelerin eğitim sistemlerinin çok iyi organize edildiği, bireylerin gelişmesini sağlamak için kalıcı önlemlerin alındığı ve ağdaş eğitim teknolojileri yardımı ile bireylerin eğitim süreçlerinin çok hızlı değişime uğratıldığı görülür.

Eğitim faaliyetlerinin hızlandırılması ve yaygın eğitim şeklinde büyük kitlelere ulaştırılmasında, modern araç ve gereçlerin kullanılması büyük yararlar sağlamaktadır. Küreselleşen dünyada eğitim hizmetlerinin yürütülmesinde meknların önemi kalmamakta ve ülke sınırları açılmaktadır.

Bugün Amerika Birleşik Devletlerinin bir üniversitesinde sınıf ortamında anlatılan bir ders, uydu sistemleri sayesinde diğer ülkelerde seyredilebilmekte ve etkileşimli olarak öğrenci ve öğretmen haberleşebilmektedir. Gelişmiş ülkelerin önemli bir bölümü artık örgün eğitim yanında uzaktan eğitim yöntemleri ile de eğitim vermeyi geliştirme çabası içerisinde.

Türkiye; bilişim teknolojilerini kullanarak, toplumun eğitim düzeyinin arttırılabilmesi için büyük gayret gösterilmektedir. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı, Bilgisayar Destekli Eğitim Faaliyetlerini yıllardır sürdürmektedir. Bu proje kapsamında ortaöğretim kurumlarının bir bölümü donanım yönünden desteklenmiş, ancak yeterli öğretmen bulunmadığı için bu laboratuvarların bir kısmı zamanında kullanılmamıştır. Öğretmen eksikliğini gidermek için Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı aracılığı ile yaz aylarında 1991 yılından beri farklı üniversitelerde bilişim alanında formatör öğretmen yetiştirme çalışmaları sürdürülmektedir.

2. Bilişim alanında formatör öğretmen yetiştirme çalışmaları

Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı, Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi kapsamında yıllardır bilişim teknolojisi alanında formatör öğretmenler yetiştiriyor. 1991 yılından beri üniversitemizde bilişim

alanında yetiştirilen formatör öğretmenlerin sayıları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde MEB Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı tarafından 1991 yılından beri değişik üniversitelerimizde Formatör Öğretmen Yetiştirme, I. ve II. Tekâmül kursları düzenlediği görülmektedir. 1991 – 1998 yılları arasında toplam 3 bin 422 öğretmen formatör öğretmen yetiştirme, 581 öğretmen I. Tekâmül ve 472 öğretmen ise II. Tekâmül kurslarına katılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı, kendine bağlı ilk ve ortaöğretim okullarının bilişim teknolojileri açısından iyileştirilmesi ve öğrencilerin bilgisayar destekli eğitime geçebilmelerini sağlamak amacıyla, başlattığı mücadelesini arttırarak sürdürmektedir. 1998 yılında yetiştirdiği formatör öğretmen sayısı, bu mücadelenin aynasıdır. 1999 yılında 3 bin civarında formatör öğretmen yetiştirileceği tahmin edilmektedir. Bütün bu çabaların altında, bilişim teknolojileri altında modern bir eğitim sürdürmek yatmaktadır. “Acaba formatör öğretmen yetiştirme çabaları, hedeflerine ulaşabilmekte midir?” sorusu sıkça dile getirilmektedir.

Özellikle 1998 yılında yetiştirilmiş formatör öğretmenlerin önemli bir bölümünün bilişim alanında görevlendirildikleri bilinmektedir. Bu tür bir uygulama, elbette ki en doğru olanıdır. Mevcut bilişim alanındaki öğretmenlerin

azlığı, bu tür geçici çözümlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bilişim alanında mezun olan öğretmen sayısında doyuma ulaşıncaya kadar formatör öğretmen yetiştirme çalışmalarının sürdürüleceği varsayılmaktadır.

3. Fırat Üniversitesinde formatör öğretmen yetiştirme

Bilişim alanında formatör öğretmen yetiştirmede Fırat Üniversitesi başarılı bir eğitim sergiliyor. Başarılı bir eğitim verdiğinin kanıtları arasında, arka arkaya dört yıl kursları Fırat Üniversitesi'ne verilmesinden anlaşılmaktadır. 1998'de Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı tarafından Fırat Üniversitesi'ne kaldırabileceği sayıda kontenjan tanımıştır. Bu tür bir kredinin tanınmasının ardında, yıllardır başarı ile sürdürülen eğitim gelmektedir.

İlki 1995 yılında uygulamaya konulan formatör öğretmen yetiştirme çalışmalarının başarıya ulaşabilmesi amacıyla titiz ve sürekli denetlenen bir program uygulanmıştır. Uygulamalar şöyle özetlenebilir.

- Kurslar başlatılmadan önce, dersleri verecek öğretim elemanlarının seçimi sırasında elemanın konusunda deneyim sahibi olması, vereceği dersle ilgili yeterli düzeyde ders notlarının bulunması, öğretmenlik meslek bilgisi formasyonu taşıması gibi hususlar göz önüne alınmıştır.

- 1995 yılında yaz aylarında YÖK / Dünya Bankası II. Endüstriyel Eğitim Projesi kapsamında Fırat Üniversitesi, Bilgisayar Teknolojisi Merkezi olarak seçilmiş ve meslek yüksekokullarında bilişim alanında çalışan öğretim görevlilerinin yurtdışında eğitim görmeleri yerine bu merkezde eğitilmeleri kararlaştırılmıştı. O programda görev alan öğretim elemanları için katılımcılara, öğretim elemanlarından gizli olarak anketler uygulanmış ve öğretim elemanlarının başarı seviyeleri tespit edilmiştir. Kurs programında yüksek ortalama tutturulan öğretim elemanlarının, Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen formatör öğretmen yetiştirme kurslarında doğrudan görevlendirilmeleri sağlanmıştır.
- Kurslar devam ederken zaman zaman sınıfta örnekleme yöntemi ile bazı kursiyerler, öğretim elemanından gizli olarak bölüm başkanlığı odasına çağrılmış ve öğretim elemanı hakkındaki görüşleri alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Daire Başkanlığı kurs süresince yeterli sayıda koordinatör bulundurarak, kursiyerlerin sosyal gereksinimleri

yanında, kurslara devamlarını kontrol etmiş, yeme ve içme sorunlarına çözüm getirmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı, kurslardaki başarıları sağlamak için kurs bitiminde tüm katılımcılara kendi hazırladıkları anketleri uygulamıştır.

Ankette “Öğrenim sürecine ilişkin görüşler”, “Programın organizasyonuna ilişkin görüşler” ve “Kursun genel olarak kalitesi” olmak üzere üç bölüm bulunmaktadır. Öğrenim sürecine ilişkin olarak toplam 27 soru yöneltilmiştir. Aşağıdaki sorular yönelterek, kursiyerlerin 5 tam not üzerinden her soruya puan vermesi istenmiştir.

Tablo 1:1991 yılından Beri Yetiştirilen Formatör Öğretmenleri Üniversitelere Dağılımı

Üniversiteler **Yıllar**

91 92 93 94 95 96 97 98

Top

	F	F	F	F	I	I	F.F.	I	II	F	İ.F	II	F	I	II	F	
							Y.E				.Y.						
							.				E.						
Akdeniz		20					33										53
Anadolu	18	24	19														76
Ankara			38													68	13

															4
Boğaziçi													200	200	
Çukurova		51	23			27	35	12	43	18	38		91	367	
Ege-BAUM	50	21	36			29	84						44	327	
F.Ü.T.E.F.						25	30	11	28	17	18	64	28	225	446
G.Ü.E.F.			34			31	75	61							201
G.Ü.E.ND.S.									75			55		79	252
G.Ü.T.E.F.	30	25	32											175	299
HAC.ÜNV.	39	61	48												148
İ.T.Ü.	25	56													81
K.T.Ü.														176	176
MAR.ÜNV.	48					44	86	32	64	53	101	111	53	182	774
O.D.D.Ü.	40	34	92											150	416
S.İ.ÜN V.														53	53
TUBİTAK												48	29	99	176
TUB.(Bilset)														160	160
YIL.ÜNV.	30		25											81	136
TOPLAM	280	292	347			2320	316	116	210	880	157	278	110	1763	4475

ADSL TEKNOLOJİSİ

Yeni teknolojiler hakkında okuyucularımızla bazen elektronik posta yöntemiyle sohbetler yapıyoruz. Alcatel Internet Geliştirme Grubu Mühendisleri İhsan Özcan ve Sibel Özcan ile ADSL üzerine elektronik posta yöntemini kullanarak sohbet ettik. Kendileriyle yaptığım sohbetin bazı bölümlerini siz okuyucularıma aktarmak istiyorum.

ADSL, şu anda var olan telefon kabloları üzerinden daha yüksek hızlarda erişim sağlayan yeni bir modem teknolojisidir. Sadece yüksek hız sağlamakla kalmıyor, aynı zamanda birçok kesime önemli diğer avantajlar da sağlıyor. Bilindiği üzere evlerden modem üzerinden Internet'e bağlananların sayısı çok fazla. Evlerden Internet'e bağlananlar, donanım olarak bir bilgisayara, bir modeme, bir telefon hattına ve uygun yazılımlara gereksinim duyarlar. Internet Servis Sağlayıcıları (ISS) üzerinden Internet'e girişlerde bazen önemli sıkıntılar yaşanabilmektedir. Modemin hızının yavaşlığı, sık sık hat bağlantı kesilmeleri, karşılaşılan sıkıntılardan bazılarıdır. Şu anda modemle bağlantı kurulduğunda erişilebilen hızlar 56

Kbps'ye kadar ulaşabilmektedir. Oysa ADSL teknolojisiyle mesafeye bağımlı olarak 8 Mbps hıza ulaşılabilir. Bugün için pazarlanan bant genişliği 300-400 Kbps aralığındadır. Yani bugünkü piyasada yaygın olarak kullanılan modemlerin yaklaşık 10 katı hıza ADSL teknolojisi ile ulaşılabilir. TTNET; İnternet altyapısındaki var olan ADSL erişim olanağı ile bu hizmeti isteyen kullanıcılara tahsis yapacaktır.

İnternet üzerinden sörf yaparken telefon hattı meşgul durumdadır. Yani evde tek telefon hattı varsa ve de o telefonla İnternet'e bağılı iseniz, o anda dışarıdan aranmanız mümkün değildir. Oysa ADSL teknolojisi sayesinde İnternet'e bağılı iken karşılıklı telefon görüşmeleri de mümkün olacaktır.

ADSL teknolojisinin ağ operatörlerine (TT veya bir anlamda ISP operatörlerine) sağladığı avantajların başında telefon ağına getirdiği önemli bir yük rahatlaması gelmektedir. Çünkü İnternet trafiği hiçbir santrale girmeden direk data (veri) ağına yani TTNET'e aktarılabilir. Bu teknolojinin şirketler ve kurumsal kullanıcılar için sağlayacağı avantajlar ise maliyetlerin düşmesi ve iletişim hızının artmasıdır.

“İnternet Telefonu” diye yeni bir kavram da son zamanlarda sıkça konuşulmaya başlandı. İsminden de anlaşılacağı üzere artık İnternet üzerinden telefon görüşmeleri de yapılabilecektir. 1996 Yılı sonunda dünyada 38 milyon olduğu tahmin edilen İnternet kullanıcıları sayısının, 2000

Yılında 200 milyon rakamına ulaşacağı sanılmaktadır. Bugüne kadar sadece veri amaçlı kullanılan ve gittikçe yaygınlaşan Internet'in bundan sonraki birkaç yıl içinde büyük bir hızla ses ve faks iletişimi için de kullanılması yönünde geniş çaplı çalışmalar yapılmaktadır. Günümüzde sadece telefon şebekeleri üzerinden yapılan telefonlar arası konuşmalar, bundan böyle artık Internet üzerinden ve oldukça hızlı yapılabileceği gibi, yeni olarak telefonda bilgisayar, bilgisayardan telefona ve bilgisayardan bilgisayara telefon konuşması yapmak da mümkün olacaktır.

Internet şebekesinin var olan telefon şebekesi ile beraber çalışabilmesi ve No: 7 işaretleme sisteminin desteklenebilmesi için de yeni ürünlerin geliştirildiğini belirten Özcan'lar, var olan telefon şebekesi üzerindeki No:7 ve Akıllı Şebeke Servislerinin (AŞS) Internet üzerinden yapılacak her türlü telefon konuşması için kullanılması olanağının doğmuş olduğunu vurgulamaktadırlar.

Bu gelişmeler 2000'li yıllarda iletişim sektörünün yıldızının süratle parlayacağını işaretleridir. Önemli olan ülke olarak bizlerin bu teknolojilerin transferi ve kullanımında geri kalmamamızdır. Konuyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının tümünü, bu alanda önemli sorumluluklar beklemektedir.

BİLİŞİM ALANINDA ÖĞRETMEN YETİŞTİRME-2

1995 yılından beri her yıl Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve içeriği aşağıda verilen anketler kursiyerlere uygulanarak değerlendirilmiştir. Tablo 2 yıllar itibariyle uygulanan anketlerin sonuçlarını içermektedir.

Kursiyerlere uygulanan öğretim sürecine ait anket sonuçlarına göre, not ortalamalarının her geçen yıl arttığı bariz olarak görülmektedir. Öğretim sürecine ait sorular incelendiğinde, bu soruların doğrudan eğitimin kalitesi ile ilgili olduğu görülür. Bu sonuç, her geçen yıl. Fırat Üniversitesi'nin formatör öğretmen yetiştirme çalışmalarındaki başarısının arttığını kanıtlamaktadır.

Tablo 2:

F.Ü’de Formatör Öğretmen
Yetiştirme Çalışmalarına
Katılan Kursiyerlerin Anket
Sonuçları

Yıl	Öğretim Program Süreci Organizasyonu	
1996	3.12	2.94
1997	3.42	3.59
1998	3.62	3.38

Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Dairesi
Başkanlığınca Uygulanan Anket

a) **ÖĞRETİM SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİZ**

1. Program (Kurs/Seminer) başında program amaçları size iletildi mi?
2. Program amaçları eğitim ihtiyacınıza yönelik miydi?
3. Program başında, programla ilgili giriş yeterlilikleriniz (Programdaki konularla ilgili önceden sahip olduğunuz bilgi ve becerileriniz, seviyeniz) ölçüldü mü?
4. Öğretim faaliyetleri program amaçları ile tutarlı mıydı?

5. Program sonrasında kazandırılan bilgi ve becerilerin eğitim ihtiyaçlarınızla ne derece ilgili olduğu size soruldu mu?
6. Program ve konuların amaçlarına uygun öğretim yöntem ve teknikleri kullanıldı mı? (Eğer notunuz 1,2 veya 3 ise, nedenini kısaca belirtiniz?)
7. Programın etkinliğini arttırmak için konu ve amaçlara uygun araç-gereç (Video, tepegöz, slayt vb.) kullanıldı mı?
8. Öğretim faaliyetleri sırasında konularla ilgili gerekli materyaller (ders notları, vb.) verildi mi?
(8a) Eğer notunuz: 3,4 veya 5 ise verilen materyallerin tasarımı, anlaşılabilirliği ve veriliş zamanı uygun muydu?
9. Program konuları ihtiyaç duyduğunuz kapsamda işlendi mi?
10. Dersle açık, anlaşılır ve düzenli miydi?
11. Öğrendiklerinizi uygulama (yapma, gösterme, vb.) imkânı verildi mi?
(11a) Eğer notunuz:3,4 veya 5 ise uygun geri bildirim sağlandı mı? (eksikliklerin tamamlanması, yanlışlıkların düzeltilmesi, doğruların pekiştirilmesi, vs..)?

12. Sizce programa katılanların bilgi/beceri düzeyi ve eğitim ihtiyaçları açısından bir benzerlik var mıydı?
13. Program esnasında programdan önce sahip olduğunuz bilgi ve tecrübelerinizi diğer katılımcılarla tartışma ve paylaşma imkânı verildi mi?
14. Program esnasında edindiğiniz bilgi ve tecrübelerinizi diğer katılımcılarla tartışma ve paylaşma imkânı verildi mi?
15. Program boyunca eğitim faaliyetlerine karşı gerekli motivasyon sağlandı mı?
16. Sizce program süresi yeterli miydi?

Eğer notunuz: 1,2 veya 3 ise, sizce program süresi ne kadar olmalıydı?

17. Program süresi verimli olarak kullanıldı mı?

Eğer notunuz: 1,2 veya 3 ise, nedenleri?

18. Programda amaçlanan bilgi ve becerileri kazandığınıza inanıyor musunuz? Eğer notunuz: 1,2 veya 3 ise, nedenleri?

19. Program esnasında başarı durumunuz ölçüldü mü?

(19a) Eğer notunuz evet ise, (eğer ölçülmediyse bu soruyu boş bırakın) başarı durumunuz hakkında size açıklamalarda bulunuldu mu?

- 20.** Program sonunda Başarı durumunuz ölçüldü mü?
- (20a)** Eğer notunuz evet ise, sorular program amaçlarıyla tutarlı mıydı?
- 21.** Program sonunda programın genel bir değerlendirilmesi yapıldı mı?
- 22.** Program sırasında programın nasıl daha etkili hale getirilebileceği ile ilgili olarak görüşlerinize başvuruldu mu?
- 23.** Bu programda edindiğiniz bilgi ve becerileri nerede ve nasıl uygulayabileceğiniz gösterildi mi?
- 24.** Bu programda edindiğiniz bilgi ve becerilere dayalı olarak uygulamalarda ortaya çıkabilecek problemleri nasıl çözebileceğinize ilişkin yol gösterildi/açımlandı mı?
- 25.** Sizce katıldığınız programın öğretim elemanları programdaki konulara hâkim miydiler?
- Eğer notunuz: 1,2 veya 3 ise, öğretim elemanları hangi noktalarda bilgi ve beceri yönünden yetersizdiler
- 26.** Sizce öğretim elemanları eğitim ihtiyaçlarınız, tecrübeleriniz ve çalışma ortamınızın farkında mıydı?
- 27.** Sizce öğretim elemanları ile programa katılanlar arasında iyi bir iletişim kuruldu mu?

b) PROGRAM ORGANİZASYONUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİZ

28. Katıldığınız programın fiziki şartları (bina, derslik, konaklama vb.) yeterli miydi? Eğer notunuz: 1,2 veya 3 ise nedenlerini belirtiniz?
29. Sizce programın uygulandığı yer (şehir veya bölge) iyi seçilmiş miydi? Eğer notunuz: 1,2 veya 3 ise, nedenlerini belirtiniz.?
30. Program yöneticileri programın işleyişi ile ilgili sorunlarınıza karşı ilgili miydiler?
31. Programın veriliş zamanı uygun muydu?

Eğer notunuz: 1,2 veya 3 ise, sizce bu program ne zaman verilse daha yararlı olurdu?

Program organizasyonu ile ilgili soruları alınan puanlarda ise 1996 yılında ancak 2.94'lük bir ortalama elde edilirken, 1997 de bu değer 3.59'a ulaşmıştır. 1998 de ise ortalamanın 3.38'e gerilediği görülmektedir. Bunun nedenleri arasında 1996 ve 1997 yıllarında proje yürütücüsü bizzat işin başında bulunmuştur. Oysa 1998 de proje yürütücüsü kurs süresince yurt dışında bulunması nedeniyle, program organizasyonunda bazı sorunlar ortaya çıkmıştır.

Sonuç

- Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı ilk ve ortaöğretim okullarındaki temel bilişim teknolojileri laboratuvarlarındaki bilişim öğretmenini açığına gidermek için yıllardır sürdürülen formatör öğretmen yetiştirme çalışmalarına devam edilmelidir.
- Bilişim teknolojileri alanında formatör öğretmen yetiştirirken, Milli Eğitim Bakanlığı öncelikle kendi öz kaynaklarını maksimum düzeyde kullanmalıdır. Yani önceden yetiştirdiğı formatör öğretmenler içinden başarılı olan bir grup belirlemeli ve bu grup sayesinde bilişim teknolojileri açısından yeterli düzeyde donanıma sahip olduğı belirlenen okullarda yeni formatör öğretmen yetiştirme kursları düzenlenmelidir.
- Milli Eğitim Bakanlığının okullarda bilişim teknolojilerine ait laboratuvarlarla formatör öğretmen yetiştirme gereksinimini tek başına karşılayabilmesi, mevcut haliyle mümkün görünmemektedir. Bu nedenle geçmiş yıllarda olduğı gibi üniversitelerimizle işbirliğine gitmesi kaçınılmazdır. Ancak üniversiteleri belirlerken gerek donanım ve gerekse eğitim kalitesi açısından dikkatli bir eleme yapılmalıdır. Bu amaçla daha

önceki yıllarda bu tür eğitim veren üniversitelerde kurslara katılan adaylara doldurttukları anketleri dikkatlice inceleyerek, seçilecek üniversiteleri belirlemelidir.

- Bilişim alanında formatör öğretmen olarak yetiştirilen öğretmenler mutlaka, bilişim teknolojilerine ait dersleri vermek için değerlendirilmelidir. Bu durum sağlanabildiği taktirde diğer branş öğretmenlerinden formatör öğretmen olma yönündeki istekler artacaktır. Ayrıca öğretmenlere bu amaçla yapılan yatırımlar boşa gitmemiş olacaktır.
- 16. Milli Eğitim Şurası'nda Mesleki ve Teknik Eğitim ve Bilişim Teknolojileri ile ilgili bir dizi kararlar alınmıştır. Bu kararlardan birisi de uzaktan eğitim yöntemlerinin kullanılmasıdır. Bilişim alanında formatör öğretmen olarak yetiştirilen öğretmenlerin, gelişen teknolojiye paralel olarak alanlarında sürekli eğitimlerini sağlamak gerekir. Örneğin internet aracılığı ile bu tür bir sürekli eğitim devam ettirilebilir
- Bilişim alanına öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerini mutlaka donanım yönünden süratle iyileştirilmesi kaçınılmazdır.

Özellikle mevcut teknik eğitim fakülteleri gerek donanım ve gerekse öğretim elemanı açısından iyileştirilmeden, yeni fakültelerin açılması benimsenmemelidir.

Sayfa:10

DOĞU ANADOLU PROJESİ (DAP) BİRİNCİ TANITIM TOPLANTISI KARS'TA YAPILDI

29-30 Nisan 1999 tarihleri arasında Kars Kafkas Üniversitesi'nde Doğu Anadolu Projesi (DAP) ile ilgili önemli bir toplantı yapıldı. DAP Fırat Üniversitesi Koordinatörü olarak bu toplantıya katılmıştım. Bu toplantının amacı, 27 Ağustos 1998'de resmen başlatılan Doğu Anadolu Projesi'nin bölgedeki birkaç ilin valilerine, kaymakamlarına ve sivil toplum örgütlerinin temsilcilerine anlatılması ve katılımcıların proje hakkındaki görüşlerinin alınmasıydı.

Toplantıya 5 ilin valisi davet edilmişti. Toplantıya Kars Valisi Hüseyin Atak, Erzurum Vali Yardımcısı Osman Canbakan, Ağrı Valisi Lütfü Yiğenoğlu, Iğdır Valisi Şemsettin Uzun ve Ardahan Valisi Ayhan Nasuhbeyoğlu katıldılar. Valilerimiz toplantı süresince tartışmalara bizzat katıldılar ve kendi illerindeki sıkıntılarını katılımcılara anlattılar.

Doğduğundan beri Doğu Anadolu Bölgesinde yaşayan, bu bölgede hizmet veren bir kişi olarak, Kars ilini gördüğümde,

Elazığ'da yaşamının ne kadar konforlu olduğunu hissettim. Batı illerimizde yaşayan, ancak bölgeyi henüz hiç görmeyenler, bu bölgenin gelişmişlik seviyesini tahmin etmeleri çok zordur. Ancak benzetme yapılacak olursa, Amerika'dan Türkiye'ye geldiğinde gelişmişlik seviyesinde hissedilen duygunun benzerini, ben Elazığ'dan Kars'a gittiğimde yaşadım. Bir zamanlar Doğu'nun Paris'i diye de isimlendirildiği söylenen bu serhat şehri, köylemiş şehir kimliği ile karşımıza çıkıyordu. Sadece Kars ili mi böyle? Hayır, maalesef Doğu Anadolu Bölgemizde birçok ilimiz daha kötü durumda... Toplantıda birçok ilginç durumlar ortaya çıktı. Bu haftaki yazımda sadece Ağrı Valisinin dikkatimi çeken bazı ifadelerini sizlere aktarmak istiyorum.

Ağrı Valisi Lütfi Yiğenoğlu konuşmasında Ağrı ilinin Türkiye'nin en fakir ili olduğunu, ilin göç verdiğini, uçakların her gün kente gelmediğini, ilde sık sık elektrik kesintilerinin yaşandığını, elektrik kesintileri yüzünden özel teşebbüsün yatırım yapmak istemediğini, eğitim ve sağlık sorunlarının mutlaka giderilmesi gerektiğini, sıcak su çıkartmak için MTA'dan destek istediklerini, ancak sondaj ücretlerinin çok yüksek oluşu nedeniyle işi başlatamadıklarını, bölgeye öğretmen bulmada zorlandıklarını anlattı. Öğretmen açığını gidermek için 350 civarında vekil öğretmeni de değerlendirmek zorunda kaldıklarını, 292 kapalı ortaöğretim okulunu açabildiklerini, bu sayede 13100 öğrenciyi sokaktan

çekebildiklerini, özelleştirilen et kombinasyonunun özelleştirme sonrası atıl vaziyete geldiğini görünce, tekrar geri satın aldıklarını ve bu fabrikayı başarı ile çalıştırdıklarını, bunun sonucu olarak Eleşkirt ilçesinde bir deri fabrikasının kurulduğunu, Tendürek dağında buldukları sıcak su sayesinde 1000 konutun ısıtılmasının yapıldığını, CO₂ üretimi için fabrika kurmaya başladıklarını vb. faaliyetleri çok zor şartlar altında gerçekleştirdiklerini belirtti. 4325 sayılı kanunun Kars İli'ne pek fayda sağlamadığını, bu kanunda çelişkilerin bulunduğunu, örneğin 1997'de yatırım yapan teşebbüs sahibinin teşvikten yararlanmadığını, oysa 1998'de yatırım yapanın teşvik alabildiğini, sınır ticaretinin açılması halinde bölgede hızlı bir gelişmenin yaşanacağını, sadece sınır ticaretinin açılması halinde Devlettten başka destek almalarına gerek olmadığını, kendi başlarına kalkınabileceklerini vurguladı.

Sonuç olarak söz konusu illerin valisi devletten çok fazla istekleri bulunmuyor. Sınır ticaretine müsaade edilmesi, teşviklerin biraz gerçekçi ve bölgeye özel sektörün gelmesini teşvik eder nitelikte olmasını yeterli görüyorlar. Hükümetlerimize düşen görev bürokratik engel ve düşünceleri bu bölge için uygulamaya almamaları ve pratik çözüm yollarını bulmalarıdır.

Sayfa:10

INTERNET HAFTASI ETKİNLİKLERİ VE BTIE'99

10-23 Mayıs 1999 tarihleri arası, Türkiye’de İnternet haftası olarak ilan edilmiştir. Bu hafta içinde yer alan bazı etkinlikler hakkında yorumlarımı yapmak istiyorum. 10 Mayıs 1999 günü Ankara’da İnternet haftasının açılışı yapıldı. “Türkiye’de İnternet Politikaları ne olmalıdır?” başlığını taşıyan panele üç parti temsilci katılmıştı. Bunlar CHP’den Ali Dinçer, DSP’den Konya Milletvekili Emrehan Halıcı ve DYP’den Balıkesir Milletvekili İlyas Yılmaz Yıldız idi. Diğer siyasi partilere ait temsilcilerin bulunmaması, herhalde kurulamayan iletişim eksikliğinden kaynaklandı.

Bu tür panellerle siyasi parti temsilcilerinin bilişim sektörüne dikkatlerinin çekilmesi düşüncesi çok iyi bir strateji. Bu dönemde bilişim teknolojileri alanında faaliyetleri olan milletvekilleri sayısı da geçen dönemlere göre daha iyi. Bu milletvekillerinden ikisi ile (Prof. Dr. Ziya Aktaş ile Emrehan Halıcı) bilişim etkinliklerinde sık sık bir araya geliyoruz. Ziya Aktaş beni üniversiteye asistan alan, yani sınavı bizzat yapan hocamdı. Akademik kariyeri seçmemde etkin rol oynamıştı. Akademik alanda çalışmama vesile olduğu için kendisine çok

şeyler borçluyum. Bu iki parlamenterimize ilettiğim önemli bir sorun bulunmakta. Bu sorun üniversitelerin eğitim amaçlı radyo ve televizyon kurmaları ile ilgili. Bilindiği üzere 3984 sayılı radyo ve televizyonların kuruluşu hakkındaki kanun, eğitim kurumlarına radyo ve televizyon faaliyetlerinde sadece kapalı devre kablolu ve bitişik binaları taşımayan sistemler kurmasına müsaade ediyor. Diğer taraftan ise uzaktan eğitim yöntemleri ile eğitim yaygınlaştırılmak isteniyor. Çok ilginç çelişkilerin yaşandığı bir ülkede yaşadığımıza bir örnek de bu durum teşkil ediyor. Konuyu bilen bu iki milletvekilimizden beklentim, soruna parlamentoda bir çözüm bulmalarındır.

13-15 Mayıs 1999 tarihleri arasında da “Bilişim Teknolojileri Işığında Eğitim” isimli konferans ve sergi düzenlendi. Bilişim alanında yapılan bu etkinliğin dikkatimi çeken bir yönü, ilk defa eğitimci akademisyenlerinin sayılarının oldukça fazla oluşuydu. Eğitimci akademisyenler kavramından vurgulamak istediğim, öğretmenleri esnasında pedagojik formasyon alanlardır. Yakın bir zamana kadar nedense Eğitim Fakültelerinde öğretim elemanı olarak görev yapan pedagojik formasyonu almış akademisyenlerin önemli bir bölümü, bilişim teknolojilerini araç olarak kullanmaktan ürkmeleri idi. Oysa bu toplantıda sunulan makalelerden de anlaşıldığı gibi, bu guruba giren akademisyenlerin de bilişim teknolojilerine ait donanım ve yazılımları, eğitimin daha kaliteli seviyelere çıkartmak için etkin biçimde kullanmaya başlamalarıdır.

Dikkatimi çeken diğerk bir hususta, Anadolu Üniversitesi'nin bu konferansa büyük bir çıkartma yapmış olmasıydı. Birçok etkinliklerde görev alan Anadolu Üniversitesi öğretim üyelerinin üzerinde durdukları konuların başında elbette ki Açık Öğretim Fakültesi uygulamaları geliyordu. Dolayısıyla uzaktan eğitim modelinin, artık günümüzdeki eğitimin daha kaliteli yapılması açısından önemli bir aracı olduğu ortaya konuluyordu.

Prof. Dr. Petek Aşkar'ın başkanlığında yürütölen "Teknoloji Politikaları ve Eğitime Yansıması" konulu çalışma grubunda ise çok ilginç tartışmalar yaşandı. Doç. Dr. Yurdakul Ceyhun (UNIDO) kendine has üslubu ile katılımcıların dikkatini çekmeyi başardı. Doç. Dr. Hasan Ünal Nalbantoğlu (ODTÜ) ise sosyolog olmasının vermiş olduğu misyon nedeniyle katılımcıları felsefi terimler arasında dolaştırdı. Hatta bir ara panelistlerden Ceyhun, Nalbantoğlu'na dönerek konuşmalarında hiçbir şey anlamadığını belirttiğinde, salonda gülüşmelere neden oldu. Doğrusu Nalbantoğlu hocamı ben de pek anlayamadım. Oysa kendisinin bu tür toplantılarda katılımcıların birer sosyolog olarak değil, sosyolojiden hiç anlamayan temsilcilerin de bulunduğunu göz önüne alarak yorumlarını yapması beklenirdi.

BTIE'99 da üç gün süre ile yapılan etkinliklerde katılımcı açısından ilginin daha fazla olması beklenirdi. Örneğin bildirili oturumların bazılarında dinleyici olarak sadece birkaç kişinin bulunduğu durumlar gözleniyordu. Genel hatlarıyla BTIE'99 başarılı bir organizasyon. Çocukların ve öğrencilerin de bu etkinliklerde aktif rol almalarının sağlanması, çok iyi düşünülmüş. Böylece genç yaşta bilişim teknolojileriyle uğraşan dinamik bir nesil yetiştirilebilecek...

Enterpo

31 Mayıs – 6 Haziran 1999.

Sayı:219

Sayfa:10

DAAD TOPLANTISININ ARDINDAN

7-9 Mayıs 1999 tarihleri arasında İstanbul Teknik Üniversitesi ev sahipliğinde Türkiye'deki DAAD (Deutscher Akademischer Austausch Dienst-Alman Akademik

Mübadele Kurumu) bursiyelerinin toplantısı yapıldı. DAAD toplantısının üçüncüsü Türkiye’de düzenleniyordu. Bu toplantının ikincisi 7 yıl önce gene İstanbul’da yapılmıştı. Son iki toplantısına katılan DAAD bursiyeri olarak, Almanya’nın akademik öğrenci mübadelesi konusundaki düşüncelerini aktarmak istiyorum.

Türkiye’de bu burstan yararlananların sayısı 2000 civarında tahmin ediliyor. Oysa toplantıya katılanların sayısı yanılmıyorsam 200-250 civarındaydı. Daha fazla katılımcının olmamasının sebebinin, haberleşmedeki organizasyon eksikliğinden kaynaklandığını sanıyorum.

1973’lü yıllara kadar üniversitelerimizde Alman ekolü hâkimdi. ODTÜ, Hacettepe, Boğaziçi Üniversitelerinin Amerika Birleşik Devletlerinden yardım görmeleri, Türkiye üniversitelerine Amerika ekolünü taşıdı. O dönemlerde İstanbul ve İstanbul Teknik Üniversiteleri, bu değişimi önceleri kabullenmek istemediler. 1982’de Yükseköğretimde yapılan köklü değişimler sonucunda, Alman ekolünün Türkiye’deki üniversiteler üzerindeki etkinliği yavaş yavaş eridi.

Günümüzde üniversitelerimizden yurtdışına yüksek lisans ve doktora eğitimi için gönderilenlerin büyük bir bölümü, ya Amerika Birleşik Devletleri’ne ya da İngiltere’ye gönderiliyor. Almanya’ya gönderilenlerin sayısı çok düşük seviyelerde. Bu durum Almanya’yı da rahatsız

etmiş olacak ki, DAAD toplantısında üzerinde tartışılan konulardan biri de bu olumsuz gelişmenin nasıl önlenebileceği olmuştur.

Almanya'da dünyada yaygın kullanılan master ve doktora eğitiminin olmayışı, yani birçok ülke 4+2 sistemini uygularken, Almanya'da örneğin yüksek mühendislik (Diplomingenieur) eğitiminin lisans eğitimi ile birlikte yapılması, diğer ülkelerden Almanya'ya yüksek lisans ve doktora eğitimi yapmak isteyenlerin sayısını önemli ölçüde düşürebilmektedir. Örneğin Türkiye'de 4 yıllık bir lisans eğitimi tamamlayan bir mezun, Almanya'ya gittiğinde yapmış olduğu eğitim genelde pek değerlendirilmemekte veya ön diploma (Vordiplom) seviyesinde kabul görmektedir. Bunun sonucu olarak da öğrencinin bir bakıma Türkiye'de tamamlamış olduğu lisans eğitimi boşa gitmiş olmaktadır. Oysa aynı öğrenci Amerika'da veya İngiltere'de lisans eğitimlerinin üzerine master veya master eğitimleri üzerine doğrudan doktora eğitimlerine başlayabilmektedir.

Toplantıda Almanya ile eğitim alanında yeniden işbirliğinin geliştirilmesi ve Alman ekolünün Türkiye'de canlandırılması amacıyla tavsiye niteliğinde bazı kararlar alındı. Bu kararlar şöyle sıralanabilir:

- Türkiye'de üniversitelerde verilen kredilerin Almanya'da tanınması,

- Türk ve Alman üniversiteleri arasında ikili anlaşmalarla karşılıklı işbirliğini güçlendirilmesi,
- Alman eğitim sisteminin Avrupalılaştırılmasının (diğer Avrupa ülkelerine uydurulmasının) memnuniyet yaratacağı,
- Türkiye’de Almanca konuşulmasını teşvik edecek tedbirlerin alınması.

Bu arada Aachen, Ulm gibi bazı Alman üniversitelerin 4+2 eğitim sistemini benimseyerek pilot çalışmalara girdikleri, bu üniversitelerde İngilizce dili ile eğitim vermeye başladığı yolunda haberlerin alınması, Almanların da yavaş yavaş uluslararası bir eğitime geçme arzularını ortaya koymaktadır. Ulm Üniversitesi’nden Prof. Dr. Keedy ile bu konuda geçen yaz aylarında haberleşiyorduk. Keedy,” Eğer eğitim sistemimizi 4+2’ye uydurursak, Türkiye’den master veya doktora eğitimi için öğrencilerimiz olur mu” diye soruyordu. Ben de niçin olmasın demiştim.

Alman eğitim sistemi mi, yoksa Amerika veya İngiltere eğitim sistemleri mi daha iyi tartışmasına girmek anlamsız olur. Ancak, Alman eğitim sistemi daha iyi olsa bile, uluslararası sisteme ayak uydurmak zorunda kaldığı artık su üstüne çıkmış oluyor.

Sayfa:10

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ'NDE BÖLGESEL İNTERNET SORUNLARI TARTIŞILDI

21 Mayıs 1999 günü Erciyes Üniversitesi'nde İnternet Haftası etkinlikleri kapsamında “*Türkiye’de İnternet: Bölgesel sorunlar ve Çözüm Önerileri Paneli*” yapıldı. Ankara Üniversitesi’nden Prof. Dr. Ethem Derman, Bilkent Üniversitesi’nden Doç. Dr. Mustafa Akgül, Fırat Üniversitesi’nden Prof. Dr. Asaf Varol, Erciyes Üniversitesi’nden Yrd. Doç. Dr. Sıtkı İlkey ve Cumhuriyet Üniversitesi’nden Murat Bozbıyık, panelist olarak bu toplantıya katıldılar. Panelin en önemli yönü, bölgede yer alan üniversiteler ile Ankara’da iki ayrı üniversitenin konu uzmanlarının kendi üniversitelerindeki İnternet durumlarını tüm çıplaklığı ile ortaya koymalarıydı.

Erciyes Üniversitesi 128 K ile İnternet hizmeti veriyor. ATM temelli bir yapı kullanılarak üniversitenin omurgası oluşturulmuş. Sıkıntılarının başında eleman yetersizliği geliyor. Bu ücret politikaları ile eleman bulmanın mümkün olmadığı vurgulanıyor. Cumhuriyet Üniversitesi de iyi bir omurgaya sahip. Ancak sıkıntıları benzer. Eleman yetersizliği.

Elemanlardan biraz tecrübe kazananların özel sektöre geçtikleri belirtiliyor.

Fırat Üniversitesi ise 256 K ile internet hizmeti vermekte. Bu üniversitede fiber optik bir omurga oluşturuldu. Kurum içi ağ iyi çalışıyor. İnternet kullananların sayısı her geçen gün artıyor. Ancak arzu edilen seviyelere henüz çıkılamamış. Öğrenci otomasyonu yeni yeni devreye alınıyor. Bilgi teknolojilerine uzak öğretim elemanlarının, otomasyona geçmede direndikleri gözleniyor. Bu üniversitede de en büyük sıkıntı, Bilgi İşlem Daire Başkanlığı'nda yeterli kalifiye elemanların bulunmaması.

Bu üç üniversitede Bilgi İşlem Daire Başkanlıkları, kısıtlı elemanlarıyla üniversitelerinin Web sayfalarını hazırlayarak internet kullanıcılarının hizmetine sunmuşlar. Cumhuriyet Üniversitesi, 11 Ağustos 1999 da asrın son güneş tutulmasının Sivas'tan seyredilebileceğini fırsat bilerek, internet üzerinden güneş tutulmasını canlı olarak yayımlamayı planlamışlar. Fırat Üniversitesi 'de boş durmuyor. Güneş tutulmasının en net seyredileceği yerin Harput olduğunu ve internet imkânlarını kullanarak etkinlikler düzenleyeceklerini belirtiyorlar.

Prof. Dr. Ethem Derman üniversitelerin alt yapı imkânlarını dinledikten sonra, bu üniversitelerimizin iletişim hızı açısından kendilerinden daha iyi konumda olduklarını belirtti. Doç. Dr. Mustafa Akgül ise 3 km'lik otoban parası ile internet konusunda çok şeylerin yapılabileceğini, 2 yıldan beri ULAKBİM'in dergi almadığından şikâyet etti.

Panelde benim yaptığım konuşma ise, daha ziyade eleştiri niteliğinde oldu. Türkiye'deki kurumlar arasında işbirliğinin olmadığı, her kurumun kendi başına hareket ettiği,

mevcut 3984 sayılı Radyo ve Televizyonlarının Kuruluşu Hakkındaki kanun yüzünden Türkiye’de uzaktan eğitimin engellendiği; bu yasaya göre üniversitelerimizin internet üzerinden radyo veya televizyon yayınları yapmasının da mümkün olmadığı, bu nedenle güneş tutulmasını canlı yayın şeklinde verme hazırlığı yapan Cumhuriyet Üniversitesi’nin RTÜK’ten ihtar alabileceğini, iletişim fakültelerinin radyo ve televizyon yayınlarını ancak kapalı devre şeklinde yürütmelerinin mümkün olabileceği, kapalı devre denildiğinde de bitişik binaların kablolu bağlantısının anlaşıldığını, bu yüzden vakit geçirilmeksizin kanunlarda değişiklik yapılması gerektiğini vurguladım.

Sonuç olarak ULAKBİM üzerinden Orta ve Doğu Anadolu Bölgelerinde yer alan üniversitelerin iyi kötü internet hizmeti verdiklerini, her ne kadar bazılarında sadece internet ucunun üniversiteye götürüldüğünü ve bir PC ile internet hizmeti vermeye çalıştıkları dile getirilse de, üniversitelerde internet kullanımı günden güne artıyor. TTNET’in yakında hizmete alınmaya çalışıldığı, hatta bazı internet servis sağlayıcıların şimdiden TTNET üzerinden hizmet verdikleri haberi, “*Gelin interneti kullanarak büyütelim*” sloganını destekler nitelikte. TTNET’in ne tür yeni imkânlar sağlayacağı önümüzdeki günlerde daha açıklık kazanacak.

ZOPP TEKNİĞİ

Zaman zaman yazılı ve görsel basınımda Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin kalkındırılması için görüşler dile getirilmektedir. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı da bu amaçla önemli çeşitli bölgesel projeler başlatmış durumdadır. Doğu Anadolu Projesi (DAP), Doğu Anadolu Bölgemizin kalkınmasını sağlamak amacıyla başlatılan bölgesel büyük bir projedir. Bölge sorunlarının en iyi şekilde anlaşılması için proje kapsamında bölgede sık sık toplantılar yapılmaktadır.

Doğu Anadolu Projesi (DAP) Bölge Toplantılarının birincisi 29-30 Nisan 1999 tarihleri arasında Kars İlimizde yapılmıştı. İkinci toplantı ise 1-3 Haziran 1999 tarihleri arasında Van İlimizde gerçekleştirildi. Bu toplantıdaki hedef iller Bitlis, Hakkari, Muş ve Van illeriydi. Toplantılara söz konusu illerin valileri, kaymakamları, sivil toplum örgütleri, Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerinin Rektörleri ile DAP Üniversite Koordinatörleri ve Devlet Planlama

Teşkilatından (DPT) Genel Müdür Yardımcıları, Daire Başkanları ve Uzmanlar katıldılar.

Toplantıda Almanların ZOPP adını verdikleri bir bilgi toplama yöntemi uygulandı. ZOPP tekniğinde, toplantıya katılanlar gruplara ayrılmakta ve grup çalışmasını yönetmek için bir moderatör seçilmektedir. Moderatör denilen kişi toplantıya kesinlikle yön vermemekte, görüş bildirmemekte ve başkan gibi bir kimlik taşımamaktadır.

Gruplardaki katılımcılara renkleri farklı üç ayrı karton dağıtılmaktadır. Her katılımcı yaşadığı ilde karşılaştığı sorunları katılımcıların görebileceği büyüklükte kartonlar üzerine yazmakta ve karşılarındaki duvara yapıştırmaktadır. Katılımcıların dile getirdikleri sorunlardan benzer olanlar ayıklanmakta ve diğerleri belirli konu başlıkları altında gruplaştırılmaktadır. Daha sonra her grup içindeki katılımcılar, son şekli verilen sorunlardan kendileri için en önemli olan soruna ait kartona bir işaret koymaktadır. Böylece en fazla işaretlenen sorunlar kendiliğinden ortaya çıkmış olmaktadır. Sorunların yazıldığı kartonun rengi turuncu olurken, öneriler için yeşil, illerdeki mevcut potansiyelleri saptamak için de sarı renkli kartonlar kullanıldı. Öneriler ve Potansiyeller için de sorunlarda kullanılan yöntem uygulandı. Sonuçta her ilin sorunları, potansiyellerinin neler olduğu ve çözümlerin neler olabileceği kendiliğinden ortaya çıkmış olmaktadır.

ZOPP tekniği uygulanarak Bitlis, Hakkari, Muş ve Van illeri için toplanan sorunlar, potansiyeller ve öneriler içerisinde birkaçı dikkatimi çekti. Bu illerimizde eğitimin genel sorunları, eğitimde alt yapı yetersizlikleri, enerjinin yetersizliği, sağlık hizmetlerinin yetersizliği, mevcut yer altı kaynaklarının kullanılamaması, işsizlik, göç, boşaltılan köylere geri dönememe problemleri, illerdeki altyapı eksiklikleri, teşviklerin yetersizliği ve kent bilgi sistemi eksikliği, belli başlı sorunlar olarak ortaya çıktı. Sorunları sizlere özetleyerek verdim. Aslında her il için ana başlıklarını verdiğim bu sorunların detaylı açıklamaları vardı.

Bilişim teknolojilerini ilgilendiren sorunlar arasında kent bilgi sistemi eksikliği başlığı dikkatimi çekti. Bu sorunları dile getirenlerin kaymakamlar, sivil toplum örgütleri vb. kişiler olduğu dikkate alındığında, artık yönetici pozisyonundaki kişilerin büyük bir kesiminin bilgi sistemlerinin gerekliliğine inanmaya başladıkları ortaya çıkmaktadır. Bu durum çok önemli bir gelişmedir. Çünkü il valileri, ilçe kaymakamları ve sivil toplum örgüt yöneticileri bilgi teknolojilerini benimsemeye başlamaları halinde, mensubu buldukları kurum ve kuruluşları süratle bilişim teknolojilerini kullanmaya zorlayacaklar. Bilişim teknolojileri ile uğraşan bireyler ise, yöneticilerin bu alandaki isteklerini karşılamak için gereken bilgi iletimi konusunda destek sağlamalı ve hatta gerektiğinde

yöneticilere brifingler vererek bilişim teknolojileri ile neler yapılabileceğini anlatmalıdır.

NEDİR ŞU VİRÜSLERDEN ÇEKTIĞİMİZ!

Son zamanlarda bilişim sektörünü meşgul eden önemli konulardan biri de virüsler. Yazılı ve görsel basının bilişim haberlerinde değişik isimlerle yeni yeni virüs adları duyuyor ve maalesef bu virüslerin zararlı etkilerini bazen de bizzat yaşamak zorunda kalıyoruz

“Bilişim sektörünün baş belası virüslerden tamamen kurtulacak günlerini acaba görebilecek miyiz?” sorusuna verilebilecek cevap herhalde “asla” olur. Çünkü virüs üretenler hangi gaye ile yazarlarsa yazsınlar, başkalarını sanal ortamda rahatsız etmekten zevk alan manyaklardır. Yazdıkları virüsün yaptığı tahribatları duydukça da çok başarılı iş yaptıklarını zannederek herhalde kıs kıs gülüyorlardır.

Son zamanlardaki virüslerin etkilerini ve tahrip güçlerini bizzat yaşadıkça, “Gelen gideni aratır” atasözünü anımsar olduk. Çünkü eskilerde yazılan virüslerin büyük bir bölümü boot’a veya COM, EXE vb. uzantılı dosyalara

bulaşırdı. Oysa yeni virüsler sabit diski tümünden silen, DOC uzantılı dosyaları veya elektronik posta sistemini tahrip eden türden oldukları için, daha yaygın bir kesimi etkilemekte.

26 Nisan 1999 günü devreye giren Çernobil virüsünün etkileri hala ortada. Mensubu bulunduğum bölüme ait bilgisayar laboratuvarlarında bu virüse karşı tedbir olarak bilgisayarların tarihlerini değiştirmiştik. Bilgisayar sayılarının fazlalığı ve öğrencilerimizin bazılarının dikkatsizliği sonucu, Çernobil virüsü laboratuvarlarımızdaki birkaç makinenin sabit disklerini tümünden silmişti. Uzun zamanlar harcayarak ve diskleri yeniden formatlayarak bilgisayarları kullanılır hale getirebilmiştik.

Şu sıralar büyük bir projenin (DAP) üniversite koordinatörlüğünü yürütüyorum. Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas, Yüzüncü Yıl ve Gazi Üniversiteleri arasında Internet aracılığı ile sürekli dosya transfer ettiğimiz bir sırada, karşımıza bu defada solucan virüsü çıktı. Elektronik posta sistemlerini kullanılmaz hale getiren bu virüs yüzünden elimiz ayağımız bağlandı. Önceleri dakikalar dahi sürmeyen süreler içerisinde konu edilen üniversitelerden dosya alıp, yorumlayıp baskıya gönderebilirken, şimdi tekrar ilkel sistemlere muhtaç kaldık. Çalışmalarımızı disket veya CD-ROM üzerine kaydederek, otobüs şirketleri ile birbirimize göndermeye başladık. Şu ilkelliğe bakın! Bu durumu “Gelişen teknolojiye bağlı olarak gerileme” olarak niteliyorum.

Koruma programları ne kadar gelişirse gelişsin, virüs üreticileri de hızla kendilerini koruyucu yazılımlar karşısında yeniliyorlar. İster istemez aklımıza diğer sorular da gelebiliyor. Birileri virüs yazılımları üretirken, bazı şirketler de koruma programları yazıp piyasaya sürüyorlar. Ne güzel bir kazanç yolu değil mi? Bu tablo karşında acaba virüs yazan bazı kişilerle, bunlara karşı koruma programlarını yazan bazı şirketler arasında sakın işbirliği olmasın?

Amerika Birleşik Devletleri'nde virüs programı yazmak suç sayılıyor. Diğer ülkelerin bazılarında da bu tür tedbirler alınmış olabilir. Dünyanın bütün ülkelerinde virüs yazmak suç kabul edilse bile, bu sanıkları kimler yakalayabilecek? FBI virüs programlarını yazanları bulmaya çalışıyormuş. Solucan virüsünün AT&T, Boeing ve Compaq gibi büyük şirketleri bile etkilediği basında yer aldı. Bilişim teknolojilerini kullananlar olarak artık virüslerden bıktığımızı, o nedenle virüsten etkilenmeden bilgisayarları kullanacağımız günleri sayıkladığımızı belirtmek istiyorum.

ELAZIĞ'DA HP YETKİLİ SATIŞ NOKTASI TOPLANTISI

Hewlett Packard ve Index Bilgisayar Şirketleri işbirliği ile 19-20 Haziran 1999 tarihleri arasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da faaliyet gösteren bilişim teknolojileri bayileri için Elazığ'da bir satış eğitimi yapıldı. Bu faaliyetin amacının bayileri daha güçlü, daha bilinçli kılmak ve bu konuda bir katma değer kazandırmak olduğunu açıklayan HP Yetkili Toptancısı Elazığ Index Bilgisayar Müdürü Veysel Çelik; Iğdır'dan Malatya'ya, Malatya'dan Kahramanmaraş'a bir bayi yapılanmasının söz konusu olduğunu, bu geniş hinterland nedeniyle de toplantının öneminin bir kat daha arttığını belirtmiştir.

HP Kanal Pazarlama Yöneticisi Sami Arbak söz alarak, yaklaşık bir ay önce aynı salonda bayilerle ilk toplantıyı yaptıklarını, bu toplantıdaki katılımın daha fazla olduğunu belirterek, HP Connect Reseller (HP Yetkili Satış Noktası)

yapılanması hakkında bilgi verdi. Arbak, aslında bu tür bir eğitimin diğer ülkelerde İnternet ağı üzerinden yapıldığını, ancak ülkemizde özellikle de Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yer alan bayiler arasında arzu edilen düzeyde bir İnternet altyapısının olmaması yüzünden, yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini ve bu nedenle Elazığ'da oldukları söyledi.

HP Connect Kanal yapısında; kanalı ile büyümeyi, kanalı ile beraber son kullanıcıya ulaşmayı ve kanalı ile beraber bayilerin katma değeriyle son kullanıcıya en doğru ürünleri en doğru zamanda vermeyi amaçladıklarını belirten Arbak; en son teknolojileri, en son bilgileri, en son ürünleri bayilere doğru şekilde ulaştırarak, son kullanıcının hizmet etmeyi hedeflediklerini açıkladı.

Bu toplantıya davet edildiğim için çok memnun oldum. Çünkü bu sayede bilişim teknolojilerinde hizmet veren bayiler ile şirketler arasındaki ilişkiyi tanıma fırsatı elde ettim. Genelde büyük firmaların birçoğu bayi eğitime önem vermekte. Örneğin ilaç firmaları ile beyaz eşya satan bayilerin özellikle yurt dışına yapmış oldukları seyahatleri, söz konusu bu sektörlerde bayilik yapan arkadaşarımdan duymaktayım. Hizmet içi eğitim olarak niteleyebileceğim bu toplantının Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir ilde yapılması ve Connect Kanal Yapısı alanında Türkiye'de yapılan önemli etkinlik içerisinde yer alması dikkatimi çekti.

Katılımcılara “HP Star Satış Temel Eğitimi” adı altında bir kitap dağıtıldı. Bu kitapta HP ürünlerinin özellikleri yeterince açıklanmış. Ayrıca eğiticiler tarafından seminer şeklinde her bir ayrıntı üzerinde slaytlar eşliğinde detaylı açıklamalar yapıldı. Katılımcı bayiler sınava alınarak verilen eğitimin başarı seviyesi tespit edildi.

Bayilerin bu tür eğitim seminerleri ile yetiştirmeleri son kullanıcıların istekleri doğrultusunda bir ürünü elde etmelerini elbette olumlu etkileyecek. Ancak kanımca bu tür bir eğitimin sadece bayilere değil, biraz daha yoğun bir teknik bilgi ile üniversitemizin bilgisayar bölümlerinin öğretim elemanları ve öğrencileri için de düşünölmeli. Çünkü bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişme nedeniyle, bilişim alanında çalışan eğitimcilerin önemli bir bölümü, yeni ürünlerin özelliklerini sadece reklam amaçlı verilmiş duyurulardan öğrenebiliyor. Bir başkan, bölümü için sipariş verdiği zaman ya reklamlarda belirtilen özelliklerden veya ürün kataloglarından hareket ediyor ya da bayilerden edindiğı bilgilere dayanarak sipariş veriyor. Bu açıdan bakıldığında kanımca şirketlerin sadece bayilerine yönelik hazırlayacakları hizmet içi eğitimler bir anlamda yeterli olmayabilir.

Bilişim teknolojileri alanında hizmet veren şirketlerin hem bayileri hem de son toplu kullanıcıları (Örneğin üniversitelerin bilgisayar bölümlerinin öğretim elemanları ve öğrencileri) için hizmet içi eğitim sürdürmelerini tavsiye etmek

istiyorum. Bu yöntemle son toplu kullanıcıları kendi gereksinimi olan ürünü doğru seçme fırsatını yakalayacaktır.

HP ve Index Bilgisayarın bu faaliyetinin diğer şirketler tarafından da yapılmasını arzuluyor ve bu tür faaliyetlerin sadece batı illerinde değil, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki illerde de yapılmasının gerekliliğine inanıyorum.

HP CONNECT KANAL PROGRAMI ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ

Bu söyleşi Prof. Dr. Asaf Varol (A.V.) ile Hewlett Packard Kanal Pazarlama Yöneticisi Sami Arbak (S.A.) arasında 19 Haziran 1999 günü Elazığ'da yapıldı.

A.V.: Sami Bey, Elazığ'da “HP Star Giriş Seviyesi Eğitimi” adı altında bayilere bir eğitim vermektensiniz. Açılış konuşmanızda bayilere faaliyetlerinizi sıralarken, cümlelerde kullandığınız bazı kavramlar dikkatimi çekti. Örneğin HP Connect Reseller, Kanal Yapısı, HP Star Giriş Seviyesi vb. kavramlarını kullanmaktasınız. Bu kavramları okuyucuların anlayacağı düzeylere çekerek açıklamanızı isteyeceğim. Önce isterseniz Connect ile başlayalım. Connect nedir? Açıklar mısınız?

S.A.: Sayın Varol, önce isterseniz biraz firmamızdan bahsedeyim. Hewlett-Packard Şirketi, bilgi işlem, Internet ve Intranet çözümleri, hizmetleri ve iletişim ürünleri alanlarında

mükemmel kalite ve destek hizmetleri ile tanınan lider bir firmadır.

Hewlett-Packard'ın bu başarısındaki önemli bir faktör, ürünlerini ve hizmetlerini kanal aracılığıyla satmak konusunda gösterdiği uzun vadeli taahhüttür. Bu yaklaşım, sadece son kullanıcılar açısından faydalı olmakla kalmamakta, aynı zamanda kanal ortaklarını desteklemekte ve onların HP ile yaptıkları çalışmalarda maksimum fayda görmelerine izin vermektedir. Bilgi sistemleri ile hizmetlerinin başka hiçbir imalatçısı, kendi kanalı için bu kadar net ve açık bir strateji sunmamaktadır.

Ticari kanallardaki ortaklara sunulan sürekli desteğin bir parçası olarak HP, Connect programını tanıtıyor. Bu program, HP'nin en değerli, yani en başarılı, en sadık ve en nitelikli iş ortaklarına çok daha iyi bir müşteri takibi, yeni iş olanakları ve yüksek karlılık getirmeyi amaçlamaktadır. Bu program, son kullanıcıların kanal ile çalışmasını, kanalın da HP ile iş yapmasını kolaylaştırmak için tasarlanmıştır. Program, kanalın sermaye üzerindeki getirisini arttıracak ve tüm pazarlar içerisinde HP'nin kanal markasını kuvvetlendirecektir.

Connect nedir? Sorunuza gelince; HP, iş hedeflerine erişilmesinde ve marka bilincinin sağlanmasında ve yaygınlaştırılmasında kanal ortaklarının önemli bir rol oynadığını çok iyi bilmektedir. Çok hızlı gelişen bilgisayar

teknolojisi sektöründe marka, bir şirketin sahip olabileceği en değerli varlıktır.

Connect'in amacı, HP'nin kanal aracılığıyla gerçekleştirdiği iş hacmini önemli ölçüde arttırmak ve tüm pazar sektörleri içerisinde istikrarlı ve tutarlı bir kanal yapısının yerleşimi için bir altyapı oluşturmaktır.

Connect içerisine dâhil olmak, HP'nin bayilerini öteki bayilerden farklı kılacağı gibi son kullanıcılara da, Connect bayisinin HP'nin sağladığı avantajlardan yararlandığını göstermektedir. Connect bayilerinin yüksek düzeyde rekabet gücü ve piyasaya odaklanma becerisi bulunmaktadır ve sadece, ölçülebilir düzeyde bir teknik ve satış uzmanlığı standardına eriştikleri, iş istikrarı ile odaklanma becerisi gösterdikleri zaman Connect'e katılabilirler. Son kullanıcılara, Connect bayisinin, ihtiyaçlarına cevap verebilecek en uygun satıcı olduğu ve imalatçının her türlü satış sonrası desteğinden tümüyle yararlandığı hususunda güvence verir. Connect, kapsamlı bir HP pazarlama programı tarafından da desteklendiği için, tüm sektör içerisinde bir mükemmellik göstergesi olacaktır.

A.V.: Sami Bey, Connect'in amacını, “iş hacmini önemli ölçüde arttırmak ve tüm pazar sektörleri içerisinde istikrarlı ve tutarlı bir kanal yapısının yerleşimi için bir altyapı oluşturmaktır” şeklinde açıkladınız. Connect'in nasıl çalıştığı hakkında biraz bilgi verir misiniz?

S.A.: Bilgisayar firmaları HP ürünlerini bir toptancı üzerinden alarak satabilir. Fakat bu bayilerin tümü Connect programına giremez. Kalite göstergesi olarak HP, Connect logosunun, hizmet ve destekte gerçek bir farklılığı temsil ettiğini garantilemek amacındadır. Seçilebilir bulduğu tüm bayilerine, işlerini geliştirme, daha çok müşteri kazanmak için bir dizi fayda sağlama ve karlılıklarına katkıda bulunma hususunda yardımcı olmaktadır.

Son kullanıcı konusunda farklılaşma için Connect’de iki kategori bulunmaktadır: Connect Bayileri için giriş seviyesi ve daha fazla kriteri içeren “Seçilmiş – (Select)” seviyesi.

A.V.: Konuşmalarınızda sık sık dile getirdiğiniz “Connect Reseller” hakkında da okuyuculara biraz bilgi vermede yarar görüyorum. Nedir Connect Reseller?

S.A.: Bu konum, programa giriş seviyenizdir ve burada sizin tercih edilen bir HP ortağı statüsünde olduğunuz belirtilmekte ve son kullanıcılara, HP’nin kanal işlemlerinin ayrılmaz bir parçası olduğunuz yönünde güvence verilmektedir. Büyük bir olasılıkla, mağazada satış yapan, küçük ve orta ölçekli şirketler üzerinde yoğunlaşmış satış ekibiyle çalışan bir bayisiniz ve ürünlerinizi, hiçbir değişiklik olmaksızın ya da çok küçük bir değişiklikle uygulama, hizmet ve destek ile birlikte satmaktasınız. Toptancımız, satış becerilerinizi arttırmaktadır.

Connect’e seçilebilmek için,

- Yetkili bir HP Toptancısı (Arena, Index, Mikroset) tarafından tavsiye edilmek
- www.modusmedia.ie/hpstar adresindeki giriş seviyesi satış sınavını (sales associate test) geçmek
- HP'den sorumlu bir kişi belirlemek
- E-mail adresi

gerekmektedir. Bu şartları sağlayan bayiler Connect Reseller olmak için başvurabilir.

Getirdiği Faydalar

- Connect Reseller logosunu kullanabilme imkânı
- Bilgi destek hizmetleri; bunlar içerisinde güvenli Connect On-Line web sitesine giriş, HP satış literatürüne on-line erişim.
- Son kullanıcılar tarafından tanınma
- Connect Reseller'lara özel programlardan yararlanabilme
- Channel e-mail adresinden sürekli bilgi akışı

A.V.: “SELECT Business Reseller” kavramı hakkında da biraz bilgi alalım. Sami Bey aslında ben İngilizce kavramlar kullanılmasına karşıyım. Çünkü bayilerin birçoğu İngilizce

bilemedikleri gibi, madem Türkiye’de yaşıyoruz, ülkemizde Türkçe kavramları kullanmamız daha doğru olmaz mı?

S.V.: HP uluslararası bir şirket. Tüm dünya ülkelerinde İngilizce kavramlar kullanılıyor. O nedenle mecburen bizler de İngilizce kavramlar kullanmaktayız.

Select Business Reseller seviyedeki iş ortakları esas olarak Orta ve Küçük büyüklükteki şirketleri hedeflemiş ve bu firmaların donanım, yazılım ve servis ihtiyaçlarına cevap verebilecek teknik ve satış kadrosunu bünyesinde bulunduran IT firmalarıdır. Bu seviyede yer alabilmek için gerekli eğitimlere katılmış olmanız ve iş planınızın HP tarafından kabul edilmiş olması gerekmektedir.

Bir Select Business Reseller olarak seçilebilmek için,

- Connect Reseller kriterlerine uygun olmak
- Yetkili bir HP Toptancısı (Arena, Mikroset, Index) tarafından tavsiye edilmek
- HP ile minimum düzeyde bir iş hacmi geliştirmiş olması
- HP odaklı satıcı iş planı
- En az iki adet HP Star Teknik Sertifika

NSP/PCP – Network Systems Professional/PC Systems
Professional

DSP/SMP –Document System Professional/Storage
Management Professional

LFP – Large Format Printing ve bir adet HP Star Satış
Sertifikası

SP- Sales Professional sahibi eleman bulundurmak.

- HP odaklı iş planının hazırlanması

Getirdiği Faydalar

- Connect Reseller'lara sağlanan tüm faydalar
- Demo ürünlerinden faydalanma
- Business Reseller'lara özel programlara (HP Fırsat) katılabilmek
- HP Reklamlarında yer alabilmek
- HP Türkiye www.hp.com.tr web sitesinde yer alma
- Toptancı üzerinden kurallı olarak pazarlama fonu kullanabilmek
- Connect Business Reseller lar için özel olarak yapılan toplantılara katılma
- HP Teknoloji Finans hizmetinden yararlanma

A.V.: Sami Bey, son olarak SELECT Corporate Reseller ve SELECT Value Added Reseller iş ortaklıkları hakkında da bilgi alarak, söyleşimizi sonlandıralım.

S.A.: SELECT Corporate Reseller seviyesindeki iş ortakları kurumsal müşterilerdeki IT gereksinimlerine komple çözüm sunabilecek teknik ve satış kadro, finansal yeterlilik ve bölgesel yaygınlık özelliklerine sahip olmalıdır.

HP ile detaylı iş planı, stok ve sipariş bilgilerinin düzenli olarak sağlanması, pazarlama faaliyetlerinin planları düzenli olarak sunulmalıdır. Teknik ve satış sertifikalı elemanların bölgesel bazda yeterli sayıda olması gerekmektedir.

Bir Select Corporate Reseller seçilebilmek için;

- Connect Business Reseller kriterlerine sahip olmak
- HP ürünlerinde yüksek iş hacmi
- Organizasyon büyüklüğü
- HP odaklı iş planı
- Kurumsal müşterilere yönelik komple çözümler sunabilme
- Kuvvetli servis organizasyonu
- Düzenli stok-sipariş bilgisi
- Düzenli satış raporları

Getirdiği faydalar,

- Connect Business Reseller'lara sağlanan tüm faydalar
- Pazarlama aktiviteleri için fon

- HP ile direk kontrat
- Büyük projelerde HP desteği
- Yurt dışı eğitim ve tanıtım amaçlı organizasyonlara katılım.
- Corporate Reseller'lara yönelik özel rebat programlarına katılım

SELECT Value Added Reseller seviyesindeki iş ortaklarımız ise sektörel bazda yazılım ve donanım çözümleri sunabilen ve bu çözümlerine destek verebilecek kapasitede olan IT firmalarıdır. Servis ve çözüm gelirlerinin toplam gelirdeki oranının yüksekliği bu firmaların hedeflerini gösterir. Organizasyon büyüklüğu bu seviyede de önemli bir unsurdur.

Bir Value Added Reseller olabilmek için;

- Corporate Reseller kriterlerine sahip olmak
- VAR kontratlarındaki şartlar için gerekli eğitimlerin alınması
- Sektörel bazda en az bir özel çözüm
- Güçlü servis yapısı
- Donanım ve yazılım kombinasyonlu toplam çözüm
- Toplam gelirden çözüm ve servis gelirlerinin yüksek oranı

Getirdiği faydalar,

- Corporate Reseller'lara sağlanan faydalar
- Özel web sayfalarından ve kaynaklardan yararlanma
- Büyük projelerde HP desteği
- HP çözümlerine yönelik eğitim ve seminerlere katılım
- Özel promosyonlardan yararlanma
- HP ile direk kontrat

Sayın Varol, böyle bir söyleşiyeye imkân tanıdığınız için teşekkür ederim. Eğer arzu ederseniz ileride bölümünüz öğretim elemanlarına da teknik anlamda bilgi transferi yapmaya hazırız.

A.V.: Ben de size teşekkür eder, bu tür faaliyetlerinizin Elazığ'ımızda devamını ve çalışmalarınızda başarılar dilerim.

CUMHURBAŞKANIMIZ SAYIN SÜLEYMAN DEMİREL ve ENERJİ

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Keban denildiğinde hidroelektrik enerji santralının akla geldiğini, Hidroelektrik Santraller Programının da Türkiye’de sadece Keban Meslek Yüksekokulu’nda bulunduğu gerçeğinden hareket ederek, Fırat Üniversitesi Senatosu, Fırat Üniversitesi Keban Meslek Yüksekokulu’na Süleyman Demirel Keban Meslek Yüksekokulu adını verme kararını aldı. Keban Hidroelektrik Santralının elektrik üretimine başladığı tarih üzerinden tam 25 yıl geçmiş. Bu iki önemli olayı yerinde kutlamak amacıyla, Fırat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Eyüp G. İsbir Sayın Cumhurbaşkanı’na bir mektup göndermiş. Sayın Cumhurbaşkanımız da bu daveti memnuniyetle karşılayarak,

birçok yoğun işinin içerisinde Elazığ'a gelmeyi kabul ettiği için, Keban Hidroelektrik Santrali'nin enerji üretimine geçişinin kutlama töreni 20 Haziran 1999 Pazar günü Keban ilçesinde yapıldı.

Elazığ halkı o gün Sayın Demirel'in Elazığ'da bulunmasının heyecanını yaşadı. Bu heyecanı yaşayanlar arasında ben de vardım. Çünkü Keban Hidroelektrik Santrali'nin toplam 8 türbininden son 4'ünün montajının sürdürüldüğü 1980 yılında incelemeler yapmak üzere santralde bulunmuştum. Montaj işlemlerini bizzat yerinde inceleme fırsatını yakalamış olmam, meslek hayatına atılmamın ilk yıllarında bana büyük bir heyecan vermişti. Keban Hidroelektrik Santrali ile ilgili bazı gerçekleri de bu vesile ile öğrenmiştim. Örneğin Keban Hidroelektrik Santralinde ilk dört türbinin millerinin boyu, ikinci dört türbindekenden üçer metre daha uzun. İkinci dört türbine ait mil boylarının kısaltılmasının nedeni vibrasyonu önlemek. Türbin çarkında meydana gelen kavitasyon nedeniyle, çark yüzeyinin süngerimsi gözenekli bir hal almasını önlemek için emme borusu girişine hava üfleme vb. çeşitli önlemlerin alınması söz konusuydu. Yani Keban Hidroelektrik Santrali kurucu konsorsiyum için de bir bakım eğitim, araştırma-geliştirme merkezi olmuştu. Yapıldığı yıllarda dünyanın sayılı hidroelektrik santralleri arasında yer alan bu barajın temelini dönemin Başbakanı Sayın Süleyman Demirel atmıştı.

O dönemlerde Elazığ'da ticarete önemli bir gelişme yaşıyordu. Ortaokul öğrencisi olduğum o zamanlar okul saatleri sonrasında minibüsümüzle barajda çalışan yolcuları taşıırken (muavinlik yaparken) büyük zevk duyardım. Yapılan büyük harfiyatları görmek bende hayret ve heyecan uyandırıyordu.

Sayın Cumhurbaşkanımız konuşmasında her ne kadar mühendislerimiz Keban'ı GAP Projesine dâhil etmiyorlarsa da, Keban'ın GAP Projesinin başı olduğunu, 12 Haziran 1966'da Merhum Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ile Keban Barajının temelini attığını, aradan 30 sene geçmesine rağmen tekrar buraya (Keban'a) gelmenin kendisine nasip olduğunu belirtti. Keban Barajı'nın Fırat nehrine vurulmuş altın bir kelepçe olduğunu, Türkiye'nin 1965'de elektrik üretimi 4,5 milyar KWh iken, bugün 115 milyar KWh elektrik ürettiğini, yani 30 misli artış olduğunu, temel atıldığı günlerde çeşitli eleştiriler aldıklarını, nereden para bulunacağını, Türkiye'nin bu kadar elektrik enerjisini üretmeye gereksiniminin olmadığını söyleyenlerin bulunduğunu dile getirdi.

Fırat nehri üzerinde daha sonraki yıllarda diğer hidroelektrik barajların kurulması gerçekleşmiş veya hala bazılarının inşaatları devam ediyor. Karakaya, Atatürk, Birecik ve Karkamış 600 km'lik mesafe üzerine Fırat üzerine dizilmiş hidroelektrik santraller olmaktadır. Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel barajların babası olarak bilinir. Herhalde bu

nedenledir ki Rektör Prof. Dr. Eyüp Günay İsbir'den mektup aldığında kutlama törenine katılmaya karar veriyor.

Ülkelerin gelişmesinde enerjinin ne kadar önemli olduğunu artık herkes biliyor. Enerji ile ilgili kararlar verilirken de çevre dostu olan kaynaklara öncelik verilmeli. Hidroelektrik santraller temiz enerji kaynakları arasında sayılabilir. Her ne kadar baraj inşaatının yapıldığı alanlarda doğal arazi yapısı değişikliğe uğruyorsa da, iyi bir ağaçlandırma ile çok daha iyi görünüm elde edilebilir. Hızlı gelişen teknolojiyi yakalamak istiyorsak, bu süreci gerçekleştirmenin birinci koşulunun yeterli elektrik enerjisi üretmek olduğu unutulmamalı.

I.TÜRK DÜNYASI MATEMFATİK SEMPOZYUMU VE BİLİŞİM

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Elazığ son günlerde önemli toplantılara sahne oluyor. 25-28 Haziran 1999 tarihleri arasında 7. Hazar Şiir Akşamları yapıldı. Hazar, Elazığ'ın güneyinde yer alan şirin bir göldür. Bu göl ile ilgili birçok efsanevi hikâye mevcut. Şiir Akşamlarına Türkiye dışındaki ülkelerden katılımlar da söz konusu idi. Şairlerimiz, bu toplantı sayesinde yazdıkları güzel şiirlerini hem Elazığ halkına hem de yazılı ve görsel medya aracılığı ile Türkiye'ye duyurmaya çalıştılar.

29 Haziran – 2 Temmuz 1999 tarihleri arasında ise Fırat Üniversitesi bünyesinde “I. Türk Dünyası Matematik Sempozyumu” yapıldı. Bu sempozyuma 60'ı yurtdışı olmak üzere, 183 bilim adamı katıldı. Azerbaycan, Kazakistan,

Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Rusya ve Tataristan gibi ülkelerden gelen birçok bilim adamı sempozyuma katılmıştı.

Uluslararası düzeyde yapılan toplantılara her ülkeden katılımcıların gelmiş olması doğal bir olay. Ama bu sempozyuma özellikle Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetlerinden gelenlerin sayısının çokluğu dikkatimi çekti. Bu tür etkinlikler Türk Cumhuriyetleri ile ilişki kurmak için güzel organizasyon örnekleri olmaktadır.

Açılış konuşmalarının ardından Prof. Dr. H. Hilmi Hacısalihoğlu kürsüye gelerek ilk tebliğini sundu. Tebliğinde ağırlıklı olarak işlediği konu, tarihte Türk bilim adamlarının bilime yaptığı katkılar sahasında oldu. Türk bilim adamlarının bilime katkılarının hiç de az olmadığını, ancak bazı bilimsel faaliyetlerin Türkler tarafından keşfedildiği gerçeğinin tarih boyunca kamufle edilmeye çalışıldığını, Arizona Üniversitesi'nde bir bilimsel kuruluşun dünyanın seçkin bilim adamlarının isimlerini tespit ederek ay üzerindeki tepelere ve kraterlere verdiğini ve bir ay haritası yayınladıklarını, bu yayında 11 Türk bilim adamının isimlerinin de yer aldığını belirten Hacısalihoğlu; tarihte bilişim sektörüne katkı sağlayan Türklerin bulunduğunu, örnek olarak El-Harezmi'nin isminin verilebileceğini, bu isim liyezon ile değiştirerek Algoritma şeklini aldığını, Algoritmanın ise programlama tekniğinin temeli olduğunu vurgulamıştır.

Programlamanın temeli olan algoritma tekniğinin bir Türk bilim adamı tarafından ortaya çıkarıldığını önceleri dünya ülkelerinin kabullenmek istemediklerini, ancak üç yıl önce yapılan bir bilgisayar sempozyumunda, algortimanın babasının Türk olan El-Harezmi'nin olduğunun kesin olarak tescil edildiğini söyleyen Hacısalihoğlu; konuşmasında Türk bilim adamlarının diğer alanlardaki gelişmelere ne tür katkılar sağladıklarını örneklerle vermeye çalıştı.

Türk bilim adamlarının tarih boyunca bilime katkısının yeterli araştırılmadığı kanısı hâkim. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılması sonucunda Türk Cumhuriyetleri ile kurulan iyi ilişkiler sonucunda, Türkler tarafından bilime ne tür katkıların olduğu konusunda yakın gelecekte yeni bilgi ve belgelerin ortaya çıkabileceği tahmin ediliyor.

Toplum olarak teknolojinin hızlı gelişimine ayak uydurmak zorundayız. Bunu sağlamak için de başta bilim adamlarımız olmak üzere tüm toplum fertlerinin yoğun çaba sarf etmesi ve bilimde ileri gitmenin, netice de insanlığa hizmet olduğunu unutmamak gerekir!

Sayfa:10

BİLİŞİM VE TÜRKÇE

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Türkiye’de her seviyedeki okullarımızda İngilizce dili ile eğitim günden güne yaygınlaşmakta ve İngilizce eğitim yapan okullar, halkımız için cazibe unsuru haline getirilmektedir. Çocuklarımıza daha anaokuluna başladığı dönemlerde bile İngilizce öğretilmeye çalışılıyor. Bu süreç öğrencinin sonraki eğitimi boyunca devam etmektedir.

Son günlerde çok tartışılan bir konu, günden güne Türkçe’imizde artarak kullanılan İngilizce veya diğer yabancı dillerden uydurularak konulan sözcükler. Kent sokaklarında İngilizce mağaza isimleri, bilimsel bir toplantıda konuşan bilim adamlarımızın her cümlede bir iki İngilizce sözcük kullanma hastalığı vb. davranışlar, güzel Türkçe’mizin günden güne yabancılaştırılmasını körükler niteliktedir.

Bilişim kesiminde İngilizce sözcük kullananların sayısı çok fazla. Dikkatimi çeken bir durum, bazı İngilizce bilişim terimleri için uygun Türkçe sözcükler olmasına karşın, ısrarla İngilizce kullanılmasını isteyenler var.

Türk Bilişim Derneği (TBD) Bilişim Terimleri Sözlüğü yayınlamış durumda. Bu tür bir sözlük hazırlanırken, İngilizce bir sözcük için türetilen bir Türkçe sözcüğün Türkçe dil yapısına ve kurallarına uygunluğu dikkatle incelenir.

Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, Türkçe'nin matematik gibi bir dil olduğunu söylüyor. Bunu söyleyenlerin yalnız kendileri olmadığını, Alman ve diğer yabancı dil bilimcilerinin bu gerçeği ortaya koyduklarını belirtiyor. Hatta sanki matematikçilerin bir araya gelip bu dili ortaya koydukları bir dil gibi olduğunu, ancak Türkçe'nin aslında on bin yıllık bir dil olduğunu vurguluyor. Türkçe'nin köklerinin, takılarının, Türkçe 'de ses uyumlarının bulunduğunu belirten Sinanoğlu, bu ses uyumlarının geometrik olduğunu belirtiyor. Örneğin küpün yüzeydeki köşelerine kalın sesli (a, ı, o, u) harflerin ve altına da ince sesli (e, i, ö, ü) harflerin konulduğu düşünülürse, gerçek Türkçe kelimeler hep bir yüzeyde kalır, ayrıca bu küpün bakışıklığının (simetrisinin) olduğunu, mesela küp 90 derece döndürüldüğünde a'nın ı'ya, u'nun a'ya gittiğini ve kelimelerdeki harflerin de buna kurala göre gittiğinin görüleceğini; bunun öbek (grup) kuramı olduğunu, bu

nedenle Türkçe'deki bütün kelimelerin iki tane eşdeşlik sınıfına ayrıldığını söylüyor.

Güzel Türkçe'mizi geliştirmek, zenginleştirmek ve diğer dillerin etkisinden kurtarmak için toplum olarak her seviyede mücadele vermemiz gerektiğine inanıyorum. Bunu sağlamak için de önce biz yazarlar Türkçe'mizdeki sözcükleri doğru kullanmamız gerekir. Maalesef bütün çabalarımıza rağmen, yanlış veya yabancı dillerden Türkçe'mize giren kelimeleri sık sık kullandığımız oluyor. Yukarıda belirtilen nedenlerle Bilişim Terimler Sözlüğü'nün de yeniden elden geçirilmesi ve Sinanoğlu'nun belirttiği gibi kelimelerin matematiksel Türkçe özellik ve kurallarına uyduğundan emin olunmalıdır.

GÜNEŞ TUTULMASI VE INTERNET

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

11 Ağustos 1999 günü asrın on güneş tutulması vuku bulacak. Güneş tutulmasının en seyredilebilecek illerin içinde Elazığ da yer almaktadır. Birkaç aydan beri Elazığ'da yoğun faaliyetler sürdürülmektedir. Fırat Üniversitesi, valilik, belediye ve sivil toplum örgütleri bu kapsamda çeşitli hazırlıklar yapmaktadır. Güneş tutulmasını izlemek için yurtdışından 3 bin civarında yabancıların Elazığ'a gelmesi bekleniyor.

Mayıs sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nden bir elektronik posta aldım. Arama motorlarını kullanarak web sayfamı ziyaret eden bilim adamı Dr. B. Yen, 11 Ağustos'taki güneş tutulmasının en iyi izlenecek yerlerden birinin Elazığ ili olduğunu ve büyük teleskopunu alarak geleceğini, kendisine yardımcı olup olamayacağımı soruyordu. Ayrıca kendi web sayfalarını link yaparak, Elazığ ili ile ilgili hazırladığı bilgileri

ziyaret etmemi istiyordu. <http://www.comet-track.com/elazig/elazig.html> ve <http://www.comet-track.com/eclipse/secl98/secl98.html> adreslerinde güneş tutulmasının en iyi nerelerden izlenebileceği bir harita üzerinde tüm koordinatları verilerek gösterilmişti. Web 'de Elazığ'ın tarihi yerlerinde Harput Kalesi ile Hazar Gölü'ne ait güzel resimler bulunuyordu. Ayrıca 1994 yılında Baja Mexico, Bahia Las Animas'tan 1995 yılında Hindistan'ın Chattargargh'tan ve 1998'de Caribbean'dan izlenen güneş tutulmalarına ait bilgilerin ve resimle yer alıyordu. Globalleşen dünyamızda iletişim teknolojileriyle haberleşmenin, bilgi aktarımının ve tanışmanın artık hiç sorun olmadığına güzel bir örneğini yaşadım. İnternet aracılığı ile ilgili olarak çok sık elektronik postalar alıyorum. Mesaj gönderenlerin büyük bir bölümü ile önceden tanışmıyoruz. Ama güneş tutulması olayı sayesinde farklı ülkelerden birçok yeni arkadaş edinmiş oldum.

Tam güneş tutulmasının yaşanacağı süre birkaç dakikayı bile bulmayacak. Ancak buna rağmen dünyanın değişik ülkelerinden birçok yabancı, binlerce kilometre mesafeden gelerek güneş tutulmasını izleyecek. Yabancılar için birkaç dakikalık bir olay bile çok önemli iken, acaba bizde de aynı merak var mı diye araştırmak istedim. Bu amaçla Fırat Üniversitesi'nin bazı öğretim elemanlarına güneş tutulması nedeniyle 11 Ağustos'ta Elazığ'da kalıp kalmayacaklarını sordum. Yüzde 80'inin cevabı olumsuzdu. Yani güneş tutulması

Fırat Üniversitesi'ndeki bazı öğretim elemanlarının dahi ilgisini çekmiyordu.

Güneş tutulması nedeniyle Türkiye'den de büyük katılımlar söz konusu. Türkiye'de astronomi ile uğraşan bilim adamlarımızın önemli bir bölümü Elazığ'a gelecek ve Fırat Üniversitesi koordinatörlüğünde bir sempozyum düzenleyeceklerdir. Birçok turistik yer potansiyeline karşın, turist çekmede arzu edilen talebi bulamayan şirin Elazığ için 11 Ağustos 1999 tarihinin bir başlangıç olacağını ümit ediyorum. Bu potansiyelin değerlendirilmesinde Internet'te web sayfaları oluşturularak büyük destek alınabilir.

DAP ÇALIŞMALARI MALATYA'DA TARTIŞILDI

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Doğu Anadolu Bölgemizin kalkınması, sosyal refah seviyesinin artırılması ve bölgeden batıya olan göçün azaltılması amaçlarıyla gündeme gelen Doğu Anadolu Projesinin (DAP) başlatıldığı tarih üzerinden 11 ay geçti. Proje tüm hızı ile sürdürülmektedir. Projeyi başarıya ulaştırmak, toplumun proje üzerindeki görüşlerini almak ve projedeki katkılarını artırmak için 1999 yılı içerisinde bölgesel toplantılar yapılmaktadır. DAP Bölge Toplantılarının birincisi 29-30 Nisan 1999 tarihleri arasında Kars'ta, ikincisi 1-3 Haziran 1999 tarihleri arasında Van'da yapılmıştı. Doğu Anadolu Projesi'nin (DAP) III. Bölgesel tanıtım toplantısı ise 22-23 Temmuz 1999 tarihleri arasında Malatya'da yapıldı. Yapılan bu bölgesel toplantılar, projenin yönlendirilmesine çok büyük faydalar sağlamaktadır.

Malatya'daki toplantıya Erzincan, Malatya ve Tunceli illerinin valileri; Bayburt, Bingöl, Elazığ ve Gümüşhane illerinin Vali Vekilleri; Atatürk, Fırat, İnönü Üniversitelerinin Rektörleri; Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerinin Rektör vekilleri; DAP Üniversite Koordinatörleri; DPT Müsteşarı, DPT Kalkınmada Öncelikli Yörelere Genel Müdürü, daire başkanları ve uzmanları, belediye başkanları, yardımcıları, ilçe kaymakamları ve sivil toplum örgüt yöneticileri katıldı. Toplantıda bölge sorunları masaya yatırılarak çözümlerin neler olabileceği konuları tartışıldı.

Doğu Anadolu Projesi ile ilgili olarak mevcut durum ön raporu; mevcut durum ve analiz raporu; strateji ve yeniden yapılanma senaryoları; Doğu Anadolu Kalkınma Ana Planı; Ön fizibilite ve fizibilite etütleri, yönetici özeti ve nihai raporlar olmak üzere toplam 6 ayrı rapor hazırlanacaktır. Bunlardan mevcut durum ön raporu Aralık 1998'de, mevcut durum ve analiz raporları ise Temmuz 1999'da DPT Müsteşarlığı'na teslim edilerek kabul görmüştür. Ağustos 1999 ayı ile birlikte strateji ve yeniden yapılanma senaryo çalışmaları başlatıldı.

Toplantıda en renkli konuşmayı Erzincan Valisi Recep Yazıcıoğlu yaptı. Kılık kıyafet yönetmeliğine uymayan, rahat ve de bürokrasiye karşı yaptığı korkusuz konuşmalarıyla tanınan Yazıcıoğlu'nun eleştiri dolu sözleri arasında bir ifadesi dikkatimi çekti. Yazıcıoğlu, her şeyin devletten beklenilmemesi ve halkın gücünün de sisteme katılması gerektiğini, aksi

takdirde projelerde başarı elde edilemeyeceğini vurguladı. DAP projesi de Yazıcıoğlu'nun belirttiği ilkeleri taşıyacak. Yani GAP gibi kamu ağırlıklı bir proje olmayacak. Bu projede illerin potansiyellerinin neler olduğu ortaya konulacak ve DAP Bölgesindeki 16 il için toplam 64 adet fizibilite çalışması yapılacaktır. Özel sektöre ait yatırımcılar, bölgede yer alan bir ilde yatırım yapmak istediklerinde karşılarında hazır bazı projeler bulabilecekler.

Günümüzde bölgesel kalkınma projelerinin hayata geçirilmesinde, halkın desteğine artık şiddetle ihtiyaç bulunmaktadır. Günümüz mevcut bütçe kaynakları göz önüne alındığında, her şeyi devletin yapmasını beklemenin zamanının geçtiği görülecektir. Doğu Anadolu Bölgemizde doğup büyüyen, ancak sonra bu bölgeden elde ettikleri kazançlarıyla batıya göç eden birçok iş adamımız var. Bu iş adamlarımıza buradan seslenmek istiyorum. Doğup büyüdüğünüz, imkânlarını kullanarak zengin olduğunuz ve halen birçoğunuzun aile fertlerinin yaşadığı yörenize diyet borcunuzu ödemenin zamanı acaba gelmedi mi?

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ BAYİLERİ VE SIKINTILAR

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Son yıllarda şirketlerin en fazla hangi kesimde faaliyette buldukları konusunda bir araştırma yapılacaktır. Yeterli bilgi birikimi olmayan, konu ile ilgili daha önceden yakından uzaktan uğraşmayan, ancak biraz cesareti bulunan bazı kişiler şirketi veya bayiliği bir vesileyle kurmakta, ancak verdiği hizmetlerde daha fazla para kazanma amacıyla her şeyi yüzüne gözüne bulaştırabilmektedir.

Bilindiği üzere dünyanın birçok ülkelerinde malını satmak isteyen şirketler, ülkelerde bir ana bayi saptamakta ve bu ana bayi de ülke içerisinde alt bayilikler vererek sattığı mallarla ilgili teknik destek vermeye çalışırlar. Ana bayi belirlenirken yurtdışındaki şirketlerin seçimde çok titiz davrandıklarını biliyorum. Ancak ülke içerisinde bayi

belirlenirken maalesef yeterli incelemenin yapılmadan bayilikler verildiği, sorumluluğunu aldığı işin bilincinde olmayan alt bayiler de nasıl daha fazla para kazanırım hastalığına yakalandığı için müşterilerine eziyet edebilmektedir.

Şimdi anlatacağım konu bizzat kendimin yaşadığı bir olaydır. Büyük bir proje nedeniyle basım işlerinde kullanılabilcek bazı çoğaltma makineleri aldık. Bu makinelerin hepsi garanti kapsamında. Garantinin neleri kapsadığı, her makinenin özelliğine göre değişebilmektedir. Bu makinelerin bölgesel bazda teknik servisleri bulunmaktadır. Ancak üzülererek belirteyim ki bu bölgesel teknik servislerin bazıları, kendilerine zorunlu bağlı olmayı kendi menfaatleri doğrultusunda kullanmak için her türlü yola başvurabilmektedir. Yürüttüğümüz projenin gereği olarak oldukça büyük miktarlarda baskı yapmamız gerekebilmekte, dolayısıyla zaman bizim için çok önemli bir unsur haline gelebilmektedir. Baskı makinelerinde en önemli sarf malzemeleri arasında toner yer almaktadır.

Kamu dairelerinde mal alımlarında takip edilen bir ihale kanunu vardır. Kendi isteğinize bağlı olarak mal alımı gerçekleştiremezsiniz. Örneğin 4 milyara kadar üç teklif ile satın alma işlemleri yapabilirsiniz. Yani eğer birkaç kutu toner alacaksanız en az üç ayrı şirketten teklif alarak alımı

gerçekleştirmek zorundasınız. Bu tür satın almalar yaparken tonerin orijinal olması şartı aranır. Çünkü aynı kalitede olmayan toner, makinede sorunlar yaratabilir. Bu noktada bir gerçek ortaya çıkıyor. Genelde teknik servislerin mallara belirledikleri fiyatlar, diğer şirketlere göre daha yüksek olabiliyor. Siz satın alma işlemini gerçekleştirirken mecburen daha düşük fiyatla satan şirketten malı almak zorundasınız. Satın alma işlemini, bölgenizdeki bayiden almamışsanız ve de teknik yardım için teknik servisten yardım almaya mecbur kalırsanız, mahvoldunuz demektir.

ASTRONOMİ VE ASTROLOJİ

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

7-10 Ağustos 1999 tarihleri arasında Fırat Üniversitesi'nde "XI. Ulusal Astronomi Kongresi" yapıldı. Genelde iki yıl aralıklarla sonu çift rakamla biten yıllarda yapılan bu kongrenin, 1999 yılında Elazığ şehrinde gerçekleştirilmesinin ayrı bir önemi vardı. Çünkü bin yılın son tam güneş tutulması 11 Ağustos 1999 günü Atlantik Okyanusu'ndan başlayarak, İngiltere, Fransa, Avusturya, Romanya, Türkiye, Irak, Suriye'yi geçerek Hint Okyanusu'na ulaşırken; Türkiye'den de Kastamonu, Çorum, Amasya, Tokat, Sivas, Elazığ, Diyarbakır ve Batman üzerinden geçecekti ve bu illerimiz arasında güneş tutulmasının en net izlenebileceği yerler arasında Elazığ da yer alıyordu.

Türkiye'nin birçok üniversitesinden değerli bilim adamları, hem kongreye katılmak hem de deneysel çalışmalar

yapmak için Elazığ'a gelmişlerdi. Dört gün süren kongre boyunca biri birinden ilginç birçok bildiri tartışıldı. Bazı bildirimler ise Elazığ'da güneş tutulması anında ne tür deneylerin yapılacağı ve ne tür sonuçların alınmasının beklendiği konularını içeriyordu.

Yeterli düzeyde din eğitimi almadan köylerde imam olarak geçinen bazı cahil din hocalarının “Ay nurdur, aya insan gidemez” iddialarını çocukluğumuzda kulaklarımızla bizzat duyarken, bu yanlış yönlendirilmelerin bizde yaratmış olduğu şüpheli düşüncenin; lise yıllarımızda Apollo 11 ile Ay'a insanların gönderildiği gün, ortadan kalkmasının bizde yarattığı rahatlamaı çok iyi hatırlıyorum. O yıllarda liselerde astronomi adı altında bir ders alırken, düşünemeyecek derecede çok büyük bir evrenin varlığını gezegenleriyle, yıldızlarıyla, güneş sistemiyle öğrenirken, biz öğrencilerde “Keşke astronom olsam” isteğini doğuruyordu. 1974 yılından itibaren astronomi dersinin zorunlu ders olmaktan çıkartılarak seçmeli ders haline getirilmesi sonucu, bizim yaşadığımız heyecanı bizden sonraki kuşaklar yaşayamadı. Yanılmıyorsam günümüzde sadece bir iki özel ortaöğretim kurumu dışında astronomi dersini veren okullarımız bulunmamaktadır.

Astronomi ile astroloji sözcüklerini biri biriyle karıştıranların sayısı herhalde çok fazla olsa gerek. “Astronomi ile uğraşan bilim adamlarının herhalde en sinirlendiği sözcük hangisidir?” diye sorulacak olursa, kanımca çoğundan alınacak

cevap “Astroloji” olacaktır. Çünkü astroloji ile uğraşanların netice itibariyle yaptıkları iş falcılıktır. Özel televizyonlarda zaman zaman falcılık yapanları görmüşsünüzdür. Genelde bayan olan bu falcılar astroloji ile uğraştıklarını ve bireylerin hangi burca ait olduklarına bakarak karakterlerini okuyabildiklerini iddia ederler. Bu işleri yaparken de evrenin gizemli yönlerini kendilerine malzeme olarak kullanırlar.

Bu kongre ile birlikte istenilen düzeyde olmazsa bile Türkiye’de astronomi alanında bazı güzel gelişmelerin olduğunu duymak, ileride ülkemizin uzay ile ilgili yapacağı çalışmalar için umut verir nitelikte görülüyor. Üç büyük üniversitemizde Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümlerinin eğitim ve öğretim vermesi, Antalya’da TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi’nin yıllardır faaliyetlerini sürdürmesi, sevindirici gelişmelerdir.

1999 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi’nin Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümünün bazı öğretim üyeleri “Anketlerle Türkiye’de Astronomi” adı altında bir çalışma yapmışlar ve astronomiye ilgi duyan insanların genelde 15-30 yaş arasında olduklarını, astronomi alanında halka yönelik Türkçe kaynak ve malzemelerin yeterli ve çeşitli olamayışı yanında, yabancı kökenli kaynakların da temininde güçlük çekildiğini saptamışlar.

Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü mezunlarının son yıllarda yaşadıkları sorunların başında istihdam konusunun geldiği de bir gerçek olarak karşımıza çıkıyor. Önceleri öğretmen olarak tayinleri yapılabilen bu bölüm mezunları, maalesef artık günümüzde bu imkândan da mahrum bırakılmışlardır. Diğer birçok meslek guruplarında olduğu gibi astronomi bölümü mezunları da iş bulamazken, çok başarılı öğrencilerimizin bu bölümleri seçmeleri elbette ki beklenemez. Oysa Türkiye'nin bu sahadaki faaliyetlerine hız verebilmesinin yolu, öncelikle bu alanda eğitim veren kurum mezunlarının istihdam sorununun çözülmesinden geçmektedir.

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ BAYİLERİ VE SIKINTILARI-2

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Geçenlerde baskı makinemizin tonerinin bitmesi sonucunda bir hata mesajı ortaya çıktı. Hata kodlarının ne olduğu konusundaki kitapçıkların makineyle birlikte verilmemesi yüzünden eliniz kolunuz bağlı kalmaktadır. Dolayısıyla servisi çağırmak zorunda kaldık. Gelen personel tonerin kendisinden alınmadığını bildiği için ortaya çıkan hata için bahaneler uydurdu. “Orijinal toner kullanmadığımız için makine bozulmuş” dedi. Kendisine “Orijinal olmadığını nasıl anladınız?” denildiğinde, “Ben kokusundan anlarım, farklı bir koku geliyor” diye cevap verdi. Düşünebiliyor musunuz toner koklanarak sahte olup olmadığını tespit edebilen burunlar var.

Makine ile birlikte verilen toner kutusu ile bir sonra kullanılan toner kutularını kendisine gösteriyorsunuz ve “Aynı değil mi?” diye soruyorsunuz, o gene “Paketler de aynı olabilir, seri numaralar da aynı olabilir, yazılar da aynı olabilir, ancak içine doldurulan kutu içeriği farkı olur” diye diyor ve “Ben bu makineye garanti kapsamında elimi sürmem” diyerek çekip gidiyor. Tüm işiniz ortada kalıyor ve bu yüzden zararlarınız oluyor.

Kokusundan tonerin kalitesini anlayan bir teknik servis elemanı karşısında bilimsel bazı veriler sunmak herhalde daha mantıklı olur düşüncesi ile farklı olduğu iddia edilen tonerleri kimya laboratuvarında analiz ettirme durumunda kaldık. Rapor sonuçları tonerlerin aynı olduğu gerçeğini ortaya koydu. Biz bu işlerle meşgul olarak zaman kaybederken, ortaya çıkan hatanın basit bir kodlama ile giderildiği gerçeğini diğer bir kaynaktan öğrendik. Makinenin hiçbir yerine dokunmadan sadece kodlama ile makinenin çalıştığını gördük. Şimdi soruyorum, bu bayiye nasıl güvenirsiniz! Bu zihniyetteki teknik servisler gelip makinenin filan parçası bozulmuş deyip size yüklü fatura çıkaramaz mı? Günlerce çalışmalarımızı aksatan ve zarar etmemize neden olan bu tür insanlardan medet beklenir mi?

Bazı bayiler kim bilir nice insanları kandırmış ve haksız yere para kazanmışlardır. Hele karşılarında da bir kamu kurumu varsa, kurum amiri para nasıl olsa kendi cebinden çıkmıyor diye olayı sıkı takip etmiyorsa, nice kazıklar yenilmiştir. Buradan tüm tüketicilere seslenmek istiyorum. Sizi ve ülkemiz çıkarlarını sömürmek, haksız kazanç sağlamak isteyen vampirlere meydanı bırakmayalım. Önce ilgili şirket

veya bayilerin bağlı oldukları ana şirketlere olayları duyuralım. Yurtdışındaki üretici şirketlere yazılar yazalım. Çünkü Almanya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde uzun yıllar kalmış bir kişi olarak tüketici şikâyetlerine ne kadar itibar edildiğini ve ciddi şirketlerin olaylar üzerine nasıl gittiğini çok iyi biliyorum. Bunlar haricinde yasal yollarla da haklarımızı korumanın mücadelesini verelim.

IŞIK KİRLENMESİ

Prof. Dr .Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Kirlenme sözcüğü tek başına kullanıldığında yeterli bir anlam ifade etmez. Oysa havanın, suyun veya çevrenin kirlenmesi denildiğinde hangi ortamın kirliliğinden bahsedildiği rahatça anlaşılabilir. O kadar çok kirlenme çeşitleri var ki saymakla bitmez. Gelişen teknolojiye bağlı olarak kirlenme çeşitlerinin de günden güne arttığı görülür. Örneğin gürültü, görüntü veya ışık kirlilikleri, teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı ve çevreyi fazlasıyla rahatsız eden kirlilikler arasında yer alırlar. Özel radyo ve televizyonların Türkiye’de birbiri ardına açıldığı 1991’den sonra, ses ve görüntü kirlilikleri insanlarımızı rahatsız etmeye başlamıştı. Televizyon yayınlarının biri birini enterfere etmeleri, bazı televizyon yayınlarının seyredilmesini engelliyordu. Bazı illerimizde televizyon yayınlarının filtrelerinin olmayışı ve üst üste binen

görüntüler yüzünden, seyredilemeyen kanalların varlığına birçoğumuz şahit olmuşuzdur. Birçok radyonun birden devreye girmesi sonucu, frekans kavgası yüzünden karışan radyo istasyonları da ses kirlenmesine neden olabilmektedir.

Yukarıda verdiğim örnekler sadece kirlenmelerden bazılarını oluşturuyor. Işık kirliliği denildiğinde “Yanlış yerde, yanlış zamanda, yanlış miktarda ışık kullanılması” olarak tarif edilmektedir. Işık kirlenmesi de teknolojinin hızlı gelişmesinin olumsuz ortaya çıkan bir ürünüdür. Çeşitli nedenlerle ışığa gereksinim duyarız. En çok kullanıldığı yerler arasında aydınlatma ve güvenlik gelmektedir. Geceleri çevremizi iyi görmek, işlerimizi geceleri de gündüz gibi sürdürmek vb amaçlarla ışık kullanırız. Kullanılan aydınlatma şeklinin kirliliğe neden olup olmadığını araştırmayız. Birkaç örnekle konuyu biraz daha açacak olursak, sokak lambalarının bazıları sokağı aydınlatmak yerine, ışığın önemli bir bölümünü gökyüzüne gönderebilmekte veya tarihi bir binayı aydınlatmak için projektörlerin amaçlanan binayı aydınlatması yerine boş bir sahayı aydınlattığına rastlayabiliyoruz. Gökyüzünün aydınlatılması, astronomi alanında çalışan bilim adamlarının gökyüzünü rahat izlemelerine engel olabiliyor.

Evlerimizde kullandığımız ampullerin birçoğu gereksiz olarak odanın tavanını aydınlatabilmektedir. Bazen de inşa edilen bazı binalarda doğal aydınlatma için yeterli pencereler konulmadığı için gündüz süresince sürekli lamba yaktığımız

oluyor. Çalıştığım fakültenin binası, yukarıda bahsedilen örneklerin hemen hemen tümünü içeriyor. Beton yığını binaya yeterli sayıda pencere konulmadığı için gündüzleri odalarımızda ve laboratuvarlarımızda sürekli elektrik lambalarını yakmak zorunda kalıyoruz. Gündüzleri lambaları yakmakla da iş bitmiyor. Aydınlatma lambaları kirişlerin ortasında kaybolduğu için ışığın önemli bir bölümü boşa gidiyor. Herhalde Türkiye’de yanlış kullanım nedeniyle boşa giden elektriğe harcanan güç, birkaç Keban Hidroelektrik Santrali değerindedir.

TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi Müdürü Prof. Dr. Zeki Aslan geçenlerde bir kongre nedeniyle sunduğu tebliğinde bir uydudan çekilen bir fotoğraf gösterdi. Gece çekilen bu fotoğrafta dünya ülkelerinin büyük bir bölümünün sınırlarını rahatlıkla biri birinden ayırmak mümkündü. Bu ışıklar gökyüzüne boşu boşuna gönderilen ışık demetini oluşturuyordu. ABD’de bu yolla kaybolan ışığın yıllık maliyetinin 2 milyar dolar, İngiltere’de ise 53 milyon sterlin seviyesinde olduğu hesaplanmış.

Işık kirliliği doğal hayatı olumsuz etkilemektedir. Işık kirliliğinin olumsuz etkilerini göçmen kuşlar, deniz kaplumbağaları, mercanlar, insanlar vb diğer canlılar üzerinde görmek mümkündür. Çoğu göçmen kuşlar gece yol alıyorlar ve sineklerle besleniyorlar. Yollarını kısmen yıldızlarla buluyorlar. Işık gördüklerinde yollarını kaybedebiliyor ve yüksek binalara çarpıp ölebiliyorlar. Göçmen kuşlarının azalması sineklerin

çoğalmasına neden olabiliyor. Bir gecede binlerce göçmen kuşunun öldüğü oluyor. Deniz kaplumbağaları kumsalda yumurtlama yaparlar. Yavrular yumurtadan çıktıklarında deniz yerine gece sahildeki ışıklara yöneliyorlar ve neticede ölüyorlar. Yapay ışıklar mercanları da etkiliyor. Mercanların renklerinin bozulmasına ve beyazlaşmasına neden olabiliyor. İnsanlar geceleri karanlıkta yatarken salgı salgılıyorlar. Bu salgılama ışık yüzünden durabiliyor ve insan sağlığını olumsuz etkileyen sonuçlar ortaya çıkabiliyor.

Sonuç olarak ışık kirliliği hem canlıların doğal dengesini bozuyor hem de ürettiğimiz enerjinin bir bölümünün israf edilmesi anlamını taşıyor. Işık kirlenmesinin etkilerini azaltmak için önce aydınlatma lambalarını üreten şirketler gerekli tedbirleri almalıdırlar. Tüketici olarak bizler de aydınlatma veya güvenlik nedenleriyle lamba seçimi yaparken daha seçici olmamız ve ışık kirliliğine sebebiyet vermeyen lamba modellerini tercih etmemiz gerekir diye düşünüyorum.

DOĞU ANADOLU PROJESİ'NİN İLETİŞİM BOYUTU

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından 1988 Yılı'nda GAP Ana Planı yaptırılmıştır. Bu plan çerçevesinde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yatırımlar devam etmektedir. GAP Ana Planının uygulanmaya konulması, bölgede hızlı bir gelişme sürecini başlatmıştır. Nitekim 1983-1997 yılları arasında yıllık ortalama büyüme hızı Türkiye genelinde %4,9 iken, Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde %7,2 olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde cazibe merkezi niteliğinde olan Şanlıurfa; 1987-1997 döneminde tarım, sanayi ve Türkiye genelinde en yüksek GSYİH artış hızına sahip il konumuna gelmiştir.

Ekonomik göstergeler itibariyle Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülen hızlı gelişme, Doğu Anadolu Bölgesi'nde görülmemektedir. Doğu Anadolu Bölgesi; 1983-1997 yılları

arasında %2,3'lük yıllık ortalama büyüme hızı ile bölgelerimiz arasında en son sırada yer almaktadır. Bu nedenle Doğu Anadolu Bölgesi'nin gelişmesine hız kazandırmak amacıyla, Bölgede yer alan Ardahan, Ağrı, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzurum, Erzincan, Hakkari, Iğdır, Kars, Malatya, Muş, Tunceli, Van illeri ile Doğu Karadeniz Bölgesi'nde bulunan Bayburt ve Gümüşhane illeri için Doğu Anadolu Projesi Ana Planı yapım çalışmaları 27 Ağustos 1998 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından başlatılmıştır.

Bu proje; Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı koordinatörlüğünde, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl Üniversitelerinin oluşturdukları Ortak Girişim tarafından yürütülmektedir. DAP Genel Koordinatörlüğü görevini, Fırat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Eyüp Günay İsbir yürütmektedir.

Doğu Anadolu Projesi'nin (DAP) amaçları

- Bölgenin diğer bölgelere göre geride olan sosyo-ekonomik gelişmesini hızlandıracak politika ve uygulamaları ortaya koymak,
- Sektörel gelişmeleri hızlandırmak üzere tarım, hayvancılık, su ürünleri, kentleşme, eğitim, sağlık, alt yapı ve belediye hizmetleri, konut, çevre, enerji, ulaştırma, haberleşme, küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi, turizm, ticaret ve göç

politikaları ve ilgili diğer alanlarda sektörel analizler yapmak ve öncelikleri belirlemek,

- Bölgede kırsal ve kentsel gelişmeyi sağlamaya yönelik önemli kamu yatırımlarını belirlemek ve özel kesim yatırımlarını özendirici politika ve uygulamaları ortaya koyarak, bölgesel gelişmeyi kamu, yerel yönetimler, özel kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde geliştirmek,
- Bölgesel istihdamın geliştirilmesi açısından önem taşıyan işgücü arz ve talebinin sektörel ve mekânsal analizini yapmak, bölgedeki insan kaynaklarının geliştirilmesi konusunda sektörel yeni projeler önermek,
- Bölgedeki ve/veya bölge dışındaki girişimcilere (yabancı sermaye yatırımları dâhil) yatırım alanlarının belirlenmesi, yatırım projelerinin hazırlanması, uygulanması, işletme yöntemi, teknoloji, finansman, pazarlama imkânlarının geliştirilmesi ve nitelikli eleman temini konularında somut öneriler geliştirmek,
- Seçilmiş yatırım konularında mevcut potansiyelin değerlendirilmesi ve yatırımcılara yön göstermek amacıyla değişik konularda fizibilite raporları hazırlamak,

- Sonuç olarak orta ve uzun dönemde bölgenin sosyo-ekonomik seviyesini Türkiye ortalamasına ulaştırmaktır.

Türkiye’de haberleşme

Son yıllarda Türkiye’de haberleşme alanında önemli gelişmeler olmuştur. Telekomünikasyon hizmetlerinin yaygınlaştırılmasında büyük kolaylık ve fayda sağlayan TÜRKSAT1-B isimli ilk Türk uydusu 10 Ekim 1994 tarihinde hizmete girmiştir. Telekomünikasyon alanında devlet tekeli devam etmektedir. Telekomünikasyon sektörünün serbestleşmesi ve kısmen özelleştirilmesine olanak sağlayan yasalar yeniden düzenlenmiş ve bununla ilgili olarak gerekli çalışmalara Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca sürdürülmektedir.

Ses, görüntü, data ve faks gibi temel servislerin sayısal bir ortamda birleştirilip iletilmesinin sağlandığı hizmet olan ISDN hizmeti, 23 Şubat 1998 tarihinden itibaren 8 ilde hizmete girmiş olup, ISDN PRI (çoklu erişim) abone sayısının 1998 yılı sonunda 480, 1999 yılı sonunda ise 2.000 olacağı tahmin edilmektedir. ISDN BRI (temel erişim) abone sayısının da 1998 sonunda 50, 1999 yılı sonunda ise 3.000 olacağı tahmin edilmektedir.

DAP bölgesindeki illerde haberleşme ve bilgi teknolojileri

Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında, DAP Bölgesi telefon abone yoğunluğu sıralamasında yüzde 12,4 ile sonlardadır. En fazla abone yoğunluğu yüzde 34,8 ile Marmara Bölgesi'ndedir. Yine mobil telefon abonesi yoğunluğu açısından DAP Bölgesi yüzde 0,44 ile en son, Marmara ise yüzde 3,50 ile ilk sıradadır. Diğer taraftan kırsal alan telefon irtibatları sıralamasında, DAP Bölgesi Karadeniz Bölgesi'nden sonra ikincidir.

1997 yıl sonu itibariyle DAP bölgesinde 1 Milyon hatta ulaşan telefon santral kapasitesinin illere göre dağılımında yüzde 15 ile Malatya ilk sırada yer alırken, yüzde 1,9 ile Bayburt sonuncudur. Diğer taraftan telefon abone yoğunluğu açısından DAP Bölgesi yüzde 12,4'a ulaşmış ve bölge illerinde telefonlaşma yüzdesi, en yüksek yüzde 20,70 ile Elazığ ilindedir. Buna karşılık, Van ili telefon bekleyenler sıralamasında 7.327 bekleyeni ile ilk sıradadır. Iğdır ve Tunceli illerinde ise telefon bekleyen yoktur.

DAP Bölgesi'nin şehir içi dağıtım şebekesine bakıldığında 3 bin kilometrenin üzerinde fiber optik hat döşeli olup, iller bazında 500 kilometreye yakın fiber optik hattı ile Elazığ ön plandadır. Bölgede mobil telefon abone yoğunluğuna göre, yüzde 0,88 ile Erzincan ili ilk sıraya yükselmiştir. Ayrıca bölgede en çok TURPAK abonesi bulunan il, 83 abone ile Erzurum ilidir.

DAP Bölgesi gerek meteorolojik ve gerekse coğrafi şartlarından ötürü Türkiye'nin iletişim yönünden en güç alanına sahiptir. Türk Telekom, coğrafi konumu nedeniyle kablo ile ulaşılamayan DAP Bölgesi'nin dağlık ve ulaşımı zor olan bölgelerinde IBS (Intelsat Business Service) yer istasyonları ile telefon şebekesi irtibatını sağlamaya çalışmaktadır.

Haberleşme teknolojileri ekonomik ve toplumsal etkileri sebebi ile nerede ise bütün dünyada kritik bir yatırım alanı olarak görülmekte ve yaygın olarak kullanılması devletler arasında teşvik edilmektedir. Telekomünikasyon alanında iyi bir tüketici olmanın ekonomiye getireceği katkının yanı sıra, bu alanda böylesine büyük ve hızla büyümeye devam eden bir pazar vardır. Dolayısıyla dünya çapında güçlü bir ekonomiye sahip olmak isteyen ulusların bu pazarda üretici olarak yer almaya çalışacakları açıktır.

Sayısal veri şebekesi kapsamında başlangıçta Lefkoşa dahil 58 il merkezine 197 adet, toplam 3.000 port kapasiteli "Newbridge" TDM nodu kurulacaktır. Daha sonraki aşamalarda ise gelecek abone talepleri doğrultusunda söz konusu TDM (Time Divison Multiplexer) şebekesinin DAP illerini de kapsayacak şekilde genişlemesi planlanmıştır. 1998 yılının ikinci yarısında hizmete verilmesi planlanan sayısal veri şebekesinin 1. ve 2. faz montajları Ekim 1998'de tamamlanmış olup söz konusu şebekeden kamu kuruluşlarının yanı sıra bankalar, basın kuruluşları, servis sağlayıcılar gibi özel

kuruluşların da yararlanması beklenmektedir. İlk aşamada sayısal veri şebekesi kapsamında TDM nodlarının kurulacağı 58 il merkezi arasında bulunan DAP illeri; Elazığ, Erzincan, Erzurum, Kars, Malatya ve Van'dır.

İletişim alanında yaşanan tüm olumlu gelişmelere karşın ülkemize özgü doğa koşullarından dolayı, özellikle DAP Bölgesi'nde haberleşme hizmetlerinin götürülemediği köy ve mezra gibi küçük yerleşim birimleri bulunmamaktadır. Normal şebekeler ile ulaşılamayan bu tür yöreler için Türk Telekom yeni alternatifler geliştirmektedir. Kendi uydusuna sahip olmanın avantajını kullanarak santrali bulunmayan köy ve mezra gibi küçük yerleşim birimlerindeki abonelere kaliteli ve güvenli bir haberleşme hizmeti sağlamak amacı ile TÜRKSAT uyduları üzerinden santralsiz doğrudan telefon olanağı ya da ilçe/köy gibi küçük tip santralleri bulunan yerleşim birimlerine de uydu üzerinden PSTN şebekesine geçiş imkanı sağlayacak uydu yer sistemleri (TES) projesini hayata geçiren Türk Telekom proje kapsamında ihaleyi kazanan Hughes Network Systems firması ile 15.10.96 tarihinde 1 adet şebeke kontrol ve 4 adet Gateway uydu yer istasyonu ile 25 adet tip-2 TES terminali ve 15 adet tip-1 TES terminali satın alınması amacı ile bir sözleşme imzalanmıştır. Ülkemiz için hazırlanan TR-TES projesi kapsamında bütün şebekenin kontrolü Ankara Gölbaşı uydu haberleşme merkezi müdürlüğünde kurulu bulunan yedekli şebeke kontrol ve monitör merkezi tarafından

gerçekleştirilmektedir. DAP Bölgesi'ndeki üniversitelerinin Ulaknet üzerinden sağlanan Internet alt yapısı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Bölge Üniversitelerin

Internet Erişim Altyapısı

Üniversite	Hızı(Kbps)	Bağlanma Tarihi
Atatürk	512	7 Temmuz 1997
Fırat	512	1 Mayıs 1998

Devam eden, programlanan ve planlama aşamasında olan yatırımlar/projeler

- ATM Genişbant Birleşik Servisler Sayısal Şebekesini (BISDN–Broadband Integrated Services Digital Network) gerçekleştirmek için uluslar arası standartlar kuruluşu ITU-T tarafından seçilen teknolojidir. Bu teknoloji modern telekomünikasyonun önemli ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştirilmektedir. Türk Telekom veri haberleşmesi ve internet hizmeti sağlayacak ATM alt yapısının kurulması için planlama çalışmalarına devam etmektedir.

- Kullanıcıların, yüksek hız gerektiren, gecikmeye hassas uygulamalar için olan ihtiyaç ve taleplerini karşılayabilmek için TURPAK şebekesinin yenileştirilmesi, diğer bir deyişle temel bilgi alt yapısı kimliğinin zenginleştirilerek bilgi otoyolu kimliğine dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu amaçla, TURPAK şebekesinin ana çatısının yüksek hızlı frame/cell anahtarlama temelli bir yapıya dönüştürülmesi planlanmaktadır.
- TURPAK şebekesi üzerinden verilmesi planlanan diğer bir servis ise bankamatik ve kredi kartı doğrulanması uygulamalarında kullanılabilen olan T3POS servsidir. Bu servis sayesinde banka kartlarının çevirimiçi olarak anında ve hatasız olarak sorgulanması sağlanacaktır. T3POS servisinin bankacılık uygulamaları yanı sıra, kullanılması düşünülen ve hatta uygulanabilirliği saptanan otomatik bilet makineleri, alarm servisleri ve sosyal güvenlik uygulamaları gibi alanları da kapsamaktadır.
- Frame-Relay Servisi, TURPAK şebekesi üzerinde planlanan başka bir servis olup BISDN içerisinde standartlaşmış bir veri servisi olma yolundadır. Ses, veri, görüntü gibi her türlü trafiğin koordinasyonu ile mevcut iletişim ortamlarının en verimli bir biçimde

taşındığı geleceğin çoklu ortam ATM şebekeleri ile tamamen uyumlu bir servistir. Frame-Relay servisinden yararlanacak tipik uygulamalar olarak; anlık trafik motifine sahip ve düzensiz biçimde yüksek bant genişliğine gereksinim duyan yerel iletişim ağları (LAN) bağlantıları, ana bilgisayarlar arası veri tabanı koordinasyonu, video konferans gibi uygulamalar sayılabilir. Frame-Relay ülkemizde artmakta olan LAN'lar arası bağlantı gereksinimlerine, sanal bağlantılar ve anahtarlama özelliklerini kullanarak zaman ve maliyete etkin bir biçimde cevap verebilir.

- TURNET servisi, İnternet dünyasındaki gelişmelere paralel bir biçimde teknolojik olarak kaliteli bir alt yapı servisi vermeyi amaç edinmiş olup, iletişim alanındaki tüm gelişmelerin TURNET'e de uyarlanmasını sağlayacak, frame-relay ve ATM gibi teknolojilerin entegrasyonu planlanmaktadır.

SONUÇ

Tüm dünyada hızlı bir ivme ile gelişen adeta bir bilgi devrimi sayılabilecek internetin DAP Bölgesi'nde benimsenip yaygınlaşması devam etmektedir. Özellikle servis sağlayıcı sorunları yaşanmaktadır. Bölgede bilgi toplumunun alt yapısını oluşturacak olan elektronik ticaret ile ilgili teknik altyapı konusunda gerekli düzenlemeleri yapmak ve yönlendirmek; ayrıca, bilgi ağına erişimi yaygınlaştıracak olan doğru teknolojiler ivedi olarak desteklenmelidir.

Bölgenin coğrafi yapısının ve yerleşim alanlarının düzensiz dağılması sonucu ortaya çıkan birtakım olumsuzluklar; haberleşme teknolojisinin getirdiği çağdaş hizmet imkanlarıyla aşılabilir. Böylece telekomünikasyon sisteminin DAP Bölgesi'ndeki vatandaşlara sağladığı yararlar artacaktır. Sağlık ve eğitim alanında en ücra bölgelere dahi hizmet götürülebilecektir. Haberleşme sistemi DAP ekonomisinin en önemli alt yapısını oluşturacaktır.

Telekomünikasyon teknolojileri ulusal haberleşme alt yapısı yoluyla topluma ve ekonomik faaliyet gösteren sektörlerle yayılmadıkça; ekonomik ve toplumsal hedeflere ulaşmak kolay olmayacaktır. Bir başka deyişle, haberleşme politikaları bölgenin toplumsal ve ekonomik hedeflerini gerçekleştirmeye yardımcı olmalıdır. Haberleşme politikası bölgenin

elektronik/enformatik sanayilerinin üretimdeki yerel katkı oranını optimum bir şekilde yükseltmeyi ve yeni iş alanları açmayı hedeflemelidir.

Özellikle kırsal alanlarda oturan ve eğitimleri için full-time vakit ayıramayan DAP Bölgesi'nde yaşayan vatandaşlar için telekomünikasyon sistemi çok çeşitli imkanlar sağlamalıdır. Eğitim amaçlı uydular ve TV yardımı ile sürekli eğitim programları verilebilir. Ayrıca bölgesel TV ve Telekomünikasyon sistemleri ile eğitim programları evlere ulaştırılabilir.

TURPAK, Dial-up, TURNET ve TNet Bölgede veri iletişimde güçlü alt yapı ve hızlı erişim ağları ile bölge 21. yüzyıla hazırlanmalıdır. Çağdaş telekomünikasyonun alt yapısını oluşturan fiber optik kablo şebekesi mevcut haliyle yetersizdir. Kesintisiz mobil haberleşmede NMT'nin kapasitesi artırılmalıdır.

Ulusal bir DTTV ve DAB uygulaması mevcut UHF/VHF/FM'deki frekans problemlerinin tamamını ortadan kaldıracaktır. RTÜK'ün analog frekans planından sonra Dijital Frekans Planını da bir an önce çıkarıp Türkiye Frekans Arazisini gelişen teknolojiye hazır hale getirmelidir.

DEPREM VE İLETİŞİM

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

17 Ağustos 1999 günü tarihimize deprem felaketi olarak geçti. Deprem korkunç yüzünü bir kez daha birlikte yaşadık. Ülkemize başsağlığı, ölenlere Allah'tan rahmet diliyorum. Deprem meydana gelişinin ardından, gece sık sık elektrik kesildiğini, tele sekreterimin defalarca devreye girip çıkması ile fark ettim. Deprem felaketi ile birlikte birçok yerde enerji kesilmeleri ve haberleşme sıkıntıları yaşandı. Türkiye'de elektrik dağıtım şebekesi enterkonnekte bir sistem. Yani bir noktada meydana gelebilecek arıza, büyüklüğüne bağlı olarak sisteme bağlı çok uzak bir noktada dahi kendini hissettirebiliyor.

Deprem felaketi iletişim sistemlerimizin de bir bakıma çöküşüne neden oldu. Sabahın erken saatlerinde yakınlarının akıbetlerini öğrenmek isteyenlerin telefonlara sarılmaları ve

elektrik kesilmelerinin iletişim araçlarının çalışmalarını olumsuz etkilemesi, Türkiye’de tam anlamıyla bir haberleşme kaosunun yaşanmasına neden oldu. Elektrik kesintileri yüzünden elimiz kolumuz bağlı kaldı. Sabah büroma gittiğimde yapmam gereken birçok yazışma işimin olduğunu gördüğümde, çaresizlik içinde kaldım. Çünkü yazışmalarımızda tamamen bilgisayarları kullanıyorduk. Güç besleyicilerimiz ise gece elektrik kesilmeleri yüzünden tamamen boşalmışlardı. “Attan inip eşeğe binme” atasözünü onaylarcasına, çözüm olarak depolara kaldırdığımız daktiloları kullandık. Bu köşe yazısını bile elektrikler kesik olduğu için, akülü diz üstü bilgisayar sayesinde tamamlayabildim.

Bir kaç saatlik bir elektrik kesilmesi bile çaresizlik içine düşmemize yetmişti. Türkiye Cumhuriyet tarihinin en büyük tabi afeti olan bu son deprem olayı, özellikle elektrik enerjisinin ne kadar önemli olduğunu tüm çıplaklığı ile ortaya koymaya yetmişti. Aynı zamanda bu olay, kendimizi ne kadar bilgisayarlara bağımlı kıldığımızı da bize yeniden teyit ettirdi.

Çocukluğumuzda sık sık elektrik kesintileriyle karşılaşılıyorduk. Ancak o zamanlar bu kesintiler yaşantımızın birer parçası idi ve o dönemlerde bilgisayarın ne olduğunu dahi bilemiyorduk. Oysa son yıllarda elektrik kesintisi olaylarına da pek rastlamıyorduk.

Teknoloji ürünü cihazların büyük bir bölümünün elektrik enerjisi ile çalışabildiği gerçeğinden hareket ederek, tüm özel veya kamu kurum ve kuruluşların, elektrik enerjisinin kesilmesi durumlarını göz önüne alarak tedbirler alması zorunluluğu bulunmaktadır. Bunun için de asgari gereksinimlerimizi karşılayacak düzeyde jeneratör ve güç besleyici sistemlerin mutlaka kurulması gerekir. Ayrıca ülke enerji politikaları için stratejiler çok iyi belirlenerek, gelecekte mutlaka elektrik enerjisi sıkıntıları yaşanmayacak tedbirler alınmalıdır.

ÖSS SINAVI VE OPTİK OKUYUCU

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

1999-2000 öğretim yılı için üniversitelerimize öğrenci yerleştirmede kullanılan ÖSS sınavı sonuçları Ağustos ayı içerisinde açıklandı. Bilindiği gibi sınav sayısının bire indirilmesi ile birlikte tartışmalar başlamıştı. Sistemin yanlış olduğu konusunda birçok iddia ileri sürülüyordu. Sınav sorularının çalınması, bu tartışmalara değişik bir boyut getirdi. Asıl tartışmalar ise şu günlerde yaşanmakta. Haksız yerleştirmelerin yapıldığı, başarılı öğrencilerin orta öğretim kurumlarının başarı puanlarının değerlendirmeye alınmasıyla başarısız kılındığı yolundaki haberlere medyada sıkça karşılaştık. Sistemin ortaya çıkardığı olumsuzlukların boyutları göz önünde bulundurularak gerekli düzenlemelerin yapılacağı, gelecek yıl yapılacak sınava hazırlanan öğrencilerin ümidini oluşturuyor.

Gazetelerde çıkan haberlerden yola çıkarak, optik okuyucuda bir lekenin doğurduğu yanlışlık üzerinde durmak istiyorum. Eğer gazete haberleri doğru ise, bazı öğrencilerin puanının hesaplanmasında yanlışlık yapılmasının nedeni, optik okuyucu ünite üzerindeki bir leke imiş. Yıllardır optik okuyucu kullanarak sınavlar yaptığım için makinenin nasıl çalıştığını ve algılamayı nasıl yaptığını bilmekteyim. Optik okuyucularda koordinatları önceden belirlenmiş noktalardan veriler alınır. Örneğin herhangi bir soru için adayın kutucuklardan hangi koordinata (x ve y değerlerinde) kurşun kalemle işaret konduğu algılanır. Alınan bu bilginin nasıl değerlendirileceği ise genelde program yazılarak çözülür. Bir soruda birden fazla seçenek işaretlenmişse, bu yanıtın geçersiz sayılması da gene program ile sağlanır.

Çok az sayıda da olsa bazı öğrencilerin işaretlemediği halde, optik okuyucunun bir kutucuğu leke yüzünden işaretlenmiş olarak algılaması talihsizliği yaşanmış olmaktadır. Bu lekeye neden, okuyucu ünitesinin camının bir yerine yapışan kurşun kalem, silgi kırıntısı veya benzeri diğer bir madde olabilir. Kesin bilmemekle birlikte ÖSYM merkezinde kullanılan optik okuyucuların çift yüzlü okuma yapabilen türden olduğunu sanıyorum. Dolayısıyla bir adaya ait bilgileri taşıyan kâğıdın her iki yüzü aynı anda okunabilmekte ve tüm veriler aynı anda kaydedilebilmektedir.

Optik okuyucularda okuma hassasiyetini ayarlamak mümkündür. Eğer çok hassas okuma ayarına getirmiş iseniz, gördüğü basit tozları bile işaretlenmiş kabul ederek yanlış veri girişi yapabilir. O nedenle optik okuyucular basit leke ve tozları algılamayacak şekilde ayarlanır.

Burada kısaca optik okuyucular hakkında söylemek istediğim, eğer okuyucu kafası temiz değilse ve de bir okuyucudan elde edilen veriler, aynı kâğıtların diğer bir okuyucudan elde edilecek verilerle kıyaslaması yapılmıyorsa, yanlış veriler alınabilir. Buruşmuş bir kâğıt üzerindeki verilerin optik okuyucu tarafından okunamadığı durumlar olabilir. O zaman çözüm olarak ya o kâğıttaki işaretlenmiş verileri yeni bir kâğıt üzerine aynen kodlama veya o kâğıdın ait olduğu veri tabanı kaydında verileri tek tek klavye ile girme vb. işlemleri yapılır.

ÖSYM'nin bu olumsuz durumlar karşısında yeterli tedbirleri aldığı kesindir. Aksi takdirde en küçük yanlış hesaplamalar dahi, üniversite adaylarının aralarında oluşturdukları kendi kendine kontrol yöntemi ile hemen ortaya çıkar. Öğrencilerin yaptıkları işaretleme hataları veya orta öğretim kurumlarından gelen yanlış bilgiler yüzünden, ÖSYM'yi sorumlu tutmak haksızlıktır.

Üniversitelere öğrenci yerleştirmede yaşanan bu son olaylar, konunun ne kadar hassas olduğunu bir kez daha ortaya

koymaya yetmiştir. Bu nedenle ÖSYM, her ne suretle olursa olsun eğer gazetelerdeki haberler doğru ise yanlışlığın lekelerden kaynaklandığını ifade ederek, kusuru optik okuyuculara yüklememesi gerekirdi. Hatalı okumalara karşı birkaç değişik önlem alınmalı ve itirazlar değerlendirilerek öğrencilerin hatalı kodlama yapmaları yüzünden varsa yanlış yerleştirmeler medyada açıklanmalıdır. Bu arada eğer bazı yanlışlıklara da orta öğretim kurumlarının yöneticileri sebebiyet vermişlerse, yetkili makamlarca o yöneticiler için yasal gerekli işlemler başlatılmalıdır.

ÜNİVERSİTELERDE ENFORMATİK BÖLÜMLERİ NE DURUMDA?

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Yürütme Kurulu'nun 17.6.1997 tarih ve 19 oturum no'lu kararınca, üniversite ve Yüksek Teknoloji Enstitüleri bünyesinde Enformatik Bölümü açılmasının kararlaştırıldığı haberini, 135 sayılı BT/haber Gazetesi'nde sizlere duyurmuş ve konu hakkındaki görüşlerimi dile getirmiştım. Bu karar gereğince üniversitelerimizde enformatik bölümleri kurularak tüm branşlarda bilgisayar kullanımını teşvik etme ve yaygınlaştırma hedeflenmişti.

Üniversitelerimizdeki öğrencilerimizin gördükleri eğitim ve öğretimi daha da etkin kılmaları ve mevcut bilgisayar ağları ile bilgiye daha hızlı erişmelerinin sağlanabilmesi için bu tür bir tedbirin alınması zorunluuydu. Bu tedbirin ne derecede

başarıya ulaşabildiğini araştırmak düşüncesiyle bazı üniversitelerin web sayfalarını dolaşarak YÖK Yürütme Kurulu'nun söz konusu bu kararına ne kadar işlerlik kazandırıldığını araştırdım.

Üniversitelerimizin hemen tümünün web sayfaları bulunmaktadır. Bu nedenle bazı üniversitelerimizin lisans eğitimlerinde hangi dersleri okuttukları ve içeriklerinin ne olduğunu web sayfalarından görmek mümkündür. Üzülerek belirtmek gerekir ki, bazı üniversitelerimiz tarafından bu kararın yeterince önemsenmediği ve bu karar üzerinden iki yılı aşkın sürenin geçmesine karşın, hala üniversitelerimizin bazı bölümlerinde tek bir bilgisayar dersinin dahi okutulmadığı gerçeği ortaya çıkmaktadır.

YÖK Yürütme Kurulu'nun bu kararı almasında, ODTÜ Enformatik Enstitüsü'nün Dünya Bankası desteğini alarak yürüttüğü bir proje çalışması neden olmuştur. Bu projede diğer üniversitelerimizin enformatik bölümlerine işlerlik kazandıracak laboratuvarların kurulması için parasal kaynağın nereden karşılanacağına çözüm getirilmemiş ve her üniversitenin kendi imkânlarını zorlayarak laboratuvar kurmaları durumu ortaya çıkmıştır. Zaten yeterince maddi sıkıntı içerisinde bulunan bazı üniversitelerimiz de, sınırlı bütçelerini enformatik bölümlerinin bilgisayar laboratuvarları için harcamak istememişlerdir.

Bazı üniversitelerimizde enformatik bölümlerine işlerlik kazandırılmamasının nedenleri arasında, o üniversite rektörlerinin bilgi teknolojilerine olan yabancılıklarından ya da bu konuda görüş bildiren danışmanlarının konuya yeterince önem vermemesinden kaynaklandığı düşüncesindeyim. Bir düşüncenin başarıya ulaştırılmasında, yöneticinin (rektörün) o konunun önemine bizzat inanmasının rolü çok büyüktür. Bir yöneticinin her konuyu bilmesi ve o konu hakkında tek başına doğru karar verebilmesi elbette ki mümkün değildir. Ama yönetici bir konu hakkında doğru bilgi alabileceği uzman danışmanlar görevlendirerek, yabancısı olduğu konular hakkında da bilgi sahibi olabilir. Bazı üniversite rektörlerimiz konu uzmanı danışmanlar aracılığı ile bilgi teknolojileri alanında büyük atılımlar yapmaktadırlar.

Üniversitelerde bilgi teknolojilerinin arzu edilen düzeyde kullanılmasını sağlamak amacıyla, branşları itibariyle konuya uzak rektörlerimizin daha duyarlı kılınması yönünde YÖK bünyesinde çalışmalar yapılması gerekir diye düşünüyorum.

BİLİŞİM SUÇLARI

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

1991 yılında Star Televizyonu'nun yayına girdiği dönemlerde Türkiye'de yurt dışından yapılan televizyon yayınlarını denetleyecek bir yasa mevcut değildi. Yasa boşluğunu gören bazı kişiler kurdukları şirketlerle radyo ve televizyon yayınlarını peş peşe devreye sokmaları sonucu, Türkiye'nin birçok yerinde bölgesel ve yerel düzeyde yayın yapan radyo ve televizyonlar aracılığı ile zaman zaman görsel ve işitsel anlamda suçlar işlenmeye başlanmıştı. Üst üste bindirilen (enterfere) yayınlar yüzünden bazen görsel ve işitsel kirliliklere maruz kalıyorduk.

Özel radyo ve televizyon yayınlarını kontrol altına alan 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluşu Hakkındaki Kanun ancak 1991'den birkaç yıl sonra çıkartılabildi. İlgili kanunun zamanında çıkartılamamasının nedeni, son yıllarda iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeydi. 3984 Sayılı Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşları Hakkındaki Kanun'da yer alan eksiklikler yüzünden bugün dahi bu alanda büyük sıkıntılar halen yaşanmaktadır. RTÜK'ün en başarılı sürdürdüğü işler arasında radyo ve televizyon şirketlerine sık sık kapatma cezaları vermesi gelmektedir. Ancak nedense bu kanunu güncelleştirmek için değişiklikler medya patronlarının bitmeyen kazanç arzuları, politik tasarruflar ve diğer benzeri sebepler yüzünden kolayca yapılamamaktadır.

Özel radyo ve televizyon şirketlerinde yaşanan bu olumsuz tabloyu, bilişim sektöründe de görmek ve yaşamak zorunda kalıyoruz. İnternet'in yoğun biçimde kullanılması ile birlikte yeni sorunlar ile karşı karşıya kalmaktayız. Elektronik posta ile haberleşmeyi çok hızlı ve ucuz yapmamıza karşın, bazen bir sorumsuzun gönderdiği bir dosya yüzünden bilgisayarlarımıza virüs bulaşabilmekte, dosyalarımız silinebilmekte ve donanımlarımıza zarar verilebilmektedir.

Geçen hafta deprem ekli bir elektronik posta aldım. Dosyayı açınca tüm ekranım oynar oldu. Nesnelere fare ile yakalamak için çaba gösterirken, gözlerim sulandı durdu. Bu dosyayı silmeme rağmen bilgisayarım da kilitletti. Bilgisayarı

tekrar kullanabilmek için saatlerce zaman harcadım. Bilgisayarımın deprem (earthquake) isimli bu dosyadan kilitlendiğini iddia etmiyorum. Belki tesadüfen bu olayları peş peşe yaşadım. Ancak elektronik posta yolu ile bilgisayarlarındaki önemli dosyaların silindiğini yaşayanlarımızın sayısı çok fazla olduğu kesindir.

Bizlere bilgisayar ağları üzerinden zarar veren, çalışmalarımızı engelleyen, zaman kaybına neden veren bir kişinin işlediği bir suça karşı mevcut bir yasamızın olmadığını sanıyorum. Kaldı ki yasa olsa bile, örneğin önemli dosyalarımızın silinmesinden kaynaklanan zarar ziyânı saptayabilecek kolayca ne bir uzman bulunabilir ne de böyle bir davaya bir hâkim bakmak ister. Sanal ortamda suç işleyenler için A.B.D.'de FBI'nın devreye girdiğini gazetelerden okuyoruz. Örneğin hangi kaynaktan geldiği belli olan bir virüsün sebebiyet verdiği maddi ve manevi kayıplarımı dava ederek sonuca ulaşacağımı pek sanmıyorum.

Sonuç olarak Türkiye'de aynen özel radyo ve televizyonların yayına başlamasıyla ortaya çıkan ortamı, bu defa İnternet ve elektronik posta yüzünden yaşıyoruz. Bilişim suçlarının günden güne artış gösterdiği dünyamızda, bizleri sanal ortamda rahatsız edenlere karşı yasalar çıkarmak durumundayız. Bunun için de halen parlamentomuzda görev yapan ve bilişim sektörünün içinden gelen milletvekillerimize büyük iş düşüyor. Zaman geçirilmeksizin bilişim suçları için bir

kanun tasarısı hazırlanmalı ve bilişim teknolojileri alanında işlenecek suçların cezaları belirlenmelidir.

NÜKLEER ENERJİ

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Gelişmiş ülkelerin birçoğu ürettikleri elektrik enerjisinin bir bölümünü nükleer enerji santrallerinden karşılandıkları bilinmektedir. Aşağıda tabloda ülkelerinin elektrik üretimlerinin ne kadarını nükleer santrallerden karşıladıklarını açık olarak görmek mümkündür.

Nükleer enerji konusunda Türkiye’de Çekmece Nükleer Araştırma Merkezi, İTÜ Nükleer Enerji Enstitüsü, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu ve bazı üniversitelerimizde Nükleer Enerji Bölümleri faaliyet göstermektedir. Elektrik enerjisi üreterek enterkonnekte sisteme elektrik enerjisi verme açısından nükleer santralimiz bulunmamaktadır. 1970’li yıllardan beri Akkuyu’da bir nükleer santralin kurulması yönündeki çalışmalar ise yılan hikâyesine dönüşmüştür.

**Elektrik Enerjisini Nükleer Santrallerden Sağlayan
Ülkelerin**

Yüzdeleri (IAEA, Vol. 41, Nr. 2, 1999)

<u>Ülke %</u>	<u>Ülke %</u>	<u>Ülke %</u>
Litvanya 77.21	Almanya 28.29	Hindistan 2.51
Japonya 35.86	Güney Afrika 7.25	Kore Cum. 41.39
Kanada 12.44	Ukranya 45.42	Çek Cum. 20.5
Fransa 75.77	Finlandiya 27.44	Çin 1.16
Macaristan 35.62	Meksika 5.41	İsviçre 41.07
Romanya 1 0.35	Slovakya 43.8	ABD 18.69
Belçika 55.16	İngiltere 27.09	Brezilya 1.08
İspanya 31.66	Hollanda 4.12	Slovenya 38.33
Arjantin 10.04	Bulgaristan 41.5	Rusya 13.08
İsveç 45.75	Ermenistan 24.7	Pakistan 0.65

Çevreciler açısından olaya bakıldığında çevreyi kirleten her türlü sanayiye karşı çıkmak gerekir. Nitekim Gökova'da kurulan Kemerköy Termik Santrali aleyhine yıllarca gösteriler yapıldı ve çalışan santralin çalıştırılmaması yönünde girişimler hala devam etmektedir. Çevre ve insan sağlığı açısından düşünüldüğünde gerek termik ve gerekse nükleer santraller temiz enerji kaynakları olmadığı kesindir. Ancak elektrik enerji üretimi yetersiz ve diğer alternatif enerji kaynakları açısından da yoksun ülkelerin enerji açığını nasıl karşılayacakları da büyük bir sorun!

Türkiye elektrik enerji üretiminin önemli bir bölümünü termik ve hidroelektrik santrallerden karşılamaktadır. Enerji kaynakları itibarıyla Türkiye'nin nükleer enerjiyi kullanmaması olası değil. Diğer taraftan komşu ülkelere baktığımızda Bulgaristan, Ermenistan ve Rusya'da nükleer santraller faaliyette. Özellikle de Rusya'daki nükleer enerji santrallerinin bir bölümü eski teknolojiye ait. 1986 yılındaki Çernobil kazasının olumsuz etkilerini bizler de yaşadık. Yani Türkiye olarak nükleer santrallerimizin olmaması, bizi komşu ülkelerin nükleer santrallerinin radyasyonlarından korumuyor.

1978'li yıllarda Akkuyu'da Kanadalılar'ın 600 MW'lık CANDU tipi reaktörünün kurulması planlanıyordu. Yıllar su gibi akıp gitti. 1985 yılında faaliyete sokulması düşünülen reaktör, aradan geçen 14 yıla rağmen, bir reaktörün kurulması dahi gerçekleştirilemedi. Zaman zaman ihalelere çıkıldı. Ancak

her defasında ihaleler olumsuz sonuçlandı. Öyle bir duruma gelindi ki artık bundan sonraki ihalelere teklif verecek şirketler dahi bulunamayabilir. Çünkü nükleer santral ile ilgili hazırlanan teknik proje ve dosyaların maliyetleri yüzlerce milyon dolarlara mal olabiliyor. Bu ihaleler sık sık iptal edildiği için, ihaleye giren şirketler her defasında büyük zararlara giriyor.

Türkiye'nin de en kısa sürede nükleer santraller aracılığı ile de elektrik enerjisi üretimine geçmesi kaçınılmazdır. Önemli olan nükleer enerjiyi insan sağlığına zarar vermeyecek bir biçimde kullanabilecek tedbirleri almaktır. Bu tedbirler arasında kalifiye nükleer mühendis ve teknik elemanlarının mevcudiyeti ve kurulacak nükleer santralin tipinin diğerlerine oranla daha güvenli olanının seçilmesidir. Bu aşamada karar verilecek nükleer santral gücünün de düşük tutulmaması gerekir.

KİTAP YAZMA KAOSU

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Son yıllarda özellikle bilişim alanında kitapevlerinin vitrinlerinde birçok yeni yayını gördükçe mutluluk duyuyorum. Bilişim teknolojileri alanında yeni bir yazılım piyasaya çıkmadan önce, o yazılımla ilgili Türkçe bir kitabın satışa sunulması elbette ki sevindirici bir olay. Sadece nicelik açısından ele alındığında, son yıllarda birçok alanda yeterli Türkçe kaynağı bulmak mümkün olabiliyor. Ancak bir de olayı nitelik olarak incelemek gerekir. Ne yazık ki bazı kitapların niteliği incelendiğinde, dış kapağının rengârenk, süslü, kaliteli kartona basılmasının bir aldatmaca olduğu, tamamen ticari amaçlarla acele ve de hiç redaksiyonu yapılmadan piyasaya sürüldüğü görülür.

Bir kitap alırken genelde önsözünü, yazarının özgeçmişini okur ve kabaca bir sayfalarını karıştırır, almaya sonra karar veririm. Önsözünün tatmin edici ve yazarının özgeçmişinin de güven verici olmasına bakarak aldığınız bazı kitaplar, sonradan fos çıkabiliyor.

Geçenlerde Almanca bir gramer kitabı aldım. Amacım, elimin altında sürekli bir kaynağın hazır olmasıydı. Elbette ki az miktarda ve de anlamı bozmayacak nitelikteki bazı baskı hatalarına göz yumulabilir. Gramer kitabını incelemeye başladığımda hayretler içinde kaldım. Bazı sayfalarında birçok yazım ve tercüme hatalarını görünce, dayanamadım ve yayınevine ağır bir dille kınama yazısı yazdım.

Yayınevi bu duyarlı davranışımı takdirle karşıladığını, ancak kendilerinin kitabın içeriği ve yanlışlıkları açısından sorumlu tutulamayacaklarını, bu tür hata ve yanlışlıkların tamamen yazarına ait olduğunu söyledi. Bence yayınevinin bu tür savunma içerisine girmesi yeterli bir mazeret sayılmaz. Yayınevi bir kitabı basmadan önce onu bir yayın kuruluna inceletebilir. Olumlu görüş alması durumunda baskıya geçebilir. Ancak bunların hepsi maliyeti arttıracak unsurlar. Oysa yayınevi bir kitaba telif ücreti olarak ne kadar az para öderse, o kadar memnun kalıyor. Daha fazla kar etme imkânını buluyor. Diğer taraftan kitabın yazarı ise kendisini fazla yormadan yayınladığı kitap sayesinde telif ücreti alıyor. Ayrıca sağda solda da, bu kitabı ben yazdım diye hava atıyor.

Üniversitelerde hocalarının büyük bir bölümü kitap yazmak istemez. Bunun başlıca sebepleri arasında ödenen çok düşük telif ücretleri yanında, bir de üniversite yayın komisyonunda bulunan üyelerin, kitabın kalitesinden çok yazarıyla olan kişisel sorunlarını ön plana çıkararak kitabın basılmaması yönünde hissi alınan kararlarıdır.

Nedense bir türlü bir işi doğru dürüst yapmayı beceremiyoruz. Bir taraftan alabildiğine serbest bir ortamda denetimden geçmeyen, birçok yanlışlıklar içeren kitapların yayınlandığı özel yayınevleri, diğer taraftan ise yılların emeği verilerek hazırlanan bir kitabı inceleyen komisyon üyelerinin şahsi kaprisleri yüzünden üniversite basımevlerinde yayınlanamayan ders kitapları manzarası karşımıza çıkıyor.

Sonuç olarak Türkçe kitap yazılmasında istenilen verim sağlanamıyor. Özel yayınevlerinin bastıkları kitaplara mutlaka bir denetleme getirilmeli. Ancak bu denetleme, yazarı rencide etmek, hazırladığı eseri bir kapris uğruna reddetmek seviyesinde alsa olmamalı.

Özel yayınevlerinde kitap basmak isteyen yazarların kitabı mutlaka “Kitap İnceleme Komisyonu” adı altında oluşturulacak bir oluşum aracılığı ile incelenmelidir. Kitabı inceleyen komisyon üyelerine de emeklerinin karşılığı verilmelidir. Bu komisyon kitabı doğrudan reddetmek yerine, ne tür hatalar taşıdığını, nasıl bir düzeltme yoluna gidebileceği

rolunda görüş raporlu hazırlamalıdır. Yazarlar, yıllarını vererek hazırladıkları eserlerinin reddedilmesi yerine, düzeltilme yoluna gidilmesini elbette ki daha olumlu karşılayacaklar ve böylece kitap yazma arzuları artacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı aracılığı ile yayımlanan ders kitaplarının basım işlemlerinde sıkı bir denetim bulunmaktadır. Ancak bu denetlemelere rağmen yine de Türkçesi bozuk, devrik cmlerle içeren bazı eserlerle karılaabiliyoruz. Ama hiç olmazsa piyasada hiç denetimden geçmemiş birçok kitaptan daha değerli bir özelliğe sahip olabiliyorlar.

Sonuç olarak, kitap yazımı mutlaka teşvik edilmeli ve yazarlarına ödenen telif ücretleri tatmin edici seviyelere çıkartılmalıdır. İncelemeden geçmeyen kitapların, özel yayınevleri dahi olsa basımına engel olunmalıdır. Üniversite ğretim yelerinin Türkçe ders kitabı yazmaları teşvik edilmeli, hatta akademik kariyerlerinde kendi alanlarında kitap yazmış olmaları şartı getirilmelidir.

DAP'TA MAL VE HİZMET AKIMLARI ÇALIŞMALARI VE HABERLEŞME

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Doğu Anadolu Bölgesi'nde eğitim ve öğretim veren Atatürk, Fırat, İnönü, Kafkas ve Yüzüncü Yıl üniversitelerinin aralarında oluşturdukları "Ortak Girişim" aracılığı ile yürütülen Doğu Anadolu Projesi (DAP) çalışmaları 27 Ağustos 1998 tarihinde başlatılmıştı. Doğu Anadolu Bölgesinin sosyo-ekonomik açıdan kalkındırılması, halkın refah düzeyinin ve bölgenin Gayri Safi Milli Hasıla'ya olan katkısının artırılması amacıyla başlatılan bu proje, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nca desteklenmektedir. Bu proje içerisinde bilişim sektörünü yakından ilgilendiren birçok değişik çalışma yer almakta ve bu çalışmalar "Haberleşme" başlığı altında toplanmaktadır.

Doğu Anadolu Projesi (DAP) Genel Koordinatörlüğünü Fırat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Eyüp G. İsbir yürütmektedir. Bu proje ile ilgili olarak bölgede elde edilen veriler Fırat Üniversitesi'nde toplanmakta, ön değerlendirmeye tabi tutulduktan sonra Ankara'da oluşturulan Plan Grubu'na sunulmaktadır. Plan Grubu ise sektörlerin yaptığı çalışmalarını tekrar değerlendirerek ve gerekli düzeltmeleri yaparak Genel Koordinatörlük bürosuna geri iade etmektedir. Genel Koordinatörlük, raporların baskısını yaparak Devlet Planlama Müsteşarlığı'na sunmaktadır. Projeyi yürüten ve ayrı mekânlarda bulunan elemanlar arasında bilgi alışverişi için İnternet imkânları yoğun bir biçimde kullanılmaktadır.

Proje ile ilgili “Mevcut Durum Ön Raporu” ve Mevcut Durum ve Analiz Raporu” başlığını taşıyan çalışmalar tamamlanarak Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na sunulmuş ve bu raporlar uygun görülerek onaylanmıştır. Projede görevli elemanlar bu aşamada Strateji ve Yeniden Yapılanma Senaryoları üzerindeki çalışmalarını sürdürmektedirler. Strateji ve Yeniden Yapılanma Senaryoları, bölgesel plan çalışmalarının önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Gelecekte bölgeye yapılabilecek yatırımlar ve kalkınma proje önerileri, Mevcut Durum ve Analizi raporlarındaki verilere dayanılarak Strateji ve Yeniden Yapılanma Senaryoları raporlarında taslak ve öneri biçiminde şekillendirilecek.

Doğu Anadolu Projesi'nin bölgede bulunan kamu kurum ve özel sektör yöneticileri, sivil toplum örgütleri ve halk tarafından benimsenmesi ve desteklenmesi amaçlarıyla bir süreden beri bölgesel toplantılar yapılmaktadır. Bu bölgesel toplantıların birincisi Kars'ta, ikincisi Van'da ve üçüncüsü ise Malatya'da gerçekleştirildi. Toplantılarda elde edilen bilgi ve veriler değerlendirilerek, Doğu Anadolu Projesi'ne yön veriliyor. Bir sonraki bölgesel toplantının ise Erzincan'da gerçekleştirilmesi planlanıyor.

Sürdürülen proje çalışmaları sırasında kazanılan deneyimler sonucu, projenin bazı dilimleri için daha fazla bir zamana gereksinim duyulacağı anlaşılmıştır. Bu nedenle başlangıçta 2000 yılının Şubat ayının sonu olarak planlanan proje tamamlama süresi, 2000 yılı sonuna kadar uzatılmıştır.

27 Eylül 1999 tarihinde Ankara'da Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nda DAP Genel Koordinatörü Prof. Dr. Eyüp G. İsbir, DAP Üniversite Koordinatörleri Prof. Dr. Asaf Varol, Prof. Dr. Yılmaz Özbek, Prof. Dr. Hasan Ceylan, Prof. Dr. Satılmış Kaya, Doç. Dr. Şaban Maraşlı ile DPT üst düzey yetkililerinin katılımı sonucunda, bölgede mal ve hizmet akımları konusunda yapılacak çalışmaların neler olabileceği tartışıldı ve hazırlanan anketler ışığında bölgede mal ve hizmet akımları konusunda çalışmalara başlandı.

DAP Ana Planı tamamlandığında bölgede ne tür potansiyellerin olduğu, hangi sektörlerde ne tür yatırımların yapılabileceği, özel sektörün bölgede yatırım yapabileceği alanların neler olabileceğini gösteren fizibilite çalışmaları hazırlanacak ve bu kapsamda toplam 64 adet fizibilite çalışması yapılacaktır. Hangi sektörler için fizibilite çalışmalarının hazırlanacağı konusu, DAP Ana Planı tamamlandığında, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na saptanacaktır.

NASIL DEVLET MEMURU OLUNUR?

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

17 Ekim 1999 Pazar günü ilk defa devlet memuru olarak atanacaklar için seçme sınavı yapıldı. ÖSYM'nin yapmış olduğu sınavların çoğunda biz öğretim üyelerine zorunlu olarak görev verilmektedir. Pazar günü ilköğretim, ön lisans ve lisans mezunlarının sınavları sabah, ortaöğretim mezunlarının ise öğleden sonra yapıldı. 80 sınav merkezinde yapılan sınavlarda adaylar üç saat süresince sınavda ter döktüler.

Bu kadar çok sınav yapılan ülkeler arasında herhalde üst sıralarda yer almaktayız. Sınavların çokluğu, istihdam sorununun varlığına delalettir. İşsiz milyonlarca vatandaş iş bulmak ümidiyle bu tür sınavlara katılmak zorunda kalıyor. Bu yazı yayınlandığında belki de sınavların sonuçları belli olacak ve okullarımızda eğitim kalitesinin seviyesinin ne durumda olduğunu hep birlikte göreceğiz. Ancak sonuçların çok

kötü çıkacağını tahmin etmek güç olmazsa gerek. Çünkü eğitim sistemimiz çökmüş durumda.

Sınavların çokluğu o konularda en fazla kitap yayımlayan yayınevlerine ve de yazarlarına yarıyor. İlk defa devlet memuru olarak atanacaklar için seçme sınavı yapılacağı duyurulduğunda, kısa bir süre sonra DMS kitapları kitappevi vitrinlerde hemen boy gösterdi. Bunun yanında bazı dershaneler de vakit geçirmeksizin devlet memurları sınavı için kurslar düzenler oldu.

Sınav sektöründe büyük paralar dönüyor. Örneğin devlet memuru olarak atanacaklar için ÖSYM'nin topladığı para tahminen 15 trilyon TL'dir. Tüm masraflar düşülse bile çok yüksek miktarlarda bir gelirin sağlandığı anlaşılıyor.

ÖSYM'nin yaptığı sınavlar arasında Yükseköğretime Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS), Kamu Personeli Yabancı Dil Tespit Sınavı (KPDS), Tıpta Uzmanlık Eğitimi Giriş Sınavı (TUS), Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı (LES), Yabancı Uruklu Öğrenci Sınavı (YÖS), özel anlaşmaya bağlı sınavlar ve diğer sınavlar olmak üzere birçok sınav yapılmaktadır. Ancak bunlar içerisinde en fazla gelir sağlayanlar ÖSS ve DMS'dir.

Önceleri devlet dairelerine giren memurlar için yapılan sınavların büyük bir bölümü göstermelik yapılıyordu. Alınacak memurlar sınav öncesi genelde belliydi. Bu yüzden iptal edilen sınavların sayısı azımsanmayacak kadar fazla idi. İlk defa

devlet memuru olarak atanacaklar için yapılan seçme sınavının ne kadar sıhhatli ve doğru seçim yaptığını birlikte göreceğiz. Bölgeler arasında eğitim kalitesi açısından uçurumların yaşandığı bir ortamda, öğretmen bulamadığı için zayıf yetişen bir adayın bu sınavda başarısız olmasındaki suçu nedir diye kendi kendime düşünüyorum.

Aldığı eğitim zayıf olsa bile torpilli olanlar eskiden bir yolunu bulup devlet memuru olabiliyorlardı. Bu defa dershaneye giden, kitap alabilen, iyi okullarda okuma fırsatı bulabilenler sınavı geçebilecek ve işe girmeye namzet olabilecek! Değişen ne oldu? Gene imkânı ve gücü olanlar sistemden yararlanmış olmuyorlar mı?

Sonuç olarak halkımıza eğitimde fırsat eşitliği yaratamadığımız ve öğretmeni bulunamayan okullara öğretmen gönderemediğimiz sürece sistemi ne kadar değiştirirsek değiştirelim, sonuç hep aynı kalır.

Interpro

Bilginin 99

Basın sponsoru

1 - 7 Kasım 1999

■ Sayı: 241

BT / haber

haftalık bilgi ve iletişim teknolojileri gazetesi

www.bthaber.com.tr

Sayfa:10

GÜNEŞ VE RÜZGÂR ENERJİLERİ

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Ülkelerin enerji ihtiyaçları, teknolojik açıdan kalkınmalarına paralel olarak günden güne artış göstermektedir. Enerji açığını gidermek için her ülke kendi öz kaynakları çerçevesinde farklı yollar takip edebilmektedirler. Bugün için elektrik üretiminde kömür, petrol, doğal gaz, jeotermal, biogaz, hidrolik, nükleer, güneş, rüzgâr, gelgit ve diğer alternatif enerji kaynakları kullanılmaktadır. Bu kaynakların her biri kendine uygun bir santralde işlenerek elektrik enerjisine dönüştürülmektedir.

İlk kullanıldıkları yıllarda bu enerji kaynaklarının olumsuz etkilerinin neler olabileceği bazen yeterince düşünülmemiştir. Ancak farklı nitelikteki elektrik santralleri işletmeye açıldıkça ve insan sağlığı ve doğa açısından olumsuz etkileri görüldükçe, elektrik enerjisi üretiminde kullanılacak kaynaklar açısından da günümüzde daha seçici davranılmaya başlanıldı.

Gelişmiş ülkeler elektrik enerjisi üretiminde temiz enerji kaynaklarını kullanmak için azami gayret göstermektedirler. Bunun sonucu olarak da güneş ve rüzgâr enerjisi kaynaklarının, bu potansiyele sahip ülkeler tarafından yoğun kullanılmaya başlanıldığını görüyoruz.

Güneş enerjisi santrallerinin aynalarının kurulacağı alanın çok büyük olması ve güneşi izleyebilmeleri gerekir.

Rüzgâr enerjisi santrallerin de ise sayıları onlarca hatta yüzlerce olan rüzgâr türbinleri kurmak gerekir. Güneş ve rüzgâr enerjilerinin verimleri düşüktür, ancak her ikisi de çevre dostudur.

Amerika Birleşik Devletleri'nde örneğin Kaliforniya Eyaleti'nde, Avrupa'nın kuzey sahillerine yakın yerlerde (örneğin Hamburg şehrinde) rüzgâr türbinlerinin yer aldığı tepelere rastladım. İhtiyaçlarını karşılamak için ne tür icatlar yapmaya insanoğlunun muktedir olduğunu, rüzgâr türbinlerinin çok büyük çaptaki pervaneleri ahenk içerisinde dönerken çıkarttıkları ısıklık sesleri ile adeta kanıtlıyorlardı.

İspanya'da güneş enerjisi santrali için hizmet veren büyük ebattaki aynaları birçoğumuz televizyonlarda görmüşüzdür. Aynaların güneşin hareketini izleyerek dönmeleri ise bana ayçiçeklerinin hareketlerini hatırlatıyordu.

Uzun dönemler sürekli güneşin ışığından faydalanabilecek yerlerimiz arasında Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz bölgelerimiz bulunmaktadır. Kuzeyde ise rüzgârın kuvvetli estiği alanlara sahip bir ülkeyiz. Ancak bu enerji kaynaklarından elektrik enerjisi üretiminde gerçek anlamda fayda sağlamamız söz konusu değildir. Birkaç turistik tesiste bulunan rüzgâr türbinlerinden elde edilen düşük kWh seviyelerdeki jeneratörlere bakarak rüzgâr enerjisinden faydalandığımızı söylemek gülünç olur. Güneş enerjisinden

faydalanarak elektrik üreten santralimiz bulunmamaktadır. Ancak sıcak su elde etmek için uygun yörelerde yer alan binalar üzerinde güneş kolektörleri sayısında son yıllarda büyük artış olduğu da bir gerçek.

Sonuç olarak gerek güneş ve gerekse rüzgâr enerjilerini kullanarak elektrik enerjisi elde eden santrallerimiz maalesef bulunmamaktadır. Termik santrallerin çevreye verdikleri zararlar göz önüne alındığında, temiz enerji kaynakları içinde yer alan güneş ve rüzgâr enerjileri kaynaklarından yararlanmak için çaba göstermek, benimsenmesi gereken öncelikli yol olsa gerek!

Sayfa:10

İNET-TR'99'da DAHA DÜZEYLİ TARTIŞMA PLATFORMU

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Türkiye'de İnternet ile ilgili grupları bir araya getirerek İnternet'i tüm boyutlarıyla tanıtmak, geliştirmek, tartışmak, İnternet teknolojileri aracılığı ile toplumsal verimliliği artırmak ve toplumun dikkatini olabildiğince bu yöne çekmek amacıyla, 1995 yılında Bilkent'te (Ankara), 1996'da Yeditepe'de (İstanbul'da), 1997'de ODTÜ'de (Ankara'da) ve 1998 yılında ise Lütfi Kırdar (İstanbul) Kongre Merkezi'nde toplantılar yapıldı. 1999 yılında ise bu toplantı 19-21 Kasım tarihleri arasında Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi'nde yapılıyor. Daha önceki yıllarda bu toplantıların bazılarında aktif olarak katılmış, hatta çalışma gruplarında görev almıştım. Daha önceki toplantılarda bazen çok tartışmalı ve atışmalı toplantılara şahit olmuşum.

İnsanların görüşlerini sesli düşünebilmeleri ve diğer katılımcılarla paylaşabilmeleri, elbette ki takdir edilecek bir durum. Ancak bazen eleştirilerimizi ve görüşlerimizi nasıl aktaracağımız konularında bardağı taşırabiliyoruz. Geçen toplantılarda bazı panelistlerin veya konuşmacıların sadece konuşmuş olmak için söz aldıklarına şahit olduk. Hele bir de suçlanan bireyler savunmada biraz pasif kalıyorlar ise, “Vur abalıya” misali yüklenmenin şiddetini artıranlar hiç de az değildi.

Toplum olarak eleştiri yapmayı çok seviyoruz. Hiçbir zaman kendimizi o eleştirilen kişinin yerine koymuyoruz. “İmkânlar neydi, ne yapılabildi?” diye pek araştırmıyoruz. Yani kısacası biraz açık yakaladık mı karşımızdakini acımasızca boğazlamaya çalışıyoruz. Bazıları bol bol eleştiri yaparlar, ancak kendilerine “Peki çözüm öneriniz nedir?” diye sorulduğunda net cevap alınmayabiliyor. Oysa özellikle akademisyenlerin eleştirilerini yaparken mutlaka iyi niyetli ve yapıcı olmaları gerekir ve bu durum o kişileri daha da yüceltir.

Bu yılki inet-tr’99’da konular daha da geniş bir alana yayılmış. İşlenecek ana konu başlıkları;

- Bilgisayar Ağları Ve Internet
- Internet, Intranet Ve Ekstranet
- Kamu Bilgisayar Ağları
- Dünyada Ve Bizde Internet Altyapısı
- Internet Ve Medikal Bilişim
- Yeni Internet Teknolojileri
- Internet’in AR-GE Amaçlı Kullanımı

- Bilgisayarlaşma, Ulusal Bilgisayar Ağı Ve Bilişim Altyapısı
- Türkiye'de İnternet'in Yapılanması
- İnternet'te Türkçe Kullanımı Ve İçerik
- Enformasyon Kaynakları, İndeksleme Ve Tarama
- E- Ticaret Ve E-iş
- İnternet'te Güvenlik
- İnternet, Kütüphanecilik, Elektronik Yayıncılık Ve Basın
- Eğitimde İnternet Kullanımı
- Özgür Yazılım, Açık Kaynak Ve İnternet
- İnternet'in Sosyal Boyutları
- İnternet'in Yasal Boyutları
- İnternet, Demokratikleşme Ve Toplumsal Denetim
- İnternet'te Siyaset Ve Siyasi Partiler
- İnternet'te Düzenleyici Kurullar
- Gizlilik, Bireysel Haklar Ve İnternet
- İnternet Ve Etkin Devlet

olarak belirlenmiştir. İnternet ile uğraşan çok farklı kurum ve kuruluşlardan, sivil toplum örgütlerinden vb. yerlerden birçok katılımcının olacağını tahmin ediyorum. Gene İnternet ile ilgili birçok konu mutlaka karşılıklı tartışılacak. Bu doğal bir olay. Ancak benim eleştirisi yapanlara bir çift sözüm olacak. Acaba siz

o eleştirdiğiniz konunun sorumlusu olsaydınız, gerçekten de hiç problem doğmayacak mıydı? Her Şey yolunda gidecek miydi? Diye kendi kendilerine sormalarını tavsiye ediyorum. Inet- tr'99'da buluşmak dileği ile esenlikler diliyorum.

Interpro

Bilim-99

Basın sponsoru

15 - 21 Kasım 1999

Sayı: 243

haftalık bilgi ve iletişim teknolojileri gazetesi

www.bthaber.com.tr

Sayfa:10

LİSTELER

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Belirli bir konuda uğraşan insanların haberleşmesine yönelik liste, bulletin board, mail-reflector gibi mekanizmalar bulunmaktadır. Bunların ana işlevi, belirli bir adrese gönderilen mesajın bir grup insana dağıtılmasıdır. İnsanlar bu tür

mekanizmalara ya kendi istekleri ile abone olurlar, ya da bulletin board ya da news yoluyla okurlar. Bunları çalıştıran yazılımlar, listserv, list-manager, robot-mailer gibi isimlerle bilinirler.

Türkiye’de bugün toplam kaç liste olduğunu kesin olarak bilemiyorum. Ancak hemen hemen birçok alanda bir liste bulmak mümkün olabiliyor. Bu listelerin amaçları doğrultusunda kullanıldıklarını söylemek bazen çok güçleşebiliyor. Listenin adına bakıp üye oluyorsunuz, ancak bilahare o listenin politik amaçlı kullanıldığına şahit olabiliyorsunuz.

Yurtiçi ve yurtdışı kaynaklı birkaç listeye üye durumdayım. Hergün bana onlarca mesaj gelir. Bazen bu mesajların içeriğini okumaya fırsat bulamadan sildiğim olabiliyor. O nedenle mesajın konusu (subject) benim için çok önemli. Konuya bakarak içeriğine göz atıyorum.

Bilişim alanıyla ilgili bazı listelerden son günlerde hiç alakası olmayan mesajlar gelmeye başladı. Bu alakasız mesajları okumak için zaman ayıranlar, bana göre vakitlerini iyi değerlendiremeyen veya listeye üye olmasının amacı farklı olan kişilerdir. Eğer bir liste bilişim sektörü ile ilgili ise bence o listede bilişim teknolojilerini ilgilendiren konular tartışılmalıdır. Bilişim teknolojileri ile uğraşanlar, bu tür listeler sayesinde sorunlarına çözüm bulabilmeli veya yeni uğraştığı bir konuyu

meslektaşları ile tartışabilmelidir. Bu tür konular işlendiği zaman o liste gerçek amacı için kullanılıyor demektir.

Listelerdeki tartışmalarda kullanılan dil bazen o kadar seviyesiz oluyor ki, aydın kişiler arasında bu kadar anlamsız ve de argo konuşmaların nasıl yapılabildiğine insanın inanası gelmiyor! Bu tür insanlar diğer liste üyelerinin boşu boşuna zamanlarını çaldıklarını, listeyi gereksiz konulara sürüklediklerinin mutlaka farkındadırlar.

Listelerin lüzumsuz konularla meşgul edilmesini ve seviyesiz tartışmaları önlemek için liste sahiplerine büyük görevler düşüyor. Listeleri amaçları dışında kullanma eğilimde olan kişilerin benzeri davranışlarda bulunmamaları konusunda önce uyarılmaları gerekir. İkazlara rağmen listeyi amacı dışında kullanmaya devam etmek isteyenler ise listeden atılmalıdırlar.

Listlerin amaçları doğrultusunda kullanıldıklarını görmek ve izlemek, biz liste üyelerini çok mutlu kılacaktır. Bu nedenle listeleri dejenere etmek isteyenlere bir çift sözüm olacak. Bırakın boş şeylerle uğraşmayı, yapabiliyorsanız liste üyelerinin bilgi dağarcığına katkı sağlayacak konuları listelerde tartışın. O zaman yücelir ve takdir edilirsiniz.

ERKEN UYARI SİSTEMLERİ VE DEPREM

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Ne yazık ki 12 Kasım 1999 günü Düzce ilçe merkezli deprem gene ülkemizi yasa boğdu. Depremi ardından bazı bilim adamları bu bölgede bir enerji birikimin olduğunu ve 17 Ağustos Marmara depreminden 86 gün sonra bu enerjisini 7.2 büyüklüğünde bir deprem ile boşalttığını açıkladılar. Ülkemize başsağlığı dilerken, depremlerle yaşamayı da artık zaman geçirmeden öğrenmemiz gerektiği gerçeği ortaya çıktı.

İklim şartları açısından Düzce merkezli depremi, 17 Ağustos Marmara depreminden ayıran bazı farklı çevre şartları mevcut. Bu yazıyı 13 Kasım öğle vakitlerinde kaleme aldığım da televizyon kanallarından seyrettiğim görüntülere bakılırsa, ölüm olaylarının bir bölümünün yanma ve duman zehirlenmesi şeklinde olduğudur. Soba ve kaloriferlerin yandığı, mutfaklarda yemeklerin pişirildiği saatlerde deprem oldu. Yani

enkaz haricinde insanları bir de yanma, dumandan zehirlenme ve soğuk hava etkiledi.

Japonya'da çok sık aralıklarla depremler olmasına karşın insan kaybının çok düşük olduğunu duyuyoruz. Bunun nedeni inşaatların kalitesi ve erken uyarı sistemlerinin kullanılmasıdır. Depremın nerelerde olabileceği konularında bilgi verilebilmekte, ancak hangi tarihte ve ne zaman olacağını bilmek mümkün olmadığına göre, her zaman deprem olacaktı gibi bazı tedbirler almak gerekir. Depremlerde yangın, duman zehirlenmesi, elektrik çarpması gibi tehlikelere karşı tedbirlerin alınması, günümüz teknolojileri ile hiç de zor değildir. Örneğin dik duran seyyar bir elektrik sobası, yan devrildiğinde otomatik olarak elektriğinin kesildiğini (sobanın söndüğünü) çoğumuz biliriz. Bu durum basit bir otomasyon sistemidir.

Erken uyarı sistemleri ile birçok alanda basit otomasyon sistemleri kurulabilir. Örneğin belirli şiddette bir sarsıntı sonrasında otomatik olarak evin elektriğini kesen, ocağı besleyen LPG tüpünün veya bina su giriş vanalarını otomatik kapatan vb. otomasyon sistemleri kullanılabilir. Bu otomasyon sistemlerinin bazıları tamamen mekanik veya pil beslemeli olarak devreye alınabilir. Bu teklif bazıları için ayrıntı olarak görülebilir. Ancak eğer bir depremde enkazın darbesiyle ölmeyen, ancak yangın veya sıkıştığı yerde duman zehirlenmesi nedeniyle tek bir insan hayatı dahi yok olabiliyorsa, otomasyon sistemlerinin kurulmasına önem verilmelidir diye düşünüyorum.

Ev ortamlarında otomasyon sistemlerine hiç önem verilmediği bilinmektedir. Örneğin şofbenlerde baca gazı algılayıcısı bulunmaktadır. Bu algılayıcının görevi, uygun olmayan baca çekiş ortamlarında şofbeni otomatik olarak söndürmektir. Oysa şofben takılı birçok evi dolaşım bu algılayıcıların (sensörlerin) ne durumda olduğunu kontrol etmek istersek, en az yüzde 80’inde algılayıcıların devre dışı bırakıldığını görürüz. Üstelik devre dışı bırakma işlemi de genellikle şofbeni kuran teknisyen tarafından yapılmaktadır. Aksi takdirde baca çekim şartları uygun olmadığı için sık sık şofben sönecek ve tüketicinin kafasında “Acaba bu şofben bozuk mu?” sorusunun oluşmasına neden olabilecek, dolayısıyla teknisyene angarya diye nitelendirilen yeni işler çıkabilecek.

Hem otomasyon sistemi kurulmasını önerdiğimi hem de diğer taraftan da evlerdeki otomasyon sistemlerinin işletilemeyebileceği yönündeki fikirlerimi okuyanlar, bu çelişkiye anlam verememiş olabilirler. Burada vurgulamak istediğim konu, evlerde otomasyon sistemleri kurulsa bile, korkarım ki o otomasyon sistemini kuran teknisyenler bile, yaptığı işin emniyetine önem vermeyebilecek ve sistemi aynen şofbenlerde olduğu gibi savsaklayarak kurabilecektir. Şofben zehirlenmelerinde acaba kaç bilirkişi baca çekiş algılayıcısının yerinde olup olmadığını kontrol ederek rapor hazırlamıştır?

Sonuç olarak her şey gelip eğitime dayanmaktadır. Eğer işçiniz, ustanız, teknisyeniniz, mühendisiniz, kısacası toplumun her bireyi yaptığı işin önemine değer vermiyorsa, erken uyarı sistemi kurulsa bile çok azının çalışır durumda olacağı endişesindeyim.

Sayfa:10

SEKİZİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

2001-2005 yılları arasını kapsayacak olan VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hazırlık çalışmaları başlatıldı. Bu amaçla birçok alanda özel ihtisas komisyonları oluşturuldu. Bilişim teknolojilerini ilgilendiren özel ihtisas komisyonlarının isimleri listede aşağıdaki biçimde yer alıyor.

- Bilim, Teknoloji ve Yenilikçi Buluşlar

- Haberleşme, İletişim, Tele-iletışim Altyapısı ve İşletmeciliğinin Türkiye'nin Gelişme ve Tanıtım Stratejilerinde Kullanılması
- Bilişim Teknolojileri ve Hizmetlerinin Türkiye'nin Gelişme ve Tanıtım Stratejilerinde Kullanılması (*Bilişim Teknolojileri, Yazılım, Türkçe Yazılım, İnternet, Bilgi Sağlama ve Erişimi, Tanıtım, Kütüphanecilik*)

Yukarıda sayılan bilişim teknolojileri alanındaki özel ihtisas komisyonlarına büyük sorumluluklar düşüyor. Bu komisyonlara çağrılacak üyelerin de çok dikkatli seçilmesi gerekir. Çünkü Türkiye'nin bilişim ve iletişim teknolojileri alanındaki çalışmaları 2001-2005 yıllarını kapsayacak Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı içerisinde nasıl tanımlanacak ve planlanacaksa, o dönemlerdeki yatırımlar da bu çerçevede içerisinde uygulanabilecektir.

22.11.1999 günü "Kırsal Kalkınma, Kırsal Alanda Planlama İhtiyaçları ve Köye Götürülen Hizmetler" başlıklı özel ihtisas komisyonuna katılmıştım. Türkiye'nin birçok yöresinden değişik kurum, kuruluş, sivil toplum örgütleri vb. unsurlardan gelen ve 50-60 kişiden oluşan bir grup Devlet Planlama Teşkilatı'nda toplandık. Komisyona bir başkan ve raportörün seçilmesi sonucunda çalışmalara başlandı. Önce Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan alt komisyon başlıkları görüşe sunuldu. Toplam beş alt komisyon başlığı için tam 4 saat tartıştık. Üzülerek belirtmek gerekir ki, toplantıya katılanlardan söz alanların önemli bir bölümü, asıl tartışılması gereken konu olan alt komisyon isimlerinin belirlenmesi yerine,

konuyu sürekli başka alanlara çekmeye çalıştılar. Başkanın ikazlarına rağmen, konuşmacıların bir bölümü ısrarlı bir şekilde konuyu istediği alanlara çektiler. Böylece zaman boşu boşuna akıp gitti.

Özel ihtisas komisyonlarının birkaçında görev almayı planlıyordum. Bunu istememin sebebi, 1998 Ağustos'undan beri Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nca desteklenen ve Doğu Anadolu Projesi (DAP) diye adlandırılan projede belirli bir mesafe almış olmamızın ve bilgi birikimimizin varlığıdır. Yaptığımız DAP çalışmalarındaki önemli bilgilerin 2001-2005 Yıllarını kapsayacak Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı içerisinde yer alması, DAP'ın uygulanabilirliği açısından çok önemlidir. Ancak sözü geçen komisyondaki çalışmalarını görünce, büyük bir hayal kırıklığına uğradım. Korkarım ki, komisyonlara çağrılan kişilerin önemli bir bölümü, boşu boşuna zaman harcayacaklar ve neticede Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı uzmanlarınca hazırlanacak taslak raporlar, fazla bir değişime uğramadan komisyon raporuymuş gibi sunulacaktır.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı elemanları zaten işin sürekli içinde oldukları için, bazen gelişme politikalarımız ile ilgili toplumun bir kesiminin ileri sürdüğü ayrıntıları görmeyebilirler. O nedenle farklı alanlardan çağrılan komisyon üyeleri çok ilginç ve de gözden kaçan durumları ortaya koyabilir ve de planlamanın o alanda optimum yapılmasına katkı sağlayabilirler.

Çağrılan komisyon üyeleri ne yapmaları konusunda yeterince bilgilendirilmedikleri sürece, zamanı boşu boşuna harcayabilirler. O nedenle Özel İhtisas Komisyon Başkanları, alt grup çalışmalarını asıl çalışma alanlarıyla meşgul ettirebilecek bilgi ve beceri sahibi olmalıdırlar. Aksi takdirde

komisyon raporları, Devlet Planlama Teşkilatı uzmanlarının görüşlerini içeren bir rapor olarak ortaya çıkabilir ve dolayısıyla 98 adet özel ihtisas komisyonlarında görev alacak ve toplamda beş bini aşacak sayıdaki elemanlar, enerji ve vakitlerini boşa harcamış olabilecekler.

SATRANÇ VE ZEKA OYUNLARI OKULLARA GİRMELİ

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

“Oyun 99” Türkiye 4. Zeka Oyunları Yarışması sonuçları 28 Kasım 1999 tarihinde ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi’nde açıklandı. 20 Haziran 1999 tarihinde başlayan sınavın tüm aşamalarını başarı ile geçen 17 yarışmacı arasından Erdal Erengür birincilik, Fatih Sulak ikincilik ve Köksal Karakuş ise üçüncülük ödülünü aldılar.

DSP Konya Milletvekili M. Emrehan Halıcı, bilgi toplumu olabilmenin ve bilgi çağını yakalayabilmenin önemini belirten açılış konuşmasında, hedefler arasında zeka oyunlarını ve satranç içeren bir dersin okullarda okutulması çalışmalarının olduğunu belirtti. Kültür Bakanı İstemihan Talay ise Türkiye Zeka Vakfı’nın dört yıldan beri kamunun yapması gereken bir görevi üstlenerek, zeka oyunları düzenlediğini, gençlerimiz

arasında bir yarışma ortamı yarattığını ve zeka oyunlarında önemli çalışmalar yürüttüğünü belirtti. Bu alanda uluslararası arenada yapılacak yarışmalara katılacak bireylerin de yetişmesinde katkı sağlandığını ve ileride Türkiye'nin tanıtılması açısından önemli bir aşama kaydedileceğini belirtti.

Kültür Bakanı İstemihan Talay konuşmasında, salona girerken bir muhabirin “Acaba sizce Türk insanı zeki midir?” sorusunu yönelttiğini açıkladı. Zekanın unsurlarını sayarken adaptasyon yeteneğinin çok önemli olduğunu, Orta Asya'dan başlayan bir ulusal serüvenin Anadolu'da bir devlet haline dönüştüğünü ve Avrupa'nın ortalarına kadar giden ve üç kıtada büyük bir devlet haline dönüşen bir büyük imparatorluğun kurulmasının, Türk insanının zeki olduğunu göstermeye yettiğini belirtti.

M. Emrehan Halıcı'nın Başkanlığını yürüttüğü Türkiye Zeka Vakfı'nın yönetim kurulunda Prof. Dr. Ziya Aktaş, Prof. Dr. Metin Ger, Prof. Dr. Hasan Güran ve Prof. Dr. Timur Gürgan bulunuyor. Vakfın amaç ve hizmet konularından önemli olanları şöyle sıralanabilir:

Düşünme, algılama, mantık yürütme, karar verme ve problem çözme yetenekleri gelişmiş, çevreye ve değişen koşullara uyum gösterebilen, sanata, araştırma-geliştirmeye, bilim ve teknoloji üretimine yatkın ve beceri düzeyi yüksek insan gücünün yetiştirilmesi ve teşvik edilmesine yardımcı

olmak, bu amaçla stratejiler belirlemek ve bu stratejileri korumak ve geliştirmek.

Bilim, teknoloji ve sanat konularında yurdumuzun uluslararası rekabette üstün bir konuma gelebilmesi için gereken insan kaynağının oluşturulmasını sağlayacak bir eğitim politikasının belirlenmesi ve uygulanmasına katkı sağlamak.

Yurdumuzun ileri teknolojiler alanında uluslararası platformda yer almasına katkıda bulunacak olan zeki bilgisayar/elektronik sistemlerin geliştirilmesine yönelik yapay zeka araştırma-geliştirme ve uygulama çalışmaları yapmak, bu konuda çalışma yapanları desteklemek.

En önemli sermayesi beyin gücü, zeka olan yazılım konusuna özel önem verilmesine ve ulusal yazılım endüstrisinin gelişmesini sağlayacak politikalar üretilmesine çaba göstermek, yazılım konusunda projeler üretmek ve desteklemek.

Görüldüğü gibi vakfın hedefleri oldukça anlamlı belirlenmiş. Ancak bu yazılanların uygulamaya konulabilmesi için bu tür faaliyetleri sadece Zeka Vakfı'ndan beklememek gerekir. Bilişim teknolojileri ile ilgili olan her kesimin zeka oyunları ile ilgili konularda sık sık yarışmalar düzenlemesi ve bu yarışmalara büyük kitlelerin katılımının sağlanması için çaba göstermesi gerekir.

interpro

Bilginin 99 Basın sponsoru

13 - 19 Aralık 1999

Sayı: 247

BT / haber
haftalık bilgi ve iletişim teknolojileri gazetesi

www.bthaber.com.tr

Sayfa:106

BENZETİM (SİMÜLASYON)-1

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

1. Benzetim nedir?

Benzetim, gerçek bir dünya süreci veya sisteminin işletilmesinin zaman üzerinden taklit edilmesidir (Banks ve Carson, 1984). Sistem objeleri arasında tanımlanmış ilişkileri içeren sistem veya süreçlerin bir modelidir.

Benzetim bir araçtır. Benzetim günümüzde mevcut olan ve daha önemlisi de yarın da mevcut olabilecek işlemler hakkında objektif bilgiler sağlar. Benzetim gerçek bir şeyin taklit edilerek yapılmasıdır.

Benzetim, taklit edilen gerçek bir olayın genelde bilgisayar yardımıyla modellenmesidir. Örneğin bilgisayar üzerindeki bir uçuş simulatörü, uçuşun bazı kurallarının bir bilgisayar üzerinde öğretilmesi amacıyla kullanılan bir benzetim modelidir. Pilotun kokpitte göreceği ekranın bir benzerini bilgisayar ekranında görmesi ve uçuşu kontrol etme işlemlerini sanki de gerçekten uçaktaymış gibi yapması, bir benzetim olayıdır.

1.1. Neden bir model kullanılır?

Simulatörde taklit ederek uçmak, gerçek bir uçakla uçmaktan daha emniyetli ve daha ucuzdur. Endüstri ve sanayide modellerin kullanılma sebepleri, maliyetlerinin düşüklüğü, tehlikeli olmayışları ve gerçek sistemler üzerinde deney

yapmanın bazen imkânsızlaşmasıdır. Gerçek sistemlere benzer modeller üzerinde deney yapmak, para ve zaman tasarrufu demektir.

1.2. Benzetim ne zaman kullanılmalıdır?

Zamanla veya rasgele değişen sistemler için benzetim kullanılabilir. Örneğin bir benzin istasyonuna gelen ve giden araçların

zamana bağlı olarak değişimini inceleyelim. Böyle bir sistem, dinamik sistem olarak adlandırılır. Ancak benzin istasyonuna bir sonraki arabanın ne zaman geleceğini kimse tahmin edemez. Burada ise rasgele bir durum ortaya çıkmaktadır.

Karışık dinamik sistemlerin modellenmesi teorik olarak birçok basitleştirmelere gereksinim duyar ve bu nedenle ortaya çıkan modeller geçerli olmayabilir.

1.3. Benzetim nasıl yapılır?

Bir benzin istasyonu ile ilgilendiğimizi varsayalım. Benzin istasyonunda bulunan araba sayısını, sistemin durumunu zamana bağlı olarak grafiksel olarak çizmek isteyelim. Her araba benzin istasyona ulaştığında grafik zamana bağlı olarak bir birim artırılırken, benzin istasyonundan ayrılan her bir araba için de grafikte bir birim düşüş olacaktır. Gözetleme sonuçlarının kâğıda aktarılması olarak tanımlanan bu grafik,

yapay olarak da çizilebilir. Uygulamanın yapay olarak yapılması ve analiz edilmesi bir benzetimdir.

2. Bilgi edinmede kullanılan yöntemler

Objektif gerçek bir olay için bilgi edinmenin üç temel yöntemi bulunmaktadır. Bunlar deney, analiz ve benzetimdir. Bu üç yöntemin özelliklerini göstermek için pratik bir örnek ele alalım. Bir benzin istasyonundaki sistem araştırılacaktır. “Bir arabanın benzin istasyonunda geçirdiği ortalama zaman nedir?” sorusuna cevap vermenin üç yöntemi vardır. Bunlar **deney, analiz ve benzetimdir**.

2.1. Deney

Bir kronometre ile istasyonda her arabanın geçirdiği süre tespit edilir. Sonra tüm arabaların sayısı toplanır. Diğer taraftan da tüm arabaların istasyonda geçirdiği toplam süre bulunur. Toplam süre, araba sayısına bölüldüğünde her bir arabanın benzin istasyonunda geçirdiği ortalama süre bulunur.

2.2. Analiz

Doğrudan sistemde harcanan ortalama süreyi hesaplamak için Queueing Teorisi formülü kullanılır. Formülü kullanabilmek için gerçek sistemin göz önüne alınabilecek basitleştirmelerinin yapılması ve nicelik parametrelerine gereksinimin olmasıdır. Bu örnekte nicelik parametreleri varış yoğunluğu (Her zaman dilimi içerisinde istasyona varan araba

sayısı) ve her zaman dilimi içerisinde servis gören araba sayısıdır.

2.3. Benzetim

Arabaların varışı ve servis sürelerini rasgele olarak türeten bir benzetim modeli yapmamız istensin. Bunun için ilk olarak gerçek sistemle birebir ilgili olan tüm faaliyetler, uygun biçimde sıralanmalıdır. Gözetlemeler, istatistiksel verilerin toplanması ve değerlendirmeler programlanmalıdır. Her araba için harcanan süre hesaplanmalı, süreler toplanmalı, araba sayıları sayılmalı, sonuçta ortalamalar hesaplanmalı ve ekranda gösterilmelidir.

Bu üç yöntemi, önemine göre kendi aralarında sıraya koymak doğru olmaz. Çünkü her yöntemin kendine özgü avantaj ve dezavantajları mevcuttur. Ancak değişik kriterler göz-önüne alınarak belirli özel durumlar için kıyaslamalar yapılabilir.

Deney yöntemi en sağlıklı yöntemdir. Mümkün olduğu sürece kullanılmalıdır. Bu yöntemin kullanılmasına uygun olmayan durumlar:

■ *Çok tehlikeli alanlar (Kritik duruma varmış bir nükleer reaktör santralinin davranışlarında, bir jet motorlu uçağın inişinde vs.)*

■ *Çok pahalı (Hasara sebebiyet verecek tüm durumlarda, kiralık telefon hattı ağı üzerinden verilerin aktarımı için uzun deneysel çalışmalar vs.)*

■ *Sistemin araştırılmasına imkân vermeyen durumlar (Tasarım seviyesinde mümkün olan birçok alternatiflerin değerlendirilmesi)*

Analiz yöntemi pratik yaşamda nadiren gerçek olan birçok kabule dayanan ve çoğu kez matematiksel olarak yapılan bir benzetim tipidir. Analitik yöntemlerin dezavantajları çok karmaşık cihazların kullanılması ve/veya hesaplamalarda çok uzun zaman harcanmasıdır. Queueing ağ analizi buna bir örnektir. Diğer taraftan formülün kullanılması genelde hızlı sonuç verir ve formüle basit farklı parametre değerleri ilave edilerek alternatif birçok durumlar test edilebilir. Deneysel yöntemler için çok daha fazla zaman harcandığı durumlar ortaya çıkabilir. Analizin diğer bir sorunu, gerekli parametrelerin yokluğudur. Diğer benzetim sistemlerinin tahmin edilen verileri kullanması, sonuçların güvenilirliğini azaltmaktadır.

Benzetim de deneysel bir yöntemdir. Gerçek sistem ile deney yapmak yerine, deneyler benzetim modeli üzerinde yapılır. Benzetimin birçok dezavantajları vardır. En önemli dezavantajı benzetim modelinin yaratılmasındaki yoruculuk ve benzetim modelinin programlanmasında kullanılan dilin

(örneğin Pascal gibi) zorluğudur. Uygun benzetim yazılımları bulunmaktadır, ancak maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle alımı güçleşebilmektedir. Bazı grafik tekniklerine dayanan benzetim yazılımları geliştirilmiştir. Bu yazılımlar sayesinde belirli sistemler için benzetim modellerinin yaratılması otomatik olarak yapılabilmektedir.

Sistemle ilgili mevcut sınırlı bilgiler kullanılarak benzetimi yapılır. Her şeyden önce bazı nicelik parametrelerinin bilinmesi zorunludur. Yukarıdaki örnek için varış ve rasgele servis süreleri arasında rasgele aralıkların türetilmesi gerekir. Bu olayda benzetim yöntemi analiz yönteminden daha esnekler. Çünkü benzetim dilleri rasgele sayıları herhangi bir dağılımın pratikliği ile üretmeyi desteklemektedir. Herhangi bir dağılım hiçbir zaman ne birkaç parametre (eğer o teorik ise) ne de doğrudan dağıtım fonksiyonuna (eğer dağıtım ölçme ile sağlanmışsa) gereksinim duyar. Sistem içerisinde tasarım seviyesinde tipik olarak ortaya çıktığı gibi sayılamayan durumlar ortaya çıkabilir ve genellikle bilincinde olmadığımız gerçekleri kabullenmek durumuyla karşı karşıya kalabiliriz.

Hesaplamalarda zaman tüketimi çok olabilir. Birçok parçasıyla paralel olarak çalışması gereken büyük skala sistemlerinin analizi bu duruma iyi bir örnektir. Çünkü gerçek paralel uygulamaları henüz yaygın kullanılmamaktadır. Böyle sistemlerde tek bir işlemci ile yapılan bir programla benzetimi yapılır. Paralel faaliyetler o zaman aynı anda yapılır. Bunun

sonucu benzetimin gerçekliliği, gerçek zamandan çok daha yavaş olur. 1 saniyelik bir model zamanı, 10 dakika CPU zamanı alır. Elbette ki bu durum gerçek zaman kontrolünde benzetim uygulamasını geçersiz kılabilir.

3. Kullanılacak yöntemin belirlenmesi

İncelenen sistemde eğer deney mümkünse öncelikle deney yapılmalıdır. Deney yöntemi daima en iyi yöntemdir, çünkü tüm çevre şartları hesaba alınabilir. Tasarım seviyesi sırasında diğer yöntemler kullanılsa bile, deney yöntemi sistemin final değerlendirilmesine daha çok hizmet eder. Eğer deney yöntemi mümkün değilse, uygun bir analitik yöntem bulunmaya çalışılır. Analitik yöntem de mümkün değilse, o zaman benzetim kullanılmalıdır.

Benzetim, yukarıdaki kuralda görüldüğü gibi sadece son çare olarak kullanılmaz. Benzetim, orijinalde verilen sorulara sadece cevap sağlamakla kalmaz, daha ziyade analiz edilmesiyle anlaşılmasına da katkıda bulunur. Benzetim modelinin yaratılmasında hesaba alınacak kesin şeyler neredeyse genelde ilk olarak orada elverişli bir durum ortaya çıkar. Benzetimi yapılan sistemin özelliği, hataları veya sistem tasarımı içerisindeki belirsizlikleri ortaya koyabilir. Böylece hazır sistemin gelecekteki çok pahalı olacak güncelleştirilmesinden kaçınmak için benzetim büyük yardım sağlayabilir.

4. Benzetim tipleri

4.1. Kesikli (Discrete) Olaylar Benzetim Yöntemi

Yukarıda verilen örnekte yatay ve düşey çizgiler göz önüne alınmıştı. Araba benzin istasyonuna vardığında veya ayrıldığında, zamana bağlı olarak belirgin noktalar olarak işaretlenir. Bu işlemleri olaylar olarak adlandırıyoruz. Burada iki ardışık olay arasında başka bir şey vukuu bulmamaktadır ve dolayısıyla çizgi yataydır. Eğer olayların sayısı sonlu ise, benzetimi kesikli olaylar olarak adlandırıyoruz.

Kesikli benzetim, kesikli zaman noktalarında dinamiklerine ait (çıkartma işlemlerinin seviyesi nedeniyle) olayların silsilesi olarak göz önüne alınan sistemlerle uğraşır. Kesikli benzetim dilinin püf noktası, model içinde etkinliklerin özel sırasını kontrol etmektir. Bu aynı zamanda dili kullandığında bir kullanıcının “çevreyi görmesi” ve kesikli benzetim dilinin sınıflandırılması için bir temelin oturtulması yoludur.

Kesikli Benzetim Dillerinin Sınıflandırılması

Akış diyagram tabanlı diller, değişik bilgisayarlarda birçok versiyonu olarak mevcut olan GPSS (General Purpose Simulation System) dili ile temsil edilir. Kullanıcının, sistemin dinamiklerini “İşlemler” olarak adlandırılan bir blok diyagramının akışı olarak görmesi zorunludur. İşlemler üretilir, blokların ağı yardımıyla bir parçayı takip eder ve çıkışta silinir.

Bloklarda işlemler geciktirilebilmeli, çalıştırılabilmesi ve diğer bloklara geçebilmelidir. Bloklar, program içerisinde modelin etkinliklerini icra eden deyimlerle temsil edilirler.

Etkinlik tabanlı diller gelecekteki etkinliklerin kesin olarak listelenmesi esasına dayanmaz. Her etkinlik için kullanıcı etkinliğin hangi şartlar altında olduğunu tanımlar. Benzetim algoritması artış zamanını tekrarlayarak kontrol eder ve tüm etkinliklerin durumlarını test eder. Bu yaklaşımın dezavantajı, çok zaman harcanabilecek her adımda tüm durumların (hallerin) değerlendirilmesinin gerekmesidir.

Diğer taraftan içerik olarak çok basittir ve genelde yüksek seviyeli diller kullanılarak kolayca uygulanabilir. Bu yaklaşıma uygun benzetim dilleri vardır ancak yaygın kullanılmamaktadır.

Olay tabanlı diller doğrudan listelemeye dayanır ve gelecekteki olayları iptal eder. Kullanıcı, görece bağımsız olayların bir dizilimi olarak benzetilen sistemin dinamiklerini görmelidir. Her olay listelenmeli ve/veya diğer bir olayı iptal etmelidir. Sistem silsilesi listelenmiş olayların kayıtlarını tutmalıdır. Bu nedenle her olay zaman, olay tipi ve diğer kullanıcı verisi içeren olay bilgileri ile temsil edilir. Olay bilgileri, takvim olarak adlandırılan zamana bağlı olarak sıralandıkları listelerde saklanırlar. Bir olayın silsilesinin

tamamlanması sonrasında, sistem takvimden en düşük zamanlı olay bilgilerini uzaklaştırır, modeli kendi zamanı içerisinde güncelleştirir ve haberleşme silsilesini başlatır. Bu durum takvim boşalıncaya kadar tekrarlanır ve diğer bir nedenle program durdurulur.

ELEKTRİK KESİNTİLERİ

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

29 Kasım 1999 tarihi ile birlikte aniden elektrik kesintileri gündemimize yerleşmiş oldu. Türkiye genelinde elektrik kesintileri başlatıldı. Kesintiler yüzünden gençlik yıllarında yaşadığımız günleri hatırlar oldum. O dönemlerde mum ışığında ders çalıştığımız günlerin sayısı hiç de az değildi. Bugünlerde de çocuklarımız benzer sıkıntıları yaşamakta. Ancak küçük bir farkla. Çocuklarımız ışıldak adını verdiğimiz aydınlatma cihazlarını kullanabilme imkânına sahipler.

Elektrik kesintilerinin nedeni olarak Rusya'dan gelen doğalgaza, hattın geçtiği Moldova, Ukrayna ve Bulgaristan'ın el koyması gerekçe gösterilmektedir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cumhur Ersümer, "Türkiye'de enerji sektörünün bıçak sırtında gittiğini" söylüyor. Bursa Doğalgaz Kombine Çevrim Santrali'ne 27 Kasım'dan beri doğalgaz verilemediği, TEAŞ'ın

Ambarlı ve Hamitabad (İstanbul) elektrik santrallerine de gaz gönderilemediği, bu yüzden kesintilerin yaşandığı görsel ve yazılı basınımızda yer aldı.

Doğalgaz dışı bağımlı bir enerji kaynağıdır. Gaz gelmeyince doğal gazla çalışan santralleriniz duruyor. Enerji politikaları belirlenirken ülke gerçekleri göz önüne alınarak planlamalar yapılmalıdır. Dışa bağımlı enerji kaynaklarından vazgeçmek söz konusu elbette ki olamaz. Çünkü elektrik enerjisi üretiminde kullanılabilen iç kaynaklarımızı zaten imkânlar dâhilinde kullanıyoruz. Kömürle çalışan termik santrallerimiz çalışıyor. Gökova'daki Kemerköy santrali ile gene aynı bölgedeki Yeniköy, Afşin-Elbistan Termik Santralleri ve diğerleri kesintisiz üretim yapıyor. Diğer taraftan hidroelektrik santrallerimiz de boş durmuyor. Keban, Karakaya, Atatürk ve diğerlerinin türbinlerinden sular aktıkça, jeneratörlerinden elektrik üretiliyor. Ancak nereye kadar bu üretim devam edecek? Yazıyı kaleme almadan birkaç saat önce uçakla Elazığ'a dönüyordum. Bir gün öncesi de Ankara'da elektrik kesintisi yaşadığım için Karakaya ve Keban Hidroelektrik barajlarının su rezervlerini daha da dikkatli seyretmek ihtiyacını hissettim. Uçaktan bu barajlardaki su seviyelerinin çok önemli bir düşüş gösterdiğini hemen fark etmek mümkün. Ülkemizde doğru dürüst yağış yok. Özellikle hidroelektrik barajlarımızın su ihtiyacını karşılayabilmek için yoğun bir kar yağışı beklenir. Ama Kasım ayındaki hava

gidişatı, gelecek yazın çok kurak geçebileceği endişesini bende uyandırıyor. Korkarım ki beklenen yağış olmazsa, birçok bölgemizde kuraklık had safhaya çıkabilecek.

Elektrik enerjisinin önemini karanlıkta kaldıkça mı hatırlayacağız! Nükleer enerjiye hayır! Termik santrallere hayır! Diye gösteri yapan Türkiye'deki Green peace mensupları elektrik kesintilerini acaba nasıl karşılıyorlar? Bu göstericilerin önemli bir bölümünün enerjinin ne anlama geldiğinden haberlerinin olmadığı kanısındayım. Aksi takdirde ülke gerçeklerini görür ve kömürle çalışan termik ve nükleer enerjiye karşı çıkmazlardı.

Türkiye'nin enerji açığını kapatabilmesi için doğal gaz, nükleer, termik, hidrolik, jeotermal, güneş, rüzgâr ve diğer alternatif enerji kaynaklarına her zaman gereksinimi olacak. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Cumhur Ersümer'in iddia ettiği gibi Devlet Planlama Teşkilatı, enerji alanındaki yeni yatırımlara karşı çıkıyorsa, yanlış hesaplar yaparak Türkiye'nin elektrik enerjisine şimdilik ihtiyacı olmadığını hesapladığı iddia edilen uzmanlara iyi bir ders vermenin zamanı çoktan gelmiş demektir. Bu uzmanlar olağanüstü bir durum karşısında doğalgazın kesilebileceğini anlaşılan hiç hesaba katmamışlar. Green Peace mensuplarına ise *“Her türlü enerjiye evet, ama bilinçsiz ve yanlış kullanıma hayır!”* mesajını benimsemeleri önerisinde bulunuyorum.

BENZETİM (SİMÜLASYON)-2

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Benzetim tipleri

Listelemenin anlamı listeleme zamanında takvime olay bilgilerinin eklenmesi, iptal etme ise onları uzaklaştırması anlamındadır. Yaklaşım; olayların kesin olarak ifade edilmesine dayanıyorsa, kesikli olaylar benzetimi adını alır. Bazen bu durum kesikli benzetim olarak genelleştirilir. Bu gruba giren dillere örnek olarak SIMSCRIPT verilebilir. SIMSCRIPT II.5 uyarlaması işlem tabanlı benzetimi de desteklemektedir.

İşlem tabanlı diller olayların bağımsız olmaması gerçeğine dayanır. Bir olay diğer önceki bir olayın tipik bir silsilesidir. Diğer bir deyimle en yüksek hiyerarşik seviyede bir benzetim modelinin mevcudiyeti olarak, gözetlenecek olayların

silsilesini tanımlamak genellikle mümkündür. Olayların silsilesi işlem olarak adlandırılır. Benzemeyen olayların işlemi zaman boyutuna sahiptir. Kuramsal sistemlere dayanan işlem gerçeğe çok yakındır. İşlem daima mevcut olan objeleri yapar ve paralel olarak biri birine mani olurlar. Sistem dinamiklerinin görünüşlerinin işlem yolunda bunlar çok normaldir. Çoğu kez bir işlem gerçek bir objenin bir etkinlik modelidir. İşlem tabanlı kesikli benzetimin, kesikli benzetim modelinin nasıl yaratılacağına en iyi yoldur. Bu grup dillerin temsilcisi MODSIM, SIMSCRIPT ve SIMULA dilinin sistem simülasyon kısmıdır.

4.2. Sürekli (continuous) benzetim yöntemi

Bazı sistemlerde olaylar tüm zaman sürecinde sürekli değişebilir ve bu değişme bazı kesikli olayların aynı zamanlarında olmayabilir. Örneğin bir su deposundaki su seviyesi, giren ve çıkan akışkan debisine bağlı olarak bütün zaman içinde değişebilir. Böyle bir olay için sürekli benzetim yapmak daha uygundur. Buna rağmen kesikli benzetim yöntemi de burada bir yaklaşım yöntemi olarak kullanılabilir.

Sürekli benzetim dili, ellili yılların sonunda analog bilgisayarların simülatörü olarak geliştirilmiştir. Analog bilgisayarlarda benzetim, davranışları araştırılan sistem olarak, aynı matematik model tarafından tanımlanan (diferansiyel denklemler takımı) analog elektronik sistemin oluşturulması

esasına dayanır. Elektronik sistem genelde integratörler, toplayıcılar ve diğer fonksiyonel birimler olarak davranmak için değiştirilmiş işlemsel yükselticilerine dayanan standart blokların iç bağlantısıyla oluşturulur. Kullanıcı sonra belirli çıkış noktalarında (Osiloskop, çizici) uygun voltaj girişlerinin uygulanması ve voltajların kaydedilmesiyle ve bu elektronik sistem yardımıyla deneyleri yapar. Voltajın değişmesi, fiziksel davranışları tümünden farklı olabilecek (mekanik yer değiştirme, sıcaklık, vs.) orijinal sistem içerisindeki değişimleri tanımlayan fonksiyonla aynı olan zaman fonksiyonunu gösterir. Analog bilgisayarların ana problemi, multiplikasyon, bazı fonksiyonların türetilmesi, gecikmelerin veya diğerlerinin türetilmesi gibi belirli işlemlerin analog olarak yürütülmesidir. Sayısal bilgisayarlar bütün bu fonksiyonları çok basit olarak yapar ve bugün sürekli benzetim sadece sayısal bilgisayarlar üzerinde yapılır. Analog bilgisayarların iyi olduğu tek alan integrasyondur. Sayısal bilgisayarlar sayısal integrasyon için kullanır. Analog integratör kullanılarak yapılan integrasyonla kıyaslandığında, sayısal bilgisayarlar genelde daha yavaş ve daha az hassastır.

Hızlı cevap tabanlı bazı özel uygulamalar bu nedenle A/D ve D/A çeviricilerle bağlı analog ve sayısal parçalar içeren (hibrit bilgisayarlar diye adlandırılan) bilgisayarlar kullanır. İntegrasyon hariç sayısal kısmı her şeydir. Sayısal kısımlar integratörün girişlerini hesaplar. D/A çeviricileri yardımıyla

integratörler, giren analog sinyalleri analog integratöre dönüştürür. Çıktıları zıt yolda işlem görür. Dijital kısım, hesaplama esnasında değişebilen analog kısmın iç bağlantısını kontrol eder.

Sürekli Benzetim Dillerinin Sınıflandırılması

Blok tabanlı benzetim dilleri analog bilgisayarların metodolojisine dayanır. Sistem fonksiyonel birimlerin ve nicelik parametrelerinin iç kesitlerini tanımlayan blok diyagramları olarak ifade edilir. “Programlamanın” anlamı blokların ve tanımlamalarının iç kesitlerinin girişidir. Sonra kullanıcı ifadeler ekler ve/veya benzetimi kontrol eden direktifler verir. Eğer sistem denklemlerin bir seti olarak tanımlanmışsa, bu durumda sistem blok diyagrama dönüştürülmelidir. Dönüştürme basit bir doğru işlemidir. Birçok sürekli blok tabanlı dillerde tipik bloklar integratörler, sınırlandırıcılar, geciktiriciler, çarpanlar, sabit değerler, toplayıcılar, tutucular, kazançlar (katsayı) ve diğerleridir.

Deyim tabanlı sürekli diller, matematiksel modeli temsil eden denklemlere dayanır. Öyle ki, benzetilen sistem bir denklem takımı ile ifade edilir. Sonra kullanıcı benzetimi kontrol etmek için ve/veya direktiflerini ilave eder. Bazı diller sistemin tanımlanması için hem blok hem de deyim tabanlı yollara imkân sağlar. Benzetim kontrolünün anlamı:

İntegrasyon yönteminin (çünkü bazı diller daha fazla sunar), integrasyon adımlarının, gözetlenecek (blokların girişlerinin) değişkenlerinin, toplanan verilerin yazılması ve/veya çizilmesi için aralıkları, çıkışların sıkılaştırılması (bunlar otomatik olarak da yapılabilir), çalıştırılan benzetimlerin süresi, tekrarlamaların sayısı ve içerde değişen kesin değerlerin yolunu vb. seçilmesidir.

4.3. Hibrit Benzetim Yöntemi

Hibrit benzetim yöntemi, yukarıdaki iki benzetim tipini içermesi ile oluşan yöntemdir.

5. Benzetim dilleri

Beş tip benzetim dili vardır.

Bunlar:

- Kesikli Olay
- Kesikli Olay-Özel amaçlı
- Sürekli
- Sürekli-Özel amaçlı
- Hibrit

Hibrit Simülasyon dilleri

- Kesikli Olay/Sürekli
- Gerçek Zaman

- Interaktif
- Animasyon
- Nitelik

6. Sonuç

Benzetim, gelişen teknolojinin önemli bir parçası konumuna gelmiştir. Çünkü gerçek bir sistemin taklit edilerek yapılması, genelde riski olmayan ve gerçek sistemle kıyaslandığında çok daha ucuza mal edilebilen özellikler taşır. Bilgisayar üzerinde benzetim yapmak, son yıllarda çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Örneğin CNC (Computer Numerical Control), DNC (Direct Numerical Control) veya CAM (Computer Aided Manufacturing) sistemlerinde üretilen gerçek mamül ile ilgili öncelikle bilgisayarda benzetimi yapılır ve eğer benzetimde problem yoksa o zaman gerçek üretime geçilir.

Üniversitelerimizin bazılarında Simülasyon adı altında dersler verilmektedir. Bu alanda bazı Türkçe kitaplar da mevcuttur. Ancak bu bilim kolu dinamik bir yapıya sahip olduğu için sürekli yenilik gerektirmektedir. Simülasyon alanında hizmet veren yeni paket programlar birbiri ardına piyasaya sürülmektedir. Türkiye’de bu alanda yaşanan sıkıntı, son yazılımların süratle eğitime alınamamasından kaynaklanmaktadır.

KAYNAKLAR

1. *Sklenar, J.: Simulation University of malta, 1995*
2. *Pollatschek, M., A. Introduction to Simulation*
3. www.towson.edu

PATENT

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Yıl 1977, modern bir yağ fabrikasında yeni mesleğe atılmış genç bir montör mühendis olarak görev yapıyordum. Kendimi müdür ve genel müdürüme kanıtlamak için gecemi gündüzüme katmış tüm enerjimle çalışıyordum. Yerine göre mühendis, yerine göre de teknisyendim. Aldığım maaş ise çok komikti. Asgari ücretle çalışıyordum. Fabrika üretime geçince çok iyi maaşlar alacağımız vaadi ile günler geçip gidiyordu.

Fabrikanın montaj işlerinde, biri Belçikalı bir de Fransız olan iki mühendisle sürekli birlikte çalışıyorduk. Bu yabancılarla anlaşabilen fabrikadaki tek kişi konumundaydım. Almanca ve İngilizce dillerini bilmemin sayesinde genel müdür dâhil herkes benim aracılığım ile yabancılarla işleri yürütebiliyordu. Belçikalı mühendis sayesinde 1977’li yıllarda yamaç paraşüt denemeleri yapıyorduk. Erik isimli bu Belçikalı

ile hiç üşenmeden yamaçlara tırmanır ve yamaç paraşütü ile atlardık. Bu faaliyetleri burada anlatmamın sebebi, yabancılarla kurduğum iyi diyalogun seviyesi hakkında size bir fikir sunabilmektir.

Sonuçta montaj işi bitti ve yabancıların gitme zamanı gelmişti. Ancak gördüğüm manzara karşısında hayretler içinde kalmıştım. Montajda kullandığımız projeleri yabancılar yırtıp çöpe atıyorlardı. Oysa o projelere ileriki yıllarda gereksinimimizin olacağı kesindi. Koşarak yanlarına gittim ve projeleri niçin yırttıklarını sordum. Aramızdaki iyi ilişkilerle güvenerek, projeleri yırtmadan bana vermelerini rica ettim. Kendilerinin Çin’de de benzer bir fabrika kurduklarını, ancak orada projeleri yırtmayıp fabrika yetkililerine teslim ettiklerini, bilahare Çinlilerin patent anlaşmalarına uymadıkları için dünyada benzer yağ fabrikaları kurmaya başladıklarını, haksız kazanç sağladıklarını ve bu yüzden artık hiç kimseye güvenmediklerini belirttiklerinde başımdan kaynar su dökülmüş gibiydi.

Doğrusunu söylemek gerekirse her proje yırtıldığında içimden bir parça kopuyor gibiydi. Ancak verdikleri yanıt karşısında artık benim ısrarla projeleri yırtmamalarını istememin hiçbir yararı olmayacaktı. O nedenle “Size yardım edeyim” diyerek, ben de projeleri yırtmaya başladım. Yırtarken dikkatli davranıyor ve genelde projeleri sadece dört parçaya bölerek çöpe atıyordum. Yırtma işlemi tamamlandığında, “Biz

ayrıldıktan sonra tüm projeleri toplayın ve yapıştırın” talimatını sekreterime vererek, yabancılarla oradan ayrıldık.

Bu anlattığım olay için “Acaba doğru olanı mı yaptım?” diye hala kendi kendime bazen düşünürüm. Bir tarafta yabancılar gittikten sonra fabrikada çıkacak problemlere projelerden yararlanarak çözüm bulunabileceği gerçeği, diğer taraftan da patenti başka bir ülkeye ait olan sistemin projelerini çöplükten çıkartarak ihtiyaç olur düşüncesiyle saklama eylemi.

Bugün Çin, bilişim teknolojileri alanında ilginç üretimler yapabilen bir ülke konumunda. Bu konumunu yakalarken patent kurallarına uyup uymadıkları hakkında fikir yürütmek çok zor. Ama kanımca patent kurallarını hiçe sayan ülkelerin hala başında geliyor. Türkiye patent anlaşmalarına uyacağını taahhüt eden bir ülke kimliği ile elbette ki, patentlere uymayarak malları taklit ederek üretmesi gerektiğini asla söylemiyorum. İnsanımızın patent anlaşmalarını ihlal etmeyerek, ancak ithal ettiği bilişim teknolojisine ait malzemeleri dikkatlice inceleyerek benzer mamullerin üretimlerini gerçekleştirebileceğini düşünüyorum. Bu konuda bilişim alanındaki özel sektör yatırımcılarına çok büyük görevlerin düştüğü kanısındayım.

Interpro

Bilginin 99

Basın spons

Sayfa:10

ENFORMATİK BÖLÜMLERİ NEREYE YÖNLENDİRİLİYOR?

Prof. Dr. Asaf Varol

avarol@firat.edu.tr

Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Yürütme Kurulu'nun 17.Haziran.1997 tarih ve 97.19.1429 sayılı kararı ile üniversitelerimizin bünyesinde enformatik bölümleri kurulmaya başlanmıştır. 135 ve 235 sayılı BT/haber gazetesinde enformatik bölümleri ile ilgili yazılar yazmıştım. Enformatik

bölümlerini gerçek anlamda faaliyete geçiren üniversitelerimizin sayısı günden güne artış göstermektedir.

ODTÜ Enformatik Enstitüsü'nün yürüttüğü bir proje kapsamında üniversitelerde enformatik bölümlerinin kurulması kararlaştırılmıştı. Enformatik bölümlerinin amaçları arasında, ön lisans veya lisans eğitimi gören öğrencilerin bilgisayar okuryazarı olmalarını ve değişik disiplinlere mensup öğrencilerin mezuniyet öncesi bilgisayarı yaygın olarak kullanmalarını sağlamak fikri yer almaktadır. O halde enformatik bölümlerinde istihdam edilecek elemanların farklı disiplinlerden gelmeleri gerekir ki, değişik alanlarda bilgisayarla entegre olma işlemi hız kazanabilsin.

Ancak bu bölümlerin kuruluş amaçları maalesef yanlış anlaşılıp olacak ki, bazı üniversitelerimizin enformatik bölümlerinin bilgisayar bölümlerinden hiç bir farkı kalmamıştır. Şöyle ki, enformatik bölümlerine eleman alımı ilanlarında bilgisayar mühendisi, elektrik-elektronik mühendisi veya bilgisayar öğretmeni alanlarında lisans eğitimi almış olmaları şartı aranıyor. Eğer enformatik bölümlerine sadece yukarıda bahsi geçen alanlardan eleman alınacaksa ve bunların amacı üniversitedeki ön lisans ve lisans öğrencilerine temel bilgisayar dersi vermek ve ayrıca ders verdikleri bölümleri ilgilendiren alanlarda bilgisayarı yaygın kullanmalarını sağlamak ise, üniversitelerde bilgisayar bölümlerine kardeş yeni enformatik bölümleri oluşturmaya gerek var mıydı? Enformatik bölümü

kurmak yerine üniversitelerdeki mevcut bilgisayar bölümlerinin eleman sayıları artırılırdı ve üniversite bünyesindeki tüm birimlerin bilgisayar dersleri bu bölümler tarafından yürütülebilirdi.

Üniversitelerimizde Fen-Edebiyat Fakültelerine bağlı örneğin Kimya, Fizik gibi bölümler yer almakta ve üniversitelerdeki tüm kimya ve fizik dersleri bu bölümler tarafından yürütülmektedir. Rektörlüklere bağlı hiç bir üniversitede kimya veya fizik derslerini vermek için ayrıca yeni bir bölümün kurulduğu görülmemiştir. Oysa enformatik bölümlerinde böyle bir ortamın yaratıldığı üniversitelerimiz bulunmaktadır.

Enformatik bölümü elemanlarının farklı disiplinlerden gelmiş olmaları en doğru olanıdır. Zaten bu bölümlerin asıl kuruluş amacı da budur. Ancak enformatik bölümü başkanları işi pek doğru anlamamış olacaklar ki, bu bölümleri ısrarla gene bilgisayar mühendisleri, bilgisayar öğretmenleri veya elektrik-elektronik mühendisleri ile doldurmaya çalışmaktadırlar. Eğer o üniversitede bilgisayar mühendisliği ve/veya öğretmenliği bölümleri varsa, ayrıca aynı amaçlı üçüncü bir enformatik ölümünün kurulmasının ne anlama geldiğini kendilerine sormak istiyorum!